

ГЕОРГИ КОНСТАНТИНОВ

ЕМИГРАНТСКИ СПОМЕНИ I-ТОМ
ШРАПНЕЛ 2011

СЪДЪРЖАНИЕ:

ТОМ I-ВИ

Въведение.....	5
1. ПРЕЗ ТОВА ВРЕМЕ В “ДОМАШНАТА КРЕПОСТ” (1).....	11
2. ПЪРВИ ВПЕЧАТЛЕНИЯ ОТ “СВОБОДНИЯ СВЯТ” В ЛАГЕРА ЗА ЕМИГРАНТИ КРАЙ СЕЛО ПАДРИЧАНО (I).....	24
3. ПРЕЗ ТОВА ВРЕМЕ В “ДОМАШНАТА КРЕПОСТ” (2).....	33
4. В ЛАГЕРА ЗА ЕМИГРАНТИ КРАЙ СЕЛО ПАДРИЧАНО (II).....	41
5. ИНТЕРНАЦИОНАЛНОТО И СОЦИАЛНО СТАТУКВО НА “НРБ“ И ИЗХОДЪТ ОТ НЕГО.....	47
6. ПРЕЗ ТОВА ВРЕМЕ В “ДОМАШНАТА КРЕПОСТ” (3).....	77
7. ГЛАДНАТА СТАЧКА В ЛАГЕРА ЛАТИНА.....	102
8. ПРОГРАМА НА БЪЛГАРСКАТА СОЦИАЛНА РЕВОЛЮЦИЯ.....	108
9. ПРЕЗ ТОВА ВРЕМЕ В “ДОМАШНАТА КРЕПОСТ” (4).....	136
10. В ЛАГЕРА ЛАТИНА КРАЙ РИМ (СЪБИТИЯ ПРЕДИ ПОТЕГЛЯНЕТО НИ ЗА ФРАНЦИЯ).....	156
11. ПРЕЗ ТОВА ВРЕМЕ В “ДОМАШНАТА КРЕПОСТ” (5).....	169
12. НА ПЪТ ЗА “СТОЛИЦАТА НА ЦИВИЛИЗАЦИЯТА И РАЗВРАТА”, КЪДЕТО ПРИСТИГНАХМЕ ВЪПРЕКИ ПРЕМЕЖДИЯТА.....	177
13. НОВИ ВПЕЧАТЛЕНИЯ.....	188
14. ПРЕЗ ТОВА ВРЕМЕ В “ДОМАШНАТА КРЕПОСТ” (6).....	206
15. НАЙ-ПОСЛЕ НЕЩО ОБОДРЯВАЩО МЕЖДУ СРЕЩИТЕ С НОВИ И СТАРИ ПОЗНАТИ В ПАРИЖ.....	223
16. ПОЗНАНСТВАТА СЕ УВЕЛИЧАВАТ, НО БИТОВИТЕ ПРОБЛЕМИ СЕ ЗАПИЧАТ, ЗАЩОТО ПАЗАРЪТ НА ТРУДА ОСТАВА ЗАТВОРЕН ЗА МЕНЕ.....	242
17. НАЙ-ПОСЛЕ ИЗЛИЗАМ НА ПАЗАРА НА НАЕМНИЯ ТРУД.....	265
18. НА “ТРУДОВИЯ ФРОНТ” В БИТНОСТТА МИ НА ЕЛЕКТРИСИЕН СЪЗ. НОВИ ИМПРЕСИИ, РАЗМИШЛЕНИЯ И ВНЕЗАПЕН ЛЪЧ НА НАДЕЖДА.....	293
19. “ДНЕВНИЦИ”.....	325
20. 1975-ИМПРЕСИИ, РАЗМИШЛЕНИЯ И БЕЗСИЛЕН ГНЯВ.....	380

© Георги Константинов, автор, 2011

© Издателство Шрапнел, 2011

© Корица-графика от цикъла „Градът“ на Франс Мазарел

ТОМ II-РИ

1975 – ПРОДЪЛЖЕНИЕ ОТ 1 ЮНИ

1976 - ИМПРЕСИИ, РАЗМИШЛЕНИЯ И БЕЗСИЛЕН ГНЯВ (2)

ПРИШЕСТВИЕТО НА РУСКИТЕ ДИСИДЕНТИ

1977 - ИМПРЕСИИ, РАЗМИШЛЕНИЯ И БЕЗСИЛЕН ГНЯВ (3)

ОТНОВО НА УЧИЛИЩЕ В АФПА – КРЕТЕЙ

1978-а

1979-а

1980-а

Полша пред своята Кървава неделя

10.1981-а

11. ЕДНО ОБЩО ИНТЕРМЕЦО:

В КУХНЯТА НА КАНИБАЛИТЕ ПРЕЗ 1973-1981 г.

ВЪВЕДЕНИЕ В IV ЧАСТ ОТ СПОМЕНИТЕ:

В ЕМИГРАЦИЯ ОТ 16.07.1973 г. ДО 19.05.1991 г.

РЕПЕРИ

И така, навършвайки 40 лазарника, тръгнах “да освобождавам други народи”, както казвал Апостолът, не защото нашият беше вече свободен, а тъкмо обратното. Знаех, че всяка власт е насилие, грабеж и мародерство и че завзелият я туземни марксисти - ученици на Ленин, Сталин, Дзержински и епигоните им - бяха усъвършенствали и поставили на “научни основи” изкуството да мачкат телата и да терзаят душите, за да господаруват и да паразитират. Те използваха методите на руския физиолог Иван Петрович Павлов за създаване на условни рефлексии в дресираните опитни кучета. Само че вместо със запалване на електрическа крушка, което Павлов придружавал с подаване на ежедневната дажба, “научните социалисти” предизвикваха послушание и потичане на лигите интелегентски и народни с помощта на “тоягата и моркова”. Те успяха да поставят почти всичко, което шава и диша, на колена в жалостивата поза на американските негри от “Чичо Томовата колиба”. С абсолютен произвол, подлост, измама, коварство и садистична жестокост властниците вселиха в душите, в гените и във вените “страх без надежда” (Гео). В резултат, през 60-те и 70-те години на XX век сънародниците ни бяха изкоркани, ако не до смърт, то до степен на прострация и пълно видиотязване. Водеща роля в раболепието и слугинството, в близането и целуването на ръцете, които държаха тоягата и моркова, че и “по-надолу” и отзад на поредното властващо нищожество и обграждащата го банда от преториянци и номенклатурчици играеше българската “творческа” интелигенция. А отказът от една системна, постоянна и ефикасна масова съпротива срещу безскрупулния стремеж към власт и привилегии, срещу алчността и самозабравата на новите господари доведе до замиране на инстинктите за бунт, взаимопомощ и солидарност. Поради това, бях стигнал до заключение, че в обозримо бъдеще едва ли нещо отвътре можеше да “събуди от сън мъртвешки” народа ни. В тази “епоха кърмачка на велики люде”, в родината място за апостоли нямаше. Но надеждата не ме напускаше. Вярвах, че с малцината, които не бяха вдигнали бялото знаме и с помощта на другарите ни отвън можеше да се попречи на вмирисването на народното месо или тесто. Освен това, бях решил да не позволявам да ме върнат отново в душгубките на болшевишките тюрми - там, където нееднократно копоите се заканваха да приключи земният ми път в безмълвие, което обезсмисляше смъртта, правейки я безрезултатна и непонятна. Затова предприех новия си “рицарски поход”, този път на запад... към Драгоман. За бягството ни през Югославия, пристигането в Италия и първите

стъпки в битността ми на емигрант споменах бегло в последната глава на предишната трета част от спомените ми (в нейния II том - "Свободата, Санчо..."). Събитията се бяха развили светкавично. Още не се бе развиделило, когато на 15 юли 1973 г. потеглихме от София с Никола Петков - "боксьора" и "поета" Милчо Присадашки към българоюгославската граница, на събор край село Смолча. На следващата утрин, в понеделника на 16 юли 1973 г., вече бяхме прескочили бетонната ограда в Нова Горица/Гориция и се озовахме в Италия. Бягството ни от България през Югославия завърши без кучкарите от гранични войски на министерството на вътрешните "работи" да могат да ни надупчат кожата или удбашите на Тито да ни арестуват и предадат на българските си колеги (срещу половин тон говеждо на персона, както се говореше упорито за договорните цени между братовчедите от Белград и София).

След като прескочихме стената, която служеше за граница с Италия и проведохме кратък разговор с едно кюре, се предадохме на полиците. От Гориция до Триест ни съпровождаха карабинери от местната квестура (участък). Джандарите от Главната квестура на областта ни нахраниха на обед с ястия от близкия ресторант и ни държаха до 17 часа. Оттам, с малки премеждия, които можеха да имат по-големи последици поради маршрутни недоразумения, пристигнахме в първия от лагерите за емигранти, разположен недалеч от Триест. Това беше бивша американска казарма, чиито червени тухлени постройки със сиви стрехи като козирки напомняха стилово гигантските статуи от Великденските острови. Тук италианските емиграционни власти настаняваха временно новопристигащите бегълци от Източна Европа. За да се озовем тук, ние бяхме използвали транзитно преминаване през територията на западната се днес някогашна Титова "федерация". В онова време по "благонадеждните" я прекосяваха с паспорти като туристи. За нас всички пътища бяха закрити, освен един - нелегалният, с придружаващите го рискове. Избягнахме ги поради добрата организация на транспортирането ни от едната граница до другата.

Настоящата четвърта част от спомените ми продължава с преживелиците през следващите 18 емигрантски години, до поемането на обратния път към изменилата ни "родина" през месец май 1991 г.

Без излишна скромност, бих казал, че след успешното пресичане на Югославия се чувствах като изскочил от клетката си лъв. Мислех, че най-после настъпва часът на истинската битка с диктатурата, в която възнамерявах да вложа всичките си сили, умения и енергия... Но реалността, с която се сблъсках, внесе в житейските планове корекции с епизоди, сякаш заети от историята на "Рицаря на Печалния образ".

Въпреки всичко, макар и не с размах и мащабите, за които мечтаех, схватките с копоите на ДС продължиха и в чужбина. Те са отразени в цитираните документи в интермедиите от "кухнята на канибалите" в тази част. Построени почти изцяло (без късите мои обяснителни бележки и коментари) върху документираните резултати от техните "строгий секретни" оперативни и оперетни, агентурни и най-вече технически мероприятия (М-9, М-Пирин, М-Родопи и др.), те са мостра без стойност

на полицейския "професионализъм".

* * *

В края на том II от III-та част на спомените ми, 14-томният Сизифов труд на копоите, образуващ двете полицейски "дела" (ДОР "Терорист" срещу Георги Константинов Георгиев и ГДОР "Анархисти" с присъединените "съидейници" Петър Петров Пеев - мой съпроцесник и приятел и някогашната му севда - Севдалина Байчева), както се видя, завърши с пълно фиаско.

Макар ДС да е знаела, че за такова "прерастване на ДОР в ГДОР" няма никакви основания (Петър и Севдалина никога не са били анархисти), "йерархията" на VI у-ние е взела това решение, преследвайки няколко цели спрямо "главния обект" ГКГ и неговите набедени "съмишленици": 1. Създаване на една "въдъхновена, организирана и ръководена от ГКГ нелегална антипартийна, антидържавна и антинародна анархистическа организация", за да се утежни обвинението срещу него и да се улесни "законното" оформление на пътният лист за Отвъдното.

2. "Безпринципните връзки" на ГКГ с николапетковисти, троцкисти, легионери, "ревизионисти и разложени членове на БКП", с различни "западни шпиони и белогвардейски идеологически диверсанти" биха послужили за откриването на едно много по-мощно "централизирано дело за оперативна разработка" – ЦДОР, позволяващо навързване на горните "обекти" в три синджира роби и организиране през 1973 г. на един позакъснял рецидив на "осъдените от КПСС сталински процеси от 1937 г.", който би засилил страховата психоза у притихналите, но все още "неразоръжени и шавачи врагове на социализма".

3. Същевременно, обединявайки ме с Пеев, Байчева и други подобни "връзки", изглеждащи нелепо и гротескно на подсъдимата скамейка до мен, ДС е целяла окарикатуряването ми като революционер, а "доброволните им самопризнания" щяха да свършат добра работа на "организираните" в планирания от тях "анархотерористически" процес...

4. Странична цел на това "мероприятие" е било шантажирането и вербуването на "връзките" от т. 3, поставени пред избора: пет до десетгодишен престой зад решетките или съгласие да станат доносници на ДС "по... патриотични мотиви".

5. И на последно по място, но не и по важност за авторите му, "делото на века" би донесло повишения, награди, грамоти и ордени за "бдителните стражи на сигурността и на мирния труд на строителите на новия и щастлив живот в нашата скъпа соц-татковина".

Всичко това "отида на кино" и "плановите" на копоите трябваше да бъдат преработвани в движение и адаптирани към новосъздалото се положение след нашето бягство.

Последвалите "мероприятия" могат да се намерят в архива на ДС, която след успешното бягство е заприличала на кошер, получил разтърсващ ритник. За съжаление публикуването им с необходимите пояснения и коментари е невъзможно, защото ще превърне моя "фантастично-документален роман" в нещо значително по-обемисто от "Рокамбол". Затова, изоставяйки архивите на бъдещите изследователи на "белите страници"

в отечествената история от 9.9.1944 г. насам, аз съм резюмирал само някои съществени “документи” с оглед паралелното проследяване на събитията “в родината и в чужбина” след скока ни в Италия през стената, отделяща Нова Горица от Гориция.

* * *

Последните “Интермедии” в предишния II-и том от Третата част на мемоарите ми - “СВОБОДАТА, САНЧО...” - завършиха със заповед на “Центъра” до пловдивските копои да ме проследят и да подслушат разговорите ни със стария троцкист Димитър Михайлов Гачев и с “прихващането” на прощалното ми писмо, адресирано до Петър Пеев. (Допусках, че ще му предложат да лъжесвидетелства срещу мене, но да ме “групират” с него и Севдалина в ГДОР “Анархисти” и да поставят цензура на кореспонденцията му – дори през ум не ми е минавало. По-смешна и оскърбителна комбинация едва ли би могла да се измисли.) В писмото, наред със съобщението за потеглянето ни на Запад, бях написал “мъчно ми е за Климентина”. Каквото и облик да бяха приели нашите отношения на финала, аз чувствах известна отговорност за последиците, които отмъстителните копои щяха да стоварят на плещите й. Можех ли да сторя наглед невъзможното, за да я изведа от преизподнята, в която я въвлече бракът й с мене? (Ако, разбира се, би поискала да ме придружи в изгнаничеството ми.) За това ще стане дума там, където описвам посещението в България на моя колега от “строежите на капитализма” и приятел от страната на баските Мануел Санчес.

Както и да е, разбрали, че паяжината е разкъсана, началствата изпадат в паника. Шефът на гнездото с осите от VI у-ние на ДС в сградата на ъгъла на “Турко” и “6-и септември” – генерал-майор Петър Стоянов - предприема закъснели и напълно безполезни действия. Започва да изпраща обяснителни рапорти до “Йерархията” защо са ме изтървали и... телеграми “с нулева секретност и бързина” до всички пропусквателни гранични пунктове за... арестуването ми. Подчинените му организират “агентурни и технически мероприятия” срещу “всички мои връзки”. Те готвят изливането на безсилната си злоба върху хихикалата до вчера невинна “протодисидентска” компания, която може би се е нуждаела от уроците на разсвирепелите копои. Съставят се “планове за поставяне на упоменатите в писмото ми Никола Петков и Милчо Присадашки под външно наблюдение”. Ако “се засече срещата им с Пеев (с когото моите спътници изобщо не се познаваха) в някое заведение, ВН (външно наблюдение) да има готовност да използва монтираните М “Родопи” (микрофони под масите в ресторантите). “Органите” имат все още слабата надежда, че може да ме открият в някой кът на “родината”. Но, уви! Ние бяхме вече в Падричано, в лагера за “профуги”, далеч от всякакви мероприятия, телени мрежи и минни полета. Копоите са документирали още веднъж своята “ефикасност” и... глупост, от които, както личи по всичко, няма да се освободят и след като ни е хванала липсата.

ЗА НЯКОИ ОСОБЕНОСТИ НА СТРУКТУРАТА

Защо въведох паралелни “глави” за случващото се в родината в продължение на цяла една година, след като я напуснах? - За да се възкреси неподправената картина на парализиращия и същевременно смешен ужас, обхванал преобладаващата част от родните интелегенти и “интелектуалци”. Това обяснява отчасти близо половинвековното абсолютно господство на партийната, военнополойската, административна и стопанска номенклатура и произвола на нейните пазванти и шпиони, чието присъствие ще продължи още дълго да затормозва развитието на народния потенциал и ще замърсява всички сфери на обществения живот. И още, за да може анестезираният мозък на читателя да се освободи от митовите и легендите за всемогъществото, храбростта и патриотизма на “органите” на ДС.

По-интересни и характерни за епохата са картините от абсурдната пиеса, която се разиграва в България след бягството ни. Те са “заснети” от доносници, палаши, телефони и микрофони в “домашните крепости” на “обектите” (“КРЕПОСТИ”, превърнати в “БИГ-БРАДЪРИ” от воайорите на държавната сигурност). С тях започвам в първата година от настоящата IV част на моя “роман”. ТЕЗИ АГЕНТУРНИ И ТЕХНИЧЕСКИ МЕРОПРИЯТИЯ, КОИТО РЕЗЮМИРАМ ИЛИ ЦИТИРАМ, СА РЕГИСТРИРАНИ “ОТСЪТСТВЕНО”. Техническите са по-автентични (когато машинописките на ДС са успявали да прослушат лентите с разговорите от телефоните и микрофоните и да проумеят записаното). Тях ги възпроизвеждам частично в отделни “глави”, паралелно с живота ни в емиграция. Те обхващат първата година след бягството ни до закриване на груповото дело “АНАРХИСТИ” и неговото смъкване в архива на ДС. Озаглавил съм ги “В ДОМАШНАТА КРЕПОСТ”. В тях всеки от използваните документи е идентифициран със своите № на СЪОБЩЕНИЕТО, “МЕРОПРИЯТИЕТО” (“ПИРИН”, “РОДОПИ” и т.н.), “ОБЕКТА” (“Терорист”, “Анархист” и тем подобни), ДАТА (евентуално ЧАС), № на оперативната кука, извършила записа или съкратено: (С №, П/Р, “Терорист”, XX.XX.XXXX и т.н.)

На места, където съм счел това за необходимо, полицейските документи са придружени от мои (N.B:...) с обяснения и кратки коментари. А “агентурните мероприятия” (доноси, планове, справки и т.н.) на щатните копои и техните доносници са резюмирани в съответните ИНТЕРМЕДИИ към “главите” за емигрантските ми преживявания през същата тази година първа и за следващите до края на повествованието.

***

И накрая следва да отбележа, че вместо спомени за описанието на живота, на мислите и делата ми в началните години от емиграцията съм използвал своите записки, съхранили се в множество бележници от архива ми. Постъпих така, защото считам, че всичко, отнасящо се до събитията, които се редуваха и хората, с които животът ме срещаше, породените от това реакции и оценки, моите настроения и разсъждения, импулсите и

разочарованията от опитите ми за организиране на ефикасна революционна дейност, така като съм я разбирал, теоретическите хрумвания и често напразните търсения и неудовлетворителни резултати от непрекъснатата мисловна работа върху множество въпроси, които и днес ме вълнуват, оставайки без отговор, всичко това, предадено чрез “дневниците”, ще бъде много по-автентично, отколкото ако го опиша със задна дата, разчитайки на паметта си и пречупвайки го през призмата на изминалите оттогава събития, на неочакваните обрати в историческите процеси, както и на еволюиите на предвижданите, но все още незавършили промени в социалните, икономически и политически структури и отношения в днешното общество и последиците от тях за бъдещето на човешкия род, които внасяха неизбежно корекции в миогледа ми.

ПРЕЗ ТОВА ВРЕМЕ В “ДОМАШНАТА КРЕПОСТ” (1)

или

**ДС С М“РОДОПИ” и М“ПИРИН”(М, като “мероприятие”)
СРЕЩУ “ФАНТОМАС” - IV СЕРИЯ**

“У дома”, в понеделник (на 16 юли 1973 г. – датата, на която в 9,00 часа сутринта прескочихме стената в Гориция и се озовахме в Италия) и през следващите дни, седмици и месеци копоите ще продължат със завидна упоритост да “прихващат” стотици разговори, които обхващат хиляди безполезни страници. Тук ги цитирам или съм представил техни резюмета:

В 17,20 часа мъж се обажда и търси ГКГ, но тъй като него го няма, разговаря с Радка (моята экс-белъ мер, т.е. тъща). Тя предполага, че Георги ще се върне довечера.

В 19,56 часа Радка се обажда на Климентина (К1-моята все още нищо неподозираща съпруга). Тя говори с майка си за несполучливата покупка, която е направила на необходимия ѝ за Ахтополското море бански. Радка се интересува дали Георги се е върнал; Климентина ѝ обяснява, че още не е. Радка ѝ съобщава, че някакъв нисък човек с тъмни очила го е търсил. (N.B.: В 19,56? – “ниският мъж с тъмните очила” очевидно е позакъснял малко...). Климентина се възмущава от постъпката на Георги, като го нарича глупак и заявява, че и тя ще тръгне... (N.B.: Къде? На добър час, дарлинг...)

(С № 073507, П, “Терорист”, 16.07.1973 и т.н.)

В 21,05 часа Климентина се обажда на вуйчото на Георги – Тодор Пенков (Т – съкращенията са на палашите) и се интересува дали Георги не е при него. Той ѝ обяснява, че Георги е заминал и го е помолил да предаде, че ще се върне в понеделник, но не е уточнил часа.

Климентина (К1) предполага, че са се запили някъде.

Т: Не е такъв случая.

Пенков намира това, че Георги още не се е прибрал за обезпокоително и моли К1 щом се завърне, той или тя да му се обадят.

(С № 073607, П, “Терорист”, 16.07.1973 и т.н.)

На следващия ден (вторник, 17 юли) в 8,05 часа Климентина се обажда на Стефан (С) и му съобщава, че ще отиде да върне билетите, тъй като до този момент Георги не се е завърнал. На съвета на Стефан да провери преди това какви влакове има от Пловдив, К1 отговаря, че е сторила това, но не се знаело дали Георги е в Пловдив.

К1: - Патардия за сега няма да вдигам, да не е нещо от рода на...

(N.B.: Навсякъде подчертаванията, правописът, стилът и граматиката са на копоите.)

С.: - Ясно, ясно.

Договарят се С. да не казва нищо в Института и нещата да останат така, сякаш тя е заминала. Ако има нещо неприятно, К1 ще го потърси.

В 8,16 часа Петър Пеев (П.П.) пита К1 дали има нещо ново. Тя отговаря, че няма нищо и отива да върне билетите.

В 9,05 часа Борис Георгиев (Б.Г.) от службата му търси Георги по много спешна работа. Радка (Р2) обяснява, че е заминал за Пловдив и не се е завърнал, въпреки че трябвало да пътуват днес...

Р2: - Някаква голяма неприятност имаме.

Б.Г. моли щом се върне Георги, веднага да му се обади, тъй като непременно искал да говори с него.

В 9,15 часа се обажда Тодор Пенков и пита за новини. Радка отговаря – всичко старо и го пита какво може да е станало и какво да правят?

Т.: - Не знам нищо. Ще чакаме.

(С № 073608, П, “Терорист”, 17.07.1973 и т.н.)

Продължават телефонните разговори с разтревожени и любопитни люди. В тях се прокрадват страхове от странни шумове по телефона, подозрения, съмнения и догадки, някои напипващи истината. Намират моя кардиограма, която насочва издирванията към болниците или гробищата, което, както ще стане ясно, би било по-малката беда и далеч по-приемливо, отколкото... Част от тези и други разговори са “засечени” от подслушванията на домашния телефон на другия “обект” Петър Пеев, кръстен за случая “Анархист”.

В 9,30 часа в “домашната крепост” на “Гурко” 34 дъщеря (К1) и майка (Р2) обсъждат дали Гачев (при когото ги излъгах, че ще ходя в Пловдив) не е умрял.

К1: - Ама, ако не ни се е обадил само защото е станало нещо с Гачев, няма да го погледна изобщо...

Р2: - И ти все се натискаш дете да имаш. Виждаш, че безотговорен човек си взела...

В 13,15 часа говорят Климентина и Стефан.

К1: - Вече имам един вариант какво е станало. Гачев сигурно му е дал своите поменици (N.B.: спомени)... Най-смешното е, че той поне да беше троцкист, ами не е троцкист. Поне викам да беше троцкист, ами той и троцкист не е. Поне да беше по убеждение троцкист, а той не е... (N.B.: Плочата се счупи!) Пауза...

В 15,10 часа Климентина отново се чуди къде е отишъл Георги и се заканва, ако няма нещо сериозно, а просто не се обажда, да се разведе с него. Тя решава да замине за Пловдив, за да провери какво е станало с Георги.

(С № 016143, Р, “Терорист”, 17.07.1973 и т.н.)

В 16,50 часа баба Радка разговаря с Огнян (брата на Георги): “Сигурно е умрял Гачев и анархистите са се събрали на гроба му и са ги арестували. Дано да е това, да не е нещо по-страшно – да се е поминал някъде.”

Огнян излиза. В тоя момент пристига д-р Генов. Той не познава Гачев. Обещава да отиде при Пеев. Одобрява решението на К1 заедно с брат му

да търсят утре Георги. (N.B.: И да плеснат с ръце, па да се прегърнат и да търсят духа на...)

(С № 016145, Р, “Терорист”, 17.07.1973 и т.н.)

В 17,35 часа Радка търси Климентина при леля й и разговаря със свако Васе (лелин). Изразява опасенията си, че Георги може да е арестуван...

В 18,40 часа Климентина разговаря с Пеев:

К1: - Става дума за другия вариант – да е казал, че отива в Пловдив, а да е отишъл другаде. Аз затова не смея да вдигам много патардия, но този вариант ми се вижда почти изключен, тъй като някои неща щяха да стоят другояче...

Климентина се опасява да не са го “претрепали поради чорбаджийския му вид”...

(С № 0268962, П, “Терорист”, 17.07.1973 и т.н.)

В 18,40 часа Климентина продължава телефонния разговор с Пеев (“прихванат” от неговия телефон) :

- Много съм изплашена. А има си хас... аз просто не го допускам...

П.: - Аз не вярвам. Ти твърде много вярваш на неговите героични фасони...

К1: - А да се е случило някаква нещастие бе, Петре, дали е възможно?

П.: - Ами, той е човек, с когото не се случват нещастия...

В 19,05 часа Пеев съобщава на Василев, че “Ръката” е изчезнал (N.B.: Казвах ми “Поразяващата ръка” – Олд Чатерхенд.)

В 21,10 часа Пеев говори с д-р Генов (агент “Струмски”), който го уверява, че вчера (понеделник 16-и) го е търсил по телефона някакъв с дебел глас и това не може да бъде друг, освен ГКГ. Разбират се да не го обявяват до утре – да се избистрят нещата.

(С № 016022, П, “Анархист”, 17.07.1973 и т.н.)

В 22,01 часа Климентина моли Пеев до края на седмицата да мълчи, има си съображения и е решила да не пътува... После допълва, че всичко й се струва като сън... Още веднъж настоятелно го моли да не казва на никого за случилото се с Георги. Може да каже, че баща му е болен и той е заминал при него... (N.B.: След разговорите с Пенков като че ли започва някакво просветление, а вуйчо ми я е посъветвал да мълчи, докато “любимият племенник” отпътува надалече с парахода “Мажестик”, което е излишна грижа, тъй като аз вече съм в Падричиано.)

След полунощ, в 1,08 часа, К1 иска същото нещо и от Стефан Кожухаров. Той иска тя да се владее.

(С № 073518, П, “Терорист”, 17/18.07.1973 и т.н.)

В 11,30 часа на следващия ден (сряда) разговарят майка и дъщеря. Радка (Р2) не допуска Георги да е избягал.. Климентина плаче и предупреждава майка си, че ако е избягал и ги разпитват за намеренията му, да твърди, че не е знаела, като подчертава, че и двете наистина не са знаели нищо. В противен случай за тях ще има наказание... (N.B.: Те наистина

не знаеха, но подслушвачът непременно ще остане с погрешното впечатление, че съм се изповядал, преди да потегля.)
(С № 050494, Р, “Терорист”, 18.07.1973 и т.н.)

В 11,45 часа Радка разговаря по телефона с Ивка. (N.B.: Съпруга на покойният д-р Видас и внучка на д-р Кръстев от кръга “Мисъл”). Ивка се учудва как ѝ дава сърце на Климентина да стои тук спокойно, а Радка ѝ отговаря, че имали “нещо” предвид...
(С № 073509, П, “Терорист”, 18.07.1973 и т.н.)

В 13,15 часа Климентина разговаря с Пеев и споделя, че е открила още един вариант, който може да бъде най-страшният. Затова ще отиде в Пловдив и ако Г. не е бил там, ще се прибере тихом-мълком...

В 16,16 часа Радка разговаря с Олга, която изказва опасение да не би и той да е тръгнал по пътя на Мики (N.B.: Думата е за баджанака, който избяга преди две години със “светото семейство”).

Радка: - Само това остава. Ако го е направил, няма да цъфне.

В 17,11 часа Радка (P2) разговаря с Мичето. Тя допуска, че Георги може да е арестуван и ако е това, те са свикнали и ще бъде добре, само и дано да не е загинал. (N.B.: Колко им е лесно! Особено ако тоягите са предназначени за чуждия гръб, с което те “са... свикнали”!)

(С № 073513, П, “Терорист”, 18.07.1973 и т.н.)

В 19,20 часа на гости на баба Радка са Ивка и Лиляна. Тя споделя с тях, че Георги го няма и се опасяват да не би да е избягал. Чуди се – не са ли му стигнали 10 години затвор. Тя му казвала да остави и другите му съмишленици да лежат по толкова години.

В 23,35 часа Климентина разговаря с майка си. Радка я пита докога ще мълчат за изчезването на Георги? И я предупреждава, че ако се стигне до разпит, ще каже това, което знае, тъй като никога не е лъгала и не може да гради живота си върху лъжи... Климентина я обвинява, че е казала това пред други хора и по повод това, че ще каже истината, то тя е знаела, че майка ѝ иска “да я натопа”, за да я изселят и да вземе стаята ѝ.

P2: - За какво говориш така бе майка, не те ли е грях?

K1: - А тебе не те ли е срам да казваш, че не можеш да лъжеш? Да съм отишла и да си призная! (N.B.: Тя наистина нямаше какво да си признава, нито майка ѝ да лъже.)

P2: - Ама какво има в това? То е логичния край.

K1: - Няма да си призная! Не признавам! (В истерия) Махай се оттука. Махай се, че ще те сритам! Върви в Благоевград и заяви в милицията.

Баба Радка настоява да знае докога ще се мълчи.

K1: - Ако още до една седмица не се получи картичка, значи са го хванали... /следва пауза/ което е 99 % сигурно. (N.B.: Случи се обаче единият процент!)

P2: - Сега вече ме закопахте! Оня ме закопа, тоя ме закопа!... Ако Георги беше тука, да мълча, обаче той вече е избягал или е хванат. Едно от двете и то е свършен факт...

Към 0,20 часа утихват.

(С № 073612, Р, “Терорист”, 18.07.1973 и т.н.)

19,25 часа. Краси се е върнала от отпуск и се обаждат на Петър... Разтревожена е, че Климентина не е добре. Той ѝ обяснява, че приятелката ѝ има “нervни кризички”. Краси казва, че ще се обади на майка ѝ. Следено спокойствие и властен тон Петър ѝ забранява да се обади. Краси (K2) настоява. Той ѝ казва, че “случаят с Георги е малко особен” и може да се обади след като двамата разговарят.

(С № 07352594, П, “Анархист”, 18.07.1973 и т.н.)

Към полунощ Климентина се обаждат на Стефан.

K1: - Помниш ли какво си говорихме един път?

C.: - Да, да.

K1: - /С въздишка/ Това е положението.

C.: - Ей, големи неприятности бе, Климентинче...

K1: - Виж, Стефане, ако е това, за което сме говорили, ще съм спокойна, но ме е страх, че не е... Щях да се радвам, защото знам, че това беше негово желание и стремеж, обаче имам чувството, че се е случило нещо лошо...

Според Климентина нейното положение е безизходно... За всичко случило се, макар и глупаво да е, тя чувства някаква вина. Големите неприятности тепърва ще дойдат...

K1: - Ти сам знаеш, че в известен смисъл аз се бях откъснала от него и мисълта, че може да му се е случило нещо след това, което стана, просто не мога да я понеса...

C.: - Климентинче, това, което приказваш, са глупости...

Тя знае, че няма вина, но ѝ е тежко, че това се е случило така неочаквано.

K1: - Едвам ми беше просветнало мъничко; нещо добро, нещо хубаво се беше явило /пауза/ и всичко започва отначало...

Според Стефан всичко това е много невероятно и обещава утре да дойде при нея, за да си поприказват...

(С № 073532, П, “Терорист”, 18.07.1973 и т.н.)

В 8,02 часа тъщата на Георги (P2) плаче по телефона и казва на Мичето, че се опасява да не е постъпил като Таня (N.B.: Таня е балдъзата, която избяга с Мики и с младенеца). Тя не може да си обясни как може да постъпи така жестоко, ако е направил това?

(С № 073541, П, “Терорист”, 19.07.1973 и т.н.)

Към 14 часа Климентина (K1) споделя с Краси (K2) шепнешком:

K1: - ... вуйчо му е много недоволен, че...

K2: - Защо така? Толкова ли е сигурен, че е избягал?

K1: - Ами изтърва се така. (N.B.: Подчертаванията са от джандарите.)

В 15,55 часа при K1 е дошъл Стефан. През цялото време са в стая, където няма “мероприятие”... В 17,55 часа идва Огнян.

K1: - Виж, намерих тези писания тука в един плик, скрити и хвърлени отгоре. Как може да тръгне и да ги остави!? Докога ще мълчим?

Ог.: - До днеска...

(С № 073619, Р, “Терорист”, 18.07.1973 и т.н.)

В 20,30 часа Олга се обаждат на Радка: “Цъ-цъ-цъ, май тъй ще излезе Радке!”

P2 : - Как?

O.: - По пътя на Мики...

Радка казва “дано не е така” и я предупреждава да не казва на никого за това.

В 23,00 часа в стаята на Климентина са Краси и Петър. Той казва на K1, че могат да я изселят, което за нея ще бъде интелектуална смърт и добавя, че Георги е бил длъжен да пусне едно писмо по пощата, което ще пристигне след два-три дни, до някой приятел и да каже какво е станало... (N.B.: Аз задълженията си изпълних!)... След като Климентина им разказва, че копоите са търсили на Таня приятелите, за да ги питат каква е била тя, какво е мислила, защо и как е станало, Пеев обяснява, че при Георги случат е по-тежък, тъй като неговото е политическо бягство. “Там той ще започне да шумоли, защото иска да се изявява, да го чуе света. Това му е стремежа, такава му е била целта.” (N.B.: Следователят с основание ще каже: “Ти, сукин син, откъде знаеш какви са били целите му?”)

K1: - Ама и те ще видят звяр. Аз се надявам, че светът просто няма да го интересуват тия работи.

П.: - Неговата концепция е отдавна демодирана. Но има групировки, маоистки и др., които вероятно ще му платят добре, ако се аргументира добре с примери от България. Ако рече да се обаждат по остарели вестници и разни емисии...

K1: - Сега, така или иначе, ще си имам неприятности.

П.: - ... недай си боже, не ти мърда изселването.

K1: - /с въздишка/ Какво да правя? – след като обсъждат какво да казват пред копоите и Петър я съветва да отиде и им каже, че е бягство, тя продължава – ще им каже, че скандалът с Георги е избухнал за това, че е била в Рилския манастир и е казала, че ще се върне в четвъртък, а се върнала в петък... Изразява страха си, че майка ѝ няма да издържи на напъна:

K1: - Ох, да ми оцелее майчицата, че не ща да я гледам в болница.

Обсъждат и работата в Те-Ке-Зе-Се-то в случай на изселване. (N.B.: Интересно е, че нито за минута не се замислят каква би била моята съдба, ако бях останал като Гюро Михайлов на пост пред “семейното гнездо”. При това, след като знаех какво е казал бляговградският партиен секретар Петър Дюлгеров за предстоящия срещу мен “процес за антидържавна, антипартийна и антинародна дейност”!)

П.: - Трябва да разбереш, че с това бавене не помагаш на Георги. Остави позициите на неговите глупави роднини! Те са като щрауси, които си завират главата. (N.B.: Щрауси бяхте всички вие, дами и господа, когато приехте да общувате с мен /по различен маниер/, мислейки, че и аз съм като вас. Още тогава трябваше “да се разграничите” от мене по начин, съответстващ на морала на всеки от вас или на сегашното ви шубе! Сега

вече е малко късно и колкото и да ви е неприятно, трябва да изпиете горчивата чаша, след което ще ви се наложи “да изядете солта и да платите парите”!)

K1: - Глупави, глупави, разбирам, ама не мога сега против Огнян и против вуйчото, разбираш ли, не мога! (N.B.: Можеш, можеш и още как! - Преди да са пропели първи петли!)

П.: - Ще ги убедиш, ще се споразумееш с тях... Ти не си ли равноценна на него в края на краищата?! Единият като се е изхлузил, другият трябва да живее тука. И втория ход, който трябва да направиш по-нататък е да се разведеш!

K1: - А, ще се развеждам!

П.: - Ще трябва!

K1: - Няма, бе. Може и да се разведе, обаче сега да не говорим за това. Представи си, че са го хванали, какво ще се развеждам!?

П.: - Нее! Когато стане ясно, че той е отгатак, а той там мирен няма да стои, можеш да бъдеш сигурна, ще търси възможност за изява и ще се намерят такива, които да му платят... Ще започне да се появява името Георги Константинов по разни вестници, организации и пр., а от това НАШИТЕ ще побеснеят и ще си го отнесеш ти. Затова, дойде ли този момент, ще трябва да се разведеш.

K1: - Може би това ще направя.

П.: - Така той не може да се върне тука вече. Той иде ли там и започне ли да се изявява, връщането му е невъзможно. А също така тебе няма да те пуснат да излизаш никъде.

K1: - Естествено. (N.B.: След Мохамед всички пророци са магарета: нея я пускаха да излиза многократно, а аз се ВЪРНАХ!)

П.: - Вашият брак практически е прекратен, а юридическото му прекратяване ще те спаси от преследване. Той се е изхлузил, ти си тука и трябва да живееш тука, в тая обстановка. (N.B.: Никой не ви задължава да живеете в кочината. Това си е ваш избор. А като сте избрали свинщината, търсете си себеподобни “връзки”, приятели и съпрузи!)

След това говорят уплашено за забранена литература, за разпространение и я прочистват от библиотеката. Пеев казва, а копоите го записват:

П.: - То и аз съм вземал Джилас и съм го чел, но никога няма да им кажа! Защото нямам интерес. (N.B.: Той учеше другите да казват само истината пред копоите!) Дано съдбата му да е била благоприятна този път!

K1: - Предчувствам, че ще бъде трудна.

П.: - Бъди сигурна, че той няма да им се даде. Но е много трудно минаването тука през границата и после през Югославия... Там е имало човек, който да го преведе до италианската граница...

K1: - Начинът, по който той избяга, прави всички ситуации много вероятни.

П.: - Минаването на нашата граница с Югославия е възможно само нощем, да речем през полето в тъмната нощ. През контролен пункт не може да мине, ако ще турско да стане. Абсурд, с каквито и ще да е фалшиви паспорти. През НАШ контролен пункт той не може да мине! (N.B.: Всъщност минаването беше по-просто от “Колумбовото яйце”,

като всеки гениално подготвен акт...)

K1: - Петре, не допускаш ли така просто по някаква причина да се е забил /запил?/ в Пловдив?

П.: - Вашите отношения, между двама ви, ти ги знаеш по-добре. Ако си му дошла “до тука”, може да е решил да се махне. Така ли беше?

K1: - Ами де да знам, може и да съм му дошла до гуша, но...

П.: - Ти знаеш какво сте си говорили предишния, по-предишния ден...

K1: - Виж, беше много любезен...

П.: - Той ако избяга, ще избяга след някой скандал. Иначе няма да избяга. (N.B.: Ама ти наистина си бил много по-голям идиот, отколкото съм мислил бе!)

Климентина разсъждава гласно какво би станало, ако се разведе с Георги... В разговора се намесва и майка й:

P2: - Беченце, като сте си говорили майко, само ми кажи къде въобще мисли той да отива – във Франция ли? Къде може да отиде?

K1: - Никога не сме говорили с него за такова нещо. Сега остава да изтърсиш, че сме говорили... На теб не може да се разчита. Ти след пет минути ще им кажеш всичко. (N.B.: Джандарите са подчертали и тия пасажки, макар че нито те двете, нито някой друг може да “им каже” нещичко.)... Можеше да се случи присъда на смърт и край. Това е...

P.: - Беченце, не говори така!

K1: - /Иронично/ Ах, защо да не говоря така? Къде се е видяло разведени хора...

P2: - Ох, какво ще говорим и как ще живеем сега!?... Те ще ми кажат: “Вие не се правете на идиот, живеете в тая къща, не може да не знаете кой е идвал.”

(След това искат да уточнят и с баба Радка, с Огнян, с Пеев и т.н. кой какво ще говори пред джандарите и всичко това, макар наистина никой от тях да не знаеше нищо за моето бягство, а и дори да е подозирал нещичко – не е задължен да доносичи за син, брат или съпруг. Но всички те вече са парализирани от страха за кожата си и с логореята си сами ще се набутат в най-невероятните параграфи на Наказателния закон...)

K1: - Майка ми се тревожи много и ще обърка конците и те ще разберат, че работата била много по-голяма... А пък аз ще го представя, че той е женкар, и ще им кажа, че излезе само по риза и сако, и с приборите за бръснене и не знам дали не е при някоя жена, какво да правим? Вуйчо му и той ще говори глупости, щото нали си има куп познати – генерали и не знам какви си...

Огнян съветва Климентина и Радка да не мислят повече по въпроса за Георги. Радка смята, че не е нормално за една съпруга да мисли така, при положение, че мъжът й го няма цяла седмица. А Климентина упреква Георги, че е постъпил жестоко с нея. Той би могъл след три дена да й изпрати едно писмо, за да я уведоми къде е... (N.B.: Всичко бе сторено, но вас ви “погуби” страхът от копоите и забравихте, че когато “светото семейство” избяга през лятото на 1971 г. и ми изпрати уведомителна картичка от Триест, никога не ми мина през ум да докладвам на копоите, нито съчинявах сценарии на срещи и разговори с тях, не занимавах ни-

кого с евентуалните си проблеми след тяхното бягство и ни най-малко не се безпокоях от среща с “мъжете на Сталин”. А и те никога не си помислиха дори да ме разпитват. Само че за това никой от преждедърдорилите не е пожелал да помисли!)

... След малко всички си лягат. В 7,05 часа сутринта на другия ден (четвъртък), със ставането си Климентина и Радка отново говорят за Георги. Радка прави сметка, че в понеделник (23.07.1973 г.) ще станат десет дни от изчезването на Георги и се тревожи, че не си е взел дори и един чифт... чорапи. Климентина отново повтаря какво ще каже, ако я питат за Георги. Към 7,30 часа двете излизат...

(С № 073611/ № 206057, Р, “Терорист”, 19/20.07.1973 и т.н.)

(З А В Е С А, край на първа картина)

В 8,39 часа баба Радка се обажда на Петър Пеев и го моли да дойде и им отвори едно шкафче, тъй като си счупила ключето и се страхува, че при “евентуален...” ще го ритнат и разбият... Тук е и Краси, която ще го доведе с колата си. Сложили са на масата салам, масло, кафе за закуска. Разговарят... Опасяват се, че ще им вземат апартамента. Умуват за Георги – умрял ли е или жив? За Климентина все едно, че е мъртъв... /По-нататъшният им разговор няма оперативно значение./ (N.B.: След 13 години ще науча, че в тези мелодраматични дни и нощи моята възлюблена простенала почти, като една декабристка невеста: “- Ами мене сега кой ще ме вземе?”)

... Климентина се връща. Била е при вуйчото на Георги. Възмутена е от него. Той й крещял, че иска да върши мръсотии, да го предаде. Държал се като бесен. Започнал да говори как Георги му разказвал, че му е дошло до гуша от жена му, че срам няма (K1 плаче, хълца силно). Краси нарича роднините на Георги идиоти и я пита убедила ли се е колко прав е Петьо. Климентина казва нещо през плач. Краси й възразява, че това са глупости – на Георги са му необходими всичко два дни. (N.B.: Преценката е повече от вярна – за два дни, без малко - от 14 часа на 14 юли до 9 часа на 16 юли, аз бях в Италия, но има случаи, когато прекосяването на Югославия отнема повече от месец!) По-нататък Краси допълва, че вуйчото се опасявал, че ще бъде “натопен” и се възмущава от “активния борец”, комуто не му пука... Климентина си припомня, че веднъж, като разговаряла с Георги какво ще правят, той казал, че не се знае къде ще бъдат след месец. Идва Петър Пеев. Движат се по стаята. Говорят далече, пресмятат някакви суми. ...

(С № 072155, Р, “Терорист”, 20.07.1973 и т.н.)

В 10,20 часа Краси отговаря на въпрос на жена отвън как се чувства Климентина, че е получила нервна криза и се държи много странно – ту се смее, ту плаче.

В 12,10 часа Ивка пита Краси дали Климентина е съгласна да се продаде луканката, която й е запазила за Ахтопол.

В 14,00 часа Петър Пеев се оплаква, че от година и половина Краси му прави непрекъснато скандали. Климентина обвинява него и го съветва да бъде по-скромен при неговото положение. След това го пита какво толкова са могли да предложат (империалистите) на Георги, за да се “навиے” да тръгне? (N.B.: За тия дами и господа, както виждаш драги ми читателю, идеалите са “бош лаф” както казвал бай Ганю, важни са мънгизите...) Петър отговаря, че така внезапно и решително “се навива” човек, който от 15 години само за това мисли. Противоречието между мироглед и метод у такива личности като Георги е трагическо. С оглед мирогледа си, би трябвало още при първата възможност да го направи, но не се е решавал. Пеев предполага, че Георги е познавал някой по-решителен, който го е “повлякъл”. (N.B.: За съжаление, такива не срещнах през целия си живот!). На въпрос на Климентина на колко могат да го осъдят, Пеев отговаря, че зависи от това какво ще признае пред съдствието. Той например навремето не казал, че имало група и че бил в нея. Ако бил признал, щели да го осъдят на осем, а не на три години...

Климентина заявява, че лично ще отиде в Париж да види мъжа си. Пеев ѝ казва, че трябва да почака 5-6 години, да се ожени за някого и да го използва за тази цел. Доказано е, че “номерът минава”. Климентина се съмнява, че някой ще ѝ направи тази услуга да се ожени фиктивно, а тя не иска да се жени реално... Баба Радка казва, че Климентина трябва да отиде във Виена или в Източна Германия, а Пеев обяснява, че в Източна Германия не може да стане. Там могат само да се видят, а в Полша е опасно... (N.B.: Думи, думи, думи! – казвал датският принц, само че тези се заплащат!). Към 14,10 часа пристига Ивка. Тя съветва Климентина да съобщи, че Георги го няма, защото ще я обвинят, че го е прикривала. Тя ще скъса с това семейство и ще гледа своите интереси в края на краищата. (N.B.: По-скоро в началото на началата!)

В 16,36 часа Климентина и баба Радка търсят в стаята и в багажа, дали Георги не е взел нещо при изчезването си. Двете са много раздразнителни. Баба Радка търсела жълтичката, която дала на Георги.

K1: - Голяма работа! Ай каква трагедия е станала, Краси. Ела да чуеш какъв ужас. Ах, тя ми съсипа живота моята майка. Къде е жълтичката? Викам ѝ, ние сме я продали. (N.B.: Всъщност “Бечито” я продаде на Василев за 40 лева, за да си правел коронка и прибра парите от майчиното си “наследство”.)

Баба Радка: - Не че я искам, да не остане Петър с впечатление, че съм за жълтицата, когато човекът го няма, ама искам да се добера до нещо, да не е взел нещо... Колко пари им дадох? (N.B.: На кого? От мене Тенардиерица искаше да си плащам наема за леглото, което ползвах в стаята на дъщеря ѝ!).

K1: - Ах, боже, къде ще отиде тоя човек с това болно сърце? Ни ядене като хората, ни пари! (N.B.: Ни петзвезден хотел!).

Пеев е на същото мнение: Георги едва имал сили да върви и можел да падне по улицата. Климентина казва, че Георги нищо не е взел от къщи. Но баба Радка твърди, че е взел парите. Краси я пита откъде знае.

Баба Радка: - ... тука е имало най-малко 500 – 600 лева...

K2.: - Ако е умрял, ще му вземат имането /казва го ядосана/.

Продължават да обикалят стаята. Климентина плаче, а баба Радка пита, ако Георги е задържан, дали ще ги разпитват? Пеев я успокоява и ѝ казва, че това скоро ще се разбере. След това Радка ги кани в кухнята на порция сирене и кафе.

... Движат се в стаята, Петър търси чантата си, а Климентина споделя с него как мисли да обясни изчезването на Георги, а именно... и следва повтаряна до втръсване версия на мними и реални събития и случки... Отново се движат из стаята. (N.B.: Това вече го няма и у Йонеско.)

В 17,48 часа Климентина и Краси са излезли, без да кажат довиждане, в дома са останали баба Радка, която плаче и гостенката ѝ. Радка разказва как е изчезнал Георги. В четвъртък и петък Климентина не била на работа. В четвъртък вечер тя не се върнала да спи в къщи, а останала в работата си, защото в петък била сутрешна смяна... и т.н., и т.н. отново превантивно фалшифицирани данни... Баба Радка е разстроена, плаче, мисли, че ще уволнят Климентина заради Георги. Така говорели всички нейни колежки... (N.B.: Мама ѝ предвещаваше още по-големи страхотии преди бракуването ни, но кой да я слуша!).

(С № 113458, Р, “Терорист”, 20.07.1973 и т.н.)

В 20,01 часа на Пеев се обаждат Павел Каръков (П) (или аг. “Светлов”, който, по всичко личи, е в мисия). Интересува се уж за боядисване на тавана си, след което:

П.: - Магистърът замина ли?

Пеев: - За къде?

П.: - Нали щяха да заминават на почивка?

Пеев: - А не, той отишъл някъде при някакъв приятел.

П.: - Така ли?

Пеев: - По-нататък, сигурно като се върне.

П.: - Миналата седмица, като се видяхме, ти ми каза, че заминават...

Пеев: - Е, да де, ама го отложиха, защото някакъв негов приятел бил болен.

П.: - Ама къде, в провинцията ли?

Пеев: - В провинцията, отиде да го види.

П.: - Да не е в Пловдив?

Пеев: - А, да.

П.: - При този, при бай Димитър?

Пеев: - Да, май така се казваше, ама аз не го познавам тоя човек.

П.: - Знам го аз кой е. Май че Гачев.

Пеев: - Да. Бил нещо болен, та отишъл при него.

П.: - Кога ще се върне той?

Пеев: - Ами не го знам, аз няколко дена не съм се интересувал...

П.: - Така ли? Да не е отпускар той?

Пеев: - А, в отпуска е...

П.: - А-ха. Значи тъй. Ти си жив и здрав?

Пеев: - Аз съм жив и здрав.

П.: - Е, да, да. Ами, Петре, всичко хубаво.

Пеев: - Довиждане, Павле. (N.B.: Случайно ли се обаждат “Светлов”? –

НЕ!)
(С № 072652, П, “Терорист”, 20.07.1973 и т.н.)

В 10,48 часа Лиляна Грашева идва при Климентина. Тя ѝ разказва историята с изчезването на мъжа ѝ. До сряда (11.07.1973 г.) въобще не ставало дума да ходи в Пловдив. В четвъртък тя отишла в Рилския манастир и се върнала в петък. Тогава се скарали, че се връща толкова късно и Георги ѝ казал, че Гачев бил много зле и трябвало да отиде и го види, затова взели самолетни билети за вторник. Той излязал в събота на 14-и докато тя още спяла. Климентина не знаела с какви пари е заминал, но не носел със себе си никакъв багаж. Бил само с едната си риза и панталон, без голямата си чанта, а само с малкото портфейлче, приборите за бръснене и казал само едно обикновено “довиждане”. После я търсил по телефона, но тя била излязла и той съобщил на Пеев и вуйчо си “да ми предадат, че не трябва да се притеснявам и ще се прибере в понеделник направо от гарата вкъщи...” Когато в понеделник се прибрала към 2 часа, него го нямало и тя решила в последния момент да върне билетите.... (N.B.: В разговора, както обикновено, истината е размесена с лъжи, с “благородна цел”)... Както и да приключи въпросът, Климентина пожелава за него да бъде благополучно, но за нея било ужас... Лиляна съветва първо да види къде му е дипломата, тъй като чак сега им идвала на ум някоя възможност...

K1: - Нищо, абсолютно нищо не е взел, даже десетте долара...

Л.: - Но това е лудост според мене...

(С № 016479, Р, “Терорист”, 22.07.1973)

В неделя, в 19,22 часа Пеев телефонира на Василев и му казва, че искал да го види.

В.: - Има ли нещо?

П.: - Ъхъ. (N.B.: Получено е “Прощалното писмо” от 14 юли, след като е било задържано от копоите от понеделник до събота.)

В.: - Спешно ли е?

П.: - Аха.

В.: - Добре, ще мина, ей сега ще дойда.

В 20,38 часа Петър кара Краси да вземе Климентина и да дойдат при него.

В 21,42 часа се обаждат Севдалина и го пита дали обича спомените. Чете му стихотворение, което Петър е писал за нея на 23 ноември 1956 г. (N.B.: Месец след избухването на Унгарската революция.)

С.: - В ръката си държи “Петриадата”, бих искала да я разлистим колективно, но се страхувам да не ни обземат амурните протуберанси и да се случи нещо, затова се радвам, че съм от другата страна на жицата. А сега лека нощ!

(С № 073613, П, “Анархист”, 22.07.1973 и т.н.)

В 8,25 часа баба Радка казва на своя приятелка, че тази сутрин Климентина е отишла в съда, за да подаде молба за издирването на Георги.

В 17,08 часа тя обяснява на Краси, че Климентина е направила необходимото и е отишла в Института, за да прекъсне отпуската си.

В 17,40 часа Климентина се обаждат на вуйчо Тошо и го пита дали може да отиде при него. Той ще я чака в къщи.

В 17,47 часа разговарят баба Радка и Огнян. Тя се тревожи бягството на Георги да не се отрази лошо на службата на Климентина.

О.: - Добре де, за сестра ѝ нали не я уволниха... Те са си пълнолетни хора.

Радка обяснява, че не е имала други неприятности освен това, че когато е трябвало да ходи в Холандия, партийният секретар я повикал и я посъветвал да се оттегли сама. И добавя: “Георги да може да се измъкне, да се спаси, щом е тръгнал по този дълъг път, но аз си мисля, че това не е така просто. Георги сигурно е бил сериозно заплашен, че ще го затворят или пък се е отдал на някакъв...”

О.: - /прекъсва я/ Защо сериозно заплашен бе? Той каква перспектива имаше, ако седи тука? След три месеца ще му рекат “Хайде отивай си пак”. И къде ще отиде? В който от големите градове да отиде – София, Пловдив, Варна или Русе - жителството се дава еднакво трудно. Щом тук не му дават и там няма да му дадат. Къде ще отиде? В Благоевград и кучетата ще го лаят...

P2.: - Добре де, като беше в Будапеща, защо не остана и от там да се прехвърли?

О.: - Как да се прехвърли? Нали веднага ще го “опатат”. Може да се бяга само през Югославия. Всички други граници се охраняват като затвор.

P2.: - Кой ще го пусне в Югославия? Ти знаеш ли как тръгна? – С едни чорапи. Той до вечерта ще се увони, дето се вика.

О.: - Нищо, важното е...

P2.: - ... да се измъкне един път, ама не знам дали е успял. Да не са му направили някоя клопка...

О.: - Всичко е възможно. У нашите са правили обиск, те и тук могат да дойдат. Казали на мама “той разполага със секретни документи, ние трябва да го охраняваме, защото може да бъде нападат и да му бъдат взети”...

В 18,17 часа Климентина се е върнала и разговаря със своя позната за изчезването на Георги. Казва, че се опасява, че може да е арестуван, тъй като в последно време се говорело, че има много задържани и то комунисти... А това, че може би наред със своите хора, за да не излезе ачик, да го приберат и него, за да има по-масов характер... (N.B.: Тоест, аз съм от “масовката”!) Познатата се съгласява, че това не е изключено.

K1: - А хората като нашия са най-беззащитни... тях могат да заловят когато си искат, при тази объркана ситуация. А после могат да кажат – грешка.

(С № 073614, П, “Терорист”, 23.07.1973 г.)

(N.B.: ПО-НАТАТЪК НЯМА СТИЛОВИ, ЕЗИКОВИ, ПРАВОПИСНИ ИЛИ ГРАМАТИЧЕСКИ КОРЕКЦИИ НА ПОЛИЦЕЙСКИТЕ ТЕКСТОВЕ.)

ПЪРВИ ВПЕЧАТЛЕНИЯ ОТ “СВОБОДНИЯ СВЯТ” В ЛАГЕРА ЗА ЕМИГРАНТИ КРАЙ СЕЛО ПАДРИЧАНО (от 16 до 23 юли, 1973 г.)

Първите ни контакти със “свободния свят” се осъществиха в неговите лагери за емигранти или *campi di profughi*. Първият лагер беше разположен в едни бивши американски казарми до крайграничното село Падричано, отстоящо на два километра от югославската граница, която току що бяхме пресекли без инциденти с евентуален летален изход.

След като влязохме в двора, бяхме посрещнати от двама наши бивши съзатворници - Стефан Милушев и Манчев с бременната си годеница. С първия се знаехме от наказателните отделения на Пазарджишкия затвор. Тримата бяха дошли месец преди нас и ни информираха за обстановката и реда в лагера.

“Квартирата”, в която се настанихме беше обща и в нея заварихме неколцина “братовчеди по съдба от другите народни демокрации”. Не бяхме като в хотел със звезди, но затворите и Белене ни бяха направили доста непретенциозни. Храната също беше по-добра от затворническата в “родината” и, което е по-важно, в количество, утоляващо глада ни...

В лагера до село Падричано, където ни отведоха триестките карабинери, имаше около 250 души, сред които преобладаваха унгарци и румънци. Жаден за всякаква информация от другите соц-страни, трябваше да констатирам с мъка неумолимостта на езиковата бариера, която преодолявахме с помощта на задължителния и мразен от мнозина на Изток език на Гоголь, Достоевски и Лев Толстой. Единствен източник на остарели и зле коментирани новини за момента си оставаше емигрираният още през 1949 г. Благо Славенов. Неговото материално положение не беше цветущо, но той понасяше стоически неблагоприятните обрати на световната политика, функция от която беше размерът на доходите му. В разгара на Студената война Благо получавал прилична заплата от издържания от американския бюджет БНК (Български Национален Комитет, създаден от Гемето – д-р Г.М. Димитров). Ако се съди по “дисидентските” му настроения, неговият (на Славенов) приход изглежда е бил анулиран още преди смъртта на председателя на БНК през 1972 г., след като “мирното съвместно съществуване между системите с различен обществен строй” бе отсрочило обещаваия от “западните съюзници” Кръстоносен поход на свободата”... до гръцките Календи.

Освен нещатен представител на БНК в Триест, Благо служеше и за преводач на новопристигащите емигранти от България при разпитите им от италианските полицаи, за което лагерната администрация му плащаше на парче. Някаква нерегулярна, мизерна сума той получаваше и от радио-“гласовете” на български език, до които изпращаше къси дописки за ставащото в България, почерпено от новопристигащите бегълци и от службите на Италианската република, с някои от чиито местни капорали поддържаше дружески връзки от съмнително естество.

Стефан, който ни въведе в битовите условия и когото считахме за луд, се оказа по-предвидлив и може би – по-нормален от нас. Тръгвайки през границата, той пренесъл скътаните за зор-заман 300 долара, с които се озовал в лагера. Беше слизал вече многократно в Триест, където обменил част от доларите си за “шопинг”. Курсът бил 600 италиански лири за долар. Аз, мислех си, трябваше да се обадя на всяка цена, тук и там, в България, за да знаят у дома и останалите, “на които съм скъп”, че съм жив и здрав и за да разчистя някои дребни сметки. Поисках от Стефан 6 000 лирети на заем, които не знаех кога ще му върна, но той ги даде веднага.

Славенов идваше всеки предобед и след като разбра, че сме били дългогодишни затворници, се сближи с нас и ежедневно прекарвахме в многочасови разговори. Той пръв ни донесе изданията на различни емигрантски организации. Така можах да се запозная с вестник “Свободна и независима България” на БНК и с “Борба” на БНФ (“Български национален фронт”, тоест на Иван-Дочевите legioneri и “безпартийни фашисти”) под редакцията на Георги Паприков, и двата издавани в САЩ. Видях и анархистическия “Наш път”, редактиран от Георги Хаджиев в Париж и “Свободен народ” на социалдемократа Стефан Табаков от Виена, който освен статута на наблюдател на конгресите на Социнтерна беше, както каза Благо, и единственият официален и действителен служител в състава на едно Европейско... МВР - австрийското.

Не мога да кажа, че бях очарован от прочетеното в разноцветните емигрантски “идеологически органи”. Бедата на нашата емиграция се криеше не толкова в материалната, колкото в духовната ѝ нищета. Но външният вид на емигрантския печат свидетелстваше за липса на средства и опровергаваше всички клевети на болшевишката пропаганда, че нашата “вражеска емиграция” била на издръжка на “шпионските централи на империализма”. “Свободният свят” още не бе създал свой аналог на Коминтерна, а върхушката на БКП и нейните копои съдеха за другите по себе си.

Дадох на Благо 2000 лирети от заема и го замолих да ми купи десетина картички, пликове, пощенски марки и една тетрадка от стотина листа, които той донесе още на следващия ден.

Заех се да пиша и да изпратя бодри осведомителни картички с изгледи от Триест и Адриатическото море, с най-сърдечни поздравления от красивия италиански град. Една от първите ми работи беше да изразя “дълбоката си благодарност” към партийната секретарка Андонова и колегата ѝ Атанас Ангелов, бивш чекист - началник на ДС в Неврокоп, уволнен като сталинист и сега назначен като н-к на проектантски отдел в Изчислителния Център, независимо от това, че си нямаше хабер от работата ни. Пред взаимноспомогателната каса двамата ми бяха станали гаранتي за един заем от 400 лева. Благодарих им “за оказаното съдействие” и ги питах в каква валута искат да се издължа. В досието си открих, че и двамата са давали по случая показания в следствения отдел на копоите. Не забравих и директора на Центъра Боре Димитров - “Халата”. Изпълнявайки нарежданията на ДС, той бе заявил, че по време на двумесеч-

ната ми отпуска трябвало да знае във всеки момент къде съм. Не можел да ме остави, току така, да се движа като свободен електрон, защото могло да му потрябвам във връзка с току що завършилия “проект на века”, чието програмиране беше поверено на мен и на моите “самуилови войници”. Бяхме го приключили преди да излезем в лятната си ваканция. (Мамма мия!). Обещах да го държа най-редовно в течение за местонахождението и движенията си, след като “се завърна от курорта ни в Ахтопол”. Сега му пишех, че в последния миг ми се е наложило да сменя “дестинацията” и, вместо на Черно море, съм се озовал на Адриатическото, но го уверявах, че съм готов да му давам безплатни консултации, дори ако се намирам през девет страни и морета. Както ми разказваше много години по-късно моят колега и приятел Иван Бошев, дошъл на екскурзия във Франция със жена си Светла, директорът на Изследователния център Димитров изпаднал в ужас, когато секретарката влязла в кабинета му с една от моите картички в подноса за кафе. “Халата” се държал неадекватно, сякаш върху му върхлитала кралска кобра. А аз само го уведомявах, съобразно желанието му да знае регулярно къде съм по време на моето непредвидено дълго отсъствие от трудовия пост в повереното му заведение.

След като изпълних ангажиментите си към това трио, от Падричано изпратих нови уведомителни открити картички до курортистите-колеги от отдела ми в Ахтопол - Снежа, Белчевска и други и до Климентиния близък от Литературния Институт Лазар, който също се намираше там със семейството си. Картичките бяха с най-невинно съдържание – стил “Мили привети от слънчева Италия” и тем подобни баналности. Разчитам, че без основание, че местната цензура изобщо няма да разбере за какво става дума, а адресатите ще съобщят новината на когото трябва.

Свършил и тая работа, изпратих писма до Макаров и Красимира, пресмятайки, че на първо време и двамата ще останат вън от подозренията на копоите. С тях исках да им отправя завоалиран сигнал да предупредят всички за “скока ми над Югославия”, за да вземат необходимите предпазни мерки и да знаят, че могат да говорят свободно срещу мене, след като съм се измъкнал от клетката си. Не бях предвидил само, че страховата психоза и “детският им паралич”, с които ги бяха заразили копоите, ще ги направят неспособни да мислят и да сторят незабавно необходимото в случая.

В писмото си до Владимир Макаров съобщавах, че вместо “на оня свят” съм се озовал в Италия. Извинявах се, че съм се “измъкнал като нощен крадец, но не ми се е искало съседите да ми повредят с дупки кожата”. Изпращах най-сърдечни привети на всички и го молах да поздрави от мое име Катята (така наричаше себе си Катрин Лвов), искайки “да ми се обади веднага”. Бързах, защото знаех, че ще пътува за България през август и би било добре да я уведомя за последните събития и за проблемите, които може да има не само тя, заради внасяната забранена книжнина. Освен това ми минаваше през ума, че с помощта на Мамзел Лвов копоите можеха лесно да монтират и един процес за шпионаж в полза на... V-та Република. И накрая си мислех, че всичките ми познати от

компаниите в Първия кръг, с които хапвахме, пийвахме, водехме понякога смислени разговори или бръщолехме глупости, щяха да разберат сериозността на собственото си положение, за да вземат необходимите мерки. Напразно!

Бидейки още в еуфория от сполучливо проведената операция “Б” (като Бягство), ги уверявах в писмото си до “кумата Краси”, че всяка необмислена репресивна мярка на копоите, срещу който и да е от тях, няма да остане безнаказана. Бях убеден, че след като ръцете ми са развързани, нямаше да представлява особена трудност да намеря необходимите хора за провеждане на някоя от преките акции, които се въртяха в главата ми и с които по това време бяха запълнени страниците на пресата и сензационните новинарски емисии. (Отвлечения, размяна на пленници, наказателни операции и др. се бяха превърнали в ежедневие на Запад и по всички останали континенти и аз си мислех, че лесно ще убедя нашите “хъшове” и другари в чужбина в тяхната необходимост и ефикасност.). В това отношение се излъгах абсолютно, както и не можех да допусна, че човек като Петър Пеев ще стане обект на толкова скъпоструващи наблюдения, следене и провеждане на специализирани “мероприятия” от страна на копоите. Оказа се, че междувременно те са “прихванали” моето прощално писмо до него, от което са разбрали (със закъснение), че съм потеглил с парахода “Мажестик” на далечно плаване. То хвърлило в тревога получателя, всичките ми близки “от първия кръг” и цялото тъмно ведомство, намиращо се в съседство с предвидливо опразнената моя квартира. За това (и още много други неща) щях да науча след четвърт век, когато получих частичен достъп до архивите на “бившата ДС”.

На нашите не писах веднага, нито на Климентина, защото знаех, че цензурата ще конфискува писмата ми, докато другите бяха не само вън от подозрение, но и нямаше за какво да ги подозират, нито можеха да носят отговорност за думите и делата ми. Ако някой трябваше да отговаря, това бяха копоите за “притъпената си бдителност” и за оставената незатворена врата на клетката... Изпълнил тоя си дълг (както си въобразявах), можех да се обърна към тукашните проблеми, които разглеждах като част от тези в “родината” и за чието решение исках да помогна, потегляйки на Запад. Затова и не писах на никого от “Втория кръг”, надявайки се скоро да ги зарадвам с “успешното изпълнение на невъзможната си мисия”.

Благо продължи да ни запознава със състоянието на политическата емиграция. Разказваше ни за последните години на Гемето (заедно с БНК били склерозирали) и най-вече за заместника му за Европа - Ценко Барев в Париж, чийто адрес и телефон ни даде, като същевременно го беше уведомирал за нашето пристигане и намерение да се установим във Франция.

Пребиваването в чужбина, когато не знаеш езика и нямаш приятели и близки, не е лесно, казваше тате, спомняйки си за първата година от своето студентстване в Германия. Още повече важи това за емиграцията. Бягайки от страната и средата, в която е израствал, емигрантът има чувството, че в един миг всичките му близки, с които е живял, са измрели

и той е останал сам-самичък на тоя свят. Това е мигът на нелегалното прекосяване на границата, след което обратният път е невъзможен. През началните години са чести моментите, в които го връхлитат болезнено спомените и желанието да се види и поговори с тия, които е обичал. На това чувство му казват носталгия. Различните хора го изживяват по различен начин. Аз винаги вярвах, че ще се върнем, което и стана. Освен това, моята носталгия остана да виси по телените мрежи на Белене, а споменът за каменните душегубки в наказателните отделения не й позволяваше да регенерира. Но нещата не протичаха с всички еднакво. Първите носталгични пристъпи се появиха у Присадашки, още през първата седмица след пристигането ни в Падричано. Започна да прави сравнения между предишния си живот и сегашното си битие в лагера. В началото често подхващаше разговори за политическите събития, които биха могли да ускорят завръщането ни. Това негово бързане да се приберем в “родината”, от която се бяхме измъкнали преди по-малко от седмица, започна да ме ядосва и на втория или третия ни разговор му казах, че е говедо, което охлади съвсем отношенията ни. Понеже хленчеше и подхващаше тази тема и пред Благо, той му разказа историята на селянина от Кулско, който пристигнал в Титова Югославия след бунтовете срещу насилствената “колективизация” на земята, добитъка и стопаните им през 1950 г. Озвал се в един от лагерите за емигранти, той разказвал, че в България се говорило за стария превратаджия и военен министър в първото ОФ-правителство – Дамян Велчев, който събирал доброволци край границата за своя “освободителен корпус”, с който всеки момент можел да нахлуе в България. Кулчанинът възнамерявал да се върне още на втория ден с “корпуса” при добитъка си, на който оставил в яслите по един сноп царевични стъбла, да има какво да яде, докато той заедно с Дамян освобождават “родината”... Историята беше весела, но на Милчо не му беше до смях. Започна да страни от нас и да си търси друга компания. По едно време се повлече с една проститутка, за която се говореше, че е идвала вече многократно в Югославия да практикува “най-стария занаят”. Такова иди ми-дойди ми в условията на “народна власт” можеше да става само с благословията на “органиците”. Тази връзка на нашия спътник стана повод за едно мое жлъчно конско евангелие, което четох на Колчо за неудачния му избор. Колчо сумтеше и мълчеше, защото хранеше надеждата, че аз, като “виден специалист” в програмирането, ще си намеря лесно работа по специалността, а той ще върши домакинската работа и така ще преживяваме, докато дойде часът за обратния път. Междувременно, след като видях, че няма с кого да обмениш мисли по вълнуващите ме въпроси, се заех с описанието на бягството ни през Югославия и пристигането в Падричано. Това сторих за няколко следобеда в “шарената тетрадка”, докато другите спяха или играеха на шах, “дама” и карти. Моят разказ се хареса на Колчо и аз го съхраних. Тетрадката ме придружи и при завръщането, като влезе в петия том от спомените ми, в главите 50-53.

ИНТЕРМЕЦО – ПРЕЗ ТОВА ВРЕМЕ В КУХНЯТА НА КАНИБАЛИТЕ

(агентурни и “оперетни” мероприятия - от 16.07.1973 – 23.07.1973 г.)

(В следващите ИНТЕРМЕДИИ, някои от полицейските подслушвания на телефони и микрофони са били превърнати от копоите в агентурни “Справки” за отчитане на дейност и оправдание на “престъпното си бездействие”, с което улесниха отлитането ми. Публикувал съм ги в резюме за допълване на контрастиращите картини между живота “у нас, на свобода” и тук, сред “профугите” в Падричано.)

В “План” от 18.07.1973 г. е наредено на трима копои и на окръжните управления на МВР в Шумен, Търговище и Разград да установят дали белязани анархисти, земеделци и легионери ще получат от мен някакви “указания за провеждане на остра вражеска дейност”.

Активиран е и агент “Струмски” (д-р Георги Генов), който от две десетилетия вече пасе Пеев. Той снове между жилището на Климентина (на “Турко” 34 до МВР, където живеехме до бягството ми) и това на Петър (на “Борис I” 111). Докторът слухти, търси и улавя незначителни подробности, донасяйки за посетителите и за разговорите им в единия и в другия дом. За отбелязване е, че “Струмски”, с когото се познавахме чрез Пеев от десетина години, до този момент не бе направил нито един донос за многобройните ни политически разговори с него и останалата част от компанията, което означаваше, че ако копоите не са му поставяли конкретни задачи, той сам не е поемал инициативата. Първите му писмени доноси от 17 и 18 юли 1973 г. са изпъстрени с достоверни, но незначителни подробности, които е селектирал и следователно не винаги е бил “честен с органиците”. Стараейки се да им придаде сериозен вид, докторът е заобикалял опасните моменти. Напр. в доноса си от 19 същия месец Георги Генов (Г.Г.) се прави на неосведомен от Петър Пеев, че сме били в затвора по един процес, с което се е застраховал срещу неудобния въпрос: защо досега не ме е клепал в доносите си? Това странно поведение на Г.Г., изглежда, за момент е събудило някои съмнения у копоите и те са го задължили да запише с магнетофон следващите свои разговори с “обектите”, при които са го изпращали със “задачи”. Агентът се е движил умно по острието на бръснача и вербовчикът му полк. Пантелеев е заключил, че “може да му се вярва”, с което е засвидетелствал собствената си “природна глупост”.

Разговорът се е водил в полунощ в дома на набедения мой “съидейник” Петър Пеев (П.П.), след поглъщане на индустриални количества коняк. В него е участвал и Георги Василев (Г.В.). Записан е с внесеното от Г.Г. “мероприятие” (джобен микрофон). Обсъждали са моето “внезапно изчезване”. Петър казва:

П.П.: - Избягал е този идиот... и пак ще го арестуват.

Г.Г.: - Защо мислиш така? Да не е вчерашен? Тая работа сигурно е добре изпитана.

П.П.: - Първо, Братият е много наивен. Второ, зле се ориентира и в

градовете, и в местностите. Трето, не знае никакъв чужд език. А математици там “под път и над път”.

Г.В.: - Ти го изкара с млечни зъби.

Г.Г.: - Хубаво се нагласихме. Та и аз взех, че ви поканих всички на сватбата си. И на всичкото отгоре взех, че се натиках в Константинови. Да не мислиш, че не са ме преброили вече? (Н.В.: Не, защото си изпратен там със “задача”.)

П.П.: - Какво, страхуваш се за кожата си? Аз се страхувам повече от теб, че съм му най-близък. Чакам да ме привикат. Вас после. Но съм спокоен, защото Брадата сам си я е измислил. За такива неща не се бие барабан.

Г.В.: - Значи не е толкова наивен Братият. Той ще се оправи, но ние ще си имаме неприятности.

Г.Г.: - Я го оставете тоя панахиден разговор. Може би има и някоя друга вероятност. Може и тука да е, но под ключ.

П.П.: - Защо? Той е откровен в разговорите си, но напоследък се беше поуспокоил, особено като го включиха в “швейцарския симпозиум”. А като не замина, каза: “Логично, но ледовете се топят.”

Г.В.: - А откъде ли би могъл да излезе? Нали има договор със съседите за връщане на такива.

П.П.: - Не знам как и откъде, но ще свърши с провал. На Братия дай да философства.

Г.В.: - И да сваля чужди любовници. (Следва олелия до небесата, която Г.Г. усмирява.)

П.П.: - Най-умно би било старата и жена му да известят МВР бързо, но те бяха лаконични и сдържани. Няма да им се обаждам, нека те ми звънят... и без това телефона им може да се подслушва... не ми трябва на баир лозе...

Вече навън, разговорът продължава между Генов и Василев.

Г.Г.: - Не мислиш ли, че все пак П.П. може да каже нещо повече за Г.К.?

Г.В.: - Възможно е, те бяха близки повече отколкото сме ние с теб, но е възможно Г.К. да не е казал никому дума. Има вероятност, че единственият човек, комуто би се доверил, си ти. Затова ти е искал телефона в Драгалевци. (Н.В.: Как ли пък не?)

“Струмски”

В края на доноса стои атестатът на подполк. Пантелеев: “*На агента може да се вярва*”. “Поставил му е задачи”: да преслуша Г.В. и да изясни какво знае той за Г.К. и П.П.; да подготви майката на Пеев за отиване в болница, за да окачат по-лесно “мероприятието” в дома му и да провери съветите, които Петър ще даде на Климентина (все още носеща прокълнатото име Константинова).

В отделно “мероприятие” Пантелеев предлага: “*Да се задържи и разпита Тодор Пенков – вуйчо на Г.К., който бил запознат с... минаването на Константинов в нелегалност и е негов съучастник в това действие.*”

В “Справка” от четвъртък, 19.07.1973 г. е цитиран разговор между Климентина (К1) и “кумовете” Красимира (К2) и Петър Пеев (П).

Разговаряйки, тримата преглеждат библиотеката и книгата ми, за да унищожат това, което би ги застрашило, макар че можеха да го стоварят върху ми, използвайки го като допълнително доказателство за неведението си, което е самата ГОЛА ИСТИНА. Нали ако знаеха, вместо в Италия, щях да съм в незнаен гроб или в ареста.

После обсъждат с К1 какво би станало, ако я изселят. П я съветва да се разведе с мен и да се консултира с братовчед си Климент, който е съдия. Обсъден е и вариантът на залавянето ми – у нас или в Югославия.

В “Справки” на “външно наблюдение” (В.Н.) за 12 дни - от сряда 18.07.1973 г. до понеделник на 30 юли 1973 г. - копоите устройват, на смени (наверно 3 x 8), непрекъснато “бдение” над обекта Петър Пеев, когото “водят под псевдоним... АНАРХИСТ”. Отбелязвайки денонощно в своите бележници 24 часа върху 24, час по час и минута по минута “брауновите” движения, срещите и посещенията му, те “установяват”, че стъпалото на десния му крак е... гипсирано; че си е купил за два лева салам; през нощта са го видели през прозореца полугол със слушалки на ушите; разхождат се с колата на К2, посещават ресторанти, Г.В. и новата му съпруга – Татяна; и накрая, на 30 юли, по нареждане на “йерархията”, те “преустановяват” скъпоструващото и безполезно следене на обекта “Анархист” и висенето пред различни адреси (пред дома на любовницата, на кума, на К1, на местоработата им и т.н.). Централата е разбрала окончателно и безвъзвратно, че “активният анархист и терорист ГКГ” се припица вече на скалистия бряг на Адриатическо море край Триест.

На 23.07.1973 г. в България “пада първата жертва” на отмъстителността на копоите. Те правят “Предложение” до първия секретар на коларовския райком на БКП, утвърдено от генерал-лейтенант Г. Минев (шеф на столичното у-ние на МВР и на ДС), да попречи на “издигането на Огнян Константинов Георгиев за главен инженер в ДСО “Софстрой” поради това, че е “напълно под влияние на брат си ГКГ (“осъждан на смърт за извършване на редица терористически актове”) и споделя неговите възгледи.”

По донос на Генов-“Струмски” от същата дата, 23-и, се разбира, че задържаното мое прощално писмо до Пеев е пуснато повторно от копоите в пощата след провала на “екстрените мероприятия” за ареста ми и е получено от него в същия ден. Петър установява по лепилото върху плика, че е отваряно. Освен двамата, на сбирката присъстват Василев, Красимира и др., които разбират, че съм офейкал. Пристига и Климентина – бледа, неспокойна, абсолютно мълчалива. Петър Пеев е не по-малко изплашен:

- Положението ми се влошава. Още утре ще занеса писмото в милицията, защото, ако го намерят при един обиск, отивам на кино... Подслушват всички ни и ще арестуват когото си искат от нас, приятелите му.

- А ти защо нервничаш? – го пита д-р Г.Г. - “Струмски”.

- Защото не съм помогнал ни с косъм на Брадата, а Климентина я виждаш на какво прилича и ме обвинява, че съм знаел и не съм й казал.

“Поверителният разговор” между двамата се води в антрето. Климентина влиза при тях и пита през зъби: “Какво говорите?”, а Пеев я изгонва: “Излез навън веднага!!”

Може и така да е било, но ако се вярва на забележката на външно наблюдение (В.Н.) от следващия ден, на излизане от “Дома на Темида” “двата-та си говорели нещо весело и се смеели, К1 държала Пеев непрекъснато под ръка и по външен вид не изглеждала на обезпокоена и загрижена”, което подсказва, че съскането през зъби 12 часа по-рано е могло да бъде най-обикновен... театър.

ПРЕЗ ТОВА ВРЕМЕ В “ДОМАШНАТА КРЕПОСТ” (2)

или

ДС С М“РОДОПИ” и М“ПИРИН”
СРЕЩУ ФАНТОМАС - IV СЕРИЯ

На другата сутрин, във вторник на 24 юли, Радка и Климентина стават в 5,50 часа. В 6,40 идва и Огнян. Климентина му разказва за писмото от Георги, което е получил Петър Пеев. Тя казва, че Петър е сигурен, че са го отваряли и нарочно са го пуснали, след като са го фотокопирали. След това с шепот рзказва за съдържанието. После се преместват в кухнята и закусват. Докато баба Радка пъшка и охка, Климентина и Огнян се смеят весело. Климентина имитира стила на Георги и всички се смеят.

К1: - Огняне, съгласи се, такова писмо пише ли се? “Аз нямам друг изход...”

О.: - Той е бил напълно в умопомрачено състояние.

К1: - Аз не знам дали не е бил уплашен тогава...

О.: - Какво значи уплашен?

К1: - Излязъл от равновесие още повече, отколкото... /две реплики не се разбират добре – бележка на копия/. Между другото, това за него е напълно възможно, извинявам се, начин на разсъждение. Нещо става с него...

О.: - “Да умрем с пламенни гърди!”

К.: - Аха, аха.

О.: - Сега нещата са пределно ясни. Не е ясно само... дали е успял...

К.: - Сега какво да правим?

О.: - Трябва да се изчака отговора на прокурора и т.н... Чао, безпокойство и самостоятелни акции да няма....

Климентина изпраща Огнян до вратата.

В 22,45 часа при Климентина са Краси и Пеев. Между другото К1 казва: - Абе, знаете ли, че имам непоносимото чувство, че г-н съпругът ми присъства на целите тия работи и седи така отстрани много тъжен. Краси казва, че е говорила с Георги малко преди да изчезне. (N.B.: На именния ден на Пеев.)

Краси: - Той като че ли искаше да разбере дали ще ти бъде много тежко, ако избяга. И аз знаеш ли какво му казах. Нали два дни преди това бяхме говорили и ти каза, че би се радвала, ако той разреши живота си по този начин. А аз го попитах защо мисли, че това ще ти действа толкова лошо...

Черпят се. Красимира пропя. Промениха темата за разговор. (N.B.: Очевидно и онази вечер Краси се е почерпила порядъчно. Нашият разговор аз съм предал на страниците 363 и нататък в “Свободата, Санчо...”)

Климентина разказва една фалшива версия на нашето запознанство и развитието му. Може би просто от литературни наклонности към измислицата. Това е още по-лесно в отсъствието на главния свидетел...

Красимира и Пеев, заключава полицейският рапорт за този ден, си отиват в 0,00 часа.

(С № 016172, Р, “Терорист”, 24.07.1973 и т.н.)

В 7,30 часа Климентина разговаря с мама, която е на телефона в Благоевград. К1 ѝ обяснява, че се е получило някакво писмо, до Петър Пеев, от което тя се хванала за главата, тъй като било с такова идиотско съдържание, че тя отишла и подала молба до прокуратурата.

М.: - Какво идиотско, какво? Кажй?

К1: - Ами какво, а-а-а, какво сега да ти го разправам. “За мене няма друг изход, аз трябва да замина, прощавайте и пр.”, и такива едни истории шантави. Някакви имена, които не познавам, вътре наблъскани... Интересувайте се, вика, от тия и тия, пък тях аз изобщо не съм ги чула, ни видяла... (N.B.: С “идиотското” писмо, публикувано на стр. 411 в “Свободата, Санчо...”, исках да съобщя някои неща, сред които и това: ако бъде убит, нашите анархисти да уредят сметките ми с Никола Петков и Присадашки. Защото, ако те биха останали живи, най-вероятно беше да са ме предали на копоите... Особено Присадашки, когото Колчо бе включил в групата без знанието и мимо волята ми! Но в такъв случай, ще ме запитате: на какво съм разчитал, тръгвайки на път с такава компания? – На “мой чорный пистолет...” Разгадаването на писмото ми не беше по силите на приелите съжителството, за да не кажа скотоложството, с “народната власт” соцеснафи.)

В тази “добра бележка” си заслужава да препратя читателя към прокурорската следа на упоменатата по-горе “Молба” на Климентина Илиева Константинова /все още Константинова/ до Главната Прокуратура на НРБ. С писмо № В.11116.73.VII тя е препратена на 8 август 1973 г. от “заведущ специалния отдел” – прокурор М. Кожухаров до Отдел “следствен” ДС към МВР. В нея бъдещата дисидентка иска ни повече, ни по-малко от едно “възбуждане на наказателно преследване” срещу врага на Партията, Държавата и Народа ГКГ, все още неин съпруг по недоразумение! Писмото на Главна прокуратура е публикувано в “Кухнята на канибалите” към съответната глава, на съответната дата.)

(С № 073569, Р, “Терорист”, 25.07.1973 и т.н.)

И през следващите дни и нощи, часове и минути разговорите с близки и далечни, с приятели и доносници продължават около изчезването ми. След прощанното ми писмо са отпаднали всички други хипотези около “изчезването” ми. Сега въпросът е: успял ли съм да мина границата, жив ли съм или мъртъв? Обсъждат се всички възможни предположения, освен едно – вярното.

В 17,35 часа разговарят отново Климентина и Огнян. След като се освещава дали има нещо ново, той я пита как вижда нещата в перспектива. Тя му обяснява, че за нея единственото засега е да разбере, че Георги е жив и здрав. За в бъдеще виждането между тях би се осъществило трудно, но ако се уреди въпроса да я пуснат, тя ще се възползва. Всичко ще зависи от това мъжът ѝ какъв начин на живот ще избере. Ако направи

това, което е говорил – да учи и след това да работи и живее порядъчно (N.B.: Аз мога да живея “порядъчно”, но... повършайки!), тя би могла да живее с него, защото обича порядъчния живот и изобщо е един порядъчен човек. Не знае дали за в бъдеще тя “ще има някаква стойност за Георги”. Огнян смята, че до десет дни въпросът с Георги ще бъде напълно ясен. Уточняват, че срокът за поданство е 7 години. (N.B.: Те все още не са разбрали, че аз не желая да бъда ничий “поданик”). Тя предполага, че след 3-4 години “могат да се видят”. Мнението ѝ е, че Георги ще отиде в Америка, че както го познава, той непременно ще има семейство. Засега всички други обсъждания са излишни.

В 18,20 часа Огнян си отива.

(С № 174620, Р, “Терорист”, 25.07.1973 и т.н.)

В 12,02 часа при Климентина е дошъл Петър Пеев. Тя се оплаква, че трябвало да пише, а просто не могла нито ред да съчини. Дори втори брак не би я успокоил... Сега очаквала свекървата да пристигне от Благоевград. Изчезването на Георги щяло да се отрази благоприятно на Огнян, техните щели да продадат къщата и всичко щяло да бъде за него... После разговаря с майка си. Тя я пита: “Ти защо не заминеш за Благоевград, а ние с Краси да си останем двете?”

P2: - За какво ми е да ходя там?

К1: - /иронично/ Да утешаваш сватята си.

P2: - Ще я утешавам, тя да не е родила такъв разбойник.

К1: - /смейки се/ Тя като го е раждала не е мислила, че ще е такъв разбойник.

Лигавят се безгрижно и не си дават сметка какво ще им сервират копоите. След това, смеейки се, коментират дали Климентина може да се задоми отново... (N.B.: Не са изминали и две седмици и “моята невеста” мисли за следващ брак...). В 15,05 часа Краси си тръгва...

В 20, 45 часа идва Стефан. Климентина е сама в къщи. Двамата приготвят нещата за почерпка, вземат ги и отиват на тавана, преди да се е върнала Радка. (N.B.: Имат ключ от “сикишарника” и го ползват в отсъствие на квартиранта.). В 7,10 часа сутринта (в неделя) Климентина упреква майка си, че взема 40 лева от Огнян, а в неговата стаичка на тавана няма дори една масичка.

(С № 073132, Р, “Терорист”, 28/29.07.1973 и т.н.)

В 7,00 часа Климентина и майка ѝ говорят за Георги.

P2: - Защо не дойдоха да направят обиск? Защото не са го хванали...

К1: - Само по един начин могат да го хванат – ако е върнат от Югославия.

P2: - Може да е минал през Гърция.

К1: - /категорично/ Минал е през Югославия.

P2: - От къде знаеш?

К1: - ЗНАМ!

P2: - Кой ти каза, че е минал през Югославия?

К1: - През Югославия е минал. Абсолютно съм сигурна. (N.B.: Подчер-

тано от джандарите.)... Ако не стигне до тях, може би ще ме пуснат сега в Югославия.

P2: - Как ще има възможност, като той....

K1: - За Варшава минаваме през Югославия.

P2: - И ще останеш!? Без да знаеш къде е Георги, та да те върнат пък тебе... Нека минат година-две, пък тогава дано намериш начин да... останеш организирано.

K1: - /с ирония/ Добре, ще взема под внимание твоето предложение...

В 10,25 часа са дошли родителите на Георги - Радка (P1) и Коце. Той се обажда много рядко, главно действащо лице е майката... Умуват дали Георги е избягал. Да не е арестуван или ликвидиран? Радка заявява: "Ако не е избягал, го чака или затвор или са го ликвидирали някъде и свършено. След време ще кажат – изчезнал и толкова!"... Баба Радка разказва, че с Климентина са в постоянно напрежение. Всяка сутрин в четири часа били на крак и чакали обиск... Радка казва, че у тях обискът е правен към шест и половина... и заявява: "Ами те са следили телефонни разговори и са видели, че сте непричом"... После се възмущава от непрекъснатото тероризиране, с което прокудиха сина й. Коце се обажда: "Кой да е ще избяга, не само той!" Радка си спомня, че преди известно време Георги й е казвал, че след три-четири години ще се вдигнат граничните бариери и тогава дори ще го молят да излезе в чужбина.

P1: - Не зная каква линия на поведение да държите, ако ще се развежда Климентина...

Баба Р.: - /прекъсва я/ Отсега ще мислим за развод! Още не знаем жив ли е, та да видим дали ще се развежда, дали вдовица ще е!? (N.B.: Тя не доизказва съкровената си мисъл, че ВДОВИЦА би било най-благоприятното решение!).

Радка пита: "Нали викаш, че няма смъртни присъди?" Баба Радка отговаря: "Смъртна присъда няма, ама де да знаеш дали не са го очистили!"... Тя смята, че Климентина ще полудее без Георги. Родителите на Георги заявяват, че и синът им й отговарял с взаимност. Баба Радка проявява известна резервираност по въпроса за чувствата на Георги. Коце твърди, че ако Георги е избягал, догодина той непременно ще вземе Климентина при себе си. Жена му го прекъсва: "Тя Климентина ще си реши това. Ти няма да го решаваши! Запали сега главата на майка й!"... Жените мечтаят за момента, когато ще се потвърди, че Георги е наистина в чужбина... (N.B.: Защо ли са тези китайски любезности, лицемерие и фалш между тъщата и майката на разбойника?).

В 12,25 часа разговорите продължават. Дошли са лелята Цеца и свако им Васе, които скоро са се върнали с новини от Мюнхен, където са били на гости при баджанака и балдзата, които ме бяха изпреварили с "отлитането" си през 1971 г. Мама ги пита:

P1: - Та значи Таня така е казала, а? "Като че ли чувам гласа на Георги". Разбираш ли бе?

Тате: - На кого?

P1: - Таня с Цецини седят там, в Мюнхен и казва: "Чува ми се като на

Георги гласа."

Тате: - Къде там?

P1: - В Мюнхен, там.

Тате: - Е, как може?

P1: - Ами отде да знам – телепатия може би...

Продължават да коментират, че дори и с паспорт да е пристигнал Георги, като разберат, че е анархист...

P1: - Той си е направил сметката...

После се оплаква, че "дясното й око играело на лошо" и добавя, че ако е задържан, трябва да им се обадят, за да му занесат дрехи... "Като дойдоха тия от милицията, всички взеха да ме гледат, та не излизам и хляб да си купя. Минавам как да е, малко сирене, малко домати и плодове, не готвя. Хората на запад купуват мозъци, а тука ги тормозят, вместо да ги използват..."

Тате: - Гадове бе.

Мама: - Ще отида при Дюлгеров и ще му кажа – зор видяхте додето го изгонихте. Той, ако искаше да бяга, отдавна би го сторил. Девет години живя до Вътрешното министерство... Или търсеха клопка да му поставят, за да се хване...

Връща се Климентина и казва, че е ходила в прокуратурата и й казали вече да не ходи там, защото са предали делото в милицията. Те щели да го търсят.

Тате: - Кой това? Кого ще търсят? (N.B.: Духът на Караджата!)...

K1: - Според мене, мамо, той все пак е успял. Как? – не зная, но почеркът на писмото е неговия.

Мама: - Досега нещо от него трябваше да дойде.

K1: - Ето, от морето се е обадил Лазар на дъщеря си и казал да ми съобщи следното: "Получих писмото от профкомитета за картите. Всичко е наред..."

Мама: - Кой е този Лазар? Какво значи това?

K1: - Мой колега, той е в Ахтопол на почивка. Аз не зная да има нещо, което Лазар да трябва да ми свърши. Може и това да е. После и Мировслав може да получи писмо от... Нали, ако той е там, няма да пише до нас...

Майката на Георги изказва съжаление защо е трябвало да учи шест години. Климентина е на същото мнение, тя смята, че революцията нямало да загуби много, ако Георги си е гледал работата.

Мама: - Нали за това се скарахме. Казах му, слушай, като лежа десет години в затвора, какво направи? А сега искаш да дойдеш тука в Благоевград, дето ние трябва да търсим другаде подслон... Избери си някое друго тихо пристанище...

K1: - Не му се работеше и не зная какво искаше да прави...

Мама: - Искаше да си пише мемоарите. На 40 години – мемоари...

Майката на Георги повтаря, че той е бил “напечен”, за да търси спасение в бягството... Той е говорил за бягство, но на шега. За да го направи, наистина е бил принуден. Тя казва, че на 6-ти (август) Коце щял да отиде в Петрич, за да преглежда новобранци и щял да се свърже с Ванга...

В 16,45 часа Климентина търси по телефона Мирослав и тъща му ѝ отговаря, че с Дочка ще се върнат на 5 август.

В 17,40 часа се обаждат Митко Пенчев и пита кога ще се върне Георги. (N.B.: агент “Кирчев”, който е натоварен от копоите с “задача”.) Климентина му отговаря, че Георги ще си дойде след две седмици. (N.B.: Или след 20 години, но ще си дойде!).

(С № 073627 - 073829, 073131, Р, “Терорист”, 30.07.1973 и т.н.)

В 21,17 часа по телефона се обаждат Макаров, който се маскира като чичо (Ч) на Климентина и я пита:

- Какво правите?

K1: - Седиме и умуваме.

“Чичото” пита за новини и казва, че току що са се върнали с Беляковски от разходка. Съобщава ѝ, че “лелята” (N.B.: Катрин Лвов) ще пристигне на 6 август. Климентина казва, че ще може да изпрати много здраве по “леля си” и че утре ще се видят с чичото... (N.B.: Точно това идване на лелята /Лвов/ исках да бъде предотвратено, защото само би комплицирало положението на всички, които “не могат да излъжат” в “следствието” и дори за миг не се замислят, че казването на истината пред инквизиторите и палачите се нарича ПРЕДАТЕЛСТВО! Някога “истинолюбивият” Пеев беше изтърсил торбата с истини /които не го засягаха/ на два пъти още в първия ден на ареста си /2 април 1953 г./, без да е имало каквато и да е нужда от това.)

Междувременно в Климентинини / Дюлгерови, където протича горещитираното съвещание, е дошъл и Огнян и подхвърля, че може би съм избягал за Гърция с помощта на Коце (Костадин Гоцев Динев) от Марикостино до Кулата. Баба Радка си спомня, че в деня, когато Георги е изчезнал, го е търсил същия този човек.

Мама: - Та Гошо с такива ли ще тръгне? Революционер!

Тате отбелязва, че през границата минават не само висшисти. Радка (мама) споделя подозренията си, защото по цяла нощ бръмчели колите на милицията. Тя не помни по-рано такова нещо. Сега всяка нощ излизат по 30 коли и се пръскат в различни посоки – дано не се е случило нещо лошо с Гошо. На нея не ѝ харесват любезните им усмивки. “Когато са много любезни е страшно.” (N.B.: Напротив, Мадре – любезни са, защото си мислят, че на “Видов ден” все ще се намери кой да ги посети и им изкриви усмивките!).

Климентина пуши непрекъснато, но обещава да спре пушенето, когато научи къде е Георги... Свекърва ѝ вметва, че ако е била избягала тя, всички са щели да гуляят и да дадат банкет, а за непрокопсания ѝ син всички са тъжни.

Отново се питат: дали е избягал? Огнян казва, че е по-добре да е избягал, отколкото да бъде в “дранголника”. Иначе сигурно щяха да го държат в

София до октомври и след това да го затворят. Тъщата казва, че макар и в затвора, когато семейството му е тук, той ще знае, че някой мисли за него. (N.B.: А, благодаря, но аз нямам никаква нужда от такива мисли и съчувствие...) Колкото до жителството, могли да си потърсят квартира в Шумен, там има университет.

O.: - А не е ли по-хубаво, да речем, да си търси квартира в Париж, или в Берлин, отколкото в Шумен. И по-лесно се намира! Сигурен съм. А и Дюлгеров нали ми каза: “В най-скоро време ще се вземат репресивни мерки.”

Баба Радка смята, че ако са имали намерение да го затворят, щели са да го направят тайно, а не да говорят за това...

Мама към Огнян: - Вие купувате мозъци, а вашите ги изпускате.

O.: - Тук само се търгува с мозък-пане...

Свекървата /мама/ се безпокои да не би Гошо да е арестуван, но Климентина я успокоява – до преди 4 дни не е бил в списъците на задържаните, а това за него е достатъчно време... Мама добавя, че Жоро /бившият шеф на ДС в Благоевград/ казал на Тодоров /съседа им/, че Георги вероятно вече е в чужбина... Ако е убит, щели да им съобщат. Тя добавя полу на шега: “Та значи трябва да отвлечем един самолет и всички целокупно да кацнем някъде там.” Никой не обръща внимание на думите ѝ. (N.B.: “Защото тия думи не са за тези уши.” – Нитче).

Пускат телевизора, а след 21,55 часа се приготвят за лягане...

В 6,50 часа на следващия ден /31 юли/ всички са станали, закусват и говорят. Огнян си тръгва, свекърът също се приготвя да излиза. Климентина му подарява една жилетка на Георги. (N.B.: Като за бог да прости!) Свекървата говори за Георги, нарича го революционер и допълва, че е преследван, защото не е “вярно куче”.

В 14,55 часа разговорът между двете Радки продължава. Майката на Георги оплаква своя живот, който се е превърнал в една Голгота. За нея е ясно, че с Коце ще умрат някъде угрижени, наскърбени и изхвърлени от живота. Исква ѝ се да вземе един хап и да се свърши цялата работа...

После Радка предлага на майката на Климентина да я ожени за един скопянин, за да може да ходи свободно в чужбина. Тя щяла да ѝ плати едно отиване до Париж, а нея с Коце едва ли ще ги пуснат, щом син им е политически емигрант.

Баба Радка казва, че ако Георги е в Германия, може да разчита на Таня. Радка се съмнява, че синът ѝ ще приеме помощ. Той бил прекалено горд, за да приеме “подавания”.

В 20,20 часа на гости пристигат така Иванка и съпругът ѝ - чичо поп Борис, който казва: “Дай бже да е избягал, с двете ръце благославям!” По-късно пристигат леля Цеца и Васето. Последният се вмесва в разговора: “Той е избягал. Той има канали, връзки, няма да се хвърли току така.”...

Радка повтаря, че може да са му подготвяли голям процес. Тя е сигурна, че и това, което в момента си приказват, се подслушва... После споделя, че тя се държи, но бащата на Гошо плачел денонощно.

Радка: - Аз мисля, че нещо фатално го е заставило да вземе внезапно решение..., като е предпочел по-малката от двете злини – ако може да из-

бяга, ще се спаси... Някой го е предупредил или кой знае какво е станало, просто недоумявам.... Имало заловени много въоръжени маоисти, които искали да правят преврат.

Поп Борис предлага да се посъветват с Ванга. Радка обяснява, че по-рано Коце се е виждал с нея и тя му казала, че Георги ще живее в Париж. В 21,25 часа гостите си отиват. Двете Радки вечерят и си говорят. Майката на Огнян споделя, че бил много неспокоен. Не знаел какво може да последва. Казал: “Те са такива подлещи”. До лягането няма нищо друго интересно...

(С № 073832, Р, “Терорист”, 31.07.1973)

В ЛАГЕРА ЗА ЕМИГРАНТИ КРАЙ СЕЛО ПАДРИЧАНО (II) (24 – 31 юли - втора седмица)

Към края на седмицата след пристигането ни Благо съобщи, че в началото на идната щяла да пристигне прословутата комисия, за да прецени мотивите ни и да реши отговаряме ли на изискванията за получаване статут на политически емигранти. Страните, подписали Женевската конвенция от 1951 г. за бежанците, преследвани в своите страни поради политически причини, идейни и религиозни убеждения или жертви на етническа и расова дискриминация, бяха поели ангажмента да ни приютят. Благо ни обясни, че процедурата била във висша степен формална и обикновено не отказвали никому убежище, но все пак ни предупреди да бъдем по-внимателни при отговорите си. Подробностите около моето получаване на убежище в “свободния свят” читателят ще научи в началните глави след пристигането ми в Петата Република. А сега ще отговоря и на често задавания ми въпрос от някои legionери и демократи: защо, след като сме врагове на капитализма и държавата, сме потърсили убежище и защита от тях срещу преследванията ни от органите на болшевишката диктатура? Не представляваше ли това компромис, лицемерие и двуличие от наша страна? Няма да възразявам на първите, нито да им напомням, че те също търсеха подслон там, въпреки съюза си с хитлеристите, словата срещу плутократията и изпочупените с камъни витрини на американската легация в София, преди вторият Кобург да се присъедини към Тристранния пакт и обяви своята “символична война” на Англия и САЩ. А на демократите ще кажа само, че идвайки на Запад, аз не съм търсил неговата “свобода”, нито по-високия жизнен уровень. Доказателство за това беше завръщането ми веднага щом събитията и обстоятелствата го направиха възможно. Поискахме и останахме там, защото, под натиска на своите народи, правителствата и парламентите са приели закони и подписали конвенции, които са длъжни да спазват. Във Франция Конвентът сторил това още през 1793 г. по време на Великата революция. Докато консервативните, шовинистични и расистки партии не са го отменили, ние имаме и ще ползваме “правото си на убежище”. Когато го премахнат, ще търсим интернационалната солидарност и помощ на другарите си, за да останем там нелегално, така както преминахме границите...

Комисията пристигна и това предизвика оживлението и вълненията на новациите, сред които имаше и семейни двойки, някои с деца. Когато ни дойде реда, влязох пръв в стаята, придружен от Славенов, който щеше да превежда. Зад бюрото се беше разположила тройка, с която, както изглежда, Благо беше стар познат. След формалните въпроси за самоличност, чиито отговори се съдържаха и в попълнените още в Триестката квестура формуляри, шефът на комисията ме запитва бил ли съм осъждан в България. След утвърдителния ми отговор последва въпрос за причините. Когато му казах, че съм осъждан като ръководител на не-

легална организация, която, между другото, е взривила статуята на Сталин, лицето му се опъна и той премина на словенски, който език поради близостта си с българския не се нуждаеше от преводач. В гласа му се чувстваше недоверие или неприязън:

- Че как са Ви оставили жив?

Вместо да се впускам в обстоятелствени обяснения, отвърнах:

- Българските жандарми също бяха безкрайно недоволни от този факт.

Отговорът ми го жегна и той запита отново, като че ли с ирония:

- А как бяхте кръстили организацията си?

- Не съм религиозен и не сме я кръщавали...

- Но без светото кръщение няма да може да влезете в рая...

Тоя явно си позволяваше много, затова казах резко:

- Засега не съм планирал посещения при свети Петър, но имам намерение да изпратя в ада мнозина от тези, които тероризират моя народ.

По лицето на Благо се четеше неодобрение от тоя ми начин на говорене, а тримата се спогледаха и единият от двамата, които бяха мълчали до сега, запита:

- Каква е Вашата партийна принадлежност?

- Аз съм антипартиен и антидържавен, а ако може да се вярва на българските жандарми – и антинароден...

Правейки се, че не е разбрал казаното, той продължи:

- Но все пак трябва да сте имал някаква идейна мотивация, за да извършите подобен акт. Какви са Вашите убеждения?

- Аз съм анархист и никога не съм крил това.

- Достатъчно, свободен сте – каза шефът им, прекъсвайки “интервюто”.

Когато мина и последният от нашите сънародници и Славенов си излезе с него, той ми каза, че след като съм затворил вратата, италианските копои казали: “Само такъв ни липсваше” и добави, че ще бъде по-разумно, ако се въздържам, поне докато получа емигрантските си документи. Отговорих, че не си спомням много случаи в живота ми, когато съм бивал “разумен”. Въпреки това, след две седмици, когато напускахме Падричано за следващия емигрантски лагер край Рим, той ни съобщи, че всички сме получили убежище и издаването на емигрантски паспорти и репатрирането ни е предстоящо.

Дворът, където се разхождахме, докато чакахме реемигрирането в “новата ни родина”, ми напомняше плаца на Втори обект на големия остров край село Белене, само че тук никой не ни строяваше и преброяваше, нито конни жандарми ни подгонваха със сопи и камшици към обектите на робския труд. От заварените през лятото на 1973-а година сънародници си спомням адвоката Омански с двамата му сина, които беше кръстил... Кенеди и Никсън. Той твърдеше, че това датира от времето на раждането им в България на Червенков или Живков, но аз си позволявах да се съмнявам. По-скоро “служителят на Темида” беше извършил “светото кръщение” след пресичането на границата, очаквайки рентнирането на тази си идея в “свободния свят... начело с великия братски американски народ”. Изобщо, болшинството от пристигащите компатриоти

възприемаха тоя свят през призмата на “ценностите” и навиците, които бяха придобили в родината. Те бяха дълбоко убедени, че интегрирането в него е невъзможно без сервилност, раболепие и подмазвачество пред властниците. Ръководен от тези идеали, Омански покръсти синовете си и им даде имената на двама от “големите” американски президенти (Никсън все още не беше отстранен от поста си вследствие “аферата Уотъргейт”). Мечтата му беше да замине с тях за страната с “неограничените възможности”, за да се “реализират”. Първото той постигна, а за второто съм в неведение.

Освен тази тройка, в лагера след нас, пристигна още един баща с двамата си сина. Техните идеали бяха по-скромни – бай Методи искаше да отведе децата си в Норвегия и ако може да прибере по-късно майка им, която бяха оставили в “отечеството”. Тези си цели той осъществи наполовина, за което разказвам по-надолу. Споменът за останалите съотечественици в Падричано е избледнял и физиономиите им са се размазали в един общ нелицеприятен образ на гастарбайтери, обхванати от “треската за злато”. Сред тях се открояваше една проститутка, която се увърташе около нашия поет Присадашки. За съдбата на така оформилата се двойка също пиша по-нататък. Не изключвах възможността с новопристигащите през летния сезон да изпращат и агенти на ДС, маскирани като кандидат-емигранти. След като ни бяха изтървали, нейните копои със сигурност искаха да научат кои са “каналджиите” ни и оставените “бомби с закъснител”, за да се разправят с тях и ги обезвредят.

Докато очаквахме по-нататъшното развитие на събитията, местното радио съобщи, че в лагера е пристигнал български професор по математика заедно с двама свои съотечественици. И тук, както в повечето западни страни, титулуваха преподавателите във всички учебни заведения с резервирания у нас само за университетите професорски сан.

След като минахме през комисията, получихме паричната помощ от 33 долара (около 20 000 италиански лирети) за покупки от първа необходимост. Върнах си борча на Стефан и се уговорихме да отидем в някой от магазините за евтини и долнокачествени стоки.

Сега вече можехме да излизаме с лагерните си карти до отстоящия на 9 километра от Падричано Триест или до който искаме друг град в областта и ние побързахме да се възползваме от правата си на политически емигранти. До лагера имаше автобусна спирка, от която за сто лири се слизаше до областния град. Вътре в автобуса Колчо ни съобщи, че вместо до Триест, си купувал билет до близкото село за 50 лирети и така транспортът му излизал по-евтино, на което Стефан отговори, че е открил съвсем безплатен начин – изобщо не си купувал билети. Долу, по нарисувания от Славенов план, намерихме адреса му.

Благо ни покани в тристайния си апартамент, даден му под наем от общината. В него той живееше с току-що избягалата от България своя дъщеря Елза. Както ни разказваше, тя била на екскурзия в Югославия, откъдето му телефонирала и той изпратил при нея познат словенец, който се препитавал от нелегалния трафик на бегълци от рая. Така тя се беше събрала с баща си, когото знаеше само по име и портрет. Когато той

напуснал България, тя била едва едногодишна. Не можахме да я видим, но останах с не особено добро впечатление, когато баща ѝ ни направи забележка да говорим по-тихо, защото сме щели да я събудим. Спяла, макар че беше обед. Казах на двамата си спътници да оставим домакина да се наспи, докато обиколим магазините с дадените ни от Бежанския комитет към ООН по няколко хиляди мизерни лирети. Славенов веднага си предложи услугите да ни отведе до магазинчета с евтини стоки. Аз си купих едни бански гащета – Триест беше на Адриатическо море. За три хиляди се сдобих с един нож, който се отваряше автоматично с натискане на копчето върху дръжката и за остатъка си взех още няколко картички с изгледи от Триест, пликове, пощенски марки и една по-дебела зелена тетрадка, с което паричните ми запаси се изчерпиха. Моите другари, които бяха оставили деца в “родината”, напазаруваха играчки и детски дрешки, които да им изпратят армаган от своя “хаджилък”. На 150 километра на юг беше Венеция, но “авоарите” ни правеха немислим подобен разкош. Трябваше да минат доста години, преди да видя Палата на доджите и гондолите в Канале Гранде, тая несбъдната мечта на земеделеца Васил Йоцов, за чиято трагична история писах вече, а за нейния мръсен завършек ще стане дума на друго място.

На следващия ден, след храна, слязохме с автобуса заедно със Стефан Милушев да разгледаме града и посетихме скалистия плаж, където си правихме безплатни слънчеви бани, вместо платените с неизползваните карти за Ахтопол. С нас дойдоха още бай Методи и двамата му сина, които се интересуваха как могат да изведат майка си, останала в България. По-големият от тях – Асен, момък на около 25-26 години, научавайки за какво съм съден, се залепи за мен и искаше да преминам направо към терористически действия, ако българските власти не позволят на майка му да се присъедини към тях. Стори ми се, че е човек на действието и се опитах да му кажа, че подобни акции изискват по-сериозна подготовка и като минимум – снабдяване с оръжие, което предполага връзки и пари. Но Асен беше готов на всичко и избърза. Някакъв дошъл наскоро тип, който му се представил, че идва от Чехословакия, му разказал историята на драматичното си бягство през границата, отстояща на два километра от Падричано. Подгонен от югославските граничари, за да може да бяга с по-голяма скорост, съблякъл и захвърлил дрехата си. Тя останала на словенска територия с голяма сума в долари. Цялата тази, съшита с бели конци, легенда научихме по-късно от малкия му брат, когато отишлият през нощта да прибере парите Асен не се завърна до сутринта, нито на следващия ден. От лагерната администрация съобщиха, че Асен е заловен от югославските граничари и щял да бъде предаден на българските им колеги, съобразно сключения през 1955 г. договор за връщане на бегълците от двете “високодоговарящи страни”. И понеже през това време вече никой югославянин не бягаше в България, за да бъде равностойна сделката, се казваше, че титовци получавали по половин тон говеждо за всеки върнат нещастник. Когато четвърт век по-късно преглеждах досието си, в него намерих и един протокол за разпит на Асен. След завръщането си научих, че се е държал достойно и непримиримо в затвора,

имал е вътрешни присъди за подготовка за бягство. Навярно се е поддал на провокациите на някой от “камерните” доносници на ДС и садистите са го умъртвили, подлагайки го на най-тежките режими. Жалко!

Продължавахме и през следващите дни да слизаме до плажа и да се разхождаме из Триест, където моите другари разглеждаха с алчни очи изобилието по витрините на магазините, а аз си спомням за обзелото ме злорадство, когато на Триесткото пристанище солидна демонстрираща тълпа протестираше срещу присъствието на кораби от Шестия американски военноморски флот. “Нашите” – Кольо, Милчо, Стефан... – бяха готови по известния маниер да пуснат в действие конната полиция...

Тук за пръв път видяхме автомат за снимки срещу пуснати монети и трябваше отново да поискам от Стефан 500 лири, колкото струваше картото моментални фотографии.

Благо имаше педантичен, почти следователски маниер, когато ни разпитваше за новини и истории от България, които той “протоколираше” и искаше да ги подпишем, навярно за да гарантираме за истинността на разказаното. Съгласяхах се, за да повярва и на една моя измислица – “контра-мероприятие” за кума на брат ми – генерал Крум Радонов – бивш партизанин и настоящ шеф на военното разузнаване. Казах му, че той ме е предупредил за готвения арест и това е ускорило бягството ми, благодарение на което съм си спестил нов затвор. Защо го сторих? Ами, за да засиля подозрителността и недоверието вътре в самата ДС.

Нали и за мен, както за болшевиките, въпросът беше поставен по ленински: “Кой – кого?”. А отговорът му беше бакунистки – “Който не е с нас, е против нас!” и бях дълбоко и искрено убеден, че с враговете трябва да се постъпва по християнски: “С каквато мярка ни мерите, с такава ще ви отмерим!”. Че Благо щеше да разпространи моя “компромат”, бях повече от сигурен, не зная само какъв е бил резултатът от операцията. Това може да се научи лесно, като се отвори “кадровото досие” на покойния генерал-лейтенант от военната спец-служба на ДС, която беше нейното Трето управление.

Останалите ми разкази за положението в България и за затворите са абсолютно достоверни. Те би трябвало да се намират в архива на Благо, ако дъщеря му Елиза не го е унищожила след смъртта му, но това не е беда, интересувашите се могат да ги открият в излезлите досега томове от мемоарите ми, където всичко е описано, документирано и коментирано в подробности.

От Падричано изпратих писма, адресирани до Хаджията и Дръндов, чиито адреси ми даде Благо Славенов. С тях ги уведомявах, че скоро ще реемигрирам и ще можем да се видим, но отговор не получих, тъй като революционерите бяха в лятна ваканция.

Не тръгнахме веднага за Париж, защото няхахме пукнат грош, а Благо и нашите идейни приятели не се отзоваха и не ни дадоха никаква сума, макар и в заем. В крайна сметка, “такова беше времето” – връзките с приятелите от България бяха изключително трудни, за да не кажа невъзможни, и установяването им и получаването на информации изискваше много време. Затова, “както учи и председателят Мао”, трябваше да

разчитаме само на собствените си сили. Оставихме на съдбата да реши нашия въпрос, като тръгнахме за следващия етап – Кампо ди профуги Латина на 60 километра от Рим, който беше всъщност стар концентрационен лагер от времето на Мусолини (в сравнение с Белене, Латина си беше един петзвезден хотел).

Още в Падричано, когато Благо ми даде емигрантските списания и вестници, констатирах с известно отчаяние, че вместо търсените отговори на теоретичните и практически теми и проблеми, които ме вълнуваха дълбоко, намерих само въпроси и понеже фауната в лагера не се отличаваше с особено разнообразие и Благо беше доволно ограничен, а аз съм по природа деен човек, освен с описание на бягството ни се заех и с една РЕКАПИТУЛАЦИЯ НА ИДЕЙНОСТРАТЕГИЧЕСКИТЕ СИ И ПРОГРАМНИ ВЪЗГЛЕДИ, С КОИТО НАПУСНАХ БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ ЛЯТОТО НА 1973 ГОДИНА.

Аз не съм калемджия, както казвал Бенковски, но очевидно трябваше, ако не друго, да оставя на хартия поне щрихите или скелета на разбиранията си за същността на “реал-социалистическото” общество, до които бях стигнал преди, по време на и след затворите и за неговата анархистическа алтернатива. Тези мои разбирания бяха резултат от солидни проучвания и бележки върху достъпната ни в България литература, предимно казионна, от многобройни размисли, обсъждания и спорове със свои и чужди. Сметох за свой дълг да го сторя, защото не знаех какво ще ми сервира бъдещето в чужбина, а си мислех, че нашият опит от тази епоха може да бъде полезен за тези, които ще дойдат след нас. Затова си бях купил от Триест и дебелия зелена тетрадка с картата на Апенинския полуостров. В нея побързах да нахвърлям един критичен преглед на марксизма и анализ на неговото практическо приложение в така наречения СССР и в останалите “народни демокрации”. Резултат от тази теория и практика беше политическата и социал-икономическа система, в която живееше вече втора генерация сънародници, родени или най-малкото израсли след 9.09.1944 г.

Техен представител, макар не от най-типичните, бях и аз. В Падричано завърших ПЪРВАТА ЧАСТ ОТ ПРОЕКТОПРОГРАМАТА НА ФАКБ, която озаглавих:

ИНТЕРНАЦИОНАЛНОТО И СОЦИАЛНО СТАТУКВО НА “НРБ” И ИЗХОДЪТ ОТ НЕГО

I. ХАРАКТЕРИСТИКИ НА “НОВОТО ОБЩЕСТВО”

Големият германски естествоизпитател и последовател на Чарлс Дарвин – Ернст Хекел бе формулирал един от своите закони по следния начин: *“Онтогенетичното развитие на вида повтаря в концентрирана форма неговата филогенетична еволюция”*, т.е. всеки отделен ембрион преминава в един къс срок (колкото трае бременността) през всички стадии, за които на общата еволюция на видовете от амебата до човека са трябвали милиарди години.

Една аналогична мисъл за руското общество, родено от революцията в 1917 г., няма да бъде лишена от основания: В индивидуалното развитие на “съветска” Русия и на руския държавен капитал се съдържа в концентриран вид историческата еволюция на световния капитализъм.

Кои са главните параметри на държавнокапиталистическото общество? Концентриращият се и централизиращ се капитал поглъща дребните, средни и едри капиталисти. С това той се възпроизвежда в един-единствен тръст – държавата и се конституира като държавен капитал. Политическият и юридически акт, с който капитализмът е доведен до този свой заключителен етап, се нарича ЕТАТИЗАЦИЯ (одържавяване) или национализация, ако това се харесва повече.

В тази последна разновидност на ЕДИННИЯ КАПИТАЛИСТИЧЕСКИ СВЯТ всичко е доведено до последния предел, зад който капитализмът не подлежи на развитие. Социаликономическите отношения на експлоатация на НАЕМНИЯ ТРУД, които са основната характеристика на едно капиталистическо общество, са всеобхватни. Класите са строго диференцирани и са само две – КЛАСАТА НА ДЪРЖАВНИЯ КАПИТАЛ, формирана от партийната, административна и военнополойиска бюрократия и КЛАСАТА НА ПРОЛЕТАРИАТА от индустрията, услугите, лабораториите и селското стопанство. Първата, чрез своята държава, е колективен собственик на цялата “национална икономика”. С помощта на страха и принудата от глада и полицията, тя е натикала втората в т. нар. социалистически предприятия срещу надници или заплати.

Държавнокапиталистическата класа е паразитен консуматор на лъвския дял от “националния” доход, създаван от ограбения труд (от принадлежния продукт) на пролетариата. От държавата са смъкнати всички смокинови листа на парламентарната демокрация. Хегелианският “абсолютен дух” се е възплътил в своята последна форма – военнополойиската диктатура на партията на държавния капитал, който си е нахлузил “комунистическа” маска. Нейните държавни институти са сведени до най-чистия им вид: тайна и явна полиция, армия, съд, концентрационни лагери и затвори, необходими за съхранение на социалното статукво, за репресиране и смазване на единствения класов враг – пролетариатът.

Похвалната “Ода на палача”, посветена му от Жозеф де Местър: “Цяло-

то величие, цялата мощ и всичкото подчинение на порядъка почиват върху Палача – той ужасява и обединява обществото. Отнемете на света този непостижим фактор и в същия миг порядъкът ще отстъпи мястото си на хаоса, тронове ще се сринат и обществото ще загине. Бог, който сътвори властта, е сътворил и Палача!” – е ода, която прилепва като ръкавица на тази система. Де Местър е пропуснал втория “стълб на порядъка” – шпионина.

В това общество процесът на обединение на властника и собственика-експлоататор в едно лице е завършен и съдейства за радикалното разсейване на илюзиите на пролетариата спрямо “социалистическото” творчество на държавата. Тук всяка форма на класовата борба на работниците, като се започне от най-невинната – демонстрацията или стачката, издигаща безобидни искания: снижение на цените на колбасите или замяната на един господар/секретар с друг – по силата на тоталната социална диференциация се превръща в кървава война между двете класи. Тази война в исторически план, както е казал Антон Панекук, може да завърши само когато, като краен нейн резултат, настъпи окончателното и безвъзвратно разрушаване на съвкупността от институти на насилието, образуващи държавата, независимо от това дали тя се нарича пролетарска, народна или парламентарна!

II. ГЕНЕЗИС НА “НОВАТА КЛАСА”

Генезисът и консолидацията на държавния капитализъм в обществата на изток от десетия меридиан е известна от историята. Концентрацията и централизацията на капитала, в чиято основа стои конкуренцията между отделните капиталисти, изграждат онази стълба от икономически стъпала, която започва с манифактурата, минава през индивидуалните капиталистически предприятия, след това през картелите, тръстовете и концерните, за да ни отведе до раждането на единствения монопол и неговия собственик – държавата.

Тази тенденция е всеобща. Към този резултат се отива по многобройни пътища и пътеки. Толкова, колкото са политическите партии, записали върху знамената си: ЕТАТИЗАЦИЯ. Всяка от тях е ембрион, от който, при подходящи условия, може да се роди НОВАТА КЛАСА. Съвкупността от методи и средства, с чиято помощ от една партийна какавида се ражда класата на господарите, е ПОЛИТИКАТА. Целта на тази безцеремонна игра (чиито участници нямат никакви скрупули по отношение на неизпълнените обещания за бъдещето) е завладяването на държавната машина. Защото истинската “реална политика”, чиято същност е завоюването на господстващо положение в едно общество и непрекъснатото му съхранение и разширение навътре и навън от границите, започва едва тогава, когато в ръцете на политиците се окаже съвкупността от политически или, което е едно и също, полицейски и бюрократични институции, представляващи апарата на държавата.

Овладеели веднъж държавната власт, политиците се стремят да я направят всеобхватна и всесилна. Без да е икономика, тя ще решава въпросите на икономиката. Без да е религия, тя ще има своите идоли и жреци.

Идвайки “в името на народа”, тя ще го раздели на две категории, чиято численост е обратно-пропорционална на правата и привилегиите: на така наречените народни маси – анонимно сборище от безправни управлявани, ръководени и представлявани от шепа всесилни държавни ръководители, които, в своите кабинети, на закрити съвещания, заседания и банкети ще решават, ВМЕСТО масите, всички проблеми на живота на обществото. При това, никой от тези политически господари няма да се съобразява със сантименталните упреци и мърморения на онези, които са им повярвали в “какавидалния стадий” и които ще се почувстват измамани, когато разберат, че от напразните усилия на любовта им се е родил държавнокапиталистическият дракон.

III. РОЛЯТА НА МАРКСИЗМА В ИСТОРИЯТА

Сред пъстроцветната кавалкада от политически партии, които водят днешното човечество към държавния капитализъм, почетното място се пада на партиите, които са поставили във фундамента на политическите си програми различни порции МАРКСИЗЪМ. Явяващ се сам отражение на посочената икономическа тенденция на концентрация и централизация на капитала (чийто завършек е етатизацията) и в съчетание със суеверната вяра в конструктивната историческа роля на държавата, МАРКСИЗЪМЪТ Е ЗАВЪРШЕНАТА ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА НА ДЪРЖАВНИЯ КАПИТАЛИЗЪМ. Без да е оригинален и имащ своите предшественици между множеството “социалистически” доктрини на миналото и в политическата практика на редица държавни мъже на аристокрацията и буржоазията от 19 век (ако не се връщаме към времента на държавното робовладение в Египет, Поднебесната империя или Спарта), “Комунистическият манифест” на Маркс и Енгелс е ЗАВЪРШЕНАТА ПРОГРАМА на държавния капитализъм. Неговите програмни ДЕСЕТ ТОЧКИ предвиждат одържавяване на земевладелческата собственост, на индустрията, банките, транспорта и т.н.

Върху тази програма, в навечерието на XX век, в Русия беше създадена от Ленин партията на болшевиките – бъдещата акушерка на ориенталския “социализъм”. Наличието на такава партия е само необходимото условие на държавнокапиталистическия преврат. Достатъчното лежи в специфичните особености на бременното с преврата руско общество. В руската икономика от първите две десетилетия на нашия век имаше всичко: патриархални общини и остатъци от крепостничество, манифактура и монополи. Последните имаха крещяща нужда от модернизация на политическата и социална структура на самодържавието, от ликвидиране на задушавашите ги бюрократични бариери на абсолютизма и от простор за ускорено развитие. Селяните искаха земя. Малобройната работническа класа се оказа безпомощна и стана питателна среда за всички “леви” политически партии и организации в узрялата за революция Русия, чиито програми представляваха пъстър спектър, включващ различни нюанси на държавния капитализъм. Само анархистите, заели крайнолевия им фланг, бяха прекрачили този последен предел на държавническата мъдрост, но всички бяха съгласни в едно: помешчиче-

ската монархия трябваше да бъде унищожена! При променен вътрешен и международен контекст, Русия се приближаваше към своята 1789 година.

Политическата борба на партиите беше отражение на разнородните социаликономически тенденции и в нея щеше да се наложи доминиращата. Бидейки в началото на XX век една от най-изостаналите европейски страни със своя презрял феодализъм и с монополи в индустрията и финансовата сфера, от гледна точка на буржоазния революционен календар Русия беше една от най-развитите страни. Изпреварила Франция на Луи XVI с едно столетие, тя притежаваше модерни тръстове и компании-гиганти, създадени с руски и чужди капитали, чиито работници стигаха до 150 000 души. Подобни мащаби бяха непознати по онова време дори за европейските републики и конституционни монархии. И редом до тях съществуваха помешчици и крепостни селяни. Всички стадии на капитализма и всички класи на руското “трето съсловие” се задушаваша в обръчите на самодържавието. По-нататъшното развитие налагаше абсолютизмът и азиатската бюрокрация заедно с гоголевските персонажи да бъдат изринати.

Тоталната криза на руското общество, катализирана от военните поражения в Първата световна и разрухата, го изправяше пред необходимостта от революционна промяна на политическата и икономическата му конструкция. След 1905 година, Русия беше станала отново епицентър на още по-мощни революционни тrusове. В тяхната основа стояха противоречиви, паралелно действащи или исторически следващи се една друга икономически тенденции. Върху техните вълни изплуваха и потъваха в небитието на историята след Николай Романов - княз Лвов, Милуков и Керенски. Извъникономическата принуда и революционното насилие ускори “естествената” капиталистическа еволюция. Сгъстено и светкавично, като в калейдоскоп, се сменяха картините на политическия и социален живот през 1917 г. Само за осем месеца – от февруари до октомври – руската икономика преживя една цяла историческа епоха и развиващата се, но недоносена, революция абортира и изплю на политическата сцена болшевиките на Ленин.

IV. МАРКС-ЛЕНИНСКАТА МОДИФИКАЦИЯ НА БУРЖОАЗНАТА И ПОРАЖЕНИЕТО НА СОЦИАЛНАТА (ТРЕТАТА) РЕВОЛЮЦИЯ

По силата на един ефект, който пруският философ Георг Хегел нарича “шега на историята” (негови илюстрации можем да намерим в първите векове, когато христовите апостоли станали папи или във времето, когато френските рицари на кесията въплътители в себе си илюзорните очаквания на цялото трето съсловие), болшевиките се оказаха достатъчно влиятелни в големите градове на империята и с помощта на въоръжените си привърженици от гарнизоните и предградията се наведоха и по израза на своя вожд взеха “търкалящата се по калните улици на Петроград държавна власт”. С един удар на държавния преврат от 25 октомври 1917 г. те заковаха Русия в последния стадий на капитализма. Променените обстоятелства от началото на XX век модифицираха клас-

сическата буржоазна революция в държавнокапиталистическа. Февруарското начало, което напомняше 1789 г., стана бързо история. Оказа се, че икономическата еволюция, която води до господство на държавния монопол, е най-силна, а представляващата я марксленинска партия - с най-добри шансове.

Политическите схватки, с военнополойски хватки, пометоха всички останали от сцената. Свределът на революционното капиталистическо развитие изхвърли като стружки другите партии и организации от обществения живот на Русия. Удари часът на държавния капитализъм! За няколко години “Левиатан” погълна всички – едри и дребни – собственици на банките, в индустрията, търговията и земеделието.

Историята отново си направи поредната хегелианска “шега” с революционерите, които загинаха в царските тюрми и по фронтовете на гражданската война – селяни, работници и войници. На социалната повърхност останаха само социалистически лозунги, знамена, “Съвети” и етикети. А от мрака и идейната мъгла изникнаха корпусите на марксихеската полиция, Че-Ка, армия. Кристализира и се консолидира партийната и административна бюрокрация. Болшевишките - “деца” на недоносената руска революция я... изядоха, а от присъединилите се и умножили редовете им лумпени се роди новата държавнокапиталистическа класа. Не за пръв път в човешката история, при подходяща икономическа даденост, държавата акушира на “израждането” на господарите.

Обезкръвените от гражданската война три милиона руски работници и десеторно повече селски бедняци започнаха да разбират измамата. Кредитът, който болшевиките бяха получили за своята борба с довчерашните господари и експлоататори, чиято “историческа роля” поеха, започна да се изчерпва бързо. Защото новите “революционни” власти можеха да паразитират само за известно време върху справедливата омраза на масите срещу съборените предшественици. Тя беше един от източниците на илюзиите, които работниците имаха спрямо болшевиките. В борбата им с буржоазията унижените и оскърбените виждаха най-малко справедливо възмездие, ако ли не осъществяване на справедливостта. (Този феномен, който условно може да се нарече “злорадството на роба”, е разкрит най-добре в усмивката на концлагериста от полския филм “Тази нощ градът ще загине”. Падащите американски бомби, които предизвикват апокалиптични пожари и руини и изкривяват от ужас лицата на нацистите и довчерашните самодоволни поданници на Третия райх, извикват само една усмивка върху лицето на заградения с тел, огньовете и обмбени гръмотевици пленник.)

И след овладяването на властта болшевиките продължиха да събират симпатиите на мнозина от работниците и мъжиците, докато довършваха социаликономически остатъците на буржоазията и дворянството. На тях им бе необходимо известно време, за да проумеят истинската природа на новия режим и неговата дълбока противоположност и враждебност на интересите им.

Първите изригвания срещу новите господари не закъснях. Руските работници и ратаи направиха един отчаяно смел опит да тласнат революци-

ята отвъд последния предел на капитализма. Но тяхната малобройност, общата неразвитост на предпоставките за една анархокомунистическа революция в изостанала Русия, безхарактерността и фантазмагориите на голяма част от руската “революционна” интелигенция и най-вече липсата на собствен, жив опит на масите в борбата им с държавния капитал и неговата диктатура направиха Украйна и Кронщад поле на поражението на нашите първи военни схватки с марксизма. Срещу 150 000 хилядната въстанническа армия на Махно в Украйна, Ленин и Троцки изпратиха 1 500 000 червеноармейци под командването на зам-комисара по отбраната – Склянски. Операциите срещу въстаналите работници и матроси в Кронщад се ръководиха лично от “Червения Наполеон” – Троцки. Окръжавеният палачо на болшеvizма, който величаеше бойците от този бастион като рицари на революцията, сега изригна в клевети срещу тях и тяхното дело.

Тези първи класови боеве на руските работници, матроси и селяни завършиха с победата на държавнокапиталистическата класа. Шрапнелите и последвалите разстрели разсяха окончателно илюзиите. Мартенските дни на 1921 г., когато морето край Кронщад стана червено от пролятата кръв на пролетариите, потвърдиха казаното от Бакунин в прощалното му писмо до членовете на Юрската Федерация на антиавторитаристите. В него той предупреждаваше работническата класа, че на нея ѝ предстоят десетилетия на кървави борби с марксизма, която ще бъде много по-жестока и кръвопролитна от тази, която водеха вече с господстващата в Европа буржоазна реакция от епохата на Френскопруската война и Парижката Комуна насам. Смазването на революционния Кронщад показва недвусмислено, че пътят към работническото самоуправление, към свободата и равенството за тружениците минава през шурма срещу Кремъл, партийните комитети, полицейските управления и генералните щабове. На практика се изясни, че “работническа” държава няма и не може да има: или работниците се въоръжават, разрушават държавната машина с нейните партийни, военни, полицейски, съдебни и бюрократични институции и организират обществен труд, производство и разпределение, в които дейности се включват всички без изключение, или тези функции се поемат отново от държавата на формиращата се господстваща класа, която граби, мародерства и паразитира върху общественния организъм. Среден път тук няма!

Аналогично развитие, със смяната на подобни тенденции, партии, фракции и личности могат да се открият във Великата революция на френските санкюлоти и дошлите на смяна буржоа. Започнала с абат Сейес и граф Мирабо, тя преминава през Жирондата и Дантон, Ебер, Шоме, Жак Ру, Анахарзис Клоотц и техния убиец Робеспьер, за да стигне до диктатурата на Бонапарт. В по-неразвит вид процесът може да бъде установен и в Английската революция на Кромуел. Разликите в изявата и резултатите, водещи към поредния “Термидор”, се обясняват със 125 или 250-годишната давност на тези социални революции срещу феодализма.

V. НЭП Е БОЛШЕВИШКИЯТ “ТЕРМИДОР”

След конвулсиите на “четвъртото съсловие” в Украйна и Кронщад, Ленин и неговите комисари предприеха серия мерки, чиято цел бе съхранението на властта. Тази политика на балансиране върху противоречията между работниците и все още недовършената средна и дребна буржоазия в Русия е позната в историята под името НЭП. Само военнополитейската опора, която “новата класа” имаше в лицето на държавните институции с техните чиновници, се оказа недостатъчна, за да се задържи господството. Затова, през целия исторически период на своето съществуване, тя ще продължава да търси трескаво и да създава слоеве, на които е отредено да играят ролята на социална опора на властта. В годините на НЭП-а, със цел да се разединят работниците и селяните, болшевиките създадоха предпоставки за поява на така наречените непмани. За търсещите индивидуално “решение” на социалните проблеми селяни, дребни занаятчии и търговци те декретираха временното съществуване на условия за дребно просперирание – всеки върху своята купчина тор, в своята работилница или бакалница. И понеже няма нищо по-егоистично, ограничено и по-тъпо от дребния “гений на личната инициатива” и на спекулата, властниците не се излъгаха във възлаганите надежди върху политическата и социална роля на непманите-остапбендеровци.

От тяхната среда излязоха многозначителни лозунги като: “Долу комунията, да живее Ленин!” Не можем да отречем една своего рода “научност” в стила на управление на малкия червенобрад пръч. Познавайки добре силата на парите, той подхвърли достатъчно милиони рубли на по-висококвалифицираните специалисти под формата на многократно по-високи заплати от “средната”, за да ги интегрира по този начин в класата на държавните капиталисти. Заедно с това отдалечи от Москва и Петроград цели ешалони с работници, изпращайки ги в мините и заводите на Урал. Това целесъобразно отстраняване на взривоопасния социален “материал” от жизнените центрове на империята Ленин придружи с “теоретически мотиви”. В доклада си пред X конгрес на болшевишката партия през март 1921 г. (който протича по време на Кронщадското въстание) той заяви, че *“Работническата класа повече не съществува, тя се е лумпенизирила и разложила”*. Шляпников – водачът на фракцията в партията, наречена “Работническа опозиция” – подхвърли саркастично от мястото си в конгресната зала: *“Аз съм щастлив да Ви поздравя за това, че упражнявате диктатурата си от името на една класа-фантом. Една класа, която не съществува!”*

Отговорът бе бръз и категоричен – ЗАБРАНА НА СВОБОДАТА за всички фракции във ВКП(б). От този момент всички партийни “другари” бяха лишени от елементарни свободи и права. Нещо, което всъщност е свършено нормално за йерархическата пирамида на държавнокапиталистическата класа. Монополът си е монопол и той не позволява никакви сантименталности и “гнил дребнобуржоазен либерализъм и разпуснатост”, дори по отношение на “единомишлениците”. Защото който има властта, му е все едно дали ще му я вземат врагове или “приятели”! Така,

още през далечната 1921 г. същият X-и конгрес на партията приключи историята с “вътрешнопартийната демокрация” и възтържествуваха “ленинските норми на партиен живот”.

VI. “КОЛЕКТИВИЗАЦИЯТА” Е КОЛОНИЗАЦИЯ НА СОБСТВЕНОТО ТУЗЕМНО НАСЕЛЕНИЕ

Разбира се, НЭП-ът беше тактически период и ход, към който господстващата класа ще се връща в различни варианти всеки път, когато революционната криза направи пролетариата опасен за властта ѝ. Че “новата класа” не е възнамерявала да извади от сферата на експлоатацията многомилionenното руско селячество, показва следващият крут завои в “генералната линия на партията” и последвалите го събития. След по-малко от едно десетилетие започна най-бруталното в човешката история обезземляване и пролетаризиране на 150-милionenното руско селячество. Английският прецедент от епохата на Елизабет I-ва, за който Томас Мор говори с болка в своята “Утопия”, разказите му за “овцете, които изияждат селяните”, за стотиците хиляди прогонени от земите си, принудени да станат “разбойници” в планините или скитници по друмищата на острова, преследвани като кучета, бесени или дамгосвани и натиквани във фабриките – “домове на ужаса”, бяха нещо невинно в сравнение с това, което настана 300 години по-късно в “страната на строящия се социализъм”.

Новата сталинска “победа на първата фаза на комунизма” създаде една по-солидна база за натрупване на държавни капитали и за ускоряване на индустриализацията в Русия. Всички предпоставки за това бяха вече налице. Руското общество беше разцепено от завършилия държавнокапиталистически преврат като със сагър - на експлоататори и експлоатирани. Междинни, средни, дребнобуржоазни слоеве повече няма. Едната от класите притежава чрез държавата цялата икономика и с помощта на глада, полицията и репресиите наблъсква другата в своите индустриални и селскостопански предприятия. В тях “нормата на принадлежната стойност” (отношението между произведената от наемния работник стойност и неговата заплата) стига до фантастичните 1000 %! Маркс навярно се е обръщал в гроба си! Британските капиталисти от неговото време не са смеели да мечтаят в сънищата си за подобни проценти. Това не попречи на един от шутите на Сталин - бившият троцкист Карл Радек, - преди да го погълнат концлагерите в Сибир, да излезе на сцената и удари звънец, за да оповести: “Социализмът е построен!”

Не всичко от огромните средства, създадени с труда на стомилionenния “съветски” пролетариат, се изплюскваше от господстващата държавнокапиталистическа класа. Една част се натрупваше и инвестираше в създаването на нови предприятия, за да се разшири още повече базата за експлоатация на наемния труд и се създадат предпоставки за креховски живот на партийните мандарини.

Капиталът бе съсредоточен в едни ръце и можеше да бъде насочван, изпращан, преливан, заедно с цели армии от пролетарии, в тези клонове на икономиката и райони на огромната страна, където печалбарските

интереси на “новата класа” можеха да получат най-добра реализация. Темповете на икономически ръст бяха високи, поради по-високата степен на експлоатация и фелдфебелските “предимства” на държавния капитализъм. От развития капиталистически Запад пристигаха технически новости, капитали и специалисти. Неговата икономика се нуждеше от пазари, а “съветската” - от капитали и патенти, с оглед намиране на временен изход от световната криза.

Освен инвестициите и колосалните разходи по въоръжаването, в търбуха на държавнокапиталистическата класа попадна по-голямата част от националния доход, поради което бе ликвидирана възможността пролетариатът от индустрията, лабораториите и селското стопанство да има още сега поне два пъти по-висок стандарт от днешния. Ленин казваше: “Капитализмът се състои не във формата на собственост, а в отношенията на експлоатация на наемния труд от капитала”, продължавайки: “Ако ние не сме обикновени политически шарлатани, трябва да кажем открито на работниците, че когато в нашето общество някои получават 3-4-5 пъти по-голяма заплата от тази на средния работник, това вече е капитализъм. Защото последният не е в парите, а в тази разлика, която означава експлоатация.” Това датира от 1918 г., от зората на класовата диференциация на “съветското” общество, когато са се въвеждали по-високи заплати за различни категории “специалисти” в държавния, партиен и стопански апарат. Цитатите приличат на почтеност, но Ленин много често казва едно, мисли друго и върши трето. Впрочем, обсъжданията в историята на проблеми от рода – дали първите болшевики, като първите християни, са били честни или безчестни; дали са били искрено вярващи или са се приспособявали като хамелеоните към изменящата се обстановка, особено когато са били притиснати до стената и веднага след това са захвърляли обременителния товар на идеалите; дали са били съзнателни или несъзнаващи оръдия на държавнокапиталистическия преврат – тези въпроси нямат смисъл. Важна е програмата с която те влязоха в революцията, тяхната практика и най-вече - крайните резултати от реализацията на лозунгите. Защото, както се знае, “пътят към ада е покрит с добри намерения”.

VII. РАСТЯЩАТА ПРОПАСТ МЕЖДУ “ДРУЖЕСКИТЕ” КЛАСИ СЕ ЗАПЪЛВА С... ТРУПОВЕ

Макар че разпределението на националния доход и заплатите на висшите партийни сановници, министри, генерали, дипломати и т.н. не фигурират в щатните таблици и са държавна тайна, изследователят на класовата структура на това общество може да я реставрира по фрагментарните данни от пресата, литературата и живота. По-долу съобщаваме някои информации и цифри за динамичното развитие на “новата” експлоататорска класа и за неизменното увеличаване на нейните доходи от първата година на държавния преврат на 25 октомври 1917 г. досега. В началото, когато държавнокапиталистическата класа се е консолидирала в борба с всички останали класи и партии, 5 години след революцията, ето мнението на един безспорно авторитетен свидетел, какъвто е

Улянов: *“Въпреки цялата си архиреволюционност, болшевиките съхраняваха напълно бюрократичния апарат на самодържавието от 1 300 000 души, като само са го разкрасили с “комунистически” етикети, запазвайки цялата му уродливост и са прибавили нови 200 000 паразити”*. (Цитатите са взети от последните “лебедови” статии на Ленин: *“Как да реорганизираме Рабкрин?”* и *“По-добре по-малко, но по-добре”*).

Още в 1918 г., в безбройните си подготвителни записки към статията *“Поредни задачи на съветската власт”* въпросният Ленин е поискал да се повишат заплатите на *“буржоазните учени и специалисти 4, 8 или 16 пъти в сравнение с тези на средния работник (6 000 рубли годишно)”*. Срещу недоволството на работниците той е дал обяснения за тази *“непопулярна мерка”*, акцентирайки върху нейния временен характер: *“една година, дори шест месеца”*. След известно време нагоре започват да подскачат и заплатите на нашите “зdravi, партийни другари”, после на военните “спецове”, на чекистите и т.н. Частични данни се намират в отчетните доклади и речите на блестящия ученик на Улянов – Йосиф Джугашвили-Сталин, както и в съчиненията на партийната опозиция, оглавявана в различни моменти от Троцки, Каменев, Зиновиев, Бухарин и други, последователно и регулярно оземлявани в последствие, “съртаници”. Оттогава този процес не е спирал.

В 1961 г. например, по данни от статистическите годишници чрез сложни изчисления и сравнения можеше да се установи, че бюрократията с армията и полицията са наброявали вече 21 милиона. (Скулпторът Ернст Неизвестни пишеше, че само от идеолозите и агитпропа на СССР може “да се отгруха” една средна европейска страна!) При запазване на тези безпрецедентни темпове на “растеж”, съветските социолози твърдяха в броевете на списание “Проблеми на мира и социализма”, че към 1980 г. цялото активно население на “страната на строящия се комунизъм” няма да стигне за извършване на подобна... народополезна дейност! Пак по същото време, 40 години след тъжните ленински констатации, тогавашният класик на марксизма, верен ленинец и вожд на “съветските народи” Н. С. Хрущов скромно призна, че апаратът на м-во на земеделието по нищо не се различавал от... стария царски апарат.

По сведения от 1970 г. в книгата на дисидентстващия реформатор на държавния капитализъм Рой Медведев *“За социалистическата демокрация”* пишеше: *“Не е секрет, че разликата между заплатите на нисшите служещи и висшите началства в различните учреждения, в зависимост от ранга им, се определя с пропорции от 1:10, 1:50, 1:100”*, без да се включват в цената безбройните съвместителства, добавки, привилегии, разходи по прислугата, секретарките, шофьорите, представителните разходи и т.н., и т.н., които идват от безотчетните фондове и “безплатни обслужвания”. За да създаде известна бегла представа за “сладкия живот на пролетарските” вождове, Рой Медведев привежда разказа на пожелал да запази анонимност “деятел на изкуствата”. При прием у одного от заместниците на министър-председателя Косигин, по време на обема към всеки от многобройните гости-“деятели на изкуствата” бил прикрепен отделен келнер – нещо, което едва ли са си позволя-

вали самодръжците на Русия.

На другия полюс е мизерията. Ако бъдат сравнени надниците на двадесетина категории работници и цените на няколко десетки артикули от първа необходимост за предвоенния месец юли на 1914 г., които се намират в приложенията към книгата на Джон Рийд *“Десет дни, които разтърсиха света”*, с днешните надници и цени в “Съветска” Русия, всеки познаващ елементарните аритметични действия може да установи самостоятелно, че след близо шест десетилетия “социализъм” руските пролетарии са станали АБСОЛЮТНО по-бедни от дявоците си в Романовската империя. А според данни в статията *“Никакого кризиса комунизма нетъ”* на съветския икономист – унгарецът от кабинета на Бела Кун - Евгени Варга, поместена в броевете на списание “Комунист” от 1957 г., те живеят върху по-малко квадратни метри жилищна площ в градовете в сравнение с квадратурата, с която са разполагали през 1913 г. (Землянките и сламените хижи, които пътниците могат да видят и днес от прозорците на влаковете, не са включени в официалните статистики.)

VIII. КРИВАТА НА КЛАСОВАТА СТРУКТУРА НА “СОЦИАЛИСТИЧЕСКОТО” ОБЩЕСТВО

В статия на съветски икономисти, публикувана в юлската книжка от 1962 г. на списание “Вопросы экономики”, се отбелязва, че кривите на разпределение на “националните” доходи между различните социални категории в СССР и САЩ имат еднакви по форма графики. В анализите на статистическите данни, те са използвали същия математически апарат и са ДОКАЗАЛИ, че КЛАСОВАТА СТРУКТУРА на двете свръхсили е ЕДНАКВА. Единственото оправдание на този чудовищен социален факт “съветските учени” намират в бръщолевенето, че отечествените паразити и сибарити произлизали от народа, принадлежали му и всяка вечер си лягали с... мисълта за него.

Въпросът за КЛАСОВАТА СТРУКТУРА и СОЦИАЛНОТО НЕРАВЕНСТВО между пролетариата и “новата класа” и техните взаимоотношения и борби е кардинален въпрос на настоящето и бъдещето на “социализма”. Той чака своите сериозни изследователи и никой истински учен няма право да го отлага за времето, когато днешната господстваща класа от експлоататори ще бъде заставена да даде отчет за това, колко е струвала на обществото. Километричната сметка трябва да се подготви още днес, като не се пропуска нито едно перо – от неравенството в доходите и консумацията до това в разпределението и потреблението на информация. Защото, в последната четвърт на XX век, информационният глад става не по-малко страшен от физическия за настоящето и бъдещето на народите!

Усмирителната ризница на това антагонистично общество е военнопололицейската диктатура на държавнокапиталистическата класа над пролетариата. Арабската приказка за “отмиране на държавата” вече не се разказва от Шехерезадите по диамат и истмат. Огромният октопод на държавата е обхванал в пипалата си целия обществен организъм. Той разполага с всички средства за масово въздействие, с цялата икономика

и в добавка с най-мощната репресивна машина в света: тримилionна тайна и явна полиция, четиримилionна армия, съдилища, затвори и концлагери. Масштабите на задушаване, смазване и унищожение на недоволниците и бунтовниците са непознати в световната история. Десетилетия наред ръстът на “светските” народи остана непроменен, въпреки тримилionния им годишен прираст! По данни на статистическия годишник за 1969 г., жените в СССР са с 27 милиона повече! На фронтовете на така нар. отечествена война са загинали седем милиона войници, сред мирното население жертвите са по равно за двата пола. ЛИПСВАТ ДВАДЕСЕТ МИЛИОНА МЪЖЕ, макар, че в “светските” концлагери и затвори са загивали и жени! Такъв е баланса от “конструктивната дейност на народната държава”! През десетилетията на своето кърваво съществуване тя създаде още една класа, чийто прототип може да бъде открит в древния Египет или в робовладелския Рим. Това е многомилionната класа на робите – концлагеристи, каторжници и заточеници, с чиято история, същност и трагична съдба все още никой от благовъзпитаните и многоучени историци, икономисти и социолози на нашия “хуманен” век не се е заел! (NB: Писано преди публикацията на Солженициновия “АРХИПЕЛАГ ГУЛАГ”).

IX. “СЪВЕТСКИЯТ” ИМПЕРИАЛИЗЪМ – ИЗНОСИТЕЛ НА “РЕВОЛЮЦИИ”

При определено ниво на промишленото развитие, на натрупване на военна мощ и съотношение на силите върху международната арена, държавният капитализъм (подобно на частномонополистическия) поражда експанзия, войни и стремеж към световно владичество. Ражда “съветски” империализъм, който е продължение от една страна на царския, а от друга - на вътрешната политика на болшевиките за завладяване на властта и привилегиите, за установяване на отношения на господство и неравенство и законодателното им закрепване с помощта на терористическия апарат на държавата. Още сменовеховецът Устрялов – идеологът на “възвращенството” - бе забелязал приемствеността и зависимостта между вътрешната и външната политика, бе разбрал същността на почервенелия “Трети Рим” и съветваше белогвардейската емиграция, ако иска действително да постигне своите старозаветни цели, да се завърне в Русия и под болшевишки флагове да работи за каузата на великоруския ИМПЕРИАЛИЗЪМ.

Инструмент на империалистическата политика и експанзия на държавния капитал и на неговата диктатура стана най-многочислената армия в света – Червената. Нейните първи действия бяха насочени към въстановяване на Царската империя, смазване на антиколониалните въстания и унищожението на цели народи. Методите на създаване на “съюза на светските социалистически републики” приличаха поразително на тези на Иван Грозни и другите самодържци. Русия се превърна от тюрма в гробница на народите.

Следващата крачка към разширяване на “светската” империя, която съхрани вековната претенция да бъде наследница на Рим, бе направена в

края на Втората световна война. Резултат от империалистическите противоречия между великите сили и техните стремежи към военно ликвидиране на конкурентите в борбите им за господство, войната завърши с ИМПЕРИАЛИСТИЧЕСКИ МИР. В Техеран, Москва, Потсдам и Ялта разбойниците от Вашингтон, Москва и Лондон сключиха договора за най-голямата сделка в човешката история. Стока стана целият следвоенен свят. Всеки от империалистическите мародери получи според оръжията, “кесията” и “труда” си в тази касапница. Светът беше поделен между тях съобразно стопанската им мощ, определена от произведените милиони тонове стомана, чугун, въглища и петрол и кореспондиращата военна мощ. “Нова” Русия получи едно стомилionно колониално население в Източна Европа. Сменовеховецът Устрялов се оказа прав. Към заграбените през 1939-1940 г., в съгласие с Хитлер, половин Полша, Молдавия и трите Прибалтийски републики, водачите на “великите демокрации” Рузвелт и Чърчил предадоха на палача, заел овакантия трон на Романовци, народите от останалата част на Полша и Източна Европа: Чехословакия, Унгария, България, Румъния, Албания и в добавка по една четвърт от Германия и Австрия. Югославия, съобразно записаното върху прословутата цигарена кутия, беше поделена по на 50 %. Така от пепелищата на Втората световна война се роди ВТОРАТА ПЕРИФЕРИЯ на “Съветската” империя. Останалите 9/10 от света трябваше да бъдат неоспорвана “сфера на влияние” на западните лешояди и преди всичко “зона за инвестиции” на американските капитали. Създадена в епоха на крушение на класическия колониализъм, тази империя носеше на господарите си от Москва колониални печалби, изтръгвани с конкистадорски методи. Те позволяваха да се ускори развитието на метрополията, но заедно с това прибавиха към класовата противоположност между номенклатурата и пролетариата още една – между центъра и новата колониална периферия. Родена в насилия, грабеж и кръв, държавнокапиталистическа Русия НОСИ В УТРОБАТА СИ СОЦИАЛНАТА РЕВОЛЮЦИЯ.

X. КРАТКА ИСТОРИЯ НА

“СЛАВНАТА 9-ТО СЕПТЕМВРИЙСКА СОЦ-РЕВОЛЮЦИЯ”

Ако в предишните параграфи разгледахме с повече подробности генезиса и класовата диференциация на руския държавен капитализъм, то беше само защото по този начин можем да разберем по-добре нашето собствено днешно състояние, произхода и същността на господстващия у нас режим, неговата криза и като следствие - източниците на НАДЕЖДАТА.

Както е известно, “с решаващата помощ на Червената армия” пророчеството на марксовия “дядо” – Димитър Благоев, който казвал на своите “тесняци”, че техният “социализъм” зависи отвън, СЕ СБЪДНА 100 %. Денят на окупацията на страната от сталиновите “богатири” – 9.09.1944 г. – стана ден на “революцията”. Историята и анализът на основните събития от политическите борби в България, които доведоха до ликвидиране на стария режим и консолидация на днешния, чакат своя

историк или по-скоро един наш Ярослав Хашек, за чието перо те и техните герои са наистина достойни.

Като оставим настрана историческото митотворчество и басните за грандиозната антифашистка съпротива, за “12-те въстанически зони”, за Щаба на НОВА и нейния “прославен народен генерал” – Добри Терпешев, все пак обективността налага да кажем, че в сравнение с българската буржоазия и монархическата клика, родените от военната конюнктура кандидати за власт от БКП приличаха на герои. Когато Червената армия надвисна над североизточните граници на III-то и последно българско царство, държавните “мъже” на окаяната ни буржоазия, палачите и подпалвачите от жандармерията и полицията и “доблестните войни” на н. ц. “величество” заприличаха на дребни безайници пред зиналата паст на питон. III-то БГ-царство завърши своята политическа история така, както я и започна – мизерно и безславно. През нощта на 8-и срещу 9-и септември, когато частите на III Украински фронт напредваха безпрепятствено към столицата, танковата бригада на Марин Диков обгради военното м-во, с което завърши главната операция на “славното антифашистко въстание”. (За илюстрация на моралния облик и подбудите на някои шмекери от царската армия и колегите им от безпартийните фашизоидни сили, като Кимон Георгиев, Димо Казасов и др., взели активно участие в 9-то септемврийския преврат, ще напомня, че няколко години по-късно “бронираният полковник” Диков завърши кариерата си в затвора, като перач на нечистото бельо на надзирателите и милиционерите и като... тяхен доносник. След като го употребиха докрай, новите му господари си “припомниха”, че в кланетата на българските селяни през 1923 г., младият тогава подпоручик Диков се бе проявил “геройски” и го осъдиха на 20 години “за стари деяния”, както се представяха подобни “дейци” в тюрмите.)

Така, на сутринта на един втори “ден на свободата”, България осъмна с ново ОФ-правителство и нови прогресивни регенти. Между тримата ОФ-настойници на малолетния изтърсак на Сакс-Кобург-Готската династия се мъдреше и небезизвестният партиен “философ на Обърканите понятия” – Т. Павлов. Правителствената комбинация, в която влязоха пет “демократически” партии: БКП, БЗНС, БРСДП, Звено и Радикалите, представляваше едно отражение, върху българската политическа арена, на съюза на международните разбойници, победили своите колеги от Оста. Шеф на новото “народно” правителство стана бившият безпартиен фашист и настоящ съветски шпионин – Кимон Георгиев. Ключовите позиции обаче, в апарата на държавата, се поемаха навсякъде от достатъчно прочистената от всякакъв идеализъм и “народнически” уклони ПЕТА КОЛОНА НА МОСКВА – БКП. И понеже вътрешните сили изобщо отсъстваха от събитията, съдбата на България се реши отново, съобразно предварителните споразумения за подялба на света след империалистическата кланница. Това правителство трябваше да стане екзекутор-изпълнител на сталинската част от сделката, сключена по време на серията конференции между “тримата големи”, която засягаше нашия парцел от Балканския п-ов.

XI. БОРБИТЕ СРЕЩУ ДИКТАТУРАТА

Много скоро ОФ-коалиция, която беше една амалгама от политически партии, принадлежащи към две епохи от развитието на българския капитализъм, се разпадна. На власт останаха лумпените на БКП (които междувременно, за по-малко от два месеца, набъбнаха от осем на двеста хиляди) с част от буржоазните и дребнобуржоазни политици, а в опозиция на ОФ-правителството минаха онези, които искаха въстановяването на България от преди 19 май 1934 г. с нейната “Търновска конституция”. Ако искаме да определим класовата същност на опозицията, трябва да кажем, че тя представляваше българската дребна буржоазия и най-вече селяните, които бяха преобладаващата част от населението на предсептемврийското ни “отечество”. Господствалите довчера българска монархия и буржоазия не оказаха никаква политическа или въоръжена съпротива. Дори се надпреварваха да легитимират и субсидират гробарите си и да участват в различните съюзи на патриотичните индустриалци, търговци, офицери и прочее, поникнали, като гъби, организми на колаборацията между бившите и новите господари. С един референдум през септември 1946 г. и един законодателен акт от 23 декември 1947 г. българската монархия беше ликвидирана и формално, а българската буржоазия – експроприирана. С жалката си история те си бяха подготвили и жалка смърт. Тяхната гибел не е резултат на класовата борба – те бяха избивани и издъхваха без борба!

След тях, с няколко, монтирани върху фалшиви обвинения, политически процеси, властта разтури легалните организации на ОФ-опозиция – БЗНС и БРСДП. През последвалия петгодишен период от 1948 до 1953 г. социалните борби в България достигнаха кулминационната си точка. Ако трябва да го квалифицираме социологически, това беше период на възход и консолидация на класата на държавния капитал. Период на обезземляване и ликвидиране на дребните собственици – селяни, занаятчии и бакали. За няколко години, с помощта на полицейското насилие и системните репресии (екзекуции, затвори, концлагери и др.), със заплахите и шантажите и с политиката на наряди и реквизиции, многомилионната маса от дребни селяни, заедно с едрия и дребен рогат добитък, беше вкарана в т. нар. трудово-кооперативни земеделски стопанства (ТКЗС). По този начин броят на пролетариите нарастна с още 2 500 000 наемни работници.

Този период се характеризираше и с най-големия брой политически затворници и концлагеристи в българската история. Десетки хиляди млади момчета минаха през ада на “местата за лишаване от свобода”, хиляди бяха “лишени от живот” (обесени, разстреляни или безкръвно гилотинирани в карцерите и каменните душегубки на наказателните отделения на богоугодните “обществения” или на “трудова фронт” - в концлагерите). Основно, това беше съпротива на селяните и дребната буржоазия, което може да бъде доказано много лесно чрез един статистически анализ на политическия и социален състав на обитателите на тези заведения.

Борбата между държавния капитал и дребната собственост завърши с

победата на първия. Без опит, техническа и психологическа подготовка за една продължителна въоръжена борба, с хиляди илюзии и с едно политическо ръководство, което - повлияно от печалния ни исторически резултат при двете големи промени/подмени в българската история през последното столетие - 3 март 1878 г. и 9 септември 1944 г., - беше ориентирало за трети път своя курс към една политика, разчитаща на промяна от външни сили (този път с помощта, естествено отново безкористна и братска, на т. нар. демократични съюзници), при своята съпротива в условия на фактическа окупация българските селяни и дребни буржоа бяха разбити от полицейските и военни сили на държавнокапиталистическата диктатура, а след това (или по-скоро наред с това) - икономически и социално ликвидирани. Отделните актове на мъжество и героизъм не можеха да променят с нищо общата картина. Последните стонове на тази борба заглъхнаха през годините на последвалото десетилетие в килиите на десетките затвори и концлагери – последните бастиони на свободната политическа мисъл и същевременно гробници, но и творци на характери и идеи!

XII. АНТИКОЛОНИАЛНИТЕ И СОЦИАЛНИ БОРБИ В ЛАГЕРА НА “МИРА, СОЦИАЛИЗМА И ДЕМОКРАЦИЯТА”

Когато в България затихваха борбите между старите и нови собственици, в рамките на Руската империя започнаха онези класови боеве, от които зависи бъдещето. На 17 юни 1953 г. протестната демонстрация на строителните работници в Източен Берлин се превърна със скоростта на летен пожар в ГЕНЕРАЛНА СТАЧКА и общо въстание на германската работническа класа от т. нар. ГДР против диктатурата на “родната” номенклатура и империалистите от Москва. Този авангарден бой на пролетариата от колониите беше последван от въстания и революции в Унгария (1956), Полша (1956, 1970) и Чехословакия (1968). На първия етап победители в класовата война се оказаха отново господстващите класи и техният инкубатор – Кремъл. Но това бяха пиррови победи; защото тези боеве бяха само началото на социалната революция на Изток!

Паралелно с тези революционни схватки между класите, които вещаят същата съдба на държавнокапиталистическата класа, като преживяната от повалената буржоазия, в просторите на Руската империя се разгъна още един, решаващ за изхода от борбата процес. Стигнала кулминационната си точка в следвоенните години, империята беше разтърсена от серия дворцови обрати и сътресения в нейната колониална политика. В тяхната основа стояха противоречията между държавно-капиталистическите класи на метрополията и тези от колониите. В резултат, от “монолитния лагер на социализма, мира и демокрацията” отпаднаха Югославия и Албания, но решителният удар върху господството на Кремъл дойде с разбунтуването на маоцедуновски Китай, с което започна разложението и залеза на “Третия Рим”.

В половината от 14-те така нар. социалистически страни колониалните пипала на Кремъл вече са отрязани. Формите и методите на съпротива са различни, с нюанси в цветовете и знамената, под които се извършва

измъкването от обаятията на Северната мечка; но резултатът е един и същ – изгонване на “съветските специалисти”, свиване до нула на “съветските” капиталовложения, анулиране на търговските договори, отказ от участие в СИВ и Варшавския военен блок и ликвидиране на военните бази на Москва.

Румъния показва известно своеобразие. Скъсването не е драстично и драматично. Картината на изтръгването на северната ни съседка от имперския търбух можем да уподобим на обратно завъртяната на екрана кинолента, запечатила нагълтването на една свиня от една анаконда.

XIII. БЪЛГАРСКАТА ИЗОСТАНАЛОСТ

Такива са основните процеси, които доминират и очертават щрихите на бъдещето на Изток.

Какво е българското положение и движение? Накъде отиваме?

В перспективата на историята, отговорът навярно е еднозначен, но в рамките на предстоящото десетилетие е възможно едно “плюралистично”, многовариантно развитие. Затова намираме за полезно да опишем няколко от предполагаемите сценарии за бъдещето на България. Същевременно ще се опитаме (колкото и трудно да е това без проверени данни и научен апарат, позволяващ прогнозите) да определим “теглото” на всеки отделен сценарий и вероятността да бъде поставен на българската сцена, водещ до разрушаване, реформиране или консервиране на СОЦИАЛНОТО И ИНТЕРНАЦИОНАЛНО СТАТУКВО НА БЪЛГАРИЯ. Един бегъл поглед върху историята на работническите преки акции, въстания и революции показва, че те избухваха в страните, в които държавният капитализъм беше достигнал/наследил едно сравнително високо ниво на развитие: Германия, Унгария, Полша, Чехословакия. И обратно, измъкването от прегръдките на империята под партийните флагове на Тито, на Мао и дори на мъртвия Джугашвили (в Албания и Северна Корея) се извърши там, където върху страните тегне бремето на общата икономическа, социална, културна и идейна изостаналост.

Следователно, като определим делението, до което България е стигнала върху скалата със степени на държавнокапиталистическо развитие (без да игнорираме империалистическите противоречия и кризата на световния капитализъм, както и на неговото влияние върху процесите в нашите страни) можем, с известно приближение, със съответни изменения да открием картината на собствения ни утрешен ден сред богатата и разнообразна история на КЛАСОВИТЕ БОРБИ В ИЗТОЧНА ЕВРОПА. По този начин можем да намерим както обяснение на днешния мъртвешки класов “мир”, чиято резултанта е господството на Т. Живков и антуража му, така и да определим обстоятелствата и момента, в който кукумявката ще изкука края на робското безмълвие и на диктатурата. Сравнена с Германия, Унгария, Полша или Чехословакия, България все още е една изостанала страна. Причините за това са много и от различни дати. Сред тях: историческото наследство, получено от българската буржоазия, един безучастен и дори безразличен към собственото си битие пролетариат, който още не е излязал от дребнобуржоазната си

кожа, без да е преминал през закаляващия огън на класовите сражения и най-после – една държавнокапиталистическа класа, оказала се негодна да защити собствените си “национални” интереси, нито да организира ефикасно икономическото развитие на страната.

Изводът от констатацията на тази обща изостаналост е че, може би, нашият “Видов ден” в календара на революциите е напред! Поради което, преди да са настъпили решителни събития, можем и трябва да подложим съвкупността от икономически, политически и социални данни, факти и причини на сериозен анализ, за да разберем естеството на тази изостаналост, резервите и възможностите за преодоляването ѝ.

XIV. ПРИЧИНИ ЗА ИЗОСТАНАЛОСТТА НИ И ИЗХОДЪТ ОТ НЕЯ

Ще започнем разглеждането на тези въпроси от изключителна важност (без всякакви претенции за изчерпателност) с една от водещите области в съвременната икономика – производството и експлоатацията на ЕИМ (електронноизчислителни машини или компютри).

Използваните у нас модели са от преди 10-15-20 години, а както е известно, тези машини се амортизират морално за 3-4-5 години! Произвежданите у нас по японски лиценз компютри са извадени от производството на страната, продала ни патентите си, преди близо десетилетие – във време, в което всяко следващо десетилетие по своята динамика и скорост на изменения се равнява на предшестващото го столетие! В това направление, кражбите и копиранията на машини от трета генерация (IBM-360), в които част от управляващите виждат панацея срещу кризата на изостаналата ни икономика, няма да променят нищо! Защото тези мощни средства за управление, контрол и автоматизиране на производствените процеси си остават в абсолютно несъответствие с целия безнадеждно остарял индустриален скелет и с цялата допотопна технология. (Ако ефикасната експлоатация на компютрите можеше да се комплектова с всяка производствена и технологическа база и да се рентира, те сигурно щяха да се появят още в Египет на фараоните и жреците, за да бъдат използвани в строителството на... пирамидите.)

В другите браншове на индустрията, в минното дело и в транспорта има машини отпреди 30-40-50 години. Най-модерните методи в строителството са със същата давност. Не са малко обектите, на които строителните работи се извършват както по времето на Тут Анк Амон, а знаме на “челниците” е... уста Колю Фичето! В селското стопанство още се срещат жени, които работят с мотики – едно “средство за производство”, датиращо от каменната ера. Индустриализацията на земеделието е нищожна в сравнение с тази в европейското или американско селско стопанство. С около 2 – 2,5 пъти повече селскостопански работници от нашите, 200-милионните САЩ получават 40-50 пъти по-голяма продукция, а в някои сектори разликата в производителността на труда е стократна. Резултатът е, че в решаващите сектори на българската икономика тя е от пет до няколко десетки пъти по-ниска от тази на работниците във високоразвитите страни. Във външната търговия тази изостаналост води до пасивен търговски баланс, към който се прибавя и неравноправ-

ното ни положение в СИВ, доминиран от отношенията между колонии-те и империята. Стопанската политика на СССР спрямо останалите все още в лапите му шест соц-страни, която напомня поразително тази на САЩ в задния им латиноамерикански двор, води до развитие на нашето стопанство, съобразено с имперските и грабителски интереси на метрополията. Това е още един, допълнителен източник на изоставането, обедняването, диспропорциите и нехармоничното развитие на колониалната ни икономика.

Изходът от тази изостаналост е в модернизацията, тоест в отделянето на средства и сили за хармонично и ускорено развитие на всички сектори на стопанството и науката. Само че върху исканията на отделните стопански и научни единици за целево отпускане на средства, “нашите” видни държавни и делови мъже от рода на Пеко Таков поставят резолюции, в които са написали собственоръчно: “Бай Еди кой си, суха пара няма – действай!”

Финансовите възможности на “нашата” господстваща и експлоататорска класа за инвестиции в икономиката са ограничени от няколко основни и дълбоко присъщи на режима фактори. А средства, сили и резерви съществуват! Само че всяко слагане на ръка върху тях, е равностойно на ликвидиране на нейното господство. Ето защо ние твърдим, че само въстаналият пролетариат може да преодолее изостаналостта ни, като:

ликвидира колониалната експлоатация;

ликвидира паразитизма на номенклатурата и експроприира имуществата ѝ, банковите ѝ влогове, предметите за лукс и разкош, скъпоценностите, съхранявани в 3200 касети в подземията на БНБ и сложи ръка върху нейните чуждестранни “спестявания” и инвестиции;

унищожи високите заплати и доходи, привилегиите и охолството, сложи край на крезовското разточителство и нескончаемите посрещания и изпращания на всевъзможни делегации у нас и в чужбина, на командировъчния туризъм и на вечния празник с банкетите и метресите;

ликвидира заплащането, снабдяването и въоръжението на огромната армия и полиция, които поглъщат над 20 % от “националния доход” и са предназначени за смазване на недоволството у нас или в другите “братски” страни и за използването ни като плащдари и револвер, насочен към съседните страни, съобразно волята и имперските интереси на Москва. Едва тогава част от тези спестени милиарди ще могат да бъдат употребени за едно ускорено развитие, а свободните работни ръце на съборените от власт паразити – насочени в производството и услугите. Тогава труженниците ще могат да участват активно и равноправно в планирането, разпределението и потреблението на производството с оглед собствените им нужди, тоест превръщайки ги в **СОЦИАЛНО ПЛАНИРАНЕ, РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ И ПОТРЕБЛЕНИЕ**.

Но не можем, без да изпадаме в маниловска мечтателност, да заобиколим факта, че близо три десетилетия след установяване на диктатурата на номенклатурата ние преживяваме епоха, която мнозина сравняват с тази, последвала Виенския конгрес от 1815 г. Статуквото в международните отношения с неговите социал-икономически последици, резултат

от най-голямата в историята империалистическа война, продължава да бъде безспорен “замръзнал” факт. “Равновесието на силите” е затвърдено и потвърдено с преговори и договори, сключени по време на различните тайни и явни, двустранни или четиристранни “срещи на най-високо равнище”, които последваха смъртта на Сталин и излетелите през 1955 г. “жневски духове” и ни вкараха в безвремието на така нар. мирно съвместно съществуване на “системите с различен обществен строй”.

Отчитайки основните социални промени през този следвоенен период, следва да ги разглеждаме като отправна точка в нашата революционна перспектива.

Буржоазия, дребна буржоазия и селяни у нас повече не съществуват. Следователно техните политически партии и съюзи НЕ СА И НЕ МОГАТ ДА БЪДАТ ФАКТОРИ В БЪЛГАРСКИЯ ОБЩЕСТВЕН ЖИВОТ. Има само ДВЕ КЛАСИ – пролетариат и държавнокапиталистическа класа. От тук нататък съхранението или промените в социалното статукво и диктаторския режим зависят изключително от борбата между тях. Революционното унищожение на експлоатацията и на господството може да бъде резултат единствено от тази борба, към която водят или би трябвало да ни отведат противоречията на държавния капитализъм.

В този увод към проектопрограмата на българската Социална революция няма да разглеждаме въпросите на световната криза, съставна част от която е и кризата на Руската империя, нито перспективите на световната революция в различните региони и континенти или нейните основания и катализатори. Не защото считаме тези проблеми за маловажни. Напротив, ние имаме дълбокото убеждение, че окончателното ни освобождение е неделимо от революционното освобождение на човечеството! Руската и още повече американската социална революция могат да бъдат най-решителния импулс не само за нас. Но от друга страна, нашият интернационализъм ни задължава да насочим цялото си внимание и сили към организирането и провеждането на революцията там, където сме родени. Там, където ще се сражаваме с “отечествените” тирани, жандарми и експлоататори, помнейки девиза на I-вия Интернационал: **“ОСВОБОЖДЕНИЕТО НА РАБОТНИЧЕСКАТА КЛАСА ЩЕ БЪДЕ ДЕЛО НА САМИТЕ РАБОТНИЦИ!”**

И още – СВОБОДАТА НЕ СЕ ПОДАРЯВА, ТЯ СЕ ВЗИМА или както е казал Любен Каравелов: **“СВОБОДАТА НЕ ЩЕ ЕКЗАРХ! ИСКА КАРАДЖАТА!”**

Освен това, като революционни интернационалисти, ние имаме дълг към другите народи и нямаме право да скриваме “националното” си бездействие зад резоньорски и до баналност втръснали фрази за зависимостта на нашето освобождение от международните фактори.

Срещу тези, които ще кажат, че ние сме малка страна, с малък народ, си струва да припомним, че когато Италия от XIX-и век узря за революцията, победния марш на гарибалдейците започна от най-малката държавица на Апенинския ботуш – Пиемонтската. Никой не може да докаже, че историята не е отредила на България да стане Пиемонт на социалната революция на Изток!

XV. ОПИТИТЕ НА ДЪРЖАВНОКАПИТАЛИСТИЧЕСКАТА КЛАСА ДА РЕШИ ПРОБЛЕМИТЕ НА КРИЗАТА

Нека се върнем отново върху “в кърви обления земен шар”, към текущите проблеми, свързани с кризата на изостаналост, пред която е изправена диктатурата на Живков с неговото обкръжение и възможните изходи от нея.

Днешното “планиране”, продиктувано от империалистическата политика на Кремъл и интересите на туземните експлоататори, чиято власт зависи от слугинското им послушание към назначилите ги господари, както казахме, не може да бъде нито социално, нито научно. Господстващата и експлоататорска класа е реакционна със своята враждебност спрямо всякакви промени. Тя иска всичко да остане, така както е – мъртвешки неподвижно. Ако автархията и изолационизмът биха били възможни в края на XX-и век, щяхме да бъдем свидетели на опитите ѝ да блокира ускорението на всякакъв научен и технологически прогрес, който е способен да предизвика нарушаване на устройващото я социално и интернационално статукво. Ние обаче живеем в динамично променящ се свят от настръхнали една срещу друга държави. В него застоят спрямо конкурентите е равносилен на смърт, макар и от друго естество – военна! Поради това, шибана от бича на конкуренцията, българската държавнокапиталистическа класа е принудена да търси средства и изход от своята изостаналост. Засега тя ги намира в две посоки:

- В увеличаване на експлоатацията на пролетариата чрез интензификация на труда с увеличение на нормите, с удължаване на работния ден и с т. нар. социалистическо съревнование, ударничество, стахановизъм и т.п. или чрез намаляване на реалните заплати с помощта на непрекъснатата, пълзяща инфлация (която във върхови моменти на кризата, като в началото на 1968 г., води до “корекции” на цените с по 40 и повече % само за 24 часа).

- В получаване на чужди инвестиции, лицензи и патенти. В заеми от чуждестранните банкери, стоки и специалисти срещу подялба на печалбите с “коопериращите се” западни капиталисти, които, тласкани от кризите на свръхпроизводство у дома си, търсят нови пазари и евтина работна ръка.

Но тези “решения” само забавят и задълбочават кризата. Страхът от имплозията и вътрешната смърт, като в Унгария или от експлозията на световния мир, дефинира зиг-загите в стопанската политика на БКП. За да продължи съществуването си, тя изпада във все по-голяма зависимост от СССР, виждайки своя шанс в инерцията, в консервирането на вътрешното и международно положение на Русия, в апатията на брежневското ръководство на империята, чиято производна и функция е властта на Тодор Живков и номенклатурата. Но кризата тропа и на портите на метрополията, а неравноускорителното движение и промените в света засягат еднакво и нея, и колониите ѝ. Поради това и СССР, и България са в същата лодка и се движат към онази точка, в която латентната класова борба трябва да излезе на улиците и площадите. Ако тя се развие изпреварващо в Метрополията, което е ЕДНА ОТ ПЕРСПЕКТИВИТЕ НА

ПРЕДСТОЯЩЕТО ДЕСЕТИЛЕТИЕ (1980 – 1990), у нас би се създавала безпрецедентна ситуация; но с тази възможност, въпреки нейната реалистичност, няма да се занимаваме, защото тя спада към известния ни от историята сценарий - “освобождаване” или катализиране на събитията у нас отвън!

Теоретичната перспектива пред НРБ да продължи по досегашния път и през следващото десетилетие води, както показва цялата история на “социалистическия лагер”, макар и с известно закъснение, до реализацията на една от двете хипотетични възможности:

Измъкване от гниещият обръч на империята и ликвидиране на колониалния статут по инициатива на туземната номенклатура, при съхранение на нейната диктатура и на “отечествения” държавен капитал. (Подобно “решение” историята ни посочи вече в Югославия, Албания, Китай, Румъния и други соц-страни.)

Акции, стачки, въстания и революция на работническата класа, която, дори и когато претърпи поражение, принуждава колониалните завоеватели или вътрешните ѝ победители да направят отстъпки и реформи. Илюстрация на този път са ГДР, Чехословакия, Полша и най-вече Унгария.

XVI. ГРАНИЦИТЕ НА РЕФОРМИЗМА

Преди да разгледаме всеки от тези два основни сценария или перспективи с тяхните възможни варианти, един от които ще се реализира в бъдещата българска история, нека обсъдим проблема за реформируемостта на държавния капитализъм и границите на реформистичната политика. Реформизмът на господстващата класа е резултанта от борбата ѝ с пролетариата. Тя е следствие от ситуация, при която, перифразирайки Ленин, масите не искат да живеят по-старому, но все още не могат да ликвидират старото, а управляващите искат всичко да си остане по-старому, но това се е оказало твърде взривоопасно. С две думи, само натискът на масите може да принуди партийната и военнополитическа бюрокрация да търси компромисни решения и спасение в реформите. Другата причина, за да изостави сталинските методи, е свързана със стремежа ѝ да постави своите политически “игри” в рамките на “ленинската законност”, за да гарантира собствената си сигурност и интереси (които бяха поставени под непрекъсната заплаха от полицейските набези и гангстерските разправи със “съратниците” през първите сталински петилетки). Освен този стремеж за сигурност срещу произвола на синьокапите “рицари” от инквизиционно-екзекутивните служби, колониалните въплъщения на държавния капитал искаха и в редица случаи успяха да извоюват независимостта си от Москва. Затова реформистичната деформация на ортодоксалния сталинизъм е необратим процес. Възможностите на Хрущовите наследници да го възкресят не са по-големи от тези на “Светата” канцелария да запали кладите под еретиците. Поради това ни се струва, че страховете на нашите интелигентни еснафи, породени от някоя надгробна реч, книга или филм, в който се появява сталинското чучуло, са силно преувеличени. Използвани като аргумент от дисидентите срещу

революционната борба с диктатурата, тези страхове само помагат на изпадналия в криза режим да се съвземе и съхрани. Нещо повече, забравя се, че в сталинската епоха бяха страшни не безнаказаните убийци от тайната полиция, а малодушието на филистерите и тяхното апатично съзерцание на извършваните под носа им убийства и насилия. Силата на тиранията свършва там, където започва революционният кураж на враговете ѝ. Болшеvizмът стана каучуков и склонен да се реформира, когато видя дебелия тояга.

Но, стремейки се към реформи, номенклатурата си позволява само онези, които не разрушават господството ѝ. Обратното не е реформа, а революция. Господстващите класи не “отмират”, нито могат да се самогълтнат. В разгара на социалните борби въпросите на реформирането на системата трябва да бъдат снети от дневния ред, а във въстанието на масите - да изгори социалдемократическата надежда, че количественото натрупване на реформи щяло да доведе до социалистическо качество на старото общество... по втория “закон” на хегелианската диалектика.

Титовият експеримент в икономиката доказва несъвместимостта на работническото самоуправление с “пролетарската” държава. Докато се съхраняват нейните репресивни и паразитни институции, а в обществото доминират дегенератите на диктатурата, дотогава всевъзможните производствени или териториални съвети ще се превръщат във фарс и инструмент за защита интересите на “новата класа”.

Измамна е и обещаващата още от времето на Ленин “борба на авангарда (на държавния капитал) с бюрокрацията и корупцията”. Бюрократия значи власт на партийните и административни бюра, зад които стоят въоръжените до зъби и платени корпуси на полицейските и милитаристични насилници, а корупцията е тяхното облагодетелстване от властта за сметка на треперещия пред чиновника роб. Затова близо 60-годишната “борба” на болшевиките води до нарастването в геометрична прогресия на този паразитен израстък върху общественото тяло. Само революционната интервенция на пролетариата може да оперира злокачествения бюрократичен тумор!

Несъстоятелни са и надеждите, възлагани на така нар. технократично обновление на властта, вследствие извършващата се научнотехническа революция. Само след известно упражнение, властта деквалифицира учения и специалиста, превръщайки ги в чиновници, чиято основна задача е съхранението на своите постове и като следствие - на държавния капитализъм. Властта нивелира технократите с бюрократите, защото е несъвместима с науката. Нефалшифицираните данни и научните методи са противоположни за тази система и нейните ръководители, които засекретяват данните и забраняват методите. Дори засекретената информация, предназначена за господстващото малцинство, се фалшифицира, защото е нелицеприятна. Дезинформацията се “отработва” още на низшите стъпала на бюрократическата пирамида, защото господарите се нуждаят от опиума на самоизмамата, а низшите бюрократи или технократи не смеят да я разсеят, защото ще бъдат лишени от привилегията да лентяйстват на “работните” си места. Освен това, във “висшите” сфери

верните данни и информация за живота на “така създалото се” соц-общество могат да се превърнат в оръжие на конкуриращите се кланове и клики за върховната власт.

И най-после, по силата на “Законът на Паркинсън”, всяка затворена бюрократична система изхвърля от своята среда действителните учени, надарени с интелект и инициатива. Шефовете елиминират способните в своето обкръжение, защото виждат в тяхно лице конкуренти за постове им, поради което периодичните чистки в апарата остават на местата им само посредствености, угоднически лакеи, сервилни пред началството, лишени от инициативност, равнодушни към интересите на обществото доносници. Резултатът е невъзможност на “технократизма”, неизбежна умствена и нравствена деградация на всички нива на пирамидалното управление, изпадане в онова състояние, което сър Норкот Паркинсън нарича “състезание по идиотизъм” В противоестествения бюрократичен подбор най-блестяща реализация постигат най-видните кретени.

Ако масите проумеят, че основната цел на държавнокапиталистическата класа е съхранението на монопола върху властта и собствеността, на привилегиите и на експлоатацията, те ще отхвърлят душеспасителната вяра в либерализацията и демократизацията на режима, разбирайки, че парламентарната демокрация е възможна само в предишните фази на капитализма, където на “плюрализма” в собствеността съответства многопартийност в политиката. В стадия на държавния капитализъм, експлоататорската класа е такава само доколкото и докогато има държавната власт. Отстраняването ѝ от нея означава пролетаризиране, а не проста смяна на екипите. Означава сбогом на мощта, на охолството, на банкетите и на харемите – с две думи сбогом на празника! Затова военнополитическата диктатура на партията е единствената адекватна, неизбежна и неделима от тази социаликономическа структура форма на управление. Затова и най-големите “революционери” сред болшевиките не отидоха по-далече от искания за реформиране на диктатурата. Първият “демократизатор” на държавния капитализъм - Троцки, - изрази това си убеждение по следния начин: *“Това е една работническа държава, в която под влияние на изолацията на революцията в една-единствена страна, при това свръхизостанала, се извършва бюрократично израждаване, вследствие на което моторът на икономиката е повреден, но той продължава да се върти и може би напълно ще се възстанови в предишното си състояние, посредством смяната на някои части.”* Тоест, изходът е в замяната на сталинските апаратчици, мафиоти и дегенерати с троцкистки резервни части! Само, че тази измама не се котира повече на източните пазари. Пролетариатът е наясно, че нито едно от основните му искания не може да бъде удовлетворено от “израждащата се работническа държава”. Докато нейното острие е насочено срещу него и тя го е лишила от всички легални средства и възможности за защита, единственият път към промяна на социалното статукво си остава насилствената революция и унищожение на властта. Това са разбирали много добре и номенклатурчиците, които непрекъснато ни повтарят: “С кръв сме я взели, с кръв ще я дадем!” Затова, в “първият ден на гнева”,

ако пролетариатът иска да се еманципира, трябва да събори сергиите на амбулантните търговци на реформи.

XVII. ДРУГИ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РЕФОРМИРАНЕ ИЛИ ПРОМЯНА
В палеонтологичния музей на болшевизма могат да се видят и препарирани фигури на още една, изчезваща порода реформатори – привържениците на партийния плюрализъм и на парламентарната демокрация. Ако те удържат връх, това би било равносилно на реставрацията на буржоазна България отпреди военния преврат на безпартийните фашисти от 1934 г. Само че еволюцията в менталитетите и социаликономическите структури на държавнокапиталистическото общество е отишла толкова далече, че реставрираната стара България е възможна само като фарс. Силите на едрата и дребна буржоазия са умъртвени, а след Иисуса Христа мъртвите не възкръсват и след известна продължителност историческите процеси проявяват своята необратимост.

И все пак, ще разгледаме и тази малковероятната възможност – съществуването на няколко политически партии, чиито ръководители през 4, 8 или 12 години правят рокади в министерските кресла и надолу по йерархическата стълба на властта. От гледна точка на пролетариата, тази перспектива едва ли ще доведе до ситуация, различаваща се принципино от настоящата. По-дълъг или по-кратък, срокът на властване и експлоатация не променя **СЪЩНОСТТА НА КЛАСОВОТО ОБЩЕСТВО!** Затова, ние твърдим, че единствената действителна алтернатива на диктатурата на държавния капитал е анархокомунизмът или **СВОБОДНИЯТ комунизъм**, както го наричат нашите испански другари.

Но, нека допуснем възможността за реставрация, наложена от някакви трети, поредни “освободители”, които успяват със сизифови усилия да отместят надгробната плоча, която покрива екарисажа на историята и настаняват в креслата на едно “временно правителство” скелетите на отдавна изгнилите политически партии. Само след известен мъчителен период, тази операция би довела до възстановяване с известни изменения на държавния капитализъм, независимо от цвета на партийната диктатура. Защото той е законният наследник на капитализма, какъвто го знаем от предишните му стадии и форми. Търсещите доказателства на това ни твърдение могат да ги открият в господстващите днес на Запад теории на официалната политическа икономия или на конвергенцията. И в данните за растящата стопанска роля на държавата и на смесената икономика, в политиката на национализации и във финансовите сделки, продължаващи ускореното централизиране и концентриране на капиталите, водейки ги към “единствения и неговата собственост” - към Левиатан. Това са тенденции, характерни не само за “патриотите” от третия свят, за социалдемократите или за различните епигони на националсоциализма. Към такава практика, в условията на кризи, прибегват дори ултраконсервативните английски тори...

XVIII. ПЪТИЩА МНОГО, НО САМО ЕДИН ВОДИ КЪМ СВОБОДАТА
Време е да се върнем отново към сценариите за вероятната история на бъдещото ни десетилетие. Няма да навлизаме в един прецизен анализ на всестранната социална, икономическа, политическа, културна, морална и идейна криза на болшевишкия режим у нас. Нито ще се занимаваме с причините и “перспективите” ѝ, или с нейната зависимост от световната криза и в частност от тази на “съветския” блок. Няма да разглеждаме и конкретните ѝ прояви, като инфлация, скрита безработица, хиляди нещастни случаи на работните места, резултат от “социалната” политика на управляващите, която би заприличала на геноцид, ако те не бяха заинтересовани от принадлежания продукт, създаван с ръцете и ума на милиони работници. Не се спираме и на изпращането на гастарбайтери в Коми или в арабските страни, на недоволството, на кражбите и съзнателното неработене или спонтанните стачки. Няма да изброяваме сблъсъците на полицейската машина с националните и религиозни малцинства, мимикрията на част от протестиращите под форма на религиозни тълпи, които в нощта срещу Великден влизат в ръкопашни боеве с милицията или се бият с нея по време на футболните мачове и на студентския празник. Няма да се впускаме в детайлите на основните противоречия – между двете класи, между колонията и метрополията или между бюрократичната организация на обществото и нуждите му от свобода и равенство за едно безпрепятствено развитие на научнотехническата революция.

Само ще отбележим, че БКП няма повече никакви задачи, които да оправдават морално, социално или исторически нейните действия и съществуване. С изостряне на кризата на българския държавен капитализъм ще растат колебанията сред части/фракции от господстващата класа/партия, тласкащи ги към търсене на изход в посока на реформиране на обществената вкаменелост. Ще се увеличава натискът на масите към промяна, водещ до сблъсквания с властта, до дестабилизация на системата и до съзряване на революционерите и издигането им до висотата на задачите, които стоят за разрешаване пред българското общество. Тези процеси са взаимнообуславящи се и разликите в интензивността им ще резултират в един от вариантите на двата споменати сценарии:

1) Ако инициативата бъде подета от партийните среди при една относителна слабост на пролетариата, тогава едно дезавуиране на днешната политика на БКП и на нейното правителство от един дворцов преврат може да прокламира независимостта на НРБ, като ликвидира колониалния ѝ статут и съхрани с или без изменения държавния капитализъм. Хипотетичните възможности или форми, в които може да се излее такава “независимост” се определят от двата екстремни прецедента:

1а) Просталински или прокитайски вариант, какъвто е случаят с Албания.

1б) Протитовски или “ревизионистки”, илюстриран с югославския случай.

Северната ни съседка - Румъния на Чаушеску, - в която процесът на окончателното отделяне от Москва още не е приключил, представлява междинен случай на горните два.

Общо взето, просталинският вариант, който е характерен за по-изостаналите в еволюцията си “соц”-страни, с оглед достигнатата степен на развитие, е по-малко вероятен за НРБ. Тази възможност беше пропусната или по-скоро предотвратена от Хрущовото ръководство на КПСС през петилетката 1956-1961 г. Тогава, с активната помощ на Хрущов и неговите “специалисти” от КГБ, беше свален от ключови позиции вождът на българските сталинисти – Червенков и впоследствие напълно деградиран, изключен от партията и пенсиониран заедно с мнозина от най-активните му привърженици. Днес сталинската “фракция” на БКП е сборище от безсилни недоволници, изгубили власт и богатство, които в пиянски компании разказват политически вицове за измамилите ги правешки хитрец и разиграват ролята на “истински” маркс-ленинци. Подобно на буржоата, те също слязоха от сцената без каквато и да е съпротива. “Обезщетени” с тлъсти пенсии, в скука и тъга по изгубения рай, без помисъл и воля за възвръщането му, днес те доизживяват ненаказано последните си години. Червенков се нарежда демагогски по опашките пред княжевските магазини и търси съчувствие в погледа на помнешите го, Югов просвещава бабичките в кварталния ОФ-клуб, а в слуховите на поклонниците си живее със славата на “заговорник”. В слънчевите утрини може да го срещнем по алеите на “борисовата градина на свободата”, заобиколен от купчина “обождатели”, които шпионират бившия обершпионин (сред тях и един бивш царски офицер – Асен “Сенатор”, престоял доста години в “народните затвори”). Подобна е съдбата и на останалите персонажи от всесилната някога кохорта на българските сталинисти. Само “Горуня” дето го самоубиха, но това е друга история. Тези от тях, които останаха в държавния апарат са се “покръстили”. Направили навреме завоя, разединени, те се клепат един-друг пред управляващата живкова клика. “Най-смелите” от тях чакат възкресението на мъртвите, тоест една “благоприятна международна обстановка”, вследствие “промяна” в Кремъл или китайска окупация на НРБ и един “нов 9-ти септември”. Затова фракцията е в кавички – трудно бандата от “антипартийни” склеротици може да бъде наречена така. Надеждите на най-“твърдокаменните” сред лишените от власт бивши убийци са “голи”, а “заговорите” им на чашка – комични или жалки.

1б) При развитие на събитията по втория вариант на първия сценарий, нашето бъдеще се очертава от румънския или югославски примери. Това обаче едва ли може да се очаква от нищожествата в днешното политбюро, чийто първи секретар беше протеже на Червенков, преди да го предаде. Започнало кариерата си “след 9-ти” в милиционерските шпицкоманди, то слугуваше на “силните на деня”, усвоило от тях “фундаменталния принцип” в българската политика – да се държиш за властта с цената на всякаква мръсотия и с... безкористната помощ на поредния наемател на романовските палати. (Пред събрание на партийния актив в зала “Универсиада”, след преврата в Москва, с който Хрущов бе заменен от Брежнев, Живков изрази сервилността си към новия господар и готовността да му слугува по следния начин: *“За нас, другари, няма значение кой управлява в Кремъл – Ленин, Сталин, Хрущов или Брежнев.*

Вчера, днес и утре, ние сме и ще бъдем винаги със СССР! Тези думи са били посрещнати с “бурни аплодисменти, преминаващи в овации” от сборището партийни внуци на бай Ганя. За подобна вярност, завършила с поредната национална катастрофа, регентите начело с Богдан Филов, министри и депутати от III-то царство бяха... разстреляни.). Затова няма смисъл да обследваме душите и образите, или поведението на върхушката, нито това на евентуалната ѝ смяна от новото поколение партийци с техните интриги, препъвания и блъскане с лакти пред вратите на висшата власт, в надпревара кой пръв да занесе ибрика на... “прославения маршал на югославските народи”. Подобен обрат “ала Тито” е още по-малко вероятен. Все пак ще подчертаем, че едно такова “завоюване на независимостта”, от подобни “герои” би улеснило нашата борба, защото противниците на революционните методи и средства ще се лишат от главния си аргумент в своята пропаганда - плашилото на съветските танкове и дивизии, което те размахват непрекъснато от Унгарската революция през 1956 г. насам. Тогава единственият враг би бил “собствената ни” номенклатура и нейната диктатура, поддържана с заемите на западните банкери и бакали, както и породената от “независимостта” патриотарска вълна на най-ретроградните слоеве на интелигенцията и работниците.

2) Ако парализът, пълното корумпиране, деградация и страх от класовата борба оставят партийното благо неподвижно (което е най-вероятното за една партия, която продължава да счита Георги Димитров за велик, Вълко Червенков за интелектуалец, а Тодор Живков - за двете едновременно), инициативата може да премине у масите и в общи линии те ще се изправят пред две възможности:

2а) Ако в навечерието на промяната не съумеем да постигнем революционно единодействие между физическите и умствени работници, пак ще имаме два подслучая:

2а') Полски вариант при който избухналото работническо въстание бива посрещнато от интелигенцията с апатия, неразбиране и дори със страх. Тогава съвзелата се от уплахата си държавнокапиталистическа класа може да смаже със “собствени” сили започващата революция.

2а'') Съветски вариант – при офанзива от страна на интелигенцията и инертност на работническата класа, породена от недоверието ѝ към въздушните и “възвишени” искания – тогава следва “неутрализиране на инакомислящите” с помощта на полицейски и съдебни процедури.

И в двата подслучая резултатите ще бъдат дребни отстъпки и реформи от страна на победителите и отчаяние у победените с отлагане на революционното решение до следващия върхов момент на кризата.

2б) Ако успеем да постигнем предварително революционното единство на работници и интелигенти, възможните варианти са:

2б') Унгарски при една “плебейска разправа” с партийната върхушка и с нейните опричници от “органите на сигурността”.

2б'') Чехословашки с преобладаващо влияние на интелигенцията.

Но и в двата случая, при очертаната във времето перспектива (през следващото десетилетие) възможностите на Кремъл да интервенира ще бъ-

дат нищожни, клонящи към нула. По две причини:

- ВСЛЕДСТВИЕ АНАЛОГИЧНИ ПРОЦЕСИ НА РАЗЛОЖЕНИЕ НА СИЛИТЕ НА РЕЖИМА И РЕВОЛЮЦИОНИЗИРАНЕ НА РАБОТНИЧЕСКИТЕ, ВОЙНИШКИ И ИНТЕЛИГЕНТСКИ МАСИ НА ТАКА НАР. СССР И

- ПОРАДИ НЕПРЕКЪСНАТО РАСТЯЩИЯТ НАТИСК НА КИТАЙ ВЪРХУ ДАЛЕКОИЗТОЧНИТЕ ГРАНИЦИ НА СССР И СТРАХОВЕТЕ ОТ ВЕРИЖНА РЕАКЦИЯ НА ВЪСТАНИЯТА В ИЗТОЧНА ЕВРОПА.

Независимо от това, че тези две причини от тук нататък могат само да увеличават теглото си в предстоящите исторически събития (румънският случай е показателен в това отношение), ние не можем да строим стратегията си върху най-благоприятния вариант и, ако е необходимо, трябва да сме готови да водим въстаналия народ на бой, НЕ НА ЖИВОТ, А НА СМЪРТ С ИМПЕРИАЛИСТИЧЕСКИТЕ АРМИИ НА КРЕМЪЛ, ЗОВЕЙКИ ТЯХНИТЕ ВОЙНИЦИ ДА ОБЪРНАТ ОРЪЖИЯТА СИ СРЕЩУ ОБЩИЯ ВРАГ – ДЪРЖАВНОКАПИТАЛИСТИЧЕСКАТА КЛАСА НА ИМПЕРИЯТА И НЕЙНАТА ДИКТАТУРА!

ЮЛИ / АВГУСТ 1973 г.

CAMPO PROFUGHI DI PADRICIANO

* * *

Спомените ми в тази си “лагерна” част са малко и лишени от колорит, защото по-голямата част от времето си бях посветил на писане. Освен това, в началните седмици, новопристигналите емигранти са като зашеметени от емоции, впечатления и очаквания; и аз не правех изключение от това правило. А и какво ли можеше да се запомни от това източно-европейско стълпотворение в първия ни лагер, където нямаше събития. След като бяхме заявили твърдото си намерение да останем в Европа, Благо ни посъветва да отидем до следващия етап в емигрирането на италианска територия, където ще можем да поработим на черно, за да се снабдим със средства за пътуването ни до Франция. (Така е, като си нямахме един “Коминтерн”, който да ни изпрати малко пари за път и необходимите фалшиви документи. Нямахме и възможностите, които Русия на самодръжците беше предоставила на своите “изменници на родината” (Ленин например получавал в Швейцария парични записи от маминка Ланг). Но в онова време емигрантите са били малцина. Нашето положение беше като в “АД”-ската поема на Гео: “Тръгвай сама, о душа...”)

Последвахме тоя съвет и след по-малко от едномесечен престой в Падричано щяхме да се отправим към следващия етап на нашата емигрантска Одисея.

**ИНТЕРМЕЦО: В ТОВА ВРЕМЕ, В КУХНЯТА НА КАНИБАЛИТЕ
ОТ ДС**
(агентурни и “оперетни” мероприятия - от 23.07.1973 – до 31 юли 1973 г.)

На 24 или на 25 юли 1973 г. Климентина изпраща своята молба до Главна прокуратура, която не ми е предадена от “Комисията по досиетата”, но трябва да се намира или в следственото дело за бягството ни, или в... “работното дело” на К1. В моето досие е останала само следата от това “мероприятие”, което читателят ще намери по-долу на съответната дата - 8.08.1973 г. Въпреки всичко, на 26 юли 1973 г. е представен списък на “врзките” ми в Благоевградски, Пловдивски и Софийски окръг, чрез които да продължи издирването ми... при Иван Неврокопски, Димитър Гачев и... д-р Марева-Запрянова-“Скарлет”, да не би случайно да се укривам при някого от тях...

Прости им, господи, те не знаят какво да правят.

На 31 юли 1973 г. на “Турко” 34 се е събрала шарена компания. Записът на микрофона е превърнат в донос на агент “Х”. Освен моята майка и майката на Климентина присъстват лелята и свако й, както и други близки на тъща ми (сред които колоритната фигура на “чичо поп Борис”). Коментират изчезването ми. Попът, който изглежда е единствения мъж сред заобикалящата ме тъпна филистери и е*алници от I-вия кръг, казва: “Дай боже да е избягал! С двете ръце благославям!”

Продължението на подслушания разговор читателят е прочел вече в III-та глава.

ПРЕЗ ТОВА ВРЕМЕ В “ДОМАШНАТА КРЕПОСТ” (3)

или

**ДС С М“РОДОПИ” и М“ПИРИН”
СРЕЩУ ФАНТОМАС - IV СЕРИЯ**

На 1 август 1973 година, сутринта след 7 часа, Климентина разговаря с двете майки за Георги, а микрофонът записва:

К1: - Предполагаме /без да пояснява кои/, че при искане на политическо убежище в Югославия може би ще му дадат и затова мълчи, защото те нямат право да му дадат. Югославия има договор за връщане.

P1: - На анархист едва ли ще дадат убежище.

К1: - Не е въпрос за анархист, а като антисталинист. Не забравяй, че е лежал с някои от техните, които сега са генерали.

P1: - Не си въобразявай!

К1: - Аз не, но той може да си въобразява, че ще го защитят.

P1: - Братът на Анка Табакова има роднина, който е секретар на Тито...

Климентина обяснява (N.B.: с компетентност, не търпяща възражение), че и самият Тито да му даде политическо убежище, щом се разбере, ще стане голям политически скандал и ще го върнат.

Майката на Георги го оплаква – идвала зима, а той какво щял да прави с това коляно и това лошо време в студовите и влагата, гол и гладен. Той бил толкова горд, че нямало да приеме никакво подаяние... А Климентина ще я оправи само един развод... Да каже: той ме обиди, огорчена съм и не искам повече да го видя. Той и не заслужава. По-нататък майката на Георги разказва, че й казали, че пиле не можело да прехвъркне през границата, та камо ли човек. Затова тя виждала сега Георги да лежи някъде гладен по държавна сигурност. Предполага, че и да спи не му дават. Радка № 2 я успокоява: “Измъкнал се е, измъкнал!”

(С № 073832, Р, “Терорист”, 30/31.07 – 1 август. 1973)

В 11,15 часа двете Радки (P1 – майката на Георги и P2 – на Климентина) разговарят. P1 е на мнение, че Климентина трябва да сключи един фиктивен брак и “да хване мекия път”... Той си я обича – виж че за нея споменава, а ние с Коце все едно, че не съществуваме. (N.B.: майчина ревност!).

P2 подлага на съмнение това твърдение, освен това за него има по-важни неща...

P1: - Свободата – да бягаш от затвор не е лесна работа....

В 18,44 отвън пристигат Климентина (К1) и Краси (К2). К2 предлага да отидат при Петър Пеев и да му оставят една бележка: “Писмо от Георги. Жив и здрав – Триест.” К1 отказва, тъй като можела да й се обади Оксана Коновалова, която щяла да пътува за Ленинград и телефонира на Пеев, за да му съобщи, че “ръчичката” се е обадила. (N.B.: Това “ръчичката” е от сталинския репертоар - Джугашвили превръщал Троцки, когото наричали “Сопата на Ленин”, в “тояжка”, от което едва ли се е извисил във

физическо и интелектуално отношение повече от своите метър и половина.). К2 също говори с Петър и му обяснява, че Георги е жив и здрав и се пече на плажа. К1 я прекъсва и я моли да отиде и лично да му обясни какви са подробностите.

В 19,26 часа пристига Огнян и К1 го посреща от вратата с вестта за писмото от Георги.

К1: То е отваряно, но седни и слушай! Слушай: подрежда я по всички правила. /Чете/ *“Мила Краси, пиша до теб, защото комишите едва ли биха пуснали писмото. Така ще ви обхождам с по едно писмо на година, а вие ще го предавате на Климента и ще изтърпите едно такова безпокоене. Аз съм добре, тук ни хранят като прасета и ако човек се отпусне да изляжа всичко, което се сервира, скоро ще заприлича на манекен на “Родопа”. Всеки ден чета или се разхождам из града. /К1 – Само да ми падне! Сега няма един месец да му пиша, за да види какво значи да чакаш и да се тревожиш./ “Един ден ще си взема бански, за да мога да използвам слънцето и морето. Не бях ползвал отпуска две години и една активна почивка от един месец ми е необходима. (К1 – Не можеше ли другаде да отидеш да почиваш, та чак в Триест се замъкна!) “Ще попитате, някои може би с обвинителен тон – защо го направих? Омръзна ми да ме заплашват с репресивните си полумерки, да мислят, че всичко им е позволено, да издевателстват над безпомощността на “близкия си” – затова го направих. Аз обичам да давам уроци. Така беше преди двадесет години при процеса за паметника на Джугашвили. Смятам, че след последния урок ще започнат да се държат доста по-прилично с всички ви...” (К1 – Откъде вади това заключение и що за ... това е друг въпрос.) “Но, ако се лъжа и съседите ми не са научили нищо ново, ще ви моля много да ми съобщите...”*

К2: - За да дойде да ги изпозастреля... /смеят се всички/. (N.B.: Доста усмивки биха се изкривили, ако един на хиляда от вас бяха мъже и жени, каквито търсех цял живот и каквито, за жалост, “героичният, трудолюбив и т.н. български народ” не можа да изтръгне от утробата си!)

К1: “... за поведението им. Тогава ще им внуша, че в техен интерес, като отговорни партийци и охранени патрици, полуграмотни марксистки и най-вече... “глави на семейства”, е да имат по-прилично държане!”

К2: - Татко пет пъти повтори, че писмото е отваряно.

К1: - Отваряно е, отваряно, не се тревожи! /продължава да чете писмото/: *“Тук възможните оферти за настаняване, на първо време, са САЩ, Канада, Австралия, Нова Зеландия и Швеция. При всички случаи аз възнамерявам да остана в Европа, като се приближа плътно до вас.”*

(К1 – Огнянчо, кажи ми за бога това магаре от много работа не е ли... /не довършва мисълта си/. *“Ако Георги се обади в къщи преди своите пътувания за Австрия и Германия, нека ми изпрати адреса си!* (N.B.: Искан да ги предупредя за доносника Георги Блуменфелд, когото копоите ни изпращаха често със “задачи”, но, както личи, безрезултатно и безсмислено!). *Чакам писмо от Климента, ако искате, и вие може да ми се обадите с някой ред. Изпратете ми адресите на Ива, Катя и Мики...”/ прекъсва отново четенето/, К1: Сега трябва да давам обяснения кои са*

всички тези, но нейсе!/*“Моят адрес в Италия е /Климента чете и срича – Падричано.../...*

Най-сърдечни поздравии за всички ви и целувки за Климента, ваш Поразяващата ръка”.

Така – продължава Климента, - а преди това, сутринта дойде Миро и каза, че /което аз не съм знаела/ Георги е изтеглил някакъв голям заем от взаимоспомагателната им каса, около 400 лева, като писал за поръчители двама бивши джандари. /Всеобщ смях/. (N.B.: Все още не са изгубили способността си да оценяват чувството ми за хумор! Задълго ли?) О.: - Отмъщението на “Поразяващата ръка”.

Говорят, че писмото е писано на 23-ти юли (понеделник) и е пристигнало за десет дни. Климента била обещава, че при получаването на вест, ще се напият, но го отлага за по-късно, защото тази вечер трябвало да се види с... Коновалова. Климента иска утре да занесе писмото “в милицията”. (N.B.: Половинката се прави на идиот, който не знае къде се носят такива писма, а аз исках само да информирам едновременно тези, които се тревожат и онези, които ще беснеят. Само че не предвидих каква треска ще разтресе моите “близки и роднини”, които вече не носеха никаква отговорност за думите и за делата ми. Бях забравил колко големи са очите на страха!)...

После Климента казва на Огнян, който им се надсвива:

- Ти внимавай, защото сега и ти си тука, а от тази къща хората изчезват. Между другото като гледам тук сме се събрали...

Според нея Красимира била за Георги “душеприказчик”. Сърди й се, че не й е разказала всичко това, което той й казал една вечер. Огнян пита за какво става дума и Краси обяснява, че Георги й описвал сцената на реагиране на всички след като той избяга. Но тъй като всички били пияни тази вечер, тя решила, че и това са “пиянски истории”. (N.B.: От доста време не пиех. Пияни бяха останалите. По нейна молба, дадох само характеристики и направих прогнози за всеки от присъстващите на една така да се каже прощална вечер, която съм описал в “Свободата, Санчо...” на стр., стр. 362-370. Останалото беше един стар виц за Милиционера, Лайното и Манго, който “отлетял” след дъжда.)

След като Р1 и Р2 са се оттеглили, разговорът продължава между К1, К2 и Огнян. Обсъждат моето “налудничаво” писмо, от което можели да пострадат мнозина от упоменатите в него. Сменят темите и К1 показва някакъв белег на челото на Огнян, като обяснява, че той е от брат му Георги.

О.: - Той както е тръгнал, май ще постави на всички ни по един белег.

(N.B.: Един ден, с тоя белег, едни ще станат опозиционни депутати, други президентски съветници и видни дисиденти срещу една, общо взето, смешно ниска цена.)

К1: - Къде видим, къде невидим.

О.: - Чакам да ми съобщат, че няма да ми дадат жителство. (N.B.: Какъв ужас!)

К2: - Не вярвам.

О.: - Защото ги плаши ли?

K2: - Сигурно /смеят се/.

O.: - Аз се надявам на тази заплаха. (N.B.: Подчертаванията са на джан-дарите.)

K2: - Не вярвам, досега никой от нас не са викали. Премина само с едно обаждане по телефона...

O.: - Че участвах в бандата на маоистите.

K1: - Първият, когото Георги се е зарекъл, че ще стане жертва на неговите ниски страсти е Владимир Топенчаров. Щял да го отвлече в Париж, докато не пратят тъщата и жената заедно. (N.B.: Цели страници са запълнени с подобни лигавения, които са вписани от копоите “в актива ми”.) После Климентина подхвърля, че не е съвсем сигурна дали лекарската диагноза, че Георги “не е съвсем в ред” не отговаря на действителността... “Абе, аз трябваше още на времето да разбера що за “ръчица” е като ми разправяше такива едни, че световната революция него чакала и т.н. Знаеш ли, истински ме стряскаше.”

Огнян и Краси я подиграват: “Ами ти като не си искала да бягаш с него.”

K1: - Много ме е канил.

O.: - Как да не те е канил!?

K1: - Сега не ме е канил, той само си разправяше – ако тръгна, какво?

O.: - Той ти е правил дълбоки сондажи още отдавна, но е разбрал, че ти си истинска патриотка, свързана навеки с Отецеството.

K1: - Не ме ядосвай, че! – за такава обида Климентина щяла да хвърли Огнян с главата надолу през прозореца.

O.: - Той и на мен ми предлагаше, обаче аз му казах, че не мога.

K2: - Той и на мен последната вечер, като бяхме там ми викаше – “Хайде да бягаме!”. Аз викам – моля ти се, имам си работа и само за нея мисля. (N.B.: Тримата още “пикаят на шумка” и не разбират смисъла на случилото се, нито как ДС ще реагира на празнословието им, макар да са лигльовци. Подчертаванията, обаче, подсказват, че “остроумните” гаргари ще излязат през носа на веселата компания и тогава ще се види кой колко и докъде може да издържи на “милиционерските майтапи”, които няма да закъснеят...)

В 18,45 часа K1 звъни на Пеев: Слушай, Ръчичката се яви. Писмено. Ще оставя Кумата да ти обясни.

K2: - Твоят приятел е жив, здрав и щастлив. Пече се на плажа по бански гашета. Дебелее, понеже го хранят добре.

П.: - Жалко, че ние не можем да се печем на някои плажове...

K2: - Няма и да се печем. (N.B.: Ще се печете и още как, само имайте малко търпение и ще останете доволни от грижите на “народната власт” за човека!)

П.: - А?

K2: - Слушай бе, свиньо проклета, гадна и мръсна, аз ти обясних, че това нещо не трябва да се обяснява по телефона. (N.B.: Започват да си изтърват нервите преди да е напекло. Лош признак!)

В 19,35 часа K1 обяснява на леля си Цеца, че нейният паспорт за Варшава и на още една жена са задържани в милицията и в събота сутрин ще се разбере дали ще получат разрешение.

Лелята: - Хайде, дано да отидеш.

K1: - Дано, дано, аз много разчитам на това...

В 20,10 часа Огнян отива при вуйчо си.

В 21,10 часа се завръщат двете майки P1 и P2. Намират бележка: “Моля, оставете ми ключ под изтривалката, излизам. Има писмо от Георги.”

P1 предлага да отидат да си хапнат и пийнат, да отпразнуват тая радост. Ще кажат и на Тошови... Едната плаче, другата казва, че младите пак ще се съберат, нищо лошо нямало да стане...

(С № 073630/073631, Р, “Терорист”, 2.08.1973)

В 7,05 часа сутринта на 3 август майката на Георги иска от Климентина писмото, за да го покаже на Тодор да го прочете. Климентина е съгласна и казва:

K1: - Тодор да му напише едно писмо, да го вразуми... Ти ще видиш как ще реагира. – Същевременно, тя се сърди, че писмото е адресирано до Краси, която може да пострада.

P1: - Кажй бе мила, какво да правя? Нали го знаехте какъв е. Търсехте се, дружехте, ходехте, правехте, струвахте... Сега каквото е станало, станало, като видиш, че не можеш да се измъкнеш пък ще им го дадеш. Както намериш за добре, така направи!

K1: - Добре де, като пише, да не ги пише такива, защото аз ще нося отговорността, разбираш ли. (N.B.:?)

Майка ми тръгва с “кървавото писмо” за Пенкови...

Климентина остава с майка си, която я съветва да не дава писмото в милицията, а да изчака някаква картичка и тогава да я представи. Съветва я да не говори по телефона, тъй като той може да се подслушва. Съветва я да си гледа живота, при случай да се омъжи, а ако не може, то да си роди едно дете, независимо дали ще бъде с баща или не.

P2: - Най-интересното от всичко е, че Тошо е толкова възторжен от развързката.

K1: - Тошо се страхува от толкова по-лоши неща, че това явно му се вижда като... /Климентина не довършва фразата си./

Краси я търси по телефона и започват един дълъг-предълъг разговор - как да постъпят с това ужасно писмо? K1 ѝ предава разговора с мама. Тя ѝ поискала писмото да го предаде на милицията, за да не пострадат невинни.

- Че като ми викна оная ми ти жена. Ела да видиш на какво ме направи: “Как ще го даваш. Ти искаш да го убият!” И като почна...

K2: - Какво, да не го даваш писмото ли? Ха, ха. Тя на мен да ми го каже..

K1: - Каза дума да не става!

K2: - Не, писмото ще бъде дадено и тя хич да не си въобразява!

K1: - Тогава аз ще ти го върна и ти ще го предадеш. Аз не мога да го направя...

K2: - О, моля ти се, стига те е тормозила тая баба.

K1: - Няма да го дам, освен ако ме потърсят...

K2: - Чакай, не те разбирам? Защо да не можеш, нали той не е тука?

K1: - Е, не е, но там има неща, които и за мен ще е лошо, ако ги прочетат.

Казах й още, че и за други хора ще навреди, а тя ми каза: “Ами тия други хора защо са дружели с него, не са ли го знаели кой е?” Направи ме на... /Краси я прекъсва./

K2: - /псува на майка/. (N.B.: Нали искахте да общувате с “историята”!) Климентина, която “иска душата й да отиде в рая” и... да запази едновременно чест, приятели и добросъседски отношения с комшиите от ДС, продължава:

- Като се разкрещя, като зави. Върви, прави каквото искаш! Предай го! Значи до 12 часа тая беше като бясна. Каквото искаш прави, аз това, аз онова. Та аз ще си го осигуря сина. Аз вика ще му купя. Аз...

K2: - А бе, да му купува каквото иска, бе. Ние всички ще се жертваме за него... Това е такъв долен егоизъм, че ако я погледнеш, аз... /Климентина я прекъсва./

K1: - Не мога да не я погледна, защото му е майка.

K2: - Ами аз пък заради твоята идиотщина, може аз да не те погледна.

K1: - Ами не ме поглеждай! И ти се държеше със свекърва ти, която ти правеше разни мизерии любезно... Какво да правя? Аз ще напиша на Георги, обаче смятам, че на него му е все едно... Аз ще говоря с вуйчото... Писмото ще се върне. Аз й го казах съвсем решително, но тя замоли да го занесе на вуйчовците му. До днеска, вика, до обед. Викам добре, ама...

K2: - Бъди спокойна. Писмото ще се унищожи в момента, в който го занесе.

K1: - Аз не мога да разбера защо това говедо, вместо една картичка, ще пише такива писма.

K2: Ти мислиш, че ме е страх ли? Аз съм абсолютно неуязвима и съвестта ми е чиста... - Краси се ядосва, че Климентина не познава хората и егоизма им. Тя приключва набързо разговора и заявява, че отива да закусва, след което е в БТА.

Климентина също излиза след малко.

(С № 016481 Р, С073735 П, “Терорист”, 2/3.08.1973 и т.н.)

(N.B.: Ти, драги съвременнико на “демократията”, сигурно не можеш да разбереш отделните картини в тази пиеса на тихите ужаси, както и тези млади жени (вече бабички), които в онези дни не искаха да проумеят, че на чужд терен ние с копоите сме “равнопоставени”, а дори и на своя те не са толкова героични и страшни, колкото са им изглеждали, щом нападаха жертвите си, събрани в глутница и въпреки това се страхуваха от един анархист, терорист и психопат, който живееше в съседство с тяхното министерство!)

В 15,55 часа идва майката на Георги (P1), която е била при брат си. Той й казал, че сега всеки трябва да се отървава както може и по повод на Георги могли в краен случай да кажат, че е луд. Страхувал се за себе си: - Ще започнат да ме обследват, ще ме изключат от Партията, ще ми вземат “боец против фашизма”. (N.B.: ... и “30-те сребърника върху пенсията с вилното място с изглед към Голгота...” Нови ужасии!)

Баба Радка (майката на Климентина или P2) пък разказва, че Огнян бил

викан от началника си, който му казал, че генералният директор съобщил, че партийният секретар бил уведомен от ДС, че брат му е избягал и казал, че оттегля заповедта за назначението му за главен инженер... По повод на Климентина майката на Георги изказва опасенията си да не би да има неприятности в службата си.

(N.B.: Очевидно, петлите са пропели и сега ще започнат всички да се отричат от мене! И на нито един на тези “герои на онова време” /активни борци, дисиденти и т.н./ и на ум не им минава, че ако се съпротивляваха, вместо да се приспособяват и служат на диктатурата, всичко можеше да бъде съвсем различно.)

Малко по-късно P1 заключава: ДС наблюдава всички, даже и министрите. Тя е над всичко. Тя съобщава, че е изгорила писмото на Георги в тоалетната на Тошо. Така било по-добре, ако писмото не е четено от ДС, тя спасявала всички тия хора, чиито адреси той искал. Що се отнася до Краси, тя не вижда с какво я е злепоставила. Щом е тръгнала с Георги и Климентина, тя сама вече се е злепоставила достатъчно...

В 16,50 часа идват Климентина (K1), Красимира (K2) и Пеев (П). K1 настанява гостите си и моли свекърва си да даде писмото на Георги. P1 обяснява спокойно, че е унищожила писмото. K1 започва да крещи, че това е възмутително, че е безобразие, никой не й е дал това право, този човек е живял с нея, а не с майка си и тя сама иска да носи последствията от това писмо. Хората й казвали да не го дава, но тя не вярвала, че след като го даде, няма да го види. K2 й казва “ш-шт”, но K1, продължава да крещи. P1 се опитва да обясни спокойно какви са били съображенията й, но K1 едва ли я разбира през собствените си кръсци. K2 се намесва на страната на Климентина и съжалява, че е предала писмото, адресирано до нея. P1 я утешава: “Нека Краси каже, че изобщо не е чела писмото, а направо го е предала.” K2 не желае да лъже и ако я питат, тя ще каже, че го е чела. K1 се бои за приятелката си, която работи в такова учреждение, където писмото може да й навреди (N.B.: ?) и отново настоява да й бъде дадено. Когато и майка й (P2) потвърждава, че е унищожено, K1 изпада в истерия, крещи, плаче, блъска, излиза виейки. (N.B.: Така е написал подслушващият ги копой.) П. пита сериозно какво е направено с писмото и P1 обяснява и на него, че го е изгорила. През стената се чува K1, която крещи, че сега ще отиде и всичко ще разкаже. Смята постъпката на свекърва си за подла. (N.B.: Тази комедиантка от изгорелия цирк и да иска, не може да разкаже НИЩО, защото не съм й казал НИЩО, но създава впечатление у копоите, че знае ВСИЧКО и затова те са подчертали изреченото в истерика. Гастролите на цирк “Роял-Добрич” продължават.) Климентина крещи и блъска някоя от вратите. P1 изпада в паника и казва, че ще отиде сама да събщи в милицията, а P2 се бои дъщеря й да не се самоубие. Предположенията й са верни, защото П, K2 и P2 успяват да доведат K1, която крещи и иска да се хвърли от прозореца, откъдето те я свалят. (N.B.: Простено им е, защото в определени моменти и аз съм вярвал в реалността на подобни мелодраматични номера. Човешката наивност е безкрайна и мнозина са ставали нейна жертва. Тя е една от причините, между другите, за моите телефонни обаждания от Италия

и тяхната тоналност. Сега, след 37 години, далеч по-интересни ми се виждат реакциите, които моите писма от онова време са вселявали в душите на всички соц-интелектуалки, бъдещи дисидентки или разказвачи на вицове. Но... “такива бяха времената”, както ще каже “въшкарят” Добри Джуров.)

Свекървата обяснява отново, че го е сторила за доброто на всички упоменати в писмото, а и на самия Гошо, който има невъзможен, заканителен език, който може да донесе злини на нас и на него. Нали самата Климентина каза снощи, че в лагерите било пълно с провокатори, които “можели да му прережат гръкляна” – и неговия, и на тези около него?

Отново кръсъци, разпавии. Климентина беснее... Р1 ѝ е обидена за гдето К1 е казала, че ще съобщи за писмото и че я е нарекла подла... Уточняват се, спорят, повтарят непрекъснато едни и същи неща. (N.B.: Които, изглежда, са втръснали и на джандарите, понеже и те започват да ги прескачат в своите “Съобщения”.)

Климентина отново лъже, че когато навремето се получило писмо от Таня и Мики на мое име, съм казал, че “така ме натопяват”, а сега “натопената била Краси”. (N.B.: Първо, аз не употребявам полицейски изрази, като “натопяване” и второ, както вече казах, когато “Светото семейство” избяга, аз се смеех на цупещите се копои, дошли за обиск, а на въпроса им какво му е смешното, казах, че така ще се реши жилищната ни криза. Но, изглежда, освен страстта към лъжата, някои съдят за другите по собствените си фобии и реакции.)

Пеев ги прекъсва и казва, че ако от милицията искат да научат всичко, те ще го научат – до кого е изпратено писмото, какво съдържа и дори кой го е унищожил. Майката на Климентина уточнява: тези от милицията не могат да предположат, че Георги ще напише такова писмо. Това не може да го предположи никой здравомислещ човек! Пеев допълва, че ако Краси беше предала писмото, сега нямаше да е съучастник. (N.B.: Съучастник на какво бе, юридически шебек?). После пояснява, че случаят с Георги е по-особен, защото той е бил на много от съвещанията на СИВ. Стоял е на тях и е слушал това, което се говори на нивото на министри. (N.B.: На това “ниво” се говорят саде глупости и ползването на техните “държавни тайни” от империалистите е най-сигурният начин те да бъдат торпирани!). Уплашена от последните думи на Пеев, Р2 сама предлага да отидат още сега в милицията и да съобщят. Климентина казва: “Ние ще решим!” Майка ми пита Краси, защо има за приятелка съпругата на опасен политически престъпник. Краси отговаря, че трябва да обсъдят умно как да се помогне на Георги (!?). Пеев казва, че ако майката и съпругата на Георги могат да лъжат, Краси е длъжна да каже истината. И пита иронично: “Той какво си мисли, че ще уплаши министъра на вътрешните работи ли?”

Тримата (П, К1 и К2) решават да говорят с Генов. Пеев отбелязва, че Генов има по-трезво виждане на нещата. (N.B.: И по-компетентно – нали е агент “Струмски”!) Р1 казва: “Нека Краси иде!”

П.: - Бъдете спокойна. Ние имаме мозъци. (N.B.: И кокошките имат.)...

По-нататък Пеев казва, че ако той е генерал от ДС, ще изпрати на Георги

официално писмо, че близките му са в затвора... Самият той смятал, че Гошо няма да успее, защото от сто души, които се опитват да избягат и 10 не успяват, а той е зле с географията, зле се ориентира и сам не би се оправил.

Климентина: - Той просто не е предполагал, че неговото бягство се е разчуло така гръмко и то по негова вина, защото не си осигури солидни 20, ами два дни, а и изпрати това глупаво писмо. (N.B.: Дали не съм предполагал? В картичката, която изпратих на Масларски от Падричано, бях писал: “Лъвът изскочи от клетката си... треперете, убийци и подлещи!” А писмото беше толкова глупаво, че прочелите го ги втресе. Що се отнася до министъра и неговите генерали от инквизиционно-екзекутивното ведомство, техните страхове и реакции ще се видят, когато публикувам “Стенограмата от заседанията на щаба за борба с тероризма”...)

Следват още много страници, изпълнени с глупости и страхове, прикривани с пози. Накрая, за да си дадат кураж, Климентина ги подканя да пият за успешното преминаване на съпруга ѝ “оттатък”. Припомня се, че преди да избяга, той закупил толкова много консерви, макар да не обича такива неща. Гъбите ги ядяха само тя и е мислила, че ги купува за нея. Припомня си хубави моменти от съвместния им живот, когато пиели шампанско. (N.B.: Пак измишльотини – аз не пия лимонади и мога “без шампанското, и без табора циганското...”)

Свекървата (Р1) казва, че сега там няма да пие, защото няма пари, а снаха ѝ вметва, че “за обикновено шампанско и обикновени дами парите ще му стигнат”. (N.B.: Навярно не си забравил, драги читателю, че същата тази ужасена, истерична и предварително капитулирала компания преди по-малко от 24 часа се смееше, когато четеше и коментираше “глупавото писмо”! И не ти ли приличат всички тези разговори на сцени и странички от Илф и Петров?)

В 18,15 часа Климентина споменава, че утре в 11 ч. имала среща с един англичанин, който държал много да знае нещо за патриарх Евтимий. Пеев я съветва да внимава да не я обвинят в шпионаж. После става дума за някакъв трудов лагер в Толбухинско, където екстернирвали /всъщност интернирвали/ със задължително работене. Радослава (Р2) пита дали там Климентина ще може да работи като учителка. Компетентният Пеев смята, че това ще зависи от нуждите на местния народен съвет. (N.B.: А, не, от разпорежданията на копоите.)

След като са си пийнали и куражът им се е възвърнал, декламират части от писмото на Георги и някой добавя: “Това си е жива заплаха”. Климентина смята, че Георги е заминал, без да е запланирувал това предварително. Радка (мама) казва, че когато се сбегувал с една близка, ѝ рекъл: “Хайде, пък може и да не се видим!” Сега тя щяла да казва, че син ѝ са го командировали за две години в Съветския съюз. Всички избухват в смях. После Пеев им обяснява наказанията за различни видове бягства – с, без паспорт и с намерение да работят във вреда на НРБ. В този случай присъдата могла да бъде до 15 години. Ако от тази дейност настъпят тежки последици за “народната република”, наказанието е смърт. Това е при усложнен трети случай и тогава дори да са минали и 20 години, ако

си дойде, те пак могат да го “лизнат”. Братовчед му Тинтеров си идва, но той забременил една шведка, пуснали го с паспорт, останал, приел шведско поданство и сега си идва спокойно. После пак говорят за “трудовете лагери”. Пеев казва, че жените ги пращали в някакво шивашко предприятие във Враца, а от тази година отворили и Белене с по-суров режим. Тези неща научил от един следовател. (N.B.: Когато около него се завъртяха разни домоуправители и квартални отговорници и го бяха подплашили, аз му казвах, че ще го изправят пред избора: “кошаревски свидетел” срещу мен и доносник или обитател на “Острова с четири-листните детелини”, затова му предложих да организирам прехвърлянето му през границата. Тогава, както и в момента на подслушвания разговор, това му се струваше невероятно и той предпочете да остане в “милата си родина”. Както ще се види, много скоро Пеев ще се кае за избора си, а след това ще последва най-страшното, което може да се случи на един човек, но за това, “когато му дойде времето”.) След това се връщат към процеса от 1953 г. и отново говорят с апломб за речено, чуто и неразбрано. Климентина си спомня, че съм имал посещение от Петър Николов Петров от Панагюрище, вторият по ред подсъдим, когото подозирах, но още нямах документи, че се е превърнал в агентурен псевдоним – “Александров”. Правят си евтини гаргари с взривяването на статуята на Сталин и това продължава до завръщането на Огнян в 19,00 часа, който отказва да се включи в джамборето и предлага на майка си да се облече. Ще я чака горе. И без нито дума повече, излиза. Климентина си обяснява това с лошото му възпитание. Когато Радка се връща, тя казва, че ако има такива лоши последици, е готова да вземе всичко върху себе си и обяснява, че трябва да излязат. Климентина я пита защо Огнян се държи така особено. Радка не вижда нищо особено, щели да ходят при вуйчо му; и излиза в 19,07 часа. Климентина казва, че тя е изгорила писмото само заради сина си, а не заради нея, тя е безподобен егоист... Отново обсъждат какво ще говорят в ДС, като Пеев повтаря, че трябва винаги да се говори истината (N.B.: Като че ли за това имат договор с копоите!?). След това се преместват в стаята на Климентина, където нямало “мероприятие”. В 19,25 часа на вратата се звъни и като деус екс машина цъфва... Генчо. Климентина моли майка си да изключи телефона и провежда “конфиденциален разговор” с гостенина, който си отива след 15 минути.

Отново и отново говорят за писмото. Пеев иска от Климентина да напише “истината за скъсването му и кой го е скъсал и да му предаде написаното, защото й няма вяра”. Климентина казва, че само Краси може да я накара да напише и подпише и добавя: “Аз ще кажа каквато е истината, пък тя нека си приказва...” Краси заявява, че й вярва, но Петър я прекъсва:

П.: - Какво ще й вярваш бе, нали виждаш, че се чуди какво да прави! Слуга на 10 господари. Мъжът ми да не знае, свекърът да не чуе, брат му и т.н. На всеки ихтибар трябва да правиме...

С Красимира си отиват, а Климентина се нахвърля срещу майка си, ядосва се, че тя защитава свекърва й. Часът е 19,50. (N.B.: Просто дисиденти!

Държат се, като хипнотизирани от невестулка плъхове. Ако бях арестуван, както стана първия път, тия щяха да кажат веднага, без да ги питат... “цялата истина” (както стори пастор Зяпков в наказателната килия “Зад завесата”), макар и да не знаеха нищо. И такива ще ми говорят за егоизъм, че и за... героизъм!).

В 20,00 часа разговарят Радослава, Ивка д-р Видасова и Климентина. Майка й я упреква, че се държи лошо със свекърва си, а тя й отговаря, че тия хора вече не са й близки. Може да се наложи да тръгне боса и гладна (N.B.: Като Исус!), но никога няма да поиска помощ от тях. Свекърва й може да я продаде за пари, ако това е необходимо. (N.B.: Може, но само ако намери купувач на килограм живо тегло!). Тя не се интересувала от никого, освен за синовете си. Заради тях могла да направи всичко, без да й мигне окото и без да се интересува какво струва това на другите хора и казва, че сега се срамува да погледне Краси. Тя е възмутена от постъпката на свекърва си, която на всичкото отгоре я заплашвала, че ще пише на Георги да не се обажда повече на нея... Освен това, Климентина се съмнява, че свекърва й е взела един... плат. Радослава я съветва да провери добре и да не обвинява напразно. Климентина казва, че щом е способна да изгори писмото, спокойно ще направи и другото...

В 20,40 часа К1 излиза и Р2 предава съдържанието на писмото на Георги и разказва за истерията на Климентина, която завършила с припадък. (N.B.: Явно, хиперболите са родова черта.)...

В 21,15 часа се връща Радка. Тя изразява съболезнованията си на Ивка, после говорят за Огнян и за това, че трябва да информират Коце за Гошо. Майка му смята, че такива загадъчни телеграми с пароли са излишни и че като се върне утре, ще му разкаже всичко. Тя се оплаква и изказва опасенията си от провинциалните кучкари, срещу които живее. Казва, че няма да отиде дори за заплатата на тате: “Като си дойде Коце, той да отиде да си я получи. Там има една кучка, отвратителна комунистка. Мъжът й е в ДС.”

Тя отчита бягството на Гошо като успех. Според нея той бил много честен, но не бил за този свет... Сравнява го с княз Мишкин от “Идиот” на Достоевски. После казва, че ако трябва да се защитават при създаването се положение, нека изкарат Георги пияница и всичко, което намерят за добре. В живота си е понесла големи трагедии, а тук от малки неща се правят големи сцени. Радка (Р1) била предупредила Климентина, когато се омъжвала за Георги, че трябва да е готова да понесе всичко, което й дойде до главата.

В 22,15 часа Ивка си отива, а двете жени си лягат да спят.

В 22,36 часа се обажда Коце (К), бащата на Георги. И провежда следния разговор със съпругата си Радка (Р1):

К.: - Обаждам се от Благоевград.

Р.: - Аз утре си идвам. Всичко е благополучно.

К.: - Да, браво! Кога ще си дойдеш?

Р.: - Тръгвам сутринта в 9,00 часа.

К.: - Добре. Аз си дойдох заради тебе... /разговорът прекъсва/.

(С № 073632, 015791, Р, С73900, П, “Терорист”, 3.08.1973 и т.н.)

В 7,48 часа Климентина разговаря с майка си. Тя ѝ казва, че са се разбрали с Краси, като прочетат всички писмото, да го скъсат, като не са имали намерение да го предават в милицията... Радослава ѝ казва, че не трябва да се ядосва за това и постепенно да забрави всичко и да преустрои психиката си за нов живот... Климентина се отнася отрицателно към съвета на майка си и предполага, че свекърва ѝ ще пише писмо до Георги, в което ще се постарее да я злепостави. Майка ѝ казва, че ако той държи на нея, няма да повярва на майка си. В това време влиза свекърва ѝ, която е била на пазар и разговорът между двете прекъсва. Радка (майката на Георги) казва на Климентина, че каквото трябва да правят, за да се защитят при създаването се положение, да го направят, без да се съобразяват с когото и да било. Климентина съветва свекърва си, когато пише на Георги, да не споменава нищо за писмото. Радка казва: "Аз значи не знам съдържанието на писмото. Така ли?"

K1: - Не, не знаеш. Да, да.

P.: - Ами тогава и Тошо не знае съдържанието.

K1: - И той не знае нищо.

P.: - Само знаем, че ти си го унищожила.

След утвърдителния отговор Радослава (майката на K1) казва, че "цялата тая работа е съшита с бели конци и никой няма да повярва". Ако я питат, тя ще каже самата истина. Радка държи да уточнят нещата, за да не се получат противоречия в случай, че ги разпитват. Климентина обаче не дава никакъв отговор. Радка я подканя няколко пъти да се разберат и най-накрая Климентина казва, че държи на това, което вече е казала... След това се сбогуват.

В 8,12 часа се обажда Краси (K2) и разговарят с Климентина (K1). Лентата на "филма на ужасите" продължава да се разгъва с основен сюжет "Изгореното писмо до Краси." Моята декабристка невеста надава кански рев срещу майка ми.

K2: - Нещо ново да има?

K1: - Нищо, освен кавги. Цяла нощ не съм спала.

K2: - За какво?

K1: - Ами /обяснения/ замина си слава богу тая сутрин. Боже, какво же нище. Ама безскрупулно, ама безскрупулно. За собственото си поколение. И накрая е обидена, била разбрала...

K2: - Ти кажи "много хубаво, че си разбрала", крайно време беше. Обърни я веднага на другата страна, ама ти не знаеш как да се държиш, какво да правя.

K1: - Тя е майка на съпруга ми и не мога да се държа с нея как да е. И значи, така всичко се извъртя, като се видим ще ти кажа. И в края на краищата се реши нея изобщо да не я споменаваме.

K2: - Не знам, Климентино, ти си толкова човек на настроение, че просто на теб човек не може да разчита.

K1: - Какво, на мен не можеш да разчиташ? Какво всъщност искаш? Това, за което трябва да разчиташ на мене, аз ще го направя. Била съм на настроение...

K2: - Точно така, това ти го казвам.

K1: - Може би. А аз ти казвам, че след като направя това, което се изисква от мене, ние повече може да не се видим, щом не можеш да разчиташ на мене.

K2: - Човек на настроение си, защото, ако утре ти каже "Климентинче, миличко" и след това ти забие по-успешно ножа в гърба...

K1: - Не иска тя да ми забие ножа в гърба безпричинно, освен ако не се касае за скъпоценния ѝ син... Тя няма причина да има лично към мене лошо отношение...

K2: - Ами анджак де. Значи ще те продаде два пъти....

K1: - Ами естествено е, смятам, че и ти за Николайчо би предала, който и да е.

K2: - Надали бих постъпила така безскрупулно.

K1: - Абе Красо, бай бабо да не ме срещне мечката, защото като ме срещне мечката, изяда ме. (N.B.: "Мечката" никога не среща такива и не е всеядна!)

След характерната размяна на повтарящи се глупави реплики за майката и поколението, Краси ѝ предлага да отидат заедно да предадат "онова". (N.B.: Мама е наистина гигант в сравнение с всички тези разкиснати л..., в чиято среда тя така много искаше да влезе.)

В 8,28 часа при Климентина (K1) идват Мирослав (M) и Тотю (T) (състуденти на Георги). Тя им разказва за писмото, което е било адресирано до Краси:

K1: - Като че ли никога не е бил тука и не знае какво е.

M.: - Неприятно.

K1: - А, неприятно, пише: "Оправям се тука, съвсем ми е добре, чета, лежа, утре ще си купя бански костюм, тука хранят много хубаво, ще замаям на манекен на "Родоп", пратете ми учебници по шведски, смятам да получа стипендия и да уча, а не да работя... Това, разбира се, си е негова работа, но не мога да го приложа, защото техните го унищожиха и сега ще трябва да кажа, че аз съм го унищожила.

M.: - Защо, ще кажеш, че те са го унищожили.

K1: - Ами кой, аз не мога да кажа, защото тя каза "щом е така, измийте си ръцете с мене и кажете, че съм аз". Тогава аз я изпробвах, викам - добре, мамо, ще кажа тогава, че аз съм го унищожила, помни това добре. Вика, ще го запомня. Значи тя е съгласна с това. При това положение аз... Факта, че Краси не е представила писмото, я превръща в... /съучастница/. (Продължават объркани обяснения, като в психиатрично отделение...) Излиза, че Краси познава цялата ситуация (?), абе не можеш да си представиш какво е. Просто си викам - поне да мога да се разплача... Та вие какво ще ми кажете?

M.: - Ами майка му беше поискала да проверя за заема, дето е взел от касата. Тия, които са присъствали там, казват, че още тогава си потривал ръцете самодоволно и си е правил сметка да не го връща... (N.B.: А че са го излапали по ресторантите, за това нищо ли не казват?)

K1: - Той не ми е казал, че има заем.

M.: Изглежда нищо не е казал на никой, само на Данчето рекъл: "Яжте

и пийте, това е за сметка на Ангелов и Андонова!” Но и тя не разбрала какво иска да каже... А си бил избрал за гарант тия двамата /чекиста-сталинист и партийната секретарка на Изчислителния център/.

Климентина казва, че не може да им прочете писмото, за да видят с какъв език си служи. Мирослав отговаря, че той познава Георги и си представя тона му...

K1: - Като си помисля сега, че тоя луд... /няколко думи не се разбират/... така ще го лашнат, така ще го използват и той ще се върже, защото ще му дадат възможност да пише и такова, и ще му дадат и кабинет, и не знам какво ще допусне.

M.: - Той трябва да се пази от нашите, защото те имат... (N.B.: По-скоро, “вашите” трябва да се пазят!)

K1 казва, че ГКГ има и добри качества, но психиката му е “изкривена”, защото в годините, когато е трябвало да работи и да твори, е бил “репресиран”... Тя каза, че ако напише още две-три такива писма, “нашите оттука” ще изпатят някой и “ще инсценират там едно убийство” или “ония” ще използват лабилната му психика за свои цели... И пак за писмото – отваряно ли е или не и че “нашите” щели да й държат отговорност заедно го е унищожила. А всъщност това сторила безскрупулната свекърва:

K1: - Най-лошото е че предишната вечер четох писмото и тя се зарадва много, и аз се радвам, въпреки всичко, но като го четох, жълто-зелена станах, викам: “Какво ще правя сега с това писмо”, а тя ми вика: “Ама как може да му се сърдиш на него за такова нещо? Той лежало толкова години, нека да им покаже сега среден пръст.” Климентина е най-възмутена, че свекърва й казала: “Как може да ми се караш заради някаква си Краси”. И добавила: “Пък като искаш толкова, натопи ме.” Заплашила я и не й дала адреса на Георги: “Щом толкова много безпокоиш ти причинява писмото, няма какво да му пишеш. Аз ще му пиша да не ти пише.” Мирослав казва: “На Краси никой нищо няма да направи, защото тя няма никаква вина.”

K1: - Аз имам чувството, че той го е писал съвсем съзнателно, за да го прочетат “те”. И смята, че ще ги изплаши, един вид – кои сме ние! Точно така е писано, ако нещо направят на семейството, кажете ми и аз мамичката им... Глупости, глупости, обаче близките му трябва тук да се оправят.

Според нея това му писмо е отваряно от тамошните власти, за които от текста е ясно, че това е човек, който “с малко навивка” може да им служи. (N.B.: Извинявай, читателю, за дългите откъси и цитати, но за да разбереш цялата атмосфера на шизофрения, вцепеняващ страх, параноя и идеологически идиотизъм, би трябвало да напиша цяла документална брошура или... пиеса за това писмо.). По-нататък Климентина казва, че сега, заради Георги и сестра й, няма да я пуснат да отиде до Полша. (N.B.: Какъв ужас!). Мирослав й обяснява, че случаят със сестра й е “малко по-друг”... Тя предполага, че сигурно ще има дело, в което ще осъдят Георги и вероятно ще го обвинят в шпионаж, което ще хвърли

сянка върху политическата му дейност и с това “ще се парират някои евентуални политически действия”. И допълва, че при една задочна присъда винаги могат да се намерят условия за неговото ликвидиране.

K1: - Аз ви казах, напълно бих влезла в положението на някой генерал тука, който го е изпуснал, като получи това писмо, ще рече, ти ли твоята... и ще награби цялото семейство. И ще бъде прав. И Георги би постъпил така, ако някой си прави така с него... (N.B.: Драги ми читателю, разбираш ли до какви дълбочини стига нравственият кретенизъм на българските “интелектуалки и протодисидентки”: тя “влиза в положението” на генерала от ДС, но в моето не може и не иска, оправдава копия и смята, че и Георги би постъпил така със семейството му. Тя не е разбрала, че в определени моменти от историята на революционните ситуации ние бихме могли да посегнем и сме посягали, но само срещу силните на деня и виновните за страданията и мизерията на народа, и то ЗАЛАГАЙКИ СОБСТВЕНИТЕ СИ ГЛАВИ! Но все повече се убеждавам, че е свършено излишно да се спори с папагали или да възразяваш на политически олигофрени.)

M.: - Дори и по-лошо би постъпил, защото той е по-запален...

K1 отново се връща към “писмото” и казва, че за укриването му се наказват близките на беглеца, а останалите познати, ако са знаели или научили за подобно нещо, при укриване се осъждат до 1 година затвор. (N.B.: Това е Пеевата “юриспруденция”, която гъските повтарят до втръсване и са стреснати от страх, макар че смисълът на имплицитно цитирания параграф за “недоносителство” цели превръщането на всеки в доносител, за да бъдат предотвратени всякакви действия срещу “народната власт”. Този параграф не може да бъде приложен срещу научилите чуждите деяния пост фактум. Даже е препоръчително те да си траят и да не разказват никому подобни истории, които са демонстрация на полицейската безпомощност срещу добре планираната и “консумирана антинародна акция, срещу... партията, органите” й и зле опазената от тях държава.)

Климентина казва, че обстановката в къщи и при всичките й приятели е много напрегната. Тя е разчитала, че като се получи известието, всичко ще се успокои и нормализира, а се оказва точно обратното. В тревогата се включил и болният и травмиран баща на Краси, който някога бил също... анархист, но от тия анархисти, които след това се вляха в редовете на партията или просто си излязоха и повече не се занимават с политика... Петър Пеев казва, даже тука се смяхме много, той с мен не се поздравява, но тогава беше толкова изплашен, че прие моето влизане в стаята на Краси като нещо абсолютно естествено и само заекваше. Той е бил изплашен до смърт. K1 отново започва да обяснява в каква неблагоприятна позиция се намира Краси и колко лошо би било, ако й направят нещо. (N.B.: Когато хората ги разстрелваха, инквизираща, изселваха, мачкаха, гавриха се с тях, изнасилваха, вербуваха и т.н., те в по-благоприятна позиция ли бяха? И ВИЕ КАКВО ПРАВЕХТЕ СРЕЩУ ТОВА?!). Гостите си отиват в 9,14 часа...

В 10,00 часа при Радка е дошъл Иво и тя споделя с него, че полученото писмо от Георги е било унищожено от майка му... Тя му преразказва

съдържанието на писмото, а Иво казва: аз го разбирам, защото на човек му идва до гуша.

P2: - Той така казва де – до гуша ми дойде от десетгодишна възраст досега непрекъснато да бъда преследван и наказван. Той е прав. Голяма грешка направиха, че не му дадоха жителство, но не смея да лая, защото и мене ме е страх да не ми вземат пенсийката.

И.: - Те го знаят и сега ще го разберат.

Радка изтъква, че напоследък Георги работил като вол. Трябвало да свърши един проект до края на годината и се изпокарал с всички – никой не смеел заради него да се обади по телефона... Сега пишел, че не искал да работи, щял да отиде в Швеция, където давали стипендии и да учи. Какво ще учиш бе глупако, малко ли учи! Вземи работи. Златна професия имаш.

И.: - Той навсякъде ще преуспее с тази професия.

P.: - С тия писма дето ги пише и се заканва, ние ще теглим. Отзад на плика написал адреса на лагера. Идиот! Могат да го убият в лагера.

И.: - Наши хора.

P.: - Те могат да изпратят някой специално да го убие. Да не мислиш, че не могат, ако продължава да прескача тука. Той какво си мисли.

По-нататък тя дава израз на страха си, че могат да ги интернират с Климентина. Тя отишла да вземе паспорта си за Полша и разбрала, че не я пускат... (N.B.: Милиони не ги пускаха в чужбина и стотици хиляди – до граничните зони!). След това повтаря хронологията на вкисналата история на моето “изчезване”... Петър не можел да повярва, че Георги е минал границата, тъй като от 100 само 10 успявали. Иво подхвърля, че Петър е многознайко, но намира за интересно как Георги е успял... Той е уверен, че Климентина няма да я закачат. Радка го моли да внуши на дъщеря й, че трябва да се разведе. Това нямало да се отрази на техните отношения с Георги, дори и да й се отдаде някога възможност да отиде при него... Иво смята, че след като се успокои, тя ще разсъди сама и ще види, че това е най-разумното...

В 16,00 часа Климентина пита Стефан дали той я е търсил по телефона. Отговорът е отрицателен. Тя го пита могат ли да се видят за малко. Стефан отказва под предлог, че в 18,00 часа трябва да бъде в “Александър Невски”, но накрая се разбират, че могат да се видят в храма в 19,00 часа. В 18,39 часа Стефан се обажда на Климентина, за да й се извини, че не може да дойде с нея в “Ал. Невски”. Тя споделя с него, че няма право да му се сърди. После съобщава, че много мисли за него. Моли го, ако утре излиза да й се обади. Той няма намерение да излиза. Тя му казва, че е много мило момче, но и най-милата учтивост си има граници и тя не желае повече да го тревожи със своите истории. Но малко преди края на разговора го моли да й се обади тази вечер, па макар и много късно. Той обещава.

В 18,46 часа Климентина се обажда на Краси. Последната й казва, че ако се видят с Петър ще й се обалят, но K1 не желае да бъде третият човек с тях и я моли да не й се обажда.

В 19,08 часа K1 избира Стефан, плаче на телефона и казва, че се стра-

хува. Струва й се, че в къщата има някой и иска да чуе човешки глас. Стефан я успокоява. Тя казва, че с нея изглежда нещо става и тя няма да издържи, а тази вечер й е така страшно сама. Стефан я пита какви са глупостите, че ще напусне Института. За Климентина е безразлично дали ще остане там. Тя се чувства толкова далечна. Чувства Стефан най-близък и затова му съобщава за всичките си болки. Накрая той й казва, че тази вечер ще мине при нея за малко...

В 19,33 часа Стефан моли Климентина да се приготви и да излезе – ще отидат на кино. Тя приема поканата...

В 20,30 часа при Пеев идва Краси. Оплаква се от Климентина, че се държала съвсем истерично, защитавала свекърва си,меняла непрекъснато мнението си, смятала, че всички са длъжни сега да й оказват голямо внимание. Пътувала днес с Краси до Съдебната палата, за да подаде молба за прекратяване издирването на Георги. На няколко пъти правила опити да скача от колата в движение. Краси нямала повече сили и нерви да я понася.

Малко по-късно идва д-р Генов. Разказват му за писмото на Георги. Той също не одобрява тона му... Всички обсъждат до каква степен е фанатизиран Георги. Генов разказва, че преди години, когато се поставял въпросът за уволнението му, Георги споделил с него, че ще иска среща с държавния глава и ще му каже да му дадат паспорт, за да се отърват от него. На твърдението на Петър, че Георги искал да се изяви и не се знаело какво ще започне да пише сега, Генов заключава, че “той не е чак толкова голяма политическа фигура”. На това място водещият разработката, полковник Пантелеев, адресира до шефа на палашите, които следят “обектите” и “връзките” им – Садарзамов – следната резолюция: *“Да се поискат материалите, които продължават и се свържат с цел ПРОВЕРКА НА аг. “СТРУМСКИ”. 8.08.1973 г. – подпис.”*

(№ C072179, P, C № 073429, П, “Терорист”, 4.08.1973 и т.н.)

На 5 и 6 август 1973 г. майка и дъщеря продължават да водят разговори за бягството почти с всеки посетител. С Люба (Л) например разсъждават, че Климентина трябвало да отиде при Петричката врачка. Свекър й обещал да й запази номер, но сега свекърва й се разсърдила и могла да попречи.

Някои въпроси на гостенката не са невинни.

Л.: - А къде е сега Катя?

P.: - В Париж, утре щяла да пристигне.

Части от разговора са неясни, но се разбира, че Климентина очаквала от Катя някакво съобщение за Георги. Радка започва отново да плаче. Междувременно при Климентина е дошъл Макаров. Той я убеждава, че с идването си Катя ще донесе нещо хубаво за нея. Последната изказва опасение, че Катя може да й донесе повече неприятности. Макаров също е получил писмо от 28.07.1973 г.

K1: - Г-н Макаров, струва ми се, че по закон Вие трябва да предадете това писмо.

М.: - Не знам, ще видим.

K1: - Не, не, сериозно, защото то е първото по време и Вие го криете. Сега като ме извикат, ще кажа че писмо е получено и у Вас. На мен сте го съобщили веднага. /Климентина изрича тази реплика много разгневена/.
M.: - Не, не.

Климентина заплашва Макаров, че ще му се наложи да отговаря.

M.: - Нищо.

K1: - /избухва/ Не е нищо.

M.: - /спокойно/ Добре, добре.

Малко по-спокойно K1 обяснява, че Георги е изпратил най-напред писмо до Макаров, а тя е получила чрез Краси първото писмо след бягството на Георги, но фактически то е второ. /Тя преразказва по памет съдържанието със заканите му и двамата започват да се смеят. Следва историята с унищожението му от свекървата/. И още: в писмото му има най-подробни сведения за всички познати, също и за Катя. (N.B.: ?) “Аз реших да кажа, че това е съвсем друга Катя, която живее в Париж – Катя Гюлеметова, която му е колежка.” (N.B.: Всъщност, точно нейния адрес исках да получа, а ако ми бяха изпратили и този на Катрин Лвов, може би щях да успея да я спра от едно не твърде безопасно пътешествие след моето “отлитане от Родината”...)

След едно кратко прекъсване поради “чаепиенето”, Климентина отново започва да говори за своя съпруг. Тя чула от колега на Георги и Мировслав, как на една сватба на друг техен колега (N.B.: Данчо “Досадника”, бъдещ декан на математическия факултет) съпругът ѝ вдигнал тост в ресторанта “За падането на режима на тираните!”. Този инцидент станал достояние на вуйчото на Георги. (N.B.: Моята ексъспруга явно е свикнала да работи с различни аршини. С възторжени очи и с възхищение, тя ми разказваше за някакъв пиян руски дисидент, който по време на дългата ѝ командировка “в страната на съветите” през 1968/1969 г. вдигнал тост “За паметта на Ян Палах” в някакъв ленинградски трактир и как всички присъстващи изтръпнали, а мен ме укорява пред Макаров за моя тост, при който бях абсолютно трезв. Кажете ми, нерде самозапалилият се Ян Палах, нерде падането на режима на тираните?). Чест прави на нейния гост, който “ми влиза в положението” и иска да предотврати падението на готовата да мине на страната на копоите Климентина. С риск да загази, той я съветва.

M.: - Значи най-важното, което се иска от Вас е да се стегнете, да не се сърдите.

По-нататък ѝ казва, че трябва да внимава много с подписите, а ако я питат на какво се надява, да казва: “Не знам!” Но тя му отговаря, че нейният “идиотски институт” за съжаление спада към идеологическите, а на нея много ѝ се иска да остане там на работа. “Дано не ме отрежат по някакъв начин!”

Макаров я успокоява, като казва, че е слушал за нейните способности и продължава със съветите си. Тя казва, че ще заяви, че ще се разведе с Георги тогава, когато реши. Макаров я предупреждава, че ще я питат как гледа на постъпката на мъжа си. И я съветва да каже, че в момента не може да отговори на въпроса и да дава преценка. На оплакването ѝ,

че съм я излъгал с мнимото заболяване на Гачев, Макаров ѝ казва: “Ама той Ви е излъгал във Ваша полза.” По-нататък той отново ѝ повтаря, че трябва да отговаря на всички зададени ѝ въпроси спокойно. Особено на въпроса дали одобрява постъпката на съпруга си, тя да отговаря: “Моля ви се, това са въпроси много сложни.”...

Накрая Макаров ѝ казва, че отново ще я посети.

В 10,16 часа Климентина минава в стаята, където са майка ѝ и Люба. Тя им казва, че Георги е направил добре, че е избягал, защото бил много нервен в последно време и може би е щял да направи нежелателни неща, като инцидента в ресторанта, където вдигнал тост за сваляне на правителството.

Баба Радка: - Не го обичам Макаров, защото беше приятел на Катя, а тя наистина постъпи... /не довършва/.

K1: - Ма защо не я обичаш бе? Тая жена за мен е направила толкова много.

P.: - А ти малко ли направи за нея? Да търчиш да посрещаш и приемаш любовниците ѝ.

K1: - Не съм сигурна дали ѝ беше любовник. (N.B.: Думите ѝ се отнасят за тогавашния научен сътрудник и сегашен руски академик Гилян Прохоров.)

Климентина е доволна, че Катя е приела да посрещне Георги. Тя споменава, че ѝ няма пълно доверие, но е благодарна за отзивчивостта ѝ: “Като ѝ кажа книга – книга ми праща, като ѝ кажа цветен микрофилм – праща. Е, сега не ме нахранила – да, ама аз пък мога да я нахраня, но не мога да ѝ изпратя микрофилм.”

След това Климентина се обажда на Краси и ѝ казва, да се видят обезателно днес извън София, тъй като “има нещо за нея” и щастливо добавя: “А, много съм доволна, Красенце, нещата се оправят. И твоите неща се оправят.” (N.B.: Тя мисли, че ще се “оправят” за сметка на Макаров, когото е заплашила, че като я извикат, ще разкаже за “първото писмо”, но сметката е без кръчмар, защото ще бъде прискрипана от “органите” точно заради книгите, които Катя “Лъвовна” пренася, а Климентина разнася за своите институтки!). Баба Радка ѝ се кара.

P2: - Знаеш, че се подслушва. Защо така детски и такова? Те ще разберат, че някъде имаш връзка, някой ти е казал нещо.

K1: - Ми ще разберат, ми те ме знаят и съм си спокойна, моля ти се, аз от вчера съм дала такова... (N.B.: “Таковата” е поредна молба до Прокуратурата да прекратят издирването на Георги, който е “изменил на Родината” и на нея.)

В 11,33 часа Климентина излиза с Люба, а на баба Радка ѝ идват нови гости, Мичето и Райчето (N.B.: умалителните едва ли отиват на седемдесетгодишни пастърми!). Домакинята плаче и казва, че много лошо ѝ провървяло със зетьовете. Тя споменава, че Огнян, братът на Георги, в никакъв случай не бива да си въобразява, че остава единствен наследник на имота на баща си, защото Георги може да си дойде... Радка се оплаква, че свекървата на Климентина има да връща пари на нея /свекърът на K1 давал изявления, че ако всички близки на Георги бъдат интернирани,

той ще продаде къщата и с тези средства ще живеят всички заедно/... Райчето смята, че Климентина е постъпила много неразумно, дето се е омъжила за политзатворник (N.B.: Съвсем друго нещо е, ако да беше политзатворник, но “от преди 9-ти”!). Радка говори за това, че K1 е много нещастна, че са ѝ отказали да ходи в Полша... После Радка се възмущава, че Георги не е научил никакви езици и че знае френски език “само колкото да си изкара боя”.

В 20,25 часа при Пеев пристигат Георги Василев и жена му Татяна Хаджиева. И тук централна тема е унищоженото писмо на Георги от Триест до Красимира. Татяна пита дали Георги пише нещо за Климентина, поне да се извинява. Василев пита дали тя ще се разведе. Татяна смята, че тя ще бъде идиот, ако не го направи. Петър е съгласен с нея. Василев се интересува дали хладилника се е оправил.

Татяна: - Обаче да ти кажа, Държавата, общо взето, колкото и да я псуваме, правилно се ориентира. (N.B.: Държавата е с главна буква, като божество!)

Пеев: - Към кого?

T.: - Ами тя го е имала винаги за ненадеждна личност в нейните очи и той постъпва така, че изцяло потвърждава ненадеждността.

Пеев смята, че държавата би трябвало да разрешава на всеки, който иска да пътува. Татяна добавя, че той не иска да пътува, той просто не иска да живее тук. (N.B.: А лесно ли се живее с комсомолски свинчета, мижитурки, кариеристи и подлеци?) Тя изказва мнение, че Георги е отишъл там не защото му харесва повече, а защото там би могъл да се развихри. Пеев възразява, че американец, който “се развихря” с комунистическа пропаганда, може да отиде в СССР и да се вихри свободно.

В 21,10 часа пристига и д-р Генов (агент “Струмски”). Продължават разговора за Константинов. Петър казва, че никъде в света не разделят хората на надеждни и ненадеждни. Когато има свобода на личността, всеки има право да прави каквото си иска. Татяна прибавя, че той е искал адреса на зет ѝ в Швейцария. (N.B.: Отново абсолютна лъжа – аз не го познавах!) Обсъждат по какъв начин е избягал Георги. Пеев обяснява, че вероятно е използвал някой събор на границата.

Генов: - Един приятел чужденец си заминава във вторник и по него може да му се изпрати писмо. Той е англичанин, ще го пусне във Виена (N.B.: След като го копират копоите! В изпълнение на поставените му задачи, Генов залага капан за плъхове и същевременно иска да ме “разубеждават, да не прибягвам към терор!”). Пишете му да не прави дивотии!

Докторът добавя, че всички, освен най-близките му, могат да бъдат подведени за връзки с него и казва, че тука от ден на ден става все по-напечено. Решават да му пишат писмо, че не трябва да пише глупости. В 22,50 часа гостите си отиват.

(С № 016031, Р, “Анархист”, 5.08.1973 г.)

В този своего рода “дневник” на полицейските “летописци и хроници” има много часове и цели дни, за които копоите отбелязват, че в подслушаното и записаното в техните “Съобщения” “няма нищо интересно от

оперативна гледна точка”. Според мен това е вярно и за останалите 99 % от хилядите страници в “разработките” им, които са обект на настоящите резюмета, разделени в няколко “глави”, както и в “интермедиите”, които съпътстват и тази част от моя “фантастично-документален роман”. Включил съм ги в този им вид, защото считам, че представляват “битов, психологически и политически портрет на епохата” и най-вече свидетелстват за фобийно-патологичния паралич на мисълта и на живота на “новия соц-човек”. Съдържащите се в тях сведения и автентични думи служат като “исторически” фон на разгъващата се лична и обществена драма, позволяват да се разбере полицейската същност на създаденото по марксенински рецепти ком-общество, както и днешния безкраен и безнадежден “мирен социален и цивилизован преход” към... небитието с неговите “герои”, ДеСе-денти и “елити”.

В 8,35 часа на 6 август се обажда мъж и търси ГКГ. Радка му отговаря, че Георги не е в София. Той я пита кога ще се върне. Тя му казва, че не знае нищо, предполага, че ще се прибере след около 15 или 20 дни. (N.B.: Ако беше казала години, вместо дни, щеше да бъде съвсем близко до истината.)

След 23,00 часа Климентина се обажда на Красимира в службата и ѝ се оплаква, че страда от ужасно безсъние. Тази вечер била с компания и изпила половин кило водка. Всички мислили, че ще се напие, а тя останала напълно трезва. Казали ѝ, че окончателно няма да замине за Варшава. Имало нещо още по-неприятно. Било ѝ тъжно. Споменават, че Генов ще се върне утре вечер.

На 8 август в 7,10 часа разговарят Радослава и Огнян. Той ѝ казва, че в работата си е бомба и никой нямало да го изгони. Тя смята, че ще му дадат и жителство. (N.B.: Идиоти!). Огнян отива на работа и към 7,30 часа се звъни на вратата. Идва Климентина... Скачат от тема на тема - и за времето, за летния грип. K1 казва, че не ѝ трябва нищо повече освен да стане един научен сътрудник, сега била просто сътрудник. (N.B.: Животът, като че ли отново потича “нормално”. Дано да не стане и “секретен сътрудник” /C.C./). След това се питат дали Генов не “му” е помогнал. Ако го заплетат, ще бъде страшно... По-нататък дъщеря и майка обсъждат отиването на есенен курорт. Радка казва, че не ѝ се клечи по селските клозети.

В 9,02 часа Климентина заявява на Ангелина по телефона, че “е горда, понеже е един от малкото случаи, при които не се дава разрешение за заминаване в соц-страна.”

В 19,52 часа Климентина се обажда на Пеев и се интересува какво става с д-р Генов. Изпратил телеграма, че ще се върне до неделя. Тя смята, че това е неприятно. Страхува се, че може да пострада заради разбойника ГКГ. (N.B.: Каква неблагодарност! А им създадох толкова емоции в сивото, безсмислено, пиянско и видиотвяващо ежедневие.)

В 15,30 часа на 10 август Борис Георгиев търси ГКГ. Баба Радка му отговаря, че той не е в София. Боре пояснява на “другарката”, че се обажда от службата (Изчисл. Център) и се извинява за безпокойството. Очевид-

но някой го насилва, защото рано сутринта на 11 август Боре търси вече Климентина. Уговарят се да се видят и той ѝ обяснява, че кабинета му е на ул. "Света София" № 5, III-и етаж. В 12,25 часа тя разговаря с майка си и ѝ съобщава, че е търсена за заема на Георги с гарант Ангелов и Андонова.

K1: - Страхувах се да не се усложнят отношенията ми със свекървата, докато Георги беше, а сега толкова далечни ставаме...

P2: - Да беше чакал Георги, да вземе парите от къщата.

K1: - Ако се наложи, ще я накарам да върне заема.

След това, както стотици пъти, подслушването завършва с лаконичната бележка на ченгето: "Разговорът им не е интересен."

В 18,21 часа Пеев съобщава на Василев, че има писмо от "Поразяващата ръка", в което пише, че ще става хамалин на гарата в Рим. И отново тревоги за д-р Генов.

А Климентина се оплаква в един безконечен разговор със Стефан, че и най-близките ѝ бягат от нея като от чумава. "Приятелство, чадо, почти няма. Човек си е сам..." После му казва, че ѝ се иска само да го погали по косата, да го погледне в очите и след това... /не се разбира/... Продължават в същия дух... Той я съветва да си напише материала за Радиото. Тя се смее и отговаря, че е преустановила с научната си дейност и продължава да си чете романи, докато я изгонят от института. "Разбира се, ще пописвам дребните статийки..." После говорят за зодиите си и т.н., и т.н... (N.B.: Очевидно хората, които "си смучат сополите", намират удоволствие и в глупостите, които си разменят с часове.)

В 20,25 часа Климентина разговаря с майка си. Казва, че има намерение да защити дисертацията си до края на следващата година. След дълга пауза започват разговор за Стефан. Радослава смята, че той би бил добра партия за Климентина. Тя изтъква редица негови качества, включително и това, че е по-умен от нея. K1 отговаря, че в йерархията Стефан е много по-ниско от нея, но по ум явно я превъзхожда. (N.B.: Още не изстинала брачната постеля...). След което дава нова насока на разговора. Тя казва, че свекърва ѝ и брат ѝ са изключително зли и безскрупулни хора, големи егоисти. Изказва задоволството си от това, че връзките ѝ с тези хора постепенно ще престанат.

P2: - Пък, ако Георги се нареди, да се устрои, да вземе да печели много пари, някак мога да го оправдая.

K1: - А бе, той изобщо не е тръгнал за пари бе мамо! Ние и тук изкарвахме не малко пари... (N.B.: Дали е обяснила на копоите коректно защо съм тръгнал?).

P2: - Ама, ако тръгне пет за четири по градовете да наблюдава колко...

Климентина преглежда дрехи на Георги и смята да даде някакъв панталон на Пеев. (N.B.: Като от умрял човек.). След това, преценява, че Пеев е по-пълн от Георги и няма да му е таман. (N.B.: Той е значително по-нисък от мен. Ще трябва изцяло да се прекроява и операцията ще струва повече от нов панталон.).

По-късно Стефан е на гости при Климентина. Пият кафе, говорят за Марков, който бил много възпитан, етичен, имал стойка на офицер и ми-

налата година, когато тук били Олга и Катя, той проявил изключително кавалерство. След това започват да говорят много тихо, събират някакви неща в една чанта и излизат заедно.

(С № 072719, С073386, Р, С072800, П, "Терорист", 9,10,11,12.08.1973 г.)

На 12 август вечерта в 20,47 часа при Климентина идва мъж, приятел на Георги. K1 казва, че Георги бил много способен, но не го обичали, особено в родния му Благоевград. Мъжът (М) допълва, че имал много особен характер.

K1: - В нас още не са правили обиск, всяка сутрин чакам, затова не смея да те задържам. Страх ме е да не заварят чужд човек тук.

M: - Ами аз да си ходя.

K1: - Не, по това време те не идват, между 9 и 5 сутринта не идват...

M.: - При това положение, ако евентуално решиш да се омъжиш, той няма ли да ти се сърди?

K1: - А не, един път ми стига, а той защо не избяга с Маргарита?

M.: - Отде да знам, а ти няма ли да отидеш при него?

K1: - Ще видим, поне за сега нямам такива намерения да заминавам при него. (N.B.: "Мъжът" е от Панагюрище - агент "Александров" /вторият подсъдим от нашия процес/, когото копоите са "маршрутирали", за да сондира обстановката и намеренията ѝ.) След като "М" си отива, майка ѝ я разпитва за госта. След кратки обяснения тя ѝ казва:

K1: - Но се оказва, че те отдавна са знаели, че той се кани да бяга.

P2: - Отдавна? То се знае, само ние не сме знаели.

K1: - Само ние.

P2: - То жената научава последна за изневярата на мъжа си и за бягството му. Недей се събира с тия хора. Всички те завиждат на Георги, ще умрат от завист, че се е измъкнал. Например, бай Васил ще умре от мъка... Затова не се събирай, нито се радвай с тях, нито...

K1: - Аз винаги си имам едно на ум, че някой от тях може да каже на друг, пък той да излезе провокатор и т.н. Тоя упорито ми разправяше, че третия, който избягал с тях бил провокатор и ми каза, моля ти се, да предупредя Георги да не му се доверява. (N.B.: Доносникът изпълнява "указанията на др. Шопов", чиито копои трябваше да пуснат слуха, че единият от трима ни е провокатор!)

В 16,00 часа в "домашната крепост" на Пеев пристига бившата му жена Надка. Той ѝ съобщава за бягството на Георги и казва, че вече никога няма да го видят. Надка отначало се учудва какво му е липсвало тук, но след това заключава, че "там" ще го оценят. Любопитства дали няма да вземе и Климентина, но Петър отговаря отрицателно и добавя, че не е глупав да направи това.

В 13,50 часа Радка има гостенка. Тя ѝ разказва, че Георги бил избягал през Югославия по време на събора в Калотино. Единият от тези, които го придружавали имал близки в Югославия и с тяхна помощ минали границата за Италия... По нататък тя разказва на гостенката си, че Климентина е ходила при директора на Центъра, в който работил Георги.

Той оценява работата му като много добра и казал, че ако бил избягал преди година, сигурно щели да закрийт центъра. Но въпреки това не му дали жителство и Радослава смята, че това е една от причините той да избяга. Освен това, когато викали Огнян, му казали, че брат му е конспиратор. Вероятно Георги е очаквал, че рано или късно отново ще го затворят. За него било голям шанс да успее да избяга, вместо да лежи още 10 години в затвора... Радка допълва, че се срамува пред хората със своите зетъве-бегълци...

В 21,00 часа при Климентина и Радка е дошъл Огнян. Разговарят за Георги и са на мнение, че няма да може да работи физически труд. Огнян разказва, че когато той излязъл преди 12 години от затвора, говорел много разпалено за работническата класа и нейните интереси, но не станал работник, а отишъл да следва, защото било по-лесно. (N.B.: Не! А защото когато излязох, у нас нямаше работническа класа, а “бачкатори”.) После Климентина разказва за вчерашното посещение на приятел на Георги, който й казал, че те знаели, че той ще тръгне. Говорело се за това нещо в Панагюрище, но не са знаели кога ще стане. Същата вечер тя отишла при Краси и там Генчо (аг.“Струмски”) й казал, че когато били на сватбата му, цялата местност била блокирана - да не би някой от сватбарите да премине границата. Такива били сведенията и Генчо научил за това по-късно от местните си приятели, които му казали, че са имали нареждане да пазят и наблюдават гостите му, защото селото му е в гранична зона. Радка я прекъсва и се учудва, че Георги е отишъл в Италия. Тя не е чула някой да се заселва там...

Огнян си тръгва и Климентина го кани утре сутрин на кафе. Късно през нощта тя провежда разговор със Стефан. Утре ще отиде при него и двамата ще работят. След това дава нова насока на разговора. Отчита, че на старини са станали сантиментални. Точно затова й се искало на този 13-ти да изпият по чаша вино, но той се заинатил...

След като говорят известно време за абсолютно незначителни неща – пише ченгето – Стефан се връща на въпроса защо тя му се сърди? Климентина повтаря, че не му се сърди. Насила хубост не ставало. Отчита, че трябвало кротко и мирно да си седи в София, а не да скитори по Рилския манастир и после да усложнява живота на другите... Стефан й казва, че не е права, а Климентина възразява, че ако въпросът е да се лъжат, може да признае, че не е права, но от това нищо няма да се промени... После изказва съжаление, че пак не разбрала какъв цвят имат очите му. Утре вече щяло да бъде 14-ти. Дните минавали и нещата си вземали обикновените очертания. Не бивало да се иска чак толкова много от тях... Още повече, когато насилваш някого да ти сподели сантименталностите....

С.: - Защо с лошо бе Климентинче?

K1: - Защо с лошо? Не е с лошо.

С.: - Ти ми се сърдиш. Не си права.

K1: - Сигурен ли си?

Продължава този “странен” диалог и Климентина дава израз на своето желание да му притисне главицата с този рошав перчем и само да я държи в ръцете си. Казват си лека нощ и двамата приключват разговора.

(N.B.: Доколкото разбирам от “френски”, на 13-ти юли 1973 г., тоест ден преди да отпътувам с парахода “Мажестик”, в Рилския манастир научните сътрудници са си “притискали главиците” и т.н. Месец по-късно, на 13-ти август е имало “юбилей”, но разбойникът ГКГ е развалил идилията със скока си от клетката, вместо да се остави да го изпратят... “там где птичките не пеят”.)

На 14 август в 19,00 часа при Пеев е дошла д-р Запрянова, иже нарицаема “Скарлет” от романа на Маргарет Мичел – “Отнесени от вихъра”. Тя се интересува какво е станало с Георги и къде е в момента. Петър й отговаря, че е в Рим, където смята, че по-лесно ще си намери работа. Така писал в писмото си. Запрянова пита дали Климентина има неприятности в службата си и би ли искала да знае дали Георги възнамерява “да я измъкне”. Петър отговаря, че засега тя няма такива намерения. “Скарлет” моли Петър да й даде адреса на Георги. Той й казва, че засега няма постоянен адрес. Тя го пита дали му е казал, че има намерение да замине. Той не й отговаря, а тя казва, че й се струва малко вероятно Георги да е избягал. Пита го за аспирантурата на Климентина и дали Петър не я “будалка”. Понеже не й отговаря на зададените въпроси, тя се ядосва и избухва: “Сигурно съм човек на милицията, та мълчиш като кретен, а не можеш да ми отговориш човешки.” Скарлет продължава да настоява Петър да й даде доказателства за бягството на Георги, за да му повярва. Заявява му, че на нея всичко това не й е безразлично. Просто я интересува дали Георги е тук или го няма. Петър е лаконичен: “Не”. След известна пауза тя заключава, че Георги не е заминал по официален път и продължава да го разпитва. Пеев не й дава никакви обяснения.

(Съобщение № 073093, П, “Терорист” 13.08.1973 г.

Съобщение № 073094, Р, “Анархист” 14.08.1973 г.)

ГЛАДНАТА СТАЧКА В ЛАГЕРА ЛАТИНА

Сутринта на 5 август 1973 г. около стотина бегълци от “социалистическата” част на континента бяхме отведени на Триестката гара, където ни натовариха във вагони от епохата на покойния Виктор Емануил – в посока Рим. Както ни обясниха, заминавахме за следващия лагер за емигранти в град Латина. Това “етапно” беше нещо като сточно-разпределителна гара, в смисъл, че оттам, след като пристигнеха документите за “осиновяването ни от втората ни родина”, снабдени със самолетни билети, щяхме да отлетим за страната, която бяхме посочили като свой избор. Влакът ни минаваше покрай Венеция, където са гондолите и карнавалът, за които мечтаеше споменатият истински мъченик, нещастник и... подлец по неволя – Васил Иванов Йоцов. След като Иван Неврокопски го отвел през нощта на 26 април 1968 г. на българоюгославската граница срещу град Делчево, поради непростима глупост, беше заловен от титовите удбаши при опит за бягство и предаден в ръцете на българското “социалистическо” правосъдие и неговите садисти...

Отклонявайки се към Болоня, през Флоренция на Данте Алигери и Николо Макиавели, пътуването ни продължи през Апенинския полуостров. С жадни очи разглеждах гарите на градове, за които само бях чел и мечтал да видя. Погледът ми се рееше из пейзажите на местности, за които не си спомнях вече уроците по география. След десетина часа тренът ни навлезе в римската гара Термини. От прозореца на купето съзрях, или така ми се стори, величествените стени на “Вечния град”, но не ни оставаха време да го съзерцаваме и след една смяна на влака нашата група от източноевропейски “профуги” потегли за отстоящия на около 60 километра на юг от столицата град Латина, целта на нашия маршрут. От гарата на Латина ни откараха с автобуси до емигрантския лагер, който беше в покрайнините на основаното по времето на Мусолини и разрастнало се след Втората световна война италианско градче... Влязохме в двора на лагера през портал, който се охраняваше от карабинери и ни настанах в бараките, където преди войната концентрирали противниците на фашисткия режим. В сравнение с колибите на Белене, с техните стени от измазан плет, с покриви от прогнил папур, през чиито дупки снегът валеше направо върху нас и с нари от разсъхнали и изкривени върбови леси, които пробуждаха ребрата ни, лагерът в Латина беше сравним, ако не с петзвезден хотел, поне с постройките на 2-ри Обект за концлагерната администрация и за надзирателите с охраната от синьокапци.

Ние четиримата, със Стефан Милушев, се настанехме в една от стаите, в която вече имаше няколко сънародници. Те бяха украсили стените с голи “мацки” от разни порносписания, с което искаха да изразят приобщаването си към ценностите на западната цивилизация и култура. Ние постъпихме вандалски с тяхната украса и те се изнесаха мигновено, оставяйки стаята на наше разположение. След това излязохме на двора, за да се запознаем с обстановката. Сред множеството, с което се смесихме,

ни потърсиха българи, дошли доста отдавна, които бяха почернели от силното августовско слънце. От тях разбрахме, че сме само на няколко километра от Средиземно море и през следващите дни успяхме да потопим задниците си и в него. Пясъкът на плажа беше чудесен и в паметта ми се е запечатил съживяващата хладина на морската вода. Какво ли би ми се случило, ако вместо на Запад, бях потеглил на Изток, към Ахтопол?

Някои от посрещачите ни и новите познати бяха семейни, с малки деца. Имаше и бебета, родени в лагера. Когато се представихме, те ни разказаха, че са изморени и отчаяни от дългото чакане да заминат отвъд океана в “обетованите земи”. Имало и такива, които чакали от две-три и повече години. Държали ги тук, защото от Върховния комисариат за емигрантите към ООН в Женева плащали по 10 долара “пер капита” – “на глава” – за ежедневната им издръжка, а порционът бил реално по 2-3 долара. Разликата отивала в джобовете на лагерната администрация, която като навсякъде била корумпирана до мозъка на костите си. Говореше се, че от превръщането му в лагер за емигранти, сегашният директор бил седмия по ред. Предшествениците му били уволнявани за кражби на помощите за емигрантите, но това не променяло съществено нещата.

Рзказаха ни, че не смеели да избягат от лагера, защото, ако ги заловели или върнели от страната, в която се опитвали да реемигрират, ги изпращали в друг, наказателен лагер, в Капуа - недалече от Неапол (където в древния Рим била и разбунтувалата се гладиаторска школа, в която Спартак започнал въстанието на робите). Там не им разрешавали да излизат вън от оградата. Носели се слухове за някакъв екстремнен случай, за някого, който се заседял в наказателния лагер 16 години, след няколко неуспешни опита за бягство. Нашенецът остарял там, свикнал с режима и храненето и повече не искал да се мести другаде в... свободния свят. Дали историята беше истинска или се разказваше, за да бъдат разубедени кандидатите за бягство от Латина, не можахме да проверим, но истинска или измислена, тази история и съдбата на семействата с малки деца ни накара да обмислим и предприемем действия, за да им помогнем. След обсъждане на възможностите, решихме да обявим гладна стачка с искане семейните да бъдат изпратени в страните, които са посочили в декларациите, с които бяха “избрали свободата”.

След като предложихме най-напред на семейните с малки деца да се присъединят и да ни съдействат, като използват познанствата и приятелствата си с иностранныте жертви на социализма и капитализма, обиколихме системно всички национални групи, започвайки с поляците, и им изложихме нашия план. От общия брой емигранти в Латина, около 700 души, поне половината се съгласиха от раз с нашето решение. Останалите се страхуваха да не последват санкции и отказваха да се присъединят. С тях беше и нашият Милчо Присадашки, който каза, че не иска да се води по акъла на анархисти и щял да чака спокойно резултата от направените от лагерната администрация постъпки. Това доведе до спречквания и закани от наша страна, от които той разбра, че сме готови да ги приведем в изпълнение и обеща да не взема храна, но ако го пи-

тали, щял да каже, че не се храни, защото имал... болен стомах. Колчо Петков, който се чувстваше отговорен за включването му в нашата група за бягство, заяви недвусмислено, че е готов да изпълни присъдата ни и поглеждаше към страхливеца мрачно, въртейки заплашително бялото на големите си черни очи. Методът на “убеждаване” не беше съвсем анархистически, но нямахме и не желаехме да отделяме много време за дискусии. След успеха на този начин за постигане на “консенсус”, ние посъветвахме останалите национални групи да го приложат спрямо своите. Разговорите си и тук, въпреки отвращението на поляци и унгарци, водехме на руски. Това беше печалбата от следвоенната окупация на страните ни от войските на нашите двойни и тройни освободители. След като всички бяха, по един или по друг начин, убедени в необходимостта от тази обща акция, беше избран стачен комитет с представители на всички национални групи, чието председателство ми беше отстъпено с единодушие. Поканихме един наш българин, който се беше оженил за италианка и останал да живее в съседно градче, да ни превежда в разговорите с администрацията.

На сутринта, в понеделник на 13 август, с негова помощ обяхме гладната стачка и изложихме нашите искания. Първоначално директорът посрещна с насмешка съобщението, мислейки, че блъфираме или че е невъзможно толкова души да издържат и разчитахме на провал, след което може би щеше да обмисли как да се разправи с инициаторите. Нашенецът свърши добра работа, защото беше намерил и уведомил кореспондента на в-к “Ил Месаджеро” за ставащото в лагера. Той пристигна още на същия ден с един репортер, комуто разказахме за мотивите и исканията ни. На следващия ден на първа страница имаше обширен репортаж със снимки. Работата се размириша неприятно и в сряда на 15 август от Женева пристигна някакъв австрийски принц – председател на Висшия комисариат за бежанците към ООН. Той ни покани в кабинета на директора на лагера и преговорите започнаха. След като му обясниха, че съм председателят на стачния комитет, той ми каза, че с тази си постъпка обслужваме каузата на враговете на свободата, с които сме водили нашата борба, които са ни измъчвали и затваряли и накрая принудили да напуснем родината си и ни призова към благоразумие в името на общата ни кауза. Отговорих му, че аналогични обвинения в затворите, като “прислужници на империализма”, са били отправяни системно срещу нас от агентите на тайната полиция на диктатурата, че сме се наслушали на тях и че те не могат да ни впечатлят. Вместо това, предложих на негово сиятелство един по-делови и по-прагматичен подход в преговорите. След още няколко безуспешни опита от негова страна да ни убеди да прекратим стачката, като той щял да направи от своя страна всичко необходимо за репатрирането на семейните двойки с малки деца и кратко съвещание с останалите членове на комитета, аз заявих, че сме се съгласили при едно условие – техните проблеми да бъдат решени в едноседмичен срок, тоест до 22 август. В противен случай, нашата стачка ще стане безсрочна. Председателят на Висшия комисариат обеща, добавяйки, че не всичко зависи от него. Не остана доволен от деклара-

цията ни, че нашето решение не подлежи на преразглеждане, но запази аристократично благоприличие и ние се сбогувахме почти приятелски. Два дни преди изтичането на ултиматума, в понеделник на 20 август (“в чест на годишнината от поставянето на бомбата в бившата британска военна мисия на ул. “Оборище” № 95”) от администрацията съобщи-ха, че е изготвен списък на заминаващите за САЩ и Канада и до обед ще им бъде съобщено да се приготвят за отпътуване. Така, до края на седмицата от лагера Латина изчезнаха малките деца с родителите им, които ни бяха благодарни и обещаваха да се обадят, щом се установят на постоянно местожителство в Новия свят. Бяхме доволни от свършената полезна работа, но същото не можеше да се каже за директора, неговите чиновници и карабинери, които ни гледаха накриво до края на пребиваването ни в качеството на “профуги”.

Научили от медиите за нашата гладна стачка, в лагера ни дойдоха Благовият еквивалент Алберт Давидов, председател на подкомитета на БНК за Италия и неговият помощник Джон Маккормик, който се оказа... мой земляк, Гошо Ставрев от село Любимец. Той бил избягал още през 1949 г. и след дълги митарствания напуснал САЩ, оженил се в Рим за българка с твърдото намерение да остане в Европа. Поддържал връзки с избягалите любимчани, повечето от които емигрирали в Австралия. С мнозина бяхме приятели от детските години и Гошо ме информира за съдбата на всеки от тях. Неколцина са били в Щатите с него. Това, което ми разказа за нашенците в Америка, затвърди още повече намерението ми да остана в Стария континент. Не беше доволен от живота си в Щатите и очевидно го газеше някаква закъсняла носталгия. Идваше в лагера без някой да му плаща за това, срещаше се с новопристигащите сънародници и живо се интересуваше от живота и хората в България. Даде ми адреса на Франко, който беше от малцината, измъкнали се от засадата през 1948 г. когато убиха седем от приятелите ми ученици. След бягството си в Гърция, “Франко” – Стоян Михайлов – отишъл в американската армия в Германия и след петгодишна служба получил американско гражданство. Там, използвайки наученото в казармата, си открил гараж за ремонт на автомобили, работил и бил един от малцината “успели българи”. Някога бяхме близки приятели и Джони - т.е. Гошо - ме посъветва да му се обадя. Оказа се, че се е познавал и с Димитър Масларски, който ме беше канил още преди десетина години да бягаме заедно. Не тръгнах с него, защото исках да дам възможност на измъчените ми родители да си починат от митарствата по затворите, а и мнозина мислеха, че Димитър е капитулирал и е станал агент-провокактор на копоите.

Писах на двамата, за да им съобща, че съм избягал. В картичката до Масларски писах, че “лъвът е изскочил от клетката си”. От Стоян получих помощ, каквато не му бях искал. В писмото си ми изпращаше двадесет долара и ме канеше да отида в Лос Анджелис, където живееше. Пишеше, че имало работа за програмисти и “можело да се изкарват добри пари”. Питаше ме за Масларски, с когото имали разправии в емигрантската секция на БЗНС. Отговорих му, че не съм тръгнал по гурбет и че парите не ме интересуват. За Димитър писах това, което се говореше

сред земеделците в затворите и вън от тях. Връзката ми и с двамата прекъсна. Явно бяха се американизирали повече от необходимото.

Междувременно, в Латина пристигна неочаквано баджанакът Мики от Германия. Той научил, че съм в Италия от Радко Шивачев - внука на д-р Кръстев, - който им бил на гости. Веднага взел колата си и минал през Падричано и след като не ме намерил, бе дошъл в Латина. Разказах му за част от причините за бягството ми и за премеждията ни в лагера. А той ми съобщи, че били много добре, Таня не работела и гледала малкия Илко, който вече ходел на училище, показвайки завидни езикови способности. Мики работел в някаква англогерманска фирма в Есен, но щели да заминават за Кения, където му предложили да го изпратят. Съгласил се, защото заплатата му щяла да бъде значително по-голяма и нямало да плаща данъци. Беше си същия еснаф, цепещ косъма на две, но все пак ми остави 35 000 италиански лири (почти 60 долара) и каза, че ще намери начин да съобщи на Климентина моя разказ за преживяното през последния месец и половина, в чиято достоверност, изглежда, се съмняваше. Всеки е склонен да преценява чутото и видяното през призмата на собствения си опит и разбирания. Поиска да ме разведе из Рим, но отказах, защото бях получил вече покана от Гошо Ставрев. На раздяля баджанакът каза, че съжалявал, че не може да улесни началото на емиграцията ми, заради заминаването им за Африка. Успокоих го, че нямам намерение да живея в Германия, пожелах им щастие и успехи на африканска земя, разпрегъряхме се и се сбогувахме с обещания да се срещнем в бъдеще при нормална обстановка.

От Латина писах и на Петър Ковачев – Петрус, който се беше оженил за Мария - преподавателка в университета в Залцбург и напуснал легално България, поради брака си с нея, което беше подозрително, защото копоите не пускат от ноктите си така лесно жертви с неговата обременена биография: брат - беглец, баща – концлагерист, а самият той навремето си изключен студент от юридическия факултет. Разказваше, че това се осъществило поради намесата на академик Петър Динеков. Може и да е така. В писмото си Петрус ми отговори, че аз съм бил един от малцината, имащи право да избягат, но ми отправи укори за това, че не е трябвало да го правя, след като съм се оженил. Не счетох за необходимо да влизам в писмени обяснения и ги оставих за евентуална бъдеща среща. С това връзките ми със старите познати и приятели, емигрирали по един или друг начин през изтеклия четвърт век, прекъснаха, защото като че ли наистина нямаше какво да си кажем.

Сред посещаващите лагера и носещи ни емигрантска книжнина беше и италианецът Енрико Делбело – фашизоидният представител на Ивандо-чевия Български Национален Фронт. Син на италиански консул в България от времето на Мусолини, той беше учил и израствал в България, знаеше съвсем прилично български език и не беше научил нищо ново, без да е забравил нещо старо. Сприятелил се с някои legioneri в царство България, вече като зрял мъж след крушението на “силите на оста” Делбело беше влязъл в неофашистката партия МИС на следвоенната Италианска република. Като научи, че съм анархист, Енрико престана

да ни ухажва, но аз му поисках последния брой на дочевото спидание “Борба”, което той акуратно донесе. Установих, че съм го чел вече в Падричано. Излизаше на два-три месеца веднъж и нов брой нямаше. Изглежда лятната отпуска и ваканциите парализираха всякаква емигрантска активност и изяви.

В Латина продължих и приключих писането на започнатата в Падричано моя рекапитулация на идейностратегическите ми и програмни възгледи, до които бях стигнал в “чистата и свята НРБ”. Поради хронологията на фактите, я прибавям на това място.

ПРОГРАМА НА БЪЛГАРСКАТА СОЦИАЛНА РЕВОЛЮЦИЯ

По който и сценарий да започнат събитията у нас, независимо от вътрешните и международни обстоятелства, независимо от това кой ще поеме инициативата за промяна, КРИЗАТА на българския държавен капитализъм може да завърши в крайна сметка само със СОЦИАЛНА РЕВОЛЮЦИЯ (при условие, че създадем необходимия критичен минимум на революционна организация). Само тя, като разтърси и вдигне на въстание милиони труженици, може да ги превърне в свободни хора и създатели на АНАРХОКОМУНИСТИЧЕСКОТО ОБЩЕСТВО.

Ние имаме дълбокото убеждение, че само разрушителната и творческа дейност на въстаналите милиони може да унищожи робската скованост на работническото съзнание, да преодолее днешната апатия или суеверен ужас пред бронирания полицейски юмрук на класовия враг; само наложена със силата на оръжието, волята на милионите ДА БЪДАТ СВОБОДНИ И РАВНИ може да унищожи днешното класово деление и неговия демиург и пазач – държавата!

За да осъществи такава грандиозна цел, народът се нуждае от ясна революционна програма.

Ние сме далече от утопизма на Оуен и Фурие, които чертаели в детайли картината на утрешното общество. Затова НАШАТА ПРОГРАМА е само едно приближение до идеята за бъдещата Социална революция. Тя съдържа известни основни принципи и жалони, родени от опита на вековните класови борби, от успехите и пораженията на една верига от революции и най-после – от творческата мисъл на плеяда революционни мислители и от спонтанните действия на въввлечените в събитията милиони.

Доуточняването и реализацията на нейните параграфи ще се твори на барикадите, на площадите, в заводите и институтите, в кварталите, на общите събрания на градските и селски КОМУНИ, на конференциите и националните конгреси на ВЪОРЪЖЕНИТЕ ТРУЖЕНИЦИ.

1. ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОБЩЕСТВОТО

1) Констатирайки абсолютната противоположност на интересите на конституираното се в държава малцинство на експлоататорите и тия на милионния български ПРОЛЕТАРИАТ ОТ ИНДУСТРИЯТА, ЗЕМЕДЕЛИЕТО И УСЛУГИТЕ, и несъвместимостта на свободата и равенството със съществуването на ДИКТАТУРАТА НА ВЪОРЪЖЕНИЯ ДО ЗЪБИ ДЪРЖАВЕН КАПИТАЛ, олицетворяван от партийната, военнополитическа и административна бюрокрация, ние прокламираме като ПЪРВА ЗАДАЧА НА СОЦИАЛНАТА РЕВОЛЮЦИЯ – УНИЩОЖЕНИЕТО НА ДЪРЖАВАТА.

Но какво значи унищожение на държавата?

На първо място, това е унищожение или разтуряне на онзи разплодник на властници във всички области на живота у нас, наречен БКП. Разпус-

кането на партията на държавния капитал естествено ще повлече със себе си и закриването на всички нейни филиали: ОФ, БЗНС, Комсомол, Профсъюзи и т.н. Но унищожението на властта на БКП е невъзможно без унищожение на държавните институции, без разоръжаването и демобилизирането/уволнението на паразитите от държавна сигурност, полицията, армията, съда, без анулиране на пълномощията, които БКП е делегирала на своите бюрократи и преториянци/охранители.

Въстанието на пролетариата трябва да унищожи властта на всички нива и заедно с това – цялата днешна йерархическа пирамида, започвайки с властта на ЦК и правителството и приключвайки с тази на последния партиен секретар, председател на общински съвет, милиционерски началник или директор на предприятие. Ние, обаче, говорим за революционното унищожение на ВСЯКА държава и на произтичащата от нея власт. Следователно, разрушителната дейност на революцията е насочена не само срещу днешните носители на властта, НО И СРЕЩУ ВСИЧКИ и всевъзможни претенденти и политически щабове и партии, които биха поискали да превърнат Социалната революция на пролетариата в обикновен политически преврат.

Още днес ние, организирани във ФАКБ, заявяваме, че в годините на революционно преобразуване на българското общество ще призоваваме пролетариата към безпощадно смазване на всякакви опити – от където и да изхождат и каквато и щат форма да приемат – да се въстанови правителството, армията, тайната и явна полиция, съдът, затворите, концлагерите и осъществяваната от тях ВЛАСТ НА ЧОВЕК НАД ЧОВЕКА!

В зависимост от степента и силата на съпротивата на властващия днес класов враг, разпускането на институциите на държавността и анулирането на властта им могат да приемат различна форма – от безкръвната, наподобяваща обявата на фалита на едно акционерно дружество, до физическата разправа в гражданската война с въоръжените военнополитически отряди на държавнокапиталистическата диктатура на БКП... От само себе си се разбира, че премахването на властта на господстващата класа е невъзможно без ЕКСПРОПРИАЦИЯ на държавната собственост и конфискация на личните движими и недвижими имущества на... “правоимащите”.

2) Разрушаването на държавната машина/апарат, на нейните институции, на властта на партията и премахването на нейното икономическо господство посредством експроприацията и конфискациите на собствеността им, поставя веднага въпроса: ОТ КАКВА ОБЩЕСТВЕНА ОРГАНИЗАЦИЯ ТЕ ЩЕ БЪДАТ ЗАМЕНЕНИ? Какви структури ще заменят унищожените и как те ще функционират БЕЗ И ПРОТИВ ПРИНЦИПА НА ВЛАСТТА? Онзи принцип, който, независимо от формите, в които е облечен, винаги предполага едно ГОСПОДСТВАЩО МАЛЦИНСТВО от УПРАВЛЯВАЩИ ВЛАСТНИЦИ, които издават заповеди и разпореждания и “НАРОДНОТО СТАДО” от УПРАВЛЯВАНИ, които се подчиняват на първите и привеждат в изпълнение техните команди – било поради страх от закона и “милиционера”, било поради чувството за собствено безсилие. (При това, в днешното българско общество този

принцип е всеобхватен и разпространен във всички сфери, върху всички нива, сектори и единици, които участват в политическия, стопански, социален, културен и т.н. живот на обществото!)

И така, с какво ще се замени властта и командата на началствата – само-назначили се или изборни – и как ще се премахне робската изпълнителност и страхопочитание на подчинените?

На принципа на властта ние противопоставяме принципа на САМОУПРАВЛЕНИЕТО! На държавността – АНАРХИЯТА (или ПРЯКАТА ДЕМОКРАЦИЯ!). На държавната организация на общество-то ние противопоставяме СЪЮЗА НА КОМУНИТЕ! Паралелно с разрушаването на държавната машина, на нейните институции, апарат и органи на власт, ние ще призовем революционните маси да започнат изграждането на комуните - структури за самоуправление на свободни труженици. Покривайки цяла България – от София до последната паланка и село – с комуни на жителите им, ние ще постигнем за пръв път в прословутата 13-вековна история доброволното и равноправно обединение на цялото население в един съюз – Българската федерация на комуните.

Всяка от комуните, включваща в себе си оптимален брой жители (напр. 10 000), ще избере на ОБЩИТЕ СИ СЪБРАНИЯ своя комунален/общински съвет, като определи и неговите отдели: стопански, продоволствен, снабдителен, просветен, здравен и т.н., и т.н., запазвайки за себе си както контрола върху текущата дейност на работниците в отделите, така и над техния брой и функции.

Общите въпроси на комуната ще се решават от периодично свиквани общи събрания на нейните пълнолетни жители. За нас свободата се състои във възможността да участваме директно в решаването на обществените проблеми в рамките на предприятието или квартала, на комуната, областта или страната; т.е. - във възможността всеки труженик да разисква, да предлага инициативи и да взема решения по различните социални, културни, стопански, планови или отбранителни (вътрешни и външни) проблеми на обществото. Защото унищожението на политиката, премахването на облечените във власт лица и институти, на господството на държавата, родено от завоюването - навън и вътре, от заграбването на собственост и налагането на привилегии и предаването им в наследство (чрез назначения или посредством избори) не може да се реализира без САМОИНИЦИАТИВА, ПРЯКА АКТИВНОСТ И ЛИЧНО УЧАСТИЕ на всички труженици при решаване на собствените им проблеми. След напълно свободни разисквания, приетите С БОЛШИНСТВО решения по обществените, стопански и пр. въпроси са общозадължителни до тяхната реализация или промяна чрез динамично изменящите се болшинство-малцинство.

Няколко думи за нашето анархокомунистическо становище по въпроса за болшинството и малцинството. Ние признаваме само оформилата се в болшинство воля на свободните труженици в едно антидържавно и безкласово общество при съхранението на равни права и еднакви свободи да участват пряко в решаването на собствените си проблеми, валидни и за онези, които в дадения момент са малцинство в рамките на

общността. Ние отхвърляме категорично днешната фалшифицирана и манипулирана “народна воля”, формирана на базата на господството и неравенството в едно общество, в което привилегированото и всесилно малцинство разполага с платените въоръжени отряди на полицията и армията, със съда и бюрокрацията, с цялата икономика и национално богатство, с всички средства за реклама, пропаганда и просвещение, поради което не чувстваме никакво морално задължение към взетите от властта решения. Напротив, въстанието срещу тази воля и власт и тяхното отхвърляне във всеки момент, в който революционната криза би го позволила, ние разглеждаме като дълг и най-нравствена задача, която е била поставяна пред една потисната класа и нейната бойна организация в цялата човешка история.

Както ще видим в следващия II раздел, същите принципи на самоуправление ще ръководят дейността на всички други производствени или териториални единици във Федерацията на комуните – от предприятията и кварталите до областните или национални производствени и професионални обединения или съюзи на комуни.

Общите решения или планове ще се съгласуват на конференциите или националните конгреси от делегатите на общите събрания на отделните производствени и териториални единици, изпратени там с ИМПЕРАТИВНИ МАНДАТИ, отразяващи волята на мнозинството в общите събрания от цялата страна.

3) Единствена ГАРАНЦИЯ за нормалното и безпрепятствено функциониране на такава обществена организация, позволяваща свободната изява на волята и становището на всеки труженик при решаването на обществените проблеми, ние виждаме във ВЪОРЪЖАВАНЕТО НА ВСИЧКИ ХОРА НА ТРУДА И ТЯХНОТО САМООРГАНИЗИРАНЕ В ОБЩОНАРОДНА МИЛИЦИЯ – неплатена и неподчинена никому, освен на собствената си свободна воля.

4) Всякакви права и свободи, независимо от тяхното формално конституционно прокламиране, са ИЗМАМА при съхранение на монопола на собствеността на едно привилегировано и овластено малцинство върху средствата, с които се реализират тези права и свободи. Затова ние искаме ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА ВСИЧКИ СРЕДСТВА ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА МИСЪЛТА И СЛОВОТО (като телевизия, радио, печатници, зали за събрания и т.н.) в ръцете на организирани в комуни, въоръжени труженици; пропорционално разпределение на печатните органи и времето в програмите на радиото и телевизията между свободно създадените съюзи и обединения на основа на различни платформи, програми и планове за обществено развитие; безцензурното и неконтролирано устно, печатно и пр. разпространение на техните идеи и позиции. Ние поддържа и различните лични или групови инициативи, целящи създаване на всевъзможни средства за информация и свободно разпространение на идеи, мнения и коментари.

5) Нарушението на тези права и свободи за малцинството и отнемането на възможността то да се превърне в болшинство е сигурен признак за липсата на свобода и е основание за защитата ѝ, простираща се до въоръ-

жено въстание! Подобно основание представляват и мерките, насочени срещу социаликономическото равенство за отделни групи в обществото, поради образователни, национални, расови, идейни и други причини. Ние отхвърляме всякакви решения и действия, които водят до въстановяване на държавните институции или експлоатацията и ще се борим срещу тях включително и с оръжие, дори ако подобни решения съберат, някога и някъде, едно болшинство зад себе си. Нашата воля да изкореним властта и привилегиите е непреклонна и неподлежаща на дискусии и нашата война срещу притежателите им – непримирима!

II. ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОБЩЕСТВЕНИЯ ДОХОД

6) Ние сме врагове на всяко присвояване и монополизиране на средствата за производство и живот от държавата или от каквито и да са частни лица и групи, защото това е кражба и основа на експлоатацията и социалното неравенство. Затова ние сме за експроприация на държавната или частна собственост върху индустрията, земеделието, услугите, снабдяването и разпределението, както и върху информацията, науката и културата и предоставянето ѝ за разпореждане с нея на обществото.

КАКВО ЗНАЧИ ОБЩЕСТВЕНА ИЛИ КОМУНИСТИЧЕСКА СОБСТВЕНОСТ? Това означава, че тя принадлежи на българската Федерация на комуните. Срещу правото на всеки член на обществото да се ползва наравно с другите от еднакви части от обществената продукция и услуги в най-широкия смисъл, стои неговото задължение да участва в трудовите процеси, според възможностите и подготовката си. Няма права без задължения, но ние отхвърляме всякакви задължения без равни права.

7) След експроприацията на държавнокапиталистическата собственост, организирането на производството и услугите, както и на научната дейност ще бъде поето от производствените и професионалните съюзи на тружениците в различните сектори на трудова дейност - индустрия, земеделие, услуги или наука. Изпълнението на планове от отделните производствени единици и служби, както и разпределението на трудовите задачи и на произведените блага за лични и обществени нужди ще се решава и осъществява под контрола на организирания в комуните народ.

8) Самото планиране на общественото производство и услуги е въпрос на наука и квалификация, затова изработването на разнородните планове трябва да бъде дело на специалисти от икономическите и статистическите институти. Но с тези планове се решават проблеми, произтичащи от нуждите на обществото и на неговите отделни членове (като ниво на удовлетворяване на потребителските нужди, темпове на развитието за задоволяването им, приоритети, зависещи от нуждите и възможностите в момента, солидарност с по-изостаналите сектори, райони, страни и т.н.). Затова одобряването или отхвърлянето на даден вариант на плана и произтичащото от него преразпределение на трудовите ресурси между различните сектори на производството, услугите и науката в отделните области на страната, тоест определянето на обема на общественонеоб-

ходимия труд и на сферите на неговото приложение с произтичащите от приетите решения скорости на развитие и степен на удовлетворяване на ежедневните нужди, планът трябва да бъде приет от болшинството членове на обществото. Тази си функция те ще реализират в хода на дискусиите и вземането на решения от общите събрания на комуните. Сумирането и координирането на тези решения и определянето на това, кой план следва да бъде приведен в изпълнение от цялата страна или отделни региони, ще става на националните конгреси на Федерацията, чиито делегати са снабдени от изпратилите ги комуните с императивни мандати, отразяващи волята на болшинството. Текущите промени и актуализиране на перспективните планове в зависимост от настъпилите през този период промени ще се извършват винаги в същия порядък с помощта на същия механизъм отдолу – нагоре с помощта на редовното и открито информировано обществено мнение на тружениците.

За свикването на национален конгрес за преразглеждане на даден перспективен план и внасяне на евентуални изменения са достатъчни постъпилите искания и основания на 1/3 от общите събрания на членуващите във Федерацията комуните.

9) В производствените единици, в научните звена и в общественополезните служби на такава комунистическа икономика ще бъдат включени всички работоспособни членове на обществото. В тях, в зависимост от професионалната им подготовка, ще бъде изпратена цялата днешна армия от властници, слуги и паразити. Включването на даден индивид или група в трудовия процес на стопанските единици е от компетенцията на службите по разпределение на трудовите ресурси към комуната и предприятията, които разполагат с цялата необходима за целта информация и са длъжни да я предоставят на новопостъпващите труженици, а изключването им от тях е въпрос, който се решава от съответния трудов колектив.

10) Контролът над изпълнението на поетите трудови задължения от отделните индивиди се изпълнява от колективите, в които те работят, а контролът над производствените единици и техните колективи, върху територията на комуната, и равномерното и справедливо разпределяне на натовареността им е прерогатив на съответния отдел по организация на труда към комуналния съвет, който се попълва от всички желаещи да участват в извънработно време във функциите на обществения контрол. По подобен начин, въз основа на аналогични принципи, се организира общественият контрол в рамките на цял клон от стопанството или върху всички групи производства, услуги и научна дейност за цялата страна.

11) Текущото организиране на трудовия процес във всяка отделна единица се предоставя на нейния производствен съвет, чиито членове са изборни и сменяеми от колектива ѝ.

С оглед ефикасността в организиране на работата, разпределението ѝ и регулиране на отношенията между отделните звена в технологическия процес, в производствения съвет следва да се избират специалисти и техници с по-голям опит. Противомярка срещу евентуални началнически рецидиви е постоянната възможност на общото събрание или това

на даден цех, отдел, звено и т.н. да ги отзове и смени. От компетентността и волята на общото събрание на колектива са и въпросите за конкретното разпределяне и приложение на онази част от обществените фондове на единицата, която се предоставя за подобряване условията, в които протича трудовият процес, за удовлетворяване на битовите и културни нужди на работното място, разпределянето на работните помещения, организирането на столове, библиотеки, забавления, почивки, ваканции и т.н.

Само с въвлечането на всички в разискването и решаването на общите проблеми може да се разгъне свободната инициатива и разностранното творчество на тружениците, учещи се върху собствения си опит и нужди на самоорганизиране и самоуправление. Днешната апатия и бягство от всякакви обществени задължения и решения са резултат от упражняването на властта, която смазва инициативата на подчинените, лишавая ги от всякакво значително участие в решаването на собствените им въпроси и им отрежда ролята на впрегатен добитък. Затова, на днешното командване и началническо надзирателство, ние противопоставяме неограничената свобода в разискванията, с равни права при вземане на решения и практикуването на взаимопомощта и взаимния контрол. Собствените интереси и съзнателност на трудовите хора са гаранция за ефикасното и справедливо решаване на текущите проблеми и за изпълнение на задълженията от всеки член на обществото в рамките на колектива, в който той живее и работи.

12) Аналогичните въпроси по организация на производствените процеси в рамките на отделни клонове или на цялата икономика на страната са дело на съответните национални конференции и конгреси на националните производствени съюзи/федерации/конфедерации.

13) В НАЧАЛНИЯ СТАДИЙ, при разпределянето на частта от обществения продукт/ производство и услуги за удовлетворяване на личните нужди на членовете на анархокомунистическото общество, ние сме за РАВЕНСТВО НА ТРУДОВИТЕ ВЪЗНАГРАЖДЕНИЯ във всички звена и на всички нива в националната икономика и обществените служби.

В една следваща фаза, с нарастване, вследствие на автоматизацията и роботизацията, на общественото производство на материални блага и услуги, въпросът за възнаграждение на труда, както и на неговата задължителност ще бъдат снети от девния ред, защото анархокомунизмът предполага, като своя крайна цел, свободния, доброволен и “безплатен” труд срещу всестранно удовлетворяване на нуждите на всеки. Това означава, че неговите труженици ще работят колкото искат и каквото искат, без да тегнат върху тях каквито и да са изисквания и задължения.

14) В областта на селското стопанство, ние сме за форсиране на индустриализацията му, която единствена може да доведе до уеднаквяване на условията на труд с тези в индустрията. Само комуните в селските райони са в състояние да приведат в изпълнение една широка програма от мерки в тази посока, превръщайки днешните държавнокапиталистически стопанства от рода на ТКЗС, ДЗС и т.п. в доброволни кооперативни обединения на свободни и равноправни труженици.

15) Растящата дисхармония и диференциация между голямите градове и селищата в изостаналите райони може да бъде преодоляна само чрез систематичното, процентно по-голямо отделяне на средства от частта на обществения продукт, предназначена за общото стопанско, сградо-устройствено, културно и т.н. развитие на страната. Затова, при разпределяне на тези фондове ние ще се придържаме на конгресите на Федерацията към линия, целяща ликвидиране и на този тип неравенство, наследено от централизма и егоистичната класова политика на съборените господари.

16) След утвърждаване на съответните производствени планове и тези за общото развитие на страната от комуналните събрания и от федеративните конференции и конгреси, снабдяването на отделните стопански единици, служби и институти с необходимите за изпълнението им материали (машини, суровини и т.н.) е функция на отделите по снабдяване към производствените и професионални съюзи и техните областни и национални обединения, с контрол от страна на работните колективи и пълнолетните жители на комуните. А разпределянето и снабдяването на последните и на тяхните семейства с продукти за потребление е дело на съюза на продоволствените кооперации, обхващащ цялата страна.

Анархокомунистическата революция ще превърне цялата днешна мрежа от търговски и спекулативни организации в единен кооперативен съюз по продоволствието. Контролът над дейността на неговите поделения (складове, магазини, снабдителни звена и т.н.) ще бъде задача на продоволствените отдели към комуналните съвети. Последните привличат за тази обществена работа всички потребители, желаещи да участват в нея, като ги подготвят и подпомагат в тази им обществена дейност.

17) Доколкото и докогато се съхранява задължителното участие в трудовите процеси, банките ще бъдат превърнати в отчетно-статистически институти, предоставящи данни за информиране и планиране и за контрол над изпълнението на производствените планове в различните сектори на икономиката, и за балансиране на доходите и разходите при производството и потреблението.

Само пълната прозрачност (“като в стъклен дом”) и осведоменост на тружениците може да парира всякакви апетити и опити за реставриране на неравенството и привилегиите под каквато и да е форма. Затова ние сме за създаването на напълно достъпна за всеки гражданин статистика и отчетност, не оставяйки никакви тайни и секретни сфери, под каквито и да са предлози. Предоставянето чрез счетоводно-статистическите отдели към комуналните съвети на всякакви данни и отчети при поискване от страна на всеки гражданин, колектив или от общото събрание ще създаде интерес към участието в обществените дела, придружено от пълната възможност за осъществяване на контрол от всяка обществена група върху дейността и функциите на който и да е сектор в стопанската и другите сфери на обществото.

Стремейки се към унищожение на стоковото стопанство, пазара и парите, които мистифицират отношенията между труд и потребление и създават възможност за експлоатация и различни спекулации, ние ще

се ориентираме към въвеждане на семейни и индивидуални билети или карти за правото да се получават продукти и услуги срещу лично положение труд. Същевременно, ние ще се насочим към безпарични отношения между отделните производствени единици, базиращи се на приетия потребителско-производствен-снабдителен план, чието изпълнение се контролира от производствените и транспортно-снабдителни съюзи, съвместно с потребителско-продоволствените отдели на комуналните съвети.

III. ЖИЛИЩНИЯТ ВЪПРОС

18) Тежката жилищна криза, която изпитва пролетариатът от градовете и селата, недостатъчната и нехигиенична жилищна площ, остарелите и негодни постройките, казармените бежарски помещения, в които условията не се различават съществено от тези в затворите и в които са натъпкани голяма част от трудовите хора, контрастират с излишеството и разкоша на многоетажните и многостайни дворци, резиденции, къщи, вили, апартаменти и бюрократични учреждения, с които разполага властническото и експлоататорско малцинство от паразити.

Този резултат от жилищната политика на привилегии и безсрамно разточителство, практикувана от вчерашната и днешна господстваща класа, налага пристъпването към радикални мерки за преодоляване на жилищната криза. Първата задача на въстаналия пролетариат в тази сфера според нас е експроприацията на жилищата и "работните" помещения на властващите мародери и предоставянето им на комуната или на кварталните асоциации на трудещите се за преразпределяне между най-нуждаещите се техни жители.

По отношение на тружениците, единствен критерий за настаняването им в тези жилища трябва да бъде реалната жилищна площ, с която разполага всяко семейство, броят и здравословното състояние на членовете му. Единствените "привилегии", които признаваме, са тези за болните и децата. Спрямо бившите властници и експлоататори, в зависимост от волята на трудовия народ и поради недостига на новопостроени домове, трябва да се ориентираме към преместването и настаняването им в онези жилища, които те със своята егоистична и користна политика по време на безразделното си господство предоставяха на поданиците си "бачкатори".

Паралелно с това, ние сме за приоритетно отделяне на средства и сили от общия фонд за строеж на нови жилища и обновяване на използваемите. Тази дейност е предоставена на строителните организации, освободени от "предприемаческия и търговски дух", а разпределението им ще се извършва чрез общите събрания на комуните и кварталите, на основа на отчетите на съответните жилищни комисии, излъчени от жителите на всеки квартал.

IV. ОХРАНА НА ТРУДА И СОЦИАЛНИТЕ ГРИЖИ

19) Ние ще ликвидираме узаконените от властта привилегии, чийто резултат е неравенството в условията на труда и социалните грижи за раз-

личните категории граждани. Отделянето на средства за модернизиране, хигиенизиране и обезопасяване на трудовите процеси ще се извършва в зависимост от степента на тяхната вредност и опасност за здравето. Най-неотложни са мерките, които трябва да се вземат и средствата, които трябва да се отделят за обезопасяващи инсталации, машини, съоръжения, вентилация, климатизация, облекла и т.н. в мините, особено ураниевите, в редицата химически производства, в металодобивните предприятия, строителството, след това в земеделието, във фабриките и работилниците и най-накрая в службите, занимаващи се с общественополезен труд за различните услуги на гражданите или в стопанските единици, като и там се ликвидират привилегиите, свързани с разпределението и обезавеждането на работните помещения по мръсния йерархически, началнически принцип, така дълго, безконтролно и безнаказано практикуван от днешните властници и бизнесмени.

НИЕ ИСКАМЕ И ЩЕ НАСТОЯВАМЕ ЗА:

20) Намаляване на работното време до 6 часа при пет- или четири дневна работна седмица и въвеждане на едномесечен или по-дългосрочен годишен отпуск още в първите дни на революцията, за сметка на автоматизацията и поголовното въвличане в трудовия процес на всички, които днес живеят за сметка на чужд труд, слугуват на господарите си или се занимават с дейност, която няма обществено-полезен или има доказано насилнически, вреден и паразитен характер.

Критериите за общественополезния характер на дадена трудова дейност се изработват от общото събрание на комуната, а въпросът за преквалификацията и трудовото интегриране на безработните бивши властници, експлоататори и паразити се предоставя на производствените съюзи и съответните отдели в комуналните съвети, които имат задължението да снабдяват със средства за съществуване обучаващите се и новопостъпващи работници.

21) Освобождаване на жените, слабите и болните от трудови задължения в области, които са тежки и нездравословни и пренасочването им там, където тяхната физиология и здраве биха им позволили да участват с лекота в трудовия процес.

22) Ликвидиране на нощния труд във всички предприятия, в които технологическият процес не е непрекъснат. Там, където естеството на работата налага неговото денонощно продължение (в леярни, електростанции, болници и пр.) е задължително намаляване на продължителността на работното време на 4 или 5 часа за смените.

23) В особено тежките сектори на производството, които все още остават, ние сме за организиране на трудова повинност за всички младежи, навършили своето пълнолетие в добро здраве. За определен срок да се привлекат и здравенящите от днешните паразитни институции на насилието, които имат твърде много задължения към обществото, но, разбира се, като трайна линия в тази област си остава насочването на средства и научнотехнически сили за механизирани и автоматизирани на тези процеси с оглед изравняване на условията на работа в тях с другите

клонове на икономиката.

24) Незабавни мерки за повишаване на ниските пенсии за сметка на високите до изравняването им. Пропорционално и реално увеличение на отпускните средства от обществото/комуната, позволяващо отглеждане на децата от онези родители, които не желаят да се ползват от услугите на създадените за тази цел обществени заведения: ясли, детски градини, училища и т.н.

Увеличение на отпуската за бременни с осигуряване на доходите, които са имали като работещи.

Всички тези мерки, както и трудовото и санитарно инспектиране на продължителността, на безопасността, на условията на труд и т.н., следва да се предоставят на инспекционните служби, чиито членове са пряко избирани от трудовите колективи и производствените съюзи.

V. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

25) Бидейки за равенството, ние сме категорично против търговията с човешкото здраве, за осигуряване на еднакви медицински грижи, прегледи, лекарства и лечение, както и на всяка друга спешна или специализирана медицинска помощ и интервенции за всички, без изключения и без привилегии; за ликвидиране на създаденото от властта и капитала неравенство в санитарното обзавеждане, в обслужването и монополизирането на квалифицираните медицински кадри за нуждите на “отговорните другари” и на “много важните персони”. Първостепенните болнични заведения трябва да бъдат предоставени на действително тежкоболните, чието състояние се определя по съвест от лекуващите лекари.

Ние сме за възнаграждение на медицинския труд, като това на останалите категории трудещи се; за ликвидиране на “плановите отпуски по болест” и против “лимита на пътеките” за болните; за увеличаване на средствата за борба с тежките и социални заболявания, като сърдечно-съдови, ракови, нервно-психически, венерически, алкохолизъм, наркомании и т.н. и за профилактична медицина.

Ние сме за засилване на обществен и медицински контрол върху питейните продукти и заведенията за хранене. Здравият дух и здравето тяло стоят над всякакви себични, егоистични и странични съображения. Целта на такава здравна система е човекът, а не привилегиите на шепа насилници и паразити или печалбарството на “здравните” бакали.

26) Ние сме за ликвидиране на днешната система на привилегировани закрити магазини и заведения; за премахване на съществуващите неравенства в курортното дело, като предоставим палатите, почивните станции и вилите на днешните господари за ползване от производствените колективи и комуните, съобразно здравните нужди на трудещите се при стриктно спазване на принципа на редуване, практикуван на общите събрания от трудовите колективи.

27) Ние сме за приоритетно отделяне на средства от обществените фондове и на работни сили за отстраняване на замърсяванията на въздуха, водата и почвата.

VI. ПРОСВЕТА И ОБРАЗОВАНИЕ

28) Ние сме за всеобщо, осигурено от обществото, образование на всички нива - от основното до университетското - за всички желаещи с един-единствен критерий: естествените наклонности и способности на децата, юношите и младите хора, и с едно-единствено задължение - ДА УЧАТ!

Необходимите средства за учебници, храна, облекло, квартири, хигиенични и други нужди на учащите се ще бъдат поети от обществото, като получилите своята квалификация мъже и жени ще му върнат авансирани средства чрез труда си в различните производствени единици и общественополезни служби, получавайки за труда си възнаграждения, еднакви с тези на всички други граждани.

29) Програмите за образование и обучение ще се изработват от преподаватели-специалисти в сътрудничество с избрани от учащите се или от родителите на малолетните комисиии. Окончателното им одобрение ще става от общите събрания на комуните след дискусии.

30) Неравенството в условията на обучение и в степента на подготвеност на преподавателските кадри трябва да се компенсира и превъзмогва чрез отделяне на средства, уедряване на училищните комплекси и използване на модерни методи на преподаване с помощта на телевизия, кино, радио и т.н., позволяващи най-доброто и интелигентно изложение на учебния материал и възпитание за всички деца на страната от най-квалифицираните преподаватели.

31) Нуждите на утрешното общество, чиято производствена и обслужваща основа е започналият вече научнотехнически преврат, предполагат висока образованост, квалификация и инициатива на самоуправляващите се труженици. Те са окончателната гаранция за премахване на разликите между физическия и умствен труд и превръщането им в граждан на общество, в което няма да има място за осакатяващия и оскотяващ човека, еднообразен и изнурителен труд, било в заводите, било в канцелариите, нито за разделението на труда и създаването на “едноизмерни” и едностранчиво развити индивиди. С оглед на тази перспектива, ние сме за отделяне и насочване на все повече средства и сили към автоматизирането на производствените и нетворческите умствени процеси с използване на целия научен и технологичен опит на днешния свят.

VII. КУЛТУРА, САМООБРАЗОВАНИЕ И САМОДЕЙНОСТ

32) Ние сме за пълна свобода на индивидуалното и колективно творчество в сферите на литературата, живописа, музиката и другите изкуства, както и на естетическата и идейна критика на творбите. Единствена граница за тяхното възпроизвеждане и разпространение може да бъде капацитетът и броят на печатниците, хартията, изложбените и концертни зали и т.н., бидейки в същото време за разширението им до удовлетворяване на нуждите.

В тази област ние не сме за “равенството”. На нашия народ трябва да бъдат предоставени най-прекрасните образци на световната и собствената ни култура. Едновременно с това, ние ще работим за преодоляване на

влиятието на кичозната партийна, соц-“реалистично”-рекламна, псевдо-фолклорна и други “развиващи се култури”, финансирани и поощрявани от меценатите на диктатурата, обслужващи класовите им интереси и лични прищевки и принизяващи интелектуалното ниво и естетическите критерии на “бачкаторите”. На тази основа, в условията на неограничена свобода за творчество и възприятие на културните достижения на миналото и настоящето, плановите за разпределяне на средствата за разпространение на произведенията на изкуствата и литературата следва да се определят от федерациите на творците, но тяхната корекция може и трябва да проучва и развива естетическите и културните нива на масите. В областта на културата ще се създават най-разнообразни, трайни или временни, обединения и съюзи на творци и публика, на артисти и зрители, които ни най-малко няма да бъдат препятствие за индивидуалното творчество и възприятие. Заедно с това, в рамките на комуната трябва да се отделят средства и създават възможности за достъп до телевизията, радиото, отпечатването и разпространението на творческите опити на местните литературни и артистични сили, като се осигури ползването на салоните, залите, сцените от всякакви групи, проявили инициативи. В това отношение единственият “цензор” може да бъде свободната в оценките и формирането на естетическите си критерии публика.

33) В сферата на създаването и “консумирането” на културата изниква и въпросът за професионализма на писателя, художника, артиста, изобщо на твореца и за неговото препитание, тъй като неговата дейност може да бъде особено обществено-полезна за перспективите на човешкото личностно развитие. Кой в едно анархокомунистическо общество, което все още не е достигнало в развитието си до реализиране на “принципа на Сен-Симон”, следва да решава въпроса за тяхната талантливост и в зависимост от това, дали да бъдат освободени от всякакви други трудови задължения, за да се посветят изцяло на творчеството си? Отговор на този въпрос може ли да даде само броят на почитателите на техния талант и желанието им да ги освободят от труда в икономиката? По всяка вероятност, мнозина ще съчетаят пряката трудова дейност с работата за изкуството. За творчеството им не може да има никакви други прегради. По аналогичен начин следва да бъдат поставени и проблемите на творците и откривателите в областта на науката и технологиите.

34) С оглед поощряване на творческите сили, на самообразованието и повишаване на културното ниво на индивидите, ние сме за създаване и поддържане на сцени и концертни зали, на библиотеки и читателски зали, на всевъзможни дискуссионни клубове, както и на любителски, освен професионалните, научни и технически дружества и т.н. при пълна свобода за разгъване на индивидуалните и организиране на колективните инициативи.

35) В областта на спорта ние сме за ликвидиране на всякакъв професионализъм, с изключение на този в цирка и против превръщането на добрите спортисти в състезателни коне и паразитиращи, скъпоплащани залози на ТОТО-то.

Спортуването не трябва да бъде паразитно и печалбарско, а масово и

достъпно за всеки, който желае да го практикува! Състезания – да, но възнаграждения и печалби от спорта – НЕ! И по-малко зрелища, а повече индивидуално и колективно участие в закаляващите тялото спортни упражнения, дисциплини и игри. Затова, свободен достъп за всички желаещи до стадионите, спортните зали или плувните басейни с отделяне на средства за задоволяване нуждите на искащите да спортуват. В един спортен комплекс местата за зрителите днес струват много повече от самия спортен терен, което е и естествено за една власт, която, като римските патриции/партийци, иска да канализира енергията и отпрати вниманието им в зрелищата, за да отклони мисълта и волята им за решаване на собствените им екзистенциални проблеми и тези на обществото.

VIII. ОТБРАНА НА СТРАНАТА И ЗАЩИТА НА ВЪТРЕШНИЯ РЕД

36) На мястото на ликвидираните армия и полиция с тяхната йерархия, командване, чинове, казарми, участъци, заплати, секретност и власт над трудещите се, ние сме за създаването на общонародна въоръжена организация. Тя ще има своите групи и колони във всяко предприятие и служба, във всеки квартал и комуна. В тях ще участват доброволно всички пълнолетни мъже и жени, желаещи да поемат функциите по отбраната на страната и защитата на обществения ред в населените им места. Членовете на тази общонародна въоръжена организация в мирно време ще участват в нея без да се откъсват от производството и няма да получават допълнителни възнаграждения. Участието в нея е резултат от доброволно поетото задължение към защитата на свободата и правата на всички труженици.

Тук, както и във всички други обществени организации, се открива широко поле за тях, у които общественият инстинкт, взаимопомощта и волята да служат доброволно и безвъзмездно на обществото са се пробудили от революцията.

Защото единственото сериозно доказателство за безкористността на революционера и обществения деец е отказът от възнаграждение за времето, което той посвещава за решаване на социалните проблеми. Всичко останало е професионализъм и кариеризъм, който не е по-чистоплътен от този на днешните държавни мъже или бизнесмени и техните преторианци.

37) След установяване на връзката между характера на труда и съответния род оръжие, бойните единици на въоръжената организация ще се изграждат в зависимост от професиите и ангажираността в производството и услугите. Например, естествено би било работещите в гражданската авиация да образуват военновъздушните сили на федерацията, тези от пътническия и търговски флот – военноморските сили, тружениците от транспорта – моторизирани съединения, от машинния парк в селското стопанство – танковите части и т.н.

38) Всяка бойна единица избира свой съвет (на мястото на днешния назначаван и плащан команден състав). За членовете на съвета са валидни същите принципи на изборност, отзоваемост, сменяемост, императивни мандати и постоянен контрол от общите събрания, които очертават рам-

ките на дейността, правата и задълженията на членовете на съветите в бойните, стопанските или териториалните единици в анархокомунистическото общество.

39) Обучението по военно дело или криминалистика (които ще бъдат необходими дотогава, докогато нашата революция не преобрази радикално днешния свят, в който всички големи въпроси се решават в последна сметка с насилие и оръжие) ще се извършва в горните класове на средните учебни заведения и в университетите при ликвидиране на целия днешен казармен идиотизъм, дресировка, командване и унижаваща достойнството подчиненост. Това обучение ще бъде осъществявано от квалифицирани преподаватели по стратегия, тактика, боравене с оръжията, тренировки и маневри. Те ще имат същите права и задължения като тези на другите учители и професори.

40) Въпросите, свързани със снабдяване с оръжия и муниципалитет, с обучение и с откъсвания от производството и услугите (с оглед участието в маневри) чак до проблемите на войната и мира, са от компетентността на общите събрания на комуните, респективно техните конгреси.

На решенията и заповедите за “свикване под знамената”, вземани в обвитите в тайна канцеларии, концепции и мнения на политическите “елити” и генералитета и изпращането под страх от смъртно наказание на милиони труженици в братоубийствени касапници за защита на класовите интереси на “собствените” ни потисници и експлоататори, ние противопоставяме революционната съзнателност, доброволната жертвостановка в името на свободата и хляба на беззащитните и на интернационалното братство с всички потискани, унижавани и ограбвани парии в света.

41) От комуналните поделения на общонародната въоръжена организация, чрез дежурства и в зависимост от нуждите на кварталите и стопанските единици в дадена комуна, ще се излъчва и броят на гражданите, необходими за охрана на обществения ред.

На общите събрания, съобразно конкретната криминогенна обстановка, ще се определя колко и какви специалисти-криминалисти са необходими. Правата на последните няма да надхвърлят тези на един днешен експерт-счетоводител, тоест те ще бъдат специалисти в своята работа, като всички други, занимаващи се с разследване и откриване на причините и конкретните нарушения на нормите на съжителство и общуване в едно общество, създадено от въоръжения народ в процеса на революцията.

42) По същия начин, на общите събрания ще бъдат предадени и функциите по определяне на мерките срещу нарушителите на тези норми. Защото, заедно с държавата, ние ще ликвидираме законите и техните блюстителите в лицето на днешната полиция, следствие, прокуратура и съд. На мястото на сегашните многостепенни съдилища с техните класови, корумпирани и платени бюрократи в разноцветни тоги, които защитават интересите на властващите гангстери и експлоататори, социалната революция ще създаде една-единствена инстанция – трибуналите в кварталите, трудовите колективи и комуните, в които, в зависимост от мащаба на ощетяване на личността или колектива, въоръженият народ

ще решава мерките спрямо извършилите нарушения съобразно своето чувство за справедливост.

Бидейки наясно, че нарушенията на закона (както и самият закон, който определя санкциите) са резултат от патологията на класовото общество и са своеобразна реакция на индивида срещу организираната престъпност на властващите паразити, ние анархокомунистите сме категорично против смъртното наказание и затворите. Разбира се, ние не изпадаме в утопизъм и затова не изключваме в първите следреволюционни десетилетия рецидиви в психиката, които могат да доведат до убийства, нарушения на права и интереси или кражби. Но, ако убиецът е психопат, той трябва да бъде лекуван, ако такова е мнението на медиците. Що се отнася до кражбите, ние не сме толкова големи почитатели на “принципа на свещената собственост” и затова не намираме за хуманно, нито целесъобразно унищожението на човека от палача или тъмничаря заради посегателствата на дребните крадци срещу обществените блага. Може би другарският съвет, общественото порицание и контрол ще се окажат много по-ефикасни от днешната наказателна система, която не може или не желае да се справи с растящата криминалност. В по-тежките случаи на престъпления срещу личността или колектива, свободните хора от утрешното свободно общество могат да отделят един сектор от страната или света, където да изпращат извършилите ги, като оставят нарушителите на правата и нормите на общуване да организират живота и прехраната си по свой образ и подобие...

Разбира се, трудностите в революционния период и особено съпротивата на съборените господари или акциите на бъдещите кандидати за власт и богатства могат до доведат в една гражданска война до суровост и безпощадност при раздаването на справедливост и възмездие от страна на въстаналия народ, но още отсега заявяваме, че главният виновник за евентуалните кръвопролития си остава днешната експлоататорска класа на партийните и административни номенклатурчици и тяхната политическа и полицейска организация – държавата.

IX. РЕЛИГИИТЕ, ХРАМОВЕТЕ, ДУХОВЕНСТВОТО И ИМОТИТЕ МУ

43) Ние сме атеисти, но преди всичко сме привърженици на СВОБОДАТА ЗА ВСИЧКИ, затова няма да възпрепятстваме веруещите в техните проповеди и молитви. Ние, обаче, сме врагове на собствеността, паразитизма, неравенството и привилегиите, затова в революцията ще експроприираме всички средства за влияние, господство и експлоатация, с които разполага духовенството било на доминиращите и финансирани от държавата религии, било на неофициалните, като оставим техните религиозни йерархии, които “представяват бога” и “осъществяват посредничеството между него и паствата си”, да се препитават с общественополезен труд. В замяна на това, колкото и идиотски, ретроградни и реакционни да ни изглеждат техните суеверия и ритуали, ще осигурим равен достъп на религиозните хора до средствата за масова информация и до залите за провеждане на молитвите и на събиранията им, с каквито

разполагат всички други членове и групи в обществото.

44) Българската православна църква (БПЦ) с нейния “Свети синод” – тази “византийска воня непорината”, както я наричаше нашият Ботев – винаги е била слугиня на държавата. Днес нейният клир, во главе с патриката, е сбор от доносници на диктатурата на номенклатурата. Освен че доносничат за своите миряни и енорияши, нейните владици и попове са използвани като задгранична агентура (шпиони) на ДС или участват в различни рекламни и циркови “мероприятия” – асамблеи, комитети за мир и т.н., за да свидетелстват пред света за свободолюбието и толерантността на йерарсите от марксистката църква. Затова ние ще разобличаваме тяхната покръстовска роля и една от първите мерки след революцията ще бъде предоставянето на полицейските им досиета в библиотеките за обществено ползване от блудното или заблудено паство на БПЦ. Това няма да бъде дискриминационна мярка срещу доносниците от средите на духовенството, защото същото ще бъде сторено с всички архиви на “органите” и другите поделения на инквизиционно-екзекутивното ведомство от ул. “6-и септември”, на армията, на съда, на БКП, БНБ и на всички останали министерства, институции и техните провинциални отдели. Народът трябва да познава поименно своите господари, грабителите, палачи и предатели, за да знае своята “апокрифна история”.

Х. ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМЪТ И НАЦИОНАЛНИЯТ ВЪПРОС

45) Приветствайки Великата Френска Революция, Гьоте възкликнал: *“От днес един нов век - Да живеее Нацията! - идва да замести стария - Да живеее Кралят!”* Резултатът от победата на “нацията”, обаче, се оказал печален. Врхъ взела младата буржоазия с нейния национализъм, шовинизъм и империализъм и кохортата неизбежни спътници: егостични патриотарски интереси и апетити, милитаризъм, агресивност, експанзия, войни, разрушения и милиони трупове в името на безсмислената химера – “Отечество”, зад което се крият грабителските интереси, алчността, лакомията и властолюбивите стремежи на господстващата класа от собственици на капитала. Затова, когато младият генерал на революцията Бонапарт нахлузил на главата си императорската корона, разочарованият Бетовен променил намерението си и посветил своята Трета или Героичната симфония вместо на Наполеон I, на загиналите за Свободата...

Друго и не би могло да се очаква. Нациите са исторически образувания, свързани с епохата на раждането и утвърждаването на господството на капитала, на стоковото стопанство, търговията и пазарите. Чрез тях, с помощта на законите и репресивните институции на държавата, буржоазията установява своето парично, юридическо и политическо господство над трудовия народ.

Сталинското “строителство на социализма в една отделно взета страна” е продължение в развитието на класическия капитализъм. Концентрацията и централизацията на капиталите доведоха, чрез етатизацията, монопола над собствеността до неговия финален стадий. Господството на

буржоазията бе заменено с диктатурата на лумпените, а собствеността ѝ - с държавната. Вместо от множество частни собственици, икономиката се владее, употребява и злоупотребява от един-единствен колективен собственик в лицето на партийната и държавна номенклатура. Извършеният политически и социаликономически преврат не преодолява класовото разделение на обществото, нито парцелирането на човечеството, посредством държавното насилие и очертаните с кръв държавни граници. Макар и претърпели мутации, експлоатацията и властта на човек над човека с тяхната нова, марксленинска идеологическа маска се съхраниха и в “новото” общество, а така нар. социалистически нации и овладяването на техните пазари и наемни роби се превърнаха в казус бели за номенклатурчиците от различните “социалистически отечества”. Старият шовинистичен и империалистически стремеж към разширяващо се господство се разгръща на основата на държавния капитал и е знаме на неговата партийнополицейска и военнбюрокраична диктатура.

46) Трябва да отбележим, че макар и поникнали като плесен върху питателната среда на напоените с кръв частно или държавнокапиталистически пазари, затвърдили чрез държавното насилие господството на експлоататорите върху пролетаризираното население на отделните късове територия и споили с помощта на националистическите илюзии, идеология и култура за известен период противоположните социални класи, нациите бяха и продължават да са едно от стъпалата на обединение на човешкия род. Стъпало от онази историческа стълба, която започва с ордата, за да завърши с обединяването на цялото човечество.

Последното е крайната задача на Анархокомунистическата социална революция. Тя е интегрална и универсална по своя характер и обхват, поради което не може да спре на полупът, нито да завърши локално. Непостижимата за буржоазната революция троица - СВОБОДА, РАВЕНСТВО И БРАТСТВО, - за нас е въплътена в АНАРХИЯТА, КОМУНИЗМА И ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМА. Нашата революция, чрез която ще ги реализираме, е несъвместима с държавите, с капитала и с произтичащите от тях националистическа ограниченост, тесногърдие, национална разпокъсаност, патриотарство, империализъм и братоубийствени войни. Затова, след победата ѝ в една или в група страни, тя или ще продължи да се развива в дълбочина и ширина, за да доведе в крайна сметка до преодоляване разединението на човешкия род на класи и нации и до обединение на човечеството, на което предстои велико бъдеще, или контрареволюцията ще вземе връх, като продължи агонията на стария свят, която може да въвлече всички в гробницата на историята или в по-оптимистичната хипотеза - да върне борбата в изходната ѝ точка.

47) Поради това, нашето отношение на анархокомунисти към национализма, патриотарството, шовинизма и конкретно към българските национални “идеали” е ОТРИЦАТЕЛНО! Защото зад амалгамата и мъглата на национал-социал-шовинистичните лозунги, програми и доктрини се спотайват лъжите на господарите, с които те успяваха неведнъж да измамат наивните си поданници, за да ги свикат под знамената и отведат към... безименните гробища и братските могили край Чаталджа и Була-

ир, в Добруджа и Тракия или Македония със Страцин.

Ние не ще забравим, че за последния век българските власти и експлоататори хвърлиха четири пъти народа в огнената касапница на войните и че и днес в казармите и на полигоните те подготвят за пореден път поредното братоубийство, плащането на репарации от жертвите и четвъртата национална катастрофа. Нито за момент не сме забравяли и няма да забравим, че зад хидрата на тези “идеали” се крият грабителските интереси на господарите - вчера на Кобургите и буржоазията, днес на номенклатурчиците от класата колективен собственик на държавния капитал, а утре (ако не се окажем на висотата на революционните задачи) на някакви нови патентовани патриоти.

48) В условията на днешната политическа и социаликономическа система, за “решението на националния въпрос” ние се придържаме към принципа за свободното САМООПРЕДЕЛЕНИЕ на всеки народ, на всяко национално, етническо, расово, идейно или религиозно малцинство и на правото му на отделяне от “майка-родина”

49) Никога и никъде досега многобройните “национални” борби за обединение и независимост не доведоха до освобождение на трудовия народ. Наротив, “защитата на отечеството” винаги е била бариера по пътя на социалната еманципация и обединението на човечеството. Затова ние им противопоставяме нашия революционен интернационализъм. Това означава на първо място и най-напред непрекъсната и безкомпромисна борба със “собствените” власти и грабители и обръщане на оръжието срещу тях по време на войни или етнически конфликти, с цел превръщането им във война на класите, “на колибите срещу палатите” и начало на Социалната революция.

50) Желателно е в окончателното изработване на програмата за вземат участие възможно най-голям брой другари!!!

3 септември 1973 г., CAMPO DI PROFUGHI LATINA, Via 24 Maggio
(Написано 11 дни преди потеглянето ни за Париж.)

P.S. Всичко, за което СМЕ, може да бъде реализирано САМО със съзнанието, волята и ПРЯКОТО УЧАСТИЕ на революционните маси. Последното, обаче, е невъзможно без създаването на РЕВОЛЮЦИОННА ОРГАНИЗАЦИЯ!!!

ИНТЕРМЕЦО: В ТОВА ВРЕМЕ, В КУХНЯТА НА КАНИБАЛИТЕ ОТ ДС

(агентурни и “оперетни” мероприятия - от 2 август до 3 септември 1973 г.)

В донос от 2 август 1973 г., аташираният към Беляковски доносител “Крайчев” съобщава, че старият белогвардейски дърдорко и глупак (лека му пръст и бог да му прости!) разказал, че “приятелят му ГКГ, изглежда, е избягал през границата около Ропотамо, тъй като от десетина дни жена му нямала никакви известия от него. Тя обаче знаела, че той се

готви за бягство, а и тя също щяла в скоро време да избяга от България за което имала начин.” И добавил, че в странство Георги нямало да седи мирен, а щял да мушка, но не пояснил точно в какъв смисъл...” (N.B.: Ой, ой, ой - при това положение, копоите нямат голям избор: те поставят задача на доносника да се стреми да установи кога и по какъв път има намерение да избяга жената на ГКГ и искат да се вземат мерки, за да не се допусне Константинова да избяга.).

В друг донос от същия 2 август 1973 г. “Крайчев” съобщава, че е заел от Беляковски някои книги на Джилас, пренадлежащи на ГКГ.

След приемане на доносите, още на същия ден, в 11 часа копоите започват разпити. Първа е призвана да даде показанията си (засега само като свидетел) Климентина, назована в някои документи на ДС със смешния, в случая, псевдоним “терористка”, поради бракосъчетанието ни в онази далечна епоха. На основание на чл. 51 от НПК следователят ѝ казва, че има правото да се откаже от свидетелстване СРЕЩУ своя съпруг, но тя с упоритост, “достойна за уважение” заявява, че няма да се възползва от правото си да не дава показания срещу мен и нататък продължава, че разговорите ни с Кольо Петков се отнасяли до минали незначителни неща (N.B.: Напр. изтръгване на ноктите по време на следствие или пиене на урина), поради което “никога не допускала, че сме способни на подобна постъпка, като бягство през границата”. След това разказва как съм я измамил, че отивам при стария и болен троцкист Гачев в Пловдив, а на въпроса за мотивите ми, отговаря:

“Струва ми се, основният мотив се състоеше в това, че Георги чувстваше тежестта на изтърпяната от него присъда, и в неговото убеждение през последните три години, че не е разбран от официалните кръгове на обществото...” (N.B.: Това е казано, след като ѝ е добре известно, че наистина бих се чувствал дълбоко обиден, ако “официалните кръгове на обществото” проявяха... разбиране!)

По всяка вероятност, датата на разпита е фалшифицирана, защото в него става дума и за телефонен разговор (от Латина до Рим) на 19.02.1973 г. Същевременно, “терористката” дава един списък на мои роднини с адресите им в София, навярно за да се провери дали не се укривам при някои от тях, а палашите на ДС организират ново едноседмично ВН на “анархиста” Пеев, също толкова безсмислено, колкото и първото, но този път без нощите.

В донос на “Струмски” от 4.08.1973 г., Пеев му разказва, “че се събужда нощем и все си мисли, че положението му не е розово, защото бил съден някога с мен, знаел ми цялото житие-битие, бил свидетел на всички подробности около живота ми и накрая получил мое разпечатвано писмо, поради което ДС щяла да мисли, че е знаел за бягството ми”. (N.B.: Всъщност най-тежашкото доказателство за неговото неведение е точно моето успешно нелегално напускане на страната.). Споделянето на тези страхове с доносника е последвано от разпит – “реализация”, тоест проверка на “вербуемостта” на Пеев. В протокола, като “специалист по идеологическите въпроси”, той дава “оценката” си за моите идейни възгледи – “смес от анархизъм, троцкизъм, анархо-синдикализъм, анар-

хо-фашизъм, анархо-комунизъм”. “За него мога с увереност да кажа, че не се интересува от пари, жени, благополучие, имоти – изобщо е чужд на еснафщината.” Следват въпроси на следователя: какво е знаел свидетелят за “връзките” и за бягството ми? Единственото е, че научава от писмо, което е получил на 23 юли 1973 г., за намерението да избягам и имената на двама души, които той не познавал. Ако можеше да мисли хладнокръвно, писмото не би трябвало изобщо да го безпокои, защото и юристите-първокурсници знаят, че “знанията” post factum, тоест след консумиране на престъпния състав, не представляват “корпус деликти” и не могат да бъдат инкриминирани. П.П.П. не е длъжен да информира ДС, че аз съм вече избягал от “Н”РБ. Накрая той съобщава най-обстоятелствено за всички мои писма и телефонни разговори с него и други, за които е знаел и обяснява по своему мотивите за бягството ми, които се разминават съществено с действителните.

Писмата, които изпращам на различни адресати и познати, са многоцелеви. С изпратеното от Падричано до Петър в началото на август дезинформирах копоите и “официалната общественост” относно намеренията и бъдещите ми действия:

Падричано, 2 август 1973 г.

“Драги ми Йосиф,

Скоро ще замина за Рим, откъдето ще съобщя новия си адрес... Малко ми е мъчно, че не мога да видя приятелите си, но “носталгията” се компенсира от спомена за съседите ни. Засега уча немски и събирам информация, за да реша къде да се установя. Тук няма възрастови и други ограничения за постъпване в университет, затова може би ще се запиша да уча.

Най-близките ми намерения са заедно с “охраната” да потърся физическа работа в Рим, за да си пооправя мускулатурата и да поразгледам Италия. Тъй като през последните дни се занимавах с уреждане на документи и медицински прегледи, впечатленията ми са повърхностни. Напр. дневната надница на строителен работник има за свой еквивалент 15-20 бутилки “чинцано”.

Моля да ми съобщите адреса на братовчед ти Гошо (Тинтеров) в Швеция и ми пиши подробно как е Клементина? Тя ми е единствената тревога.

Най-сърдечни поздравии – ваш Леон Давидович Бронщайн.” (N.B.: Троцки)

През това време копоите, от нямане какво да правят, се занимават с глупости, пишат “Справки” и са обхванати от отмъстителни помисли. Стигнаха са дори до моята “белъ мер” Радка, по баща Дюлгерова, която “проучват” на 4.08.1973 г.:

“... Покойният й съпруг Илия Иванов е бил режисьор в Софийската опера и член на БКП... Обектът има две дъщери: Клементина, която през 1965 г. се е омъжила за терориста ГКГ, за когото източниците не знаят къде се намира. След това е била на работа в Ленинград, СССР. По-мал-

ката дъщеря Стоянка, родена на 15 март 1944 г., е рядко упорита и редовно си е вземала изпитите (по английска филология). Същевременно е сътрудничела на отдел “Международни връзки” при БСФС. Излизала е в чужбина. Била е членка на ДКМС и е избирана за член на Дружественото Бюро. Има положително отношение към днешната власт. Ползва се с добро име в квартала. Омъжила се е през 1964 г. за Марин Троянов, роден на 28 август 1941 г. в гр. Плевен, инженер в “Енергопроект”. Членувал е в ДКМС. Живеят в наследствения апартамент на обекта и имат едно дете – Илия, роден на 23.VIII.1905 г. (N.B.: Кое то поради това е по-старо от баба си Радка, родена едва през 1909-а! И всичко това е написано от някакъв “орган”-полковник-олигофрен, две години след бягството на “Светлото семейство”, което по него време се намирало в Западна Германия!)

На 8 август 1973 г. от Главна прокуратура на НРБ е изпратено следното писмо:

*ТУК – МВР – Отдел “следствен” ДС
(N.B.: Кавичките са на прокуратурата)*

Изпраща ви се молбата на Клементина Илиева Константинова от София по принадлежност за възбуждане на наказателно преследване.

Приложение: молбата.

*ЗАВ. СПЕЦ. ОТДЕЛ – ПРОКУРОР: /М. Кожухаров/
СЕКРЕТАР: /С. Римска/*

(N.B.: Както се казва “Не коментирам.”)

Следва една от многобройните “Справки” за обекта на ДОР “Терорист” ГКГ от 9.08.1973 г. Не е известно от кого е поискана. В нея подполковник Панталеев повтаря до втръсване старите, верни и неверни, данни за моя милост:

“Предал на 3.10.1972 г. на френската гражданка К. Лвов две снимки и адрес на лице в Австралия за изработване на фалшив паспорт с който да напусне пределите на НРБ... Работил в Изчислителния център на м-во на вътрешната търговия на длъжност началник отдел, несофийски жител... Осъждан през 1953 г. на смърт, заменена при обжалване с 20 години лишаване от свобода, като организатор на терористическа организация, извършила различни бомбени актове, сред които и този в “Парка на свободата” на 3 март 1953 г. в основите на паметника на другаря Сталин...” (N.B.: И през 1973 г. Джугашвили продължава да е “другар”.)

Следват характеристики за “обекта” (извлечени от различни доноси) и за други мои “връзки”, като д-р Васил Сарамандов и Лиляна Грашева, които снабдявал със забранена литература, белогвардейците Беляковски и Макаров - обекти с Катрин Лвов на ГДОР “Комари”, троцкиста Гачев, обект на ДОР “Стареца” и други лица, “представляващи оперативен интерес”. Мърляшки направената справка завършва с: “... На съдебния процес през 1953 г. е представено медицинско заключение, че Констан-

тинов е психопат. На 14.VII.1973 г. същият мина в нелегалност и на 28.VII.1973 г. изпрати писмо до приятелите си, че е в Триест, Италия.” Следващата справка е по-обстоятелствена, но не и по-достоверна. Тя е от първия зам.-началник на политическата полиция (VI у-ние на ДС), стар познат от “следствието” през 1953 г. и бъдещ шеф на “народната милиция” - полковник Иван Димитров. Към предишната той е добавил: “... От проведените агентурно-оперативни, технически мероприятия и ВН се установи, че обекта не е преставал да стои на вражески позиции (N.B.: Големи яйца!), поддържа връзки с лидери анархисти и legionери, води се на отчет в II-и, IV-и и V-и отдели на VI-то у-ние на ДС. Възнамерявал да избяга, за да се посвети изцяло на революционна дейност и да действа активно – нещо, което тук нямал възможност да прави.” (N.B.: Винаги съм считал, че възможности има навсякъде. Само трябваша хора и то не толкова много на брой – на Италия й стигнаха “Хилядата на Гарибалди”!) ...Отново и по-разширено в “Справката” се говори за моите “връзки” и забранени книги, за вуйчо ми Тодор Пенков – “стар член на БКП и активен борец против фашизма и капитализма” и т.н., който “смятал, че България е едно отвратително плитко благо” и затова ме съветвал “да търся брод отатък.”... С кратки характеристики са представени и останалите протодисиденти и “Анархисти” (с извинение) - Петър Пеев и Севдалина Байчева, която щяла да прави “идеологически кръжец” с тогавашния “основател на поредния Неокоминтерн” и... бъдещ отец и инициатор на опозиционни “бдения със свещи”, депутат от “Великото народно събрание” и кандидат-патриарх на БПЦ – Христо Събев.

Българският еквивалент на гестаповеца Мюлер - генерал-майор Петър Стоянов пуска телефонограми (12 часа след “внезапното ни изчезване” в Италия) до всички КПП-та и окръжни МВР-та в страната “за авизиране (от френски aviser = уведомявам, информирам) и арестуване на ГКГ и двамата му съидейници”. В характеристиката на единия от тях – Никола Петков, обект на ГДОР “Фанатици” е отбелязано, че пред агент “Септемвриец” споделил намерението си, заедно с legionера и бъдещ “правозащитник” Илия Минев, да намерят помещение за монтиране на печатница, в която да отпечатват материали с вражеско съдържание и да ги разпространяват. (N.B.: Тази история, описана в “Трета част” от спомените ми, завърши, преди да е започнала, с интернирането на Илия Минев в Делиормана.) “... В писмо до Хайдутова (K2) – продължава Иван Димитров - обектът ГКГ отправя закани, към органите на властта в случай, че предприемат репресивни мерки спрямо близките му. Коментирайки писмото пред K2 и брат му Огнян, Климентина каза, че съпругът й ГКГ в разговори преди бягството изказвал идеята, че ако евентуално избяга зад граница, щял да отвлече българския посланник в Париж Владимир Топенчаров и да постави условия пред нашето правителство да бъдат изпратени родителите и жена му при него” (N.B.: И тъщата!)

В резултат, първият предлага различни мерки:

1) Да бъде разпитана съпругата на обекта ГКГ – Климентина за изясня-

ване на бягството му; 2) Да бъде разпитан със същата цел Пеев; 3) Да се отнеме временното софийско жителство на Огнян; 4) “Да се уведоми ЦК на активните борци за Тодор Пенков за вземане на отношение”, тоест да извадят главата му от торбата със зоб; 5) Да се проведат активни мероприятия за разкриване на канала за бягствата; 6) Да се изготви подробна справка за Първо Главно у-ние (ПГУ) на ДС за обекта ГКГ, за установяване на местонахождението му и вземане мерки за предотвратяване на терористически действия срещу наши представители и представителства зад граница и накрая 7) Чрез Второ Главно у-ние (ВГУ) на ДС да се направят постъпки, чрез Външно м-во, до Италианското посолство за ПРЕДАВАНЕ НА НАШИТЕ ВЛАСТИ на обекта ГКГ, като ОПАСЕН ПРЕСТЪПНИК И АВАНТЮРИСТ... Наредено е, по служебен ред, да се извърши разследване по допуснатите бягства на обектите Константинов и Петков.”

С нервни, неравни и неграмотни почерк върху първата страница на тази СПРАВКА-ПРЕДЛОЖЕНИЕ обер-шефът на всички управления на ДС (нещо като един миниатюрен Калтенбрунер /шеф на Хитлеровата ДС със съответните управления/) генерал-полковник Григор Шопов е поставил следната резолюция:

“Много ДОП и ДОН, телеграми и др., а обектите избягаха безпрепятствено. Очевидно са допуснати слабости в нашата работа, за което следва да се направят изводи и вземат мерки.

Да се уведоми ПГУ подробно с всички м-ли. Да се обсъди дезинф., че един от тримата е агент на ДС.

Да се проведе разследване и др. работи за разкриване на каналите за бягство, без да се засягат “Комарите”. (N.B.: Макаров, Лвов и Беляковски, чийто ред наближава.)

Тодор Пенков да се вземе на ДОП от IV-и отдел.

Бързи мерки да не изведат и други свои съмишленици и близки.

16.08.1973

Гр. Шопов

(N.B.: И така, по-малко от месец след пълния провал, ръководството на тайната полиция /българското ГЕСТАПО/ предлага: ПГУ да вземе мерки за “неутрализацията” ми, а ВГУ – да накара МВНР да иска от италианските власти експулсирането ми като “опасен престъпник и авантюрист”.

Сътворената от Климентина пред Красимира и Огнян идея или гаргара за “отвлечане на посланика в Париж – Вл. Топенчаров” най-вероятно е смешен опит на копоите да мотивират своите ноти и експулсирането ми. Бившата ми половинка, която винаги е страдала от желание да бъде интересна, като “пъп на вселената”, очевидно не си е давала сметка какво може да я сполети. Неоспорим факт е, че в цялото ми 50-томно досие няма нито един агентурен или технически документ, потвърждаващ написаното от полковник Иван Димитров в неговата “Справка”! Нали, ако бях разтягал такива локуми на едро, никога нямаше да стигна до Париж.

Освен това, в годината на моето “внезапно изчезване” Топенчаров не беше вече посланик в Париж, а и аз бях казал, че “няма да си играя НА ДРЕБНО!”.)

В разговор между Пеев, “Скарлет”, Василев и Татяна от 19.08.73г, Г.В. смята, че една от главните причини ГКГ да избяга е непоносимият му живот с... Климентина. “Скарлет” обвинявала всички приятели, че били много жестоки с Георги и той бил страшно сам. Татяна мисли, че той сам се е изолирал от всички, а ГВ казал, че Георги е този, който поставил началото на отчуждението, а сегашната му постъпка била много глупава. Бягството зад граница щяло да обърка още повече живота му. “Скарлет” е на същото мнение и предполага, че той ще свърши много зле... Обсъждат евентуалното му завръщане и присъдата, която го очаква тук – най-малко пет години, ако нямат предвид неговото съдебно минало. Също и възможността да бъде използван от разни западни вестници, радиостанции, служби. Татяна мисли, че е предприел тази рискована стъпка, за да се отдаде на революционна дейност, но съпругът ѝ ГВ казва, че “те не вземат току така, за това трябва да има връзки”. Възразява му се, че десет години затвор са една добра атестация... “Скарлет” допуска, че Климентина е знаела за бягството, но Василев възразява: “Ако е знаела, е щяла веднага да съобщи на съответното място, за да го спрат.” Така продължава тоя плач над чуждия гроб, не виждайки, че са с двата крака в него и нямат воля, нито сили да отместят затисналата ги плоча, а може би са още по-зле – не съзнават, че са “живо погребани”...

На 21 август 1973 г. Пеев споделя с Красимира: “Следят ни, защото предполагат, че има нещо голямо, което по всяка вероятност не съществува. Когато се уверят в това, процеси няма да има... Сега “те” се интересуват само от това какво ГКГ върши там, а Климентина я плашат, за да я проверят доколко знае нещо и дали ще ги пита тях. Интересува ги при кого ще отиде тя и какво ще споделя. Тоест, кого ще предупреждава. След това ще я оставят да си живее свободно...”

Поредицата от “Справки” – едни въз основа на доноси, други - построени върху прослушване на “техническите мероприятия” продължава. Тази за Тодор Пенков от 21 август 1973 г. е едва ли не хвалебствие, що се отнася до личната му и “героична” биография: стар член на БКП, добър оратор, тих, скромнен, честен, непримирим спрямо нередностите, отзивчив, трудолюбив, просветен и “активен борец”, награждаван за... “изпълнение на специални поръчения”. Единственото тъмно петно в този светъл живот е племенникът му ГКГ с бомбите и словата против “народната власт, която превърнала България в отвратително блато, пълно с мръсници и шпиони, поради което го посъветвал да търси брод отатък”. И впрегнал всичките си познати, заемащи отговорни постове да ходатайстват и да съдействат за софийското му жителство и за “нормализиране на живота”, вместо за “неутрализирането” му. Най-неприятното в цялата история е, че на 14 юли т.г. “органите” изгърваха обекта,

който им се изплези от Италия...

На 22 август 1973 г. аг. “Струмски” информира “водещия» копой за телефонните разговори на ГКГ от Рим с Пеев и Климентина. На Пеев последното направило впечатление и той заключил, че подобен лукс сигурно струва скъпо и “Брадата” навярно разполага с достатъчно средства... Същевременно изразява недоволството си от моята “несъобразителност”: да zlepоставям този и онзи с телефонните си обаждания и кореспонденция. Всъщност, всички щяха да пострадат поради откъснатостта на ДС и необузданите си бръщолевения, които щяха да бъдат използвани от копоите за “мотивиране” на репресивните им мерки. Освен това Пеев и Севдалина бяха насадени в ГДОР “Анархисти” още от 15 март 1973 г. без каквито и да са основания, контактите ни бяха открити, нямаше “конспирация” и за думите и делата ми други не можеха да носят отговорност.

В “Справка” от 23 август 1973 г. за подслушан разговор с Климентина, Петър мисли, че ще има процес с антианархистическо значение. (Само още не знае, че и той е обявен за... анархист! Какви е “анархисти” раждала българска майка юнашка!?) При разпита му го питали за Гачев и за политическите убеждения на всеки поотделно. Двата унифицирали отговорите си, за да се избегнели противоречията и той я посъветвал никога да не лъже, особено за неща, които могат да бъдат проверени... А тя се обърнала към Петър: “Абе, за тебе нямат ли сведения, че си дърт фашист, ами те забъркват в тая работа”, на което той отговорил, че винаги е бил предпазлив. Краси, която също присъствала на разговора, “се учудвала откъде там знаят за връзката ѝ с Пеев”. Последният изказал предположение, че някой ден Георги може да се отзове тук напълно дегириран и с чужд паспорт. По същия начин би могъл да се намери и в някоя друга страна с цел да укрепва революцията. Според Климентина това било напълно възможно и се интересувала какво отношение ще вземе ДС към Гачев и вуйчото (Тодор Пенков). Пеев обяснил, че Гачев няма да бъде викан, а за вуйчото обвинението било много плитко скроено и когато той се разтича и намери съответните връзки, всичко щяло да се уреди в негова полза...”

В “Справка” от 25 август 1973 г. е преразказан подслушан разговор между двете майки, брат ми Огнян и Климентина. Тя им разказва за своя разпит. Интересували се от извънбрачните връзки и от приятелката на Георги с цел да ѝ хаят нервите и тя да изплюе камъчето, както и от приятелите ни Пеев, Василев, Генов, а тя не можела да си обясни защо на джандарите е нужно всичко това. (N.B.: Защото бягството беше изпиано по-добре от “идеално убийство” – не остави никакви следи и джандарите не са знаели за какво да се заловят!) Тя казва, че ако са я викали през първите десетина дни, когато била ни жива, ни умряла, може би е щяла да им каже повече. Изказала съжаление, че не е успяла да се види в Полша с Лихачов и Якобсон, а майка ѝ казала, че те са добри хора, ще

й намерят работа и че ще може през Финландия... да пътува, когато тя умре, като продаде всичко, за да бъде свободна... Майка ми, прибирайки се вечерта, срещнала край Зоологическата градина Катя Лвов – рускинята, с която се... разцелували. (N.B.: Копиите са обяснили в справката си, че става дума за “Фанатичката” Лвов от ГДОР “Комари”, водени от отдел V-и на VI у-ние”. Така, в резултат на подобни разговори, всичко си идва на място и на джандарите не остава нищо друго, освен да навържат трите синджира роби!)

Разпитите продължават и през следващите дни. На 27 август призовават като свидетел жената на Мирослав Иванчев – Дочка. Питат я за политическите ми убеждения, а тя им отговаря, че не може да им бъде полезна в тая насока, знаела само, че Георги бил осъждан за вдигането във въздуха на някакъв паметник и бил реабилитиран, но “това не съм чувала от него. Единственото, което е споделял, е че не му разрешавали софийско жителство и че бил готов да отиде на работа другаде, но Климентина отказвала да го последва, за да не загуби работата си в БАН...” Разбрала от съпруга си, след като се върнали от курорта в Ахтопол, че Константинов е заминал. След това научили, че се е обадил от Триест, а после от лагера Латина. “Как е станало самото бягство не зная. Горното написах собственоръчно и за верността му се подписвам.”

В “Справка” от 28 август 1973 г. за телефонен разговор между “изменника на родината ГКГ и съпругата му Климентина, той ѝ обяснява, че не е могъл да постъпи другояче, и че ако иска да му пише, временният му адрес е

Via Maggio XXIV/ Latina 04100 / Italia (или ул. 24 май / Латина 04100 / Италия).

Климентина го моли да внимава с писмата и съдържанието им, да бъде здрав и да се пази, да започне работа или да учи нещо, да проявява повече твърдост и по-скоро да преодолее обхваналата го носталгия... Той ѝ обяснява, че духом е същия като преди 20 години и че в момента в лагера в Италия провеждат гладна стачка в знак на протест. (“По неизвестни причини” - са добавили копиите)... Накрая си пожелават всичко хубаво и приключват разговора.”

В “Сведение” на “Струмски”-Генов от 30.08.1973 г. набеденият анархист и конспиратор Пеев се изповядва пред доносника: “Те” са осведомени абсолютно за всичко. Излишно е да се опитваш да скриееш каквото и да било в миналото или настоящето. “Те” знаят всичко. (N.B.: С изключение на това, за което ги мъмри Григор Шопов – изтърваха ме и сега се занимават с перекеждата и лекета.) Питат доста и за тебе. Кажим им всичко, което знаеш, защото за най-малкия опит да премълчиш или заобиколиш някой въпрос ще бъдеш засечен веднага... Останах с впечатление, че на бягството на ГКГ не гледат изолирано и индивидуално, а се търси група и организация с политическа насоченост. “Те” явно са се осведомили за цялото ни минало. (N.B.: Кач пара едер, когато от него си негоден да

разбереш настоящето и да проникнеш в бъдещето!?) Сбъднаха се най-лошите ми очаквания, че след Климентина аз ще съм първият заподозрян в съучастничество. След бягството си “Брадата” постави точно мен под обстрел с писма, телефони и кой знае още какво. (N.B.: Кретенът не разбира, че с това му развързвам устата да говори каквото иска и даже това, че ако да знаеше, вместо в Рим, щях да съм в... мазата!) Аз имам две деца и болна майка, неговата е лесна. (N.B.: Да, аз съм свикнал да ме бият, докато “татко Песталоци” ще умре от страх, очаквайки да го набият.) Разчитам на теб да им разкажеш за моите отношения с него, на всички останали и най-вече на Красимира с него; тая жена я обичам и не искам да пострада за глупости в които нямам дял. Току виж я уволнили от БТА за връзката ѝ с него. (N.B.: Тя има “връзка” не с мен, а с теб. А ти си “анархист”, “трети фюрер”, Хого-Фого и т.н.) На мястото на “Брадата”, бих писал едно кратко и ясно писмо до КДС – и никому другиму. С мотиви, съображения и др. Но, той си е откачен, колкото и да е умен...” Отговорният копой Карабожиков ще уведоми Следствения отдел на ДС за получените данни и опасенията, които Пеев изживява, за да знаят къде да го натискат и изтискват! И добавя, че “на агента може да се вярва”.

Пеев е успял да се забърка и в друга каша с братовчеда на първата си съпруга - Христо Петров от с. Брегаре – Плевенско. Той се е заел да му дава съвети как да избяга (нали е специалист по всичко), което е записано от магнетофоните в дома му. По този повод полк. Копаров, зам.-началник на Шесто, изпраща телеграма на 1 септември 1973 г. с нулева степен на бързина и секретност. В нея съобщава, че въпросният Христо е в усилена подготовка да избяга през Югославия на Запад с помощта на намиращата се в интимни връзки с него Ингрид Ренате Гобрехт Ландзидел от ГФР... Дватамата са били на гости в дома на обекта по ГДОР “Анархисти” П.П.Пеев...

ПРЕЗ ТОВА ВРЕМЕ В “ДОМАШНАТА КРЕПОСТ” (4)

или

ДС С М“РОДОПИ” и М“ПИРИН”

СРЕЩУ ФАНТОМАС - IV СЕРИЯ

(До 14.09.1973 г., КОГАТО ПОТЕГЛЯМЕ ЗА ПАРИЖ, А ПЕЕВ ЗА БЕЛЕНЕ.)

Както писах още в началото, моята първа “грижа” в Падричано беше да изпратя няколко десетки уведомителни пощенски картички, за да бъдат разчистени някои сметки и за да информирам приятели и врагове, че “лъвът е във вратата”. От тези мои първи “съобщения” не намерих никаква следа в “досието” си. Вероятно получателите са ги унищожили или съхранили за спомен, като и през ум не им е минавало да ги отнесат в най-близката джандарница. Понеже не получих дори анонимен ответ, започнах да изпращам картички и писма до “хората от първия кръг” с изключение на обитателите от старата ми квартира на “Гурко” 34, защото предполагах, че няма да стигнат до адресата. Тъй като от там също нямаше никакъв признак на живот, тревогата ми нарастваше, защото както и да се бяха “деформирали” нашите отношения с Климентина, трудно можех да понеса мисълта, че съм станал причина за някаква трагедия с нея. С целия си идиотизъм бях приел за реалност някои театрални мизансцени и с разстроена фантазия допусках възможността дори за едно самоубийство. Затова сметнах за свой дълг да сторя необходимото, за да се избегне най-лошото. Пак по същата причина, след време потърсих и телефонни контакти, за да се уверя, че всички са живи и здрави. Ако знаех напълно как са се развили нещата преди и през месеците след моето бягство и какви разговори са водени било по телефони, било по микрофони, навярно щях да се успокоя и да млъкна окончателно, както го направих с известно закъснение, след като по странични пътища получих хабер за действителното положение.

След това отклонение нека продължим с автентичните документи за наченатия обмен на мисли между обектите на ДОР “Терорист” и ДОР “Анархист” в оборудваните с “мероприятия” домашни “креposti” на улица Борис I-ви № 111 и в съседство с копоите от МВР, където с моята многострадална съпруга преди седем години пренесохме нашето “лястовиче гнездо”, от което бях излетял само преди месец.

В 21,35 часа на 17 август при Петър Пеев са дошли на гости д-р Генев с новата си съпруга, Климентина е със Стефан Кожухаров. Всички са във весело настроение – пият вино, слушат музика или разказват цинични вицове. По повод на това казват, че само на Георги вероятно в момента не му е много весело. Климентина предполага, че той ще си намери някоя италианка, която да го успокои... Към 1 часа след полунощ тя приканва Стефан да си тръгват, но той настоява да останат още, като казва, че му е много приятно. Накрая, след час-два Климентина успява

да го накара да си тръгнат...

В 8,34 часа на следващия ден Климентина звъни на своя “научен ръководител” проф. Динеков, който щял да пътува до Ленинград и го пита дали може да отнесе едно по-пространно писмо за Лихачов, защото... / Динеков я прекъсва:/

Д.: - Климентина, вижте какво, значи аз съм следобед в къщи, минете!

В 16,15 часа тя се обажда на Пеев и многократно повтаря “Ще те науча аз тебе”, защото я “развращавал”. Той ѝ отговаря, че Стефан му се виждал много лъв, за да го сваля. Разговорът се върти около снощния гост и Петър ѝ казва, че по-скоро би легнал с нея, отколкото с него и че ако му паднела в ръцете, щяла да отслабне. Тя му отговаря, че бил “голям разбойник” и приключват академичния разговор с обещание да се чуят утре.

В 19,17 часа идва Стефан. Известно време няма говор... Тихо е. После ѝ се обажда Катя, с която се уговарят да се видят в 21,00 часа. Климентина казва, че има голямо желание да запознае Стефан с руския, но той сега няма време. По едно време тя произнася следната реплика:

К1: - Защо пък с мене да се случи това нещо в живота? Какво да правя сега?

В 20,50 часа Климентина и Стефан излизат.

В 19,40 часа от Рим се обажда ГКГ на Пеев. (N.B.: За да го предпазя от подслушващите го копои казах, че се обажда братовчед му Гошо Тинтеров от Стокхолм. Имах намерение да водим “кодиран разговор”, който копоите нямаше да разберат, а аз щях да науча интересувашото ме. Но Пеев провали плана ми с неговото “О здрасти брада!”, след което превърна разговора ни в лигавене и получената информация за Климентина беше съвсем оскъдна.) Каза, че в началото имало малко истерии, даже много истерии, но вече ѝ поминало, защото не я оставяли сама. Постоянно били заедно. След което остатъкът от телефонния разговор бе запълнен с данните за поръчката на магнетофонна глава за неговия “Ухер” (724 стерео – Болке, Мюнхен 00620, която, както ще се види, ще изяде собствената му глава.)

В 19,50 часа Пеев се обажда на Климентина и ѝ изпраща “Много здраве от един умрял.. Намира се в Рим сукиния син... Изпратил ти бил седем “ръкописа”. Получила ли си ги?” След отрицателния отговор Петър ѝ казва: “Ще трябва да ги получиш сигурно.” Тя мисли, че е ново писмо и го пита дали ще ѝ го донесе. Той ѝ казва, че няма нищо за носене, защото му се обадил “глас от горе” (по телефона) и говорили преди пет минути. Добавя още:

П.: - Много си е добре човекът. Питам го работи ли, каза, че не работил, а пари си имал. От къде – не питах. (N.B.: Разбира се, че са от ЦРУ!)

К1: - Господи, истина ли е това?

П.: - Не обичам идиотски въпроси.

К1: - Добре, утре ще се разберем /сmee ce/. Чао! ... Чао!

В 10,54 часа на 19 август при Пеев е дошла Климентина. Говорят за обичта между Георги и нея. Той ѝ казва, че ако не я е обичал, това не

означава, че никого друго не е обичал. Тя отговаря, че той никого не е обичал... После казва, че “лощото е, че този разбойник замина и не каза, че повече няма да се върне и остави разни надежди.” Той може да изпрати човек и всеки момент да я изтегли, прибере. Пеев ѝ отговаря, че това не е възможно, че не е работа за нея и че няма да издържи. Климентина не се съгласява с него. Силна музика ги заглушава.

В 18,15 часа при Петър са Татяна, Георги Василев и Величка Запрянова-“Скарлет”. Темата на разговора им отново е ГКГ и той е резюмиран в една полицейска “Справка” от “кухнята на канибалите”. В края на този разговор Василев казва, че по-добре би било, ако Георги беше умрял, защото постъпката и последствията от нея сега ще са много по-лоши. “Скарлет” казва, че иска да му изпрати писмо. Василев смята, че изпратено от България, писмото няма да стигне до Георги, затова я съветва да намери начин някой да пусне писмото ѝ от друга държава... “Скарлет” казва, че искала да отиде при Климентина и да си поговори с нея приятелски. Петър реагира много остро и ѝ забранява категорично да не я безпокои. Той казва, че е нахално от нейна страна, след като е била любовница на мъжа ѝ в продължение на година, да ѝ се обажда, за да я “утешава”. Тя го обвинява, че е казал на Климентина за връзката ѝ с Георги и само е създал големи неприятности... Петър повтаря, че се чуди на нахалството ѝ. “Скарлет” се обижда и си отива сърдита. (С № 073263, Р, “Анархист”, 17,18,19.08.1973 и т.н.)

В 17,48 часа на 20 август (по случай 21 години от поставянето на първата бомба на ул. “Оборище” № 95) Климентина се обажда на Краси и ѝ съобщава, че Георги ѝ се обадил по телефона: “Луд човек, за връзка не.”... Краси казва, че ѝ е много интересно какво е говорил Георги (като се смее). Климентина ѝ отговаря, че хич не ѝ е до смях, по-подходящо е да плаче, но няма никакъв смисъл!

Споменава, че ѝ се признал в любов, а тя го призовавала към малко повече твърдост, за да преодолее носталгията си. Продиктувал ѝ своя адрес: Via Maggio XXIV – LATTINA - 04100 / ITALIA и ѝ искал различни адреси на хора там, като Катята, една друга Катя Гюлеметова, баджанак му и др. После казал, че бил толкова твърд, колкото и преди 20 години и пожелал “Горе главата!” Изобщо никакви неадекватни идиотщини... Обещава да ѝ разкаже по-подробно, като се видят, защото “не е за телефон”...

В 18, 02 часа от Благоевград се обажда майката на ГКГ. Климентина я уведомява за проведения разговор със сина ѝ, обяснява, че се е обадил от Рим и обещава да разкаже като се видят. Съобщава ѝ за получено писмо до Петър и че утре я викат на разпит, поради което очаква един много напрегнат ден... Майката казва, че след някой ден ще дойдат в София за няколко часа да се видят и разберат...

(С № 073399, П, “Терорист”, 20.08.1973 и т.н.)

В 19,05 часа се обажда Краси и разговаря с Петър и му съобщава за телефонния разговор на Климентина: “Тарабет тоя път се е обадил от свободния свет.”

П.: - Той и на мен се обади по телефона...

К2: - Сладурани. И какво ти разправя? Че те обича много? Защото и на Климентина казал така. /смее се/

П.: - Тя сега ще дойде при мене.

В 22,15 часа К1 идва в дома на Пеев... Той ѝ казва, че навремето я съветвал да внимава по отношение на Георги, но тя не го сторила. Климентина му отговаря, че тогава Георги бил съвсем друг. (N.B.: Не изключвам възможността да съм ѝ изглеждал като някакъв “активен борец” от противния лагер, който сега разказва само страшни спомени, но “утре” може да се окаже много изгодна “партия”). През време на следването си имал много неприятности и тогава се изнервил. (N.B.: ???) След това Климентина разказва за днешното си пребиваване в милицията. Питали я на какво разчита. Тя отговорила, че всичко може да се случи, може да се разболее от инфаркт.

После разговарят дълго с Краси по телефона.

(С № 073400, П, Съобщение № 073261, Р, “Анархист”, 20.08.1973 и т.н.)

В 0,30 часа след полунощ Краси и Пеев разговарят за Климентина. Той я пита как се е разделила К1 с хората, които са я разпитвали.

Краси казва, че са се разделили приятелски и любезно. Тя ѝ казала, че са я разпитвали упорито “за някакво трето лице, което искат да бъде замесено”. На няколко пъти я попитали дали смята, че има някаква връзка и кое го е накарало да избяга. Бидейки в колата, тя забелязала един човек, който махнал с ръка и една “Волга” тръгнала след тях...

Петър казва: “Може би точно когато са се готвили да сложат ръка върху него, той се е изхлузил.” Краси разказва, че често споменавала за кума си (N.B.: Той нали я учеше да казва само “истината”!), поради което я попитали дали този кум не е Петър Пеев – терориста.

От разказа на Краси, Пеев заключава, че “на тях им трябва софийска история за неговото бягство, а историята я правят хора. Затова шарят по София. (N.B.: Казвах му, че го търсят за “кошаревски свидетел” срещу мен.) Второ, по какъв канал се е осъществило нахалното бягство? Но аз предполагам, че процеси няма да има. Сега ги интересува какво върши той там... Искат да я изплашат. Те знаят, че кой знае какво тя не може да им каже. По-скоро ги интересува при кого ще отиде и какво ще споделя. Тоест кого ще предупреждава. След това може да си живее спокойно.” (N.B.: Пророк!) После говорят за курса на лирата.

В 18,54 се обажда Величка Запрянова - “Скарлет” и разговаря с Пеев. Тя му казва: Петре, имам една молба към теб. Много те мола да я изпълниш.

П.: - Кажи, Маце!

“С”: - Хайде, ако се обади Георги го поздрави от мен.

П.: - Добре.

“С”: - И му кажи, че все така силно го обичам.

П.: - Много хубаво.

“С”: - Нали ще му кажеш?

П.: - Ще му кажа.

В 21,55 часа Пеев се обажда на Климентина: - Занесе ли ония работи?

К1: Да, да. Хората ми направиха протокол, че съм ги предала. Подпи-

сах го. Подписа го и човекът, който беше. (N.B.: Това човеци и хора ли са!?)... Та между другото ме питаха защо “Йосиф”? И се наложи да обяснявам вашите идиотски шеги с “Поразяващата ръка”. Казах им - това е един стар спор между тях. Че ти смяташ Йосиф за добро явление, а той не. Видя им се странно, че имаш такива възгледи. Явно не те познават достатъчно.

П.: - Сега ще ме опознаят. Откъде го извадиха те тоя “Йосиф”?

K1: - От обръщението към теб в писмото. Големи сте прасета и двамата, нейсе.

Съобщение № 073096, Р, “Анархист”, 21.08.1973 и т.н.)

В 7,10 часа Климентина и майка й разговарят за разпита. Радка я съветва.

K1: - Мамо, ти не се безпокой, аз знам какво да кажа!

P2: - Абе, Бечи, ти знаеше и когато се ожени за него.

Климентина си пее.

P2: -И какво, на улицата спря колата на милицията и каза – Заповядай-те!?

K1: - Да, много удобна, широка кола.

P2: - Леле Бече, докъде доживяхме!

K1: - Първия момент изпитах даже облекчение. (N.B.: Оставало е само да ги обикне, за да заприлича на финала в “1984” на Оруел.)

P2: - Бечи, Бечи, защо трябваше тогава да те водят в болницата!? Пуста глава, защо трябваше да те запознавам с тоя конспиратор. (N.B.: В устата на мон екс бел мер, конспиратор звучи като мръсна дума.)

K1: - Във всеки случай, ако не ме беше завела там тогава нямаше да се запозная с Георги никога!

P2: - Как не те прескочи тази горчива чаша!

Климентина пее. (N.B.: Като... Офелия.) Пауза.

В 15,02 часа Климентина отива в тоалетната, а майка й почиства и мие чиниите.

В 15,35 часа. Тихо е.

В 22,36 часа - само телевизия.

(С № 015163, Р, “Терорист”, 21.08.1973 и т.н.)

В 9,33 часа Пеев се обаждат на Георги Василев и му казва, че трябва да се видят на всяка цена... Пита го получил ли е призовка, тъй като неговата е пристигнала.

В 10,28 часа от Стара Загора Венци се обаждат на Петър Пеев и го пита “конспиративно” “каква става с Климентининия човек”. Пеев отговаря, че е изчезнал в Италия, а Венци смята, че е направил голяма глупост, защото ще умре от глад там.

В 12,37 часа му се обаждат Климентина и той я пита на коя улица са я викали, него го викат утре (четвъртък, 23 август) в 14 часа. Добавя, че Василев не е викан още, а тя отговаря, че той не би могъл да каже нищо съществено за Георги, освен колко водки може да изпие.

В 19,15 часа се обаждат д-р Генев. След обмяната на информации, той казва на Пеев, че навярно и той ще получи скоро призовката и че най-

важното е да се говори само истината – каквото знаят, това да казват.

В 22,17 часа при Пеев е дошла Климентина. Той иска тя да му разкаже “от а, бе” за всичко, което им е казала. И както е записано: “Защото не искам да влизам в противоречия с теб”. (N.B.: И нали разбираш, драги ми читателю, всичко това се подслушва и подчертава от копоите, които утре ще го... разпитват. Мамма мия!) Тя преразказва показанията си за случилото се с изчезналия й съпруг. “Сведенията” й са с повече от едномесечна давност и са известни на копоите в много по-големи подробности от тези, които могат да си представят “връзките” на опасните конспиратори от ГДОР “Анархисти”. Заедно с това уточняват детайли без всякаква “оперативна стойност, по които Пеев е “експерт”, но с тях се приготвя “навързването на три синджира роби” от споменаваните в разговорите безброй “лица”, чиято вина е разказването на вицове, клюки, интриги и слухове и познанството им с избягалия “враг на народа, партията и държавата”. Част от тях ще бъдат арестувани, разпитани, профилакирани и може би... вербувани. Накрая Климентина казва на Пеев “поверително”, че “сега разбира някои неща” и му разказва как “когато ходила в парка след случилото се с Георги, забелязала веднъж мъж, а друг път възрастна жена, които са я наблюдавали.”

На следващия ден в 19,16 часа Василев кани Пеев на гости, а той му казва, че е много изморен, “тия ми съсипаха нервите”. Василев го пита дали има нещо интересно, на което Пеев отговаря положително...

В 20,06 часа от Бургас се обаждат Иво (на телефона се представя като “Димов”). Явно новината е достигнала и до него, защото казва: “Какво става с такова, нашите хора, намаляха, нали?”. Смутен Пеев гледа да съкрати “опасния” разговор: “Не се чува, чао!”

В 20,50 часа се обаждат д-р Генев и пита има ли нещо интересно, защото сега е изморен и не му се излиза... Утре Генев заминава за Кюстендил и ще се върне в неделя вечер...

В 20,55 часа при Пеев е дошла Климентина. Тя се интересува как е минал разговорът му в милицията... Питали го дали Георги е подпомогнат отвън и че някой отвътре го е подтикнал. Петър казал, че Георги е от тия, които не се влияят от никой и сами си вършат работата... Все още се интересуват дали има канал? И търсят някаква ориентировка.

K1: - Ще ти кажа нещо, което ще остане само между нас. Мики казал на наш познат, че знае или по-скоро е очаквал Георги да избяга, защото му казали, че бил изпратил снимки, за да му изготвят паспорт. (N.B.: Идиотката Лвов е разказала на баджанаката и е била тъпана, “у нас и по света”, за снимките. Добре, че не познаваше Стефан Вълков, до чийто брат те бяха изпратени миналата година!) Но той не бил сигурен, че бягството е осъществено по този начин.

Петър я съветва да забрави всичко това, все едно, че не го е знаела... Понататък й казва, че ще има процес с антианархистическо значение, което още не значи, че процесът ще е публичен. Пеев разказва и за съветите, които дал на разпитващите го копои, вместо да записват в протокола за блявградския първи секретар на БКП – Дюлгеров, който косвено уведомил Георги за готвения процес и за министъра и “член на полит-

бюро” Караманев, който уредил шестмесечното му временно оставане в София, да пишат “отговорно лице” и “министерството”, за да не се задълбочават нещата. Съветите били възприети... “Ченгето, което го разпитвало било млад и не глупав човек, вероятно майор. Той казал, че за Георги “са събрани много данни, но не всички в логична връзка с поведението на нормален човек.” Петър добавил, че “за него той е шизофреник и това се изразява само във връзка с разсъжденията му по въпросите за световната социална революция”. После обсъждали мотивите за моето бягство. След това двамата бойци-дисиденти уточняват и съгласуват показанията си по редица други въпроси, като станалото историческо “писмо до Красимира”, за чиято съдба Петър нямал намерение да крие каквото и да било или да излъже при разпитите, защото не желал да рискува “заради нея и самолюбието й”... А Краси била учудена, че “там” знаели за връзката й с Петър... След това обсъждат присъдата, която ще бъде издадена срещу Георги “за политическо бягство”... За Василев в ДС не проявявали интерес, защото той не принадлежал към “идейния кръг”, но в компания бил много приятен и порядъчен човек...

Като капак на всичко, Петър изказва предположението, че “някой ден Георги може да се озове тук напълно дегизиран и с чужд паспорт или в някоя друга страна с цел укрепване на революцията.” От Гачев едва ли ще се интересуват, а вуйчото ще се разтича по разните си връзки и всичко ще се уреди в негова полза. “След това започват разговор на философски теми – теориите на Аристотел за местото и ролята на жената в живота.” След 00,24 часа Пеев и Климентина продължават своя разговор. По-късно пристига и Краси. Говорят за всичко и нищо, Пеев дори излага своята “теория” за любовта, К1 му иска “успокоителна течност” от негов приятел ветеринар, “защото ме е страх, че от тези глупости и преследвания съвсем ще се...” /не се доизказва/... В един момент тя казва, че първия път са я викали в I-во районно управление... Краси пита под чие име я е споменала – бащиното или Цветкова?

K1: - Под бащиното. Защо се интересуваш?

K2: - Защото в такъв случай може и мен да извикат. Баща ми е регистриран като анархист и на два пъти е бил уволняван от София.

K1: - Кога?

K2: - След 9-ти. (N.B.: Мамма мия, какви анархисти! – Затова пропаднахме.)

(С № 073962, П, С73588, Р, “Анархист”, 22/23.08.1973 и т.н.)

На “Турко” 34 са пристигнали родителите на ГКГ и семейството на брат му. Ожалват Георги и Климентина. (N.B.: С взаимно лицемерие, като всеки пази своя камък в пазвата си...)

В 11,50 часа сядат да обядват. Мама казва: “Хайде дано и Гошо да си хапнува! Какви са тия гладни стачки?... То и там има решетки...” После говорят за имущества и изказват опасенията си дали тия мръсници няма да им ги конфискуват.

След 16,45 часа се прибира Климентина и започва да разказва на свекърва си за разпита в милицията, за “страданията и отчаянието на Георги” и

необходимостта от трудова терапия... На “тях” всичко им било известно и сега ще научат и зъбите им. Знаели и за сестра й, за Огнян и т.н. (N.B.: Всичко, с изключение на това, което стана причина за всички тези разговори и за още много други неща.) По-нататък Климентина казва, че “разчита на Катя, която може да даде сведения за Георги и за благоприятното уреждане на неговото положение.” Казва още, че четири пъти е била на разпит и вече има опит... Интересували се от изнуданите им семейни връзки и с кои хора са се срещали и излизали. Тя отговорила, че поради заетост малко са излизали. Имали една постоянна компания, с която прекарвали често заедно. Изброила участващите в нея...

Огнян, който междувременно се е прибрал от работа, се интересувал защо “тези джандари” се интересуват от тия неща... Климентина споделя с присъстващите, че ако са я викали първите десетина дни, когато била ни жива, ни умряла, може би е щяла да им каже повече... (N.B.: Всички подчертавания са на копоите!)

Свекърва й казва, че през нощта, когато той заминал, поне 50 коли са минали по улицата, тръгнали за границата, за да го търсят... После говорят за Варшава, за Лихачов и Якобсон. Майка й казва, че в тях й е надеждата, че ще й намерят работа, че ще може да пътува през Финландия. Климентина й отговаря, че всичко ще се уреди, обаче няма нея на кого да остави. Пак станало дума за имотното им състояние. Огнян смята, че това е шантаж.

Климентина заявява, че няма намерение да трепери пред следователя, че тя стои по-високо от него и той трябвало да разбере това нещо. Тя е искала да му покаже с държанието си, че пред него стои човек... Тя започва да чете бележките си, по които е давала показанията си. Огнян я пита дали им е казала, че някои хора търгуват със сиво вещество, а “те” го продават много евтино, после се интересува от показанията на Пеев. Петър говорил за анархизма на Георги, за това, че в идеологическо отношение има някакво не съвсем нормално отношение към действителността... Майката на Климентина (всъщност на ГКГ) казва, че сега ще го изкарат и луд. Тя й отговаря: “Ами мамо, той си има тапия за това.” В 19,26 часа Климентина се обажда на Лиляна Грашева, която я кани на гости...

В 19,41 часа Климентина се обажда на Краси, която ще ходи при Петър и я кани за утре вечер, но тя й казва, че е заета и после:

K1: - Приятно прекарване! Много здраве на пора Пеев и му кажи, че утре от 8,00 часа съм... /не се доизказва/ (N.B.: На среща с “белите вуци”.)

Вечерта в 20,00 часа на 25 август идват гости – мъж и жена. Последната казва, че “Георги не трябва да бъде обвиняван. И друг на негово място би постъпил така – не му дават жителство, постоянно го заплашват със затвор и т.н...” Мъжът се намесва – не било честно това, щом се е оженил трябва да живее при жена си. Гостенката е убедена, че Георги ще се нареди добре и един ден ще чуят Бечето да се обажда от Рим /смее се/. Радослава е недоволна от думите й, но другата продължава: “Голяма работа, ще отидеш и ти в Рим.” (N.B.: Всички сме за Рим, всички сме за Рим!)

В 22,21 часа родителите на Георги и Огнян се връщат от вечеря. Свекървата на Климентина казва, че при Зоологическата градина се срещнали с руския Катя и се разцелували. Повече за тази среща не говорят...

В 22,50 часа си говорят двете Радки.

P1: - Тодор много ми се кара, че говоря повече отколкото трябва.

P2: - Виж, за Таня разправях навсякъде, ама за Георги си мълча.

P1: - Катя е човек, който мисля ще бъде добра връзка, ако поеме някакъв ангажимент. Но ще поеме ли? Ние там нямаме никого, който е на работа...

P2: - Виж какво, абсолютно безмислено е да изпращаш долари. Защото там са вече по един лев, а ти ще ги купиш тука по три лева и ще отделяш от залъка си...

P1: - Тя (N.B.: Климентина) беше казала, че ще даде на Катя тая старата /?/ картина и иконите. Аз съм против, защото ще отиде да ги изяде с пунгаши, той не е човек, който...

P2: - Може и да ги подари. Абе няма да го оставят Георги. Отначало ще го хранят в лагера, а после ще си намери работа и толкоз.

В 23,30 часа двете жени си лягат.

(С № 156389, Р, “Терорист”, 25.08.1973 и т.н.)

В 7,30 часа двете Радки и Коце /бащата на Георги/ закусват. Влиза Климентина.

K1: - Много ви здраве още един път от нашия човек.

P1: Къде? От кого?

K1: - Картичка до Лили, тя затова ме беше канила на рожден ден..

P2: - Не вярвам толкова да ги е зарадвал.

K1: - Напротив, този път тя е написана внимателно: “Много здраве на Лили, Васил и малката. Ваш Нестор”, нищо повече.

P1: - Сега пък Нестор, кой е той?

K1: - Е, моля – Махно.

P2: - Кой Махно? Оня ли разбойник дето фъркаше с тачанката по пътищата да убива хората. Той на него ли се пише!? Тях!

K1: - Ти отде го знаеш това, къде го учи? В учебника по география ли?

P1: - Ти знаеш ли, че снощи видяхме Катя? Прегърна ме и ме целуна... Вика бъдете спокойна, той материално няма да бъде зле. Ние ще го оградим с внимание, аз мога всичко да му дам... Каза, че до края на септември е тука.

K1: - Нека засега тя да седи настрана. Каза ли й да не се весва насам? Аз с нея съм говорила накратко само един-единствен път, защото не искам да ни виждат заедно.

P1: - Като му казах на Тодор, той вика “Те следят Катя!” и побесня. Затова си отидохме. Викам му, тия дето трябва да го знаят – знаят, ако трябва да предприемат нещо срещу тебе...

P2: - Аз имам такова долно мнение за Махон ли е, Махно ли е.

Радослава е възмутена, че Георги се е подписал с името на един разбойник. Радка се интересува от историята му. Климентина обяснява, че е бил водач на селските бунтове в Украйна през 1918 до към 1920 г.,

който бил използван и от болшевиките за борба срещу белите и реакцията. (N.B.: И това е казано за човека, който се ръководеше от максимата: “БИЙ БЕЛИТЕ, ДОКАТО ПОЧЕРВЕНЕЯТ, И БИЙ ЧЕРВЕНИТЕ, ДОКАТО ПОБЕЛЕЯТ!”) Радослава казва, че той е бил един анархист и нищо повече и е бил използван само за терористически действия.

Радка казва, че не всички анархисти са поставени в неизгодна позиция. Мъжът на стринката на Климентина например бил също анархист, но се ползвал с голямо уважение. Радослава обяснява, че това се дължи на факта, че е бил интербригадист и има още много други заслуги...

K1: - Само моля ви се мълчете за това име, защото това име до сега не се знае и е хубаво да си остане...

Радослава не може да се примири с това, че Георги се е подписал с това име и се обръща към Радка с предложение Георги да бъде обявен за луд.

P1: - Пък може и да е луд тоя човек, дето прави така. (N.B.: Мадре, “Не падай подло на колене!”)

K1: - Кумът Петър каза всичко ценно, което имаме, да отиде в твоята стая!

P2: - Че какво ценно има?

K1: - Радиото на чие име е?

P1: - От неговия гардероб има ли нещо, което могат да вземат?

K1: - Няма нищо, освен един светъл костюм.

Климентина добавя, че след всяко такова дело има известна конфискация на имуществото. (N.B.: На босия цървулите.) След това се връща отново към темата за следенето. Тя казва, че Иво се обадил от Варна по телефона и питал Петър вярно ли е, че са намаляли с един човек? Петър се ядосвал много, защото вероятно телефона се подслушва и са си помислили, че “каналът” е през Варна.

По повод продажбата на къщата в Любимец, Радка казва, че делът на Гошо ще се запази, защото някой ден може да вдигнат бариерите и той да се завърне болен, безпризорен, като последния сиромаш. Радослава отговаря, че отвреме навреме дават амнистия за емигрантите, но не и за тези, които са работили против нашата държава. Климентина подхвърля, че търси един американец за фиктивен брак. Възможно е й Георги да изпрати някакъв човек със същата цел. Тя вижда единствената възможност за излизане от тук като се разведе и сключи брак с чужденец... (N.B.: Всъщност за последвалото интерниране най-голяма роля е изиграл “двойният език”.)

В 15,55 часа горните се връщат от обед и продължават за изчезването на Георги. Радка изказва съмнение, че “онези” са имали заповед за арестуването на Георги, което Радослава опровергава. Тя споменава за десетте долара, които Климентина имала и Георги искал да му ги изпрати.

В 22,25 часа телевизията продължава да работи. Климентина е сама – ходи и пъшка.

(С № 073267, Р, “Терорист”, 26.08.1973 и т.н.)

В 07,20 часа. Тихо е.

В 08,00 часа Радослава подхвърля, че това бягство на Георги може да им

донесе голями неприятности. Климентина не се съгласява с нея. В 8,50 часа Радослава говори с жена... Преразказва казаното от Климентина пред следствието, че повече не се интересува от мъжа си и щяла да се разведе.

В 13,45 часа Климентина казва на майка си, че днес при нея е дошла "Катята". Според нея, като се качили горе, никой не ги е виждал. Катята щяла да заминава и щом тръгне щяла да занесе нещо. Уговорили се всичко да се напише на френски и щом пристигне да го възпроизведе. Климентина смята да й даде една книга от... Георги Джагаров. (N.B.: "Конспиративно", нали в Европа размитат за Джагаров.) След това провежда разговор със свекър си.

K1: - Невъзможно е тате.

Коце: - Защо?

K1: - Той толкова явно показва, че държи на мене, че сега ще ме пазят с четири очи. Един вид като заложник, ако започне там нещо да прави. Не мога и майка си да оставя с това високо кръвно. Какво да се прави, животът е това. Един ден, след много години може и да стане нещо, ама то ще бъде когато съм пенсионирана.

Коце: - Да.

Огнян казва да пишат на Георги да не пише писма, а само картички. Да не правил шуротии, защото щял да прехвърли границата, за да му ступи главата. Огнян 20 години му едъл попарата. (N.B.: Навярно още тогава копоите са разбрали, че и този е узрял, ГОТОВ да падне в зиналата им паст!)

В 18,20 часа при Радослава е дошъл Иво, който се е върнал от Бургас. Още от вратата Климентина започва да му се кара защото казал на Петър, че приятелите намалели с един...

Иво: - Аз щях да му кажа, че са намалели с двама, ама хайде викам...

P2: - Кой това? Кой друг?

Иво: - Аз съм следващият.

(С № 172176, Р, "Терорист", 27.08.1973 и т.н.)

В 18,30 часа при Пеев има мъж, той споделя с Петър желанието си да избяга през Югославия. Пеев му дава съвети как да осъществи плана си без да го "гепат" – добре било да има в наличност югославски паспорт, а още по-добре – западен. (N.B.: П.П. би могъл да живее с хонорари, като консултант-експерт!..) Мъжът говори за някаква жена от ГФР с която има връзка. Пеев му казва, че там ще може да се опре само на нея. Тогава няма да има нужда от съпругата си. Мъжът имал среща с нея в хотел "София". Утре може би ще мине да го запознае с нея.

В 21,05 часа Радка, майката на Георги води един много дълъг разговор с Пеев в който често се връщат към Георги и ДС. P1 оприличава Гошо с княз Мишкин или с Дон Кихот.

П.: - Мишкин е нежна душа, а Гошо не е.

P1: - Той върви през просото. Това не е никакъв революционер. Хората без да приказват, вършат работа.

П.: - Този път Гошо си свърши работата без да говори.

Радка му разказва за последното посещение на Гошо в Благоевград, когато се скарали много остро. Тя му казала да върви да прави своята революция другаде, а не да се държи за полата ѝ. После допълва, че повече никога няма да го видят. Те с баща му са стари. Петър казва, че не вижда промяна на нещата, която би позволило той да отиде при него или Гошо да дойде тук... По-нататък Петър спира вниманието на факта, че търсейки нещо около Гошо "те" водят масово разпити, което показва, че са много безпомощни. Според него, те нямат под ръка хора от които могат да научат това, което ги интересува... После говори за опасността на която са подложени близките на бегълците... Добавя, че "те" няма да оставят нито един канал неподслушан. Климентина му съобщава, че някаква личност се разхожда под прозореца... Петър и заявява: "Толкова ме е яд, че не съм аз в Рим", а след това тук могат да си говорят за него каквото си искат. После Петър започва да обяснява, че между тях, в продължение на 20 години съществувало съперничество – "Кой е по-така". В основата си спорът бил по въпроса за революцията, след което повтаря: "А сега умирам от мъка, че той мина, а аз не можах. (N.B.: За копоите на ДС това означава, че ако може, порът би избягал, както "шефа", поради което ще трябва да му попречат всячески, макар че това са само бръщолевения, защото, ако беше се съгласил, щях да му помогна в прехвърлянето още през месец май!) Следват много важни "размисли" - Петър очаква сега един реванш. (N.B.: Очакваният "реванш" е на 14.09.1973 г. в... Беле-не!)... После обяснява, че ако нещо е спирало Георги досега, това са първо носталгични елементи, второ семейството и трето Климентина. "Ние с него сме обсъждали много подробно плановите за бягство. Той ме е канил няколко пъти, казвал е че идва момента и трябва да се тръгва. Аз съм му казал, че не мога, тъй като няма кой да храни домочадието ми." (N.B.: И след такива пиянски/?!/ приказки, върви отричай, че не си "знаел и не казал"!)

По-нататък Петър разказва, че за него /Георги/ основната пречка да не замине по-рано е била добротата на Климентина. Георги споделял с Петър, че тя е много добра и не може да ѝ направи зло. Но според Пеев тя е един егоист безподобен и може да погуби човека. Ако не е била тя, Георги е щял да замине още преди 4-5 години... Най-после той се е преборил с тези свои задължения към Климентина... След това, като че ли без връзка заявява, че ако е един генерал, ще напише на Георги писмо, че жена му е в лагер. При такова положение, той ще се върне и ще влезе в мазето. Петър продължава: "Ако те знаят истинските му настроения, биха могли да опитат този вариант, за да видят какво ще прави."... Петър не може да разбере защо и при двата разпита непрекъснато са му задавали въпроса защо Георги не е споделил с него намерението си... Според него, Георги е постъпил много правилно, като не е казал на никого, защото в противен случай е бил възможен провал. Сам си свършил работата без никой да знае. "Онези" обаче не му повярвали... (С № 037005, Р, "Анархист", 28.08.1973 и т.н.)

В 16,00 часа при Климентина идва Лили Грашева. K1 ѝ разказва, че се е виждала с Искра Панова. Тя ѝ казала, че за нейния случай сигурно ще

се събере партийното бюро. Искала да ѝ го съобщи, за да знае, да бъде подготвена за най-лошия вариант. (N.B.: Партийните свине считат това за нормално и подготвят жертвите аврамови!)... Продължават да говорят. Климентина казва, че сега настроението е антилевичарско в нацията (?) и не е изключено да се придаде на процеса някакъв бурен характер, защото сега се води борба срещу маоисти, троцкисти и анархисти.... След това се черпят и коментират кой може да тръгне с Климентина на почивка. Лили смята, че Катя е най-подходяща, но не знае, дали тя ще се съгласи.

(С № 073470, Р, “Терорист”, 29.08.1973 и т.н.)

В 22,00 часа на Гурко 34 са се събрали на вечеря Климентина и майка ѝ, свекърът и свекървата, Огнян и малката му дъщеря Ели.

Майката на Георги е била при адвокатата Венко Кирчев. Той ѝ казал, че

- Климентина трябва да се разведе с Георги;

- Трябва да намерят начин да съобщат на Георги да не пише;

- Да му внушат да не се занимава с никаква политика, а да си гледа работата;

- Процес няма да има, защото Георги не притежава нищо за конфискация;

- Абсолютно е сигурен, че ги подслушват, затова да бъдат внимателни!

Климентина отговаря на свекърва си, че няма намерение да се развежда, а ако все пак това се наложи, тя ще реши въпроса с Георги, посредством Катя... После тя казва, че в хороскопа ѝ се казвало, че 1973 г. ще бъде преломна в живота ѝ. По повод това, че Георги не трябва да пише, Радослава казва, че са му изпратили писмо, чрез свой близък. Венко казал, че ще стане много лошо, ако в следващото си писмо Георги пише, че го е получил. После идва Огнян и майка му казва, че трябва да си изберат той и баща му от дрехите на Георги... (N.B.: Като на умря-я-я-ло-о...) Тя заявява, че е решила да си замине утре на обед.

На 30 август 1973 г. в 9,50 часа Радка и Коце разговарят. Тя му казва: Страх ме е много стринката като прати на Гошо писмо, да не би да пише “получих писмото от стринка”. И да я викат Климентина да питат какво е това писмо и по кого са го пратили? Той не се съобразява с нас, ох! (N.B.: Много sprechen!)

През това време (30 август) у Пеев са на гости кандидат-беглецът и неговата германка Ренате. Петър иска тя да пише едно писмо на неговия приятел, който е държавен престъпник – замина за Италия без паспорт. Тя отговаря, че няма проблем. Петър ще продиктува писмото, а тя ще си го запише на немски в бележника и ще го пусне от Германия. Уговарят и обратната връзка – той ще пише до нея, а тя ще препрати писмото му до приятели в Чехословакия и от там – за България. Пеев диктува: “Скъпи г-н Бронщайн, вашата дейност в Париж е престъпна по законите на страната и вие ще бъдете съден. Вашата жена е разпитвана многократно и приятелите ви също. Полицията знае всичко за вас. (N.B.: Не, защото ако знаеше поне малко, най-вероятно аз щях да съм труп!) Телефонните

разговори се контролират. Подпис: Йосиф.” След това ѝ съобщава моя италиански адрес. Понеже ние българите сме полиглоти, обясненията са по-мъчителни от родилни мъки. Господжата обяснява, че е родена в Хитлерова Германия и има малко практика. Тя обещава да ми позвъни. Петър е много доволен и ѝ благодари, като обещава да организират посещение на някой манастир. Гостенката, чиято съдба не е известна, е олицетворение на добрата воля... Касае се, ако не за конспирация, за съучастничество.

След като нещастните прелюбодейци си отиват, у Пеев идват други гости, с които коментират разговора с германската търговка Ренате, която се възхищавала от евтинията и спокойствието, което имало в София през нощта, защото у тях това било невъзможно. При тях имало много бандити. Срещу им полицията не вземала мерки. (N.B.: Защото си делят награбеното. Иначе психозата се създава от медиите по поръчка.) Обикновено когато задържали някой бандит му вземали документите и го пускали, като му казвали, че ще го извикат за делото... При тях нямало бандити само по времето на Хитлер! (N.B.: Защото “по времето на Хитлер или на Сталин бандитите бяха на власт и не търпяха конкуренти, а въпросните двама – фюрерът и вождът – бяха техни “капо ди тути капи”.) Накрая си разказват стари вицове, на които всички се смеят.

(С № 000480, Р, “Анархист”, 30.08.1973)

В 7,49 часа Радка и Климентина закусват. Майка ѝ я придумва в понеделник да отидат на гости на някого. Климентина отказва:

K1: - Писала съм на Георги, ако ми се обажда, да се обажда всеки понеделник, след първо число.

P2: - Защо да ти се обажда? Не разбираш ли, че не трябва да имаш връзки с него поне една година. Не си прави живота по-мъчен от сегашния, защото ако те захвърлят из Добруджа...

K1: - Моля ти се, имам желание да не се карам с тебе. Уважи го!

(С № 073487, Р, “Терорист”, 1.09.1973 и т.н.)

В 20,30 часа Краси е при Петър. Тя коментира написаното във вестниците по повод процеса срещу Красин и Якир. (N.B.: Синове на видни болшевики, изпратени от Йосиф Джугашвили в... Аида.) Тя счита, че обвиненията срещу тях не са много убедителни. Например, обвиняват Якир в подривна дейност, за която получил от кореспондента на “Свободна Европа” магнетофон, а в дома на Красин намерили скривалище за забранена литература. Краси казва, че всичко започнало от известното писмо на Сахаров, в което пишел, че тия, които се обвиняват в нещо, което не може да се докаже, се обявяват за психично болни и биват затваряни в психиатрията.... Тя казва, че е невъзможно сега тези хора да “са се оплюли” пред съда и да признаят изцяло вината си...

(С № 073271, Р, “Анархист”, 1.09.1973 и т.н.)

В ПОНЕДЕЛНИК, на 3 септември 1973 г., в 16,30 часа на гости на Климентина идва Пеев, който ѝ признава, че я харесвал много. Тя обаче ис-

кала да си запази приятелските отношения към Петър и да не ги променя в друг род такива.

В 16, 38 часа (8 минути по-късно) от Рим се обаждат Георги Константинов (N.B.: Съобразно уговорката за “първия понеделник”) и провежда следния разговор:

Г.К.: - Как ти вървят работите?

K1: - Никак не вървят. Още не мога да се съвзема, но ще започна да работя.

Г.К.: - Имаш ли неприятности?

K1: - А, не, не, не... (N.B.: Тройното “не” е по повод на моята закана в писмото ми до Краси. Можех ли да я изпълня? ВЕДНАГА – не.) Батко, много ми е мъчно. Защо стана така? /Към някого казва: Викай Петър!/. Г.К.: - Бече, на мен още повече, но нямах избор.

K1: - Разбирам, разбирам. Добре миличък, пиши ми, все един ден ще започнат да се получават писмата... Тука при мене е Петър и той те поздравлява...

В 18,52 часа Красимира се обаждат и пита дали при нея е Петър. Климентина ѝ казва, че Петър си е отишъл, а Георги се е обаждал, без да съзнава, че ѝ вреди... Тя се опасява, че той се чувства много самотен и може да се върне. (N.B.: О, mon Dieu!)

Краси е на мнение, че е съвсем излишно Георги да търси Климентина... После двете разговарят продължително за взаимоотношенията си с Петър. K1 уверява K2, че тя не бива да се опасява, че ще се поддаде на натиска и ухажванията на Петър, защото държи да запази приятелството си с Краси.

(С № 073634, Р, “Терорист”, 3.09.1973 и т.н.)

На 5 септември 1973 г. Петър и Климентина са задържани по за 48 часа. Двата телефона загряват от многобройните обаждания. Майката на Петър обяснява на Миле, Красимира, Василева, Боряна, Цанка, Стоян Генов и др., че синът ѝ е арестуван...

Петър се завръща на следващия ден (6.09.1973 г.) в 19,20 часа. Краси и д-р Генов му се радват. Той им обяснява, че “това е било някъде на “Развигор”, около IV-то районно управление”... Направили са много щателен обиск. Прегледали всичките му книги. Търсили нелегална литература и “смятали, че той и Георги били проводниците и разпространителите ѝ”. Генов казва, че и у Климентина е било същото... По повод тетрадките със стиховете на Генов, които са на съхранение у Пеев, последният се очудва от къде подполковник Пантелеев е познал веднага почерка му? (N.B.: Много просто – от писаните доноси!) Иззели порнографски снимки от колекцията на Пеев...

(С № 037411, П, C037135, Р, “Анархст”, 5,6.09.1973 и т.н.)

В 11,15 На гости при Радослава е баба Санда Василева. P2 ѝ казва, че взели много фотографии и всички писма на Георги до Климентина. Търсили мемоарите му. P2 се възмущава, че Георги пишел непрекъснато писма до разни хора и създавал впечатлението, че има група... (N.B.:

*ба ти групата!) Тя казва, че Георги е извършил престъпление спрямо близките си с тези писма и обаждания по телефона... (N.B.: Адресатите не знаеха нищо и ако ГКГ им се обаждат, то е за да им развърже устите и да отклони вниманието на копоите от хората “от втория кръг“!)

В 14,40 часа при Радослава е Стефан. Тя му казва, че “от първия ден след женитбата ѝ с Георги е била в непрекъснато напрежение. Свекърва ѝ я предупредила преди брака, че Георги е политически затворник и един ден може отново да се върне в затвора.”... Тя споделя, че нейна братовчедка щяла да замине за Швейцария, но не смее да вземе писма. Обещала оттам да пише на Георги. Радослава не знаела дали да ѝ каже да му съобщи, че Климентина е задържана, но се страхувала “оня шантавия македонец да не вземе да дойде”.

В 16,20 часа пристига стринката. След като научава за ареста на Климентина възкликва: “Гледай сега какви простаци! Тя какво знае, каква вина има тя?” P2 ѝ обяснява, че искали да придадат политическа окраска на процеса... Стринката съобщава, че е намерила кандидат за женене на Радка. Бил пенсионер-адвокат, техен роднина и живеел в Скопие... Тя му е говорила за Радка. Той бил българофил... P2 споделя, че идвали четирима души, обърнали всичко наопаки и при първия обиск намерили един портрет на Кропоткин и един на Троцки. (N.B.: Троцки – Маркулин-Бакунин, всъщност равно!) Питали я, защо Георги е увеличил портрета на този разбойник Кропоткин... Климентина отговорила, че не знае защо, но на името на този разбойник в СССР имало булевард...

P2 очаква сватята – P1 и Огнян и се надява те да потърсят Климентина, тъй като тя никога не се е разправяла с милиция... P2 започва да разпитва стринка си за кандидата. Осведомява се, че е вдовец...

Идват нови гости. Всички осъждат постъпката на Георги, който постъпил крайно нечестно спрямо Климентина. Една от гостенките казва, че ако в случая с Георги искат да инсценират нещо политическо, щели да ги разпитват, да ги мъкнат, но дано Климентина не знаела подробности за още някои връзки на Георги, за да не може да каже нищо, както и да я въртят. ... Но дори нищо да не им направят, все пак с по-друго око гледали на близките на избягалите и най-малко им отнемали възможността да пътуват в чужбина... Тя продължава, че може да са попаднали на нещо ново, за да направят обиск. Според нея има нещо. Изказва надежда, че Климентина не е в течение на абсолютно нищо.

Радослава разказва, че италианската полиция не искала да ги приеме, защото анархистите никой и никъде не ги иска, но за Георги това било гордост. Като се обадил по телефона, тя искала да го вземе и да му каже как има очи да се обаждат... Според нея, Климентина е направила една голяма грешка с тази женитба. Не можела да ѝ прости, че толкова добри момчета я искали, които сега станали професори и какви ли не, а тя тогава им се подигравала и си знаела само Георги, но той се оказал фантазбър, необуздан човек, който чупел и блъскал всичко. Не можел да печели, ами тръгнал да оправя света. Казал на K1 да отиде при него /?/ да живее по каналите. Когато бил тука, бил поне симпатичен, съблазнителен човек, мил и обичлив, но безотговорен по всички линии и по отно-

шение на Климентина. Разсипал ѝ детето, това е една истинска трагедия. Сега Радка не знаела за кого да жали, за умрелите ли, за живите ли или за себе си, че на стари години нямала дори спокойствие... Преди да си отиде стринката напомня отново на Радка за кандидата за женитба – казвал се Хаджиев. Радка се опасява, че той няма да я хареса. (N.B.: А аз, да ме прости господ, когато я виждах да се пудри и начервосва, ѝ казвах, че е време да помисли за грешната си душа!)

Към 22,12 часа Климентина се прибира. Разказва за ареста и разпитите.

K1: - Ами признах, какво да правя... А бе, аз колко неща.. да знаеш...

P2: - Добре де, какво призна? Кажи, за да знам и аз, като ме питат, за да не възникне противоречие.

K1: - Аз понеже нямам никакви материали и всъщност нямам какво да признавам за дребни работи... Те сега ми казват, че изобщо вече не става дума за Георги. Става дума за моя интерес.

P2: - ... Значи работата излезе по-сериозна, отколкото ние я мислехме.

K1: - Затова те моля да си мериш всяка дума, че ти не знаеш нещо, но щом има такива неясни приказки...

P2: - Ще ти позволят ли да заминеш?

K1: - Къде?

P2: - На “Дружба”, на почивка.

K1: - Не... Изобщо не ме питай, защото без да искам ще...

На 7 септември, в 8,25 часа при Климентина идва млада жена, която се изненадва като я вижда. K1 ѝ обяснява преживелиците си в мазето и споменава, че я шантажирали. Жената допуска, че около Георги може да има нещо, но той я е държал далече от тези работи. За това говори и фактът, че е писал, че заминава, тъй като няма друг изход... K1 признава, че с нея се държали учтиво и внимателно... Радка подчертава, че “пешкира опира” този, който е най-малко виновен. (N.B.: “Касапите колят все кротките крави”, както казвал Любен Каравелов.) Шепнат...

В 12,50 часа Радка и Нели са сами. Радка се оплаква, че от тревога ще умре... Те чули по телефона, когато Пеев казал на Климентина: “Дай торба да му приберем книгите!” Тя се ядосва, че дъщеря ѝ приказвала “фукърлъци”. Например казала, че на името на Маркулин водачът на левите опортюнисти имало кръстен булевард, това много ги ядосало. Тя обяснява на Нели, че освен Маркулин, другия бил Бакунин.

В 18,45 часа при K1 е дошъл Пеев. Той я упреква, че тя е едно тесто, че нейното отношение към книгите, разбиранията ѝ, мнения, становища са създадени от Георги. Според него това трябва да го разберат ония. P2 се вмесва афектирана и обяснява, че някога дъщеря ѝ е имала други разбирания, които били различни от георгиевите, но под негово влияние се е променила, а сега я е изоставил.. Според Петър в семейството на Климентина Георги е бил силния характер, а K1 била негово допълнение. Всъщност той я е формирал и ръководил. Петър не е виждал поглупава жена от Климентина, защото каквото казал ГКГ, тя веднага го възприемала, както по отношение на предмети, така и за хората. (N.B.: Прочелите предишната III част от моя “роман” знаят, че това е абсолютно невярно! Нашите разбираня бяха раздалечени с векове.)... Не след

много Петър си отива.

(С № 073273, Р, С № 072193, Р, “Терорист”, 6/7.09.1973 и т.н.)

В 14,10 часа при Пеев идва бившата му жена Надка заедно със сегашния си мъж старшината Стоян. Петър им разказва, че са търсили в дома му нелегална литература, тайни писма и оръжие. Причината била бягството на Георги. Властите били първоначално много обезпокоени, защото не знаели дали той е избягал или се крие някъде из страната и готви някаква акция...

На връх “9-ти” в 13,55 часа Климентина се обажда на Петър и пита защо я е търсил. Пеев отговаря неопределено – бил на, пък го пуснали порано. Казва ѝ, че ако Краси дойде, ще ѝ се обадят, но последната му е напомнила, че все пак, предпочита да бъдат само двамата...

(С № 073639, Р, “Анархист”, 8/9.09.1973 и т.н.)

След 20,20 часа на “Гурко” са се събрали Климентина, майка ѝ, родителите на ГКГ, Огнян със съпругата си и детето. Вечерят. Свекърва ѝ я пита как е прекарала днешния ден. Климентина отговаря, че е марширувала. Радка я пита дали е викала “Да живее”, без да се доизкаже, а K1 ѝ отговаря, че на този въпрос радио Ереван не отговаря... После говорят за неразположението си, което си обясняват на нервна почва... Майката на Георги разказва как се разсърдил, когато е бил при тях и си отишъл сърдит. Климентина обяснява, че вечерта когато се върнал от Благоевград е бил като градоносен облак. Имали среща с Огнян и същата вечер е ходил у Руменови. (N.B.: Румен е големият братов син на дядо ми Георги.) Румен непрекъснато им прашал много здраве. Майката на Георги допуска, че “те” са го търсили и в чичо му Кольо. Тя разказва как през 1953 година зет му Ганди го бил предал... (N.B.: което не е вярно.)

(С № 037536, Р, “Терорист”, 9.09.1973 и т.н.)

В 19,07 часа Климентина се обажда на майка си, която е у Олгини и ѝ съобщава, че родителите на Георги са се прибрали. (N.B.: Радост в къщи!) Двете Радки се договарят да се срещнат на ул. “Гурко” и “6-ти септември”, за да отидат на вечеря. Климентина също ще дойде с тях. Тръгват след 5 минути.

На следващия ден, сутринта рано в 7,00 часа P2 и K1 си говорят...

Радка се възмущава, че Климентина упорства и не иска да скъса всякакви връзки с роднините на Георги и да помисли да си уреди живота по нов начин.

В 7,50 часа P2 разказва на K1, че е имала четири златни парички. При обиска я попитали дали има пари и тя им ги показала. След това установила, че паричките не са на местото им. Радка заключава “той ги е взел”. Климентина иска да направи оплакване до следователя, но стигат до извода, че който ги е взел няма да си признае, тъй като е служебно лице.

K1: - Ей, крадци пладнешки!

P2: - Как можаха!

Обсъждат възможността някой друг да ги е взел, но я отхвърлят. В 16,30

часа Р2 намира жълтиците...

Вечерта разговарят Климента, майка ѝ (Р2) и свекървата (Р1). К1 завежда, ако с нея се случи нещо, да предадат всичко на Стефан или Лили Грашева. К1 отбелязва, че била в най-добро положение, тъй като си имала семейна гробница.

Р1: - Чакай де, ти затова си жена на революционер – за гробища и други такива. Чакай, ти още нищо не си видяла!

К1: - Аз не съм жена на никакъв революционер, след като той предпочете да се “изпари”. (N.B.: Тя бърка революционера с “Рицаря на печалния образ”!)

(С № 073646, Р, “Терорист”, 11.09.1973 и т.н.)

Сутринта /на 12-и септември/ Р2 разговаря с К1 по имотни въпроси. Последната е на мнение, че майка ѝ трябва да ѝ прехвърли или местото, или апартамента, защото в противен случай едното ще им вземат.

Р2: - Бих ти прехвърлила апартамента, но ако ти се яви нещо?

Говорят какво би станало с дела на Таня, след което Радка отново подхваща.

Р2: - Да ти прехвърля апартамента, но ако речеш да бягаш към Георги?

К1: - А, бе! Виж какво ще ти кажа мила моя /започва да шепне/.

Р2: - Докато съм жива...

Радка ще търси добър адвокат. Климента я съветва да ѝ прехвърли апартамента долу на нея, а за себе си да остави горната стая, за да си има жилище при всяко положение.

В 11,44 часа при Радка е дошла Лидка (приятелка на Таня и племенница/?/ на убития болшевик Емил Марков). Говорят за последните развития в “аферата Георги”. Радка се разплаква и казва, че съпругът ѝ си е дал живота за тази власт, а пък “дъщерите ѝ постъпили така”. Климента подала ръка на Георги, а той за отплата я изоставил. Тя заявява, че се срамува от хората и не смее да излиза от къщи. (N.B.: Интересно! Смятат, че “са ми подали ръка” и не се срамуват от отношенията и сношенията си с “народната власт”!) В 12,20 часа Лидка си отива...

В 13,02 часа идва приятелка на Радка. Тя ѝ сервира обед и я моли да наглежда дъщеря ѝ защото се опасява, че може да направи нещо със себе си, като е сама. Приятелката ѝ обещава и я успокоява, че няма да се случи нищо, докато тя е на почивка. (N.B.: Дори майка ѝ се подвеждаше. Между живота и театъра на Климента аз често губех представа, кое е реалното!)

В 20,45 часа Климента се обажда от Пеев на майка си и я пита дали свекърва ѝ е още у дома. Радка ѝ отговаря, че си е отишла и от своя страна се интересува дали К1 е била при проф. Динеков. Тя отговаря, че не е била, тъй като той не я е приел, оправдавайки се, че заминава и няма време...

(С № 073646, Р, “Терорист”, 12.09.1973 и т.н.)

В 00,23 часа Генов (“Струмски”) се обажда на Пеев и го баламосва, че и той бил “получил призовка, че му се печало яйце на гъза и че майката

си трака.” Щял да му я покаже утре. (N.B.: Само че за Пеев това “утре” няма да го има!) Накрая му пожелава, като за подигравка “Всичко хубаво, бъди жив и здрав. Лека...” (N.B.: Не се разбира - нощ или пръст!?) (С № 015966, П, “Терорист”, 13/14.09.1973 и т.н.)

В 18 часа Климента се обажда на Пеев и го пита какво прави? Той ѝ отговаря, че е много добре и я моли да предаде на Краси довечера да отиде в тях. К1 му казва, че няма да може, защото подготвя детето за училище. Петър казва, че ще остави бележка, Краси да дойде и на всяка цена да я прочете! (N.B.: Очевидно “Маската на Червената Смърт” го е навестила!)

В 18,05 часа Краси се обажда на Пеев и го пита какви са тия глупости, които е поръчал. Петър ѝ отговаря, че не са глупости и повече нищо не може да ѝ каже. След това я моли да се погрижи за детето, което ще се върне утре и я пита съгласна ли е да му стане настойник, тъй като той заминава. Краси го пита за причините, на което Петър отговаря, че не може да ѝ отговори, защото и той не ги знае. Моли я да плати наема за месеца, за да няма разпривии след това...

(С № 073998, П, “Анархист”, 14.09.1973 и т.н.)

В ЛАГЕРА ЛАТИНА КРАЙ РИМ (СЪБИТИЯ ПРЕДИ ПОТЕГЛЯНЕТО НИ ЗА ФРАНЦИЯ)

След пристигането си в Европа моят любимецки земляк Джон Маккормик, или Гошо Ставрев, се беше оженил за една кожарка, която шиеше дрехи от кожи в Рим и имаше дъщеря от първия си брак. От носталгия или от желание да ми покаже “стандинга” си, той ме покани на гости. Дамата беше “дете на нашите години”, някъде между 45 и 50-те, с отчувана, вече задомена и живееща отделно от майка си дъщеря. Доволно ограничена, но не повече от земляка, тоест в интелектуално отношение те си бяха лика-прилика. Кожарката сложи софра с вкусни гозби, като тия, които приготвяваше мама при редките ми завръщания у дома, обаче разговорът не вървеше – ние обитавахме различни пространства, както е модно да се казва днес. Джони ме разпитваше за България, за творническата ми Одисея и за бягството ми. Госпожата се насилваше да се държи гостоприемно, но аз се чувствах неуютно. В очите ѝ четях желанието да ми свлече кожата и я използва за някоя от кройките си. Затова приех с облекчение предложението на моя адаш да отидем на плаца на шофьорското училище, от което той трябваше да получи книжката си, тъй като сроковете на старата американска бяха изтекли, а рефлексите му – позакърнели. Благодарих на съпругата му за обед и си излязох. В училището, където вземаше уроци, даваха учебни коли. Джони, като понапреднал, се возеше на обширния плац сам и правеше големи кръгове. Покани ме да се кача при него на мястото на инструктора, където имаше спирачки, за всеки случай. Колата се въртеше неуверено и аз, който не разбирам нищо от шофьорлък, се питах, как ли би се справил землякът с бясното автомобилно движение на големите градове. Като изтече часът на урока-тренировка, той ми предложи да ми покаже Рим от стъклата на туристически автобус, който обикаляше в течение на три часа забележителностите на Вечния град. Минавайки край тях, чичеронето даваше обяснения на италиански и английски, но от превода на Гошо не разбрах много, освен познати имена, за които няхах нужда от преводач. Все пак му бях благодарен, защото се зарекох, ако имам възможност, да посетя базиликата „Сан Пиетро ин Винколи” и Сикстинската капела, за да видя оригиналите на Мойсей и Страшния съд на Микеланджело. Минах и край площад “Испания” с големия фонтан, около който, във все още неотминалите горещини, се тъпяха туристи от целия свят и хвърляха монети, а по стъпалата на отсрещната каменна стълба се излежаваха или бяха насядали хипита, които Джони понасяше трудно и се отзоваваше не особено ласкаво за тях. На връщане той ме покани да пренощувам у тях, но му благодарих за любезността и за всичко, което стори през тоя ден и го замолих да отидем до автогарата, за да се прибера в лагера. Пътном и докато чакахме потеглянето на автобуса, Гошо ми разказа за трудовия си живот в Америка. Първоначално бил портиер в някакъв Гранд Хотел в Ню Йорк, където го облекли в униформа с генералски лампази, за да

радва с импозантната си фигура отсядащите в хотела богаташи, които демонстрирали пренебрежението и превъзходството си пред кланящия им се генерал-портиер. Макар че заплатата била скромна, той съумял да спести някаква сума, с която, след като получил американско гражданство с новото си име, отворил бар, който се посещавал най-вече от нашенци и други “тъмни балкански субекти”. Когато спастрил петдесет хиляди долара и получил някаква пенсия от вноските, които правил за целта, “с пашапорта в джубата” се върнал на стария континент, където се задомил с кожарката. Всичко това той ми разказваше на любимецкия си диалект – българският му език не беше претърпял никакво развитие, което в чужбина е естествено. Години по-късно се видяхме в Париж. Беше се развел и ако може да се вярва на разказа му, след като подпомогнал парично кожарката в нейния “бизнес” и авоарите му се изчерпили, тя го изритала и Гошо живеел сам със скромната си пенсия, надявайки се да заеме мястото на престарелия Давидов и да си осигури един допълнителен доход, като на своя триестки хомолог и партиен другар. В чужбина той и болшинството любимецки legioneri се бяха преориентирали към Земеделския съюз на Гемето... Трябва да добавя още, че “Джон Маккормик” беше от категорията на “спартанците” или на скрънзите, цепеше косъма на две и успяваше да заделя от мизерния си доход и да спести отново значителна сума, с която се завърна в отечеството, след като това стана възможно и за “вражеската емиграция”. Защото имаше и “приятелска”, която беше далеч по-многобройна, но за това ще пиша на друго място и в друго време, когато видях различни нейни екземпляри. Тази порода хора, към която изпитвах най-дълбоко презрение и омерзение, се състоеше от гурбетчи или гастарбайтери. (Копонте ги наричаха икономически емигранти.) Те не желаеха да “разрушават мостовете си с родината” и срещу привилегията да гостуват на близките си в България или да ги посрещат в новото си местожителство, бяха използвани за различни “патриотични услуги” от шпионското управление на ДС. Когато решихме твърдо да напуснем Италия и да реемигрираме за Франция, изникна неумолимият въпрос за финикийските знаци – пътуването и на Запад не беше безплатно. Аз имах около 80 долара, от Франко и от баджанака, а на Стефан бяха останали по-малко от двеста, но тях той изпрати в България за двете си деца... От разговора с нашенеца-преводач в преговорите с принца разбрахме, че шурейт му се занимавал с прехвърляне на бегълци от Латина в други, съседни на Италия европейски страни. За отвеждането ни в Париж това щяло да му струва по 100 000 лири или 170 долара на човек – за риска, който поемал с тази си контрабандна дейност и бензина за обратния път от отстоящия на около 2 000 километра Париж. Информира ни също, че имаме възможност да изработим на черно тези пари. Някои от профугите работели по бостаните за прибиране на дините, а други в намиращия се в едно съседно градче огромен хладилник, откъдето товарили дълбоко замразено месо за целия регион. Предпочетохме последната работа, която се заплащаше по-добре – по 1000 лири на час. Още на другата сутрин се наредихме на пункта, където рано-рано мина-

ваха с камиони или с леките си коли италианските работодатели. Като роботърговци ни оглеждаха и посочваха тези с по-яките мускули и гърбове, натоварваха ги и ги отвеждаха, като на заколение. Колчо, който си боядисваше с черно гребенче косата, като бивш боксьор беше веднага одобряван. Това важеше и за Стефан. Те двамата попадаха редовно в числото на 25-30-те избраници. Моят нещастен, очилат интелигентски вид караше работодателите-надзиратели да ме отминават, но благодарение на един от застоялите се по-дълго в лагера профуги – Петрини, от време на време вземаха и мен. Петрини беше понаучил някоя и друга италианска фраза и се беше “издигнал” в очите на италианските работодатели до нещо като “капо”. С около 300 думи, с колкото си служи един овчар, той беше установил контакти с местните дребни капиталисти и станал нещо като техен представител и надзирател. Най-пренебрегван при ежедневното избиране на работници беше нашият поет Присадашки, който казваше, а може би това беше вярно, че е зле болен.

От Хладилника, където работихме по 12 часа на ден срещу 12 000 лире-ти (20 долара), изнасяхме на гръб и товарехме в камиони дълбоко замразени бизонски бутове, доколкото разбрахме, от аржентински произход. Бутовите бяха по 150 - 160 килограма. Твърди като камък. Вътре температурата беше – 25 градуса, а вън на слънце около + 45, или температурната разлика беше 70 градуса, като тази, която имах в Белене по време на боледуването ми от воден плеврит. Бяхме облечени от работодателите с дебели брезентови, подплатени като памуклии работни дрехи и ръкавици. Вътре работещите ни натоварваха като мулета с огромните бизонски бутове и поклащайки се като патици, се отправяхме към изхода. Трябваше да се внимава да не ги изтървем, защото ако паднеха върху нечий крак, счупването и осакатяването не ни мърдаше. В 12 - часовия работен ден влизаха две почивки от по 15 минути и още половин час за обед. Фактически работехме по 11 часа. С две думи, работата не беше от най-леките, но имах нужда от такава закалка и пътни пари. С нас работеха и италиански работници на нормален осемчасов работен ден, на някои от които моя милост, или по-скоро физиономията ми, привлякла вниманието. Каза ми го Петрини и ме отведе при тях. Започна един мъчителен разговор, в който преводач беше нашенецът. Интересувах се какво съм работил в България. Казах им, че съм математик и съм бил десет години в затвора, заради нашата борба срещу тиранията. Петрини превеждаше с думи и жестове моя разказ за бомбите в британската военна мисия и взривяването на статуята на Сталин. После им разказах, че тайната полиция ми е готвила нов процес със смъртен изход. Един от тях, помлад, рече, че съм му приличал на техния Гарибалди. Отговорих му, че има съществена разлика – аз не можах да намеря хиляда гарибалдийци и затова сега пренасяме заедно бизонски бутове. Смахме се заедно, но след тоя разговор се държаха съвсем приятелски и изказваха желание да ми помагат. Даже се интересували къде съм през дните, когато робовладелците не ме наемаха.

Иначе ни плащаха добре. Дори по-добре, отколкото на колегите италиански хамали, защото те бяха трудово, социално и медицински осигу-

гуравани. Тяхната часова надница беше по 600 лири на час, а нашата 1000. Злополуки, наранявания и заболявания обаче си оставаха за наша сметка, така че ние бяхме по-изгодна и по-евтина работна ръка за италианския капитал. Една бегла представа за нещата все пак даваше купателната способност на дванадесетхилядната ни надница. С нея можех да си купя една каса с 24 бутилки вермут “Чинцано”, която у нас струваше 120 лева по това време, или за осем часа хамаллък аз получавах най-ниската месечна заплата на живковите строители на социализма, които с “бай Тошовата петолевка” вземаха тогава по 85 лева “чисти”. Тоест, за един месец, при осем часов работен ден, без съботите и неделите, аз щях да получа сума, за която моите програмисти със средно образование, като Стефчо или Дамянка, трябваше да блъскат цели две години. Според моето “счетоводство”, до петъка на 7-и септември вече щяхме да сме заработили необходимите лирети за парижкото ни пътешествие.

Наред с писмената ми работа върху проектопрограмата, която вървеше без чернови, писах още няколко писма до България и имах няколко телефонни разговори от пощата в Латина. Изпратих и едно кратко писмо до Оля, бившата княгиня Лихачова – колежка на Климентина в Пушкинския дом в Ленинград. Писах го на моя развален, но напълно разбираем руски език. В него ѝ съобщавах, че съм на дългосрочна командировка в Италия и предавах чрез нея поздрав на изоставената на произвола на копоите моя нещастна – както казваше мама – повивана в черен повои съпруга. Писах още едно писмо до Пеев и до някои приятели и колеги на Климентина. По телефона питах вуйчо ми Тошо: “Как я карат там в Средновековието?” Разбрах, че брат ми е бил изгонен от София и си мислех, че това може да му бъде от полза, нали ни учеха, че “така се калявала стоманата”...

От всички, получих едно единствено писмо от “кума” Пеев, в което, навярно за да се подмаже на копоите, ме съветваше да съм се върнем в родината, защото нямало да ме осъдят на повече от пет години. Отговорих му по начин, който прекъсна нашата кореспонденция. С останалите тя беше едностранна, в смисъл, че само аз пишех или се обаждах по телефона, което очевидно не радваше намиращите се от другата страна на жицата и те мълчаха упорито. Това сложи край на моите “носталгични връзки”, след което секна всякакво изпращане на “уведомителни” писма до “кумовете” – приятелката на Климентина от детството ѝ Красимира Хайдутова и нейният “годеник” и мой съученик, съпроцесник и приятел от “блатната компания” Петър Пеев. Спрях да изпращам картички и до други нейни колеги от института и университета, след като бях поискал отново и напразно да ми се изпрати адреса на Катя Гюлеметова, която, както разбрах по-късно, бяха объркали с мамзел Лвов от Франция. Защо писах, а по-късно се обадох и на няколко пъти по телефона? Основното беше желанието ми да предупредя отново всички, които са си въобразявали, че ще могат да прикрият познанството или приятелството ни, че опасността не ги е отминала и да вземат необходимите предпазни мерки и да се чувстват свободни в хвърлянето за всичко върху ми на цялата вина, която копоите и техните пипала биха им вменили, без всякакви

угризения, тъй като аз бях “недосегаем” за тях.

Както вече отбелязах, бях завършил програмния проекто-документ, който писах около месец в двата лагера. След като прегледах още веднаж целия текст и нанесох някои допълнителни бележки по полетата, изпратих тетрадката, като препоръчана пратка, на получения от Благо адрес на Георги Хаджиев в Париж. Постъпих така с моя “Проект”, понеже заминаването ни беше предстоящо, а аз исках на всяка цена да съм наясно с другарите си относно анализите, прогнозите, формулирането на стратегическата цел на ФАКБ и практическата ни дейност в предстоящото десетилетие. Не крия, че целях и да ги провокирам да се изкажат по съществените проблеми, които, както можах да установя от прочетените броеве на техния “Наш път”, те заобикаляха системно и упорито. Освен това, не знаех какво може да се случи при нелегалното влизане във Франция и мислех, че трудът ми ще бъде на по-сигурно място в ръцете на наши, отколкото на полицаи.

Придружих колета с кратко автобиографично писмо и с една от моменталните снимки, та ако дойде някой другар, докато съм в Латина, да бъде идентифициран по-лесно или да могат да ме разпознават, за да ги предпазя от евентуални номера на копоите, които допусках, че ще им изпратят някой вместо мен, като “активно мероприятие”, както на своя език наричаха дезинформациите, полицейските игри, компрометирането на противника, всяването на недоверие и т.н.

Същевременно, в писмото си замолих Хаджията да направи своите критични бележки, за да помисля върху тях. По-нататък ще разкажа за нашите сетнешни отношения, разговори, спорове и противоречия. Тук само споменавам, че моята идейна “Рекапитулация” беше публикувана по-късно от него частично, под форма на отделни статии в “НАШ ПЪТ”. Те бяха снабдени тук-таме с обичайните му редакторски шапки и заключителни “мисли”, които обикновено нямаша нищо общо с това, което бях написал в Италия. Друга част от тези записки влезе в серията статии на току що започналото да излиза в Париж списание “БЪДЕЩЕ”, под общото заглавие “РАЗМИШЛЕНИЯТА НА ЕДИН РЕВОЛЮЦИОНЕР ЗАД ЖЕЛЕЗНАТА ЗАВЕСА”. Негов директор беше Ценко Барев. След завръщането ми в България, всички те бяха публикувани в двата сборника статии “С думи вместо с куршуми” и “Барутни (по)-мисли” (Издателство ШРАПНЕЛ, София 2001 г. и 2004 г.)

Съзнавах цялата противоположност на духовното състояние и “заобикалящата съотечествениците ни реалност” срещу очертаната в проектопрограмата перспектива, но всичко останало считях за капитулация без бой, която е равностойна на предателство. Върху документа бях поставил печата на моя волунтаризъм. Аз бях и си оставам волунтарист, тоест дълбоко убеден, че във всяка обстановка и при всички обстоятелства, дори в условия на най-свирепата военнополойиска диктатура – болшевишка или нацистка – постоянната и непрекъсната революционна работа е възможна и абсолютно необходима.

Тази многолика работа - от словото до преките акции (въоръжаване, саботажи, експроприации, съдържащо въздействие върху ненавиждани

от “низшите класи” екземпляри на господстващата класа, като преставащи се в “работата” си властници, висши полицаи, директори на банки, предприятия, медии, мафиоти, духовници от висшия клир, чиито престъпления и паразитизъм са достатъчна мотивировка за планираните “съдържащи” актове и тяхното посрещане от народа с разбиране и ликуване) – аз считам и сега за нравствен дълг на действителния революционер.

Но най-важната работа за избралите попрището на апостоли и организатори на революцията в предшествания я “мирен” период си оставаше създаването, консолидирането и разширяването на кръга от ядрата, групите и бойците на революционната организация сред “низшите” класи. Нейна цел е всестраниното подпомагане на тези класи за извършване на Социалната революция. Отклоняващият се от нея, под каквото и да е предлог, мисля, е сбъркал в своя избор, независимо от етикета, който си е залепил.

От само себе си се разбира, че за да бъде ефикасен, всеки влязъл доброволно в тази тайна или явна война срещу целия официален свят е приел да посвещава съществена част от времето си за своята идейна, техническа, психологическа, практическа и т.н. подготовка и дейност...

Каква беше съдбата на изпратения текст? ПРОГРАМНАТА ЧАСТ, която е неделима от записките ми, не видя бял свят, нито в “Наш път”, нито в “Бъдеще”. Навярно не бе по ничий вкус. Тя не стана повод и за разисквания, както беше обещано. Доволен съм, че по-късно прибрах зелената тетрадка, в която Хаджията беше поставил тук-таме по някоя запетайка, въпросителна или дума и можах да я донеса след завръщането си от Париж, заедно с част от емигрантския ми архив. Сега я публикувам в началото на настоящата IV част на спомените си, без да храня особени надежди, че най-младото поколение анархисти може да извлече полза от нея. Но тя е и ще остане автентичен документ за начина на мислене, за разбиранията и вижданията ми към годината на измъкването от лапите на болшевишката инквизиция, когато навърших 40 години (1973) и може би ще представлява интерес за историците на идейния живот под каменната пета на болшевишката диктатура...

Правя го и затова, защото изневеряващата ни памет би могла да деформира тогавашните размишления, търсения, анализи на нашето и международното положение и вижданията за изхода от него. Нямам какво да добавя към написаното, освен че в него прозира единственият ми “патриотичен грях”: много ми се искаше, вярвах и работих (за съжаление безуспешно), за да превърнем “отечеството” в един нов ПИЕМОНТ, в едно начало на Социалната революция от Владивосток до Атлантика. Не би. Защо? – ще се опитам да дам отговор в тази и следващата части от спомените ми.

След като събрах няколко десетки хиляди лири от надниците за работата ми в “Хладилника”, към които прибавих и моя “трезор” от 35-те хиляди лирети на баджанак (около 60 долара) и 20-те \$, получени от Франко в писмо, бях готов за път. До 14 септември, когато четиримата щяхме да потеглим на север, оставаше точно една седмица и моите пари заедно с

изработените от другите бяха достатъчни, за да си платим пътните разходи до френската столица.

На връх 9 септември 1973 г. в Латина пристигна известният “неофашист” Енрико Делбело. Той беше организиран в близката до лагера църква панихида за избитите след тази дата, със и без “народен” съд, привърженици на стария режим. Делбело ни замоли да не саботираме “мероприятието” му, с което разчиташе да набере сред новопристигналите профуги привърженици на “демократизирания се” Дочев легион. По този повод проведохме откровен разговор за “Девети септември”. Казах му, че и ние сме против честването на подобни “празници на свободата”, но поради доста по-различни мотиви:

- Старият режим, който вие, Енрико и вашите съмишленици оплаквате, беше една диктатура, заменена със сегашната, вследствие окупацията на България от Червената армия. За този резултат сериозен дял имаше прохитлеристката политика на монарха и неговите правителства, която вие също поддържахте. Даже имахте славата на ястреби във фашизоидното “пространство”, пеещи “Ний ще литнем срещу Англия”. За разлика от вас, ние не правихме избор на съюзници между воюващите коалиции. Тяхната война беше империалистическа и ние бяхме за превръщането ѝ в Социална революция и за ликвидиране на българската монархия в една гражданска война на “колибите срещу палатите”.

Новата диктатура, чието сваляне очаквате сега от довчерашните си врагове от Вашингтон, Лондон и Москва, вие наричате комунистическа. Но не искате или не можете да проумеете, че въвн от нас, анархистите, няма други комунисти. Днешният враг на българския народ е номенклатурата или “новата класа” на държавния капитал и нейната военнополойциска и еднoпартийна диктатура. Ние сме за нейното революционно унищожение, докато вие бяхте за дегизирването ѝ в черни, кафяви или сини одежди, както днес се маскирате като “демократи”, след като хитлеризмът и съюзниците му претърпяха крушение във Втората световна война.

Относно частния въпрос за жертвите, които днес оплаквате, трябва да ви кажа, че не изпитваме никакво съжаление за ликвидирането на “елитните и луксозни” българи, които са избили не по-малко наши другари от днешните палачи. Аз съм за същата мярка спрямо “авангардните” номенклатурчици, но само в една гражданска война, когато сме на равна нога с тях – до такава степен сме привърженици на равенството и справедливостта. Вашият Мусолини и неговата Клара Петачи, както знаете, бяха обесени с главата надолу и ако съжалявам за нещо, то е, че досега “нашият” Живков е избягнал неговата съдба. Това няма да бъде отмъстителност, нито възмездие, колкото и да го заслужават подобни персонажи. След приключване на гражданската война, ако оцелеят, ние сме за това да им се предостави същата възможност, като на всички други, да си вадят прехраната с труда, за който са способни.

След като ме изслуша, Делбело премина в контраатака. Приех диспута, защото нашият разговор се провеждаше в присъствие на мнозина български емигранти.

- Борейки се срещу Борис, България и Бог, вие помогнахте на болшеви-

ките да установят своята диктатура.

- Изтъркан аргумент на чекисти, Делбело, с който бяха проглушили ушите ми. Те ни казваха, че борейки се срещу тях, подпомагаме империалистите. Истината обаче е друга: жертвайки собствените си глави, ние сочихме и сочим пътя на народите към свободата, равенството и братството. Ако те не ни разбраха в миналото, ако не ни разберат днес или утре, вие, политиците от всички цветове на палитрата, ще продължите да ги вмъквате във вашите кални и кървави игри, в които костите им биват оглозгвани от лешоядите или прогнват под “братските могили”, а за вас остават спечелените с труда, потта и кръвта им богатства. Последната операция вие наричате “защита на националните интереси”...

- Опитвате се да се разтоварите много лесно от отговорността за девето-септемврийските престъпления и участието си в това сатанинско дело.. Нали вие гласувахте законите за “защита на народната власт” и за концлагерите и участвахте в избиванията без съд...

- Г-н Делбело, както е казал още Спиноза, невежеството не е аргумент. Ние никога и никъде не сме участвали в гласуването и издаването на каквито и да е закони, присъди и т.н. по простата причина, че сме за премахването им. Сред избитите от вчерашните палачи на българския народ, както и между арестуваните, има и анархисти, но аз ви призовавам да назовете поне едно име на властвал престъпник, убит от анархист, за отмъщение след 9.9.1944 г.; и освен това, запомнете: на умряло куче, ние нож не вадим.

- Тогава защо отказвате да участвате в панихидата за “девети”, когато беше избит елитът на българския народ?

- Е, не се самозабравяйте и не ни бъркайте с други! Нека всеки погребее и оплаче своите и не искайте да отслужим заупокойна молитва за душите на палачите си. И запомнете от мен още това: ние не обръщаме другата буза, когато ни удрят... За “елитите” и “авангардите” не ми се говори, живи или мъртви, край тях минавам със запущен нос...

- Ще проверя всичко, което казвате за миналото и ако сте прав, ще ви се извиня, но кажете ми, сега, като се борите срещу Запада, обективно не помагате ли отново на болшевиките?

- Вече ви казах нещо за този род аргументи. Тук ще добавя: нашата борба срещу това, което вие наричате “Запад”, а ние КАПИТАЛИЗЪМ, е много по-стара от тази срещу болшевизма и ако трябва да съм още по-точен, ние водим войната си срещу последния, защото той се оказва само една одържавена разновидност на капитализма, а всички ваши фашизоидни режими не са нищо друго освен един ПРЕХОД между частния и държавен капитализъм...

- За пръв път чувам подобна мисъл или глупост... но нали сте крайни врагове на държавата, на нацията, на собствеността и на религията! Вие разрушавате устоите на всяко общество... и затова си служите с терор, с кражби, със саботажи и отвличания на заложници...

- Г-н Делбело – тук аз повдигнах тона – дръжте се възпитано, за да не пусна в действие друг род аргументи, които, като гледам слабосилните ви мощи, едва ли ще понесете. Да, ние искаме да разрушим устоите на

вашето общество – с всички средства; само че не забравяйте: когато сме си служили с изброените от вас, техни мишени винаги са били най-висшестоящите гангстери в държавата, в Църквата или притежателите на капитала... А сега вървете в храма и запалете свещ за грешните души на мъртвите и на живите сред вас. Иначе съм на разположение. Когато искате, можем да продължим нашия спор, защото и аз имам не малко въпроси относно вашите идеали... с извинение.

След този разговор Енрико Делбело ме отбягваше и не се поздравлявахме. Бях уверен, че ме е наклепал пред лагерната администрация и полицейските служби на Италианската република, чиято предшестваша я следвоенна парламентарна демокрация Дучето беше третирил с... рициново масло, след своя “Поход” към Рим... Намирах подобна постъпка на не толкова младия италиански “неофашист” в реда на нещата: в крайна сметка, зад всеки привърженик на държавата – още повече на полицейската – се крие по един доносник срещу анархистите.

Нашенецът, който беше женен за италианка и участваше като преводач в преговорите с шефа на Висшия Комисариат към ООН, ни свърза с девер си и няколко негови приятели - местни гангстерчета, които се занимаваха с трафик на беглеци. С тях уговорихме отпътуването ни до Париж. Бидейки доверчиви наивници, приехме условията им и предплатихме. На 13 септември в четвъртък, когато потеглихме, всички знаеха, че ще бягаме. Колите ни чакаха отвън, пред портала на лагера и когато излизахме с багажите – Стефан Милушев се беше снабдил с огромен куфар, а Кольо Петков влачеше от България яркочервената си чанта-талисман, - карабинерите си тръскаха яките и казваха с облекчение: “Слава богу, професорът с бандата си заминава!” При подобни простъпки, заловените беглеци изпращаха в Капуа по наказание, но в случая очевидно италианската лагерна администрация е гледала на нашето заминаване като на избавление... Бях без багаж, взел със себе си само книгата на руски за програмиране на компютрите от трета генерация IBM-360, шарената тетрадка с “пътеписа” от София до Падричано и един конспект на параграфите на изпратената до Хаджията програма, в случай, че се изгуби по пощите.

ИНТЕРМЕЦО: В ТОВА ВРЕМЕ, В КУХНЯТА НА КАНИБАЛИТЕ ОТ ДС

(Агентурни и оперетни мероприятия в “родината” по време на пребиваването ни в Латина, заминаването и пристигането във Франция на 15 септември в 21 часа вечерта на Лионската гара.)

На 5 септември КГБ изпраща на ДС фотокопие на мое писмо от Италия, изпратено на адреса на Олга Лихачова в Ленинград. (N.B.: Оля е “връзка” на групата “Комари”. Писах ѝ, както и на всички останали, за да вземе предпазителни мерки, но за съжаление никой от “обектите и връзките” не разбра отчаяните ми и настойчиви опити да вдигна тревога! Вместо контрамерки, те имаха поведение на щрауси и ме обвиняваха за това, което им сервираха “органите”...)

В доноса си от 6.09.1973 г. вездесъщият “Струмски” пише, че според Пеев ГКГ не е какъв да е невъзвращенец и вероятно постъпката му ще бъде санкционирана. (N.B.: “Невъзвращенци” са снабдените с паспорти, които, вместо да се завърнат и да “рапортуват”, са предпочели да загърбят отечеството и неговите копои.) Освен това – продължава Петър, ГКГ се свързал пак по телефона с Климентина, канел я да отиде при него в Рим и ѝ се обяснявал в любов. (N.B.: Това вече е прекалено! Особено след като Пенков ѝ е казал, че я понасям трудно. Очевидно се касае за реакция на “прелъстена и изоставена”.)

“Струмски” преслушва и бившата ми тъща. Тя казала, че единствената вина на дъщеря ѝ е, че е съпруга на ГКГ и никога не е подозирала, че бягството му ще доведе до такива неприятности, докато за бягството на Таня и Мики не е била безпокоена никак... (N.B.: Светът, за съжаление, е пълен с идиоти, които трудно различават хората от шебеците.)

На 6.09.1973 г. разпитват стария Гачев. Между другото, с познаване на проблема той казва на копоите: “В идейно отношение ГКГ беше анархист и такъв си остана до последното ни виждане, когато бе дошъл в командировка в Пловдив и даже остана в моята квартира... Мнението ми за него е, че е способен, умен, съобразителен, но в характера си има нещо детско... Той добре знаеше моето становище като троцкист, не го оспорваше, но пазеше своите убеждения на анархист и ясно определяше къде се доближаваме и къде са различията ни... През август 1973 г. ме изненада с картичката си от Италия, където щял да бъде на специализация. Учуден, сега разбрах, че е избягал от страната, но считам, че ще си остане анархист и няма да се продаде на никого. Постъпката му си обяснявам с авантюризм и лекомислие.” На въпроса на следователя говорил ли е с ГКГ за бягство от страната, какво ще се случи, ако това се осъществи, за вашия Интернационал, къде се намира, за издаване на книги и т.н., Гачев отговаря късо и ясно: “. Не сме говорили.” И добавя: “От вас не очаквам нищо хубаво. Можете отново да ме изпратите в затвора, но аз познавам себе си и ще умра със своите идеи и убеждения.” От същата дата е и нов разпит на Пеев. От него личи, че той “не се е разоръжил” и не дава признаци за “вербуемост”. Затова ще го изпратят на “Острова на блажените”, за да узрее и падне като гнила круша в лапите на Сигуранцата... Засега следва ново ВН, с което “установяват”, че като добропорядъчен гражданин, той отива на 9-ти септември, за да манифестира любовта и признателността си лично пред “Тато” и наредените на трибуната на мавзолея негови ибриди и... “народни ръководители”. Това ВН ще завърши с “реализацията” му.

На 8.09.1973 г. копоите отнемат временното жителство на брат ми Огнян, като му забраняват заселване в градове по-големи от 100 000 жители.

На 10.09.1973 г. разпитват заловения по възможно най-глупашки начин колега от Падричано Асен Методиев Андонов в Югославия, който може,

но не иска да им каже нищо от това, което сме уговаряли. Жалко, със смелостта си той можеше да бъде полезен за каузата на революцията, ако не беше неговата глупава самоувереност. (Доколкото разбрах, в затвора се е държал и е умрял като мъж.)

И на 12.09.1973 г. копоите продължават да съчиняват планове за получаване на допълнителни данни “за престъпната дейност на обектите на ГДОР “Анархисти”: Пеев, Севдалина Панайотова и присъединилата се Климентина Константинова”, свързани с обектите на ГДОР “Комари” (Макаров, Лвов и Беляковски). С тях те целят “предотвратяване на бягството им зад граница”.

Плановите показват безсилието на копоите, но и това, че още не са се отказали от монтажа на “процеса на века”, от чийто пъзел горните “лица” са необходими части. ГКГ ще бъде съден задочно.

Четвъртото “планово мероприятие” предвижда анализ на протоколираните разпити и на материали от обиските на заплануваните жертви с оглед “засичане на идейните им връзки в София и страната”, както и внимателното наблюдение на лицата Марин – моряк от Бургас, Гачев – от Пловдив и Козарев от Ловешко, за които имало данни за... съвместна антидържавна дейност.”

Точка 5 от плана предвижда експертиза на почерка в бележника на Севдалина с данни за водохранилищата в няколко градове, които представлявали държавна тайна. (N.B.: Започва да мирише на шпионаж и на масово отровителство!). В тази каша забъркват и една от най-ранните протодисидентки – страдащата от постоянен полов глад Розалия Ликова. Засега се прави предложение за изселване от София само на Пеев, а изгоненият вече Огнян се поставя под оперативно наблюдение от бляговеградските копои... Изобщо, както се пее в известния френски шлагер от 30-те години на миналия век – “Tout va très bien, madame la Marquise”. Post factum са изработили списък на “връзките” ми, които трябва да бъдат разпитани. В него, наред със завербуваните от ДС Стефан Бангиев, Павел Каръков, Георги Василев и Иво Райков (според Пеев), са включени безразборно непримирими врагове на “нар. власт”, евентуални съподсъдими в “процеса на века” или “профилакирани” и превърнати в агенти на ДС. Тук са Людмил Козарев, Мирослав Иванчев, Стефан Кожухаров, Веселин Дашин, Стефан Вълков, Христо Колев, Илия Минев, Васил Йочов, Иван Неврокопски, д-р Васил Сарамандов, Лиляна Грашева и... д-р Запрянова-Марева – “Скарлет”... В замяна на това, са пропуснати “връзките” ми с Васил Народа, Илия Петканов, Илия Кехайов, Иван Пандиев, Георги Донеv, Петко Чолаков или Димитър Серафимов.

В “Докладна записка” оберштурмбанфюрерът на VI у-ние генерал-майор Петър Стоянов съобщава на своя шеф Григор Шопов, че в 17,40 часа на 12.09.1973 г. Климентина Константинова е провела разговор с акад. Петър Динеков, за да се сбогува с него. “Разговорът се прекратил без да се изясни причината за сбогуването.” След това в 17,47 часа е провела разговор с Пеев и го попитала кога може да отиде при него?” (N.B.: Ста-

ва съвсем съмнително! Оберкопоят се страхува да не е дошъл “Поразяващата ръка” и да отвлече под носа им “обекта”). “За недопускане да се укрие и избяга Климентина К. по неизвестен за нас канал взех следните мерки:

1. Предупредих бригадата, която води на ВН Пеев, че му предстои среща с Константинова, за да се фиксира тяхното движение. (N.B.: Похвално, редник Канторек! /Последният е герой от Хашековите “Приключения на храбрния войник Швейк./)

2. Наредих да се вземе на ВН Константинова, като се изчака пред домът ѝ, и пред Пеев за недопускане евентуално укриване и бягство. (N.B.: Превъзходно, редник Канторек!)

3. Предлагам да се задържи Климентина Константинова, каквото становище имаше ръководството на МВР и се предаде на отдел I-ви ДС за следствие (и разтерзание) в продължение на 14 дни. (N.B.: Супер, редник Канторек!)

НАЧАЛНИК У-НИЕ VI ДС
Генерал-майор: П. Стоянов”

“Справка” от 14.09.1973 г. за подслушан и разшифрован разговор между Петър Пеев – обект на ГДОР “Анархисти” и Христо Петров – ветеринар от с. Брегаре, Плевенско. “Пеев му дава съвети как да осъществи плана си за бягство без да го гепат... и му казал, че “там” ще може да се опре само на Ренате (Ингрид Гобрехт Ландзидел от ГФР), когато няма да има вече нужда от съпругата си...”

По време на срещата с немкия, успокоеният се вече Петър Пеев ѝ предлага да изпрати чрез нея писмо до негов приятел в Италия, но да го пусне от Германия. Приятелят му щял да бъде съден в България, като престъпник. Ренате се съгласила с готовност и казала, че те имали опит в тези дела от времето на Адолф Хитлер - Шикългрубер. Казала също, че тя могла да посредничи в кореспонденцията му с приятеля (ГКГ), който да пише до нея, а тя щяла да препраща писмата в Чехословакия, където имала приятели, и оттам за България и обратно. Пеев ѝ казал да напише писмото на немски с обръщение “Скъпи г-н Бронщайн, полицията знае всичко за вас и т.н., и т.н.” с което “трите синджира с робите” се удължават и придават така да се каже международен характер..., а Ренате влиза в картотеката на ВГУ (контрашпионажа на ДС.)

Тази история /наред с активирането му като съветник на Климентина след бягството ми, “обясненията му пред нея на противоречията ни по въпроса за революцията и това, че пак повторил, че умира от мъка, за-гдето Константинов успял да избяга, а той останал, макар, че много пъти обсъждали подробно плановите за бягството/ прелива чашата и се превръща в окончателна причина за ПРЕДЛОЖЕНИЕТО на генерал Петър Стоянов да изпратят Петър Пеев, като “непримирим враг на народната власт и обществено опасен”, на заточение на “Дяволския остров” (Белене) за пет години. Йерархията проявява “хуманност”, като намалява репресивната мярка на три години... Предложението е получило съгласието

на главния прокурор на републиката Иван Вачков и е утвърдено от генерал-полковник Григор Шопов. Сред приподписалите го “гуманисти” са генералите от ДС Д. Капитанов и Г. Минев. Последният издава заповед № 1618 от 14.09.1973 г. за “въдворяване на Пеев в ДЗС Белене (бивше “Сталин”) на принудително местожителство”.

Още на същия ден палашите от ВН рапортуват: “... В 16,45 ч. Обекта излезе от дома си на “Борис I” № 111 и на входа бе задържан от оперативната група, като го качиха в кола “Ниса” С 20-77 – НМ и в този момент преустановихме наблюдението му.”

Забележка: “*Очилатият*” (или Юда-“*Струмски*”, който е бил заедно с Пеев преди операцията) бе заведен на ул. Гаврил Генов № 28 и е известен на ОР.” (N.B.: Поради мърлявщината си, джандарите са оставили на Петър една последна възможност да се измъкне под носа им през прозореца на съквартиранта откъм голямата тераса и да излезне “внезапно” от погледа на чакащите го пред вратата на кооперацията палаши и оперативни копои, но за това е била нужна малко “*дързост, още веднъж дързост и винаги дързост*”, както казвал Жорж ДАНТОН!) След като са си свършили работата с Петър, копоите продължават своето ВН на Климентина, която циркулира в този ден между дома си и Института на БАН...

ПРЕЗ ТОВА ВРЕМЕ В “ДОМАШНАТА КРЕПОСТ” (5)

или

ДС С М“РОДОПИ” и М“ПИРИН”

СРЕЩУ ФАНТОМАС – IV СЕРИЯ

В 8,06 часа на 15 септември Радка се обаждат от Варна и пита Климентина дали има нещо ново. К1 отговаря, че засега няма. Радка я пита ходила ли е “там” на което Климентина отговаря с “Не”. И ѝ съобщава, че свекърва ѝ се е върнала в Благоевград, заедно с Огнянови. Радка се учудва много.

В 9,42 часа на 16 септември Стефан се обаждат на Климентина. ТЯ ГО МОЛИ ДА ДОЙДЕ ДА СЕ ВИДЯТ, защото не се знае дали ще могат да се видят повече. Стефан казва, че е зает, има да върши някои домакински работи и не може да излезе. К1 се разплаква. Той я моли да не се разстройва.

В 10,28 часа К1 се обаждат на Краси, плаче през цялото време. Краси я успокоява и обещава да дойде с колата и да я вземе.

В 10,40 часа К1 се обаждат на Стефан и го моли да дойде при нея. Казва, че се чувства много зле. Стефан ѝ предлага да отиде да вземе билети за 16 часа за кино “Церковски”. Климентина ще отиде.

В 0,10 часа Иво и Климентина говорят за Петър. Краси е много отчаяна от това, че него го няма. Тя самата също съжалява за Петър, защото все пак той бил единствения човек, при когото могла да отиде за съвет. После говорят за Георги. Иво я убеждава, че той държи на нея, но не е могъл да постъпи по друг начин. Казва ѝ, че Георги не е споделял намеренията си дори с най-близките си приятели, та камо ли с жени, на които не е вярвал. К1 не е съгласна, тя счита, че той е трябвало да я предупреди по някакъв начин, за да не се стоварва сега всичко на плещите ѝ. На всичкото отгоре сега пише глупави писма наляво и надясно. Иво не одобрява това, че Георги си набелязва една цел и не щади средствата, за да я постигне. Тя се страхува от уволнение... Иво я успокоява, като ѝ казва, че не допуска да я съкратят от Института. К1 подхвърля, че “те” изпращат професори на кино, че ще се церемонят с някакъв научен сътрудник... Иво се учудва, че така късно са се насочили към нея. Тя му обяснява, че за това са виновни писмата на Георги. Иво си отива в 0,40 часа.

На 18 септември в 21,40 часа при Климентина идва за кратко Генов. (N.B.: Агент “Струмски” идва на прослушване.)

На 19 септември 1973 г. Стефан казва на Климентина, че трябва да отидат на посрещането на Брежнев. След това той ще заминава в командировка за Пловдив.

(С № 073996, П, “Терорист”, С 037144, П1 14/17/18.09.1973 и т.н.)

Десет дни по-късно, в понеделник на 1 октомври 1973 г., в 7,00 часа Любен разговаря с Радка. Тя му съобщава, че се е върнала снощи. Климентина я няма от десетина дни. Любен казва, че иска да я види.

В 8,50 часа на гости е дошла Краси. Тя знае за ареста на Климентина и разговаря с Радослава. К2 ѝ разказва, че Демна живее у тях, защото се страхува, че майка ѝ със старши-милиционера могат да я пресрещнат и отвлекат при себе си. Р2 е изненадана от това, тъй като Надка по-рано не е искала голямото дете при себе си. К2 ѝ обяснява, че старшината Стоян казал на Надка, че Петър щял да получава заплатата си и те ще могат да му вземат половината за издръжка. Освен това си правели сметка да се настанят в квартирата на Петър и да изпратят майка му в старчески дом или в лудница... Радка започва да плаче. Тя не знаела как ще живее занапред и понякога ѝ се искало да сложи край на живота си... Много се притеснявала дали Георги не е замесен в някакви истории и тези писма, които е писал да са във връзка с това. Краси казва, че е говорила с Георги Василев и той смята, че такова нещо няма, а писмата на Георги са плод на “неговия егизъм и грандоманщина”. Радослава се надява, че след всичко това, Климентина ще престане да мисли за него и ще подаде заявление за развод... (N.B.: С червената дребна буржоазия до тук!) Краси ѝ съобщава, че в нейно отсъствие Климентина е получила писмо от Георги – цели 8 страници, много я обичал и се чудил как ще живее без нея. К1 посрещнала всичко това много хладнокръвно. В писмото Георги пишел, че работи много тежка физическа работа и се чувствал много добре. Работниците го сравнявали с Гарибалди. Нямащо да се занимава с математика, а щял да им помага да правят стачки. В момента правили не знам каква си стачка и той бил парламентър на стачкуващите и пише за още много други дивотии. Краси заключава, че той е инфантилен шизофреник и казва на Радослава да го каже на майка му. След това Радослава дава на Краси някакъв плат, който свекървата взела за К1, но той нямало да ѝ стигне. (N.B.: Как ще ви стигне, като сте отпратили задници като парясници.) Тя ѝ дава и полата на Климентина, но Краси отказва упорито да я вземе. Радослава чете някакво писмо от Климентина и плаче непрекъснато. Според нея било по-добре Георги да загине при катастрофа, отколкото да им създава толкова неприятности. Краси казва, че Петър едва ли ще издържи при оня лош климат. Там била ужасна влага и мъгла, непрекъснато газели във вода. (N.B.: Когато Белене беше концлагер-затвор, оттам минаха десетки хиляди. Някой да заплака за тях, камо ли да издигне глас на протест!?) После тя добавя, че трябвало да уреди въпроса с марките за трудовите книжки, тъй като Петър бил председател на профкомитета в Института и допълва, че за Георги след излизането му от затвора всичко е вървяло добре, докато за Петър само работа и грижи. По повод на това, тя казва, че не изпитва никакво съжаление към Георги. Радослава отново изказва съмнения, че е имало нещо около Георги и затова са задържали Петър. Краси казва, че на раздяла с него, той ѝ казал “със сълзи на очи”, че в нищо не е виновен и да направят всичко възможно да го освободят. (N.B.: Както е известно, “Москва на сълзи не вярва”, а Швейк казвал в ареста на непрекъснато повтарящия търговец, че е невинен, по който повод искал да се обеси: “И Исус е бил невинен, но това не попречило да го разпънат на кръста”, след което искал да му послужи с войнишкия си колан...) Радослава е

много изненадана от внезапното заминаване на Георги и това буди в нея различни съмнения. Краси казва, че той вероятно е имал отдавна намерение да избяга и само е търсел подходящ случай.

В това време някой звъни и Краси казва, че си отива.

В 9,42 часа Радослава чете писмо от Таня пред гостенката си. Таня описва прелестите на Найроби и подробно обяснява къде учи детето им Илко. Накрая в писмото пише: “Мики ходи до Рим да помогне с каквото може. (N.B.: С 35 000 лири, което е около 60 долара. Мисля, че съм се издължил стократно!) Там всичко е наред, само Бечи утежнява положението”... /започва да шепне/... Заслужава да лежи този разбойник.

В 10,26 часа се обажда жена (Ж). Радка я уведомява за ареста на Климентина.

Р2: - Нищо не знам, нищо. Как ще се живее, какво ще се прави? (N.B.: Някога запитвали ли сте се как живеят от десетилетия толкова майки, жени и сестри?) Не мога да гледам хората, не мога да им казвам и обяснявам. Срам ме е от тях, срамувам се от себе си, срамувам се от целия свят. Как може това дете Климентина да отиде в затвор, как може да го допуснат за нея, а кажи де. /Плаче/

Ж.: - То се знае, че е без вина. Бечи е невинна.

Р2: - Ти можеш да знаеш, ама хората не знаят. Те казват: “всяка крушка има опашка”. (N.B.: Те не разбират, че вината им е в това, че са “невинни” спрямо властта!)

След това Радка говори със Стефан и го моли от името на Климентина да адресира писмо до директора на Института.

В 19,03 часа се обажда телефонистка и съобщава, че ги търсят от Париж. Радка не желае да говори и затваря телефона.

В 21,58 часа се обажда Краси. Радка ѝ съобщава, че са се обадили от Париж, но тя не искала да говори и затворила телефона. Краси одобрява.

Р2: - А бе, какво е това нахалство бе, Краси бе, този човек е изгубил ума си. Той не е нормален.

К2: - Не, не, той сигурно е полудял! (N.B.: Да, защото спазва уговорката да се обажда всеки първи понеделник на месеца, а 1-ви октомври е понеделник!)

В 10,05 часа на 2 октомври 1973 г. се обажда Радка № 1 (майката на Георги) от Благоевград и кани Р2 да ѝ гостува. Тя ѝ казва, че няма да ходи никъде, защото Климентина я няма от две седмици. Р1 е силно разтревожена от новината. На Огнян му казали, че може да напусне Благоевград само с разрешение. Радка я пита няма ли кой да се разтича? Например кума?

Р2: - Кумът е изпратен за три години в Белене...

Р1: - А-у-у, а другите?

Р2: - Нищо не знам Радке, нали ти казах снощи се прибрах, не мога да ти кажа абсолютно нищо.

Р1: - Чакай сега, ще видим ние тука дали ще ни пуснат и ще дойдем...

Р2: - Гледайте дано ви пуснат да дойдете, уж Коце да се прегледа...

В 14,30 часа родителите на Георги са пристигнали от Благоевград. Го-

ворят за положението на Климентина. Майката на Георги Р1 смята, че след първия арест Климентина са я пуснали, за да осъществят някаква провокация, тъй като на следствените не дават достъп до външни лица. Освен това тя предполага, че сега ще откарат Климентина на Границата, за да привлекат Георги и да го заловят. Радослава подхвърля язвително: “Така мисли и брат ти”. Страхуват се да не се окаже някакво давление над Климентина и тя да признае несъществуващи неща, за да “им” развържат ръцете за един политически процес срещу Георги. Р1 заявява, че не може да отиде при никого за помощ, защото веднага ще ѝ кажат, че на сина ѝ са разрешили да следва и да работи. Какво повече е искал? (N.B.: Наистина, какво повече може да иска свинята, след като са ѝ забъркали трици със цвик в копанята?!). Тя самата осъждаше и едновременно оправдавала сина си. След като казали на Огнян, че срещу него ще вземат крути мерки, какво повече му оставало, освен да бяга. Само дето Огнян останал без работа.

Майката на Климентина също премисля при кого може да отиде с молба за помощ. Споменава Павел Матев, обмисляйки дали би имал някакво влияние при дадения случай.

В 20,05 часа Климентина се обажда в дома на Краси и казва на баща ѝ, че току-що се прибира вкъщи. Много е разтревожена за майка си. Хайдутков (бащата на Красимира) ѝ казва, че майка ѝ е била на курорт, но вече се е върнала.

В 20,10 часа Краси се обажда на Климентина и плаче от радост. Питат се как са. Двете имат голямо желание да се видят. К1 трябва да отиде до Института, за да види как стоят работите ѝ там. К2 казва, че много се радва, а К1 ѝ отговаря: “Краси, не се радвай толкова милинно, не е толкова за радост още”. И допълва: “Краси, как се обърка живота, как ужасно се обърка живота ми, страшно се обърка. Мисля, че поне за мене непоправимо!” (N.B.: Двете героини очевидно са мислили, че досега / до 1973-а/ всичко е било подредено, “О кей” и “Ол райт” и чак след навършване на Христовата възраст нещата са започнали да се объркват!) В 20,45 часа Радка и Коце се завръщат и отиват в кухнята да приготвят вечерята. Климентина отказва да яде.

В 20,55 часа пристигат Краси и Василев. Тя плаче и разказва, че е ходила при някакво високопоставено ченге Кръстев – съпруг на нейна приятелка. Той ѝ казал повече да не се интересува и никъде да не ходи, защото “те са били във връзка и са имали група”. (N.B.: ГДОР “Анархисти”, образувана от Панталеев на 15 март 1973 г. със... Севдалина и Пеев!!!) Мъчел се да я убеди, че Петър е виновен.

Р1: - Добре де, ама защо не го хванаха, ами го изпуснаха? Измислят и съчиняват.

Краси отива при Климентина, а Радка казва на Коце:

Р1: - От десет години ни записват разговорите, как реагираме.

Коце: - Кой?

В този момент влиза Краси и продължава за разговора си с Кръстев. Когато тя му казала, че Петър е болен и че ще умре, той ѝ отвърнал, че е здрав като бик и я лъже и заблуждава. “Този човек ми внуши, че той е

имал някаква дейност.”

Р1: - Коя е тая група? Той един е избягал, а групата къде е? (N.B.: Като в югославския виц – “Групата мора да призна”!)

К2: - Кръстев каза: “Той изобщо е виновен. Вие – вие – работите в такова учреждение, трябва да вярвате на нашата власт. Викам, че аз ви вярвам, именно затова дойдох. Вие ме убеждавате в едно, аз не мога да не му вярвам на този човек, аз съм раздвоена. Обяснете ми защо, за да мога да повярвам докрая. Не можем – вие – да ви обясним. Все пак, той ѝ обяснил, че такива дълги отношения между мъже не са естествени. Той смята, че връзката им е политическа. И не можеш да го разубедиш. Не можеш.

Влиза Василев, поздравява се с доктора и излизат с Климентина и Краси в другата стая. Остават двете баби и Коце.

Р1: - Че какво са направили в тия 20 години? Тая власт е от 30 години, дайте да видим какво направиха? Какви са тия обвинени? Кой е пострадал от тях? Те са пострадали. Кому какво са направили? На тях им направиха всичко! (N.B.: Мадре, не се задоволявай със шебещини, а искай доказателства и факти!) Май сме дошли в неподходящо време. Може би с тебе...

Радка мисли, че Климентина не иска да говори заради тях.

Р2: - Какво с мене, както виждаш нищо не казва. Вижд, че мълчи.

Радослава продължава, че не е трябвало да дружат с Георги, за да нямат неприятности сега... Влизат Краси и Климентина.

К1: - Сега всички ни е сполетяла тревога, ще се държим както сме се държали.

В.: - Красо, нямаш никакво основание да се безпокоиш за каквото и да е. Разбирам да се притесняваш, ако имаш някакво отношение към тая работа.

К1: - Няма никакви....

В.: - Ще ме извиниш, ама твоя прекрасен съпруг нещо не е с всичкия си.

К1: - Трябваше да му прочетеш писмото – цитира някои изрази (след това го псува и пита къде е бил акъла му преди това).

Краси казва, че като отишла “там”, била сигурна, че ще я поуспокоят малко, а тя се разстроила повече. Споменава, че Петър се разплакал накрая. (N.B.: Както казах вече, “Москва на сълзи не вярва”, а на доноси!!!)

В.: - Не си ти причинила неприятности, а прелестния ти батко.

К1: - В края на краищата, аз съм свързана... Навсякъде човек носи отговорност!

В.: - Каква отговорност носиш ти за неговото поведение? Хайде да си поговорим така, по човешки!

К1: - Какво да ти кажа, каква подлост /две-три думи не се разбират/. Не ми се излизаше, казвам ти съвсем сериозно, не ми се излизаше!

Влиза Радослава, но Климентина я моли да отиде при старците.

Василев пита Климентина какво ще стане сега с Института. Тя предполага, че и на тях още нищо не им е ясно, и че “чакат нареждане отгоре”.

Василев смята да поговори по въпроса с някакъв познат...

(С № 036109, П, С № 037279, П, С № 073647, Р, “Терорист”, 1/2.10.1973

и т.н.)

В 7,00 часа двете Радки и Климентина разговарят. Тя им обяснява, че са я обвинили в четене на инкриминирана литература, каквато можели да четат само тези жени, чиито съпрузи работят в ЦК, но не и тя. Майка ѝ я пита защо не е отрекла, а К1 обяснява, че имало неоспорими факти. Например, книгата, която Георги държал под ключ с негови саморъчни бележки по полетата, била намерена у Макаров. Обсъждат положението на Петър. Майката на Георги заявява, че ще отдели по 30-40 лева за него... Радослава обвинява Пеев, че е говорил много против Георги. Климентина оспорва това – Петър е говорил много против Георги, но лично на него. Навън не е казал нито дума срещу него. На нея ѝ казали, че могат да я съдят, но я пуснали и това било благоприятно за нея. Тя разказва шепнешком още нещо за следствието. Показали ѝ писмо и я питали познава ли почерка. И защо не го е предала? “Той (N.B.: шебекът от следствения отдел на ДС) ми каза: “Вие сте се изградили като социален (?) враг...”

P1: - И все пак, фактът, че ти не тръгна с мъжа си, означава, че повече обичаш Родината. Това не е ли патриотичен дълг от тяхна гледна точка? K1: - Аз им казах, но той отговори, че затова съм учила и затова Държавата ме е издържала пет години, за да ѝ служа. Това било мой дълг, а другото – мое престъпление.

Майката на Георги смята да си заминава.

P1: - Вместо да седя и да харча парите, ще ги дам за Петър. Ти знаеш ли, че за адвокат няма да стигнат и 200 лева? Разумът трябва да доминира над чувства и сантименталности! Мило и приятно ми е да бъда с вас, но това е! - След като научил за Петър, Огнян я питал дали да вземе децата му... Климентина ѝ обяснява, че ако я осъдят, ще трябва да работи в затвора. (N.B.: Ако имаш дупе, не е задължително!)

След малко Васил (Йоцов) търси по телефона Георги. Двете майки мислят, че е по-добре да не се обясняват с него, за да не бъде замесен и той. В 8,30 часа разговорите продължават. Майката на Георги казва, че Петър е бил един добър приятел на Гошо и че трябва да му се притече на помощ. Климентина добавя, че той е идвал тук заради нея, ровил е, а “те” са го видели. След това разказва, че сърцето ѝ се късало, като чела писмото на Георги, че пренася тонове заледени бутове от хладилника. Сега той ще види какво е там, след като е бил началник тук. Майка му казва - жалко за математиката му. Той или ще се пропие, или ще се разболее, а може и от мъка да умре. Климентина се надява да има амнистия, та дано се върне. (N.B.: O, Sancta Simplicitas!)

Климентина иска утре да отиде при чичо Милчо. Тя ще моли да я оставят поне до март, за да си завърши книгата, която е необходима не само за нея. Динеков и Боню Ангелов няма да си мръднат пръста. Тя няма да забрави постъпката му, че не я е приел. Няма да прости и на Ана Рашкова, която изпратила леля си Веса Малеева, за да ѝ каже, че не може да се види с нея, понеже Георги е избягал.

След 8,52 часа родителите на Георги разговарят, шепнейки. Радка казва:

“Тя каза, че и другите са... /две-три думи/ литература. Да, Катя и Макаров, освен това този лекар, който те... /няколко думи/ ... Синджир марка”. После говорят, че са похарчили 200 лева и добавя “Лоша работа, лоша!”. Двете Радки са на мнение, че за делото на Георги трябва да се намерят силни хора... След това майка му казва, че той не е бил лош човек, с голяма култура е, но въпреки това Климентина не е видяла добро. У него има грандомания, характерна за бащиния му род. Тя продължава, че похубаво от родината няма и че изгнаничеството и самотата в чуждия свят са най-страшното. Имат някаква надежда за амнистия, но привеждат примера с Гърция, където не всички амнистирани са се върнали. Понататък двете разговарят за ядене и готвене...

След 10,18 часа двете майки разговарят, а Коце не взема участие в разговора им. Майката на Георги допуска, че Климентина може да се омъжи. Радослава допуска същото за Георги, но това е техен въпрос. На Радка ѝ тежало, че вече няма надежда да напуснат малкия град, където всичко се знае и да потънат в морето на София. Тя заявява, че “всичките типове” ще я гледат враждебно... Тя съжелява, или по-точно констатира, че Климентина е влязла в тази среда, а покрай нея и Краси и допълва, че на всеки може да се случи такова нещо, дори и “на най-големите партийци”. Привежда примера с Трайчо Костов, станал жертва на култа на личността. И не само той, а и Вълко Червенков и други, че какво остава до такива като нас. По повод писмо, което една от майките е прочела, казва “хубави са писмата и мъката, но случилото се е непоправимо...”. Коце и Радка смятат да се видят с Любен към 11-12 часа и Радка повтаря, че ще дадат 30 лева за детето на Пеев и ако за Климентина са нужни средства за защитата, те ще поемат разноските... и ще отидат при Венчо Кирчев (адвокат).

“Водещият разработката” подполк. Пантелеев е поставил следната резолюция: “*Др. Карабожиков, направи справка по материала за родители на ГКГ, които смятат да събират помощи за Пеев и уведоми Окр. У-ние МВР Благоевград! 9.10.1973 г. /подпис/*” (N.B.: Мамка ти гадна да *ба, Пантелеев!)

В 18,50 часа на “Турко” № 34 са родителите на Георги, Климентина и майка ѝ. Майка му казва, че ще вземе някои негови дрехи. К1 заявява, че мебелите са на свежървата, но тя отговаря, че са ги дали и значи са на Климентина... Жените шепнат и подреждат дрехите на Георги. P2 мисли, че на Огнян няма да е неприятно да вземе някои неща. Майка му отговаря, че му е много мъчно, той не иска нищо, освен някакъв спомен от Гошо. Другите негови вещи ще бъдат дадени на други хора.

След 20,10 часа идват още две жени... Едната се интересува дали Климентина се е срещала с Динеков, на което тя отговаря, че академикът се пази като от чума. После Климентина започва да разказва, че е била там от 18-ти до вчера. Най-страшното било това, че от сутрин до вечер е била на лампа, без прозорец... Говорят за отиване на Климентина при Ванга. P1 разказва за някаква Катя, млада врачка от Благоевград, при която ходили хора от цяла България и всички ѝ вярвали... Тя ѝ казала да бъде спокойна за Георги – той е здрав и много добре. За Климентина

казала, че сега се мъчат да изтръгнат нещо от нея, но всичко ще се уреди и тя рано или късно ще отиде при него.

P2 казва, че Георги често се подигравал на Мики и казвал, че ако и той отиде “там”, ще удари с юмрук по масата на Топенчаров и щял да иска веднага да изпратят тъщата, франко баджанака. K1 продължава за прес-тоя си в следствието и за доброто отношение, което са имали към нея. P1 казва, че често си служили с най-жестоки средства за изтръгване на показания. K1 отговаря, че не го допуска – всички подследствени били поставени на равни начала до произнасяне на присъдите... “За тия 11 дена аз човек не съм виждала...”

P1: - Ти сигурно нямаш никаква вина...

K1: - Абе, те знаят, че имам вина.

P2: - Ами тя сама си е признала...

K1: - Имам бе майко, имам бе! Моля ти се сега. Те казват, че могат да привлечат 20 души общо. Казаха ми: “Вие сте най-вътре.”

Тя разказва, че е обвинена в четене на инкриминирана литература. /Чуват се думи “разпространване”, “от чужбина” и др./... “Те ми казаха за разговори, които съм водила в къщи при закрити врата. При това следователят извади бележник и започна да чете имената на хората, които са свързани с мене. Прояви се като петричката врачка”. Всичко се знаело и тя дала сведения за роднините – на Георги и за нейните...”

(С № 073648, Р, С № 037565, П, “Терорист”, 3.10.1973 и т.н.)

НА ПЪТ ЗА “СТОЛИЦАТА НА ЦИВИЛИЗАЦИЯТА И РАЗВРАТА”, КЪДЕТО ПРИСТИГНАХМЕ ВЪПРЕКИ ПРЕМЕЖДИЯТА

Във всяка от двете спортни коли, с които потеглихме, се качихме по двама от нас и двама от италианците. В синята, която караше италианският девер, бяхме с Кольо Петков, а в сивата – Стефан Милушев и Милчо Присадашки. Не че беше невъзможно да се сместим четиримата с деве-ра-шофьор в неговата, но очевидно той се страхуваше да пътува сам с четирима бивши затворници, от които може всичко да се очаква и беше взел подкрепление, което намаляваше печалбата, но увеличаваше сигурността му. Колите извиваха по автострада край брега на Средиземно море, което оставаше от лявата страна. На места тя се отдалечаваше, а на други се приближаваше към морето, откривайки красиви гледки към безбрежния простор. Разговорите се водеха между двойки на български и италиански, а между двете двойки – на “немски”, тоест като немите. По пътя минавахме край градове, малко от които ми бяха познати като имена. Първият от тях беше Рим, който оставаше от дясно, а вляво от нашия път табелите сочеха Фиумичино. После Чита Векия, където влязохме в магистралата Е80. Нашите спътници трафиканти очевидно си познаваха работата. За да избягнат, там, където беше възможно, плащанията за това, че се движим по магистрала, те я напускаха често, свивайки вляво към морето и там продължаваха по второстепенни или национални пътища, които се поддържаха от държавата и общините и движението по тях беше безплатно. На места минавахме през населени пунктове, което забавяше бързото ни придвижване на северозапад, но пък можехме да видим и живота в Италия, макар и през стъклата на лека кола. Никой никъде не ни спря. Километрите се навъртаха и заедно с тях и часовете. Бяхме тръгнали в 11 преди обед на 13 септември и край Чита Векия минахме към два и половина. До крайната цел – Париж бяха около 2000 километра и както ни беше обяснено в Латина, трябваше да пристигнем на 15 сутринта, ако не ни забавяха някои пътни произшествия.

По автострадата италианците пътуваха със скорост около 180 километра. Към 17 часа минахме край Ливорно, който оставаше отляво с голямото пристанище. За тоя град бях чувал от Васил Йоцов, но не зная дали го беше посещавал по време на своята емиграция преди да се върне през далечната 1953 г. и да бъде съден в България. Ливорно отстоеше на 18 км от Пиза, край която минахме без да влизаме в града. Неговата наклонена кула щях да видя десетина години по-късно. След още тридесетина километра спряхме, за да се разгъпчем, да обядваме и да си починат шофьорите, които щяха да се сменят по на няколко стотин километра. Това също обясняваше защо тръгнахме с две коли с по двама италианци, които шофираха на смени.

Следващият голям град по маршрута ни беше Генуа, някога самостоятелна република – родно място на Христофор Колумб и на най-голе-

мия цигулар на всички времена – Николо Паганини. Продължавахме да се движим по ла страда Е80. Когато минахме край Генуа, отдавна вече беше тъмно. Но техните аутостради бяха осветени, като през деня. Вече дремех. От време на време се събуждах. Видях отклонение към някакъв град Аренцано. Колата беше спряла, когато Кольо ме сбута. Бяхме във Вентимиля – последният италиански град преди границата, която беше на около 7 километра. Бяхме изминали повече от една трета от пътя до Париж. Тук пак ядохме сандвичи. Отказахме любезно предложеното ни вино и пак потеглихме. След няколко минути спряхме отново. Пред колата се виждаше тунел. Двата италиански спътници ни обясниха, че напред е границата (ла frontiера), която ще трябва да преминем пеша, а те ще я пресекат с колите и ще ни чакат от другата страна на паркинг край морето, преди френския град Мантон – първият по френската част на Лазурния бряг. Казаха ни аривидерчи и потеглиха. От другата кола слязоха двамата ни спътници. Вече беше петък, 14 септември и часът минаваше 1,30 след полунощ.

Придвижвахме се внимателно в тунела и когато бяхме в края му, чухме говор. Някъде недалеч, вдясно бяха граничарите, чиито силуети видяхме. Още няколко крачки и щяхме да се натъкнем на тях. Нямаше как да минем на френска територия, без да ни видят. Идиотите от Нетуно (така се казваше градчето, в което живееха нашите трафиканти) явно искаха да ни набутат в ръцете на граничната стража, за да се отърват от нас, разчитайки, че ще бъдем върнати обратно в Латина. Преодоляхме смущението си и бавно, със заден ход, се измъкнахме от капана. Вън от тунела се отбихме вляво към морето, шумът от чиито вълни се чуваше съвсем наблизко. Беше лунна нощ и това ни помагаше в слизането към брега. Стигайки до него, седнахме, за да обсъдим по-нататъшния си план. Брегът беше скалист и стръмен, но не по-висок от два-три метра. Вълните се разбиваха в скалите. Както ни бяха разказвали, вдясно от аутострадата по стръмен склон имаше път за Франция през планината. Но ние можехме да изгубим ориентацията и затова решихме да преминем границата по крайбрежието. По този път беше невъзможно да сбъркаме посоката.

Тръгнахме, лазейки от скала на скала. Някъде те бяха на 2-3 метра над морското равнище, другаде на около метър. Там вълните ни заливаха и измокрени, напредвахме “на четири крака” за по-сигурно, защото едно подхлъзване и можехме да паднем във водата. Не знаехме каква е дълбочината, но и два метра бяха достатъчни – аз не знаех да плувам и с това щеше да завърши пътешествието ми “към свободата”. Това лазене продължи над три часа, за около километър и половина. Ръцете ми се бяха изранили от скалите и съвсем каталясах. След като отминахме граничните постове, стигнахме до пясъчна крайбрежна ивица, където седнахме да си починем. Започваше да се развиделява и трябваше да се оттеглим, колкото може по-бързо, на безопасно разстояние от граничната стража на французите. Затова ускорихме крачките си. След около час път видяхме пред нас паркинга, който ни бяха нарисували нашите “каналджии”. Съзряхме отдалече и двете коли. Часът беше 6,15 сутрин-

та по местно време, в петък на 14 септември. Още не се мяркаше жива душа. Приблжихме бавно двете коли. Вътре спокойно спяха нашите трафиканти. Когато се изправихме до стъклата, спящите ни усетиха и отваряйки очи, изглеждаха силно и като че ли неприятно изненадани, че сме във Франция. Като че ли са се надявали да ни видят едва в Латина, ако не в Капуа. Срещу такова предположение говореше само фактът, че ни чакаха на паркинга, както беше уговорката. Будни, те ни отвориха вратите и след като се настанихме, изядоха с нас последните сандвичи, пиха кафе от термоса и отминавайки Мантон, отново бяхме на път, сега покрай плажовете на френската Ривиера. След десетина минути минахме през княжество Монако и след още двадесет нашите водачи спряха на някакъв площад в Ница. Тук те ни казаха или по-скоро показаха, че не са си отспали и понеже ни чакаха около 1 300 километра до Париж, трябва да си починат, преди да потеглим за втория етап на пътуването. Разбрахме се да се видим в 13 часа. И понеже имахме близо 5 часа на разположение, решихме да отидем до плажа, който беше недалече от площадчето. Край морето се редуваха многозвездни хотели, където един дявол знае колко струваше нощувката. Отминахме ги и се пекохме по бански, като последни идиоти. Като последни, защото когато се върнахме, от нашите гангстерчета нямаше и помен. Повъртяхме се из площада, подобно обрани евреи в очакване да се случи чудо. Но чудеса, от времето на Христа, ставаха много рядко. Разбрахме, че сме изоставени, след като си бяхме платили пътя до Париж. Взехме да се бъркаме по джобовите и установихме, че ни е останала сравнително малка сума. Трябваше да се изчешем по-скоро от красивия морски курорт, защото бяхме на не повече от 50-60 километра от границата и френските джандари можеха много лесно да ни върнат обратно в Италия. Спряхме се, за отдалечаването ни от опасността, на влака; но не знаехме къде е гарата. Купихме една карта на Ница и започнахме да я разглеждаме. Не бяхме далече от гарата и се запътихме към нея. Там успяхме да намерим разписанието на влаковете и цените на билетите до Париж. Седнахме на една пейка в близката градина, отново извадихме всичко от джобовете си и се оказа, че имаме пари само за един билет. След кратко суетене се върнахме отново при гишетата и разучавайки внимателно разписанията, видяхме, че има директен нощен влак за Париж през Марсилия. Информирахме се за цената на билета Ница-Марсилия, където щяхме да пристигнем към 2 часа след полунощ. Пак отидохме при пейката и взехме да умуваме. Възможностите ни не бяха големи. Само един от нас можеше да стигне до Париж и да търси помощ от Ценко Барев – да изпрати кола, която да прибере и останалите трима; но тая възможност беше отхвърлена категорично от “поетът”, който каза, че е болен, и ако трябва да чака гладен и жаден, щял да умре. Предпочитал да се предаде на полицията, пък да ставало каквото ще. Идваше ни да го пребием. Решихме да му дадем още един шанс. С парите щяхме да купим четири билета до Марсилия, откъдето да продължим за Париж без билети, разчитайки на това, че е нощ и след като контролорите ни проверят, няма да повторят. Речено-сторено. Към 10 (22) часа си купихме билетите и зачакахме композира-

нето на нашия нощен влак. Въртахме се по пероните, сядяхме в чакалнята и се стараехме да приличаме на редовни пътници, които се връщат от курорт. Когато табелите на разписанието се завъртяха и най-отгоре, на първо място, застана Marseille (изговаря се Марсей) с часа на тръгване и номера на коловоза, се отправихме към него. Четиримата се настанихме в едно купе, като непознати. Въздъгнахме, когато потеглихме, но както щеше да се разбере, малко прибързано. Минаха двама кондуктори, пробиха “редовните” ни билети и успокоени се отпуснахме. Като че ли съм заспал, защото, когато се събудих към осем часа, беше съвсем светло и през прозореца се виждаха храсти по ниски хълмове, които се редуваха с ожънати ниви. Първата голяма гара, на която спря влакът ни, беше Лион. В коридора на вагона имаше карта на жп-линиите на V-та република. До Париж оставаха около 600 километра, а по средата на пътя беше град Дижон. Седяхме като на тръни, защото ни чакаха още 6-7 часа път през деня и без билети. Минут преди влакът да навлезе в Дижонската гара, пред купето застанаха двама кондуктори за проверка на билетите. Направихме се на ударени, защото бяхме проверени, но номерът не мина. Извадихме и им връчихме марсилските билети. Като ги видяха, изцъклиха очи, сякаш щяха да получат апоплектичен удар. Първият, който се съвзе, ни поиска документите за самоличност. Подадохме му нашите малки зелени паспортчета за вътрешна употреба в “народната република”. След като ги разглеждаха неразбиращо, казаха паспорти. Със знаци им дадохме да разберат, че нямаме и че сме емигранти. Докато траеха тези обяснения, влакът спря на Дижон. Единият кондуктор се запиля нанякъде, а другият застана на вратата на купето, за да не изчезнем. Разбрах, че сме извършили почти фатална тактическа грешка – ако бяхме седнали по отделно, всеки в различен вагон, някои от нас можеха да стигнат до Париж. Влакът удължи престоя си на гарата и зачакахме. След 15-20 минути се появи вторият кондуктор, придружен от джандари. Часът беше 11 и 5 в събота на 15 септември 1973 г. Сравнително учтиво ни поканиха да си вземем багажа и ни свалиха от влака. Вън от гарата ни чакаше полицейска камионетка. Качихме се в нея и след нов четвърт час спряхме пред префектурата – такъв беше надписът на портала, а над него се мъдреше девизът на Великата революция: “Свобода, равенство, братство”. Да видим как щяхме да се разберем с френските “братя”-джандари. Въведоха ни в приземния етаж и започна обиск.

Най-напред ни накараха да изпразним джобовете си, после да си свалим връзките за обувци и ни взеха коланите. Аз казах на колегите: “Позната процедура”. Само дето не ни накараха да се съблечем. Като отстраниха по този начин надвисналата над Франция опасност, ни отведоха в бая голяма приземна стая или маза с пейки и нищо друго и ни заключиха. Не ни дадох нищо за обед, но все пак някъде към 16 часа ни изведоха и заизкачвахме някакви стълби. Въведоха ни в кабинет с неколцина мъже. Единият от тях се представи като заместник на префекта. Макар че беше събота, го извикали, за да се запознае с нашия случай. След като се разбрахме, че никой от нас не знае бъкел френски, опитахме на

немски и се разбрахме. Може би, защото немският на подпрефекта беше като моя или като на малък негър. Обясних му, че сме дългогодишни политически затворници и застрашени отново със затвор, сме минали нелегално границите, за да търсим убежище в неговата страна. След като ме изслуша, попита дали имаме някакви познати в Париж. В мен беше записаният на листче телефон на Ценко Барев. Подадох му го със съвсем слабата надежда, че ще го намерят в “канцеларията” му (така Благо ни беше представил помещението, в което посрещал стари и нови емигранти). Надеждата ни беше слаба, защото бе събота и часът минаваше 17. Кой нормален човек би си развалил уикенда в такъв час? Но се излъгах приятно. Малко след като подпрефектът набра телефонния номер и се представи, от другия край на жицата започна някакъв дълъг разговор, от който лицето на подпрефекта започна да просветва и след няколко минути той ми подаде слушалката, за да говоря с мосю Барев, с ударение на последната сричка. Поздрави ни бодър глас и ни каза да не се безпокоим, всичко щяло да се уреди незабавно. Той обяснил нашия случай, с който бил запознат и ни очаквал. Още днес сме щели да бъдем в Париж. Казах му това, което често казвам в отговор при подобни ситуации: че сме от хората, които трудно могат да се обезпокоят; и го запитах как ще се ориентираме в големия град, за да стигнем до адреса, който ни е даден в Триест заедно с телефона, а той отговори:

- Щом сте пресекли цяла Европа и не се смушавате от нищо, оправянето в Париж трябва да бъде една детска игра за вас...

Пожелахме си “Лека нощ” и “До утре” и подадох отново телефона на подпрефекта. За съжаление, не разбрахме нищо от разговора им, но след като приключи, нашият “домакин” нареди на подчинените си да ни върнат иззетите при обиска вещи. Върнаха ми и найлоновия плик с двете тетрадки, изчезването на които ме безпокоеше. След петнадесетина минути, вече с връзки за обувци и стегнати колани, разбрахме, че още този следобед заминаваме за Париж. Сбогувахме се, като му казах “Мерси боку” – единственото, което знаех на френски. Заслизахме развеселени по стълбите и видяхме, че пред портата ни очакваше кола, като тази, с която ни доведоха предиобед. С нас се качиха двама полицаи и след малко бяхме отново на гарата. Там те ни връчиха четири билета и ни пожелаха нещо като “Добър път!”. Тук им стиснах ръцете – за пръв и за последен път в живота си се ръкувах с джандари. Те изчакаха с нас пристигането на влака и магнаха с ръка за сбогом. Часът беше 18,05 и влязохме в първото празно купе. В такъв ден и час нямаше много пътници. Пристигнахме в 9 (21) на една от Парижките гари – Лионската и тук вече се прегърнахме. Всичко беше завършило благополучно, с хепи енд, освен това, че напразно обръщяхме джобовете си. Нямахме дори 20 сантимта за един градски разговор и не можехме да телефонираме на Ценко. Влязохме в една от чакалните, където възнамерявахме да пренощуваме. Но към един след полунощ мина някаква проверка за билети и всички, които нямаша такива, бяха замолени да напуснат чакалнята. Навън беше хладно и ние слязохме надолу по стълбите за входа на метрото, но и той беше затворен с решетка, за да не стане приют за бездомници. Насяда-

хмем по стълбите, за да бъдем на завет. Не бяхме единствените. Въртяха се най-различни тъмни личности, но нали бяхме четирима и разговаряхме високо на нашия не особено музикален език, това ги респектирало. Само някакво двадесетина годишно момче, по всяка вероятност арабин, каза, че е от “Ръката на Черния септември” – така се казваше нашумялата по него време терористическа организация и след като посрещнахме със смях думите му, то се отдалечи. Беше вече студено, а ние само с летни дрехи и затова опитите ни да дремнем се оказаха неуспешни. Ставахме, правихме гимнастики, излизавме от убежището си, разхождахме се, после пак слизахме по стълбите и така дочакахме зората.

Когато съвсем се развидели и отвориха решетката на метрото, се качихме на “горния свят” и видяхме, че от другата страна на входа имаше голяма карта на линиите на метрото и на парижките улици. Влезнахме отново в чакалнята, която беше започнала да се пълни, за да се постоим. Слушахме непознатата реч и разбирахме, че няма да ни бъде съвсем леко, но единственият, който хленчеше беше Милчо Присадашки – “Поетът”, който отново се оплакваше от силни болки в корема и ни заяви, че не може да направи и крачка повече. Решихме двамата с Кольо да намерим адреса, а Стефан Милушев да остане с Присадашки, за да не направи някаква идиотщина.

Изправихме се пред плана на Париж, аз търсех и намерих улица Брюнел – крайната цел на нашия маршрут. Самата гара, на която се намирахме, беше обградена с кръг. Имайки двете точки, оставаше да ги свържем с улиците, които водеха от едната до другата. Задачата се оказва сравнително лека. Трябваше да излезем на Сена и да тръгнем надясно по кебовете, докато стигнем до площад “Конкорд”, тоест до площада на “Съгласието”, където, ако не ме лъже паметта, санкиолотите монтирали гилотината. Хубаво съгласие! От площада, по левия му край, се стигаше до прочутото “Шан-з-Елизе”, за което казваха, че било най-величественото авеню в света. Тръгвайки по него на запад, щяхме да стигнем до още по-величествения площад “Шарл де Гол” със старото име “Етоал” – Звезда. Наричали го така поради дванадесетте авенюта, които излизаха от него като звездни лъчи. В средата на площада беше отбелязана “Триумфалната арка”. Продължението на “Шан-з-Елизе”, отвъд арката, се наричаше авенюто на “Великата армия” (на Наполеон) и там, на няколко стотин метра вдясно – на кестерме – беше малката уличка Брюнел, на чийто десен тротоар, на № 18-бис беше Ценковата “канцелария”. За да не стане грешка, взех, че записах на френски имената на всички тези улици, авенюта и площади:

Gare de Lyon; излизайки от нея, пресичахме алея de Bercy и вдясно стигахме до улица Van Gogh. Тя ни отвеждаше до десния брег на река Сена, която пресичаше целия Париж. Свивахме надясно, по десния тротоар и оттук нататък ориентир ни беше реката, по която се намираха редица кейове с различни имена, върху които антикварите – прочутите букинисти – бяха наизваждали вече книгите си. Вървейки дълго, може би около два часа, минавайки край многобройните мостове, по които се отиваше на другия бряг на Сена, стигнахме до Pont de la Concorde.

Свихме надясно и излязохме на площада със същото име, в чиято среда беше побит отмякнатият от краля Луи Филип Египетски Обелиск, около който бяха разположени статуите на големите градове на Френската Република. Вървейки по лявата му извивка, пред нас се откри величественото Avenue des Champs Elysees. Пресякохме го и по грамадния му десен тротоар, широк може би двадесетина метра, се отправихме към Arc de Triomphe, Арката на Наполеоновите триумфи, която знаех от кинокадрите за Втората световна война, под която, пак триумфално, маршируваха солдатите на Шикългрубс. Тя беше разположена в центъра на Place Charles de Gaulle. Продължихме пак вдясно по тротоара, заграждащ площада, пресякохме лъчеобразните авенюта и излязохме на “антипода” Avenue de la Grande Armee. Оттук нататък беше лесно: отново все по десния тротоар пресякохме кръговата улица rue de Tilsitt, обграждаща като външен пръстен площада, продължихме, като вдясно остана rue de la Forge и стигнахме до тройка улици, започващи лъчево от авенюто, най-лявата от които беше rue Brunel. Тръгнахме с Кольо по десния й тротоар и спряхме пред портата на № 18-бис. Беше затворена. Натиснахме звънеца, чу се жуженето за автоматично отваряне, малката врата се откряна и се озовахме в нещо като безистен, в чийто край имаше малък двор, обграден от сгради. Докато ги оглеждахме, се появи портиерката или както тук казваха, la consierge. Беше средна на ръст, но толкова дебела, че изглеждаше грамадна. Казахме: “Мосю Барев?” Тя се засмя, очевидно беше предупредена за пристигането ни и пак на “немски”, сочейки часовника си, ни обясни, че мосю Барев ще пристигне всеки момент. Обикновено идвал към 9 часа. Беше 9 без 5 в неделя сутрин на 16 септември 1973 г. И наистина, след малко пристигна и самият Ценко Барев.

Прегърнахме се, пожела ни “Добре дошли в Свободния свят” и ни поведе към “канцеларията” си. Беше висок, слаб, русоляв мъж, с изпечено от слънцето лице, над 50-те. Енергичен, в сив елегантен костюм, синя риза и врътовръзка. Покани ни вътре и той се настани зад бюрото си, а ние се разположихме по столовете около него. Обстановката беше повече от скромна. Там, където седнах имаше малко бюро и върху него масителница с бюста на Наполеон, като пръв консул. Побързахме да му съобщим, че другите двама са останали на гарата, понеже единият има силни болки в корема. Той извика по телефона някой с лека кола, който, както разбрахме, се казваше Асен Йорданов от Кюстендил, емигрант от 1949 г. Имаше вид на сериозен човек, облечен в работно облекло, някъде около 40-годишен. След като поиска да ги опишем, Барев го изпрати на гарата да доведе Стефан Милушев и Милчо Присадашки. Започнахме безреден разговор, в който се надпреварвахме да разказваме за България и най-вече за земеделците, с които сме били в затворите, от които той се интересуваше живо. Питаше и за последните новини и за преमेждията по пътя. Понеже се обръщахме към него с г-н Барев, той каза:

- Я оставете тези официалности, казвайте ми Ценко! - с което ми направи добро впечатление.

Като пристигнаха двамата ни спътници, разговорът продължи и с тях-

ното участие. Дойдоха и други посетители, сред които запомних Мато Коритски и д-р Моллов, последния секретар на демократическата партия. Познаваше добре брата на дядо ми – Славе Константинов, който беше сват на Александър Малинов и един от финансовите стълбове на партията му. Ценко вметна иронично:

- Значи, корена ти е от едрата буржоазия. Ама и вие си имате салонни анархисти – и в очите му блещукаха подигравателни искрици.

- Ще разберем кой от кой сорт е, като начало ще кажа само, че в нашия джинс аз съм петата генерация затворници. Първите три са от времето на турската империя, която е владяла родния ни град до Балканската война.

- Че откъде си ти?

- От Горна Джумая, сега Благоевград.

- Значи, маке. Е, с вас сега не бива.

Къде сериозно, къде на шега разговорът продължаваше четвърти час. Някъде към един домакинът рече:

- Сигурно не сте яли от вчера, а на pewno и пари си нямате. Не се безпокойте, в началото всички сме били така. Елате да отидем в бара отсреща.

От другата страна на улица Брюнел имаше малко ресторантче. Заставахме на тезгяха и си поръчавме по една бира и сандвичи. Моят беше с пастет – пате дьо кампань върху половин багета, която у нас наричаха “франзела”. Сметката плати Ценко, който се държеше свойски с притежателя на бара, както тук наричаха този тип махленски ресторантчета. После се сбогувахме с гостите му и отново се върнахме в бюрото. Състоеше се от стаята, където ни посрещна и още една съседна, в която цареше безпорядък, като че ли я използваше за склад. Ценко беше уморен. Питаше, слушаше, но най-много говореше. Можеше да говори по 12 часа непрекъснато. Запознаваше ни с живота на емиграцията, като наставяше темите и сюжетите непрекъснато, често без връзка помежду им. Следобеда мина някаква суха, кокалеста жена, с енергична, да не кажа жестока физиономия. Представи ни я като мадам Морет, на чието име се водеше фирмата “Секоба” за обновяване на апартаменти. Всъщност беше на Ценко, но бидейки чужденец – емигрант, той нямаше право да има на свое име фирма и му трябваше подставено лице, френски гражданин. След като и тя си отиде, в канцеларията дойде Вълкан Драпаля от село Любимец, който беше избягал още през 1949 г. с още двама познати в Гърция. За тяхното бягство се носеха най-мрачни слухове, които той обеща да ми разкаже. Обясни на Ценко историята на баща ми и на семейството ни. Светът очевидно не беше толкова голям.

След като останахме отново насаме, Барев ни каза, че ще ни отведе в префектурата, за да декларираме искането си за получаване статут на политически емигранти, но ни посъветва да не го правим веднага, а през следващите няколко дни да се разходим, да разгледаме и да добием първи впечатления от многомилионния Париж. За целта извади от чекмеджето на бюрото си план на града, за да можем да се ориентираме и да не се изгубим.

Привечер, когато беше започнало да се смрачава, дойде една едра руса дама – Женвиев Ламезон, неговата приятелка и жена, макар да не бяха сключвали брак. Тя донесе в багажника на колата си одеала и възглавници за през нощта. След това пристигна и Асен, който ни отведе в един апартамент в обновителен ремонт или както го наричаха – “шантие”, дума, която знаех от съвместната ни работа с Андре Куби в Изчислителния център на м-во на вътрешната търговия. Тук щяхме да носуваме, докато една от помощните организации ни настани в беззвездния хотел за емигранти. Разположихме се на пода във всяка от двете стаи, като преди това се бяхме ориентирали по плана на Париж за маршрута до бюрото на Ценко, на който направих скица. Вечерта бяхме поканени на вечеря у неговата приятелка, но аз отклоних поканата, защото се чувствах неудобно. Тогава Ценко ни даде на всеки по 100 франка, като каза, смеейки се:

- Ще ми ги върнете, като забогатеете.

Така започваше животът във Франция, където прекарах следващите 18 години до завръщането ни в страната на хамелеоните и лилипутите на 19 май 1991 г.

ИНТЕРМЕЦО: В ТОВА ВРЕМЕ, В КУХНЯТА НА КАНИБАЛИТЕ ОТ ДС

На 17.09.1973 г. Огнян е изгонен от София със заповед на същия Петър Стоянов – н-к на VI у-ние ДС, защото “споделял възгледите на брат си ГКГ и за да се реагира за предотвратяване на евентуални опити за бягство зад граница или при идването на брат му в НРБ със задача да извърши терористически акт.”

От същата дата е и “СВЕДЕНИЕТО” на “доверения заявител” (ДВ) Милчев от Врачанския затвор, когото няха честта да познавам. Приел го бе полк. Градинаров. В него доносникът пишеше:

“Климентина и Петър и съпругът ѝ са поддържали от 4-5 години тясна връзка с органите на ЦРУ, които идвали в България като туристи... Неколкократно в квартирата на Петър, който е разведен, са се срещали с органите на ЦРУ, които проявявали голям интерес към отношението на хората спрямо БКП, към данни от стопански и политически характер. Избягалият ГКГ ги е информирал за резервите на вътрешната търговия, тъй като самият той е бил началник отдел в министертството на ВТ, но не му давали жителство въпреки направените предложения и подписи от Пеко Таков и Георги Караманев. Тази връзка (с хората на ЦРУ) била поддържана от семейството на Климентина и Петър постоянно, като имало случай те да идват в България по 7-10 пъти.

В момента, органите на ДС водят следствие и самият Петър съжалява, че не може да се свърже с другите си приятели в които имало литература. Жената на избягалия работи като специалист по литература, нямали деца. Самият ѝ съпруг, заявява Петър, по убеждение е терорист.” (N.B.: Виждаш ли, бедни читателю, с какви глупости са

се занимавали генералите и полковниците от ДС, докъде е доведен от шпиономанията нещастния пандизчия, надяващ се, че “изпълнявайки патриотичния си дълг” ще получи помилване и най-вече – разбираш ли с какви доноси са се решавали човешки съдби и въпроси от рода “Да бъдеш или не”, според “генералната линия на Партията”, чекисткия произвол и настроенията на следователи, прокурори и съдии???)

На 18.09.1973 г. подполк. Пантелеев е приготвил цял въпросник за разпита на Климентина Константинова, която била запозната с дейността на обектите по ГДОР “Анархисти”:

1. Съпругът ѝ ГКГ анархист ли е или троцкист? (N.B.: А вие допускате ли, че отделният Пантелеев е знаел що е анархизъм или троцкизъм?)
2. С кои лица от терористическата група се е срещал ГКГ и какви разговори са водени?
3. Какви лица са посещавали квартирата им и какви разговори са водени? – Има се предвид Христо Колев (анархист), Илия Минев (легионер), Людмил Козарев (бивш царски офицер), Стефан Вълков (бандит), бай Васил (неустановен) съдени за контрареволуционна дейност. (N.B.: Как да не му теглиш една девететажна псувня на този униформен “революционер”?)
4. Каква забранена литература е чел Георги и от къде се е снабдявал?
5. При срещите му с Пеев кои са били най-често разглежданите политически проблеми и на какви позиции е стоял Петър? (N.B.: Който, според “терористката Климентина”, бил фашист или сталинист, а копоите го включили в ГДОР... “Анархисти”!)
6. На кого са давали мемоарите на лидера на троцкистите Димитър Гачев от Пловдив? В колко екземпляри са били размножени?
7. Какви политически разговори против СССР и НРБ са водили с Беляковски. Какви спомени са разказвали за затворите и против органите на безопасността?
8. Какви приготовления за бягство е правил ГКГ при лечението на Климентина?
9. Кои лица са знаели за подготовката му за бягство? Тодор Пенков?
10. При събиранията със Стефан Кожухаров и Лиляна Минкова какви вицове сте си разказвали?
11. Какво знае Красимира Хайдутова за дейността на ГКГ и какви писма е получавала от него?
12. Какво знаят д-р Сарамандов и Лиляна Грашева за бягството на Георги?”

(N.B.: 12 от 12-те въпроса са свързани с ГКГ. Ако се бях оставил да ме арестуват и монтират “процеса на века”, повечето от упоменатите в тоя списък днес нямаше да са дисиденти, а по-скоро... агенти. Прочее, първото не изключва второто.)

На 20.09.1973 г. зам.-директорът на изчислителния център Боре Георгиев, с когото бяхме добри приятели, ми издава “Характеристика” вместо директора – Боре Халата, който е изплашен до смърт и не желае да има

нищо общо със “самотния бегач на дълги разстояния”. Във въпросния документ е отбелязано, че “ГКГ е проявил качества на добър специалист, проведе курс за програмисти и подпомагаше слабите, но в общественно-политическата работа не проявяваше никаква инициатива.”

НОВИ ВПЕЧАТЛЕНИЯ

Когато се събудих на сутринта, огледах новото ни “жилище”. Всичко, електричество, тапети, канализация, имущество беше спряно, разрушено или изнесено. Само от една тръба с кран течеше вода и можехме да се измием или напълним единствената кофа. Апартаментът или това, което беше останало от него, не се заключваше. Дограмата също подлежеше на обновяване. Понеже не знаехме табиетите на французите (някой можеше да дигне покъщнината на Женвиев), останахме да изчакаме работниците, чийто шеф беше Асен. Той пристигна пръв. Попита ни с насмешка “как сме спали в луксозния хотел”. След това ни каза, че сме закъснели с пристигането си. Когато той дошъл, надницата била 200 “стари” франка (два “нови”), но кебапчетата с виното стрували 5 франка. А сега кризата *бала мамата на всичко. Затова ни посъветва, докато не си осигурим работа и някакъв постоянен доход, да кътаме малкото пари, с които разполагаме. При тия думи, извади и даде на всеки от нас по 50 франка, след което каза:

- Не ходете в баровете за ядене, защото е три-четири пъти по-скъпо, отколкото ако си купувате храна от магазините. Тук долу има магазин за хранителни стоки, а до него е хлебарницата (буланжери). Още по-евтино е в супер-маршетата – големи магазини, в които има всичко за раята. Бутилка химическо “вино” от литър и половина струва по-евтино от минералната вода. Само че от него, при по-продължителна употреба, цирозата не ви мърда. Затова ви съветвам да си купувате бира. Шест кутии по 330 грама за 3 франка.

След тия напътствени слова Асен ни придружи за “покупките”, като ни предаде първия практически урок по “френски”:

- Катър багет, силвупле (четири франзели, моля).

Плати ги по 60 сантима парчето и ни ги раздаде. После ни отведе в съседния месарско-колбасарски магазин (бушри), откъдето купи на всеки по 300 грама пастет (пате) от най-доброкачествения, но добър за гладни хора и добави:

- На първо време - чешмяна вода, но за да има в какво да я носите, ще вземем половин дузина шишета с минерална – и малко по-далече ни въведе в един квартален супер-маркет.

Полиците в големия магазин, в който нямаше продавачи, а само касиери, бяха препълнени с разнородни стоки, предимно хранителни и “домашна потреба”. Асен купи по една опаковка бира и изворна вода марка “Волвик”, за която каза, че била най-по нашия вкус. Взе също и по един найлонов плик (сак), за да има в какво да си носим храната и вещите, след което се върнахме отново на “шантието”, за да закусим и ни даде още някои наставления:

- Оставете едно-две празни шишета за ибрици. С тоалетна хартия ще се бършете, като се опаричите. Не ви съветвам да се бършете със стари вестници, защото ще запушите кенефа и ще трябва да го чистите с ръце.

Това е за днеска. Приятна закуска!

И ни остави, за да се преоблече в работните си дрехи от син док, с бяло платнено кепе на главата, което го пазеше от боята. Докато закусахме, разделяйки багетата и патето по на три равни части, на шантието пристигна още един от работниците. Асен ни го представи:

- Теню “Локума” – анархист от Казанлъшкото село Ветрен.

Новодошлият беше слаб, сух, изпечен, силно прошарен, с остър поглед, в който просветваха пламъчета на недоверие. Въпреки това беше словоохотлив, а разказите му изпъстрени с преувеличения, за да не кажа лъжи, за което наемкаше и прякорът му – “Локума”. Като разбра, че сме единомишленици, Теню ми разказа, че е бил в България в затвора, съден заедно с нашите “горяни” Кольо Бакоев и Георги Денчев... След това ме въведе в тукашното състояние на нещата. Хаджията и Иван Рачев се били скарали “кой да води бащината си дружина” и разбили организацията, което го накарало да се оттегли. Сега бил никъде, отвратен от водаческите амбиции на двамата теоретици. Около тях били верните им хора. Били активни, но с активност по-скоро вредна за анархизма. Тя се свеждала до вътрешно самоизяждане и взаимно оплюване. Теню каза, че ще ме запознае с приятели, като него, които също напуснали организацията и били болшинство. Попитах го с какво се занимават. Той отговори, че си гледали личния живот, но държали на идеите си. Асен го прекъсна и ми рече:

- Тенката е по локумите. Той поддържа връзки с всички и знае много неща, но не вземай за чиста монета всичко, което ти разтяга. Тук мнозина като него, които искат да свалят отговорността от себе си, оправдават бягството от организацията с разочарованията си.

Теню му отговори, че най-добре ще бъде аз да видя сам със собствените си очи положението в “двата лагера”. Чутото засили желанието ми час по-скоро да се ориентирам в състоянието на анархистическата емиграция и си помислих, че плановете, които имах, изглежда са били сметки без кръчмар.

Оставихме ги да работят и излязохме, като записах адреса: ул. Le Notre № 6 и отбелязах върху плана на Париж мястото, което беше недалече от Айфеловата кула от другата страна на Сена. Пресякохме авеню Кенеди и вляво, през моста Иена, се озовахме в подножието на железната Айфелова кула – символ на Париж. Обикаляхме четирите ѝ “крака”, разглеждахме сглобените ѝ части и изкачващите се към платформите асансьори, но не можехме да си позволим да погледнем отвисоко откриващата се панорама, защото за удоволствието трябваше да си купим билети, а сумите, с които разполагахме бяха твърде скромни. Затова, след като се повъртяхме, поехме обратния път през моста и се заизкачихме по стълбите край фонтаните към Трокадеро – все познати имена от романа на Ерих Мария Ремарк. Всичко ми изглеждаше красиво и величествено, но се улавях, че от време-навреме някаква мъка стяга гърлото ми. Едва ли беше носталгия, по-скоро откъслечните сведения за нашите емигранти-анархисти. Но можех ли да очаквам нещо повече от хора около и над 50-те, напуснали България преди 20 – 25 години? Горе, след като

пресяхме площада, заграден с музеи, кафенета-бистра, ресторанти и магазини в партерните етажи на сградите, отворили вратите си за туристите, прииждащи от цял свят, се запътихме по авеню Клебер към Етоал. Оттам лесно стигнахме до Ценковата кантора. Заварихме го отново с посетители. При него видяхме и Петрини, дошъл от Латина да търси помощ за получаване на политическо убежище. Ръкувахме се и той гледаше умолително към нас. Кольо и Стефан се нахвърлиха с твърдения, че е “комунистически агент”. Не можех да се застъпя за него, защото не го познавах, но ми се струваше, че обвиненията са резултат от насажданата от режима мания за преследване и от престараването на моите спътници да демонстрират своята “бдителност”. Петрини си тръгна отчаян, със затена злоба, която не ме изключваше. След като той си излезе, продължи безкрайният монолог на Ценко с неговите емигрантски преमेждия, наченали от Гърция. Разказваше ни ги, за да ни окуражи: “Вашата е лесна, сега всичко е уредено, имате кой да ви посрещне, ще получите храна, квартира, докато се окопитите, а какво беше едно време!” – и продължи да ни разказва за патилата си в Гърция, откъдето бил върнат в България, поради шпиономанията на властите, който водели гражданска война с партизаните на Маркос. Все пак, не го предали на българските граничари и той трябвало да се крие при земеделци, в очакване Никола Петков да уреди чрез англичаните положението му на емигрант. Разказваше за отвратителното отношение на гръцките служби, които посред зима го държали вързан на палубата на един кораб, където му подхвърляли хляб, като на куче. Но други, които пристигнали малко по-късно в лагерите, напомняха, че ги е посещавал с Гемето и брат си Иван и че е живеел в хотел, за разлика от “простолудиято”. Навярно и двете неща са били верни през тригодишния му престой в Гърция, докато през 1948 г., по молба на председателя на БНК и водач на “пладненци” в България – д-р Ге-Ме Димитров, един френски военен самолет го транспортирал в Париж, където той живееше от четвърт век, като представител на Комитета за Европа.

След като хапнахме в бара вчерашното “меню”, Ценко се противопостави енергично на желанието ми ние да платим сметката и подкани местният български новобогаташ и патриот Любен Кюков да се бръкне в джоба. Той беше паркирал своя Ролс-Ройс пред “бърлогата”, където се върнахме след тънкия обед. Вътре изслушахме неговата история. Кюков беше петдесетгодишен, нисък, дебел, нахален и всезнаещ. Той пристигнал от България преди няколко години и успял в къси срокове да реши прилично битовите си въпроси, а сега даваше съвети на по-новите емигранти и се стремеше активно да заеме “отговорно” място в емигрантската среда. За тази цел, той виждаше трамплин в лицето или по-скоро в гърба на Ценко. Разказваше, че е бил в концлагера Белене, а после и в Сибир. Докато бил в италианските емигрантски лагери, успял да напише книга - автобиографичното житие “Човекът от Челябинск”. Преведена на френски от представителя на емигрантската десница в Рим - Димко Статев, книгата все още можеше да се намери в някои парижки книжарници, когато пристигнахме. Ценко казваше, че не си бил

платил за превода, а френски критици я възприемали като нова версия на Мюнхаузеновите истории. Източниците на Кюковите приходи не бяха ясни, но той обещавал с лека ръка да помага за освободителната кауза и на новопристигащите несретници в емиграция. Бил се оженил за много по-младата дъщеря на богат френски хлебар и сколасал да ѝ направи две бебета. Асен ни съветваше да бъдем внимателни с новобогаташа, защото според него Кюков бил най-малкото мошеник. Емигрантски взаимоотношения. Трудно можех да разбера кое е истина и кое легенда, и дали Асеновите думи не бяха злословие срещу “пробивен и успял бизнесмен”. С хвалбите и сомнението си Любен Кюков ми стана веднага антипатичен.

Привечер Ценко ни каза, че сме канени отново на вечеря у Женвиев. Присадашки заяви, че има болки в корема и предпочитал да се прибере в апартамента. Когато приятелката му дойде, ние тримата седнахме отзад, а Ценко на предната седалка и след двадесетина минути, минавайки, както ни обясняваше, през Булонския лес, пристигнахме в Сен-Клу (Свети пирон) - град на десетина километра на запад или по-скоро на югозапад от Париж. Натъпкахме се в асансьора, но той отказа да потегли и двамата с Ценко се изкачихме пеша до третия етаж, където Женвиев вече беше отключила вратата на апартамента си. Разположихме се в креслата и на канапето в хола, където домакинята сервира уиски, ядки и плодови сокове. Първоначално Ценко превеждаше, но скоро изостави куртоазията и разговорът ни продължи на български. Разказа ни, че госпожата е вдовица, по-млада с няколко години от него, работеща в администрацията на болница, в която от България изпращали на лечение висши номенклатурчици. Тя го уведомявала за всеки нов случай и понеже била шеф на регистратурата, знаела както личните им данни, така също анамнезите и епикризите. Барев беше лесен събеседник, нямаше полицейските навици на Благо и можеше да запълни цялата вечер с разказите си, които бяха колоритни и явно отретепирани, защото впоследствие чух да ги повтаря дословно, многократно. Те добиваха хронологически характер само ако му поставях насочващи и уточняващи въпроси. Тази вечер той ни въведе в историята на емиграцията, най-вече на БНК от епохата на детанта или на “мирното съвместно съществуване”, настъпила след смъртта на Сталин-Джугашвили и наследяването му от Хрущов. Докато той продължаваше своя разказ, Женвиев сервира и вечерята – телешко месо с бял сос и зелена салата. Попита: вино или бира? Кольо не пиеше, а ние със Стефан и Ценко пожелахме бира, която той отвори и ни наля.

- Всъщност – рече той, отпивайки от пияната – американците никога не са имали сериозното намерение да ликвидират комунизма с военни средства. Това ви го казвам, за да не живеете с илюзии. Тяхната стратегия винаги е целяла съдържането му, а след това мирното му принуждаване да приеме капитулацията при определени, спазарени условия. Това пролича особено ярко по време на Унгарската революция и нееднократно оттогава. Всичките приказки за “кръстоносни походи на свободата” и “освобождения на поробените народи”, с които бяха изпъстрени речите на Чърчил, Труман, Айзенхауер, Кенеди и т.н., бяха приказки без покри-

тие. Целите си те искаха да постигнат с най-малко загуби, а съдбата на нашите народи беше последното, което ги е интересувало.

- Това сигурно е така, но от друга страна, Москва не се е отказала от експанзията си в “Третия свят”. Тя няма ли да провокира голям конфликт?

- “Другарите” от Кремъл знаят мярката. Ядреното оръжие няма да бъде употребено, но то им действа съдържащо. Откакто са на власт, от времето на Ленин, всеки път, когато видят дебелия, те са отстъпвали, но в Запада няма политическа воля да ги накара да се свият в черупката си. Но – Ценко явно не обичаше да го прекъсват, а аз не харесвах монолозите – тукашните “Големи” даже отказваха и най-малката материална помощ на съпротивата у нас. – В гласа му звучеше негодувание.

- А прословутите 100 милиона долара?

- Някои се облажиха от тях. В разгара на студената война отпуснаха повече средства за пропаганда, митинги и събрания, помещения, а накрая и за панихиди. Жалко е, че ни подведоха, и нас, и вас там в България, та се дадоха излишни жертви. Тука продължиха да плащат заплатите или пенсиите на членовете на Националните комитети на поробените страни, но след 60-а година и тях направиха условни. В смисъл, на всеки шест месеца функционерите на БНК и пенсионерите минаваха през ситото на служби, които проверяваха дали линията им на поведение и говорене е в унисон с политиката на Държавния Департамент на САЩ. Тогава мнозина, по-трудно повратливи или по-бавно схващащи, получиха инфаркти и инсулти в очакване на присъдата, защото отказът да им се плати ежемесечното подаяние беше за тях като финансова гилотина и гладна смърт, особено като си стар и нямаш професия. Които бяхме по-твърди и по-млади, се отказахме от заплатите и бюджетите и, за да запазим политическата си физиономия, започнахме работа. От това време датира “Секоба”.

- А Гемето какво работеше – попитах аз йезуитски.

Ценко помисли малко и продължи.

- В резултат на тая американска политика, Комитетите започнаха да се съобразяват с детанта и се обезличиха до степен да станат неузнаваеми. Тогава се сблъскахме публично с Доктора. Личното ни приятелство си остана до края му, но обща линия вече нямашме. В последните години той и не четеше. Казвах му, че бистрия извор на ума му се е затлачил, а бездействието на Комитета ни накара още приживе да обмислим с приятели как и в каква посока да сменим политиката, линията на пропагандната, агитационната и организационната си дейност. Съвсем скоро, може би още тази година, този въпрос ще бъде решен. Смъртта на Доктора само ускори зреещия процес.

Видях, че за разлика от Благо, Ценко се изразяваше по-дипломатично. Съден на два пъти с Гемето – преди и след 9 септември, - той имаше пиетет към лидера на “пладнешкия” БЗНС, чийто ученик и съратник беше вече над три десетилетия. Личеше си, че темата не му е приятна и спестих другите неудобни въпроси, но той ми ги върна:

- Е, как е анархията? Държи ли здраво знамето?

- Откровеност за откровеност. Сред нашите хора има най-малко капиту-

ланти, но “знамената са свити за по-добри времена”.

- А какво правят моите стари приятели Христо Колев и Васил Народа?

- И двамата са изгонени от София. Христо е интерниран в едно турско село. Но не искат да бягат. Казали са, че ще останат до последния си дъх със народа.

- Та ние да не сме се откъснали?

- Това съм дошъл да видя; и по-точно – какво правят нашите другари?

- Те нали са конспиратори, не съм посветен в тайните им – каза насмешливо Ценко и допълни: - но ако се съди по редактирания от Хаджията “Църковен вестник” или по злобните “полемики” с Иван Рачев, едва ли ще бъдеш очарован. Предпочитам обаче да не навлизам в чужда територия, най-добре ще бъде сам да се запознаеш и да ги чуеш. Тука в Париж трябва да има едно трийсетина ваши съмишленици, които се разделиха след парашутирането на трима от тях в България след 1953 г. Те повярваха, че след смъртта на Сталин неизбежно ще настъпи развързката, а пък оттогава минаха двадесет години.

Неусетно беше станало полунощ. Крайно време беше да си тръгваме. Ценко остана да ношува у Женвиев, а тя ни взе с колата си и ни отведе до апартамента в ремонт, където бяха завивките ни. Благодарихме на любезната домакиня и ѝ пожелахме “бон нюи” – още една от малкото думи, които бях запомнил от Грозювите “уроци по френски”.

На 18 септември, вторник (на третия ден от пристигането ни) предложих на Кольо и Стефан да отидем и видим “Парижката света Богородица”. Закусихме, направихме си по един сандвич и в найлоновия плик сложихме и по едно шише с вода. Тръгнахме към един от “центровете” на Париж – “Шатле”, минавайки от Конкорд по търговската улица “Риволи”. От дясната ни страна оставаха Градините на Тюйлерийския дворец и малко по-надолу още един палат, превърнат в музей – Лувъра.

Аз съм човек, който може да мине многократно по една улица и в един миг да “забележи” сграда, която като че ли вижда за пръв път. Бившите палати на френските крале обаче се забиват веднага в очите и остават за цял живот в паметта, но няма да ги описвам, защото няма да кажа нищо ново. Знаех ги от историята и от албумите със съхранените в тях богатства на живописиста и скулптурата, но ги отминахме, пресякохме площада “Шатле” и по един от мостовете на Сена, над десния ѝ ръкав, се озовахме в острова на града – Сите. Тук, казват, галите положили основите на есествено укрепения от голямата река град, чието тогавашно име било Лютеция. Островчето беше десетки пъти по-малко от Белене, но от нашия остров не се роди нищо повече от един концлагер и едно ДЗС “Сталин”. След около 300 метра се изправихме пред Нотр-Дам дьо Пари, която бях виждал само на снимки и в един филм по романа на Виктор Юго, в който ролята на Квазимодо се изпълняваше от големия американски артист Антъни Куин. Сега гледахме на живо катедралата – още един символ на Париж – с нейния портал с фреските, с надничащите от покрива и стените чудовища и химери и се дивехме на строения

преди близо хиляда години храм. После влязохме вътре, където още в началото, в странично помещение, видяхме медалионите с портретите на всички папи през близо 2000 годишната история на християнството. По-нататък минахме по обиколна мозайка с дърворезби в средата, олтар, стъклописи – розетки и прозорци, статуи и платна с евангелски сцени, сред тях “Девата” с Младенеца, огромни носещи стълбове и колони и безкрайно високи сводове, пак шахматна мозаечна пътека по средата с редици от скамейки от двете страни за богомолците, ангели с тромпети, грамаден орган и сигурно вълшебна акустика, вътрешни портали, които дявол знае закъде водят. Часове, може би дни нямаше да ни стигнат, за да разгледаме цялото това великолепие и архитектура, като че ли замислена да смаже с мощта си “нищите духом”. Точно в пет часа следобед забиха камбаните на Нотр-Дам, същите, с които вчепкалият се в тях Квзимодо оглушаваше не само храма. Те ни откъснаха от видяното през неусетно изтеклите часове и излязохме, като си обещах да дойда сам, поне още няколко пъти.

Бая поуморени, прекосихме пак половината Париж, този път по кейовете от другата страна на Сите по левия бряг на Сена, докато стигнахме до Парламента или както “по нашенски” му казваха французите – “Националното събрание”. Оттам, през моста “Конкорд” и по познатия ни маршрут Шанз-Елизе – Арк дьо Триумф – Гранд Арме, стигнахме до “канцеларията” (Ценко на pewno се изживяваше като канцлер, затова му спестявах мнението си, че това обозначение на дупката, в която меандри-те на световната политика го бяха сврели, звучеше подигравателно). При него вече се беше събрала компанията на дружбащите “нотабилите” в Париж: двамата архитекти Лозев и Левордашки, двамата Любеновци – Кюков и влахчето Любен Петров, а от Триест беше пристигнал и Благо. Оказа се, че Лозев познава баща ми, че сме земляци – бил от съседното на Любимец село Лозен. Като студент в София е бил взет от бай Борис Бумбаров за негов секретар в министерството. Той беше един от четиримата министри-зеделци в първия ОФ-кабинет след 9-ти, а после бяхме заедно в Пазарджишкият затвор, откъдето си излезе още през 1954 г., след като капитулира. Ценко ни съобщи, че сме поканени на вечеря у Мато Коритски – предприемач със съмнително минало, настояще и бъдеще, от когото, както впрочем и от останалите, Ценко очакваше солидна финансова подкрепа за проектираната политическа дейност. Отправихме се пеша към бюрото на Мато, което не си спомням къде беше, защото други ме водиха.

Той се беше приготвил с напитки, соди и студени мезета. Разговорите, като с новопристигнали, и сега се водеха главно върху общата картина и състоянието на духовете в България. В техния ход аз “държах исото” и разглеждах социалните отношения и класовите противоречия в “без-класовото общество” през призмата на експлоатацията на работниците и разликите между нивата на живот на партийната, административна и военно-полицейска бюрокрация и пролетариата. Излагах цифри, факти, данни и информации, които бях натрупал през живота си в България през последната четвъртина от века, изтекла от времето след техните

бягства от България. Мато не се сдържа и ме прекъсна, като каза, че то и тук било така. Отговорих му рязко, че тукашните чорбаджии отдавна са наясно с равенството и с братството. Те не се маскират като социалисти, нямат претенции да са пролетарски диктатори, нито казват, че строят комунизъм. Ценко се засмя и смени темата. Последва обсъждане на решението да се започне издаването на списание “Бъдеще” на мястото на издъхналото, поради липса на средства, “Освобождение”. След като постави въпроса за финансирането му, той заяви, че списанието ще бъде трибуна на всички противници на диктатурата и че пишешите в него ще имат “Пълната свобода на мисълта и словото и възможността да изкажат мнението си, независимо от това на редакцията, която щяла да запази за себе си само правото на отговор.”

Наред с тази делова част, Ценко отново апелира да ни се помогне:

“- Те са като пеленачета. Спомнете си вие как сте били, когато пристигнахте. Нека им окажем нашата другарска помощ. Кой колкото може и който с каквото пожелае!”

“Нотабилите” си направиха оглушки и никой не посегна към портфейла си. Само когато си тръгнахме към полунощ, с мене към колата си се отправи Лозев и като на “земляк” подаде скришом, да не го видят другите, една банкнота от 10 франка. Ако бяха поне 200, колкото ни даде Асен, щях да ги задържа и поделя с другите, но за тия 10 франка, които не ставах и за джоб-параса, не си струваше човек да се унижава. Както вървахме един до друг, ги пяхнах в джоба на самото му. Той бръкна, може би, за да провери дали не съм измъкнал нещо от там и не каза нищо. Ценко не разбра какво става, приближи се и ми съобщи, че утре ще отидем в Префектурата на полицията, където ще ни представи и ще вземем формуляри “за искане на азил”, тоест на “убежище за преследваните в своето отечество, заради каузата на свободата”. Той поиска да бъдем утре в 9 часа при него. Сбогувахме се с всички и ние тримата се запътихме към леговището, което не беше толкова далече.

На следващата сутрин, в сряда на 19 септември, излязохме от канцеларията и по известния ни път с ускорена крачка се отправихме към Преефектурата. Оказа се, че полицейското учреждение също е на острова на Сите, близо до “Парижката св. Богородица”, но не сме знаели и сме го отминали. Влязохме през тунел в голямата жълта постройка през страничен вход, Ценко каза нещо на пропуска и името си, часовият телефонира и ни упъти за кое бюро и за кой етаж сме. Заизкачвахме стълбите, където нашият Виргилий щеше да ни представи на шефа на българския отдел, с който били “приятели”; а пък той ще ни превежда и помага в попълването на документите, с които – отново – щяхме да искаме убежище. Почука на вратата на кабинет, в който зад бюрото стоеше около 50-годишен, добре сложен мъж, в цивилно облекло, с не глупава физиономия, рус, със загоряло лице и оплешивяващо чело. Ценко започна пръв разговора, от време на време цивилният полицаи отправяше въпроси към нас, които Ценко ни превеждаше; но имах чувството, че отговорите ни нямаха нищо общо с това, което той съобщаваше на “флика” (така много от французите наричаха всички видове полицаи,

влагайки в това прозвище солидна доза презрение).

Когато играта на въпроси и отговори приключи, шефът извади от чекмеджето на бюрото си четири формуляра от по четири страници в бежов цвят, раздаде ни ги и запита имаме ли със себе си някакви документи за самоличност. Подадохме му българските си лични паспорти и зелените карти на “профуги” от Падричано. Фликът хвърли бърз поглед, след това ни ги върна и каза:

- Тези италиански карти не показвайте никому, нито разказвайте, че сте били в италиански лагер, защото ще имаме усложнения, такъв е законът. Убежище се дава веднъж, в първата страна, в която е поискано. Ние ще си затворим очите, защото г-н Барев гарантира за вас и защото аз съчувствам на вашата кауза.

С това приключи първата ни визита на това учреждение.

Върнахме се отново в бюрото на Ценко, който се зае с попълването на формулярите ни. Освен личните ни данни, той трябваше да мотивира и исканията ни. Обрисова накратко всеки един от нас, не конкретизира за какво сме били в затворите, а само посочи, че причините са били политически. След това трябваше да изложим мотивите, които са ни накарали да приемем изгнанието и опишем заплахите, които са висели над главите на всеки един от нас. Тук пролича дружбашката му пристрастеност. Докато за мене написа накратко, че съм заплашен от нова присъда и многогодишен затвор, в мотивите на Колчо се разпростираше: “Над главата на безкомпромисния борец за демокрация висеше доживотно, а може би и смъртно наказание”...

Още същия ден отидохме да депозираме молбите. След като ги прочетоха, копоите телефонираха на мосю Барев и както разбрахме, на другия ден той трябваше отново да ни придружи, “за доизясняване на някои биографични детайли”. Интересувах се за какво точно, по на колко години сме били осъдени и по колко сме прекарвали в затворите. Защо сме си излезли предсрочно? Ние отговаряхме, но какво им превеждаше Ценко не разбирахме. Понеже той имаше вродена любов към преувеличенията, а може би и отговорите му са били незадоволителни, в края на “рандевуто” ни казаха, че в петък, 21-ви, трябва да се явим отново, като поблагодариха на г-н Барев за услугите, добавяйки, че не е необходимо да идва с нас. След като напуснахме префектурата, Ценко рече:

- Наверно ще извикат за преводчик някой от агентите си, каквито не липсват сред българската, както и сред всяка друга емиграция.

Той ни окуражи и увери, че нищо не ни застрашава.

Когато в 10 часа в петъка бяхме пред същия кабинет, започнаха да ни викат един по един. Не зная какво са питали и отговорили другите, само им казали, че разпитът ще се води на руски. Те заявили, че не разбират тоя език и всичко приключило набързо. Аз можех да постъпя като тях, но любопитството ми надделя – исках да разбера какво ги е накарало да наострят уши. Вътре, освен флика, заварих млада руса жена, която ме заговори на перфектен руски и попита разбирам ли и ще мога ли да отговарям на поставените въпроси. Отвърнах:

- Попробуем.

Отново ми зададоха вчерашните въпроси, чиито отговори тя превеждаше на френски. В един момент ми поставиха въпроса дали взривяването на статуята на Сталин е извършено преди или след смъртта му. Отговорих: “Два дни преди официалното съобщение”. Последва въпрос: “Дали сме знаели, че е болен?”. След отрицателния ми отговор водещият разпита каза:

- Имали сте голям късмет.

Отговорих, че дългогодишният затвор не е по-хуманно наказание от смъртното. Следващият въпрос беше – какви са моите политически убеждения? – и тъй като никога не съм ги крил, казах: “Анархокомунист”. Чертите на джандарското лице се опънаха и той поиска чрез преводачката да подпиша декларация, че докато съм във Франция, няма да се занимавам с политика. Реших да приключа разговора, който започваше да намирисва на болшевишка полицейщина и замолих рускията (мислех, че е такава, защото руският ѝ беше без акцент) да преведе на инспектора от мое име:

- Аз никога в живота си не съм се занимавал с политика и не възнамерявам да го правя, но декларация няма да подпиша.

- Защо?

- Защото моята революционна нравственост не ми позволява да поемам каквито и да са обещания пред която и да е полицейска институция.

Имах чувството, че отговорът ми не се хареса на разпитващия ме жанدارм и в гласа му се прокрадна скрита заплаха:

- В такъв случай Ви обещавам, че ще си имате неприятности.

- Аз съм навикнал, така че е излишно да се безпокоите.

С това моят разпит приключи, след което преводачката съобщи, че в 14 часа трябва да се явим в бюро № 6, за да получим временни документи за самоличност за шест месеца. Очевидно всичко е било предreshено, но фликът е почукал, за да провери “болен ли е зъбът и подлежи ли на лечение?”

След тези формалности ни върнаха българските “лични паспорти” и ни връчиха новите Ре-Се-Пе-Се-та – така се наричаха хвърчащите листове с личните ни данни на френски. Моето беше на името на мосю Жоржиев. (Напразно се опитвах да обясня, че в нашия род нямаме фамилни имена и поне от 200 години първородните в последователните генерации бяха Георги и Константин, затова дядо ми също се казваше Георги Константинов като мен, а баща ми и неговия дядо бяха Константин Георгиев и т.н. Полицайте не можеха и не искаха да разберат това и настояваха, че съм Георгиев. Накрая магнах с ръка и написах името си на латиница - Georgi Konstantinov Georgiev. Така станах Жоржи Жоржиев, както французите произнасят Georgiev.) Рекох си, пък какво от това – щом Моцарт е Мозар с ударение на последната сричка, защо аз да не бъда Жоржиев – име, което често бъркаха с Жоржиен, което значело... грузинец.

В началото на следващата седмица Ценко ни заведе в помощната организация за “бежанци” ИРО, където записваха емигрантите на издръжка, докато си намерят работа. Той ни каза, че няма нищо по-отвратително от този род надут паразити – чиновниците на ИРО, на Червен кръст,

СИМАДЕ (на католическата църква) или коя и да е друга “филантропска” организация” и считаше, че един ден те трябва да бъдат забранени в България. Вътре ни посрещнаха чиновничките на филантропите, заедно с директорката на френския им филиал, някаква сбръчкана грозотия, надхвърлила пенсионна възраст, която кой знае защо ми напомни за старшата надзирателка от женското отделение на Софийския централен затвор – “баба Еленка”. След като изслуша Ценко, който ни представи, бабичката каза, че е поласкана от предоставената ѝ възможност да помогне на такива борци за общата ни кауза, а Стефан Милушев ме попита на български дали ще можем да получим по едно удостоверение “за благонадеждност” от директорката. Скоро щях да разбера, че тези хора са извезани лицемери. Господжата нареди на касиерката да ни даде по 300 франка за издръжката ни през следващите 30 дни и ни насочи към някакъв беззвезден двуетажен хотел “Феникс” - на авеню Felix Faure № 42, 75015 Paris, където ИРО щеше да плаща наема ни...

Още същия следобед се представихме в хотела с дадената ни бележка и малкото багаж, с който всеки се бе “обзавел”. Собствениците на хотела бяха възрастно френско семейство, пораждащо асоциации с Тенардие и Тенардиерица на Юго. Показаха ни двете стаи, във всяка от които се настанихме по двама. Аз бях с Колчо, който все още не бе напуснат от приповдигнатото си и възторжено настроение, в очакване да заеме полагащото му се място в “свободния свят”, за чиято кауза бе жертвал младостта си. Стаите бяха със стари, мръсни тапети, изгърбушени дюшечи, с под, чийто дъски скърцаха и при най-внимателното стъпване и един полуразглобен “гардероб”, в който оставихме багажите. Кенейфът беше на коридора за общо ползване, както и душът, който се оказа заключен и чието ползване не влизаше в цената, плащана от ИРО. Тенардиерица ни обясни с мимики и жестове, че удоволствието ще ни струва по 5 франка на персон. Това не внесе ни най-малко смущение в тюрмаджийските ни души – нали в Плевенския затвор се “къпехме” със студена вода веднъж на 7 месеца.

* * *

В канцеларията, където винаги имаше посетители, Ценко ни покани за в неделя на 23 септември в руската църква на рю “Дарю” (улица “Дарю”), където щеше да се състои панихида за Никола Петков, по случай 26 години от обесването му. Приех поканата, за разлика от тази преди две седмици на Делбело в Латина, защото, независимо от различията ни със земеделците, Петков беше борец с диктатурата и нейна жертва, за разлика от палачите на монархията, на които бе отмерено по християнски – с тяхната мярка. Освен това, аз се надявах да видя там повече от емигрантите в Париж. Не се излъгах - освен всички, с които се бях запознал през тази първа седмица от пристигането ни, в двора на църквата, която приличаше на “Александър Невски”, имаше много нови физиономии. Асен беше дошъл с Теню Локума, който ме запозна с втория анархист, когото срещаш в Париж – Никола Тенджерков. Той дошъл от България преди пет години с една екскурзия на “Балкантурист” и сега се препитаваше като бояджия на квартири и апартаменти. В храма не

влязохме, защото не обичам мириса на тамян. Останахме на двора, за да поприказваме. Кольо беше от групата около Иван Рачев, който бил много зле и се намирал в болница. Трябвало непременно да го видя. Почти без пауза, той побърза да излее злобата си върху Хаджията. Твърдеше, че “Шефът”, както Рачев го бе кръстил в писанията си, поддържал връзки с българската легация и с бившия посланик Топенчаров, с когото били заедно в емиграция преди 9-ти. Х. сам се хвалил, че отивал на устройваните от посолството официални празници. С това Тенджерков правеше недвусмислени намеци за агентурната принадлежност на някогашния редактор на органа на ФАКБ в-к “Работническа мисъл”. Кольо нямаше аргументи, нито доказателства. Маниерът му: “Ти ми го каза” беше извештен и “необорим”, но приличаше повече на клевета. Освен това, той беше безкрайно ограничен и озлобен. Теню се намеси и му рече, че с такива обвинения върши услуга на “комунистите”, на което Тенджерков възрази бурно:

- А кой предаде нашите парашутисти?

- И за това нямаш доказателства.

Тези реплики ми напомняха взаимните обвинения между пладненците в затвора, групирани около Ангел Держански и Иван Костов. Искях сам да чуя страните и си извадя заключенията, но от всичко това смърдеше неприятно. Изглежда и тук, в емигрантското гето, бездействието, а навярно и безсилието водеха до самоизяждане и пълно блокиране на всяка сериозна дейност. Все пак си позволих да кажа на “обвинителя”, че в затворите не бяхме очаровани от новината за парашутираните от американските служби и военновъздушни сили анархисти, на което Кольо отговори с резкост:

- А можеш ли да ми кажеш, с чии самолети са могли да стигнат до България, с тия на испанските анархисти ли?

- Ботев си е намерил друг по-почтен начин на транспортиране – възразих и добавих сухо, че в противен случай не виждам какво би ни попречило да си сътрудним и с КГБ и филиалите му, още повече, че сме интернационалисти и си оставаме врагове и на частния капитализъм. При това, далеч преди да се е появил на сцената държавният.

- Е какво? Тогава нищо ли да не правим? - не отстъпваше Тенджерката.

- Ще правим това, което ни позволяват силите, с които разполагаме – наши и на другарите от Интернационала. Без илюзии и без колаборационизъм, като не забравяме дори за момент, че сред господарите на различните порции от днешния свят има само наши смъртни врагове, които предпочитат да ни видят мъртви – клинично или морално. Те могат да ни разстрелват там или тука, но моралното ни самоубийство зависи само от нас.

Искях да прекъсна разговора с моя събеседник, който се водеше на кръчмарско ниво - по-скоро от идейна глупост, отколкото от злонамереност - и търсех по-деликатен изход, когато някой ме стисна за лакета. Обърнах се и видях засмяната физиономия на Катя Гюлеметова. Новината за моето пристигане бе стигнала до нея “по арабския телефон”, чрез “ли-

дерката” на другото крило на земеделците и нейна приятелка - Милка Генадиева. Тя се беше изправила редом до моята позната, от която ѝ бях представен. След церемонията Катя ме попита:

- Е, Гошо, защо се реши да напуснеш страната? Климентина с тебе ли е?

- Катя, сам съм. Причините са много, но решението беше ускорено от готвения арест и процес. Затова ще говорим подробно, като се видим на спокойствие.

Тя ми даде телефона и адреса си и ми каза, че иска да ѝ гостувам в най-скоро време. Приятелката ѝ Милка – по-възрастна, по-ниска и грозна, с жълто лице и боядисана черна права коса, с неприятна усмивка и болезнено горящи очи - също изяви желание да се видим и поговорим за България, като каза, че ще се радва да ни види заедно с другарите ми, с които сме избягали и за които разбрала, че са нейни съмишленици. Докато разговаряхме, до нас се приближи жена с привлекателен вид, красиво и порочно, силно гримирано лице – “дете на моите години”. Представиха ми я като Алма. Госпожата или госпожицата флиртуваше настойчиво и каза, че и на нея ще ѝ бъде приятен един разговор с пресни новини от родината и може би – за общи познати.

Извиних се, като обещах на Катя да се договорим и отидох да видя и другите познати. След панихидата, заедно с Ценко, отново се отбихме в “канцеларията”, където занаят пред щяхме да имаме стотици, ако не и хиляди срещи през дългите емигрантски години. Тук се събираха повечето нашенци, чийто политически цвят беше пъстър, но преобладаваше зеленият на земеделците от “лявото” пладнарско крило. Идваха и емигранти от другите източноевропейски страни.

Той ме попита откъде се знаем с Милка и дебелият ѝ приятелка. Разбрах, че пита за Катя Гюлеметова и му разказах, че бяхме колеги от работата в България, а другите виждах за пръв път. Попитах го коя е младата дама с шарещите очи и той се засмя, казвайки ми, че е дъщеря на небезизвестния Пантуди. Пристигнала в Париж заедно с баща си и брат си преди двадесетина години. В съзнанието ми изплува образът на легендарния джебчия от второ отделение на СЦЗ, с когото се бяхме запознали през 1953 г. – бяхме съседни по нари. Разказах му за краткото ни съжителство. Ценко обясни, че те са се измъкнали по еврейска линия и бащата заминал за Израел, а “децата” останали в Париж. Братът работел известно време като ръководител на българската секция на радио Париж, а сестра му имала “бутик” за козметика и разхубавяване. Намигна ми и добави, че трябва да съм внимателен с подобни компании, без да навлиза в подробности...

Няколко дни по-късно, отговаряйки на поканата на г-жа Гюлеметова, ѝ позвъних. ПЪРВИЯТ ПЪТ ОЧЕВИДНО СЪМ НАБРАЛ ПОГРЕШЕН ТЕЛЕФОН, ЗАЩОТО ОТСРЕЩА НЯКАКЪВ ЖЕНСКИ КРОКОДИЛ ОТГОВОРИ С ПОДОЗРЕНИЕ И ВЪЗМУЩЕНИЕ:

“Каква е тази мадам Гюлеметова?” – с ударение на а-то, с което почти щеше да ме откаже, но знаех, че Катя е близка с Куби и поддържат връзки. Исках да видя френския информатик и директор на фирма “Оргам”, под чието ръководство бях работил близо година в България. Трябваше

да проверя какви са възможностите за намиране на работа като програмист. Уговорихме се за вечерта, като тя ми обясни кой е номерът на звънеца и етажът на апартамента на улица “Микел Анджело” или както французите го произнасяха “Мишел Анж”.

Пристигнах в уреченото време. Беше сама и ме попита за новини от “шантиетата” в центъра, където тя беше секретарка на “мавъра” Андре Куби. Това ми даде повод да я заговоря за него. Бил в развод с Хелга и щял да ѝ плаща голямо обезщетение. Мръсницата му изиграла много подъл номер. Освен това “Оргам” фалирала по време на дългото му пребиваване в България и сега бил безработен. Катя подозирала, че това е инсценировка от негова страна, за да се отърве от значителните алименти, които трябвало да плаща в случай, че съдът постанови развод по негова вина. Отговорих ѝ, че “майор Гецовой”, както я наричаха в Центъра, не може да ме изненада с нищо и вметнах, че и аз търся работа по специалността си. Попитах дали ще ѝ бъде удобно да сондира с Куби възможностите. Тя ми отговори, че в момента и той си търсил работа в... Алжир. Съмнявала се, че ще пожелае да се видим. Изглежда покрай Хелга “Мавърът” намразил всичко българско, но все пак обеща да му телефонира. После, ни в клин, ни в ръкав, ми рече:

- Гошо, що ти трябва да си търсиш работа? Ти си хубав мъж, жените се заглеждат в тебе, ей я Алма – още като те видя, се захласна. Ти вече в България няма да се върнеш, историята с Климентина е приключила. Защо да не ви покана и оттука ще отидете у тях, закачваш панталона си на един пирон и... “шапка на тояга”. Ако щеш, оформете връзката си с един брак, ако не щеш – живеете на свободни начала. Пък, ако толкова ти се работи, една такава връзка е най-късият път към стабилно работно и доходно място. Нали знаеш, евреите са като свински черва, своите те не оставят в калта...

- Катя, като как ме виждаш, като Жорж Пантуди? – прекъснах потока от идеи за бъдещето ми интегриране във френското общество.

- Както искаш, но да знаеш, че няма да ти е леко – беше явно разочарована от това, че отхвърлих плана ѝ за моето бъдеще.

- Това ми казаха и джандарите от префектурата и ако не се знаехме, бих си помислил, че сте си плюли в устата.

После тя ми разказа историята на своето оставане в Париж. Когато замина от България, тя отивала на гости на брат си Кольо Дишков (Дишкови също бяха едно от “добрите семейства” на нашата едра буржоазия). Той учел архитектура след войната в Загреб – в “братска Югославия”, но скъсването на отношенията между Тито и Сталин накарало “нашите” да отзоват всички български специалисти, студенти и работници. Вместо да се върне, брат ѝ предпочел да се озове във Федералната република, където се оженил, станал социалдемократ и добър архитект. Та той ѝ предложил една обиколка из Европа с кола. За нещастие, във Франция катастрофирали и порядъчно натрошена, Катя останала да се лекува и претърпяла няколко операции, заковаване на костите с платинени пирони и други процедури. Докато траяло това, заедно с мъжа си Мильо

Гюлеметов, който беше софийски адвокат, успели да осъдят фирмата “Волво” (такава била колата на брат й, с която станала катастрофата), като се доказало, че вината била в колата. Тя получила огромно обезщетение – около един милион “нови” франка, с които тогава можело да се купи цял етаж с апартаменти в Париж. След тези преमेждия Катя останала “за рехабилитация” във Франция, където гостите ѝ от родината и от френската столица не спираха да прииждат, докато не се изяде всичко до шушка, след като все пак бе заделила 140 000 франка за едно обширно студио в “хубавите квартали”. Него тя даваше на наематели, а сама продължаваше да живее с нормиран наем в апартамента, в който ѝ гостувах, собственост на някакви френски благодетели, които така и не видях никога.

Звънецът прекъсна разговора ни и Катя отиде да отвори вратата. Скоро в хола или по-скоро в широкия коридор, където беше инсталирана възголяма маса с доста столове около ѝ, нахълтаха двама попрезрели мъже – по-възрастен и по-млад, около петдесетака. Домакинята взе да ни представя и когато се вгледах в лицето на по-младия, в мозъка ми прищрака нещо познато. Казвайки си името, вече нямах никакво съмнение – беше Иван Чапръшъков, с когото бяхме далечни роднини и се знаехме също от СЦЗ, където през 1953 г. току-що ги бяха свалили от режимното със стария Буров. Съдили ги двамата по някакъв идиотски скроен процес, почти като “въздушни пирати” – щели да бягат зад граница с италиански хеликоптер, след като били изпратили в луканка своя апел и зов за помощ, “заедно с плана за кацане на хеликоптера”. Буров беше тогава 80-годишен и едва ходеше. Умря на следващата 1954 година в Пазарджишкото наказателно отделение “Зад завесата”, където ни бяха събрали. Иван също ме позна (или Катя му беше разказала) и ме прегърна, като скъп роднина. Спътникът му – по-висок и по-възрастен - беше далеч по-словоохотлив и остроумията изригнаха от устата му. Приличаше на англичанин, но се оказа български евреин, напуснал България още през предвоенната 1939 година и се установил в Англия, участвал във войната и пристигнал след капитулацията на хитлеровия Райх в Париж. Животът започваше да ми прилича на роман от Ремарк. Обсипаха ме с въпроси за страната, в която бе преминала младостта им и се смееха неудържимо на моите многосюжетни разкази и на последните вицове, които народното творчество не спираше да фабрикува. От време на време Катя ме прекъсваше, за да поясни някои тънкости в моя разказ. После сложи софрата – тя беше отлична готвачка. Разговаряхме до късно, Ваньо ме разпитваше как съм се устроил и какво мисля да правя. Даде ми адреса си и поиска да се видим отново. Чувствах се глупаво доволен и безгрижен, а Алма, както разбрах в последствие, останала смъртно наранена от моя отказ, който не можа да ми прости и го показва при една следваща среща у приятелката ѝ - сватовница. Светът е малък, чрез Гюлеметова се запознах и с една друга нейна приятелка - Цеци от рода на крупния български буржоа Балабанов, с голямата гробница в Орландовските гробища. Оказа се, че е интимна приятелка на моя съученик от лаборантското училище - Иван Стайнов, с когото се бяхме виждали веднаж след затво-

ра пред дома на Константин Куцаров, който живееше недалече от вуйчо ми Тодор Пенков при дядо си – прочутият офталмолог професор Пашев. Коко също беше беглец и сега живееше с жена си в Ница. Това бяха хора от “другата България” - на буржоазията, която като че ли искаше да приюти и приласкае един свой блуден син, отклонил се от правия път и свил към най-страшните ѝ врагове – анархистите. Нещо, което сигурно се е разглеждало в средата им като “класово предателство”.

* * *

Междувременно, Асен взе на работа със себе си в “СЕКОБА” Стефан Милушев – нали бяха земляци, а Мато нае Присадашки да прави електроинсталацията в едно от “шантиетата” си. От трудовите подвизи не останаха доволни нито работодателите, нито наемниците. Стефан, когото шапката отново бе го стегнала, правил разни изпитвания, с които ужасил мадам Морет, която се оплакала на Ценко. Той се разсърди защо не сме му казали, че е луд, но като че ли в случая не това беше причината за сръдната, а страхът на госпожата, че като формално и юридически отговаряща за “предприятието” могат да ѝ наложат такива глоби за наемането на работник “на черно” и да я задължат да плаща лечението на заболялия “по време на работа” Стефан, от което със съпруга си г-н Морет – главен инспектор в министерство на финансите – щяха да се уригват до края на живота си. Казах на Ценко, че след дълги години за пръв път сме се видели с неговия съидейник в лагера Падричано и не съм знаел нищо за заболяването му, което не беше вярно, а в Италия и откакто сме тук не съм забелязал никакви психически отклонения у Стефан, което беше близко до истината. “Уволниха” го и го снабдиха с някакви сънотворни от рода на луминала, от които нашият спътник ходеше като сомнанбул. По-тежък се оказа проблемът с Присадашки. Той мрънкаше още от Латина, а тука отново казал на Колчо, че ще умре от рак, защото не е дошъл да пикае на работа в консервена кутия и да яде с мръсни ръце, тъй като на “шантието” нямало вода и клозет. Започнал да прави сравнения с електроцентрала в България, където ходел с бяла престилка и вратовръзка и т.н. Отговорих му, че не ме е питал, когато е включвал в групата това говедо и да не ме занимава с него. Изобщо, отношенията ни постепенно деградираха. Скоро безгрижното мотане с Колчо из Париж приключи и групата ни беше пред разпад.

В един от следващите неделни дни - през октомври – Методи Златков, с когото се запознахме при Ценко, ни покани на обед с Колчо. В дома му ни посрещна жена му – гъркиня, която го боготвореше. Метод я беше предупредил и тя бе сложила масата. Той наля вино в чашите и видна наздравица за добре дошли. Слушайки разказите ни за затворите в България и очакванията да срещнем хора, отдали себе си за каузата на свободата, Метод побърза да разсее илюзиите ни. За да ни въведе зад кулисите на емиграцията и промените, настъпили сред нея през изминалото време, ни разказа историята с ротата в Гермерсхайм. В разгара на студената война, американците казали на шефовете на “Националните комитети” от Източноевропейските страни, че трябва да бъдат селектирани смели и съобразителни мъже сред емигрантите, за да бъдат

обучени за партизанска война в тила на противника. Гемето отправил патристичнобомбастичен апел към разпилените по фермите и фабриките на Европа бойци, а Ценко, като негов заместник за стария континент, организирайл концентрацията им и тяхното прехвърляне през границите на Германия. Във Федералната република те били събрани в една американска казарма, където трябвало да започне бойното, техническо и психологическо обучение на доброволците. Внезапно обаче, когато всичко било готово, “Сосо” Джугашвили опнал търнаците и започнало “размразяването”. Кандидат-бойците били превърнати в интендантска рота от кашавари, перачи на посрани гащи и пазачи на складове, въоръжени със стари карабини с по един патрон.

- Оттогава, земяк, са изминали две десетилетия. Момчетата порастнаха, някои се изжиха, навъдиха деца и се пенсионираха, други напуснаха преждевременно и заминаха отвъд океаните, но не знам нито един от тях да е протестирайл срещу тая гавра, която ги превърна в шебеци и жертви на завоите на голямата политика. И тия хора вече са по на 50 и кусур години. Те тогава, когато бяха в силата си, не направиха нищо, та сега ли? Хайде холан, остави я тая. Дай да прием по едно за бог да прости свободата.

Понеже Колю прояви интерес към сегашния живот на останалите в ротата, Мето му събщи, че имало вакантни места за нови доброволци. Нямаго голям наплив, защото заплатата била от тази година 600 марки, с легло и храна от стола на американската войскова част – малко за работливите и “храбрите”, които са готови да се преборят с тукашния живот, но предостатъчно за тези, които искат да го излежат на една кълка. Видяхме, че докато вдигахме наздравниците, Колчо, който беше въздържател, слушаше с жадни очи. Златков забеляза това и му рече:

- Ако искаш, ке те уредим да заминеш море майката. А ти земяк какво мислиш? Ако си на същата вълна, казвай!

- Земяк, ако е до пране на посрани гащи, това можех да го правя и в България.

- Тогава ке ти даям един совет: глей да си найдеш работа или някоя булка паралия с покрив над главата, оти иначе емиграцията е страшна...

Чувствайки се продаден/осребрен от “съюзници и лидери”, Мето беше от хората, които дългата емиграция и бездействие бяха проявили като червеи и от някогашния борец беше останала човешка раковина. Накрая той заболя от рак и един ден дойде да се простим. От погледа му надничаше... смъртта. Другите от седмортката, без Асен, също ги няма вече. И Джонев умря от рак. Посещението ни в болницата и онзи животински страх в изцъкления му поглед ми опънаха нервите и исках час по-скоро да се отдалеча от лобното му място. Бако (Йордан Илиев) умря от инфаркт, след като се върнахме в България, където бе последвал Ценко, като вярно куче, макар да разбра, че вождът му го е водил за носа през целия живот. Единственото извинение беше това, че и самият Ценко, с променлива сила, продължаваше да вярва в чудеса, като обещаият преди повече от шейсет години “кръстоносен поход”. Но май забегнах много напред. Ще се върна към началото на нашата емиграция, в която, от

време на време, като светкавици, просветваха изповеди като Метовата.

ПРЕЗ ТОВА ВРЕМЕ В “ДОМАШНАТА КРЕПОСТ” (6)

или

ДС С М “РОДОПИ” и М “ПИРИН” СРЕЩУ ФАНТОМАС - IV СЕРИЯ

На 4 октомври 1973 г. сутринта Климентина и Радка разговарят с роднинското им момиче Нели, която е дошла от Враца за държавен изпит. Климентина им пуска песните на Окуджава. Радка се интересува откъде има тая плоча.

K1: - От Катя я имам. /смее се/

Между другото, Климентина отбелязва, че ѝ трябват 60 лева, които да внесе, тъй като подава заявление за развод... (N.B.: Три месеца не са минали и без да са пропели петлите, всички от “Първия кръг” ще се отрекат от мен!)

В 16,47 часа от Париж се обаждат Георги и търси Климентина. Нели е сама и отговаря, че тя току що е излязла. Георги диктува на Нели адреса си: Хотел “Феникс” / № 42, авеню Felix Faure / 75015 Paris, / Париж XV / Франция. Той се интересува дали има нещо ново около Климентина? Нели обяснява, че няма.

Г.: - Здрава ли е?

Н.: - Здрава е, здрава е и мисля, че и със самочувствието е добре.

Г.: - Радвам се, кажи ѝ ако иска да ми пише.

Н.: - Добре, добре – тя повтаря адреса и пожелава на Георги всичко най-хубаво.

Към 18,12 часа Климентина се прибира и намира бележката, която ѝ е оставила Нели – тя съобщава за обаждането на Георги. Климентина (K1) се ядосва, защото Нели е приела разговора и веднага се обаждат на Краси (K2) в службата ѝ, за да сподели това с нея...

K1: - Преди малко, докато бях излязла се е обаждал твоят кумец и мой любезен съпруг. Нелката не съобразила и приела разговора. Оставила бележка с адреса му. Изобщо не е трябвало да приема телефона. Ние решително бяхме казали, че телефони няма да се приемат.

K2: - Значи да взема да ѝ скъсам главата на твойта Нели.

K1: - Ама знаеш ли колко ми обърква работата. Изобщо /не се изказва/.

K2: - Кретенка, нищо друго ли не може да каже.

K1: - Ама, не бе, за 15 минути излязох бе, за 15 минути само и точно в тия 15... и е заминала за Враца, бе.

K2: - А бе, защо не се продъни в дън земя изобщо? Защо не си е заминала. Ама, че идиот мръсен. Знаеш ли как ме е яд. (N.B.: “Продънването” и “мръсния идиот” са за моя сметка, но така всички подобни разговори, предизвикани от “кумеца”, т.е. от моя милост, и “прихванати” от ДС са неоспорим атестат за абсолютната лоялност и единомислие на K1 и K2 с копоите.)

K1: - Ама и мен да знаеш как ме е яд тоя път. В бележката пише: “Кли-

ментина, говорих с Георги. Оставих ти адреса му да му се обадиш.”

K2: - /Смее се/ Кой Георги бе? Да не е някой друг Георги?

K1: - Абе, не бе, и е дал същия парижки адрес...

K2: - Идиот!

K1: - Ама най-ме е яд, че е отговорила, бе боже господи. Изрично знаеше, че с мама няма да приемаме никакви разговори с Париж и т.н.

K2: - Ами много хубаво ви е насадила и двете.

K1: - /смее се/ Ама така псувам, защото излязох за 15 минути.

(N.B.: Разговорът продължава в същия дух върху цели 4 страници и е характерен за епохата на “зрелия социализъм”.)

K1: - Ох Красенце така се притесних.

K2: - Просто не мога, абе кой знае какви глупости е наприказвала. Ще вземете да изгорите за едната хубост. А върви после, да разправяш, че ти си искала да отказваш и така нататък.

K1: - Ами да. Аман! След всеки разговор очаквам неприятности. (N.B.: То бива дисидентство – бива, ама чак пък такова!? Какво ѝ е пречило да пише: “Идиот, аз подадох заявление за развод с изменника на родината, който ми сложи рога. Повече не искам да те чуя, видя, помириша и т.н., и т.н.”, и всичко щеше да е ОК!)

В 18,25 часа идва д-р Генов. Той казва на Климентина, че всичко започнало от сватбата му. Негови близки му казали: “Докторе, тук имаше чужди хора, които правеха снимки на вашата сватба. Бяха външни лица и ви наблюдаваха всички до един твои приятели, които бяха дошли.” ... Започва да шепне и разказва на Климентина, че ходил някъде и разговарял. Разбрал, че тя няма да пострада, но за това нямало гаранция. Той говорил с някой, който също е на мнение, че ГКГ направил голяма грешка дето се обаждал и по този начин хората пострадали. Питали го за “моралния му облик”. После говорят за Петър. И за намерените в него порнографски снимки. Това също било голяма грешка. Знаел каква опасност го грози, а не взел никакви мерки...

Климентина му казва

K1: Давам честна дума, че Петър в тия бакии не е участвал...

Г.: - Да но когато Георги замина, първо на него писа, след това от Италия изпрати до него писмо и му телефонира, ами естествено, че Петър ще пострада, това е бетер от логично. (N.B.: dixit постоянно аташираният от 20 години към Пеев доносник и негов най-близък приятел - д-р Генов, алиас агент “Павлов” в началото, а после “Струмски”!)

K1: - Всъщност първото му писмо е до друг човек, когото той е накарал...

Г.: - В Триест, в Рим, в Париж, утре ще се обади от Торонто...

K1: - А бе, да се обаждат от където иска, само дано да не е по телефона... Обаждат се Краси. Генов дава съвет тя да стои настрана, за да не загази и да не ѝ се случи нещо. Той шепне отново. И отново говорят за порнографските снимки на Пеев, но това е само повод, за да го задържат. Генов казва: “За тая работа – да го пратят за три години, извинявай, толкоз не съм малоумен. Тука има нещо.”

P2: - Че във връзка с Георги ли го изпращат?

Г.: - Тука има нещо, но не мога да го разбера, не мога да го свържа...

Генов изказва предположението, че има нещо друго. Петър му разказал още на другия ден след ареста всичко за което са го разпитвали. Според "Струмски" са търсили писмени материали... Но независимо от всичко, Петър е трябвало да изгори снимките, с тях той им дал коз в ръцете. (N.B.: Защото без коз те не могат да го "цакат"!)... Петър ми каза, че "Скарлет" знаела всичко.... Генов продължава да говори за разпита. Питали го "кога ги е събирал да им четете стихове"? Единият го разпитвал, а другият записвал. Накрая му дали да прочете това, което е казал. Всичко било много точно и вярно... На Клементина ѝ прави впечатление, че на Генов не са му взели паспорта долу при влизането, както обикновено постъпвали с всички... Генчо отправя упрек, че избягалият причинява злини на близките си, като продължава да им се обаждат: "Избяга, избяга, разбирам. Хайде убеждения, едно-друго, омраза към тия-ония, ама защо правиш тези бели на хората, които останаха тук?"... Клементина казва, че иска да се отърве от тая работа, като заявява, че не издържа повече психически. В понеделник ще попита официално дали може да му пише да престане да пише и да се обаждат по телефона...

В 18,40 часа се обаждат Райка. Клементина ѝ разказва за Ана, която отказала да се види с нея, защото Георги избягал, но много я обичала.

Райка: - /смее се/ Византийски номера.

В 20,25 часа се обаждат мъж. Клементина му казва да дойде у тях. Тя добавя, че иска да пусне една мелодия и след това двамата ще излязат. Предупреждава го да побърза, тъй като може да се прибере майка ѝ.

В 23,00 часа разговарят майка и дъщеря за получено писмо от Таня, от Германия, с някакъв адрес. Двете се питат какъв е? На Катя или...? (С № 037297, П, "Терорист", 6.10.1973 и т.н.)

Сутринта /на 5 октомври/ разговарят двете Радки и Клементина. Клементина иска доктора /бащата на Георги/ да направи нещо за Петричка-та врачка: "Ако уредиш нещо, звънваш ми и аз ще дойда."

В 7,25 часа на 5 октомври, Клементина и майката на Георги коментират каква ще бъде съдбата му там. К1 предполага, че ще има амнистия и той ще се завърне. Р1 казва: "Ако не направи някоя идиотщина и там ще си остане."

В 7,34 часа К1 се обаждат на К2, че са отделили топли дрехи от Георги, които да изпратят на Петър.

Радка и Коце отиват при Тошо, след което щели да си заминат.

В 8,15 Клементина се обаждат отново на Краси. След много охкания, пшкания, ожалвания, тя проплаква:

К1: - Ох, боже, това нещо - да си сам на тоя свят е страшно! (N.B.: Ибсен мисли противното в "Народен враг". Според д-р Щокман: "Силен е който е сам" и в случая това като че ли е вярно, защото много бръщолевения щяха да се икономисат!!!)

В 17,05 часа Радка разговаря със свакото Васил. Тя му обяснява, че ще си бъде въщи, тъй като имат майстор и те могат да дойдат.

Панталеев, който се е активирал след като ме изтърваха, пише идиотски резолюции от рода:

"Др. Карабожиков, да се провери какъв е този майстор и какво работи?"

В 18,37 часа се обаждат Борис Георгиев от Изчислителния център и казва, че Георги има някакъв заем, който трябва да уредят...

(С № 036111, П, С 037612, П, "Терорист", 4/5.10.1973 и т.н.)

На 7 октомври в 8,09 часа Радка и Клементина разговарят. Тя я съветва да се разведе с Георги и да го изхвърли от сърцето си "като дрипа". К1 ѝ отговаря, че не може да постъпи така, тъй като е живяла с него в продължение на 8 години. Тя споменава, че трябва да съобщи на следователя, че Георги се намира в Париж. От разговора между майка и дъщеря се разбира, че и проф. Динев е получил картичка от Париж. Радка казва, че не може да разбере защо е отишъл Георги в Париж и се шегува, че може да е пожелал да замени затвора в Рим с... Парижкия.

На 9 октомври към 20,00 часа Клементина казва на мъж, който се обаждат откън, да дойде веднага при нея, докато не се е завърнала майка ѝ. Той идва в 20,35 часа и тя го кани в нейната стая. Говорят около 20 минути и излизат заедно. Клементина се завръща към 22,00 часа и обяснява на майка си, че като остава сама се разтреперва цялата. Така се случило и днес, затова излязла да се поразходи малко. Ходила до телевизионната кула и се върнала. (N.B.: Защо са тези лъжи, бе, нали и за майка ти Стефанчо е една "добра партия"?)

На 11 октомври в 7,13 часа се обаждат чичо Милчо и разговаря с Клементина.

М.: - Значи, бързи свършено спокойна.

К1: - А, много ти благодаря чичо Милчо.

М.: - Съвсем, съвсем спокойна. Нищо няма.

К1: - Ох, благодаря ти много.

М.: - Работи си и с никого контакти и приказки, защото различни хора, нали знаеш.

К1: - Да, да, да, да.

М.: - Нали, не се тревожи. Хайде, всичко хубаво!

К1: - Хайде, много ти благодаря, чичо Милчо, ама много, много.

М.: - Нищо, нищо. Хайде.

На 14 октомври 1973 г. около 20,40 часа идва Краси и седат да вечерят. Тя разказва за посещенията си при Григоров (N.B.: Важна кука от МВР.) Той я посрещнал безкрайно любезно, ръкувал се с нея, поканил я да седне. Красимира много се вълнувала, разказала, че Пеев е изселен и изложила причините. Разказала и за "гръдната му жаба, и за това, че е на най-страшното място – на острова, без контакт с външния свят."

Григоров си записвал, а тя му обяснила, че действително имало такива стечения на обстоятелства (германката, г-н "Ухер", Йосиф и там подоб-

ни), че всеки можел да има подозрения. Григоров се съгласил, че това е подозрително... Но, продължила Краси, обвиненията, че Петър искал да бяга са абсурдни. Тя дала писмото на Георги и добавила, че този “инфантилен шизофреник” продължава да пише писма. Писмото било на немски и между другото пишело “ако се страхувате по-малко, пишете ми!”... Красимира се възмутила от поведението му, с което разсипал живота на най-близките ѝ хора, продължавал да пише и злепоставил сума народ. Григоров казал, че наистина в тези постъпки има нещо налудничаво. Климентина я пита “дали е казала, че Георги заплашвал и прочее”. Краси не казала това, но заявила, че не искат да имат нищо общо с Георги, а той им праща писма. Какво да правят?

Григоров я посъветвал да изпрати молба до министъра на вътрешните работи и до главния прокурор, в която да опише всички тези подозрителни неща и да искат анкета. Иначе не било редно Пеев да праща писма до МВР.

K1: - Божичко, дано поне Петър се оправи...

Двете уточняват, че днес (14-и) се навършват три месеца от бягството на Георги и един месец от прибирането на Пеев. Климентина отново започва да се ядосва за последното “Му” обаждане от Париж... По-нататък разговорът продължава така:

K1: - Ще се развеждам Красо, и то в най-скоро време.

K2: - Не трябва да се бавиш, Ина.

K1: /много тихо и неразбрано/... - Ама, аз не по тая причина искам да изчакам малко...

K2: - Ти си абсолютен кретен! Той помисли ли за всички нас? (N.B.: След като знаехте кой съм, защо аз трябва да мисля!?) Разговорът на тази тема завършва.

Климентина дава пари на Краси, които тя да занесе на Петър. Красимира не ги иска, не ѝ било удобно да взема пари от свекърва ѝ, но тя настоява, като подчертава изрично, че парите са за Петър. (N.B.: Дебело подчертано от копоите, които могат да се опитат да шантажират мама за подпомагане на “враговете на народа”, но както я познавам, вероятно би им показала среден пръст!)

(С № 257876, П, “Терорист”, 14.10.1973 и т.н.)

На 15 октомври в 7,38 часа Климентина и Радослава закусват. K1 казва, че Ангелина заминава за Румъния и след това ще отиде в Югославия. Тя била от географската комисия и щяла да обиколи целия свят. P2 казва на Климентина: “Дано те пуснат до Съветския съюз.” (N.B.: Че да вземе да избяга там!)

K1: - Няма... /не се разбира/ На Георги ще му напиша едно дълго и подробно писмо, ще му кажа, че ще се развеждам, да си знае това нещо.

P2: - Хайде да помислим за развода.

K1: - А не, това е една формалност, която няма никакво значение. Ако един ден се съберем, нищо не пречи с един подпис да се възстановим. Но няма да се събереме ние, абсурд, това е....

P2: - И не заслужава това.

K1: - Заслужава или не заслужава, животът си е живот. Той да си живее както намери за добре. Аз ще си живея.... (N.B.: Като Пенелопа.)

След това говорят за Краси и за Петър. Той ѝ бил помогнал много, а след това нищо не казал на разпита. Фактически тя е издала всичко... Той е пострадал и заради нея. (N.B.: Всъщност, по-вярно е да се каже, че и K2 е пострадала “заради Петър Петров Пеев Къльов”, защото Сигуранцата искаше да го счупи и вербува, създавайки около него атмосфера на безнадеждност и ужас, а тя и други “добри самарянки” искат да я смекчат, като гледат Демна и майка му. Между нас казано, на П.П.П. е през *** му за майка му, за либето и за Демна. Мекият софиянски задник е искал да излезе на всяка цена от капана, в който го вкараха копоите, което той декларира в няколко дузини “изложения” и молби в които ги уверява, че е готов да заплати цената и ще я плаща, като... “кандидат-агент Петров”.) После говорят за дъщерята и майка му. ... Радослава казва, че за един ден Климентина похарчила много пари за Демна. С тях е могла да изкара цяла седмица. K1 се ядосва на майка си. Казва, че е егоистка и как може да ѝ се свидят парите за едно дете. (N.B.: В същия дух продължава разговорът между Тенардиерица и дъщеря ѝ – бъдещата “майка Тереза”.) В 20,30 часа Климентина говори с Лазар. Тя е уговорила среща с жената на Георги Атанасов в ЦК, щяла да отиде лично при него за записването на Демна... Изведнаж се чува бръмчене по телефона.

Л.: - Това е подслушвателна уредба, сигурно я включват и затова бръмчи. Ало, ей, подслушвач, хайде изключете, за да се разбере...

K1: - Ох, моля ти се, остави го на мира, за да можем да говорим.

На 17 октомври 1973 г. в 7,37 часа сутринта се обаждат вуйчото на Георги Любен и предлага на Климентина: “Да се видим довечера, за да си поприказваме по всички въпроси, които са открити пред вас и пред нас.” Климентина е съгласна и се уговарят в 17,00 часа тя да отиде у тях...

Полк. Гелков е минал това обаждане за сметка на другия вуйчо – Тодор - с резолюцията: “*Да се уведоми отдел IV (за партийците), който има отношение към вуйчото!*”

26.10.1973 г.”

В 22,00 часа Климентина чете на глас писмо от Георги на Иво:

“Това, което те блъска в лицето още от първите срещи, е добре познатата еснафщина и /?/... Изглежда законите, по които се развива светът наистина са всеобщи. Най-напред ме каниха навсякъде и понеже съм се зарекъл до края на живота си да казвам истината, което дразни... /?/, предизвиквам съответно скандали. Обстоятелство, заради което ме канят все по-рядко, но затова пък се отървах от досадници и разполагам с почти цялото си време. Водя само интересувачи ме разговори с приятели... Уча френски език в алианса, след което преглеждам българската преса, която пристига тук с ден закъснение. След това заспивам като младенец. Сутрин са тренировките ми по запаметяване на френски думи от липсващия ми речник, а после слушам предаванията на френски език

чрез един транзистор на приятел, за да свиква ухото ми с произношението. След обед чета книги или правя преглед на досегашния ми живот. Това последното е необходимо след един такъв рязък поврат. Хотелската стая... Горещо в хотела имам това, което съм искал – ядене, походно легло, маса, стол, свободно време, но нещо пак не ми достига и ме държи между мъката и бесовете. Изглежда, циганката, която ми каза, че душата ми никъде няма да намери покой, е познала.

Нямам от теб никакво писмо. Преди седмица те търсих по телефона, но оттам казаха, че абонатът не желае да говори. От нашите също нямам нито ред. Предполагам, че и вие не сте получавали... Малко е смешно, че такава отмъстителност, но всеки прави каквото може. Щом поискате да ми се обадите, адресът ми е /прекъсва/..” Охо – да, непременно.

Иво: - Хубаво пише. Има стил. И интересно пише. Кой го е...

K1: - Не знам, може би Федералното бюро /смее се/. Ако ми падне, ще го... /сега Иво се смее/ ... Скъсал си – скъсал! Заминал си – заминал! Защо изобщо трябва да си спомняш за миналото? Миналото си е минало. Остави го зад гърба си и толкоз! (N.B.: Който забравя миналото, рискува да го преживее отново...)

По-късно Климентина пуска плочата на Окуджава на Иво. За песента “Имало един войник на света” тя прави забележката: “Това е за моя съпруг”.

(С № 036117, Р, С36237, П, “Терорист”, 15/17.10.1973 и т.н.)

На 19 октомври 1973 г. Климентина разговаря с Краси за срещата ѝ с жена, от която е искала да се информира повече. Краси не желаела тази среща, но жената настоявала. K1 казва, че не е могла да си представи, че Георги може да бъде душевно нечистоплътен и да поддържа връзка именно с тази жена. K2 ѝ казва, че има и други неща, но ще ѝ ги разкаже, като се видят - довечера или утре.

(N.B.: “Душата” ми нямаше нищо общо със “Скарлет”, за която става дума в този диалог.)

(С № 036515, П, “Терорист”, 19.10.1973 и т.н.)

В 8,36 часа от Благоевград се обажда майката на ГКГ и разговаря с Климентина.

P1: - Имаш ли нещо въртели?

K1: - Не, не, но много неразумни действия, много...

Канят се взаимно на гости, но всеки си има своите причини за отказ.

В 9,10 часа Климентина се обажда на Краси и плачевно ѝ обяснява, че не се чувства добре, не може повече така да се живее.

K1: - И снощи пак обаждания и глупости. Не мога, не мога, ще полудея...

K2: - От къде?

K1: - Сега пък от Загреб. Някаква си Райче – на братовчедката Ива бившата хазайка – да ми предаде много поздравя /плаче/ в 12 часа и нещо ме стресна... (N.B.: “Братовчедката” Ива се е престарала, без да съм я молил за това.)

K2: - Ох, господи, кажи ми какво да направя?

K1: - /плаче/ - Ще умра, не мога повече Красенце, не мога да живея повече. Такова мъчение. За какво е всичко това?

K2: - За какво, защото не е мислил, заради туй.

В 9,52 часа Климентина се обажда на Стефан. Оплаква му се, че не се чувства добре. Той ѝ съветва да отиде на лекар или някъде на почивка... (С № 036250, П, “Терорист”, 20.10.1973 и т.н.)

На 22 октомври 1973 г. в 7,55 часа Елка се обажда на Климентина и ѝ предлага от името на колега професор от Шуменския университет да води часовете по старобългарска литература, тамошните студенти били много интелигентни и възпитани, будни и било удоволствие да се работи с тях. Климентина ѝ отговаря, че трябвало да си довърши работата върху Климент, да съгласува това с Института и с научния си ръководител Динев и да пита още един “трети институт” за пускането си там. Всичко това било много сложно. Освен това ѝ предстоял развод. А и се чувствала много виновна пред Краси за всичко, което станало покрай Георги. Иначе с удоволствие би приела Шуменската оферта:

K1: - Разбираш ли, трябва ми нещо, което да дава реални резултати, защото напоследък съм измъчена от това въртене в кръг, при което всъщност си хапеш опашката. Трябва ми контакт с живи хора и може би малко да се разсея....

На 24 октомври в 19,30 часа Климентина набира телефонния номер на Краси и попада на баща ѝ г-н Хайдатов. На въпроса ѝ дали може да говори с приятелката си, той ѝ отговаря студено и сдържано, че не може да се обади. (N.B.: Настъпило е “време разделно”: всеки за себе си и бог за всички!)

На 26 октомври в 8,17 часа се обажда леля ѝ Цеца /сестра на покойния ѝ баща/. Климентина ѝ съобщава, че няма нищо от Георги и тя е много довольна.

K1: - Действително, слава богу, защото вече ми дойде до козирката от глупостите му. Дано най-сетне е разбрал, че няма да получи отговор и да спре да пише.

Лелята: - Ами, разбира се. Сам е вършил всичко, сам да си мисли сега.

Климентина ѝ съобщава, че днес ще ходи при адвоката, за да разбере как стои въпроса относно евентуален развод...

В 9,36 часа Климентина разговаря с Краси и ѝ обяснява, че в службата ѝ са изиграли мръсен номер. След като успяла да направи най-тежката част от III том на книгата за Климент, тримата ѝ възрастни колеги ѝ казали, че не знаят какво да правят с нея. K1 добавя, че те постъпили така, защото очаквали да получат за това издание “Димитровска награда” и не искали да я делят с четвърти човек. Тя добавя, че работата ѝ за две години пропадна и иска съвет от Краси дали да се развежда. K2 ѝ отговаря утвърдително.

K2: - Името ще бъде друго вече, друго...

K1: - Да, да.

K2: Съгласи се, и аз да съм на тяхно място, под това име не бих могла да те включа. (N.B.: Името “господне” не може да се споменава безплатно!)

K1: - Да де, точно това.

K2: - Може би това е причината да не искат да ти я дадат. (N.B.: Като че ли става дума за Нобеловата награда.)

K1: - Да де, но става дума, че... /не се доизказва/.

K2: - Виж какво, ти отиди днес и направи нужното, пък довечера ще говорим специално по тоя въпрос.

K1: - Да, точно това.

(С № 036259, П, “Терорист”, 26.10.1973 и т.н.)

На 28 октомври в 11,50 часа K1 разговаря с Иво. Говорят за Краси. Тя е буквално смазана и изплашена, но не знае защо. Иво пита: от какво? Климентина отговаря, че вероятно е за уволнение. Ако я уволнят, тя никъде няма да може да си намери работа. Само мълчи и реве. По повод Петър, ѝ казали: “Питайте Климентина защо той е задържан!”

Иво: - Я ми разкажи какво са казали за мене, какъв съм?

K1: - Знаели, че ти политически не си бил много благонадежден...

Иво: - Ама те нямат навика да го казват.

K1: - Ти сам разбираш, че аз не мога да крия...

Иво: - Да не би някой от тях да е прибавил /една дума не се разбира/.

Климентина казва на Иво, че Краси е “издрънкала”, че те двамата са имали любов... (N.B.: Както се казва “Настанаше години да се таковат... роднини”.) Само че ти трябва да забравиш каквото и да е... /Иво я прекъсва/.

Иво: - Аз забравям и ти трябва да забравяш, като ти казвам някои неща...

K1: - Мене ще ме викат и то в съвсем скоро време. Казали са, че още не са решили какво да правят с мене. Казали са го на отговорно лице, че има данни, но ако си налягам парцалите и след това... /не се доизказва/.

След като Иво си излиза, Климентина остава сама, пее си и чисти.

На 31 октомври в 7,38 часа от дома на “Турко” “34 се обаждат на Тодор Пенков. Радослава му разказва, че “изглежда ще се завъртят пак около Георги някои работи”, но не е удобно да се говори за тях по телефона. Той я пита дали се обажда пак “оня”? Радка му казва, че Климентина ще отиде при него и тогава ще си поговорят. Тя бърза да прекъсне разговора, защото Климентина се нервира.

В 9,00 часа K1 споделя с майка си, че е избрана да участва в една комисия за ръкописи към етнографската библиотека. Стефан и Лили реагирали и я карали да си направи отвод, но те не разбирали, че комисията ще работи под патронажа на Людмила Живкова и това било от значение за Климентина. Ако станело нещо в Института, тя ще може да разчита на това...

Върху Съобщение № 037632 полицейското началство е поставило резолюция:

“Др. Карабожиков, /подчертаното/ да се даде за информация в бюле-

тина.

12.11.73-подпис”

В 9,25 часа се обажда Бано (?), за да види дали са набавили документите. K1 му отговаря, че майка ѝ е донесла документа от Благоевград, а акта за женитба се намира в СГНС, където са били подадени документите на Георги за софийско жителство. Бано я съветва да си вземе препис и след това да отиде у тях.

В 19,43 часа се обажда Георги Василев... Той пита K1 дали е написала молбата. Тя отговаря, че всичко е готово, днес е ходила да извади копие от брачното свидетелство... Чете на Георги как е написала молбата за развод. Той я одобрява! (N.B.: Както е известно, мотивите за развода са *adultere* и *haute trahison* /изневяра и предателство/!)

В “деня на народните будители” (1 ноември) Радослава разговаря с Цеца. Тя ѝ казва, че днес Климентина е отишла да подаде заявление за развод. Цялата нощ била много нервна и въобще не се е събличала да си ляга. Майка ѝ предполага, че след като получи развода тя ще се успокои. Цеца се интересува как свекърва ѝ Радка е приела постъпката на Климентина. Радослава отговаря, че са очаквали по-остра реакция, но Радка само отговорила, че Климентина е в правото си да направи всичко, което би облекчило положението ѝ. Радослава предполага, че Радка е постъпила така, защото в момента продават къщата и при положение, че Климентина не е съпруга на Георги, няма да има претенции за... парите. (N.B.: Вашта мама, ако някой беше безсребърник, това бе Майка ми!) Цеца пита Радослава има ли известие от Таня? P2 отговаря, че няма и започвала вече да се безпокои... (N.B.: Умъртвяваха ни бавно с години и десетилетия, не позволяваха на родителите ни да се информират дали сме живи, с агентите си ги провокираха, дезориентираха, съкрушаваха и искаха да ги унищожат или накарат да ни прокълнат и изоставят, но от това някой да се разтревожи?) (С № 036139, П, “Терорист”, 1.11.1973 и т.н.)

На 9 ноември след 23,00 часа на Климентина се обажда Димитър Павлов (N.B.: някогашният годеник, поет и флотски капитан) и я кани да излезе. Тя обяснява, че си е легнала, взела е лекарство за сън и му предлага да се видят някоя вечер в клуба, като го пита дали се обажда от там... После спорят за някакви гръцки думи. Павлов обещава да ѝ се обади през седмицата.

На 10 ноември 1973 г. в 9,20 часа Климентина се обажда на Стефан Кожухаров и го моли да дойде у тях към 18 часа. Предупреждава го, че има да му покаже нещо много интересно, но не иска да му го каже сега, защото няма да дойде. Стефан не ѝ обещава, ще се обади по телефона. В 9,55 часа Климентина се обажда на Димитър Павлов... Той я пита откъде се обажда. Тя тръгва за Института и му заръчва да се обажда. Изпраща поздрав на Радой.

В 14,40 часа при Климентина е дошъл Тодор, братът на Мики. Той ѝ съобщава, че заминава за чужбина. К1 му казва, че ще му даде един “неутрален адрес”, за да пише на Георги. Да го предупреди да бъде много внимателен, да не праща нищо по никого, да не пише писма, да знае, че тя е под непрекъснато наблюдение. Мики и Таня да не препращат писмата на Георги и да не споменават нищо за него. Делото за бягство е предадено в съда, но другото все още е под следствие, а това е много важно. Упорито се носят приказки за една по-строга санкция...

После тя разказва на Тошо, че независимо от това, че не е задържана, тя е обвиняема. Според нея лошото е, че е “много вътре”. Тя съветва Тошо да пише тези неща малко завоалирано, но общо взето да даде да се разбере, че положението ѝ е много сериозно. (N.B.: Тази подслушана “конспирация” с един агент на ДС и “нелегалните ѝ връзки” вече май са дошли в повече и за копоите, които ще нанесат своя отговорен удар след три месеца!) Тодор трябва да намери начин да съобщи на Георги, че положението на кума им е тежко. Получил е тригодишна присъда... Климентина се ядосва, че Георги не се държал като мъж, независимо от това, че е “объркал цялата тази история така идиотски и сега не я оставя да се справи сама. Да види първо дали ще е на свобода или не.” Тя казва: “Като му са толкова силни чувствата, да е седял тук, а като не е седял, да ги задържи, за да може един ден да се съберем.” Тя заявява на Тошо, че ѝ е ясно, че след година Георги ще свикне с положението си и дори възможността да се съберат отново няма да му изглежда толкова наложителна... Обстоятелствата са такива, че тя сега не му е писала писмо. Да знае, че за него тука се мисли.”

(С № 037175, Р, “Терорист”, 10.11.1973 и т.н.)

Следват дълги “професионални” лигавения с Динеков, Стефан, Лиляна и други институтки по повод пристигането на някакъв съветски професор от Ленинград.

На 13 ноември в 8,20 часа Тодор Пенков (П) се обаждат на Климентина и ѝ обяснява, че майка “Му” иска да получи неговия последен адрес. Тя отговаря, че освен адреса, който ѝ е изпратил с последното си писмо, друг не знае.

Пенков: - Не бе, нали ти ми каза, на мене, че полу... (прекъсва го):

К1: - Не, не, не! (N.B.: В ужас.)

П.: - ...че имал нов адрес?

К1: - Не, не.

П.: - А бе, каза ми на мене, бе.

К1: - А бе, няма такова нещо, бе вуйчо Тошо! Адрес има в Париж.

П.: - Е за Париж става дума де, ти ми казваше, че било хотел.

К1: - Ами хотел именно!

П.: - А пък сега, последния път като разговаряхме /прекъсва го/...

К1: - А бе, няма такова нещо, не съм чувала. Лошо си ме разбрал.

П.: - Сега, ако искаш да се видиме.

К1: - В хотела, това беше на такова, на /прекъсва я/

П.: - Виж какво, трябва да се видиме, то така не става по телефоните.

Нататък продължават да се доуточняват. Разбират се, че Пенков грешно е разбрал. К1 пита какво прави свекърва ѝ. Пенков се е виждал с нея и тя молила за адреса, защото смятат, че Гошо си е сменил квартирата. (N.B.: Както казват коньовичарите: Шубето е голям страх! Аз наистина по това време се настаних на тавана у Дими Паница на № 16, Rue de Chateaux, където прекарах половин година, след което се преместих на № 153, Av. De Versailles.)

На 17 ноември в 15,20 часа Краси се обаждат на Климентина. Тя ѝ съобщава, че и се обади Пантелеев с хиляди извинения за обезпокояването. Климентина възкликва радостно. Краси продължава да разказва, че чекиджията ѝ се извинил за неприятностите, казал, че няма повече да ги безпокоят, а те да продължават да правят каквото искат. Климентина е радостна. (N.B.: Наивни идиотки – гаврите на полицейския подполковник предизвикват дълги разговори, промени в настроенятия и радостни трепети.)

На 21 ноември в 9,12 часа се обаждат някаква кука от женски пол и съобщава на Климентина, че делото на Георги, по което тя е свидетел, е насрочено за 7-ми декември. Ще се гледа в 10,30 часа в 7-ма зала на II етаж. Ще ѝ връчат и призовка.

В 9,16 часа Климентина съобщава новината на Краси... После Климентина казва, че тази вечер е на банкет на Елка Бакалова и че никак не ѝ се ходи, но трябва да отиде.

На 4 декември в 8,30 часа Климентина се обаждат на Краси и ѝ съобщава, че е разбрала от вуйчото на Георги, че делото му е отложено. Тя е много ядосана и се възмущава от поведението на вуйчо Тошо. К1 се заканва, че като дойде бившата ѝ свекърва, ще ги събере на “такъв разговор”, за да изрази възмущението си от техните грандоманщина и просташина. Но тя допълва още, че те няма да се трогнат и че “тя” сега е доволна от това, че е продала къщата и всичко остава на Огнян, а за никой друг не се трогва. Даже е приготвила топлите дрехи на Георги, за да му ги прати там, защото няма да са нужни на Климентина. К2 занемаява от тази новина и изказва мнението си, че би било по-добре да намерят начин нея да я приберат /куките/. К1 се възмущава от Пенков и целия им род, като заявява, че има желание да ги нареже на парчета.

(С № 047901, П, “Терорист”, 4.12.1973 и т.н.)

На 4 декември след 23 часа Климентина се обаждат на Стефан. Извинява му се, че вечерта го е ругала, но това тя трябвало да направи пред Краси. После му казва, че ще дойде при него. Стефан ѝ обръща внимание, че е много късно. К1 е в лошо настроение. Казва, че не желае повече да живее и моли Стефан като приятел да ѝ помогне да не се мъчи повече. Тя вижда причините за неприятностите в себе си. Георги сигурно е из-

бягал, защото не е съумяла да го разбере, а вижда, че на Стефан пък не е нужна за нищо. Тя заявява, че мрази себе си. Това тя се осмелява да каже, когато е изпила малко алкохол. Стефан я успокоява. Смисълът на всичко и единственото, което я крепи е това, че знае, че може утре да го види. Тя има нужда от неговото приятелство. Тя е готова да му помогне във всичко, от което той има нужда... (N.B.: А аз бях човек, който не разбираше, че и вън от сцената също може да се играе...) (С № 047900, П, “Терорист”, 4.12.1973 и т.н.)

На 5 декември 1973 г. в 19,40 часа при Климентина е дошъл д-р Генов. К1 е доволна, че Георги вече не пише. По този повод Генчо я пита: “На теб Краса ти предаде последното писмо, дето го беше пуснал в Западна Германия/, нали?”

К1: - “А, да. Това е някаква страшна шуротия и всъщност в него имаше само адрес.”

Генчо-“Струмски” ѝ казва, че Краси е прочела писмото първо на него и поискала съвет дали да го предаде на К1, след като тя е направила постъпки за развод. Климентина е на мнение, че при подобни случаи човек трябва да постъпи така, че да остане на повърхността или да рухне. За нея друг изход няма. (N.B.: Всекиму своя изход!) Генчо я предупреждава да не му задава повече въпроси и допълва: “Изобщо им е наредено да не те бутат. Това да ти е ясно.”... По-нататък говорят за вината на Пеев. К1 смята, че счупването на крака на Петър му е попретило и той да тръгне с останалите. Тя казва, че той е бил по-изплашен и от нея.... По-нататък Генчо пита Климентина дали е чела “В първия кръг” от Солженицин. Тя отговаря, че не я знае и не иска да знае. Генчо пък с въздишка ѝ казва, че бил много изплашен... Според К1 най-хубавото у Солженицин е “Матрьонин двор”. Разговорът между двамата продължава за други забранени или заклеени книги, като “Только хлебом” на Дудинцев или “Август 14” на Солженицин и т.н., в които тя демонстрира своята “дисидентска култура”, а Генчо подпитва, за да попълни поредния си донос... Нещо в д-р Генов кара копоите да наострят магарешките си уши, които стърчат под полицейските им фуражки и неуморимият подполковник Пантелеев пише:

“Мероприятия – Ще бъде проведена среща с аг. “Струмски” на която ще се иска да разкаже за водените разговори с Хайдutowa, Георги Василев, грижете за майката на Пеев и в това число за разговорите си с Климентина, без да му се АКЦЕНТИРА.

18.12.1873 г. - подпис”.

(С № 047883, Р, “Терорист”, 5.12.1973)

На 8 декември в 22.03 часа Васко честити именния ден на Климентина, а тя му казва че е много тъжна, тъй като на днешния ден се навършват 8 години от сватбата ѝ...

На 9 декември, след 23 часа Иво пере пуловери. Климентина би се качила да му помогне, ако не е толкова късно и ако не се опасява, че ще

я заподозрат в нещо. (N.B.: Някои ще си помислят, че тази госпожа е страдала от полов глад...)

На 12 декември от 12 часа при Климентина идва приятелят на Георги - Петко Чолаков (легионер от Луковит, “взет на ДОР “Бухал”), за да събере информация от първа ръка за бягството. Подслушаният с микрофоните разговор е превърнат от копоите в донос на “неизвестен доносник” и се намира в “интермедиите”. Тук са извадени само някои детайли. В “Мероприятие Родопи” Петко фигурира като мъжът (М).

М изтъква, че Георги е мошеник. Тя му разказва някои верни и други неверни неща за съвместния им живот и за последните развития около бившия си съпруг.

К1 съжاليا Петър Пеев, който пострадал заради това, че сме били почти непрекъснато заедно и задето съм му писал и телефонира. (N.B.: Истината е, че Порът се опитваше да ме имитира, като Свободен човек, което доведе до “профилактиката му” с цел вербовка, която копоите бяха опитали неколкократно в миналото. Бях го предупредил няколко месеца преди да отпътувам, че ще го изправят пред алтернативата: “ползването му като източник” срещу мене или репресии, продиктувани от отмъстителност. Даже му предлагам да уредя прехвърлянето му на Запад, за което и той сам свидетелства в едно от резюмираните “мероприятия”, които съм цитирал тук.)

Климентина продължава пред Петко: той съсипал живота на всички. Сигнал в безобразията си дотам, че писал писмо на научния ѝ ръководител. Хленчел, че и на Запад била същата свинщина и че не можел да живее /в кочина/. Мъжът е изненадан от поведението на Георги и пита К1 може ли да го обясни. Смята ли, че това се дължи на нервната му система? Тя отговаря, че тук той просто не е могъл да издържи. “М” казва, че е имало период в затвора, в който той е бил много зле. (N.B.: Не бях “много зле”, мен се опитваха да подлудят и унищожат, което съм описал във II част на “романа”.) Той ѝ задава въпроса: “Ами защо не се върне тогава?” – на което получава не съвсем логичния отговор: “Да седи там, щом като е такъв. В края на краищата човек трябва да знае какво иска”. В края на дългия разговор Чолаков предлага помощта си в случай на интерниране, на което К1 реагира остро с едно “Не!”

По-нататък Климентина говори за “връзката” на Георги с лекарката (“Скарлет”). Тя казва, че тази връзка е една от причините за неговото бягство: той е искал на всяка цена да запази това в тайна и нервите му не са издържали. Според К1 любовницата на Георги е искала връзката им да се легализира. “М” ѝ предава, че всички, с които разговарял, не очаквали и били много изненадани от постъпката на Георги. К1 казва, че последните му писма били много тъжни. Оплаквал се, че е сам, че му е мъчно за нея.

Мъжът пита Климентина съжاليا ли, че се е срещнала с Георги. Като в песента на Едит Пиаф, тя отговаря, че не съжاليا за нищо. К1 казва, че в моменти на разкаяние Гошо ставал много добър. (N.B.: По-скоро вие всички трябва да се покаете и молите прошка за грешните си души!).

Само понякога ѝ било жал за Георги, който не е лош по душа, но не е това, което искал да бъде. Той е обикновен човек, а като говори, дава друга представа за себе си. Именно това противоречие щяло “да го изяде вътрешно”. Мъжът е съгласен с нея. (N.B.: Аз все още не съм “изяден”, нито “вътрешно”, нито “външно” и никога не съм се считал за изключение, но съм живял и съм се държал винаги така, за да докажа, че и обикновеният човек може да се изправи срещу диктатурата, дори да извърши героични дела и да има изключително битие...)

Мъжът си отива в 13,15 часа.

(С № 047451, Р, “Терорист”, 12.12.1973)

На 17 декември в 23,30 часа Стефан се обаждат на К1. Тя току-що се е върнала от една “ужасно интелектуална вечеря, която я изприщила”. Правила компания на Багряна. Много се изморила. Стефан я кани да излезе да се видят. Тя отказва категорично... Късно е и е неудобно пред майка ѝ. Отгоре на всичко е пиана, а чувства, че и той не е в ред... Той отново настоява да се видят тази вечер, макар и за пет минути. Тя се опитва да го убеди, че е късно и неудобно, но след настойчивите му молби го кани да изпият по едно кафе за... 8 – 10 минути...

На 18 декември в 8,40 часа се обаждат Краси и пита Климентина къде е била снощи. К1 ѝ обяснява подробно как е протекла вечерята у Динеков, на която са били поканени Лили, Елисавета Багряна и Донка Петканова. Целта на вечерята била да запознаят Багряна с “нейния английски преводач” – отец Матеич...

На 26 декември в 19,15 часа Краси се обаждат на К1. К2 ѝ обяснява, че вече не ѝ издържат нервите и че днес е плакала, когато отишла на работа. Климентина се възмущава: “Как е възможно такова нещо?” И допълва, че ѝ се иска да псува и да пие /вие?/. Краси ѝ казва, че е проклела Георги. Защото, ако не беше направил тази глупост, всичко щеше да бъде наред.

К1: - Коя глупост бе, Краси?

К2: - Онази същата, Климентино...

К1: - Недей бе, Краси, не е точно така, нали сме говорили.

К2: - /въздиша тежко/ О-о-ох божичко! Знаеш много добре, че е откъснение.

К1: - Тогава може би не разбирам за какво говориш. Може би е нещо съвсем друго.

К2: - А-а-а.

К1: - Развода ли?

К2: - Абе, глупости

К1: - Не се сещам за какво става дума.

К2: - Абе, както и да е. Излишни разговори. Не може нищо да се върне назад.

На Краси ѝ е много тежко. Не им остава нищо освен да надяват хомота и да търпят, но не се знае до кога. К1 отговаря, че няма накъде, щом са

поели кръста, трябва да го носят. Тя добавя, че К2 има още да се грижи за Николайчо и за “тази бабка” (Пеева). Средно положение няма, човек или трябва да живее, или да умира, а Краси не трябва да пада духом...

На 30 декември в 16,48 часа с Климентина разговаря леля ѝ Цеца. Тя я пита дали има някакъв хабер, а Климентина ѝ отговаря, че няма нищо и не иска да има, защото получаването на хабер би означавало отново тревоги... (N.B.: Струва си разработването на един друг сценарий за случващото се “у дома и в близкото ни обкръжение”, в случай че ме бяха “филтрирали, профилактирали и реализирали” заедно с Пеев в Белене за пет години, съобразно полицейското предложение от 26 юни 1973 г., или осъдили на 20 години в един по-голям “процес на века”).

В последния ден на тази радостна за едни и зловеща за други 1973 г. в 20,11 часа Климентина се обаждат на Краси и между другото ѝ казва, че Димитър Мечков и Ангел Логофетов са я поканили да прекарат заедно Новата година. (N.B.: Обичайно при срещата на неизвестни имена, копоите пишат отстрани на белите полета: “Да се установят!”, тук подобна “резолуция” няма, защото навярно са “установени” подставени лица или ако употребим полицейската терминология – “маршрутирани агенти”...). Тя обаче нямала никакво желание. Краси я съветва да отиде, щом хората се сещат за нея. Не отиде ли, ще я забравят и повече няма да я канят. К1 смята, че ако отиде, няма да прекара лошо, макар да не познава тази “техническа част на обществото”, не е била никога в компания с такива хора.

К1: - Трябваше да напиша едно писмо, ама...

К2: - На кого ще пишеш писмо?

К1: - На тоя, дето не може да го получи, че ми е много докривяло. Кой знае къде се размотава в Париж!

К2: - Да се размотава! Дано бял ден да не види до края на живота си!

К1: - Не е хубаво да се кълне. Жив човек не се кълне!

К2: - Той е единственият човек когото съм кклела и ще продължавам да го кълна.

К1: - Както и да е! Какво да правя, късмета ми е бил такъв!

К2: - Семейството е виновно. Майчицата! Както го възпита майчицата – така!

(С № 046282, П, “Терорист”, 31.12.1973 и т.н.)

На 2 януари 1974 г. в 18,20 часа Климентина се оплаква на Стефан за неприятностите си в Института. Днес Божков (директорът) я викал, за да я пита защо не е завършила още дисертацията си. Кодов въобще не я поглеждал. Въобще, заключава тя, държанието им е толкова показателно, че няма никакво съмнение за предстоящото...

На 7 януари майка ѝ казва на Климентина, че адвокатът ѝ обяснил, че преди делото Климентина трябва да вземе бележка от милицията, от която да се вижда, че съпругът ѝ е изчезнал...

В 18,14 часа К1 казва на Краси, че за бракоразводното дело са наели адвокат Грамчев. (N.B.: Защитник на Мардохай или Петър Николов Петров по време на процеса ни през 1953 година, преди той да се е превърнал в агент “Александров”.) Майка ѝ ще използва Грамчев във връзка с продажбата на имота – мястото в Овча Купел, за което нямали никакви документи. Ако успеят да го продадат, Климентина е готова да похарчи всички пари, които получи, защото те се обезценяват, а и не я очаква по-хубав живот...

На 11 януари 1974 г. в 10,50 часа Климентина разказва на Ивка - съпругата на покойния д-р Видас и братовчедка на майка ѝ – че тази нощ сънувала, че Георги се е върнал и тя от една страна се зарадвала, но от друга си помислила какво ще прави, като вече се е развела...

На 14 януари в 20,48 часа се обаждат мъж (М) и разговаря с Климентина.

М.: - Георги Константинов?

К1: - Кой го търси моля?

М.: - Стефан Вълков.

К1: - А-а-а, Георги не е във –ъ- София.

М.: - Отдавна?

К1: - От шест месеца...

М.: - Ясно. /пауза/ Лека нощ.

(С № 046784, П, “Терорист”, 14.01.1974 и т.н.)

Последният лист от “мероприятията на копоите”, окачени в апартамента на “Турко” 34, е от 22 януари 1974 г. В 10,23 часа Климентина се обаждат на Краси. Последната ѝ съобщава, че сутринта е получила телеграма от Петър, в която се казва, че му е разрешено свиждане за събота на обяд. К2 не може да повярва, че всичко е наред. Тя предполага, че поради петдневната работна седмица съботата ще бъде като неделя и няма да има свиждане. К1 смята, че свиждането ще бъде свободно и вероятно на Петър ще му разрешат да бъде с нея до неделя вечерта. Краси не може да допусне, че ще ѝ се случи нещо толкова хубаво. Климентина допуска, че това свиждане се дава във връзка с делото на Георги...

(С № 047479, П, “Терорист”, 22.01.1974 и т.н.)

(З А В Е С А)

НАЙ-ПОСЛЕ НЕЩО ОБОДРЯВАЩО МЕЖДУ СРЕЩИТЕ С НОВИ И СТАРИ ПОЗНАТИ В ПАРИЖ

Това, което чух и видях в емиграция - за по-малко от три месеца в Италия и тук – беше отчайващо. Новите емигранти, които идваха през последните години, както и “нежелаещите да се занимават с политика”, бяха гастарбайтери и соцеснафи. Те искаха да вкусат от прелестите на “обществото на консумацията” като “гости” и “арбайтери”, да не “изгорят мостовите си с родината”, което имаше двусмислено значение и поради това идеалите за тях бяха чист “бош лаф”, като за бай Ганя. Нашето тукашно соцеснафство беше шарено. Едни бяха живели в България с илюзиите, че тук ги очакват с разтворени обятия и на тях не им остава нищо друго освен да се “реализират”. Те бяха дошли с тази цел и някои, които нямаха маята и връзките на старата буржоазия и не притежаваха нужната доза безскрупулност, го постигаха с цената на абсолютна дисциплина и много усилия. И като че ли бяха самодоволни. Но далеч повече бяха неудачниците, които трябваше да се задоволяват с най-черната и нископлатена работа. Жив пример за тази доминираща категория беше “нашият” Присадашки, който си е мислил, че торбата стихоплетства ще го направи... нобелов лауреат.

По-скромните от тях се задоволяваха с неколккратно по-високите надници от тези, които получаваха в условията на домашния “развит социализъм”. Като негрите, дошли от Африка, те “слизаха от дърветата” и с един скок се озоваваха наготово в условията на късния капитализъм от последната четвърт на XX век. С цената на нечовешки усилия, те решаваха битовите си проблеми, но не бяха щастливи. Затова сред тях се ширеха пианството и ропотът срещу “мръсните французи”. Други търсеха, и някои намираха, решение в брака с някоя “истинска” или “натурализирана” францужойка. Така, покрай роднините ѝ или с помощта на децата, те се “интегрираха” във френското общество, доживявайки до пенсия. Не бяха малко и проституиращите от двата пола, в прекия и преносен смисъл.

Но най-обезнадеждаващото беше, че и старите “политически” емигранти – пуснали корен или “дерасине”, тоест изтръгнати из корени, - не се различаваха съществено от младите, независимо от социалния си статус и открития модус вивенди. Тепърва щях да се сблъскам с различни мостри, но и това, което срещнах, като че ли ми беше достатъчно. Метод (Методи Златков) далеч не беше от най-деградиралите екземпляри на “хомо-емигрантикус”. Даже напротив! - в младостта си, макар и жертва на водачи-спекуланти с бунтовните му младежки пориви, се бе одързостил да посегне към оръжието и да мъсти, като някогашните хайдути. Но на суперквалифицираното болшинство и на младите, и на старите през ум не е минавала мисъл, нито са им достигнали воля и кураж за някаква борба с режима, който в края на четвъртото следвоенно десетилетие, със съответни модификации, ще стигне до годината на Оруеловия

универсум...

От тези мрачни мисли ме извади едно събитие от другия край на света. Или по-точно - неговите незаглъхнали още последици. Преди да потеглим от Италия, на 11 септември, в Чили беше извършен военен преврат срещу социалдемократа и реформатор Салвадор Алиенде, който управляваше с подкрепата на чилийската компартия на Корвалан и чиито опити да наруши социалното и полуколониално статукво в Латиноамериканския заден двор не се нравеха никак на САЩ. Понеже не знаех никакъв език, сведенията ми бяха съвсем оскъдни, а и мисълта ми беше заета със скорошното потегляне на север. От такива като "Джон Маккормик" директно, или косвено - от Делбело не научих нищо повече освен радостното им задоволство, че "само така трябва да се действа срещу болшевиките"!

Ценковата реакция беше по-рационална и по-обективна. Той принадлежеше към партия, която, поне в ранния си период, бе преживяла шок, подобен на чилийския. Стамболийски бе убит като Алиенде преди половин век от палачите на двореца, съобразно "тюркските" традиции. И въпреки че не беше подкрепян от БКП на Благоевските "тесняци", буржоазните и фашизоидни изтърсаци на генерал Иван Вълков ("предшественик" на Пиночет) продължават и до днес да твърдят, че закланият министър-председател на БЗНС бил установил оранжава болшевишка диктатура и че "висшите национални интереси" налагали обезглавяването. Сега те продължават да вдигат врява до бога за отсечените от болшевиките глави на предшествениците им...

Както и да било, през един от ранните октомврийски дни на 1973 г. Ценко ми съобщи, че френските крайни левичари щели да атакуват чилийското посолство и сме могли да отидем, макар и като наблюдатели. Тъкмо да видя как действат нашите анархисти, които също заявили участието си в демонстрацията. Вълните на протестите напоследък се изкачвали все по-високо и днешният ден бил обещаващата кулминация. Барев не ми обясни какво разбира под последното, но когато слязохме от метрото и се отправихме към площада, където се намирало посолството, всичко стана безвъпросно ясно. Манифестантите бяха около 15 000 души, както съобщили във вечерните новини, но заедно с нас пристигаха на таласи все нови и нови протестиращи. Посолството беше обградено от всички страни най-малко от един полк "национална жандармерия" - хора в тежко облекло и оборудване, обучени "за борба с безредиците". Асен казваше за жандармеристите, че били отлично подготвени и при нужда биели много жестоко. Само че и притискащата ги тъпна не беше от херувимчета. Очевидно, разнородните ѝ съставки бяха, всеки по свой начин, тренирани за справяне с жандармите в подобни ситуации. Срещу "силите на реда" настъпваха млади хора, които имаха опит. Джандарите бяха с шлемове, плексигласови или от друга някаква солидна пластмаса маски, които трябваше да предпазват лицата им, револвери на коланите, бронезилетки, някои с щитове, по които удряха заплашително в такт с металическите си електропалки. От противната страна скандираха оглушително, заставаха срещу един жандармерист по трима "протес-

тираши", облечени в черно, маскирани с черни триъгълни кърпи, намокрени с дявол знае каква течност срещу сълзотворния газ, с каски на мотоциклетисти, облечени в якета и панталони, приличащи на нашите памуклии, под които не се знаеше какво крият, но в ръцете им, обути в ръкавици, се виждаха железни пръти, усукани около китките дебели вериги от мощни мотори или тежки каучукови чукове и железни боксове. Тройките, настъпващи, се стараеха и успяваха да разединят полицейската стена, да изолират нейните "блокове", обграждайки всеки свой обект, за да го "неутрализират" с помощта на веригите, чуковете и железните пръти. Разбира се, и от тях също падаха покосени от електрошоковете, но както се казва, "не може да се направи омлет, без да се счупят яйцата". Редиците на силите на реда се огънаха пред численото превъзходство на атакуващите и бяха разпокъсани. Вървящите отзад се стараеха да вдигнат падналите си другари, за да не бъдат сгазени от настъпващата тъпна. В този момент откъм приближилите се на хвърлей място от посолството полетяха "коктейли Молотов" (финландско изобретение срещу танковете на червената армия през 1940 г.). След по-малко от минути посолството пламна - първоначално на отделни места, а после всичко се сля в един голям пожар, чиито огнени езици се извиваха до покрива. Започнаха да пристигат и пожарни коли, които си пробиваха бавно път в тъпната. Прииждаха и полицейски подкрепления. Атакуващите започнаха да се изтеглят организирано в съседните улици и в пресечките, където моментално се "демаскираха" и превръщаха в мирни граждани; но не бързаха да се разпръснат поединично. С Ценко наблюдавахме сражението и той подхвърляше иронични коментари пред стоящите близо до нас млади зяпачи от двата пола. Докато огнеборците гасяха огнената стихия, окопитилите се от шурма жандарми започнаха да хващат всеки от сторилите им се подозрителни участници и да ги мъкнат към стоящите в редица полицейски камионетки. В този миг, като по даден сигнал, на най-различни места, започнаха да се издигат облаци бял и сив пушек, които скоро покриха полесражението и направиха невъзможно различаването на протестиращи и протезиращи "реда". Това бяха някакви, навярно примитивни, но ефикасни димки, които започваха да ни задавят. С отстъпващата тъпна се изнизахме и ние с Ценко, като влязохме бързо в метрото, където всяка минута профучаващите композиции отнасяха с вагоните си стотици бойци и сеирджии. Бях доволен от този първи урок по улични боеве на вкопчени едно в друго тела на "мирно сражаващите се". Ако подобна подготовка я имахме у нас през Великденските нощи на площада около "Александър Невски" в края на 60-те години, може би и ние щяхме да имаме своите "събития".

На другата сутрин не можах да науча баланса на ранените и арестуваните по време на вчерашните баталии, но се разбра, че в меллетата и суматохата имало и разоръжени жандармеристи...

* * *

Междувременно Катя Гюлеметова-Дишкова беше алармирала и събрала от българската буржоазия в Париж цял голям куп запазени дрехи, втора употреба. Класовият враг беше разбрал по-добре ролята на солидар-

ността и взаимопомощта от нашия лумпенпролетариат. Тя ми се обади с една картичка до хотела и ние с Колчо и Стефан отидохме да ги вдигнем. Когато ги отнесохме до квартирата, от найлоновите чували измъкнахме истинско богатство от костюми, балтони, пуловери, ризи и чорапи. Имаше и обувца. Оставих двамата колеги-тюрмаджии да си изберат кой каквото иска от купа. Колчо се премени като кръщелник, защото по ръст дрехите и обувката най му бяха по-мярка, особено един черен официален, почти необличан костюм. Стефан също се докара, а аз си задържах един черен балтон и чифт черни чепици от телешки бокс. Бях почти готов за приближаващата зима. Чрез Катя получихме и една покана от Милка за обед в дома ѝ. Отзовахме се и не мога да се оплача – посрещна ни добре, но по-интересни ми бяха разговорите с нея. Дъщеря на видния български политик Генадиев, тя бе учила във Франция и останала тук след войната. Беше успяла да се ожени и разведе с френски журналист – мосю Бьоф (т.е. вол), от когото бе запазила името си – “Мадам Бьоф”, както и връзките с някои журналистически и политически кръгове на ултрареакционна Франция.

След кратък обмен на вижданията ни за вътрешното и международното положение, от който разбрах, че за нея “голистката левица” била много лява, че такива надуты пуйци като Де Гол били най-голямата спънка за нашето освобождение и други такива “анализи”, стана ясно що за “зе-меделка” е госпожа Генадиева-Бьоф. Не бях чувал толкова жлъч да се изсипе от някого върху младите от май 1968-а. Казах ѝ, че съм напълно съгласен с нея, защото, ако те бяха добри организатори, агитатори и тактици, може би Франция щеше да постави начало на новото летеброе, както това стана в края на XVIII век. Госпожа Бьоф се направи, че не е чула това, което ѝ казах и премина върху състоянието на българската емиграция. Нападна открито Ценко, че, поради кариеристични мотиви и маниакални стремежи към водачество, готвел удар срещу единството на БНК, което пораждало основателни подозрения за връзките му с българските служби. За пръв път чувах толкова безцеремонно формулирани обвинения, без каквито и да е доказателства. Това направи госпожата още по-неприятна в очите ми, но връхът бе достигнат, когато заговорихме за устройването на живота ни във Франция:

- Ако бяхте с по-гъвкав морал, да си вземехте по една баба, всичко щеше да ви е наред – хи-хи-хи.

Смехът ѝ ме шибна в лицето и едва се въздържах аз да не ѝ шибна един шамар по жълтите бузи на злобния, циничен и порочен сурат. Преди да си тръгнем, тя ни даде адреса на седалището на подкомитета на парижката секция на БНК на № 9, рю “Паские”. Изглежда в борбите за надмощие “чомагашите” около Милка бяха успяли да отстранят “дофина” на Гемето (поне така го наричаха малобройните му парижки приятели) и сега там се беше разположил бай Георги Колев - секретар на подкомитета, един от верните на Никола Петков народни представители от времето на краткия двугодишен период на ОФ-демократията от 1945 до 1947 г. и член на геметовия БНК, както ни го представи г-жа Бьоф.

В един от следващите дни близо до Gare Saint-Lazare (гара Сен-Лазар),

на няколко стотин метра от църквата Sainte Marie Madeleine или Мадлената, намерихме адреса на подкомитета на БНК: № 9 rue Pasquier. Беше самостоятелен апартамент, много по-приличен и по-светъл от дупката, в която се помещаваше “канцеларията” на Ценко, даден от общината на нормиран наем на БНК, който беше единственият официално признат от Запада представител на българската емиграция.

Звъннахме и някакъв гавазин, когото именуваха бай Йордан Райчев, ни посрещна и като се досети кои сме, ни въведе в “кабинета” на бай Георги Колев – “Шанкалията”, типичен селянин със самочувствие на представител на народа. И не без основание: бай Георги беше средно-аритметичният български селянин от неговото време - простоват, ограничен, но значително по-нравствен от своята вдъхновителка и мислителка – г-жа Бьоф. За разлика от нея, той нито веднаж не нападна Ценко, към когото се отнасяше едновременно бащински строго и с респект към качествата му на европейски политик. Вместо да навлиза в дълбоките води на голямата политика, където можеше да се удави, Шанкалията избягваше ловко и разговорите за фракционните боричкания сред земеделците-емигранти. Той взе да ни разпитва по нашенски за житие-битието ни в България, която бе напуснал преди четвърт век, едва ли по “партийно поръчение”. Разбрал рано, че за такива като него няма да има мира, дори и да си кротува, той си взел сбогом с “родината”. Беше възрастен, за да работи, не знаеше френски език и се препитаваеше със скромната парична помощ, отпускана, не разбрах и не питах от кого, за надхвърлили пенсионната възраст без трудов стаж. Може би от френските социални служби. Беше бедно, но чисто облечен. Питаше за събитията “у нас” и не се учуди, когато му казах, че там “събития” не стават.

Разбрал, че съм анархист, бай Георги заговори за Хаджията. Двамата били много добри приятели и се срещали редовно на чашка кафе. После ми каза да не се безпокоя, защото нашата била лесна, “Адаша” бил уредил положението на повечето от нашите хора, като на едни издействвал стипендия, на други намерил работа. Сведенията от Ценко, който наричаше Хаджиев “патриархът на българския анархизъм”, бяха доста по-различни и не ми оставаше нищо друго, освен да проверя сам чутото, което се движеше в диапазона от филантроп и алтруист до мизантроп и краен егоист.

В моя случай обаче, мога да твърдя категорично, че Хаджията никога не ми е помогнал в нищо и с нищо, но и аз не съм му искал никаква помощ, защото нито съм имал нужда, нито съм мислил, че е редно един старец да помага на мъж в разцвета на силите си - когато след няколко дни се срещнахме, нашият “доайен” беше навършил 67 години, а аз – 40. Неприятното беше, че титлата “патриарх”, която Барев му беше лепнал, подигравайки се с емигрантския ни анархизъм, по-скоро ласкаеше Хаджията.

***

Докато времето се навиваше и от Префектурата се правеха на разсеяни за по-бързото уреждане на документите ни, които бяха необходими за започване на работа във Франция, Катя Гюлеметова ми съобщи, че Цеци

му разказала за запознанството ни и Иван Стайнов много искал да ме види. Това ми се стори странно, защото с него никога не сме бивали много близки. Освен това, имах известни подозрения, че през далечния март на 1953 г., когато взривихме статуята на Джугашвили, беше насочил копоите по следите ми. По време на денонощните разпити след ареста ни, една нощ “следователят” Любен Чалъков и неговия отделен началник Райчо Иванов ми прочетоха някакъв донос, в който се твърдеше, че на 3 март сме пили в някаква кръчма с Иван Стайков и с Костадин Славов и излизайки оттам, съм се сбогувал с тях, казвайки им: “Отивам в акция”. Доносникът твърдеше още, че съм ходил винаги въоръжен. Отхвърлих обвиненията, като казах, че не познавам такива лица (макар да бяхме съученици в училището за клинични лаборанти). Имената бяха сгрешени и на двамата – на Иван Стайнов и неразделния му приятел Константин Савов Куцаров, син на самоубилия се последен директор на полицията. Освен това, по него време аз не пиех и още по-малко бих го сторил в такава нощ. Дватама инквизитори спряха да ме разпитват за тях, макар че те не се отказваха така леко от коя и да е следа. Когато излязох след 10 години от затвора, Иван беше завършил право и адвокатстваше, докато преди му бяха затворили вратите на университета, като на син на едър буржоа – фабрикант. Как беше стигнал до Париж не знаех, но бях сигурен, че не е рискувал с нелегално минаване на границите. Както и да е, Гюлеметова ме попита може ли да му даде адреса на хотела, за да минел утре рано към 8 часа и да ме вземел с колата си. Съгласих се, защото съм любопитен човек. И в неделя, на 14 октомври, точно в 8 часа на вратата на хотелската ни стая се почука. Кольо се размърда в леглото си. Отворих я и го видях, радостно усмихнат. Иван Стайнов беше почти непроменен, освен по-прегърбен и с по-малко зъби в устата. Понечи да ме прегърне, а аз му подадох ръка. Без да го представям на съквартиранта си, излязохме навън. Париж още спеше и задръствания нямаше. Попита как и защо съм дошъл в емиграция, като добави, че животът тук никак не е лек. Отговорих, че това сигурно е така, но едва ли можеше да става сравнение със затвора, където копоите искаха отново да ме върнат. Искаше да узнае имал ли съм някакви усложнения при бягството. Скрих подробностите и му казах, че за четирима добре въоръжени мъже минаването на границите не е чак толкова трудно. Иван ме погледна косо и каза, че на години съм пораснал, но акъла ми е останал същия. Не възразих и не му зададох никакви въпроси. С колата стигнахме до едно от недалечните южни предградия и спряхме пред ограда от прясно боядисани летви, зад която се виждаше двуетажна къща в средата на двора. Влязохме и видях от външните стълби да слиза от втория етаж мъж, по-сух и по-възрастен от Иван, със силно прошарена коса. Беше брат му; Иван ни представи един на друг и веднага започна да разказва историята ми, като вмъкна пред каква морална дилема е бил изправен на времето си. Когато сме издинамитили чугунената статуя в Борисовата градина, съвсем наскоро арестували негов добър приятел с другарите му, с най-тежки обвинения за “атентата”. А той знаел, че аз съм истинският атентатор и страшно се колебаел дали да спаси единия

си приятел, като предаде другия. И единият, и другият му били еднакво скъпи. Брат му го запита, като че ли язвително:

- Е, предаде ли го? – имайки предвид мене.

- Как ще го предам? Но и сега не зная как бих постъпил, ако междувременно не бяха арестували Гошо. Тогава другите ги освободиха.

Докато разказваше за тежката дилема, пред която е бил изправен, Иван ме поглеждаше, за да види реакцията ми. Останах непроницаем и той не откри нищо, но разказът му не разсея старите ми съмнения. В него имаше зле съчинени моменти. После по-младият Стайнов ми разказа за своя живот и за своите успехи тук. Не можел да практикува адвокатлъка и с помощта на Цеци, с която били приятели още от България, се заел да организира собствена фирма, на която Цеци, вече френска гражданка, станала “жеран” (нещо като френски параван, защото тук не позволявали на чужденците да развихрят инициативите си). Предприятието било за поставяне на щори, вътрешни сгъваеми кожени врати за холовете и към кухните на апартаментите или врати за гаражите. Било много трудно, но той искал да докаже как един човек без стотинка в джоба можел с двете си ръце да изплува от тинята и да успее, когато не се пречи на инициативността му. Даже на тенекиената кутия с инструменти написал, в чест на фамилията си, с червена боя “БРАСТАЙ” – така кръстил фирмата си, от “Братя Стайнови” – но на френски съчетанието AI в изписаната на латиница дума BRASTAI се произнася “Е” и французите се обръщали към него с “мосю Брасте”.

Моят бивш съученик ми разказваше надълго и нашироко за проблемите и грижите си. Между другото разбрах, че и майка им била тук; и по-неже нямало кой да се грижи за нея, я дали в суперлюксов старчески дом, което удоволствие струвало на двамата с брат му по 10 000 франка месечно, което го съсипвало и вече шеста година не можел да отдели пари, за да си направи зъбите. В разказа се редяха грижи, битови истории и анекдоти, от които ми ставаше скучно или смешно и си мислех, че някога той ми изглеждаше неглупав и нелишен от остроумие. Брат му, преуспял бизнесмен, се подсмиваше и не вземаше участие в разговора или по-скоро не прекъсваше монолога. След като ме запозна с повечето от грижите си, Иван Стайнов ме въведе в тънкостите на емигрантския живот (слава богу, той вече се натурализирал). Имал трудности с езика – лесно не се учи в една по-напреднала възраст, но се справял. Майката му било да научиш 500 кухи фрази, да тренираш произношението им, да ги въртиш пред клиентите отпред назад и обратно, но никога да не говориш на родния си език – французите не обичали чужденците. После се заинтересува как съм материално. Казах му откровено и той предложи да поработвам по някой ден с него, когато работата му е много и не може да я свърши сам с единствения си наеман работник – французин, който работеше в “Брасте”. След обела брат му се оттегли и ни остави, а Иван продължи със съветите и с наставленията си. Впечатлен от огромната сума за старческия дом (това бяха около 20 минимални заплати по него време), аз го попитах не могат ли да намерят нещо по-скромно, но той

ми възрази, че мадам майка му не би приела нищо друго, което би било под нейното достойнство, а и какво щели да кажат хората, тоест парижката колония на българската буржоазия.

На връщане Иван ми напомни, че утре ще мине в 7,30 часа да ме вземе и отведе на шантието. Разделихме се и качвайки се към стаята си, мислех, че неговият случай си оставаше неизяснен. Може би изпитваше някакви угризения за стари грехове? Не допусках, че изгаря от желание да помогне на един анархист, срещу когото оголваше зъбите си още преди повече от двадесет години в бурните спорове из аудиториите и лабораториите на Медицинска Академия "Вълко Червенков", където се провеждаха лекциите и упражненията ни по клинична лаборатория.

Не можах да му бъда особено полезен през двата дни, които прекарах на шантието, но когато приключихме, ми даде 200 франка. Дали искаше да ми помогне или да се откупи не зная, но взех парите, защото бях гладен и ми се виеше свят.

Направи ми впечатление, че когато споменах по време на работата за някогашната наша съученичка и негова приятелка Елка Априлова, той изсъска злобно и болно да не споменавам повече нищо за миналото, което трябвало да бъде окончателно погребано... Вечерта ми каза, че от Ница му е дошъл на гости Коце Куцаров и ако искам да го видя, ще ме отведе у тях. Казах, че съм съгласен – аз нямаш причини да бягам от миналото. У тях, освен Цеци и Коко, беше и някакъв французин, доколкото разбрах – клиент. Тоест, вечерята беше приятелска и "работна". Коце беше непроменен. След бягството си се беше оженил за българка, жена му била заклет преводач и сам предложи тя да ми преведе дипломата, която, както ще се види, нямаше да ми послужи за нищо. После ми разказа историята на бягството си, която вече бях чувал и ми се струваше невероятна. В България дошъл, изпратен от приятелско семейство на самоубилия се полицейски полковник Куцаров, френски монах йезуит с тридневна транзитна виза за Турция, който отседнал в хотел "Балкан" (днешния Шератон), за да види хубавата ни столица. Съгласно уговорката, на втория ден те се срещнали при дядо му; и още същата нощ Коце, дегириран като падрето и преоблечен в одеждите му, взел влака за Цариград; а на другия ден йезуитът се развикал, че са откраднали паспорта му.

Пихме уиски и разговорът се водеше на българофренски. Може би нямаше друга тема, та занимава госта си с моя случай. Последният прояви любопитство: защо съм избягал? Не ми дойде нищо друго, освен да кажа, че искам "да се реализирам", при което Иван Стайнов възкликна: - *Quell imbicil!* (Какъв глупак!)

На сбогуване Коко Куцаров си даде визитната картичка и ми напомни да не забравя да изпратя копие от дипломата.

Иван се бе заел активно да ми търси работа и няколко дни по-късно ме потърси отново в хотела. Този път, за да ми съобщи, че е получил писмо от фашизоидния заведущ българската секция на радио "Свободна Европа" от Мюнхен, Милев. В него той му пишел, че по нашия процес и взривяването на статуята на Сталин всичко им е известно и ясно и няма какво да занимават слушателите си с тази история. Интересуват се от

антиеврейските преследвания в България, но БЕЗ АНАРХИСТИЧЕСКИ ИНТЕРПРЕТАЦИИ. Това било злободневно и в линията на нашите бъдещи "освободители".

- Кажи му, че за гонения на евреи не съм чувал, защото тези, които останали в България, са партийци и сред тях не познавам нито един черноработник. Можеш също да му предадеш, че нашенците, които са се настанили с предните си крака в американската копаня и опапват по 2-3000 долара месечно, са малки свинчета. Всеки си има своята цена. Малките прасета, които завчера лочеха от хитлеристкото радио "Донау", имат малко живо тегло и струват евтино!

Иван почервения от гняв, но се овладя и ми каза, че може да ми уреди среща с бившия коментатор на същото радио и сътрудник на "Пари Мач" – Евгени Силянов, който вече е пенсионер, но би могъл да уреди получаването на някой хонорар срещу един разказ за взривяването на статуята на Сталин. Казах му, че моите спомени не са за продан и че един ден, ако реша да ги систематизирам, ще намеря начин да ги издам. - С това анархистическо вироглавство няма никак да ти е леко! – не се стърпя Стайнов. - Но мисля, че няма да ти падне достойнството, ако се срещнеш с един интелигентен събеседник.

Разпитах Ценко за Силянов и той ми каза, че е син на известния македонски комитета и бивш царски дипломат Силянов, който, като "най-прогресивен", поел опразнената българска легация след Деголовото освобождение на Франция, а когато ОФ-правителството го отзовало през 1946 г., той "избрал свободата" и не се завърнал. Тук е работил като сътрудник на "Свободна Европа" и е бил един от "негрите" на Раймон Картие – редактор на "Пари мач", тоест от тези, които събират материалите на "големите автори" и ги обработват, след което им ги предават за редактиране и поставяне на името им върху книгата.

С него се срещнахме в къщата му. Никакъв сериозен разговор не се състоя. Беше някакво подпитване за положението в България и понеже моите интерпретации на фактите нямаша нищо общо с това, което "интересува" чорбаджиите му, си подмигваха проташки с жена си. Само "дребнобуржоазното ми възпитание" ми попречи да му *ба майката, но повече с него не съм се срещал.

От ежедневно разпределение на месечните 300 франка от ИРС или ИРО нещо ми се маеше главата от глад, но не посягах към "дълбокия резерв" от Стайновите 200 франка. Тях пазах "за черни дни". Ако положението се запечеше много, щях да премина към "ексове".

В такова състояние и настроение, породено от многото разговори със сънародници - от низините до "люксозните" българи - ме завари многоочакваната среща с Хаджията. Той се беше завърнал от лятната си ваканция в село Еус до градчето Прад, недалече от испанската граница, където купил навремето една селска къща.

Това стана някъде към края на октомври. В хотелската стая нахълта набит, изпечен възрастен мъж, с очила, високо, оплешивяващо чело, месесто лице и нос, облечен небрежно, с баска барета на главата, изпод която се подаваха дълги, неподстригани побелели коси. Той посочи

към мен и рече:

- Този е нашият анархист.

- А ти кой си?

- Георги Хаджиев.

Скочих от леглото и го прегърнах, след което той се ръкува с Колчо, а аз му казах с лек укор:

- Още преди три месеци изпратих писма с мои снимки от италианските лагери до теб и до Дръндов, но не получих никакъв отговор.

- Аз не бях тук и пощата ми не е препращана на село.

- Разбрах, от Ценко, от бай Георги Колев и от Кольо Тенджерков, че се връщаш към средата на октомври.

Последното име го накара да се намръщи, след което ме попита искам ли да излезем и да се поразходим. Станах, облякох дрехата си и слязохме по стълбите. Попита как съм минал границите. Разказах му накратко. Каза ми, че в Триест има солидна анархистическа група, в която е и нашият сериозен италиански приятел Томазини, който е можел да ми помогне. Отговорих, че нямаше откъде да знам това. После Хаджията започна да ме пита за другарите в България. От по-старото поколение аз познавах по-добре и бях близък само с Васил Народа, Христо Колев и Илия Петканов. За по-младите той не беше чувал. Не го разпитвах за нашето положение в емиграция, като го оставих да ме запознае когато намери за добре. Само му казах, че в Падричано съм чел броеве от "Наш път". Запита ме за впечатлението ми, казах му откровено, че не съм очарован. Рече, без да разбере дали се подиграва:

- С твоя помощ ще се опитаме да направим нещо по-добро, но трябва да се съобразяваме с тукашната публика, защото списанието е предназначено за тях.

Не му възразих, само отговорих, че не съм "калемджия".

- Е, не бъди толкова скромен. Прочетох тетрадката ти с програмата. Има много интересни неща, както и такива, по които трябва да поспорим.

- Преди да се публикува каквото и да е от нея – изцяло или отделни "безспорни" части, – искам да я прегледам отново. Ако имаш бележки, можеш да ги нанесеш по полетата.

Той ме покани да отидем до квартирата му да обядваме. Тя била на другия край на Париж, там, където е "Пазарът на бълхите" или Парижкия битпазар. С метрото била на по-малко от половин час. Не исках да казвам, че съм принуден да пестя всяка стотинка, а и той не ме запитва имам ли пари за билети. Долу в метрото си купих една "карнетка" от 10 билета за 8 франка. Возих се за втори път, откакто бяхме ходили с Ценко в Префектурата. По пътя Хаджията ми обясняваше как да се ориентирам по табелите с надписите и картите, които бяха разлепени на всеки перон, как чрез "кореспонденцията" в оранжево се правеха смените на линии, когато това се налагаше. Взехме метрото от станция "Феликс Фор" по линията Балар – Кретеи, слязохме на станция "Страсбур-Сен Дени" и там сменихме линията в посока "Порт де Клинянкур", като слезнахме

на последната спирка със същото име. Хаджията ме беше оставил да се оправям сам, следвайки ме. Първият практически урок по ориентация в "подземния Париж" бе издържан. На повърхността, той ме поведе към отстоящия на 200 метра от метрото пасаж "Пенел", на чийто № 6 се намираше неговият, силно казано, апартамент. Жилището му се състоеше от две отделни стаи, от двете страни на коридорчето, в което се намираше стълбата, водеща към втория етаж. Той ги бе свързал с "тунел", минаващ под нея. Влязохме в едната от тях. Обстановката беше повече от скромна – легло, голяма маса със столове около нея, по-малка маса с пишуща машина и много книги в една стенна библиотека и няколко полици.

Разположихме се около масата и аз продължих да му разказвам историята на своя живот. Той ме слушаше, без да ме прекъсва. Когато свърших, ме запита какво зная за него. Казах му, че от Атанас Димитров от Стара Загора съм чул, че "след 9-ти" е списвал вестник "Работническа Мисъл" и че по повод написаната от него "Проектопрограма на ФАКБ" са имали дискусии и несъгласия; и че е бил обвиняван заради тезата си за "временното овластяване" по време на революцията. Хаджията каза, че това не е точно така, че Иван Рачев още в България бил изопачавал мисълта му, но за всичко това и за още много други неща сме щели да говорим надълго и нашироко. Казах му още, че преди да тръгна насам, говорихме с Васил Народа, който ме разубеждаваше.

- Да, той преживя лоши дни през първата си емиграция след Испанската революция и затова не искаше и да чуе за чужбина.

- Доверих му, че нямам избор и че съм решил да не се оставя отново в ръцете на копоите. Тогава Виската ми каза да те потърся. Без да уточнява защо, ме посъветва да не тръгвам с голяма кошница.

- Интересно какво е имал предвид?

- Не зная, предполагам, че е искал да ми каже, че за големите ми планове, които съм споделял отчасти с него, няма да намеря хора.

- Че какви са плановете ти?

- И за тях ще говорим, но нека първо да се опознаем. Да сверим часовниците си и да сравним преценките ни за вътрешното и международно положение. Искам да придобия впечатления и информация за състоянието на Интернационала и от движението ни зад граница и чак тогава, мисля, ще можем да говорим сериозно за планове и за възможности. Част от моите виждания ти си прочел в тетрадката. За другите ще говорим по-нататък. Сега бих искал да чуя тебе.

Хаджията започна своя разказ, от който научих, че е роден през 1906 г., което значеше, че в момента на срещата ни беше на 67 години, а изглеждаше не повече от шейсетгодишен. Израсъл при деспотичен баща народняк, от най-ранна възраст въстанал срещу потисничеството – първо патриархалното, а след това в обществото. Неговият бунт го направил благодатна почва за семената, които хвърляли учители и по-възрастни другари в гимназията и през бурната 1923 г. вече споделял анархистическото кредо, което определило целият му житейски път. Имал срещи с

Шейтанов и други, по-възрастни от него, другари, чиито имена се носели в ония времена като легенда сред по-младите.

В годините около 1925-а, той приемал тактиката на четите на нашите нелегални, като убежище за застрашените от арест и смърт, но бил категорично против тероризма и атентатите, особено този на военната организация на БКП в катедралата “Свети Крал” (сегашната “Света Неделя”), за който считал, че е полицейска провокация, послужила като сигнал за разгръщане на белия терор на двореца, военните и обществената безопасност (впоследствие ДС). Възразих:

- Четите едва ли са имали само това предназначение, емиграцията е много по-сигурно убежище. Що се отнася до мащабния атентат, аз мисля, че е зле замислен и още по-лошо изпълнен. Щом искаш да унищожиш елита на монархията и на буржоазията в България, трябва да осигуриш успеха с цената на собствения си живот.

- Какво искаш да кажеш?

- Това, че тези, които са запалили фитила, е трябвало да изчакат идването на “величеството” и да следят за движенията долу на опечалените. Според мене те са постъпили като страхливци и невежи шмекери. Изключвам провокацията, защото нито полицията би дръзнала да прибере до такова масово убийство, нито функционерите на БКП биха искали да бъдат смазани останките на партията им след първото недоразумение от септември 1923 г. Обяснението на троцкиста Гачев ми се струва по-близо до истината. Самият факт, че са възприели курса на ново въстание, още по-необмислено и по-зле подготвено от първото, показва, че те не са могли да преценят собствените си сили и тези на противника, нито да анализират задълбочено и всестранно комплексната и комплицирана ситуация в страната през 1925 г. Нашите може също да са грешели, но са жертвали само себе си, а не са въвличали в престъпни авантюри хиляди и десетки хиляди, които са се държали по-скоро като добитък пред вратите на скотобойна. Но ние се отклонихме от твоя разказ...

Хаджията ме слушаше внимателно и с известно учудване, но продължи прекъснатата нишка на своето животоописание. Макар и “непричом” в тези дела, той бил вписан в черните списъци на шпицкомандите. Баща му, посъветван от приятели сговористи (самият той бил кмет по това време), решил синът му Георги да напусне страната. Така той заминал за Прага, за да следва, но скоро и там станало горещо за българските политически емигранти, поради което заминал за Париж, където се била оформила вече наша анархистическа организация. Хаджията искал да следва агрономство и се записал в университета в град Тулуза – столица на Лангедок, земята на катарите (антикатолическа и враждебна на официалната власт ерес, разпространена в тази част на днешна Франция от изгнаници-богомили, преследвани и подложени на изстребление от светската и духовна власти в България и Византия). Нали мнозина наши приятели нареждат, може би не без основание, богомилите сред предтечите на анархизма по тези земи.

След завършване на образованието си и даването на амнистия от Народ-

ния Блок, спечелил изборите през 1931 г. и заменил сговористката власт на Андрея Ляпчев, Георги Хаджиев се завръща в България, където взема активно участие във въстановаването на ФАКБ, чиито най-активни бойци загиват във въоръжената борба с фашизоидния режим на професор Александър Цанков и неговите приемници. Заедно с това той развива сериозна кооперативна дейност и е един от видните кооперативни дейтели.

От разговора ни, който беше много по-обстоятелствен от изложеното тук, проумях, че нашият Хаджия е гъвкав политик, просветител, реформатор, враг на “нелегалството”, както го наричаше, на използването на терора като оръжие в условията на нелегална борба или като отговор срещу терора на властниците. Изобщо, пред мен стоеше един стъпил здраво на земята опортюнист. Какво си е помислил той за мен и до какви заключения е стигнал, ще стане ясно от повествованието за следващите 13 години, през които работихме на един фронт. Поради горните му характеристики, той съумява лесно да избегне репресиите през безпартийния фашизоиден режим, установен на 19 май 1934 г. с военен преврат, сред чиито организатори срещаме отново Кимон Георгиев – стария превратаджия от предишния 9-то юнски и от следващия 9-то септемврийски преврат. След всеки от последните два, той бе назначаван на два пъти за министър-председател на България.

Това е времето на възхода на европейския фашизъм. През 1936 г., когато започва гражданската война в Испания, Хаджията е делегиран от нелегалната ФАКБ в Каталония, където нашите са неоспорима сила.

Оттам изпраща своите информации за развиващите се революционни събития на фона на военните действия на Републиката срещу настъплението на генерал Франко. През 1938 г., когато се изтеглят и сталинските бригади от Испания, Хаджията смята своята мисия за приключила и се завръща в България. По време на войната, като неблагоприятен е интерниран в трудов лагер край с. Белене. Посреща 9.9.1944 г. в Айтос, като агроном на земеделска кооперация и е назначен в министерство на Земеделието в новото ОФ-правителство. Същевременно замества Геца – Георги Карамихайлов на поста редактор на в-к “Работническа Мисъл”, от която излизат само осем броя за две години, след като е спиран два пъти. Вторият – окончателно. Междувременно, през лятото на 1948 година, няколко месеца преди масовите репресии на българските сталиноиди срещу нас, по канал, организиран от стария анархист Атанас Димитров (различен от едноименика му, с който бяхме в единадесета килия “Зад завесата”), Хаджията минава в Турция и след известни прекеждия в Италия, пристига в Париж, където вече се е оформила група от наши анархисти – стари емигранти от 1923 г. и нови, преминали преди него в Гърция, към която на следващата година се присъединяват и избягалите през Югославия.

- Останалото ще го видиш и разбереш сам – завърши Хаджията този пръв наш разговор, който щеше да бъде последван от стотици и може би хиляди други на всички възможни теми през дългогодишното ни сътрудничество.

**ПРЕЗ ТОВА ВРЕМЕ В КУХНЯТА НА КАНИБАЛИТЕ ОТ ДС.
(агентурни и “оперетни” мероприятия - от 22 септември 1973 г. до 1.02.1974 г.)**

През това време избягалият с нас Присадашки бе подал “Молба” до посланика на НРБ в Париж за връщане в България. В нея описва в детайли бягството ни, пребиваването ни в италианските лагери и икономисва истини, които биха могли да утежнят положението му. Разказва за перипетиите около бягството ни от Италия, чак до пристигането на 15.09.1973 г. в Париж и посещението му след една седмица в българската амбасада, на 22 септември, когато се предава на милостта на падишаха. Причината е, че торбата със стихове, които носи със себе си от България, не му е донесла... Нобеловата награда и той е разбрал, че всичко е лъжа и измама – на Запад търсели само впрегатен добитък. Освен това, чак в Италия открил в какво тресавище е нагазил - спътникът му ГКГ бил опасен анархист и го нарекал “Говедо”! Следват “искрени покаяния”. Щял да докаже с поведението си в затвора, че е осъзнал напълно грешката си, като се “надява, че все още има надежда за живот за родината и вярва в благосклонността на нашето правителство.

С уважение, etc.” (Идиот!)

На 8.10.1973 г. агент “Венцислав Арабаджиев” – колега на Климентина, комуто тя се доверява, – пише в доноса си:

”С горчевина отбеляза, че е изживяла много трудни години. Имала няколко забременявания без да може да износи плода... Съпругът ѝ е по-възрастен от нея с побеляла коса... След бягството на сестра ѝ, тя забелязала, че и той проявява желание да избяга в чужбина. При разговорите си с него, тя изтъквала, че нейната работа е пряко свързана с българската литература, че много обича професията си и желае да продължава изследванията и успешната си работа при проф. Лихачов в СССР...

Имали карти за Созопол и когато били готови да заминат на курорт, съпругът внезапно изчезва. Силно разтревожена, тя потърсила съдействието на прокуратурата и съответните органи, докато най-сетне се разбрало, че нейният съпруг е изпълнил някогашното си намерение да избяга в странство нелегално през Югославия и Италия, откъдето отишъл с двамата си другари във Франция. Обаждал се непрекъснато и като че ли съжалявал за извършеното...”

На 9.10.1973 г. е изготвено ново “ПРЕДЛОЖЕНИЕ” от полк. Копаров – зам-н-к на VI-то – за “филтрация на засечените като връзки на ГКГ лица”: Севдалина, Хайдутова, Василев, Запрянова, Кожухаров, Иванчев, Райков, Милев и др., които били посветени в моята дейност” и “оказали морална и материална помощ на съпругата на ГКГ”. (N.B.: Ако горната осморка беше “посветена”, щях да бъда “застрелян при опит за бягство” или да “чезна” в някой “изолатор”.)

В документа на ДС е отбелязано, че “Скарлет”-Запрянова е интимна

приятелка на ГКГ, а Кожухаров и Райков са в интимни отношения с Климентина Константинова...

“След филтрацията, в зависимост от получените материали ще бъдат уведомените съответните ведомства за вземане отношение към горните лица.”

От същата дата е писмо от Боре Георгиев до следствения отдел на ДС, с което уведомява копоите, че ГКГ е изтеглил от Взаимоспомагателната каса 400 лева на 15 юни 1973 г., от които са погасени 80 лева... (N.B.: Ни дума за “гарантите” – мъжете и жените на Партията и “органите” не трябва да изглеждат глуповато.)

На 24.10.1973 г. агент “Струмски” донася, че обикаля домовете на “връзките” ми и слухти. Климентина му е дала адреса ми във Франция: Phenix Hotel, Rue Jules Ferry, 75015 Paris, France.

Доносникът е научил от Климентина, че интернираният в Белене Петър Пеев се е опитал да влезе във връзка с ГКГ по нелегален начин след бягството му, което според нея било голяма грешка от страна на Пеев.

След горните събития, започва серия от протоколирани разпити на “връзките” ми. Те започват със стандартното клише “Разкажете накратко автобиографията си”, вместо някогашното: *“Гад, говори за твоята вражеска, контрареволуционна, антидържавна и антипартийна дейност, твоята мама, ти от тука жив няма да излезеш!”*. Не може да се отрече безспорният “напредък”, ако не в същността, поне във формата на разпитите. Спестени са и побоищата и безсънието на измъкнатите рано сутрин от леглата им жертви, но не на всички. Зависи от деянията на разпитвания и “скриването на истината”.

На 24.10.1973 г. Красимира Хайдутова е първото разпитано “лице”. Нейното уволнение от БТА, което няма да закъснее и инфарктът на баща ѝ, който ще последва, са по-скоро свързани с “годеника” Пеев. В отговор на първия въпрос, тя разказва, че е “вземала дейно участие в работата отначало на пионерската организация, а след това в Комсомола. Заемала е отговорни постове... От 1967 г. е на работа в БТА. С Климентина са приятелки от предучилищна възраст и чрез нея се запознава със съпруга ѝ ГКГ след женитбата им, на която заедно с Пеев са били кумове. “Бившият ми съпруг Цветан Цветанов идваше рядко на сбирките ни, защото казваше, че нямал обща тема на разговор. Георги също често не присъстваше на тях, защото непрекъснато му се спеше (казваше, че е преуморен от работа)...” На въпроса за водените политически разговори, Хайдутова отговаря: “Понякога Георги излагаше статистически данни за въоръженията на страните. Веднаж каза, че ние имаме повече танкове от Франция и че отделяме голяма част от средствата си за въоръжаване, за издръжка на “новата класа” и за империалистическата експлоатация от Москва... Отбелязваше, че независимо от тези количествени разлики, въоръжението на Запада е по-съвършено и не се знае при една война кой би имал превес... Твърдеше, че Френската компартия с опортюнизма си е предала пролетариата и е най-големият виновник за преодоляването на революционната криза през 1968 г. Друга тема беше Китай. Казваше, че

това е най-правилният път за всяка компартия. (N.B.: Каквото и както и да обясняваш някои феномени пред телета, винаги рискуваш да останеш неразбран!). Често посочваше данни (никога не съм знаела от къде ги черпи) за заплати, цени на стоки в другите страни и ги сравняваше със стандарта у нас.”

За бягството Красимира преразказва чутото от компанията и за полученото писмо от Триест, което майка ми изгорила и предизвикала всеобщо възмущение, защото сега те не могли да го представят в прокуратурата... Отново и отново съм изобличен в лъжа пред Пеев и Климентина, на които съм казал, че отивам в Пловдив да видя тежко болен приятел, а съм изчезнал. “Баща ми беше много тревожен, а аз се бях уплашила, когато намерихме писмо от Георги, от Триест, което Климентина взе, като се уговорихме да се занесе на другия ден в прокуратурата. Но на следващия ден тя ми телефонира в БТА, за да ми съобщи, че свекърва ѝ взела писмото и го унищожила. Всички бяхме възмутени, а Петър ме посъветва да докладвам в прокуратурата, което и сторихме... Когато сестрата и зетът на Климентина избягаха зад граница, Георги беше разочарован, че са го изпреварили. За него те бяха обикновени икономически бежанци, избягали “за парцали”, а ако той би имал възможност да отиде на Запад, би се занимавал с революционна дейност. Така разбрах, че в главата на Георги се е прокрадвала мисълта да живее зад граница.” (N.B.: След подобно самонакисване, естественият въпрос на копия е: “Защо не съобщихте за всичко това на органите?”)... “При проверка на книгата му, Климентина ми каза, че е намерила тетрадка, в която имаше залепени изрезки от чужди вестници с изказвания на видни дейци на компартиите и леви движения на Запад. Изглежда Георги е правил някакъв собствен архив. Намерила и някакви мемоари на Димитър Гачев и свидетелство за това, че по време на затвора е лежал в лудницата. Посъветвах я да го запази.”

(N.B.: Бидейки дисиденти “по природа”, подписанти, дърдорковци и бълзници, те всички бяха отдалечени на светлинни години от мислите, стремежите и готовността ми за действия. Затова никога не приемаха сериозно това, което им казвах, а поне 100 пъти “разискващата, разстроена и охкаща” Климентина беше чувала, че нямам намерение да бягам от България /иначе щях да го сторя веднага след излизането ми от хапуза/, освен в случай, че отново ме очаква дългогодишен затвор или... екзекуция. Вместо да проумеят казаното, което не изискваше особена интелигентност, “интелектуалците” си правеха гаргари и завиха, като над умряло, когато “ножът удари в кокал”...).

Красимира разказва и за вечерята ни с Козарев в “Руския клуб” на която той разказал, че също имал архив, който събирал дълги години и че бил изселен невинно... “После Петър ми каза, че той сам си е виновен за своето положение, защото прекалено много приказвал против властта и то от позиции, които на него му се виждали смешни, леко налудничави...”

Следвайки “съветите на своя годеник”, Хайдутова пее за вицовете, за “свинския съюз”, за сватбата на д-р Генов и дори за Пеевия племенник

Христо Петров и неговата германка, от която възлюбеният поискал глава за магнетофона “Ухер”... За паричните помощи от майка ми, която се чувствала виновна за изселването на Петър. (N.B.: Някои не могат да допуснат, че на този свят има хора, изпитващи съчувствие и състрадание към потиснатите и унизените, към преследваните и гладуващите, на които просто искат да помогнат...). Пари за Пеев били предложени още от Елка Константинова и дори от отнесената от вихъра “Скарлет” след изпращането му на Белене, но Краси ги отказала. Следват показания и за всички други близки и дори бегли познати, като Иванчев (Мирослав), Севдалина, Катрин Лвов и т.н., и т.н. до пълното “разоръжаване”.

На въпроса какво я свързва с него (П) като знае, че е съден и в момента е изселен в ДЗС – Белене, че приятелят му ГКГ е избягал зад граница, а тя работи в идеологически институт, тя отговаря простиичко, което ѝ прави чест:

“Защото го обичам...”

На 25.10.1973 г. “Струмски” получава инструкции от подполк. Пантелеев в Я/К (явочна квартира): “Да внуши на Красимира да не отива на свиждане с Пеев и да не му носи храна”, защото “органите” могат да ѝ усложнят живота. На Климентина – да напише “едно трогателно писмо на ГКГ, като му посочи, че никой не се занимава с него и вече са го забравили, за да спре с тези свои закани.”

На същата дата е разпитан от подполк. Карабожиков Георги Василев. И той разказва биографията си и историята на нашето запознанство и общуване, за идеите ми “в духа на Кропоткин и Троцки, за компанията и приятелите ми и т.н. Подробности читателят може да намери в увода към третата част от спомените ми, където наред със следствия протокол, е цитиран и доносът на ГВ, в който той обрисова моя “психологически портрет”.

Анализът на въпросите на копията на ДС е интересен с оглед на целите, които те преследват: всяване на животински страх у жертвите си, на отчуждение, ликвидиране на взаимопомощта, на солидарността, на приятелството, на човешината и в крайна сметка деморализирането и превръщането им във войници от армията на... доносниците.

На 26.10.1973 г. е разпитът на Мирослав. На въпроса на Карабожиков: “Като знаете миналото на ГКГ, защо сте продължили да дружите с него?” Иванчев отговаря: “Защото считах, че е невинен и поради съвпадение на научните ни интереси продължавах да дружа с него. По време на следването ни той показва отлични познания по марксистколенинската теория с цитиране на Маркс, Енгелс и Ленин, които се намираха в личната му библиотека. С мен и с колеги е споделял различията между теорията и настоящия обществен строй...”

Сред приятелите ми, той назовава Пеев и Василев, Каръков и Васил Йозов, Бекяров и Гачев, д-р Видас и др...

“Ваканцията си трябваше да прекараме семейно и ние го чакахме на определена дата на автостанцията в Ахтопол, но те изобщо не дойдоха.

След завръщането ни, Климентина ми съобщи, че е получила известие от него, че е избягал и се намира в Италия. Посетих я в дома ѝ от чисто човешки съображения. По-късно научих от нея, че Георги е преместен в друг лагер, а аз ѝ съобщих някои подробности относно сключения от него заем за 400 лева...”

На 29.10.1973 г. Карабожиков пита братовчедата на Климентина Иво Райков:

“На какви политически позиции стои ГКГ и какви концепции застъпва – анархизъм, троцкизъм, монархизъм?” (N.B.: След завръщането си търсих копия, за да го “скопя”, но като много себеподобни беше потънал вдън земя.)...

Въпрос: “Какви разговори сте водили с Климентина във връзка с задържането ѝ?”

Отговор (цитирам): “Заради Георги. Но не ми е разказала никакви подробности...”

На 30.10.1973 г. същият копей е провел обстоятелствен разпит на д-р Вили Марева-“Скарлет” за “профилактиране”. Баща ѝ и майка ѝ са партийци от Чепеларе, изобщо от “прогресивно семейство”. С Петър Пеев я запознава бившата ѝ учителка Севдалина, а той с ГКГ. “С него имах 12-13 интимни сношения, които се осъществяваха в дома ми. Те започнаха в началото на 1972 г. и завършиха до февруари 1973 г. Никога не е разговарял с мен на политически теми.” Карабожиков иска с трици да лови маймуни и казва “По наши данни, при една среща с вас ГКГ е споделил намеренията си за бягство, какво бихте отговорили на този въпрос?” (N.B.: Вместо “Скарлет” ГКГ би ви отговорил, че сте кретен, ако допускате, че е бил барабана преди да отпътува. Но заслужава да се отбележи, че лековерната и леконавна “Скарлет” се държи доста достойно от цялата блатска компания.)... “Не виждах никакви мотиви за бягството на ГКГ и предположих, че то е извършено в състояние на моментна лудост... Чрез Севдалина исках една среща с Константинов в черквата “Александър Невски”, за да си изясня нещата, защото на предишната ни среща вкъщи ми каза, че не ме обича. Но той отказа да дойде. След тези думи нашите интимни отношения бяха ликвидирани... Много съжалявам, че съм установила контакти с врагове на народната власт. За в бъдеще обещавам да бъда бдителна и безупречна в отношенията си.”

Следва разпитът на Стефан Кожухаров. На въпроса за причините да избягам, “въпреки че е заемал отговорна длъжност в системата на м-во на вътрешната търговия”, той отговаря: “...Неговата постъпка за мен остава необяснима, защото не мога да разбера какво го е подтикнало към бягство от родината.” (N.B.: И все пак, Стефанчо беше единственият, който подразбра, че отлитам и каза: “Георги, светът принадлежи на смелите!”)

На 2.11.1973 г. Климентина е подала молба за развод, вследствие на което е образувано гражданско дело под № 5948/73 г. в брачната колегия

на Софийски Градски Съд (СГС). То е решено с Дело № 225/74 г. на 17 юни 1974 г., като “Бракът между страните е прекратен” и изпратен в архива на СГС. Този факт няма да попречи на някои от спалите (“на законни и незаконни основания”) с Държавния престъпник № 1 и Изменник на Родината ГКГ да станат - преди и след “нежната революция” от 1989 г. - “ученки” или дисидентки и видни общественички (било чрез председателя на ВАК Лютов или с помощта на вицепрезидентката Блага Димитрова и на съавтора на източноевропейския “Речник на дисидентството” Михаил Неделчев). Хората станаха хора, а ние ще си умрем като прости... терористи.

Десет дни по-късно, на 12.11.1973 г. доносникът Венцеслав Арабаджиев съобщава, че “успокоената” Климентина му е доверила: “Всичко е много сложно и не е така лесно за разрешаване отведнъж. Все пак аз съм живяла с него осем години и как да ти обясня, може би ще се разведа, но засега съм така объркана. За всяко негово обаждане трябва да давам непрекъснато обяснения и просто още всичко е така заплетено.” След този донос, полк. Гелков резолира: “*ДС да вземе отношение към Климентина!*”

На 22 ноември 1973 г. е издадено “Постановление” за привличането на ГКГ в качеството му на обвиняем по следствено дело № 269/73 г. по описа на ДС за излизане през границата на страната без разрешение на “надлежните органи” и пренасяне на 300 лева български пари.

На същата дата Постановлението е връчено и на “лицето” Милчо Присадашки. То заявява, че като е “взел под внимание извършеното от него престъпление, не счита за необходимо да обжалва постановлението и се признава за виновен”. На увещанията на Никола Петков, че “като човек с добра професия (и поет отгоре на това) на Запад бързо ще напредне в живота и скоро ще забогатее, възразявал, че няма по-хубаво от Родината”. Но накрая се поддаде на вражеската агитация и на 15 юли се отправил към събора на българоюгославската граница край село Смолча... Появилият се изневиделица ГКГ, мъж с очила и брада на около 40 години, той виждал за пръв път и попитал Петков какво търси той с него. Никола му отговорил, че този човек бил много учен и се ползвал с голям авторитет и “от него сме щяли да имаме голяма полза като отидем в западните страни”. Мъжът бил много мълчалив и изобщо не разговарял с него... “Правеше впечатление на много затворен, високомерен и с голямо мнение за себе си... Още с пристигането ни в лагера край Триест ме нарече “говедо”... Със себе си носеше книги на руски език по специалността му математика и изчислителна техника...”

Следва подробно описание на преминаването през югославска територия, на прескачането на следващата междудържавна граница с Италия и озоваването ни в емигрантския лагер край Триест.

ПОЗНАНСТВАТА МИ СЕ УВЕЛИЧАВАТ, НО БИТОВИТЕ ПРОБЛЕМИ СЕ ЗАПИЧАТ, ЗАЩОТО ПАЗАРЪТ НА ТРУДА ОСТАВА ЗАТВОРЕН ЗА МЕНЕ

Разговорите с Хаджията, който не бързаше да ме отведе на събранията на парижката организация на СББЧ (“Съюз на българските безвластници в чужбина”, както го бяха кръстили, вместо ПЕТИ СЪЮЗ НА ФАКБ), продължиха. Срецахме се у тях или в многобройните парижки кафенета, където се запознах с някои от нашите анархисти, за които ще стане дума по-нататък. Очевидно той изчакваше да получи сведения за мен от приятелите в България. Намирах това за съвсем нормално: в крайна сметка всеки можеше да дойде и да каже “аз съм анархист”. Трябваше да изчакам да мине “карантината”. (Много по-късно щях да разбера, че още по време на пребиваването ни в затвора той е получил шифровано писмо за мен и зов за помощ, когато бях най-зле, но навярно го беше забравил. Следвайки хронологията на събитията и контрастите между ставащото в началото на 60-те години от двете страни на границата, съм поместил неговия отговор на това писмо-зов в ТОМ II на затворническите ми спомени “Адски Калейдоскоп” на стр. 272/273: ПРЕСТЪПНО БЕЗОБРАЗИЕ.).

В един неделен ден Кольо Тенджерков ме посети в хотела и ми предаде покана за обед при нашия приятел д-р Тошо Митев, който искал да се запознаем. Каза, че трябва да отидем с подземната железница до гара Маци-Палезо, където Тошо щял да ни чака с колата си. Тази “железница” (или Ер-О-Ер, както казваха тук) беше построена много по-дълбоко от метрото и без да го дублира, имаше на много места връзка с него. Кольо ми взе билет и ме поведе. Тунелите, по които се движехме със 100-120 километра в час, бяха много по-нови, с магазини и пейки на спирките. Те отстояха на много по-големи разстояния една от друга така, че пресичането на истинския Париж ставаше буквално за минути. Вън от него треновете излизаха над земята и обшарваха цялата парижка област с диаметър 60–70 километра. По пътя Кольо ми разказа вкратце историята на доктора. Бил студент по медицина трета година в София, бива подгонен от копоите, които са искали да го вербуват и увеличат броя на доносниците си сред анархистите. Изправен пред избор, той бяга през Югославия. Във Франция завършва отново гимназия и записва медицина, като се дипломира успешно; но за да се практикува тази професия, френската лекарска мафия е поставила изисквания и за френско гражданство. Тогава Тошо отива на работа в Мароко, което все още е френска колония. Там се жени за своя колежка, френска еврейка, с която се завръщат през 60-те години и се установяват на работа в село Вуалан – също в парижката област. Разбрах още, че докторът е напуснал организацията, в която Хаджията минавал за “шеф”, и се присъединил към френската анархистическа група “Червено и Черно”. Същевременно членувал и в “Интернационална Амнистия”. А сред българските анархисти-емигран-

ти, заедно с напусналите или изключените от парижката организация гравитирали около другия публицист и пропагандист на нашите идеи Иван Рачев. Докато слушах този нерадостен разказ, Ер-О-Ерът пристигна на гарата, където отвън ни чакаше д-р Митев. Беше към 50-годишен мъж, със силно прошарена коса, с очила и нещо хитро и иронично в погледа, изражение, може би дължащо се на големия диоптър на стъклата. Здрависахме се, качихме се в колата и потеглихме. След по-малко от 10 минути спряхме пред къщата му. Беше триетажна, с просторен двор, целият в зеленина, с борове, кипариси и декоративни храсти. Качихме се по дървена стълба на третия етаж, където беше гостната – библиотека. На масата заварихме възрастен господин, с много фини черти и странна смес от интелигентност и хитрост, изписани на бих казал благородното му лице. Това беше бай Кольо Чорбаджиев от Нова Загора, емигрирал още през 1923 г. Бай Кольо всъщност не беше никакъв Кольо Чорбаджиев. Това беше името на негов другар, убит в престрелка, чиято лична карта той взел и с нея, след малка фалшификация, се представил пред френската полиция, която го записала в тефтерите си под това име. Иначе, той беше Йосиф Синто, български еврейин и наш терорист в младостта си. По-късно беше приключил с тази фаза и продължил живота си като пацифист, толстоист, което не му беше попречило, когато германците окупирали Франция през 1940 г., да стане един от партизаните “от първия час”. Влязъл с испанските анархисти-емигранти в Голистката съпротива, той беше от многобройните така наречени “компаньон де ла либерте” (приятели на свободата). Всички тези и други неща научих по-късно от други българи, той не обичаше да говори много за себе си. Само по-късно, когато се сприятелихме, той ми каза, че след Ямболските събития от март 1923 г., когато биват избити няколко десетки наши приятели по време на един забранен митинг, е участвал в наказателна тройка, която е трябвало да ликвидира министър-председателя Стамболийски, считан за главен виновник за ямболската касапница. Вследствие предателство, става престрелка, в която пада убит приятелят му Никола Чорбаджиев, чието име ползваше във Франция. Тук той създаде предачна работилница “Делфия”, която още поддържаше, въпреки напредналата си възраст. От нея, изглежда, печелеше добре и както разказваха почти всички наши анархисти, в началото ги беше приемал в дома си, където с жена си Лия, полска еврейка и анархистка, ги гощаваха и подслонявали. Заедно с това бай Кольо даваше помощи за всички анархистически издания в емиграция, които бяха много и затова, общо взето, неструващи. Около масата започнаха опознавателни разговори, в които централно място заемаха новините от България и моменти от моето битие. При моите разкази за бомбите, по лицето на Йосиф Синто се изписваше тънка усмивка, а ла “Мона Лиза”, от която не можеше да се разбере дали одобрява нашите акции или си спомняше за своята младост от преди половин век. Отвори думата и за Хаджията. Виждаше се, че не го обичаха, но бай Кольо беше най-въздържан. Той каза, че Хаджиев вършел полезна работа за пропагандирането на анархистическите идеи и ако да не бил мръсният му характер, би бил незаменим. Казах му, че съм чел Жорж

Клемансо да казва, че “гробницата били пълни с незаменими хора”, на което нашият събеседник се усмихна:

- Ти внимавай с него, защото е властолюбив и коварен.

- Бай Кольо, аз не изпитвам страх от властници, властогонци и властолюбци.

Тошо Митев и Тенджерков се намесваха рядко в разговора с някой въпрос или асоциация и през повечето време мълчаха. Докторът донесе за обед супа и кремвирши със зелена салата. Жена му, също лекар, беше на работа. В късния следобед се наканихме да си тръгваме и Тошо предложи да ни отведе с колата поне до някоя станция на метрото, откъдето всеки можеше да се прибере. Поиска да се видим пак, като ми каза, че ще ме запознае с един интересен французин от украински произход – Александър Скирда, който прави сериозни изследвания върху анархистическите движения и организации в Русия преди, по време на и след Революцията. На раздяла и двамата с бай Кольо ме попитаха с какви пари разполагам. Отговорих лаконично, че имам достатъчно, за да посрещам нуждите си. Сбогувайки се, старият другар ми даде визитната си картичка, казвайки, че винаги мога да разчитам на помощта му. Когато се прибрах във “Феникс”, моят съквартирант още го нямаше.

През това време се срещах редовно и с Ценко, който беше решил да започне издаването на списание “Бъдеще” на мястото на издъхналото “Освобождение”, спряно поради финансови причини, както той твърдеше. (Истинската причина, мисля, се криеше в “мирното съвместно съществуване”, което бе станало официална политика на двата блока. Подобна беше и историята с временното едногодишно прекъсване на “Наш път”, след майските събития през 1968 г. в Париж.). Когато ние пристигнахме, Ценко беше започнал да събира материали от всеки, който можеше и искаше да каже нещо по нашия (български) въпрос и неговото решение. Понеже списанието беше запланувано да излиза всеки месец в по около 100 страници, той обяви съвсем либерални условия за сътрудничество: пълна свобода за противниците на диктатурата без партизанщина (под което се разбираше, че в статиите няма да се прокарва тясно партийна агитация) и отсъствие на всякаква цензура. Същевременно Ценко подкани и нас, новодошлите, също да пишем. След моята редакция, Кольо му представи едно свое засвидетелстване на свинчините на българския генералитет по времето на Вълко Червенков във военния клуб, където той бе работил в домакинството през тригодишната си служба в казармата. Аз започнах своята серия аналитични статии за “Бъдеще”, в които, без да издигам знамето на анархията, излагах критични и революционни по същество анализи на вътрешното и международно положение на България, стремейки се да очертавам в тях перспективата и алтернативата. Статиите ми излизаха редовно във всеки брой под надслов “Размишленията на един революционер зад желязната завеса”. За да се създаде впечатление, че идват от България, по искане на редакцията ги подписвах с псевдоним - Константин Константинов. Интересуваният се от историята на емигрантската ни журналистика може да ги намери в изданията в София 30 години по-късно - през 2003 г., - сборник статии под надслов

“С ДУМИ ВМЕСТО С КУРШУМИ”. В тях къде с езоповски език, къде доста открито, в първите седем броя се надлъгвахме с “Директора” на списанието, който не изтърпя “меандрите” на моята мисъл и на осмата статия, точно когато исках да премина от анализите и мотивировката на борбата към стратегията, тактиката, методите и средствата на революционната борба срещу диктатурата, той ми каза:

- Георги, хайде спирай, защото се чуват гласове на протест, че давам трибуна на такива мисли.

Така поредната осма статия не намери място върху страниците на “Бъдеще”. В интерес на истината, трябва да кажа, че и Хаджията отказа да я публикува. Нито се съгласи аз да продължа развитието на моята революционна концепция, поради противоречието между нея и линията на “Списанието”. Занапред това щеше да се случва доста често и аз трябваше да пиша на по-малко “щекотливи теми”, ако исках гласът ми, макар и приглушен, да достига до публиката и най-вече до тази в България, към която, през цялото време на емиграцията си, аз полагах усилия да ориентираме пропагандата си и разпространението ѝ. Перипетиите в моето “журналистическо битие” в емиграция ще излагам паралелно със събитията, на които съм посвещавал полуцензурираните или направо отхвърляни, от чужди и свои, мои статии. Но по това време (късната есен на 1973 г.) още не бях започнал да пиша в “Наш път”, понеже на редактора му бе необходимо време, за да преглътне и смели материала в зелената ми тетрадка, да го подстриже и накъдри, за да го направи приемлив за неговата читателска публика. (Имаше и един друг мотив: Хаджията искаше да започнем колективна пропагандно-публицистична работа, което аз не приех поради желанието му да контролира и префасонира всичко написано по неговия стилистически и опортюнистически маниер, което можеше да скопи тезите ми или да ги направи неузнаваеми.)

Докато бяхме в хотела, се случиха неща, които доведоха до разпада на нашата група. При едно от посещенията ни с Колчо в “канцеларията” Ценко съобщи, че са му казали от Префектурата: Присадашки се завръща в България. Мен това не ме изненада особено, след като бях наблюдавал поведението му от момента на прескачането на стената в Гориция, през лагерите и гладната стачка, до пристигането ни във Франция и постоянните му хленчения и оплаквания от битовите “неудобства”. Изглежда беше разбрал разликата между собствените си илюзии и действителността в “Свободния свят” и това бе сринало моралните му сили, довеждайки го до пълната и безусловна капитулация и предаването му на милостта на палачите. Кольо Петков, който го беше включил в групата, се чувстваше неуютно и се заканваше, че ако го намерел, щял да му види сметката. Много по-късно разбрах от съдебно-следственото досие, че Присадашки е подал молба в Посолството за връщане в България още след първата седмица от пристигането ни в Париж, която е била “удовлетворена”. И през ноември “органите” са го качили на самолета на “Балкан”, където, по собствения му по-сетнешен разказ, още с отлепянето от френските писти на летище “Орли” са започнали да го

“обработват” със шамари и ритници.

Ние продължавахме да сме без работа. Единствената възможност при нашето положение си оставаше попрището на общи работници в строителството, “на черно”, но през настъпващата зима намирането и на такива работни места, вън от административните пречки, беше съвсем проблематично и трябваше да се чака “да се хванем за зелено” през пролетта, когато щеше да започне новият работен сезон. Мотаехме се из Париж, срещаме емигранти и “интегрирали се” във френското общество нашенци, които подхранваха илюзиите ни, че могат да ни бъдат полезни в намирането на работа, с която да се препитаваме. До този момент продължавахме да посещаваме, в началото на всеки месец, “помощната емигрантска организация” ИРО, където всеки път ни унижаваха при получаването на 300-те франка ежемесечно, поради което, без да споделям с когото и да било, взех да обмислям сериозно възможността за някакъв “екс”, който да реши временно паричните ми проблеми. Възпиращо ми влияеше обстоятелството, че още не ми уреждаха емигрантския статут, а без него в случай на провал френските джандари можеха да ме предадат в ръцете на “чекисткото правосъдие”, като криминален престъпник. Не ми оставаше друго, освен да стискам зъби и да “не падам подло на колене” пред когото и да е, включая и пред нашите анархисти, които общо взето гледаха безучастно и си мълчаха. Мислех си наивно, че може би искат да проверят устойчивостта и способността ми да оцелея сам в капиталистическите джунгли, за да решат дали заслужавам да задействат солидарността си и взаимопомощта. Не допусках, че предоставянето на покрив и една паница чорба за бедствания другар може да бъде обект на бакалски финансови калкулации, забравяйки, че законите на “пазарното стопанство” в периоди като преживявания могат да просмучат и подчинят душите и на “организираните, социални и революционни анархисти”. Все ги извинявах с необходимостта да приключат с проверките, но през това време гладувах и губех сили. И се питах, когато си намеря работа, ще бъде ли годен физически за нея, до получаването на първата заплата?

Както казах, от ИРО бяха започнали да стават все по-нетърпеливи и арогантни в желанието си да се отърват от такива лентяи като нас. Ценко им обясни, че без език, дори и да имаме професии, няма да си намерим работодател, поне докато не се оживи трудовият пазар през новата 1974 г. Тогава копието на старшата надзирателка от Женското отделение на СЦЗ, изпълняваща директорската длъжност в парижкия клон на тази “благотворителна” организация, ни снабди с бележки и ни насочи към някакъв безплатен курс за уроци по френски език, организиран специално за новопристигащите политически емигранти – най-вече чилийски комунисти и социалисти, дошли тук след преврата на генерал Пиночет. Ако изучаването на езика беше мъчително за мен, за Колчо беше убийствено. При препитването ни от даскалицата, която очевидно беше член на френската компартия и се отнасяше с абсолютна неприязън към нас, често се червахме. Съпартийците на Корвалан, които бяха успели да се

измъкнат от лапите на Пиночет, сега се подиграваха с нас, сякаш ние им бяхме виновни за преврата. Но неприятностите ни не идваха само от тези “колеги по съдба”. Макар че властта във Франция беше в ръцете на десницата (голисти и привърженици на коалиционния им партньор и бъдещ призидент Жискар Дестен), чилийските емигранти бяха обградени с внимание и проява дори на полицейска солидарност. Още на другия ден след пристигането им, всички получиха пълния комплект от документи, с които можеха веднага да започнат работа или да се прошетат по света, докато мен ме мотаха цели девет месеца.

Един ден, в почивката между двата учебни часа, един от чилийците, който бил театрален режисьор, ме запитва каква ми е професията. Отговорих – математик и последва нов въпрос за възрастта ми. Казах му, че съм на 40 години, а той се подигра:

- Не са ли 40 години, откакто сте запознат с математиката?

Аз винаги съм изглеждал по-възрастен от годините си и дори при разпитите в префектурата исках да ги увелича, за да стигна по-бързо до “пенсия”, но Ценко ме разубеди, като ми разказа за подобен случай с някого, когото накарали да работи до 75-годишна възраст, за да има “трудов стаж”. Така че заяждането на чилийското леке не ме уязви ни най-малко, но щом си го търсеше, рекох да използвам случая и го запитам говори ли руски. След утвърдителния отговор, рекох:

- Мръсно копеле, от теб не би останал дори скелета ти само след едногодишно пребиваване в килия с режима, изобретен от твоите “съидейници”.

И в няколко фрази, изречени на висок глас, за да ме чуят всичките му съпартийци, разказах за взривяването на статуята на техния разжалван кумир, за затворническите ужаси, за лудницата и за “свободата” на която излязох след десетгодишно пребиваване зад решетките. Казаното беше преведено на испански, после на френски за учителката и с това завърши нашият езиков курс. “Мирното съвместно съжителство” с тази привилегирована и тук марксистическа пасмина стана невъзможно. Казах на Колчо да си вървим, макар да беше готов да пусне в действие тежките си юмруци...

Току що си бяхме получили 300-та франка от ИРО за декември и влязохме в метрото. Беше претъпкано и около нас се блъскаха банда гамени. По едно време Колчо се развика “Портмоне, портмоне”, улавяйки ръката на някакъв джебчия, измъкнала малката му кесийка от задния джоб. Крадецът изпусна кесията и когато нашия боксьор се наведе да си я прибере, опиталият се да го обере се изтръгна с рязко движение и слезе на първата спирка. За малко да го лишат от храната за цял месец... Трябваше да внимаваме, затова го посъветвах да изостави всякакви портмонета и да носи парите в предните си джобове – на ризата или на сакото, за да си спести подобни преживявания...

В нашите отношения бяха започнали да се появяват пукнатини и преди, например когато прочете “Откритото писмо” на Шейтанов до Стамболийски. Краят обаче настъпи, когато Колчо проумя, че няма да може да се препитаваме от моята заплата на “високо квалифициран” (по

българските стандарти) програмист, че не ни остава друго, освен да си запретнем ръкавите и крачолите и започнем работа в строителството. Към това се прибавиха налудните изпълнения на Стефан Милушев в Ценковото шантие. Тогава те двамата, може би посъветвани от Ценко, бяха прехвърлени през френската граница и отведени с колата на Асен в Гермерсхайм, където ги записали в разквартируваната българска домакинска рота към американската армия. Аз отказах да ги придружа и когато на другия ден се видяхме с Ценко, той беше или се направи на силно изненадан, че ме вижда. Запита ме не съм ли тръгнал с другарите си за Германия. Казах му, че от мен перач на посрани гащи на американските войници, нито помощник-кашавар в кухнята им не става. Попита ме какви са ми намеренията. Отговорих, че макар и в друга обстановка и с други средства, за мен друг път освен този на борбата с диктатурата няма. Останалото бяха битови подробности, които никога не са ме занимавали сериозно.

Когато излезе вторият брой на “Бъдеще”, видях, че под поредната ми статия липсваше “Следва”. Изглежда той беше решил прибързано, че се е отървал от “сътрудничеството” ми, което сам бе поискал...

Оставайки в хотелската стая, реших да я почистя и да подреда в гардероба малкото вещи, които бях събрал. Премествайки бельото, установих, че Колчо ми е свил “личния паспорт”, преди да потеглят за Германия. Може би щеше да се опита да го продаде на някой нуждаещ се от фалшив паспорт, който трябваше само да смени портрета и размаже печата. Май Хаджията имаше право, когато казваше, че тук, “на свобода”, където липсваше всякакъв обществен контрол върху поведението, падаха моралните норми и всеки разголваше истинската си същност. Въпреки това, както казваха французите, “поради липса на нещо по-добро, човек спи със собствената си жена”, та и на мен не ми оставаше много голям избор в политическото гето на българската емиграция... Оттук нататък, срещите и разговорите с Ценко щяха да продължат и траят цели 18 години до завръщането ни в “родината” на 19 май 1991 г. и почти още толкова след това. Останал сам в хотела, беззичен и безпаричен в милионния световен град, не ми беше до творчески напъни. Бях се ограничил само до статиите в “Бъдеще” и срещите с “компатриотите” (сънародниците) в “канцеларията”, където ходех почти всеки ден. Не посещавах регулярно Хаджията, за да не помисли, че се натрапвам, а и той си имаше своите обществени и лични ангажименти. Беше ме завел само до испанските анархисти, за да ме представи, но разговорите с тях се нуждаеха от Хаджиевите преводи, та положението ми беше отвратително.

В такава състояние на духа Колю Тенджерков предложи да ме запознае с Иван Рачев, който изживяваше последните си дни в един старчески дом. Бях чел някои от неговите статии и брошури още в България, а тук – дадените ми от д-р Тошо Митев свитъци “В защита на анархизма”. Със своята дребнавост и заяждания с Хаджията, последните действия по-скоро отблъскващо. Никаква по-смислена фраза човек не можеше да открие в скучните повторения; а някога беше добър полемист, доколкото си спомнях брошурите му за Ботев или критиката на Лениновата “Дър-

жава и революция”... Говореше се за ролята му на посредник в чужбина при спазаряването с американските служби (и осребряването) на главите на нашите “парашутисти”, които загинаха през 1953/1954 г. Ако това се потвърдеше, би трябвало да бъде наказан като предател. Но все пак реших да видя и чуя и него. Затова приех и придружих Тенджерков. Картината в старческият дом се е запечатил в главата ми. В самостоятелна стая, в мизерия, изгасваше човекът, който имаше славата на теоретик на движението в България. Беше прочел статиите ми в “Бъдеще” и изшарил по неговия си маниер със сини и червени химикалки, с прави и къдрави подчертавания полетата и текста от страниците на списанието. Иван Рачев, с псевдоним “Антистен”, е бил преподавател по естествени науки и директор на Втората мъжка гимназия в София. Професията му го беше поразила непоправимо. Към нея се бе прибиавила и склерозата, смесена със... самочувствие и с онзи даскалски маниер да поучава с тон, нетърпящ възражение. Казвах, че е възпитал цели генерации анархисти между двете големи войни и учениците му говореха, ако не с възторг, то с респект за него. От малкото разменени фрази ми стана ясна настоящата клинична диагноза: “старческо оглупяване” в много тежка форма и в резултат – тотална дегенерация. Като връх, ме душеше мирисът на прокиснато и газове, който бе пропил стените, леглото и вещите в силно затоплената стая. Бай Иван, както му казваше Колю, чувстваше всепроникващ студ под юргана. От всичко това ми се повдигаше. По едно време стана, за да отиде до тоалета, който се намираше в ъгъла на стаята. Беше по бели долни къси гащи, едва държащ се на крака, с олюляваща се, нестабилна походка. Очевидно имаше разстройство, защото, бързайки със ситни крачки към отходното място, се изпускате шумно, от което смърдеше отвратително. Попитах Колю защо ме е довел, а той се смееше с някаква виновна идиотска усмивка, опитвайки се да поведе някакъв що годе разумен разговор със своя “учител”, когато той излезе от клозета. Оставих ги двамата и излязох вън на студения чист въздух. Когато Колю се появи и ме попита няма ли да се сбогувам, му казах, че след 40 секунди Рачев няма да помни нищо. Тръгнахме си мълчаливо. Нямах какво да си кажем. Вярно е, че всекиму може да се случи, ако има нещастieto да остарее, но случаят надхвърляше всичко видяно и се запечати болезнено и навеки в паметта ми. Дори мисълта за някакво разследване на миналото на тоя жив труп и за евентуалното му наказание изглеждаше нелепа и смешна откъдето и да погледнеш. Това беше първото ми и последно виждане с “Правдолюбов”, както беше друг от псевдонимите му. Той склопи очи през пролетта на следващата година, но не отидох да го изпратя до “сетното му жилище” в гробищата на отдалеченото от столицата село в големия Парижки регион. Не може да се каже, че подобна житейска перспектива действаше ободряващо. Разделихме се и с Тенджерков, когато бях започнал да понасям също доста трудно...

Следващата ми среща беше с Иван Чапръшъков – синът на един от най-богатите български буржоа и наш далечен роднина. Мисля, че Иван беше настроен доброжелателно и искаше да ми помогне. Заведе ме в

компютърния център на “Фигаро”, където експлоатираше своята програма и глупостта на читателките на седмичното приложение на вестника “Мари Клер”. Те му изпращаха личните си данни, а той им връщаше съвети за модата, подходящите цветове на тоалетите им и в добавка... хороскопи. Всичко това – резултат на “електронна обработка на данните”, както се казваше тогава. Той щеше да ходи на зимен курорт за 15 дни и ми обясни как да пускам в четящото устройство на компютъра колодата перфокарти със съответните лични данни, в резултат на което се отпечатваха въпросните съвети и хороскопи. После той ги изпращаше като писма в пликове на абонатките на “Фигаро”, които плащаха на вестника, а редакторът му – с процент на Чапата, както го наричаха свойски остатъците от българската буржоазия в Париж. Въпреки всичките ми старания и страдания, не можах да свърша нищо. След всяко пускане на компютъра принтерът запецваше, изплювайки едно и също съобщение върху листинга, но то беше на английски, а аз нали бях... полиглот. Когато се върна от ваканцията си и ме изслуша, Иван ми каза полуутешително, полуподигравателно, че за предприемчивия човешки дух непреодолими препятствия не съществуват: като не върви с хороскопите, може да се опита със забъркването в индустриални количества на... тарама хайвер. В Париж има десетки арменски, гръцки, сръбски и прочее магазинчета, които биха станали клиенти. После ме попита, като съм решил да бягам, защо не съм понаучил предварително езика? Беше излишно да му обяснявам как и защо съм избягал, но той ме потупа по рамото и каза, че всичко ще се оправи, само не трябва да се отчайвам. Отговорих му, че това не е ставало и няма да стане. В най-лошия случай ще гръмна някой тукашен паметник и ще дочакам падането на болшевиките във френските затвори. Той ме погледна тревожно, но се успокои, когато видя усмивката, която се прокрадна в погледа ми. Още не беше изгубил чувството си за хумор.

Последва нов опит да ми се помогне. Той беше предприет от Иванов – друг близък на Катя Гюлеметова. След като разговаряла с Куби и той й съобщил, че е безработен и сам търси да се пласира като информатик в Алжир, тя пратила хабер на приятелското й семейство Иванови, с което ме бе запознала на една от сбирките у тях. Истински гастарбайтери по битие и по дух, мъжът и жената (на моите години) бяха избягали преди доста време от България. Как? – не питах, а и да са ми казали, не съм запомнил. Завършил инженерство, първоначално мъжът работил в някаква проектантска организация в Париж, но като спестили известна сума, захвърлил инженерството и сменил занаята. Баща му, който бил кожухар в България, им дошъл на гости и станал “невъзвращенец”. С кредит от банката купили помещение в предградиято, където живеаха и го превърнали в кожухарско ателие. В него работили семейно: всички крояли и шиели кожуси, шапки и палта за буржоазията на Париж. Бизнесът им вървял добре, но ги сполетяло нещастие – една сутрин намерили срязана и изтърбушена рулетката-мрежа, която трябвало да предпазва работилницата от крадци. Плакали, като над детски гроб. Когато ми разказваше всичко това, го слушах с физиономия, по която беше изписано

съчувствие, но ще си призная, дори и да прозвучи грозно – бях изцяло на страната на апашите и ме надуваше смях, който едва сдържах.

В един неделен ден младият кожухар ме покани на обед, където водихме ”светски разговори”, в края на които той ми каза, че е уговорил “рандеву” с шефа на информатичния отдел в предприятието, където бе работил преди да се насочи към кожарството. В понеделника Иванов ме заведе на старото си работно място, където ни очакваше неговият познат, в разговора с когото той служеше за преводач. Отговарях лаконично на поставените ми професионални въпроси, след което ми бе казано, че ще бъде трудно, ако ли не невъзможно да си намеря работа по специалността без солидно знание на френския език. Със зле прикрита ирония, господинът изрази съжалението си, че не може да ми помогне и вметна поучително или по-скоро издевателски, че капитализмът не бил филантропичен и животът под него не е така розов, както съм си представял преди да напусна родината. Очевидно имах работа с някакъв кретен от ФКП или някоя от многобройните партийки на “екстрем гош” – френската “крайна левица”.

Отвърнах, че никога не съм хранил никакви илюзии в това отношение, за разлика от западните полезни идиоти, които флиртуваха с “левите” идеи на марксизма, очаквайки всечовешкото щастие да изгрее изпод ботушите на Сталин. Казвайки това, без да дочакам превода, се завъртях кръгом и излязох от началническия кабинет. Навън добродетелният и добросърдечен кожухар ме посъветва “за мое добро” да се държа по-почтително с бъдещите си работодатели. Прекъснах го и се сбогувахме завинаги...

Един ден Чапата ме извика във “Фигаро”. С него беше друг българин, на когото ме представи. Казваше се Дими Паница. В последствие разбрах, че е от богатия банкерски и държавнически род на Иван Евстатиев Гешов, чийто дом, срещу Народното събрание, “след девети” бил превърнат в Китайска легация. Ваньо му беше казал половината истина за мене – че съм от Чорбаджи-Гошевия род и че съм бил в затвора за взривяване на сталиновата статуя. Дими се държеше приятелски и леко хулигански, гледайки ме като някакъв куриоз. Заговорихме. Българският му език беше останал на нивото на софийските тарикати от преди трийсет години и речникът му не беше особено богат. Попита за положението в България, по която явно изпитваше носталгия. Беше я напуснал с цялото си семейство легално, скоро след окупацията на страната от червената армия, когато нашите едри буржоа можеха да се откупят сравнително лесно от “диктатурата на пролетариата” с парите и връзките си. Заинтересува се за причините на закъснялото ми бягство. Казах му откровенно, че не съм имал намерение да бягам, но примирieto с властта се е оказало невъзможно за такива като мен и е трябвало да се спасявам в бягство от нов процес. Последва въпрос:

- Че може ли все още да се направи нещо срещу диктатурата?

- Това е възможно навсякъде и винаги при наличието на воля, известен опит и малко интелигентност.

- Защо “малко”?

- Защото “много интелигентните” у нас се приспособяват и продават,

търсейки добра цена.

- Няма да те питам какво си правил – Дими беше преминал на “ти”, - но това, което казваш ми звучи необичайно. Тези, които срещам – емигранти или туристи – описват съвсем друга картина на тотален контрол и примирение, дори на масово сътрудничество с властта.

- Общата картина е тази, но и през турското робство, дори през възраждането, броят на тези, които са въстали срещу властта на султана не е надминавал няколко стотици.

- Добре, ще приказваме на тази тема, но кажи ми сега какво ще правиш. Как ще живееш в Париж? И изобщо къде и с какво живееш?

- Засега, в очакване на уреждане на емигрантския ми статут и документи, живея с тристата франка месечно на ИРО, която ми плаща и леглото в един беззвезден хотел.

Дими помисли малко и рече:

- Слушай, ти ми се нравиш, я зарежи хотела и ела у дома. Ще ти дам на разположение един тристаен апартамент...

- Малко мъчно ще му плащам наема с франковете на ИРО...

- Че кой ти говори за плащане сега? Ще го сториш, когато започнеш работа. Ето ти визитната ми картичка, можеш да ми се обадиш на служебния телефон по всяко време.

Поблагодарих му, стиснахме си ръце и се разбрахме в най-скоро време да му телефонирам.

Навън поех пеша към моя хотел и по пътя разгледах визитката. Пишеше: Джон Паница, вице-президент на “Рийдърс Дайджест” за Европа. Я гледай ти – си рекох; доколкото си спомнях това беше име на американско списание... за домакините. Но защо ли пък е Джон? Едва ли този беше като любимецкия “Джони”- Гошо Ставрев. Трябваше да поразпитам за новия си познат...

Хаджията ми каза, че Дими е наследник на един от най-богатите родове на българската буржоазия. Но лично не се познавали, тъй като се движели в свършено различни среди. Защо е Джон, не знаеше и нищо по-точно не можеше да ми каже, освен това, че дядо му Иван Евстатиев бил един от основателите на Народняшката партия. Знаел го от баща си, който бил негов съпартиец от провинциален мащаб.

- Интересно, защо е толкова любезен? Дали няма да искат да те купят? Буржоата разполагат със средства и купуват мозъци.

- Хаджи, аз не мога да бъда купен за всичкото злато на света. Възможно е да има такива илюзии, но аз ще ги разсея още при следващия разговор, като му обясня каква е моята идейна принадлежност. Ако въпреки това потвърди поканата си, ще отида, защото трябва да имам някакъв подслон за през зимата, която няма да закъснее. Пък и искам да огледам тази среда отвътре, ако това е възможно.

Ценко беше по-изчерпателен. Освен за богатството, чийто главен източник смяташе, че е жена му – от рода на настоящия финансов министър на Франция – Фуркад, той ми каза, че Дими Паница е американски гражданин и един от редакторите на най-многотиражното американско

списание “Рийдърс Дайджест”, което вече знаех. Попита ме защо се интересувам и аз му обясних, че Паница ми предлага тристайно жилище. Безплатно, докато започна работа и се стабилизирам.

- Ако отидеш, трябва да бъдеш внимателен, защото слуховете са, че той, освен гражданството и работата в “Рийдърс Дайджест”, е момче за специални поръчки с висок ранг в службите им.

- Ценко, ще обмисля дали да приема офертата, но на криеница относно моите идеи за бъдещето на човечеството и мироглед върху неговото настояще нямам намерение да играя с никоя служба.

- Ами тогава я карай, както си я започнал, пък да става каквото ще.

Следващия път бях поканен от Дими, отново чрез Иван Чапръшъков, в едно от по-луksозните бистра, недалече от редакцията, чийто шеф беше моят благодетел. Още със сядането на масата разговорът се завъртя около международното положение. Паница поставяше въпроси, а Иван повече слушаше. Изложих компактно моята гледна точка, която разглеждаше “мирното съвместно съществуване” като продължение на политиката на “съюзниците” през Втората световна война и като модификация на Ялтенската спогодба за разделяне на света между победителите. Казах, че считам това за възможно, докато съществува относителното, макар и неустойчиво равновесие на силите. Когато то бъде нарушено в полза на едната или друга страна, това ще я превърне в източник на експанзия и ще постави край на днешното статукво. Дими ме слушаше внимателно и малко удивено. Отново ме запита:

- Как виждаш този край? В резултат на една нова световна война? И считаш ли я за възможна? Не мислиш ли, че и двете страни се страхуват от атомното оръжие?

- Мисля, че по-скоро се страхуват от създаването на революционна криза и ситуация, последиците от която не могат да бъдат предвидени и контролирани. Що се отнася до евентуалната бъдеща война, нито едните, нито другите ще употребят тези оръжия, защото пред “рицарската смърт” те ще предпочетат “сладкия живот”, който водят.

- И какъв ще бъде според тебе изходът от подобна ситуация?

- Аз съм анархист или по-точно анархокомунист, ако това ви е достатъчно като отговор.

- Демек – рече Дими – Световна социална революция.

- По-точно и аз не бих могъл да формулирам отговора, с едно допълнение – такава революция не може да завърши по друг начин, освен с поражение или реализация на нашата програма.

- Ама ти вярваш ли си, когато ги говориш тия?

- Вярването не е задължително, освен това аз съм и безбожник отгоре на всичко.

- Ясно, ще приказваме и на тези теми, но кажи ми ще се настаняваш ли в квартирата, за която говорихме миналия път?

- Дими, ако държиш на това, след като знаеш кой съм, аз съм готов.

- Добре, Гошо, хайде да го направим след Нова година. Сега идват празници, мостове между тях, ваканции. Изобщо предстои една претрупана

програма, после ще бъде по-спокойно. Обади ми се веднага след 2-ри януари.

Стиснахме си ръцете. По лицето му не мръдна нито един мускул, само присви леко очите си, фиксирайки ме с тях. Мислех си: “Сигурно си видял и знаеш за много чудеса, но такова едва ли си срещал.” С това се разделихме, след като си пожелахме весели празници. Аз тръгнах към хотела, а те двамата продължиха в обратна посока, навярно обсъждайки моя “особен случай”.

* * *

Георги Хаджиев беше започнал да ме навещава по-често, както и да ме кани на гости. Запозна ме с приятелката си Мадлен Ламбере, с която се знаели още от България, когато тя дошла през 1946 г., за да установи контакт с деятелите на ФАКБ (Федерацията), маскирана като ентузиастична участница в бригадирското движение. Когато, след редица прекеждия по време на бягството си, Георги стигнал до Франция през 1950 г., те се събрали и заживели заедно. Освен потомствена анархистка, Мадлен беше художничка и имаше просторно и шест метра високо ателие, недалече от Мон-Мартър, в което също са ме канили многократно на обед или вечеря. Тук се чувствах най-свободен, защото нямаше никакви специални приготовления, нито церемонии, дори напротив. Когато пристигах, полунашега-полунаистина Хаджията й казваше:

- Мадлен, сипи още едно канче вода в супата за госта!

После ми сочеше някакво огромно кресло с дебела като гъон, напукана от времето биволска (?) кожа и ми казваше:

- Седни да се отъркаш у него, тук и Прудон си е слагал задника!

И ми разказваше, че дядото на Мадлен и “бащата на анархизма” били приятели. Когато свършвахме “вечерята”, разменяйки посредством превод по някоя и друга любезност с домакинята, започваха нашите безконечни разговори и спорове, които се водеха общо взето спокойно и без каквито и да са задни мисли, поне що се отнася до мен. През това време Мадлен обикновено ни рисуваше. Въпреки напредналата си възраст, тя беше влюбена в нашия Хаджия и използваше всеки случай, да го “обезсмърти”. В ателието й бяха окачени по стените или поставени на пода до тях десетки табла, на които с блажни бои беше изографисан Георги – сам или с други. Спомням си картина на двама ни в спор. Беше ме нарисувала надвиснал над него с яростен взор и разперени пръсти на ръката, с която ръкомахаша. Тя ме оприличаваше на “граблива птица, връхлетяла любимия, което й вдъхвало страхове”. А той ми обясняваше, че “с женската си интуиция тя предчувствала непоправим сблъсък между нас”. Тогава аз се смеех и не подозирах колко близо до истината е била неговата възлюблена, ако това не беше негово внушение... Но всичко това беше още много далече напред във времето. С него имахме много неща да си кажем и да си изясним – той за чужбина и емиграцията, аз за България, другарите и затворите. Често се спирахме на основния въпрос: какво правим и какво може да се направи? Запознавайки ме с положението на нашите приятели от Парижката организация на СББЧ, той рисуваше доста отчайващи картини: нямаше по-млади от 50-годишните, а те бяха

обременени със семейства и грижи за решаване на ежедневните си битови проблеми, неща, които не бяха от най-леките за хора, вадещи хляба за жена и челяд с физически труд. При това – с доста ограничен интелектуален капацитет; а животът, годините и отпускането по течението не позволяваха разширението му. При тази даденост, Хаджията смяташе, че не може да се направи нищо повече от това, което вършеха тук от близо четвърт век. Издаваше се месечно списание, чийто редактор беше той, книги, чийто автор беше той и веднъж седмично се провеждаха информационни и идейни събрания, чийто дневен ред запълваше пак той. Оплакаваше се, че нямал постоянни сътрудници и често трябвало сам да запълва страниците, подписвайки отделните статии с различни псевдоними. Даде ми, като знак на благоволение, подвързани в два тома броеве от печатното издание на “Наш път”, което беше излизало от 1952 г. до 1968 г. и продължило като циклостилно след известно прекъсване през бурните месеци на 1968 година. Мадлен илюстрираше кориците му с несклопосни, невинни рисунки, жанр “гълъбчета на мира” или хоро на невинни дечица със звезди в косите. Тази си дейност Георги Хаджиев ценеше високо и с гордост казваше, че “по едно време ние останахме единствени сред българската политическа емиграция, които имаха редовно печатно издание”. Не можех да си кривя душата и от устата ми не се отрониха похвални слова. Това, което ми разказваше и което видях за трите месеца откакто бях пристигнал навяваше по-скоро тъга, която рядко споделях. Той ми отговаряше, че “Наш Път” бил предназначен за емигрантската публика и излизал в 300 екземпляра с около стотина редовни абонати. Дори “царят от Мадрид” си плащал абонамента. Избягвали се всякакви спорове с другите “сектори на емиграцията”, които вече ни били признали и третирали като равни. “Такъв е престижът, който сме си завоювали, а аз поддържам кореспонденция с всички – със свои и чужди”. На мене всичко това ми приличаше на... парцел от емигрантските гробища.

Опитвах се внимателно да му кажа, че продължението на тази инерция неизбежно ще ни предопредели съдба като на белогвардейците, които след половин век са на измиране, пазейки кадрите си, а той възразяваше, че такъв финал е естествен при толкова дълга емиграция и неблагоприятна международна обстановка. Чувах същите аргументи, срещу които с мъка удържах избухванията си “у дома”. Последното словосъчетане будеше смях в мен и аз продължавах:

- А вместо да чакаме със скръстени ръце, не можем ли да направим нещо против “съдбата”?

- Какво имаш предвид?

- Дали ние ще доживеем края на диктатурата или тя ще ни надживее, не мога да пророкувам, а и мисля, че това не е важно. Важното е, сега и след нас, да оставим своя печат върху събитията и най-вече една организация, която ще бъде в състояние да реши задачите, които сме си поставили.

- Тук или в страната? И как виждаш създаването й? Защото, ако говориш за тук, нали виждаш, че млади хора няма.

- Хаджи, това не е извинение – вие, ние всички бяхме млади. Какво направихме? Аз винаги съм казвал, че само със старите кокали и мощи на нашите мъченици, които размахваме на “юбилейни дати”, революционната “вяра” и пламък не могат да се поддържат. Струва си да помислим колективно НИЩО ДРУГО ЛИ НЕ МОЖЕМ ДА НАПРАВИМ? Може би всеки ще даде някакъв отговор, някоя плодотворна идея, съвет, предложение...

- Не съм оптимист. Малко сме и вече негодни за големи дела.

Не го питах: кой е виновен и как нещата са стигнали до тази мъртва точка, само подхвърлях, че готовият да надвие страха си от смъртта е пострашен и от атомна бомба. Хаджията ме гледаше стреснато, млечеше и погледът му бяха в страни...

Много пъти още нашите разговори щяха да увисват така, защото не продължих от там, където всъщност трябваше да започне истинският разговор, който в най-добрия случай плащеше събеседниците, а в най-лошия - бързаха да обвинят нарушителя на спокойствието им в провокаторство, ако не използват различните канали за “неформално” предателство, изпускайки “невинни” фрази пред формалните информатори на властта. Поради това и ред други причини, аз не бързах да излагам своите идеи за организационна и революционна дейност, преди да видя всички, които можеха да бъдат полезни за такива начинания, каквито са един или серия от оглушителни, гръмотевични актове на пропаганда чрез дела и слова, създаването, с наша помощ и с усилията на другарите в страната на една функционираща и самовъзпроизвеждаща се анархистическа организация, без която всяка “благоприятна международна (и вътрешна) обстановка” няма да струва повече от пукнат грош.

* * *

В края на декември “социализма” беше разтърсен от удар в основите, който очаквах отдавна и с нетърпение. Най-после един голям писател и бивш каторжник – Александър Солженицин – беше описал адът на “съветските” концлагери. Не че феноменът беше непознат (още през 1940 година руски анархисти, емигранти в САЩ, бяха издали обемист том с описания на ленинските лагери, които предшестваха всяко друго “соц-строителство”, а след войната испанският комунист Ел Кампесино /Селянинът/, имал глупостта да потърси убежище в “отечеството на световния пролетариат”, беше разказал в мемоарите си за своите “визити” в килиите на сталинското “следствие”, в концлагерите на КГБ и нацистките лагери, в които бе попаднал след освобождението му от армиите на Вермахта, защото беше отказал да стане рупор на хитлеристката пропаганда). В Солженициновия “ГУЛаг”, обаче, за пръв път светът получаваше многотомно “художествено изследване”, изобилстващо с факти, документи и свидетелства за ужасите и смъртта в близо четиридесетилетната трагедия на большевишката концентрационна система от 1918 до 1956 г. Първият том в две части беше издаден на руски език от задграничното издателство “УМКА - PRESS” в Париж.

Исках да имам този том на всяка цена и Ценко ме заведе при свои при-

ятели от “втората вълна” на руската емиграция на улица Сент-Оноре в I-ви арондисман. Семейство Рутченко се занимаваше с разпространението на антиболшевишка литература. Доколкото разбрах, те бяха поддържани от американците. Мъжът и жената членуваха в НТС (Народный Трудовой Союз – най-голямата емигрантска организация, която имаше радио и свое издателство за литература. НТС издаваше и месечното списание “Посев”.) Рутченко беше бивш капитан от червената армия, пленен от германците и освободен от американците в края на войната. Беше отказал да се завърне в “родината” и вече трето десетилетие разпространяваше емигрантската книжнина и тази на съветския “Самиздат”, която познавах от Катята. Благодарение на нея бях прочел “Раковия корпус” и “В първия кръг”, за които Солженицин получи Нобелова награда, след като Хрущов по времето на “размразяването” го беше удостоил с “Ленинската награда” за неговия “Един ден на Иван Денисович”, който ме беше разочаровал. Докато Ценко разговаряше с госпожата, която беше сервираща уиски и ядки, Николай – така се казваше мъжът – ме въведе в хранилището с книгите, което за мен беше по-скъпо отколкото съкровищата в разбойническата пещера за Али-Баба. Какво ли нямаше тук, но не се осмелих да поискам повече от първия том на току що излезлият от печатницата “АРХИПЕЛАГ ГУЛаг”. След това ми първо посещение у Рутченкови последваха още много други, най-често с Ценко и аз взех от тях стотици книги на руски език, които донесох със себе си, когато се завърнах от емиграция. След като Ценко ме представи на домакините, с които личеше, че е много близък, те поискаха да им разкажа накратко моята история. Сторих го с известна неохота, защото ми се струваше, че Ценко ме показва като някаква атракция. Щом приключих повтаряното многократно резюме на тази част от моя живот, аз им благодарих от сърце и се сбогувах, оставяйки Ценко да продължи наченатия разговор. Нямах търпение и бързах да се прибера в квартирата си, за да разтворя скъпоценното “томче” от близо 600 страници на тънка хартия, за да бъде по-леснопреносимо отвъд желязната завеса. Този том с двете негови части “Тюрмаджийската промишленост” и “Вечното движение”, представляващи историята и географията на “архипелага” от концентрационни “острови” с моите бележки по полетата и сравнения с преживяното в неговия български филиал, пазя и до днес, като скъп спомен.

* * *

Междувременно, в ИРО започвах да нервничат поради моето “бездействие”, но аз парирах укорите със забавянето на емигрантските ми документи, без които всяко започване на редовна работа във Франция беше невъзможно. Тогава мадам директорката предложи, докато чакам решението на ОФПРА (така се наричаше Френската служба, занимаваща се с политическите емигранти – Френски Офис за потърсилите убежище безотечественици), да се запиша в едномесечен, платен от ИРО, курс в Алианса за изучаване на френски език. Предложението беше разумно и снабден с карта, която удостоверяваше, че за мен е платено, започнах да посещавам вечерните занятия от по два часа в сградата на авеню “Распай”. В групата, в която попаднах, с нас се зае млада учителка, която

след няколко встъпителни урока започна да ни чете “Чужденецът” от Камю и да му прави литературни разбори... Това беше първата книга на френски език, която прочетох с помощта на речник, който ми даде Ценко. Повестта беше шедьовър, но от този курс, ако изключим няколкостотинте думи, които научих, говоримия ми френски не напредна особено. Моята педантичност и пиетет към словото ме сковаваха, поради съзнанието, че непрекъснато правех грешки, опитвайки се да скалъпвам френски фрази. Бях като запечен и... отчаян от неочакваната бариера, с която не можех да се справя. Всъщност, главният проблем идваше не толкова от “запека” (все щях да го преодолее с постоянство и упоритост), колкото от заключението, до което бях стигнал от множеството ми и най-разнообразни срещи: от тукашните анархисти, за съжаление, аз нямаше какво да науча, а ако имах да им кажа нещо важно и неказано до сега, те щяха да ме преведат...

Така изтече тази в много отношения пълна с впечатления и известен драматизъм година; и срещу новата 1974-а отидохме с Хаджията и Мадлен на улица Виньоля № 33, за да я посрещнем заедно с испанските анархисти от ФАИ и СНТ. Те бяха стари емигранти от далечната 1939 година, когато Франко бе удържал своята победа в гражданската война... Бях представен на неколцина от тях, но Хаджията трябваше да се види и разговаря с един или друг и аз стоях самотен, усмихвайки се като идиот на проявените любезност и любопитство. От тази вечер запомних двамина - Ролдан и Марсеян (ако се не лъжа, това бяха “бойни имена”), с които впоследствие станавме добри приятели.

Играха Фламенко, вдигаха наздравници за края на диктатурата и пожелания през новата година да се завърнат в Испания, танцуваха и пяха до късно след полунощ, когато Мадлен поиска да се прибират и затова се сбогувахме и отидохме до метрото, което в празничната нощ работеше непрекъснато и безплатно...

ИНТЕРМЕЦО: В ТОВА ВРЕМЕ, В КУХНЯТА НА КАНИБАЛИТЕ ОТ ДС

По същото време, изпратеният в ДЗС към затвора, гр. Белене, Петър Пеев пишеше молби до всички възможни инстанции, в които разказваше за своята невинност. В писмото му от 24.11.1973 г. до министъра на вътрешните работи – “др.” Димитър Стоянов – може да се прочете: историята на първия ни процес от 1953 година “за конспирация, оглавявана от моя съученик ГКГ, чиито възгледи никога не съм споделял и всъщност никога не съм бил политическо лице... Оттогава минаха 20 години. През този срок нямам други престъпления, не съм изселван, нито преследван от Народната власт. Междувременно лицето Георги Константинов се ожени, аз и сегашната ми годеница му бяхме свидетели на брака... Никога до последно време не съм разбрал той да върши някаква дейност против НРБ... аз никога не се съгласявах с неговите възгледи. Най-неочаквано за всички ни... разбрахме от писмата му, че е избягал... За това съобщих веднага в Главна прокуратура. Считаю, че съм постъ-

пил правилно...” (Браво!)

“На 28 август помолих приятелката на племенника ми Христо Петров - Грау Гобрехт да ми намери и изпрати глава за моя магнетофон Ухер, която се е получила в мое отсъствие на 20 октомври т.г. Г-жа Ренате е писала двусмислено, че г-н Ухер тръгва обратно в сряда или четвъртък и щял да ми се обади... Не знаех защо е избрала този стил, който звучи подозрително, но аз бях арестуван, “профилиран” през следствието и се озовах на остров Белене.” (N.B.: Очевидно г-жа Ренате се е шегувала, но с “нашите” копои майтап на голо не бива.) “От разговорите със следователя Марков – продължава Пеев – разбрах, че ме обвиняват, че съм получавал от Константинов вражеска литература, каквато той притежавал и аз съм я взел след бягството от дома му. Това не е верно, при обиска такава не беше намерена... На 14 IX бях арестуван и закаран по етапен ред на остров Белене... Аз обаче не се считам виновен за нищо, което може да предизвика такова тежко наказание.” (N.B.: Всъщност Петър Пеев е арестуван, филтриран и “изселен”, за да бъде вербуван. Нещо, за което го бях предупредил месеци преди да избягам.) Следва изложение на трудовата му биография, казва, че е бил член на Профкомитета и че началниците му могат да потвърдят, че говори истината. Освен това е глава на семейство, добър съпруг и баща и т.н. (N.B.: Пеев като че ли не иска да разбере, че “остров Родос” не е там!)

В заключение, той пише: “Ако бях виновен, ако бях изменник или предател бих молил за милост, аз обаче моля за справедливост. (N.B.: Първият джандарин на НРБ е самата ходеща справедливост!) Др. Министър, готов съм да подпиша всякаква декларация, че няма да поддържам в бъдеще никакви контакти с Константинов и да я изпълнявам непреклонно, като за негови опити да ме търси, ще информирам съответните власти.” (N.B.: “Обектът” на ГДОР “Анархисти” и кандидат-информатор “не е искрен” с копоите, не е “честен до край с органите”, след като е дръндорил врели-некипели по стар пиански навик и се прави на тапа, че не разбира щенията и намеците на ДС!).

В протокола за разпит от 26.11.1973 г. Присадашки продължава детайлното описание за преминаването си в италианските лагери, нелегалното преминаване на още една граница – италиано-френската, арестуването ни от френската полиция във влака на гарата на град Дижон (прочут с горчицата си), пристигането ни в Париж и легализирането на оставането ни в “столицата на цивилизацията и разврата”... След това разказва за рухналите си мечти и за тайното си посещение на българското посолство в Париж, без да разберат ГКГ и Кольо Петков “с оглед да не ми нанесат побой или да се случи нещо друго с мен.”

Следват първите му впечатления от емиграцията, която среща на панахидата за обесения на 23 септември 1947 г. от болшевиките опозиционен водач Никола Петков, за паричната помощ от Комитета за бежанците IRC (или ИРО) към ООН, за временната му работа във дружеството на Мато Коритски за обновяване на стари апартаменти и за края на неговата “одисея” на 21 ноември 1973 г., когато “поемните лица” от ДС го

качват на български самолет на летище “Орли” и започват веднага да го “съветват” по време на полета за “родината”, която отново разтвора вратите на... затвора, за да приласкае своя блуден син...

В същия ден агент “Струмски” предлага на Климентина да ми напишат съвместно писмо. Тя отказва категорично и го увещава и него да се откаже от каквито и да е опити за свръзка с мен и скрива, че е подала заявление за развод...

Красимира имала писмо от ГКГ, пуснато от Загреб. Било с интимно съдържание до Климентина и съвсем песимистично. (N.B.: Когато реакциите на зайчетата пред зиналата уста на полицейския питон са съвсем неадекватни, не ти остава нищо друго, освен “песимизъм”, а писмото е писано от бившата хазайка на братовчедката Ива, по нейна молба.) Във втори донос от 29.11.1973 г. агентът описва срещата си с Красимира, която е била на свиждане с Пеев и твърдяла, че той е абсолютно невинен и ненужно е пострадал. (N.B.: Интересно е, че всички тези “лица” мислят “юридически” – няма да пострадат, ако спазват законите. Като че ли милионите избити са били виновни пред ленинско-сталинските закони? Вината им е, че са стояли като добитък пред вратите на кланицата в очакване на касапите...) На това д-р Генов-“Струмски” възразява: “Никой в България няма да бъде репресиран 30 години след 9.09.1944 г., ако няма улики и сериозни основания за това.” След което е писал за срещата си с друг доносител, също от легионерите – Илия поп Николов, бивш водач на Съюза на Българските Национални Легиони, агент на РО – разузнавателния отдел на ДС за армията и доносител на VI у-ние с псевдоним “Драганов”. Навярно, след срещата, при копоите са пристигнали два доноса, по един от “Струмски” за “Драганов” и обратно. В тук цитирания донос на Генов пише: “Илия Попов имал познанство с Константинов, като представител на фирма за електронно оборудване на търговски обекти. ГКГ му казал, че един французин го крепял яко и си дължали много един-другиму, но за съдбата му и за всички други събития от последно време явно не знае нищо. Познава и семейството на Климентина. Връзките му у нас и в чужбина са много широки. Твърди, че ако е искал да бяга, досега е имал много пъти възможност да го стори...”

“Мероприятие”: Процесът за бягството е насрочен за 7.12.1973 г. и Пеев щял да бъде разпитан по делегация на място в Белене, а не да идва в София.

На 5.12.1973 г. зам.-началникът на VI у-ние на ДС полк. Копаров изпраща на следствия отдел на ДС 67 страници невероятни глупости от и за другия обект на ГДОР “Анархисти” – Севдалина Байчева (по мъж Панайотова). Те си струват “литургията” и оформлението им в отделна брошура, уникум за секс-фантазиите на “обекта” и за бездната от идиотизъм на копоите.

Насроченото за 7.12.1973 г. НДОХ срещу ГКГ, Кольо Петков и “възвръщенеца” Милчо Присадашки, след завръщането му, е върнато за доразследване, поради което километричните протоколи за разпитите на последния продължават да се умножават.

В този от 12.12.1973 г. “лицето” обяснява обстоятелствено как е бил привлечен едва ли не насила за “Кольо Петковата кауза”. Следват детайли за югославянина, който ни е превел от събора край село Смолча до границата с Италия. Понеже с него не е споделяно нищо за Антовия племенник, той мисли, че срещата и “наемането” на човека е въпрос на хазарт. Но копоите търсят “канала” и следователят е настойчив, затова Присадашки “допуска едно предварително проучване, а и начина по който ни е било обяснено точното местоположение на граничната ивица в град Горица и дадените ни съвети как да я пресечем по-незабелязано, показвали, че нашият югославянин е “каналджия”, с който занаят са си вадили хляба доста от сърбите. За политическите възгледи на двамата му спътници той не е знаел нищо, а за самия себе си казва, че “всички стари неща избледняли още след излизането му от затвора през 1956 г. и до този момент избягвал да си спомня за тях. Сега, след като видял живота в западните страни, се убедил напълно, че местото му е само тук в Родината”.

На 13.12.1973 г. Присадашки съобщава на следователя безброй имена на хора от лагерите в Италия и на стари емигранти от Париж с подробности, които говорят за една удивителна памет. Прочитайки ги, аз си спомням само за двамата ни съзатворници Стефан Милушев и Петър Манчев, за Методи Андонов и двамата му сина Асен и Симеон (първият от които се остави да бъде заловен по най-глупавия начин от югославянските граничари и върнат в България, където е оставил костите си в затворническите гробища), Ценко Барев, Любен Кюков, Мато Коритски и Петрини, които са един на десет от неговия списък.

В протокола от Бъдни вечер на 24.12.1973 г. Присадашки обяснява причините за бягството си, като повтаря дългата история на своя безмислен живот. С това следствието му приключва и на 8.01.1974 г. е изготвено **ЗАКЛЮЧИТЕЛНОТО ПОСТАНОВЛЕНИЕ** по делото срещу трима ни, от които “присъствен” е само той, а ГКГ и Н.Петков са “отсъствени”:

“Предварителното следствие срещу обвиняемия ГКГ е образувано на 24 август 1973 г. по повод постъпило заявление на Климентина К. до Главна прокуратура, относно съпруга ѝ ГКГ, заподозрян, че е излязал през границите без разрешение от властите.” По-нататъшните обвинения и характеристики са построени върху показанията на Присадашки и множеството свидетели. Според тях, не съм “предприел замисленото престъпление по-рано поради промененото ми семейно положение и добрата материална обезпеченост”. Следствието е установило, че ГКГ е идейният подбудител, който завлякал гарантите си с 400 лева, изтеглени на 15.06.1973 г. от взаимоспомагателната каса за организиране на бягството.

На 15 юли тримата се придвижили с автобус в района на с. Смолча БЕЗ ЗНАНИЕТО НА БЛИЗКИТЕ СИ (стр. 5 от Постановлението).... и на 16.09.1973 г. пристигнали с влак в Париж, където били настанени в хотел с помощта на българския емигрант **ЦЕНКО БАРЕВ**.

“Причините за извършените престъпления, според ДС-следователят се коренят в техните антисоциалистически убеждения, и вражеското им

отношение към нар. власт, в липсата на патриотизъм и предпочитанието към западния начин на живот.” Посочени са параграфите от Наказателния Закон, призованите обвиняеми и свидетели, както и “писмените и веществени доказателства”.

“Поради факта, че обвиняемите Константинов и Петков се намират в чужбина, мярката “Задържане под стража” не беше приложена ефективно, а при условията на чл. 127 от НПК. (N.B.: Тоест само фиктивно...)”

Така е образувано НОХД № 3/74 г., по което ще получа задочно петгодишна присъда, а Климентина продължава да се моли на разни инстанции да я снабдят с документи срещу изневерилия ней и изменил на родината съпруг ГКГ, които да ѝ послужат за бракоразводното дело.. В резултат на което получава и прилага към дело № 5948/73 г. на Брачното отделение на СГС Свидетелство за съдимост от Благоевградския съд и две удостоверения от СГС от 22 и 23 януари 1974 г. за това, че ГКГ е подсъдим по горното наказателно дело, което ще бъде разгледано “отсъствено”.

На 27.01.1974 г. на Петър Пеев е разрешено свиждане в “хотел” Белене с годеницата му Красимира Хайдутова, след като копоите са оборудвали стаята им с “Мероприятие Родопи”, тоест микрофон, който е записвал цяла нощ водения между двамата разговор. Преди срещата им Пеев е бил извикан от някакъв полковник, който го разпитвал за ГКГ. Той му обяснил, че приятелството им никога не се е базирало на политическа основа, а на хапване, пийване и т.н. (N.B.: Това е без значение, защото “хапването и пийването” с такива като мене не е безплатно!).

По-нататък разговорът с Красимира протича по следния начин:

Обекта: Ако не беше ти Маце още първия месец щях да изчезна... Ти си най-голямата жена, която познавам. - И добавил, че една от близките им (K1?) не би отишла даже да види мъжа си, ако беше попаднал в затвора... Красимира му казва, че Генчо бил мръсник. Търсел вината на Петър, а той ѝ обяснява, че ДС му е запазила квартира и му разрешили да спи тази нощ в града (Белене). Това било голяма привилегия, защото нямало квартири за всички пуснати на свиждане... Следват лигавения и задочно фамилиарничене с копоите, които са направили всичко възможно, за да гарантират подслушването със своите “Родопи” в “резервираната за случая хотелска стая”.

Обектът връща разговора към ГКГ:

- Да бъдем справедливи. Това, което се случи не е негова вина...

K2: - Какво-о-о? Всички косвено пострадаха от тази негова безмислена, глупава и не зная колко идиотска постъпка. Климентина е един свършен човек, тя е толкова зле с нервите. На нея ѝ трябва някой да се грижи, някой да обича, някаква живинка, някаква жива душа. Тя няма никой... Майка ѝ е един пуст човек... Защо го направи тоя човек? “А бе, ти не разбираш ли, че тая жена те обича?”

O: - Знаеш, че той е до голяма степен свършено студент.

K2: - Ами, като знам, че разправяха, че бил супермен.

O: - Може да е, но иначе е студент. Той не обича хората, нито го интере-

сува какво ще стане с тях.

K2: - Знаеш, че не обича несправедливостта, взе моята страна срещу Цветан. Може да е било от алтруизъм.

O: - То е било от абстрактни чувства и мисли за справедливост, които нямат нищо общо с реалната обич към хората. Няма я топлинката у него. Той като ти помогне, го прави, за да видят всички, а не от вътрешно чувство. Той е абсолютно студент.

K2: - Добре, как можа в такъв случай да бъдеш приятел с този човек толкова години?

O: - Нашите отношения не са емоционални. Дали е студент или не, мен абсолютно не ме интересува. Не съм му съпруга, баща или майка.

K2: - Но той ти отне любовницата бе, боже господи!

O: - Това няма никакво значение. Божа работа. Всеки прави каквото може, той е можал повече.

K2: - Това са примиренчески мисли, вместо да се бориш за нещо, което си заслужава. (N.B.: Ние обитавахме различни “пространства” с тези борци! – Тогава, преди и винаги!).

Връщат се отново към разговора с полковника от плевенската ДС.

O: - Нас каза, ни интересува дали няма нещо друго, което засяга сигурността на страната. Каза ми, че тук нямам никакви лоши прояви. Санким, намекна ми, че е възможно и да ме пуснат. Аз съм уверен в това, иначе защо ще ме разпитва цял час и защо изучава цялата работа в детайли? (N.B.: За да види стигнал ли си до “восъчна зрялост”!).

K2: - Мисля, че няма да те пуснат. Гонят ти карез – изпуснаха ГКГ, дай сега да хванем някой друг. Ами да не сте го изпуснали бе, боже господи! Струва ми се, че някой голям от тях е пострадал и заради туй стана така.

O: - Не е до карез. Просто смятат, че има нещо повече от това, което знаят и искат това повече – да го хванат. (N.B.: И ще го хванат при Пеев, Севдалина или Климентина и т.н. О, мон Дьо!)

Разказва на Красимира, че на острова свикнал на ред. Разбрал, че нито блатата, нито дърветата са страшни. Сечеш дървета на парчета по метър, складираш ги на куп, товариш ги на ремаркета и всичко това за 1,20 лева на кубик – по левче за бачкане по цял ден като скот, но пак няма страшно. След това я информира за колегите си, сред които има доста помаци от времето на тяхното “възраждане”. Били хора абсолютно свършени, съвсем сами, без никой. Всичко е отишло по дяволите и нищо не е останало в тях, освен едно зло. Интелектуално тъпи, глупави и... безстрашни. Дървят се. Няма какво да научиш от тях. (N.B.: Ако ги беше анализирал не по този претенциозен “интелигентски” начин, щеше да разбереш, че хората, макар и прости, имат чувство за достойнство. И може би нямаше да станеш... доносник. И после, поне да бе научил от тях да не си меко или рядко софийско лайно!) Обаче “те” (копоите) пък не могат да разберат, че такива хора няма смисъл да ги държиш тук. По-добре ги пусни, дай им работа по за 70-80 лева или пенсия от 30-тина лева. Вържи го с тия неща и ще забрави да говори. Просто, отчайваща картина. Хора ликвидирани, скапани. Аз не разбирам защо властта ги държи тук. В тях има нещо шизофрено, ненормално, не признават най-

елементарни факти. Казваш им примерно построен е еди-какъв си завод. Лъжат – това не е верно. Каквото и да му кажеш, то си вика не, не и не! Каквото и да им говориш, те “Не” и толкоз! (N.B.: За разлика от тези, на които турците казвали “еветчий” – от ЕВЕТ = да!) Що са ги довели тук, това не ми е ясно. (N.B.: По-добре би било да запиташ себе си - защо са те прадили там...).

О: - Някой ден да го срещна Пантелеев (той е главното действащо лице, което държи всичко в ръцете си), да го срещна на някоя маса в някоя кръчма, ще му кажа: “Слушай тая идея да ме пуснеш в Белене беше много хубава... За това съм ти благодарен.” Тия тук са го питали може ли? и той е казал: “Хубаво, нямам нищо против.” Иначе нямаше да стане работата. (N.B.: Боже господи, какъв идиот!!!)

После отново се връщат към Климентина и ГKG: - Той знае, че за него път назад няма. Пътят му е само напред. Фактически бракът престава да съществува. Той като е заминал питал ли я е? Не я е питал. Искал ли е съгласието ѝ? Не. Някаква съвест така да е заговорила... (N.B.: На милиони светлинни години.)

K2: - Климентина казва: “той може да казва, че ме обича но го прави поради факта, че си е загубил удобствата си с мен. Загубил ме е като част от някакъв уют.” Ами да ѝ пише “Светът ми се вижда тесен”. (N.B.: Като манастира!)

О: - Трябваше да ѝ пише : “Слушай чадо, свърши нашата. Давам ти свобода, развеждай се!” (N.B.: Това го казвах още преди да избягам, но кой да чуе?)

K2: - Тя казва: “Или наведнаж всичко, или няма смисъл да живея с някакви глупави илюзии за този идиот, който всичко, абсолютно всичко оскверни...”

И т.н. и т.н. саде глупости през цялата нощ, която, както пишат копоите в придружаващата справка, е преминала под “оперативния и технически контрол”.

НАЙ-ПОСЛЕ ИЗЛИЗАМ НА ПАЗАРА НА НАЕМНИЯ ТРУД

В ИРО ми разваляха настроението, когато отивах да си получа подаянията. Така стана и през първия месец на новата 1974 г. Вместо да си честитим празниците, вещицата-директор този път поиска заповеднически да разговаряме без преводач и предложи да проведем разговора на немски или на френски по мой избор, като примигваше и гледаше възмутено. Как било невъзможно да го сторя? Нали съм посещавал курса в Алианса цял месец. Понеже не бях в състояние да ѝ отговоря, реших да пробвам езиковите ѝ познания и изтърсих една многоетажна псувня на руски. Никаква реакция, освен тънката усмивка на млада жена, която изглежда беше в моето положение. Директорката махна с ръка и се оттегли в кабинета си, а аз прибрах мизерните триста франка, като се заклех пред себе си щом започна работа да си върна борча срещу разписка, като я питам каква лихва ще ми иска...

Междувременно се видяхме отново с Дими в началото на януари и уговорихме деня и часа на пренасянето ми у тях. Отидох след изтичане на работното му време и позвъних на единствения звънец. След малко той се появи, придружен от някакъв прислужник. Ръкувахме се и каза, че Ахмед ще ме заведе в квартирата ми и после ще се видим, поканен съм на вечеря. Благодарих и последвах слугата. Заобиколихме огромната пететажна къща, в която, както разбрах в следствие, живееше с жена си и прислугата. Влязохме през черния вход, където нямаше асансьор и заизкачвахме тясната, вита стълба. Спряхме чак горе, на таванския етаж. Вляво по коридора имаше няколко врати, като в затвор. Спряхме пред първата и Ахмед я отвори, като ми подаде ключа, каза “орвуар” и се отдалечи. Стаята беше като килия, скосена от покрива, на който имаше прозорец, отварящ се нагоре и навън. Мобилировката се състоеше от легло, маса, стол и еднокрил гардероб. Те запълваха “килията” и движенията в нея бяха затруднени... На такава килия ѝ казваха “стаята на боната”, тоест на слугинята. Очевидно след моето “идеологическо” представяне Дими беше размислил и заменил тристайния апартамент с този половин бокс, но както казват - на харизан кон зъбите не се гледат. Берекет версин и на това. Зимата беше настъпила, а така щях да имам покрив над главата с една малка електрическа печка с два реотана и да спестя разходите на ИРО за хотела, защото натякванията на вещицата ме притесняваха и възмущаваха, но засега не бях в състояние да ѝ отговоря по подобаващ начин. Подредих в гардероба малкото дрехи, включих печката и се изтегнах на леглото, загледан към късчето черно-синьо небе, което се очертаваше в рамката на таванския прозорец. Вече беше се стъмнило.

Часът беше осем без пет, когато на вратата с почука и след като казах “антре!”, в килията влезе Ахмед и по-скоро със жестове ме покани да го последвам. Заслизахме надолу по стълбата и едва сега забелязах, че на площадката на всеки етаж имаше врата, която водеше към етажите на

“господарите”. Слугата ме въведе на третия и ми направи път да мина в столовата. Масата беше вече сложена и освен Дими видях и съпругата му Ивон, на която бях представен. Седнах на голямата маса срещу Дими, а Ивон остана в средата, между нас. Сега имах възможност да я огледам. Може би беше по-възрастна от българския си съпруг, но със сигурност – доволно грозна. След кратка размяна на любезности, в която Дими служеше за преводач, разговорът премина върху затворите и деянията, които ме бяха отвели в тях. Дими се смееше на моменти и превеждаше моя разказ, а Ивон гледаше с разширени от ужас очи. Не се чувствах комфортно, защото имах чувството, че изпълнявам ролята на шут, който забавлява господарите на замъка. Още по-неуютно ми стана, когато пристъпихме към вечерята. Около нас се въртеше прислугата от келнери, които разнасяха най-различни блюда, за чието съдържание Дими ме осведомяваше и там, където наименованията на менюто не ми говореха нищо, той съобщаваше кулинарната рецепта, след което ми сервираха. Разбрах, че си имаха готвач, тунизиец, който се фамилиаризирал с френската кухня и бил станал виртуоз. Разговорът вървеше на пресекълки, прекъсван от келнерското внимание. Слугите стоят зад гърба ти, като в най-шикозните ресторанти и по движението на ръцете отгатват кой от какво се нуждае. Когато трябва да сервират, подават блюдото напред и се сгъват в кръста като дюлгерски метър. От този род “братство и равенство” не се чувствах най-удобно, затова разговарях с любезните домакини раздвоено. Ивон е умна, събрала маниерите и навиците на облагородяващите се вече трето или четвърто поколение френски буржоа. Освен това, що за революционер бях, седнал на трапезата на класовия враг. Ако нещата продължават така, ще трябва да озаглавя мемоарите си “Аз имах повече лица от триединния бог!”. Зад стола ми стоеше диван-чапраз тунизиецът с блюдото и гледаше в чинията, за да ми сипе “допълнително”. Скоро преядох, защото не можех да се храня без хляб, каквото любезните домакини почти не консумираха. Обстановката и отношенията господари-прислуга ме изпотяваха. Дими ми разказваше за своята журналистическа професия, която той обичал много. Бил самоук, започвайки от най-ниското стъпало – “негър”, който прави изрезки от пресата и попълва папки-досиета според темите и поръчките на тези, за които работил. Постепенно израстнал до заместник-главен редактор на “Рийдърс Дайджест”. Виждах го, че се гордееше с постиженията си и беше доволен от себе си. Каза ми, че имали нужда от по-голяма домашна прислуга, защото често устройвали на по-долния етаж банкети за френските “елити” и понякога се случвало гостите да надхвърлят стотина. Явно не бях попаднал на мястото си, но и това трябваше да се изтърпи. Консумирахме и разговаряхме вече трети час, когато донесоха десертите и предложиха кафе. Отказах, защото бях преял, а кафе не пиех. Към 11 часа преди полунощ станахме от масата, поблагодарих на двамата с комплименти за менюто и се качих сам в стаята на боната. Въпреки че бях фанатичен привърженик на равенството, трябва да кажа, че не изпитвах никаква завист, нито класова омраза, но си мислех колко ли човешки живота се затриват, за да обслужват двата задника и гостите им. С такива

объркани мисли съм се унесъл и заспал.

У Дими живях половин година. През нея бях канен многократно и често, под различни предлози благодарях и отказвах. Дими изглежда беше психолог и разбираше, че се чувствах като чужденец на Камю. Притесняваше ме тържествената обстановка на вечерите и затова, когато му се искаше да поприказва на български и да чуе описанията ми на живота, с който той се беше разделил преди четвърт век, ме канеше навън в някое бистро. Говорехме на най-различни теми с изключение на любимата ми – за революцията. Иначе виждах, че се интересува от моите политически анализи, в които по-чест обект беше “Изтока”. С внимание слушаше и политическите вицове, които знаех в изобилие, защото и те бяха едно от средствата за опипване на терена при срещи с нови познанства. Смееше се и искаше да ги повтарям, за да ги запише в бележничето си и ми благодареше. Не зная дали правеше всичко това от добро сърце или в него проговорваше разузнавача или журналиста? Ценко ме беше предупредил, че е с висш ранг в американските спец-служби. Една вечер, когато ме беше поканил, в работния му кабинет заварих висок, сравнително млад мъж, на когото той ме представи и ми каза, че бил негов колега – американски журналист. Когато му обясни, че съм тюрмаджия и анархист, американецът не обмени нито дума и ме гледаше с поглед на змия или на човек, който е видял змия. Такива погледи действат отрезвяващо и подсказват на случайно срещналите се, че всяка жаба трябва да си знае гьола. Поканите продължаваха и понеже често отказвах да сляза в господарската столова, изпратеният от Дими Ахмед, след като ми сочеше с жест, че долу ще се яде, ми съобщаваше лаконично, че моєю Паница искал да знае отговорът ми: “Да или не?”. Повечето пъти, въпреки глада, отказвах вечерята с господарите му, защото се чувствах неловко, да не кажа отвратително от въведените ред и ритуали.

По-късно Дими Паница ми даде един хубав, малко носен стар костюм на по-големия си брат, с когото не се познавах. Беше ми малко голям, явно собственикът му беше по-висок и значително по-корпулентен. В него се обличах при “по-специални случаи” и сигурно са мислили, че съм отслабнал много или съм го сбъркал на излизане от някоя обществена баня. Казах баня и се сетих, горе на таванския етаж, където ме бяха подслонили, имаше общ душ за обитателите на другите килии. Установих, че в една от тях живееше Цеци Балабанова – приятелката на Иван Стайнов. Тя беше от още по-богат род от този на Дими, но очевидно не й беше провървяло и сега ми беше съседка в слугинските стаи.

Дими се грижеше за образванието ми или по-скоро искаше да се представи и ми донесе някаква автобиография на дадо си Иван Евстатиев Гешов. Не знаех кой знае колко от историята за него, но и не проявих особен интерес, попрелистих я, клъвнах от тук-от там по диагонала и я оставих на масичката.

***

Контрастите, които изживявах не ме отклоняваха ни най-малко от проблемите, които ме вълнуваха дълбоко и на които посвещавах всяка свободна минута. Със себе си носех винаги бележника, в който записвах

онова, което в момента занимаваше мисълта ми. Например, на 21 януари 1974 година в бележника си за поправки, добавки, параграфи и т.н. към “италианската” анархокомунистическа програма съм записал параграф за премахването на политическите партии, които трябва да добавя в раздела “Нашата критика на държавата и разрушението ѝ”, в главата за демокрацията:

“§ : Ние искаме да унищожим “свободата” да бъдат експлоатирани стотиците милиони наемни работници. Ще се спрем ли пред ликвидирането на “свободата” да се властва над милиардите? Ако не, как ще постъпим с политическите партии – тези ембриони на държавата?

Необходим е сериозен анализ и критика на всички аргументи в полза на държавата, плурализма и монолитизма.”

Горната бележка не е ли във флагрантно противоречие с първия принцип на анархизма – СВОБОДАТА?

С всяка изминала година броят на моите бележници щеше да се умножава. Засега имах един-единствен, който носех винаги със себе си.

Денем излизах и навестяхах Хаджията или Ценко, които любопитстваха как върви мирното съвместно съжителство с едрата буржоазия. От Ценко знаех, че съпругата на Дими е от рода на финансовия министър Фуркад, стар богаташки род, а самата Ивон, заедно с Дими, разбира се, имала подобни на къщата им имоти в най-скъпите арондисмани на Париж – в XVII и XVI, както и из Франция и вън от нея. Хаджията ми обясняваше, че инвестициите “в камъка” (така французите наричаха тежките недвижими имоти) били най-сигурни и най-рентабилни. Научих и други подробности за българската колония във “висшето френско общество”, за която Барев беше по-осведомен, но сведенията му бяха от рода на клюките, които общо взето не ме интересуваха особено. По-скоро любопитство предизвикваха политическите физиономии на нашенските буржоа, присадени на френска почва.

* * *

В Префектурата, след като бях отказал да подпиша декларация, че в емиграция няма да се занимавам с политика, започнаха да ме мотаят с документите в “омагьосания кръг” работа – Карт дьо травай и обратно, тоест за да започна работа, работодателите искаха да представя карта, че ми се разрешава да работя във Франция, където засега имах неустановен статут. Когато отивах в префектурата, за да я поискам ми отговаряха, че трябва да си намеря работа при патрон, който ще сключи с мене договор. Тази прозрачна игра на френските служби, която щеше да трае девет месеца, взе да ми омръзва и аз реших, без да се съветвам с когото и да е, да изиграя един покер и подадох документите си в консулството на САЩ за реемигриране отвъд океана. При “рандевуто” техният консул, мулат, ме запита, с помощта на своя преводач:

- А нямате ли някаква научна степен? Да сте магистър или доктор на науките?

- Не! В България аз правех научни сътрудници.

Той ме изглежда неразбиращо, но не поиска да му обясня по какъв начин, навярно за да не изглежда невежа, за което съжалявах искрено - бях се приготвил да му разкажа как направих от моята някогашна състудентка Цеца, с помощта на шефа на Висшата Атестационна Комисия (ВАК) – проф. Лютов, една младша научна сътрудничка. Не се впуснах и в обяснения на дълбокото презрение, което изпитвах към всякакви, научните в това число, титли и санове. На раздяла той ми стисна ръката и ми каза, че ще получа официален отговор по пощата. Този идиот изглежда нямаше и хабер от това как се става учен в нашите страни и ме стъписа с пиетета си към йерархията. Беше ми гадно и още в момента реших, че никога и при никакви обстоятелства няма да се инсталирам, нито да стъпя дори като гост в “страната на неограничените възможности”, което очевидно беше грешка.

* * *

Докато бях в слугинската стая у Паница, на гости ми дойде братовчедката на Климентина - Ива Личева, която свиреше на виолончело в някакъв провинциален оркестър в Западна Германия. Беше дошла за уикенда да ме види, изпратена от “светото семейство”, което още не беше заминало за Африка. Донесе ми от тях, след дъжд качулка, адресът на Катята, за която френската преса беше писала, че е арестувана в България.

Успях да я разведа из Париж по рейсов тричасов маршрут и понеже и двамата бяхме силни в езиците, не разбирахме обясненията на английски и френски на екскурзовода и аз изпълнявах ролята на чичероне. Много от обектите ми бяха непознати, нали бях “парижанин” само от четири месеца и познавах повече “подземните потайности” на Парижкото метро. Вечерта ходихме на ресторант в Латинския квартал, където имаше гръцки ресторанти. Отидоха ми половината от спестените 200 франка на Иван Стайнов, но се писах ларж, защото знаех, че ще съобщи каквото е видяла в Българи, а не исках да ме съжаляват, нито да тревожа родителите си. Миньорното ми настроение ни отведе в неделния ден в гробищата на Монмартър. Там, между другите гробове, видях този на голямия актьор Хари Бор, когото бях гледал като дете във филма “Капитан Молнар”, който ме разплака.

Обикаляйки гробовете, където се и снимах, ѝ казах:

- Всички, които са затиснати с по-дебели (и по-скъпи) надгробни плочи, в деня на Възкресението няма да излязат от скъпите си гробници.

На сутринта в понеделника я изпратих до Източната гара и тя си замина за Германия, а аз отидох да видя Хаджията, който беше на няколко спирки от гарата.

* * *

След новата година нашите срещи с Хаджията в бърлогата му на “Клинянкур” или в парижките кафенета станаха по-интензивни. Продължаваха и гостуванията ми в ателието на Мадлен. Не знаех дали той чакаше резултати от запитванията си в България, но продължаваше да ме държи настрана от седмичните събрания на нашите приятели, допускайки, че мога да бъда и агент на българските копои, макар те да нямаха в ак-

тива си нищо, заради което би си струвало да правят подобни разходи от бюджета. Би било добре, ако тази му предпазливост беше мярка, продиктувана от елементарни конспиративни съображения, защото все пак ставаше дума за включване на непознат човек в една организация. Малко по-късно, след като бях отведен на събрание у Георги шивача и “посветен в рицарския орден”, си помислих, че може и да се е срамувал от това, което ще видя...

Иначе, разговорите ни бяха интересни и всеобхватни, почти на всички възможни теми. Хаджията беше от поколението на вуйчо ми Тошо и в никакво отношение не му отстъпваше по интелигентност, а може би и по циничното си отношение към света. Нещо, което той умело прикриваше дори пред най-близките си.

От моята зелена тетрадка, в чиято първа част аз правех историкосоциологически опит да докажа или да мотивирам предстоящата българска революция и от моя анализ на движещите сили в руската революция, която стана отправна точка на над половинвековното развитие на социалните движения в света, Хаджията взе повод, за да постави на разискване въпроса за перспективата и за “философията на революцията”. Аз събирах от девет дерета вода, за да му докажа, че светът се приближава към революционна ситуация, чийто център ще бъде “съветския” блок, който се тресе от една всеобхватна, многофакторна криза, от която за неговите господари няма изход и че следователно ще трябва да направим всичко необходимо, за да сме готови за организирана интервенция в предстоящите събития. Той беше на мнение, че, подобно на някои други революционери, съм бил склонен да виждам бременност в деветия месец, докато тя може би е “цветна”, тоест фалшива. Най-силният ми аргумент в защита на моята теза, беше новият фактор в развитието на човешкото общество, свързан със започналото или предстоящо навлизане на компютри и роботи във всички негови сфери, което очаквах в ускорени срокове да направи капитализма невъзможен, поради елиминирането на работниците от производствените процеси и от пазара на труда и стоки. Това ми твърдение надхвърляше възможностите на Хаджията да го проумее и ние много често се връщахме към темата, която опростяхах до крайност, казвайки му, че липсата на наемен труд води неизбежно до изчезването на капитала. Полуразбрал ме, след доста усилия, той се опитваше да ме хване в противоречие:

- След като казваш, че край на капитала е неизбежен, тогава защо ни е да създаваме организацията, на която толкова много държиш?

Отново и отново трябваше да обяснявам, че зад моята схема стоят класи, живи хора с техните интереси, воли, разбирания и т.н., които се формират в света, в който живеем, но те не водят автоматичено до революционни изводи и действия. Освен това, аз, а мисля и днешната наука, все още не разполагаме с теория и апарат, позволяващ да датираме с точност събитията, за които правим прогнози. Следователно, трябва да имаме постоянна готовност да ги посрещнем.

Другата теза с която той не се съгласяваше, беше моето обяснение на изхода от Руската революция през 1917-1921 г. Аз твърдах, казано съв-

сем в резюме, че съзрялостта на социаликономическите и политически условия в Русия са обусловили победата на болшевиките и спирането на революцията на полупът от тях, тоест на спирката на държавния капитализъм, вследствие на което по-късно “локомотивът на историята” е дал заден ход, превръщайки я в контрареволюция. Тук той отново се опитваше “да ме уличи” в непоследователност: ако победата на болшевиките е била неизбежна, тогава цялата наша борба срещу марксизма и неговата болшевишка разновидност е била излишна или най-малкото преждевременна.

Пак трябваше да обяснявам, че последното, което можем да пренебрегнем в историята, е човешката воля и разбирането на противоречивите тенденции, същността на процесите и моментната значимост на историческите актьори. Ако нашите анархисти в Русия имаха ясното съзнание за собствената си роля, нямаше в разгара на четиригодишните събития да се делят на враждуващи групи, фракции, организации и лагери. Ние не бяхме по-малобройни от Лениновата партия, която в навечерието на февруари 1917 г. беше, ако не един файтон, един вагон, а на 25 октомври наброяваше 60-70 хиляди души. Ако нашите познаваха добре Бакуниновата критика на марксизма и тази на Кропоткин, нямаше да имат никакви илюзии, породени от полуанархистическата демагогия на болшевиките и техния вожд, които бяха готови на всичко, за да се удържат върху седлото на коня, който яхнаха през месеците от февруари до октомври 1917 г. И ако тези две условия бяха на лице, тогава ние можехме да елиминираме вождовете на болшевишката фракция на руската социалдемократия и да разчистим още едно от препятствията пред развихрящата се революционна стихия на руските селяни, работници и матроси, като я отведем отвъд границите на държавния капитал и неговата диктатура...

- А нямаше ли да ни обвинят, че съдействаме на царизма и на белогвардейците?

- През нощта, която визирам, плюс-минус няколко дни или седмици, роленият от февруарската революция буржоазен режим, окачествяван от болшевиките като “двувластие”, беше сринат, за да започне гражданската война. Махно показва как следва да се справим с бялата гвардия. Ако от самото начало нашите от Москва имаха ясна революционна стратегия, а и по-късно, вместо да чакат атаката на болшевиките във въстанията Кронщад, бяха приближили с корабите до брега и, след една артилерийска канонада срещу Петроград, шурмуваха Конгреса на болшевишката партия. Съвета на “народните комисари”, гнездата на чекистите и щаба на Тухачевски, търсейки побратимяване с работниците и войниците от петроградския гарнизон...

- Много лесно разрешаващ постфактум историческите задачи, но по-интересни са ми другите ти съждения. Доколкото разбирам, ти разглеждаш терора срещу отделни индивиди като панацея в историята?

- Не изобщо и не винаги, защото, когато обществен живот е като едно застояло благо, фигурките, които са на върха, са взаимнозамменяеми и ако очистим едного, па бил той и “цар Освободител”, за трона му ще се появят десетки, ако не и хиляди кандидати. Но в революционни момен-

ти пунктуалният терор може да улесни разгъването на спонтанността в масовите социални експлозии и създаде условия за изкристализирането от тях на нашите идеали, както това е ставало много пъти в историята – последният беше в Унгария през 1956 г. ...

- Не ме убеди с твоите аргументи, макар логиката и философията ти да са безупречни.

- Хаджи, не е нужно да се съгласяваш с мене. Още по-малко - веднага. Знаеш, че единодушието е пълно само в католическата църква, в болшевишката партия и... на гробищата. Но така, при нашите разногласия, ще имаме импулси да търсим истината и пътя към свободата, който вярвам е общ за двама ни. Прочее, аз с най-голямо внимание ще изслушам твоята “философия на революцията”, както и вижданията ти за революционната перспектива...

- Ще го направя, но стана вече късно. Ти ме измори, а и Брежнев няма да ни избяга – що са дни занаят, наши са.

Разговорите ни с него често завършваха по този начин или по-скоро оставаха незавършени, като всеки държеше на своето...

* * *

На следващия ден беше петък, 1 февруари 1974 г. Аз не закусвам и бях готов да си тръгвам, когато на изпроводяк Хаджията ме попита имам ли тази вечер някакви ангажименти. След отрицателния ми отговор, той каза:

- Нашите събрания стават всеки петък след работа. Ако желаш да участваш, считай се поканен. Вместо да ти обяснявам как ще стигнеш на адреса, по-ми е лесно да дойдеш тук и да отидем двамата.

- Искате ли питане! Щом си вдигнал “карантината”, идвам, но понеже на чуждо място спя много лошо, ще се прибера да си отспя. Има ли дневен ред?

- Не, но обикновено те започват с информации: писма от другари и читатели на “Наш път”, включително и от България, ако има такива. Темата за следващото събрание, след одобрение, се задава на предишното, като се приканва всеки да приготви писмено или устно мнението си. Ако тя е пропагандна, се решава дали да се публикува, да се извършат ли и какви корекции или да бъде отклонена за архива. Решават се въпроси за издателската дейност на Съюза на Българските Безвластници в Чужбина (СББЧ), за която средства се набират в отделна каса. Ако има предложения за друга дейност или за участие в някаква проява на френските или испански другари, те се подлагат на обсъждане и се взема решение. Ако предстои конгрес или конференция на АИТ или на ИФА, се изготвят колективно от организацията резолюции по точките на дневния ред, които се изпращат до всички членове на СББЧ в провинцията и по света за зачитане и на тяхното мнение. На едно от събранията през месеца се разглежда състоянието на списанието с препоръки и критики, както и финансите на организацията: разходи, събиране на членски внос и други приходи.

Решенията се вземат с единодушие, при липсата му – с болшинство. Ти

ще се запознаеш с практиката на Парижката ни организация, която е единствена в чужбина и която ще те приеме за свой член на тазвечершното си събрание. Но, ако имаш някакви въпроси, можеш да ги поставиш.

- Защо СББЧ не е един от съюзите на ФАКБ, например петият?

- Защото СББЧ е напълно автономен и никой от другарите в България не носи отговорност за нашите позиции и действия тук.

- Не се ли планира и провежда дейност в България, независимо от това дали в нея участват хора на ФАКБ?

- Получаваме дописки от България, а ние изпращаме броеве от списанието до библиотеки и институции там, на първо място до Народната библиотека и до Университета. От проверката е установено, че нашите материали, които са за информация и ориентация, са недостъпни за читателите. Следователно или са в специални фондове, или се изпращат в ДС, която ги архивира за нуждите си. С две думи, там ни четат враговете ни.

- Картината е доста нерадостна, да не говорим за ефикасността ни.

- Нашата публика е емигрантска. Изпращаме “Наш път” и в няколко големи библиотеки в света, за да съхранят за бъдещето писанията ни, които могат да бъдат полезни за тези, които ще дойдат след нас, когато режимът в България се промени...

- Нищо повече ли не може да се направи?

- С хората, които имаме това е максимума. Ако някой има други предложения, да заповяда – събранието е открито за всякакви инициативи, но във всички случаи те не трябва да предизвикат ударите на диктатурата и на нейните служби, особено срещу другарите в България.

- За тези, които сме вън от страната ударите биха само доказали, че си вършим добре работата. Ако искаме да се опазим от тях на всяка цена, ние ще престанем да бъдем анархисти. В това отношение би трябвало по-скоро да помислим за самоотбраната си в случай на нападение.

- Как я виждаш тая с хората, с които разполагаме?

- Хаджи, щом тя беше възможна в затворите и лагерите, мисля, че тука ще бъде много по-лесно да я организираме, особено ако се обърнем за солидарност и взаимопомощ към другарите от Франция и Интернационала.

- Теоретически е така, но практиката е друго нещо – всеки е предостъпно зает със своите си работи и не можем да го натоварваме и с нашите.

- А сондирали ли сте мнението на другари от страната за съвместна пропагандистка работа?

- Досега никой от тях не е изявил такова желание...

- Имате ли брошури и други материали, третиращи актуални социални и международни проблеми, които са от интерес за пролетариите в България?

- Нали постоянно правим това в “Наш път”?

- Но нали ти сам каза, че то се списва за емигрантската публика и за... копоите на ДС.

- Слушай какво, ние нямаме право да излагаме когото и да е в България на ударите на полицията, когато сме на завет в Париж...

- Следователно, за да добием такова морално право, ние сме длъжни да работим тук така, че да поемем по-голямата част от евентуалните удари на диктатурата върху себе си. И да помислим за респектиращи контраудари. Нали още Христо Ботев е използвал емиграцията като база?

- Времената не са Ботевски...

- Направен ли е системен, колективен опит не само от СЧЧБ...

- Не СЧЧБ, а СББЧ.

- Добре, не само от СББЧ, но от другите федерации, направен ли е системен, критичен анализ, има ли документ, в който да е изложена нашата гледна точка за “времената” и за тяхното отношение към революционната перспектива и произтичащите от нея задачи на отделните организации и федерации, а и на Интернационала като цяло?

- Има, трябва да потърся. Но не зная как ще се справиш с езика.

- Ако няма на български, ще взема речници.

На том мы расстались, както казват руснаците. Останах с впечатление, че нашият Хаджия се дразнеше от начина, по който поставях интересувашите ме въпроси.

В късния следобед отидох за втори път при него и към 18,30 часа взехме метрото за “Плас де Фет”, откъдето започваше улицата на “Самотниците”, по която стигнахме пресечката и ул. Arthur Rosier, на чийто № 6 се намираха жилището и шивашката работилница на Георги Илиев. Бяхме първите сред пристигащите. Запознахме се с Георги. Среден на ръст, рус, с поглед, в който прозираше откритост и ирония, той ме посрещна с думите:

- Хайде бе адаш, откога те чакаме да дойдеш.

- Никой от вас до днес не ме беше поканил...

- Трябваше да получим сведения от България – го прекъсна Хаджията, – завчера пристигна шифровано писмо, което ще прочетем тази вечер на събранието.

Георги Илиев беше един от най-ранните ни емигранти “след 9-ти”. Бяха избягали от казармата през гръцката граница заедно с касиера на организацията Антон Николов още през 1947 г. Млади момчета тогава, сега бяха около петдесетте. Георги беше работил в България като хлебарски работник, а тук се бе преквалифицирал и работеше като шивач на конфекция за сметка на югославски работодател. Жена му Мария беше от Босна. Докато разговаряхме, пристигаха и останалите. Антон – партизанин и даскал в България, тук се занимаваше с индустриална електротехника. Трендафил Марулевски – партизанин и счетоводител в България, съден в процеса с Цолов, в Париж работеше като Георги – шивачество. Иван Дръндов – затворник “преди 9-ти”, студент след тая дата и електротехник във Франция. Дойдоха още двамата Кировци – Попчев и Манолов, Атанас Карталски, Димо Димов, бай Кольо Чорбаджиев. Присъстваха общо 12 души, аз бях тринадесетия. Бяхме насядали по столовете в работилницата.

Карталски, един от тримата братя анархисти-емигранти, беше избягал от Богданов дол – един от многобройните болшевишки концлагери. Минал през Югославия, както повечето наши приятели след разрива между Сталин и Тито през 1948 г. Сред присъстващите, той и бай Кольо бяха дребни капиталисти. Карталски имаше предприятие, като това на Ценко, но профилирано само в електрифицирането на новостроящите се големи блокове, главно в южните части на Париж. След запознанствата, той зае местото си на масата и разтвори един голям тефтер, в който се протоколираха седмичните събрания. Хаджията поиска думата и съобщи, че е пристигнало писмо от България, в което наред с информацията – официални новини и слухове, както и съобщения за обиски и арести на другари от Перник и окръга – се съдържаше характеристика за моя милост. Освен кратки животописни бележки за бомбите, присъдата, затворническото ми и постзатворническо поведение, които бяха описани със суперлативи, от които ми стана неудобно, казваха, че всички ме знаели с прозвището Анархиста с главна буква. Авторът или авторите на писмото пишеха, че съм бил една от младите надежди на българския анархизъм, супер-добре подготвен особено за идейната борба с болшевиките и техните “класици”, минаващ за един от най-добрите им познавачи, от когото очаквали да засили нашата критика на теорията и практиката на казионната идеология.

Казах, че така като са ме нарисували, сам не мога да се позная, а Хаджията полу на шега, полу наистина рече:

- Може би се отнася за някой друг.

Не отговорих нищо, но си помислих, че още дълго няма да забрави таз-сутрешния ни обмен на гледни точки. Другарите започнаха да ме разпитват за България. Поисках да конкретизират въпросите си, за да бъде по-съдържателен разговора ни. Първите въпроси бяха за техни приятели, които са минали през лагерите и затворите. Казах им, че не съм бил в лагер и малцина са нашите хора, с които съм се запознал след излизането ми от затвора. Освен Христо Колев, комай други не познавах. Разказах им за затворниците, от които почти всички познаваха Васил Народа и Илия Петканов. С Цолов се знаехме само по име, бяха чували за Атанас Димитров от Стара-Загора, за Иван Пандиев и Илия Кехайов от Пиринска Македония, но на повечето, които бяха по-млади, чуваха за пръв път имената. Проявиха интерес за характера на процесите и условията в затвора, питаха ме и за това, как е била посрещната новината за парашутираните от американците през 1953 година наши емигранти-анархисти. Казах им, че нямам други данни за случая освен официалното съобщение за процеса срещу анархистите – американски шпиони в “Работническо дело”, на което нямаше никакви причини да му вярвам. Хаджията каза, че за съжаление, това е вярно; но Георги възрази, че това не може да бъде вярно за Христо Несторов, когото той познавал отлично. Хаджията смутолеви, че неговият случай бил особен – той не можал да се приспособи към живота във Франция и все мечтаел да се върне и бие с болшевиките. Съжалявах, че сме се разминали, иначе може би щяхме да свършим много по-полезна работа.

После им разказах и за нашите “горяни” Георги Денчев и Никола Бакоев, както и за трагичния край на Пеню, който, след като напуска с 12 анархисти общата “единофронтовска” чета, е бил подмамен на среща за координация на действията, обвинен от дружбаши и легионери в предателство и екзекутиран...

След по-общия и по-важен въпрос за това как виждам бъдещето, събралието премина в разговори, въпроси и отговори за общото положение в България. За следващото събрание в дневния ред фигурираше въпросът за започналата в началото на 70-те години криза и първия “петролен шок” в Европа, с което се постави началото на края на “30-те славни следвоенни години”. Тръгнахме си след полунощ, за да можем да хванем последното метро. С Хаджията се разделихме на Гар де л Ест. Той тръгна на север към Клинянкур, а аз в противна посока към Порт Орлеан. Чувствам ми след това първо събрание бяха неопределени, но в никакъв случай обнадеждаващи. При средна възраст около 55 години, с ветерани, като бай Кольо, на 75 години, всички – семейни с деца, някои и с внуци, моите планове за действия, насочени срещу диктатурата у нас, увисаха. Видях докъде бяха доведени нещата след четвъртвековна емиграция и предчувствах, че ще вляза в колизия с “революционната организация”, която винаги съм си представял по доста по-различен начин от това, което заварих... Оставаше да се търсят революционери сред чуждестранните другари...

От тук нататък, до края на пребиваването ми в емиграция, щях да присъствам на стотици подобни събрания, за някои от които ще разкажа в спомените си. Тук само ще добавя, че емиграцията, особено прекалено дългата и безперспективна, при липсата на програма за дейности и акции, е по-ненормална и по-неподходяща дори от затворите за нормален организационен живот. Осъдена е на затихващи функции и печален, ако ли не и мизерен край, ако не настъпеше революционна ситуация, чиито императивни нужди само можеха да изметат натрупалата се сгурия и шлак в отношенията ни.

* * *

След като получих адреса на Катрин Лвов, писах една картичка на руски до майка ѝ, като съобщавах накратко кой съм и сегашното си местонахождение. Нейната покана да се срещнем не закъсна. Беше ми определила среща в прочутото кафене “Джордж V” на Шанз-Елизе. Бях описал външния си вид с двете особености – брадичка и очила, като ѝ казах, че ще я чакам пред кафенето. Парижките зими общо взето са меки. Разпозна ме безпогрешно и още не седнали на масата, пропища и започна да плаче и проклина, нахвърляйки се с обвиненията си. Опитах се да ѝ обясня, че не зная нищо за случилото се с дъщеря ѝ (тя бе арестувана поне месец след моето бягство) и няхах нищо общо с него, освен че тя имаше неблагоприятното да поддържа връзка с мен и съпругата ми, след като знаеше кой съм. Казах още, че съм искал да предупредя дъщеря ѝ да не пътува предвид моето бягство и допуснатите грешки от нейна страна с безразборното пренасяне и разпространение на забранени книги, но това ми е било невъзможно, тъй като не съм имал адреса ѝ. Майката На-

талия Лвов, обаче, крещеше и не искаше да чува. Тя не беше в състояние да води разумен разговор, казваше, че нашите български истории въобще не я интересуват и че си иска дъщеричката, забравяйки, че когато тя е пристигнала в София, аз бях вече офейкал и се препичах на Триесткия плаж. Само доброто ми възпитание ме възпря да не я наругая и ѝ казах, че ще трябва да направи всичко възможно, за да изтръгне “дочката” си от полицейските лапи, като добавих, че до голяма степен това ще зависи от самата нея: не трябва да развързва езика си пред следователите (не исках да кажа инквизиторите, за да не я ужасявам) и добавих, че сега тя ще има възможност да стовари всички отправени ѝ обвинения върху моя гръб... Когато мадам Натали се укроти, каза, че щяла да съобщи на френските служби, че навярно ареста на дъщеря ѝ е свързан с моите конспиративни действия срещу българските власти и след като съм я забъркал в тях, съм се измъкнал. Реших, че е безмислено да задълбочавам разговора ни и ѝ казах, че е свободна да направи всичко, което би облекчило съдбата на дъщеря ѝ, че съм готов да ме клепа пред френските служби и да поема всички обвинения срещу нея върху себе си, дори в писмен вид, ако това можеше да послужи в нотата или преговорите по освобождението на Катрин... Преди да се разделим, си платих изпитата кока-кола с лед, лимонче и сламка, която в това кафене струваше 20 франка, тоест двудневната помощ от ИРО, за да поддържа съществуването си на ръба на глад, от който често получавах световъртежи...

Този не особено приятен разговор се състоя в събота, 2 февруари 1974 г. Разговор с една майка, която не се интересуваше от нищо друго, освен от съдбата на дъщеря си и бе изтрила от паметта си, че Катя вече е била изгонена веднъж от КГБ в Ленинград на същото основание, оставяйки след себе си един процес, в който първият подсъдим Игор Огурцов бе получил (и си излежа 20 годишната присъда), а другарите му бяха осъдени по на 12-15 години тюрма. Трябваше да mine известно време, за да освободят дъщеря ѝ да разбере от обвинителния ѝ акт, че тя и нейните двама белогвардейци бяха станали “обекти” на вниманието на българската ДС още преди няколко години. Нейният годеник и бъдещ съпруг Владимир Макаров, тоже белогвардейски син от руското предреволюционно висше общество, се свързал със своя братовчед и съименник от Брюксел, членувал в емигрантския НТС (Народный Трудовой Союз) и от него получавал дисидентска литература, изпращана за камуфлаж до Института по химия, където Володя беше някакъв научен сътрудник. Илюзията, че “конспиративното изпращане на научна литература” ще остане неразкрита от копоите на ДС беше разбита от системната цензура и проверки, на които се подлагаха всички пратки от “гнилия Запад”. Куките бяха установили “идеологическата диверсия” и следяха къде шарят получаваните “вредни книги”, за да бъде по-дълъг синджирът роби, който щяха да навържат в запланувания процес. Нещо повече, активизирането на ДС срещу мен, както научих след четвърт век от досието си, се дължеше на глупостта и прощалните бръщолевения на “дочката” пред една широка компания от пийнали изгнаници-белогвардейци, които, както се полага, са били инфилтрирани до козирката с доносници

на българската тайна полиция, а може би и на КГБ, който навярно беше информирал българската “братска служба” за вражеската персона мамзел Лвов... Оттогава наблюдението, което копоите провеждаха срещу всеки от своите некапитулирани врагове, се беше превърнало в слухтене с всичките екстри: “оперативни и технически мероприятия”, като съставяне на “Планове”, “маршрутиране” на доносници, подслушване на телефоните, поставяне на микрофони в стените на апартаментите, дори в клозетите, проследяване на движенията, срещите и посещенията на приятели и познати, безброй “справки”, цензура на кореспонденцията и т.н., и т.н. елементи на полицейските “разработки”, от която “деятелност на органите” в архивите бяха останали хиляди страници, подпечатани, класирани и прошнуровани в десетки обемисти папки, отделни документи и резюмета, които присъстват и в “Интермедиите” на моите спомени...

* * *

В неделя, на 3 февруари, бях поканен на обед у д-р Тошо Митев във Вуалан. Там заварих зет му Франц Минц (син на испански анархисти от еврейски произход, женен за неговата сестра) и украинецът Александър Скирда. Те бяха по-млади от мене. Испанецът беше значително по-нисък, с типичните за расата им черти, а Скирда - брадат гигант с къдрава руса коса и брада, с открито лице и живи сини очи, - беше син на емигрант махновец. И двамата бяха анархисти и изследователи на значителни сектори от анархистическото движение. Минц – най-вече на испанското, а Скирда – на руското и украинското. Всеки беше автор по на няколко, отлично документирани книги, някои, особено тези на Скирда за Махно и Махновското движение, за Кронщад и за руските анархисти в навечерието и по време на руската революция, бяха претърпели по няколко издания. Тошо ме беше представил, разказвайки им за моите бомбени попадения, сред които и това срещу статуята на Сталин и последвалите затвори. Скирда се учудваше как съм останал жив след подобен акт. Обясних му, че същият въпрос ми е бил задаван многократно, включая и от италианските полицаи. Добавих, че ако Джугашвили беше жив, ние всички деветима от процеса, сред които имаше и почти невинни приятели, щяхме да сме отдавна изгнили покойници. Предадох им и обяснението на вуйчо ми, който беше изпратил резидента на “съветския” шпионаж в царска България, писателя Кръстьо Белев, с когото бяха приятели, при посланика на Москва в София. Той го замолил да съобщи на новото постсталинско ръководство за случая. Отговорът от там бил по нашия процес да няма смъртни присъди. Оказа се, че това не беше изключение. Веднага, още докато бяхме в смъртното III отделение на Софийския затвор, ние констатирахме, че притокът на новоосъдени на смърт секна. Общо взето, след като “бащата на народите” хвърли топа, смъртоносният съдебен конвейер забави и спря своя ход. По-късно, постепенно ни се изясняваха причините за тая “милост” на Москва. Както се разбра, тя е била резултат от започналата, преди още да е изстинал сталиновият труп, битка във върхушката за властта, маскирана в началото като латентна десталинизация. По ирония на

съдбата, неин инициатор, след кончината на вожда, е станал ученикът, съратникът и може би негов екзекутор – палачът Лаврентий Павлович Берия. Той бе ликвидиран от колегите си няколко месеца по-късно, чрез един процес в типичния сталински стил, като английски шпионин, реставратор на капитализма, изнасилвач на малки момичета и т.н., и т.н. Въпреки лицемерните сълзи, пролени над ковчега с трупа на “бащата на цялото прогресивно човечество”, неговите ученици и съратници са обмисляли да приложат старата хватка, като хвърлят вината за всичко върху “непрежалимия вожда” и да балсамират истината, заедно с него. Инициативата в разобличаването на престъпленията на това, което в последствие срамежливо нарекоха “култ на личността” поема не друг, а шефът на инквизиционно-екзекутивното ведомство Берия. Той предлага и крут завој във външната политика на Кремъл (включая изтегляне на съветските окупационни войски от ГДР, преди въстанието в Берлин на 17 юни 1953 г.). Макар и един от главните съучастници в престъпленията на учителя си, с подобен, изпреварващ ход Берия е искал да вземе преднина пред конкурентите-съратници в борбата за върховната власт и да разчисти пътя си към сталиновото наследство. Бидейки отлично информиран за действителното съотношение на силите на световната арена, той е бил привърженик и на една по-“миролюбива” политика спрямо западните съюзници от Втората световна война, защото е разбирал, че краят на “Студената война” ще бъде катастрофален за Москва. Така, той се явява далече по-прозорлив предшественик на всички по-сетнешни реформатори от Хрущов до Горбачов. От подобно “новаторство” обаче, останалите “съратници” са се почувствали смъртно заплашени. Те са били наясно как ще се разправи с тях “демократизираният” се Берия, използвайки обстоятелството, че под дългите списъци за екзекуции по време на сталинските процеси през 1934 – 1938 г. са стояли подписите на Молотов, Хрущов, Ворошилов, Каганович, Маленков и останалите “верни сталинци”. (По една “щастлива” случайност, подписът на Берия под централните списъци е липсвал, защото по това време той е бил “само един дребен провинциалин палач” в Грузия). Така, преди последвалата кървава развръзка в Кремъл, предшествана от работническото въстание в ГДР, ние избегнахме куршума в тила, поради един низ от случайности, първата от която беше смъртта на Джугашвили на 5 март 1953 г., сто и няколко дни преди нашия процес. Моето обяснение впечатли силно събеседниците ми.

След това двамата – Скирда и Франц – пожелаха да чуят новини от България. Те се интересуваха за състоянието на българския анархизъм след 25-годишна болшевишка диктатура. Не скрих истината, казах им, че макар да бяхме най-устойчивите сред всички противници на сталинския и постсталински режим, анархизмът беше понесъл жестоки удари от завзелата властта партия-“авангард” и от нейните “органи за сигурност”, в които върхушката на БКП беше насочила тези от кадрите си, чийто занаят станаха смъртта и инквизициите. Тяхна жертва бяха редица наши дейатели, включително тези, които бяха участвали заедно с болшевиките в тяхното “антифашистко” партизанско движение. Убий-

ствата срещу отделни, изтъкнати анархисти в началните дни на установяване на “народната” власт не са резултат от “стихийта”, нито на класовата отмъстителност. Новите властници искаха да унищожат всички, в чието лице виждаха опасност и същевременно да всеят парализиращ страх. Заедно с това, те отваряха широко вратите си за колебаещите се и кариеристични елементи, на които предлагаха високи постове, “според способностите” на капитулантите – от командни в репресивната машина, през пропагандната до науката. Когато началният период на “безотговорните” ликвидации отмина, режимът, който беше копие на Московския, стреснат от последвалото разпространение на нашите идеи сред всички “низши” слоеве на населението, особено сред младите, започна да организира публични беседи и диспути, изпъстрени с най-долнопробни клевети и лъжи. Целта беше да бъдат набелязани всички, които се отличаваша с качества на агитатори и пропагандисти на нашите идеи, за да се започне системен терор срещу тях. Последваха арести и побоища, изпращания в концентрационни лагери, монтирани съдебни процеси. Използваха се всички средства, за да се спре заплашителният възход на нашето движение, чиито дейтели имаха неблагоприятното да излязат открито на повърхността, бързайки макар и не формално да се легализират и да придобият “гражданственост”. Вестникът “Работническа мисъл” и неговото открито разпространение, клубовете и публичните събрания станаха прицелни точки на шпионите на властта, които изиграха, заедно с провокаторите, своята Юдинска роля. Трябва да се отбележи, че въпреки законите за борба с “фашистката и другите антидемократични идеологии” или кампаниите срещу “идеологическата диверсия”, ние никога не станахме техен открит обект. От опита си, още от времето на Маркс и неговите последователи – социалдемократи или болшевики, те са знаели и знаят, че в свободната идейна борба с нас винаги са търпели поражения. Затова, със съответни модификации, линията им срещу анархизма винаги е била клеветническа и открито терористическа, когато са се добирали до властта. Тя не е прекратявана и до днес. С променяща се численост, отделът в ДС за борба с анархистите, чиято задача е унищожението ни – физическо или нравствено – никога не е прекратявал дейността си. Моето бягство също е следствие от подготвян процес “с окраска терор”, но фактически преследваше запущването на устата ми. Те искат да направят невъзможни всякакви, дори и индивидуални опити за пропаганда на нашите идеи, дори в частни разговори. При подобна полицейщина, която разполага с огромен апарат, навярно надхвърлящ по численост всичко познато от историята и с десетократно по-голяма мрежа от доносници и най-вече поради затихващите прояви и борби на световния анархизъм, у нас днес той не може да се намира в цветущо положение.

Моите събеседници искаха да узнаят има ли организирано движение у нас. Обясних им, че на фона на всеобщото примирение и приспособенчество към диктатурата на лишения от революционни традиции пролетариат, на неговото приемане на класовия мир и дори на сътрудничество с властта на държавния капитал, нашите приятели там считаха и считат

всеки опит за организирането ни за излишно даване на жертви. Затова те поддържат “неформални” връзки помежду си, стремейки се да избегнат опитите на политическата полиция да ги инфилтрира със своите доносници и провокатори и след това да монтира познатите съдебни процеси или изпращането им в лагери и на заточение, за да ги изолира от допир с всички, върху които бихме могли да въздействаме идейно. Казах им също, че лично аз не бях съгласен с подобна линия, която считам, че граничи с капитулантството и надълго е равностойна не само на организационна, но и на идейна смърт.

На въпроса им какво друго мисля, че би могло да се направи, отговорих, че една друга причина да избягам от страната е желанието ми да проверя тук на място реалистичността на някои идеи, които имам по организационните въпроси.

Скирда ми предложи да ме срещне с някакъв френски журналист, който да вземе интервю от мен. Отказах, поради което той беше разгневен и разочарован. По това време аз се придържах твърдо към Нечаевското мнение за журналистите – в своя “Катехизис на революционера” Сергей Генадиевич предлагаше да им се режат езиките и пръстите, за да не могат да говорят и пишат лъжи и клевети. Тази беше причината, поради която отклоних любезната покана. По-късно това ми отношение към “голямата журналистика” се затвърди, защото констатирах, че тя търсеше слъзливи свидетелства и добре хонорувани сензационни истории и ни най-малко не се интересуваше от нашите идеи, анализи и оценки за събитията в близкото минало и настояще, а още по-малко от погледа ни към бъдещето и революционното расичане на Гордиевия възел от класови и международни противоречия в съвременния свят. Даже на-
против!

От това отношенията ми със Скирда охладняха, но не се скъсаха. По различен начин се сложиха те с Минц, но за това ще разкажа, когато описвам събитията, които станаха повод за разрива ни или по-скоро за една интрига, поради която ние не си говорихме доста години.

* * *

На 3 вечерта, в неделя, след като бях отказал любезната покана за вечеря, Дими се качи ан персон в “килията”, и ми каза на своя тарикатски жаргон:

- Баке, ще трябва да започнеш бачкане...

Не знай дали се опасяваше, че няма да мога да се отплатя за жеста му с подслона в таванската стаичка или имаше други причини, но не влязох в обяснения, а го запитах има ли предвид някакво работно място. Той ми каза, че е говорил със свой познат, Димитър Мануилов, който имал предприятие, като Ценковото, за обновяване на апартаменти, в което се намирало работа за всякакви специалисти в строителството, както и за общи работници. Даде адреса му и ми съобщи, че е уговорил среща с бъдещия работодател за утре вечер, след работно време, с устна препоръка за кандидата. Благодарих му. Все пак беше нещо, иначе с незнанието на езика, липсата на редовни документи и специалност щеше да ми бъде доста трудно, ако не и невъзможно да изляза на пазара на наемното роб-

ство.

Привечер на 4-ти февруари, по понеделнишки се озовах на адреса в XV арондисман. През двора, в който в ниски двуетажни пристройки бяха складирани най-различни строителни материали, се изкачих по стълба на втория етаж, където беше “администрацията”. Почуках на вратата, която ми посочи служителка (както разбрах впоследствие – счетоводителка на “сосиетето”) и натиснах дръжката. Зад бюрото се изправи мъж на моите години, малко по-нисък от мен, с къдрава тъмноруса коса, сиви очи и ако се изключи острият му поглед на граблива птица, с приятна, мургава физиономия. Ръкувахме се и той ме покани да седна на стола пред бюрото му. Казах, че идвам от името на Дими Паница и търся работа. Разпита ме какво съм работил и след като му обясних, ми каза, че се чувствал неудобно да ми предложи работа, която не отговаря нито на образованието, нито на вида ми. Разказах му за моите проблеми, като съобщих, че съм в очакване на уреждане на документите ми на политически емигрант в префектурата и че нямам особено богат избор. Затова ще му бъда благодарен, ако ми даде възможност да си изкарвам прехраната с каквато и да е работа в неговото предприятие.

Мануилов помисли няколко мига, след което каза:

- Добре, вижте и си намерете едни работни дрехи и елате тук в сряда сутринта преди 8 часа.

В сряда беше 6 февруари. На тази дата, по стар стил, бяха обесили преди 101 години Апостола. Благодарих на Мануилов и си тръгнах.

На излизане, недалече от метро Ла Мот Пике – Гренел, което беше най-близо до канцеларията-склад на предприятието, в което щях да започвам работа, видях на витрината на магазин за дрехи сини дочени работни гащеризони. Влязох и платих един по-голям - № 54, за 49 франка, след което в съседство си купих половин килограм пате (пастет), една багета (франзела) от 400 грама и бутилка минерална вода и се прибрах на тавана. Бях готов за “трудовите подвизи” в строителството на капитализма. Във вторник на 5 февруари, на излизане, в двора се засякох с Дими, който се качваше заедно със шофьора си в големия “Ситроен”. Попита ме как е минала срещата с “патрона”. Отговорих, че от утре, по случай обесването на Левски, започвам работа. Не можах да разбера по лицето му реакцията от отговора ми, но той ми пожела крупни успехи на новото поприще, казвайки, че и той, както и Мануилов, са започнали работа от най-ниското стъпало. Не му възразих, но се усмихнах, като си помислих, какво ли би станало с двамата, ако бяха започнали кариерата си заедно с мене в Софийския Централен Затвор. После се сбогувах и тръгнах към канцеларията на Ценко, за да се информирам за бъдещия си работодател. Ценко, както винаги, беше обстоятелствен и изчерпателен. Мануилов пристигнал преди 15 години в Париж с още един пловдивчанин - Георги Костов. В началото двамата били неразделни, но после настъпил някакъв разрыв между тях. Костов станал платен агент на френските служби и шпионирал емиграцията. Преди пет-шест години бил осъден в България задочно на смърт за шпионаж с някакъв българофренски гражданин с италианско име Фосколо, който лежал няколко години в българските

затвори. Като ми разказваше тази история си спомних, че това е процесът, по който бяха осъдили един колега от производствения профил в математическия факултет и братовчед на Климентина Сашко, за когото още в България се говореше, че не е издържал и е станал доносник. Доколкото си спомнях, беше излязъл от затвора преди аз да потегля за насам. А Мануилов се оженил за дъщерята на звенара Васил Юруков – посланик на ОФ-правителството в Париж, който отказал да се завърне в родината, след като му изтекъл тригодишният мандат през 1948 г. По времето, когато пристигнах той беше вече покойник, а Ценко ми го описваше с неприкрита любов. Член на БНК и редактор на издаваното в Париж списание “Освобождение”, бай Васил Юруков станал негов приятел и учител в журналистиката. Та, какви са били качествата на Мануилов, той не знаел, но когато му станал зет, бай Васил не бил особено доволен от избора на дъщеря си. От него Ценко знаел, че двамата с приятеля му Костов тежнели към легионерите от Ивандочевия “Национален Фронт”. Чрез брака си Мануилов станал френски гражданин, а използвайки връзките на Юруков, започнал работа в строителството. Отворил строителна фирма, наел няколко души работници и започнал ремонти и подновяване на стари апартаменти. По едно време бил изправен пред фалит, но с помощта на парижката колония на българските буржоа и най-вече на Дими, бил подпомогнат със заеми, успял да се изправи и сега вече имал завидно материално положение. В предприятието му работели петнадесетина души персонал. Но главните му доходи вече идвали от покупката на стари сгради и апартаменти в Парижкия регион, на които правел генерален ремонт и ги препродавал. Самият той живеел в Шавии, община в границите на големия Париж, в южната му част, която заедно със западната била обитавана от по-богатите французи. Стоял настрана от политическата емиграция и дружал с тези пофранцузили се българи, чиито предшественици били “нотабилите” във Влашко. На 6 Февруари 1974 г. започнах работа в SAB (Анонимното сосиете за Батимана – Строежите). В първия ми работен ден Мануилов ме отведе до един от обектите с колата си, чийто багажник беше напълнил с материали, които разнасяше по шантиетата, изпълнявайки ролята и на контраметр (надзирател). В апартаментата, в който влязох, приключвах завършителните, бояджийски работи по обновяването му. Тук работеха двама алжирци – големият и малкият Миджуб. Мануилов ме представи и им каза да ми дадат някаква работа, като за начинаещ и си замина, за да продължи обиколката на останалите обекти. Големият Миджуб взе една стълба, даде ми една кофа с блажна боя и средноголяма четка и ме отведе на работното ми място в тоалетната, която беше със шпакловани стени и приготвена за боядисване. До къмобед минах първата ръка, след което седнахме да обядваме. Видях, че колективизмът тук не беше пуснал корени. Всеки работеше за себе си и всеки се хранеше от своето канче – кръгло, като нашите войнишки с капак или във форма на правоъгълен паралелепипед, състоящ се също от два съда, по-голям и по-малък, влизаци един в друг с гумиран капак. Наричаше се гамела, а съдържимото беше нещо готвено в долната част, което колегите притопляха в

тенекия на водна баня. В горната, по-плитката част имаше “второ” или някакъв десерт. След като се нахранихме и си взехме обедната почивка до един часа, ме оставиха да боядисвам радиаторите, показвайки как да разстилам боята с цвят на “слонова кост” в по-тънък пласт. Докъм пет часа приключих и тази работа и големият Миджуб ми обясни, че през нощта ще оставят електрическите печки с реотани да изсушат боята, за да ударим утре втората ръка. Измихме изцапаните си с боя ръце с някакъв разтворител и после със сапун и се сбогувахме. От висенето на стълбата или клеченето край радиаторите чувствах мускулна треска, но знаех, че след няколко дни тя ще премине и тялото ми ще свикне. Понеприятен беше мирисът на блажна безирена боя, който като че ли беше просмукал дрехите ми и аз все не можех да се освободя от него и през нощта. Ако кажа, че висейки на стълбата се чувствах като художник с четката, щеше да бъде лъжа, но си виках – нека да науча тънкостите на бояджийския занаят, пък после ще му мисля.

На другия ден продължих с втората ръка боя и когато към 11 часа приключих с кенефа, дойде Мануилов, погледна работата ми, после омазаните ми с боя ръце и запотеното ми лице и ме запита: върви ли? Отговорих, че ще тръгне, само ми трябва няколко дни, за да схвана чалъмите. Той обаче рече да се измия и да го последвам. По пътя ми съобщи, че е променил плановите си за моето трудоустрояване и е решил да ми даде по-чиста и по-подходяща работа. Искал да ме заведе при майстора електротехник, за да работя като негов помощник. Така в предприятието сме щели да бъдем екип от двама “електрисииени”. С колата отидохме до друг апартамент в същия XIII арондисман, в който работеха двама души. Електротехникът, към когото бях прикрепен, се казваше Турши Перовино, италианец, чийто френски беше почти толкова невъзможен, колкото моят. Другият - водопроводчикът Клод – беше двуметров френски дангалак с къдрава коса и добродушна физиономия на олигофрен. Турши беше нисък на ръст, слаб, силно мургав, също с къдрава прошарена коса, около петдесетгодишен. След като Мануилов даде разпорежданията си и напусна шантието, Турши ме заговори, но аз му обясних криво-ляво, че моят френски език е по-зле и от електротехниката, с която не бях на ти. Познавах я само на теория от университетските буквари. Турши се усмихна и ми каза да бъда спокоен. Разведе ме из апартамента, като ме запознаваше с терминологията. Така научих първите професионални думи, като “интеруптър” – прекъсвач или ключ, с който запалваха и гасяха осветлението, “приз” или контакт, “фил” – жица и т.н. Запозна ме и с френските наименования на инструментите, с които щях да работя на първо време: масет (чук), толе (длето), турневиз (отвертка) и други, които се поставяха в “кес а ути” - преносима тенекиена каса за инструменти, винтчета, шайби, дюбели (шеви) и т.п. След това той извади някаква голямоформатна тетрадка, от чиято среда изскубна десетина двойни листа. Покани ме да седна до него и с две химикалки – червена и синя – започна да рисува схемите на най-простите точки от една жилищна електроинсталация – електрически лампи и контакти. После ме заведе, за да ми ги покаже нагледно в апартамента, в който

още не беше отстранена старата инсталация, която щяхме да обновяваме. Нейните жици бяха скрити в “багети” над перваза. Това са дъсчени летви с канали, в които се поставяха проводниците. Каналите бяха два или три, с различна дълбочина и ширина в зависимост от диаметъра или по-скоро квадратурата на сечението на медните жици-проводници, които бяха в три различни цвята: синя - неутрална, червена - фаза и шарена жълто-зелена за земното. Отгоре те се покриваха с тънък дървен капак, който се заковаваше върху багетите с малки гвоздейчета с помощта на чукче (марто). След този първи урок, Турши ми повери разрушителната част. С длетото и чука започнах да свалям багетите в целия апартамент и когато приключих тази работа, часът вече беше станал 17. Работният ден завърши и ние свалихме нашето работно “блъ” (синия гаширизон), прибрахме инструментите в касите, които се заключваха и напуснахме шантието. Моят майстор, високо квалифицираният електрисиен Турши Перувино, при когото бях получил първото си “повишение” - бях станал “маньовр” (черноработник) и негов помощник - ме покани в отсрещното кафене да прием по един пастис (тип френска мастика, която поднасяха с лед и “караф” - кана с вода с която разреждаха 45-50 градусовия твърд алкохол в съотношение 4 : 1). След това Турши повтори почерпката и ме попита с каква заплата съм назначен. Казах му, че Мануилов е обещал по 1000 франка месечно, а той поясни, че това в момента е минималната заплата - СМИК (салер минимал). Самият той получавал 2500 франка месечно, което било най-високата заплата за електричарите, работещи в строителството. После се интересува какво съм работил в Румъния (тука често бъркаха България с Румъния или с Унгария). Обясних му, че съм бил шеф-програмист. Той подсвири и ме поправи “програмьор”, като каза, че тук със същата професия бих взимал два пъти колкото него, а ако стана шеф, ще получавам месечно 4 негови заплати. Турши предложи да потретим пастиса, но аз отказах, благодарих му за почерпката и се сбогувахме. По пътя изчислявах какви продукти мога да си купя с хилядата франка. У нас минималната заплата беше 80 лева. Понеже вече познавах много от цените на продуктите от първа необходимост, които влизаха в така наречената “кошница”, на чиято основа се извършваха процентните увеличения на заплатите за изравняването им с инфлацията, а синдикатите сключваха колективните трудови договори, направих съпоставяния със стандарта на българските “смикари”. Те послужиха по-късно за една моя статия със сравнения на френската и българска “кошници”. Багетата от 250 грама струваше 65 сантимта, докато килограм бял хляб в родината беше 36 стотинки. Следователно, килограм багети беше 2,60 франка. Изразен в бял хляб, цената на франка идваше по 15 стотинки, а 1000 франка бяха равни на 150 лева. Но “франзелите” у нас струваха по 30 стотинки, което “покачваше цената на франка” тройно и заплатата ми стигаше до 450 лева. Стремейки се да бъда максимално точен и убедителен със сравними “кошници”, намирах, че съотношението в стандартите на най-бедните тук и у нас (все още казвах у нас) е от порядъка на 1 : 3 - 4 пъти в полза на “новата ми родина” или реалният ми “доход” на общ работник се беше удвоил спрямо начални-

ческата ми заплата от 139 лева след удържките. Когато дадох въпросната статия за “Наш път”, Хаджията не беше съгласен и твърдеше, че разликите са много по-големи. Това обаче беше вярно само за началническите заплати, където разликата достигаше 10 – 15 - 20 пъти.

Вторият работен ден в качеството ми на помощник-електрикаджия беше в петък – края на петдневната работна седмица. Сутринта Турши ми обясни, че в новите инсталации вече не работили с багети, а прокопавали улеи в стените или в пода от електрическото табло до всяка от стаите (“пиес”) с консуматорите на ток. В улеите поставяли пластмасови гъвкави тръби (“ген”), замазвали ги с гипс, а през тях прокарвали захранващите стаята/помещението жици (обикновено от 4 квадратни милиметра) до една разпределителна кутия, от която с връзка (“домино”) се отвеждали пак в тръби жици за осветлението до интерупторите и лампите (1,5 милиметра “каре”) или до контактите за отопление (2,5 квадратни мм). Пак със същите инструменти започнах да прокопавам и улеите за тръбите. Работата вървеше спорно, когато постройките бяха стари – тухлени, измазани с хоросан. Не беше така обаче, ако трябваше да прокопавам улей за тръбата в бетона, но общо взето, къде по-бързо, къде по-бавно се справях с възложената ми работа и Турши беше доволен. На обед той ме покани в едно ресторантче, като ми обясни, че патронът, тоест Мануилов е длъжен да ни дава по 10 франка за обед, след като предприятието му не ни е осигурило “кантина” (стол за работниците). Поисках аз да платя обема, но той не даде да се издума и каза, че ще приеме поканата ми, когато започна да получавам редовна заплата, като ми каза, че по нашенски маниер Мануилов плащал “аванс” в средата на месеца, а остатъка – в края. После обясни, че “патронът” ги карал често да работят и в събота, но понеже отказвал да им плаща двойно, както било по кодекса на труда за празничните и почивни дни, той не работил и ме посъветва и аз да не приемам, с което се съгласих на драго сърце. Работният ден приключи неусетно. Предстоеше двудневен “уикенд” поради 40-часовата работна седмица. Когато се прибрах в квартирата, намерих бележка, забодена на вратата от съседката Цеци Балабанова: Катя Гюлеметова, с която бяха приятелки, ме канеше на обяд в неделя.

* * *

Точно в 12 часа в неделния ден позвъних на вратата. Катя ме посрещна, както винаги радушно. Освен нея, заварих някаква относително млада французйка - нито красива, нито грозна, с несъразмерно високо чело, което първо се набиваше в очи. Домакинята ми я представи като моя съмишленица – анархист. Дамата беше нейният психотерапевт, лекарка - д-р Ани (Офенбах?) и... стара мома. Очевидно, Катя не се беше отказала от идеята си “да ме задоми” и по този начин да реша битовите си проблеми... Беше се престарала с менюто. Поднесе ордьовър от съомга с водка, а “второто” беше задушен див заяк. Вдигнахме наздравици и започна някакъв разговор, от който виждах, че гостенката е посветена в моето житие-битие. По едно време ми каза, че съм й приличал на Троцки. Това навярно трябваше да бъде комплимент, а аз отвърнах, че сравнението е оскърбително за мен, от което физиономията на докторесата

се изкриви. Тя сигурно беше симпатизантка на “създателя на червената армия”, а Катя беше объркала анархизма с троцкизма. В това нямаше нищо осъдително – нали в наказателното отделение в Пазарджишкия затвор бай Ангел Держански, виден столичен адвокат, коскоджами държавен мъж, член на Постоянното Присъствие на БЗНС и министър в първото следдеветосептемврийско ОФ-правителство на Кимон Георгиев, беше забъркал къде-къде по-невероятен идеологически качамак. Той ми представи стария троцкист Димитър Гачев като “наш човек” – най-напред като “трайчокостовист”, а после като “левосектант”. Какво повече можех да искам от една буржоазка, но тя не беше никак глупава и усети конфузията. За да я замаже, гостоприемната домакиня, пусна като фон на разговора “Последните цигански гласове в Париж”. Нещо ми стегна гърлото, защото имах чувството, че възкръсват призраците на пустотата и на декаданса, от които избягах. Запалих си една цигара, като забравих да предложа на моята “събеседница”, но тя извади папироса от табакерата си и се самообслужи със златната си запалка. Разговорът се запече съвсем и усилията на Катя да го поддържа не срещнаха ответ. На мен не ми се говореше, нито ми се ядеше от задушения дивеч, който някога беше едно от любимите ми ястия. Двете минаха на френски, докато през главата ми се рояха най-различни объркани мисли. Към един часа се извиних със “страхотно главоболие”, отказах любезно предложените хапчета и почти неприлично се сбогувах с домакинята и нейната гостенка. Катя ме изпрати до вратата и на изпроводяк каза, че с дебелоглавието си ще тегля много и че просто не виждала как ще устроя живота си в чужбина. Усмихнах се неопределено, стиснах й ръка и заслизах надолу по стълбите. Беше хубав февруарски ден. Във френската столица снегът не се задържаше почти никога и аз продължих пеша разходката си по улиците “Молитор” и “Мирабо” до кея на Сена. От там излязох на авеню Джордж V, пресекох Шан-з-Елизе и по “Вашингтон” и “Монсо” стигнах до булевард Курсел, от който косо, под остър ъгъл, се влизаше в малката уличка “Шазель”, където на № 16 беше домът на Дими и Ивон Паница. Бях направил една почти тричасова разходка и когато се изкачих на шестия етаж, вече се свечеряваше. Запалих електрическата печка, захвърлих дрехите си на единствения стол и се изтегнах в широкия креват, загледан през прозореца на ниския таван към сивото парижко небе. Трябваше да организирам свободното си време и да не го разпилявам, както през днешния ден. Изправих се и погледът ми се спря върху оставеният на масата от слугата на Дими вестник “Фигаро”. Аз не заключвах стаята си – нямаше какво да ми вземат. Разгърнах вестника и още на втора страница попаднах на голяма статия за реакциите в СССР срещу изданията в Париж “АРХИПЕЛАГ ГУЛАг” на Солженицин. КПСС И КГБ организираха познатите още от времето преди да обесят Трайчо Костов сборища от Съюза(!) на съветските(!) писатели(!!!) до работните колективи в предприятията и колхозите, на които заклеяваха “изменника на родината (ИР) и идеологически диверсант (ИД)”. Авторът на статията допускаше, че ако не бъде разстрелян, писателят ще бъде унищожен в душегубките на някоя от описаните от него “съветски тюр-

ми”. Квалификацията ИР обаче ми подсказваше, че ще го екстрадират от “родината”, което за него, може би, би било трагедия, но за мнозинството “простые советские люди” си беше... мечта. Предположенията ми не закъсняха да се сбъднат. Само след няколко дни гръмна новината, че великият писател е бил арестуван и заедно с жената, децата и тъщата натоварени на самолет и изпратени “франко” Германската Федерална Република. Руската емиграция се надяваше да получи в негово лице мощна подкрепа, но както скоро се разбра, той странеше от нея и единствените контакти, които поддържаше, бяха с Никита Струве – неговият парижки издател на родния му език и внук на първия руски легален марксист, чието име носеше.

ИНТЕРМЕЦО: В ТОВА ВРЕМЕ, В КУХНЯТА НА КАНИБАЛИТЕ ОТ ДС (агентурни и “оперетни” мероприятия от 8.02.1974 до 19.03.1974 г.)

В “Сведение” от 8.02.1974 г. “мероприятието” е записало разговор между Климентина, Краси и Лазар Георгиев (ДОР “Кривогледият”) за публикуваната “Декларация на писателите по клеветническият материал на Александър Солженицин” (N.B.: По повод излязлия наскоро от печат “АРХИПЕЛАГ ГУЛАГ”, който имаше силата на тежкотонажна бомба.) Красимира пита и Динеков ли я е подписал? Лазар се интересува Климентина чела ли е вестника? Смеейки се тя му казва: “Ужас”, а той: “Злостен клеветник на народа и Родината”. Климентина отговаря, че е възмутена и потресена от това, че нейният “скъп научен ръководител” я е подписал. Само преди два дни скимучил пред всички, които са се обаждали: “Ах, колко неприятно, колко лошо и непочтено, ах, така не бива, това не трябва да се прави” и след всичко подписва. Тончо Жечев също е подписал. Лошото е, че те не са чели книгата и нямат за нея никаква представа, а сега се подписали против “идеологическата диверсия”...

Лазар й казва, че нейният шеф е подлец по природа, а и Тончо Жечев... Нарича ги отрепки. (N.B.: А как би трябвало да се квалифицира видният академик Д.С. Гъзолизачов, който след 8 години щеше да напише 80-странична “Агиография” по случай кончината на “голямата българска учена” Люсиен Тодор Живкова?)

Климентина се оплаква на Краси, че са изхвърлили книгата й от издателския план на Института, без да й дадат никакви обяснения. Ходила при директора Божков и той й казал, че няма да се печата. (N.B.: Що за “скимучене” е това, след като искаш да се свалят бариерите пред “идеологическата диверсия” и очакваш да те печатат. Каква е тая “Хем душата в Рая, хем...”?).

След всички тези “прихванати” от копоите разговори “по един естествен начин” е последвало “Предложение” за изселване на Климентина Илиева Константинова по член 14, буква а от УНМ (не е Унамуно, а Указ на “Народната милиция”). След описание на родословието и житието

й, следват мотивите от около ½ стр. Те са фалшиви или са й лепнали някои от моите “злодеяния”, като установяване на връзка с Катрин Лвов и внасяната от нея забранена литература. (N.B.: Катята, както вече споменах, е била изгонена от СССР през 1967 г., а Климентина замина за Ленинград през 1968 г. и следователно запознанството им не би могло да се състои там. С нея се запознах аз, като й предадох писмото от Оля Лихачова и й поръчвах книги и вестници, към които у Климентина се създаде интерес впоследствие и то далеч не към всички. Следователно, тази литература и унищожението й от Пеев след бягството ми засяга само мен и не може да бъде вписана в “актива” на бившата ми съпруга! Пеев, записан от копоите като мой “съидейник”, което е пълен абсурд, бил “изпратен на Белене за минала и настояща дейност.”

В дома й – продължават копоите в “предложението” - се провеждали срещи със “съидейници и се правят политически оценки и коментари”. Посещавали я вражески елементи – **съидейници** на съпруга й, **като лидерът на легионерите Петко Чолаков**, който предложил помощта си, “разказвали се вицове по адрес на отговорен партиен и държавен ръководител” и накрая пред следствието проявила неискреност...

Останалата, далеч по-голяма част от “предложението” (около 2 ½ страници) се занимава с родата и делата на съпруга й ГКГ. Баща му “бил в миналото привърженик на фашистката власт и заедно с майката и брат му били вражески настроени към Народната власт”. (N.B.: Как да не им е*еш майката на такива прогресисти, които отгоре на всичко изискват любов към властта си!)

Връщайки се към далечното минало, копоите са увеличили “терористическата” ми организация на 12 души (колкото са били христовите апостоли), които “предвиждали да поставят отрова във водохранилището на София и да убият прокурора Петрински.” (N.B.: Като че ли не е достатъчно, че ще го тровим, ами трябва и да го убиваме повторно!) За тази дейност на Константинов и още двама членове на групата прокурорът поискал смъртна присъда, но тя била заменена с 20 години затвор, защото защитата представила документ, че ГКГ е болен от шизофрения... След излизането си от затвора веднага е отпочнал да развива вражеска дейност и възстановил връзките си със своите съидейници: анархисти, терористи, троцкисти, легионери, бивши членове на БЗНС (о), монархисти, белогвардейци и пр...”

“По проверени данни се установи, че ГКГ е написал мемоари (?) за общественострой в СССР и НРБ, които чел пред свои съидейници и приятели (N.B.: Очевидно става дума за писмото на “Абел”). Сравнява БКП с фашистката партия на Мусолини (N.B.: По-скоро съм ползвал данните на генералния секретар на италианската компартия Луиджи Лонго, които съвсем не говорят в полза на БКП) и предрича края на общественострой в СССР, НРБ и целия соцлагер, като в подкрепа на концепцията си сочи опитите в Унгария, Полша и Чехословакия да се реставрира режимът там. Възмущава се от оказаната помощ на Унгария и Чехословакия от съветската армия и страните-членки на Варшавския договор.” (N.B.: Като че ли предричанията ми се оказаха повече от верни и точни, само

че, вместо да ме изучават в своите партийни школи/налбантници, копоите оставиха на своите полуграмотни висши полицаи да ме “рецензират”. Така им се пада!!!)

Предложението на шефа на VI-о у-ние на ДС, генерал Петър Стоянов завършва: “Изхождайки от това, че Константинова е непоправим враг на Народната власт и поради това, че се явява обществено опасна, предлагам да бъде изселена в гр. Дулово за 5 /пет/ години. (N.B.: Макар че съотношението на страниците в предложението, посветени на ГКГ и бившата му съпруга са $2\frac{1}{2} : 1$ и 5 към 1 за обвиненията, ”Документът” е заверен, съгласуван и утвърден от цяло съзвездие инквизитори: зам. главният прокурор генерал Капитанов, зам. министърът на вътрешните работи генерал Савов, Варадинов - зам. началник на столичната ДС и обертгрупенщурмбанфюрера на МВР Гр. Шопов, като подарък от копоите на връх рождения ден 13.02.1974 г.

На 15.02.1974 г. “Предложението”, придружено от Заповед за изселване от същата дата и от протоколите за разпит от 90 листа (N.B.: Които не видях никога!), е изпратено до началника на окръжно у-ние МВР – Силистра от началника на V отдел на VI у-ние полк. А. Ценов, който го предупреждава, че “съпругът й ГКГ е активен анархист и терорист, сега беглец, намиращ се в Париж – Франция, който може да изпрати лице или фалшив паспорт, с който Климентина Илиева Константинова може да бъде изведена зад граница.”

На 18.02.1974 г. Карабожиков докладва на Ценов за извикването на Климентина в I-во районно у-ние на МВР и прочитане на заповедта за изселването й за срок от 3 години. “Константинова се смутила много и видоизменила външния си вид”. На поставените от нея въпроси, сред които: “Възможно ли е да се прилага такава мярка за две “книжки” на Солженицин, които е прочела?”, й обясняват, че не могат да дадат отговор и й “припомнят, че тя трябва да изпълни наложената административна мярка в 5-дневен срок. В противен случай ще я откарат под стража. (N.B.: Което би било много по-достойно, отколкото като добиче, което отива само в салханата.)

На 19.02.1974 г. агент “Струмски” донася за разговора си с Георги Василев, който “казва, че работи в секретен институт, приятелката на Пеев Красимира – в идеологически център (БТА), Климентина и други също и никак не било сигурно, че няма да загубят работата си, жителството и сигурността на семействата си.” (N.B.: Някои си загубиха живота, но от това да ви заболя корема?)

Може би най-пресният и сериозен мотив, който е наклонил окончателно везните в полза на полицейската мярка “интерниране” на Климентина Илиева Иванова, е следното “конспиративното писмо”, което тя е изпратила на адрес:

M-Ile Thibault / 14, Rue Van Loo / Paris 16-eme / France, даден ми от Ценко Барев:

“Приемете нашите сърдечни поздрави и благопожелания. Надяваме се,

че сте добре и ще ни се обадите чрез Theodor (братът на Мики). Ние все още не сме се оправили напълно, но здравето върви към подобрение. Страданието е хронично, но не е опасно за живота. Пиер все още е в санаториума. Нека Андре (ГКГ) да се обади на вуйна си и изобищо да й се обажда редовно, защото тя се тревожи извънредно много за него и мисли непрекъснато.

Искаме да сме уверени, че сте добре и здрави. Това е важно за нас.

Приемете прочее нашите най-сърдечни поздрави – на вас и на цялото Ви семейство от всички ни.”

Фотокопии от това “конспиративно” писмо заедно със обяснението от зам.-н-ка на Първо Главно Управление ДС (на шпионите) е изпратено и до VI у-ние ДС:

Писмото е на Климентина Иванова. То е “адресирано до френски гражданин, но е предназначено за съпругът й, понастоящем ИР (изменник на родината), живущ в Париж. Писмото е прихванато от наш агент и ще бъде изпратено по пощата от Копенхаген за което беше уведомен др. Копаров (зам.-н-к на VI-о)”.

(N.B.: Писмото, писано в началото на м. февруари, е изпратено чрез “научния” сътрудник на ДС - Пиринка Пенкова, З.А. (задграничен агент) на ПГУ ДС, омъжена за холандец. Както е известно, на всички бракове със чужденци е кумувала ДС.)

На 4 март 1974 г. зам. н-кът на VI-о полк. Ив. Димитров утвърждава “Предложение за закриване на ГДОР “Анархисти”. В него се припомня, че ДОР “Терорист” е открито на 22.11.1972 г. срещу ГКГ по повод предаването на две снимки на Катрин Лвов с цел изготвяне на фалшив паспорт, с който да напусне НРБ. (N.B.: След 9 месеца, колкото трае една бременност, ГКГ напусна НРБ без паспорт.) Следва: “От проведените агентурни и технически мероприятия ДС установила, че ГКГ е в много близки отношения с Петър Пеев и Севдалина Панайотова, която била интимна приятелка на Пеев, а той пък бил съпроцесник на Константинов от 1953 г.. (N.B.: Голям праз!) В резултат на получените данни (N.B.: Кои данни бе, шебек!) ДОР “ТЕРОРИСТ” прераства на 15.03.1974 в ГДОР “АНАРХИСТИ”. (Прибавени са още двама “анархисти”, с които нямам и не мога да имам нищо общо. Само затова този идиот трябва да бъде съден или... скопен за обида!!!) Копоят пише, че съм “се събирал с белогвардейските “Комари”, предавал литература с антисъветско съдържание и сме отправяли злостни закани по адрес на обществеността в СССР и НРБ.” Следват сексуалните фантазмагории на Севдалина с нейния “кръжец за идеологическа диверсия” с поп Фори “Светулката” и лектор “Третият Фюрер” - Пеев. И понеже ГКГ избяга, Пеев е изселен в Белене, а Севдалина арестувана, разследвана, разобличена по местоживееене и по месторабота и направила пълни самопризнания, е освободена поради бременност”. Шебекът не казва, че Севдалина е пометнала по време на “следствието”, но предлага с чувство за изпълнен дълг ГДОР “АНАРХИСТИ”, което се състои от 13 тома, да бъде снето от отчет и

томовете предадени в архива... Свляянето му в отдел III ДС, обаче, не означава, че “разработването” на ГКГ от VI-о, ПГУ и ВГУ е прекратено. Както му беше казано от агента “Емил” на ново-“демократизираните служби” – наследници на ДС, то ще продължи и след смъртта му. Последният “Документ”, с който разполагам е на “НСС” (национална служба за сигурност) от месец март 2007 г.

Въпреки “свляянето от отчет” ДС продължава да се занимава с изселения на о-в Белене Петър Пеев, който изпраща над 30 молби до всички инстанции, включая и “Светия синод” на БПЦ. С тях той иска да докаже своята невинност, но тя е последното, което интересува копоите.

В справка от 19.03.1974 г. те пишат: “Държи се нахално, изпълнен с злоба и ненавист към онези мерки, които Партията и Правителството провеждат за укрепване на пролетарската диктатура... Поради тези причини и че не се поправя, всичките му молби са оставяни без последствие”.

НА “ТРУДОВИЯ ФРОНТ” В БИТНОСТТА МИ НА ЕЛЕКТРИСИЕН СЗ .НОВИ ИМПРЕСИИ, РАЗМИШЛЕНИЯ И ВНЕЗАПЕН ЛЪЧ НА НАДЕЖДА

Апартаментите, чиито електроинсталации подновявахме с Турши Перувино, бяха от гарсоньера, която тук наричат студио, до пет и повече стайни, разсети из цял Париж и предградията му. Преди да започнем нов обект, ние получавахме адрес от Мануилов и всяка сутрин се озовавахме на него. За придвижването си използвах обществения транспорт. Схемите и понятията в моята “занаятчийска тетрадка” се увеличаваха и аз напредвах в електрификацията на жилищата. Попадах на всякакви собственици, от всички слоеве и професии на френското общество, но преобладаващата клиентела на “нашия” чорбаджия беше от нисшите и средни слоеве на “средната класа”. Обикновено при генерален ремонт жилището биваше опразнено от всякакви вещи, но имаше случаи и на частични поправки, например само в кухнята и сервизните помещения. В спалнята и всекидневната багажите си стояха на местата и тогава най-много ме привличаха библиотеките и полиците с книги. По тях си съставях определено мнение за обитателите.

Работата не беше никак сложна. Както щях да кажа по-късно, всяка средноинтелигентна маймуна можеше да я овладее за две седмици. Скоро тя ми стана скучна и аз я вършех механично, мислейки си за проблемите, които ме интересуваха и за статиите, които пишех ежесечно за “Наш път” и “Бъдеще”. Лека за научаване, тази работа не беше от най-леките за изпълнение и често завършвах работния ден по-изморен от впрегатен добитък. Отношенията ми с Турши бяха безконфликтни, той ми помагаше да науча новите операции с някакво задоволство и не криеше “тайните на своята професия”, сред които най-голямата беше изработването на електрическото табло в жилището. Нищо особено, само трябваше да се внимава с жиците от по 10 квадратни милиметра (фаза, нула и земно), които щяха да се свържат с тройната колона на сградата, за да бъде захранен от електрическата мрежа целият апартамент и да се заземят всички контакти. Тези дебели жици се отвеждаха до таблото, върху което се разполагаха електромерът, прекъсвачът на тока за цялото жилище и бушоните за отделните стаи с различните консуматори на ток: осветление, отопление, кухненска печка и т.н. Фазата и нулата отиваха до входа на електромера, а от изхода му излизаха две жици със същото сечение, които го свързваха с общия прекъсвач. От неговия изход вече излизаха толкова двойки фази и нули с различни сечения до бушоните, към които водеха жиците на различните стаи с консуматори на електричество в апартамента. Когато всички тези връзки биваха направени, идваше редът на свързването с колоната на сградата и изпробването на всеки контакт и осветително тяло. Това беше завършителната операция. Обновената електроинсталация беше готова за предаване на собственика за експлоатация.

Средно за един обект, с изключение на по-големите, отделяхме по пет до седем работни дни на майстора и неговия чирак, тоест моя милост. Освен новите квартали, които опознавах при това местене от шантие на шантие, аз се запознах и с останалите наемни работници в Мануиловото сосиете. Русо беше “чист французин”, като Клод, специалист в поставянето на фаянсови плочки и измазването и шпакловането на отделните стаи с гипс. В последната операция той беше някакъв виртуоз, който свършваше заглаждането на една стена с невероятна скорост и беше истинско удоволствие да го наблюдаваш. Общият работник, когото Мануилов изпращаше в помощ на отделните майстори, беше също алжирец, като двамата Миджуб и се именуваха Бензауи. Испанецът Франциско беше специалист по поставянето на тапети, а Миран – дърводелецът беше арменец от Истамбул, който, както разбрах, се връщал всяко лято при близките си в “Цариград”, минавайки с колата си през България. С него, може би като “комшии”, станахме най-близки и приятелството ни не прекъсна и след като той напусна Мануилов и си отвори собствена дърводелска работилница. Така можех да наблюдавам живота и поведението в тоя малък микрокосмос на “интернационалния пролетариат”. Установих, че реалната картина беше доста по-различна от идеологическата. Всички тези работници, дошли от различни страни и континенти, бяха съвсем далече от мисълта за една революционна борба. Общото при всички беше ненавистта към Мануилов, който ги експлоатираше безмилостно и заплащаше труда им с надници, възлизали на една трета от заработеното. Втората трета отиваше в неговия джоб и последната - в държавната хазна под формата на данъци и застраховки на работната ръка. Знаейки общия брой на работниците и средното им възнаграждение, можеше лесно да се изчислят доходите на един предприемач. В САБ ние бяхме десетина души, чиято “средна заплата” възлизаше на около 2000 франка. Тоест, печалбата на Мануилов беше около 240 000 франка годишно, колкото по това време струваше един 4-5 стаен парижки апартамент. Продължавах да работя “на черно” при него и през пролетта той повиши заплатата ми на 1300 франка при инфлация от 1 – 1,5 % месечно.

При едно посещение у Катя Гюлеметова се запознах с брат ѝ Кольо Дишков, който бе дошъл от Франкфурт. Той беше архитект, германски зет, гражданин на Федералната република и социалдемократ. Заварих също и сина ѝ Борето Гюлеметов, дошъл от България на гости на майка си. Както разбрах, беше станал партиен член. За да не се връщам повече към него, ще кажа, че след 10 ноември 1989 г. Борката Гюлеметов влезе в социалдемократическата партия на д-р Петър Дертлиев, когото изостави, щом звездата на Доктора залезе и се прехвърли или бе “командирован” в демократическата партия на Стефан Савов. Като виден “седесар” беше назначен за кмет на “Оборище” - една от 24-те столични общини. Там го заварих след завръщането си, когато с моята приятелка и жена Живка живеехме в апартамента ѝ на улица “Васил Друев” в същата община. Понеже беше тесен, посетих кмета и му поисках разрешение да покрия част от терасата, за да имаме още една или две

стаи. Той обеща, но не свърши нищо, защото такива промени в сградите били забранени... Малко по-късно, когато четириетажните кооперации отвъд канала при театър “Трудов фронт” се превърнаха в осем етажни, макар това да беше абсолютно забранено според сградоустройствения план на този район от столицата и закриха хубавата гледка, която имахме от терасата към позлатените кубета на “Александър Невски”, разбрах, че всички “забрани” подлежат на анулиране, ако полагащите се на кмета финикийски знаци не се изгубят... След кметуването, чиито тънкости, както казваше, бе усвоил, младият Гюлеметов се запиля някъде с натрупаните рушвети, за да ги консумира на спокойствие. Навярно – отвъд океаните, които обграждаха Евразия.

* * *

Някъде през пролетта на 1974 г. освободиха мамзел Лвов от затвора в България. Получила адреса ми от разгневената си майка, Катята ме посети на тавана и ми предаде, с много икономии, новини от техния процес. С Климентина не са се виждали, защото след освобождението ѝ била съпроводена от чекистите до летището и натоварена на самолета до летище “Орли”. Тя не знаела и за интернирането в Дулово. Все пак можах да разбера, че провалът им е дошъл от непредпазливостта, за да не кажа “наивността”, на двамата Макаровци, които използвали официалната поща за... разпространение на нелегалната литература, която нейният годеник – софийският Владимир и неговият стар приятел Федосий Беляковски, раздавали на “доверени приятели”. Копиите следели циркулацията на книжнината повече от две години, преди да изщрака капанът. Катрин не беше твърде словоохотлива относно разпитите, на които е била подложена за връзките ѝ с мен, но беше доволно изплашена. Общо взето, по време на следствието пропяла и казала повече от това, което е знаела, но благодарение на натиска на тогавашния френски президент Жорж Помпиду, отгървала подвеждането под параграфа за шпионаж. Преди ареста, неподозирайки нищо, тя ми разказа за срещата, която е имала с мама и тате и за тяхната радост, след като научили в началото на август, че съм се измъкнал невредим. Процесът завършил с присъди съответно 5 и 3 години за Макаров и Беляковски и 4 за нея, от които тя бе излежала 8 месеца, включая предварителния следствен арест. Тогава още не знаех, че благодарение на бръщолевенията ѝ пред кръжащите около групата им белогвардейски доносници по повод изпратените наши снимки за фалшиви паспорти до брата на Стефан Вълков в Австралия, копиите са превърнали още през 1972 г. наблюдателното дело срещу мен ДОН “Анархист” в “разработка” ДОР “ТЕРОРИСТ”...

Както и да било, обвиненията на майка ѝ, че Катя е пострадала заради мен, бяха свалени от собствената ѝ дъщеря и нейното отношение претърпя коренна промяна. Често бивах канен у дома им в Брюнуа, където живееше със стария граф Лвов – техен баща и дядо, където имах възможност да се къпя във ваната по веднаж на седмица или две. Майката, която не бе успяла да се дипломира, работеше като анестезиолог в една болница в Монтаржи и веднаж ме замоли да оправя силовата електроинсталация в кухнята на студиото ѝ, което аз свърших с готовност. В знак

на благодарност тя ми подари три бутилки шампанско, което струваше почти колкото надниците ми за една седмица тежък труд и които аз не исках да взема, но Наталия Лвов ги набути в торбата-еднодневка, с която не се разделях. Бих бил къде-къде по благодарен, ако ми беше подарила един глинен “супник”, пълен с прочутото френско “пате кампань” (превъзходен плебейски пастет), за подсилване на сутрешните ми закуски, още повече, че към шампанското аз се отнасях като към лимонадата, но откъде да знаят разжалваните графини и графове що значи хроничен глад.

* * *

Както казах, работейки, водех разни бележки или скицирах статии. През април Хаджията помести черновата на “Марксизмът социализъм ли е?”, която не беше готова за печат, защото исках да я редактирам, но той каза, че и така бивала. Не беше придирчив към собствените си писания и тези на сътрудниците. Техните “поправяше” до безобразие. Себе си считаше за талантлив журналист и беше трудно да го разубедиш. Наблюдавах го как съчинява. Слушаше радиоемисиите, после сядаше пред пищещата си машина и “коментираше новините по анархистически”, тоест пишеше каквото му хрумне или падне на калема в момента. Маниер, с който не бях съгласен, дори само от уважение към читателите. Казвах му, че даже дядо Толстой е преписвал “Война и Мир” седем пъти, но той считаше, че в нашата “забързана епоха” пиленето на време е лукс и още с първата ми статия ме постави пред свършен факт. За в бъдеще трябваше да внимавам и да му предавам само онова, което считах готово за печат, но и това в повечето случаи беше безполезно, защото си позволяваше всякакви “корекции” – идейни или “литературни”. Затова започнах да съхранявам оригиналите на предаваните му материали, за всеки случай. Разбира се, от това не правех драма и този му “редакторски” приъм не стана повод за сблъсъци. По-скоро от негова страна имаше ропот по отношение на статии, които бяха в дисхармония с неговата линия и не подлежах на никаква “корекция” – те трябваше да се приемат или отхвърлят изцяло. Често това, което Хаджиев отказваше да помести, давах на “Бъдеще”. То ми служеше като резервен окоп срещу неговата цензура, но по-късно това обстоятелство щеше да бъде използвано, за да ме обвини в “политическо сътрудничество”, макар точно той да бе идеолога на “сътрудничеството с левите сектори в емиграция или у нас” – нещо, срещу което аз бях и оставам категорично ПРОТИВ, защото разглеждах всички политически образувания като враждебни на нас, ембриони на държавността. Противоречията помежду ни щяха да дадат своите неприятни резултати 12 години по-късно. Засега, макар и със скърцане и въпреки различията, за които ще става дума на различни места в тези спомени, ние водехме идейната борба срещу болшевизма заедно. Постепенно той ме запознаваше с различни свои приятели и познати от българското и международното анархистическо движение, предимно сред испанските емигранти от 1939 г., свързани с Федерика Монсени, с която и с мъжа ѝ Иглезиас поддържаше най-тесни връзки.

Чрез моя по-възрастен адаш Георги Хаджиев срещнах и инженер-хими-

ка Кирил Радев, за когото бях чувал още в България от Гачев, който ме бе упътил към него в случай, че се окажа в Париж. Той сътрудничеса под псевдоним в “Наш път” и пишеше икономически коментари в подчертано прокапиталистически дух. При нас Радев бе дошъл от марксистите-тесняци около “Дядото”, а във Франция бе емигрирал след събитията през 1925 година. Имаше широки връзки с хора от всички хоризонти. Познавал се е лично с Шейтанов и Васил Икономов и не криеше своята неприязън към последния. Кирил Радев беше едноок. Разказваше се, че по време на Втората световна война се позвънило на вратата му и когато погледнал през шпионката, изстрел от револвер го съборил на пода в антрето. Разминало му се “само” със загуба на лявото око. Той ме запозна по-късно със секретаря на Троцки Пиер Франк, към когото ме бе насочил още Гачев, в случай, че успея да мина успешно границата с мемоарите му. В Париж Киро, както го наричаха, се е препитавал чрез собствена химическа лаборатория, в която са работили и някои от емигриралите “след 9-ти” анархисти. Абсолютно скептичен относно една бъдеща революция, Радев се беше интегрирал в “пазарното стопанство” и превъзнасяше и пренасяше неговите “принципи” в задграничната ни журналистика. За да завърша образа му, макар че в повествованието ми пак ще се срещнем, ще добавя казаното от Ценко, което може и да е преувеличено, че според Киро Радев Георги Димитров имал главата на “римски цезар”. Няколко години по-късно той почина. Отидохме на погребението му с неколцина български анархисти и в това, което следва, няма никаква доза преувеличение. В ритуалната зала заварихме ковчега му, обграден от 6-7 франкмасони, които бяха в своите униформи с някакви шапки, престилки и ешарпове. Хванали се през раменете, те се въртяха около трупа на своя “брат”, говореха нещо неразбираемо, като да му поръчваха какво да отнесе в “отвъдното”. Някои от приятелите, останали до края на церемонията, разказваха, че “фармасоните” не допуснали никого до покойника. Хаджията отсъстваше, той беше в своята “лятна резиденция” в село Еус до испанската граница, а аз и Иван Дръндов напуснахме погребението по средата – Иван с възмущение, а аз с насмешка.

Други, минаващи през Париж наши приятели-емигранти, с които се запознах, бяха д-р Петър Митев от Швейцария и Димитър Стоилов от Западен Берлин. Те бяха взели участие в Испанската гражданска война, откъдето се знаеха с Георги, но, за разлика от него, не се бяха връщали в “родината”, а останали в емиграция и след като получили политическо убежище, се “натурализирали”, тоест приели гражданството или поданството на съответната страна. Хаджията беше станал “французин” пръв от хората в парижката организация. “Възроден, след светото кръщение” той бе станал Жорж. Друг от същата категория беше Владо Георгиев от град Перпинян в Южна Франция. Разговорите с всички тези нашенци, които бяха напуснали отдавна България, се въртяха около нея и приятелите, с които се знаеха преди да я напуснат. За жалост не можех да им кажа нещо обнадеждаващо и оптимистично, нито те на мен. Беше време, в което от двете страни на “Железната завеса” се размишляваше и

разговаряше открито или под сурдинка “за идеите”, но “знамената бяха свити” и акциите отложени за една “по-благоприятна международна обстановка”. В края на краищата, това може би беше нормално поведение за хора, чиято средна възраст е над 60-те. Печалното е, че младата генерация отсъстваше, а доколкото от време на време се весеха някои новоизбягали от България нейни екземпляри, те като че ли бяха... изгнили приживе. В България, от която се бяха измъкнали като кучки от... или в “новото им отечество”, Социалният въпрос изобщо не ги вълнуваше. След всичко, което XX век сервира на човешкия род, беше настъпило време, което най-мекото може да се нарече “Епоха на конформизма”. По-късно си мислех, че и в историята навярно има “Черни дупки” и ние бяхме попаднали в една от тях. В такива епохи тези, които имаха воля и готовност да положат усилия, за да излязат от там, се свиваха до едно незначително малцинство, което не можеше да достигне критичния минимум, необходим за резултатни дестинии.

Тези мои настроения се подсилваха от срещи с хора, които някога са били изпълнени с кураж и с една почти религиозна вяра в “Социалната”. Разбира се, отчаянието, разочарованието или опортюнистическото мислене не бяха характерни само за нас българите. Видях го, когато Хаджията ме запозна с испанеца Диего Камачо, който на 15-годишна възраст беше станал боец от Колоната на Дурути, а по-късно и негов биограф с псевдонима Абел Паз. Това го беше белязало за цял живот. Във Франция Камачо работеше като печатарски работник, имаше изключително богата библиотека с книги, посветени на анархизма, гражданската война и социалната революция в Испания и сам беше автор на няколко, сред които и споменатата биография на неговия кумир Дурути - “Въоръженият народ”. Тя бе претърпяла повече издания и беше преведена на много езици. Опитите ми обаче да го заговоря за революционната перспектива очевидно го дразнеха. Той мислеше, че историческият момент, в който анархизмът е можел да победи, е изпуснат и поне в обозримо бъдеще няма на какво да се надяваме. Съвсем се нервира, защото му изглеждаше неубедително, когато казах, че една универсална и интегрална трансформация на обществото в посока на свободния комунизъм, както испанците наричаха анархокомунизма, не може да зависи от случайности и моментно стечение на неповторими благоприятни условия. Реализацията на нашия идеал няма да бъде резултат на мутации от рода на тези, които раждат нови видове, а е в генералната посока на еволюцията на човешките общества. Испанската революция е само една стъпка в посока към бъдещето и че каквито и временни спирания и връщания по пътя към него да има, то ни принадлежи. Независимо от времето, което ни дели от нашата революция, тя си остава необходима за спасението на човечеството и поради това и много други обективни фактори и причини – неизбежна и без алтернатива. На саркастичния въпрос “И кога ще стане това?” отговорих, че пред нас е цялата вечност, но не мисля, че ще ни се наложи да чакаме толкова дълго – историята е приела вече своя неравноускорителен ход и сроковете се съкращават многократно в сравнение с изминалите векове от строежа на пирамидите насам. Тия ми

разсъждения го накараха да стане жлъчен, но без това да ме смущава, му казах, че ако не дочакаме развързката, това няма да бъде трагедия. Важното е да бъдем постоянно и достатъчно добре подготвени, за да съкратим броя на крачките в грешна посока и страданията на милиарди. Тогава, ако не ние, следващите генерации ще живеят в обществото, което е наша цел. Наш дълг е да им предадем нашия опит. Нещо от него може да им бъде от полза. Това разсърди съвсем Диего, след което не сме имали разговори на тази тема. Още повече, че моят “френски” никога не ми позволи да направя едно необоримо, аргументирано и логично изложение на възгледите си... Оставих го да съпреживява в книгите си “пропуснатия звезден миг” на испанското анархистическо движение, завършил катастрофално с победата на франкизма.

Пак в тази първа година от моята емиграция посетихме с Хаджията дома и на французина Марсел Боди – марксист-болшевик в младостта си, близък на Ленин и Троцки, той беше живял по време на революцията и след нея до 1927 година в СССР. Боди е бил съветски дипломат от екипа на “мадам” Колонтай в Швеция. По-късно, след разочарованията си от политиката на ВКП (б) и особено на Сталин, той напуска Русия и се приближава до нас. Във Франция се занимаваше с преводи от руски, сред които не малко работи на Бакунин. Беше написал и автобиография, за да сподели с читателите личния си опит от преживяното през десетилетието 1917 – 1927 г. “в страната на Съветите”. В този отрязък от време беше впечатлен силно от смазването на Кронщадското въстание от червената армия, което засилило неговите съмнения в пролетарския характер на маркс-ленинизма. По времето, когато се запознахме (1974), той беше около 80-годишен, с бистра памет и жив интерес към ставащото в света. Когато разказах за нашия процес и взривяването на статуята на Джугашвили-Сталин, в очите му заиграха живи пламъчета... Така постепенно се увеличаваше кръгът на познатите ми, за част от които ще стане дума и по-нататък.

* * *

Скирда ме беше запознал с Мишел и с неговата приятелка Ани, които бяха анархисти от... “Интернационалът на ситуационистите”. Тяхното кредо се основаваше върху една амалгама от анархизма и марксизма, чийто идеолог беше Ги Дебор. Целта им беше свободният комунизъм, но анализите на капитализма и мотивировката на бъдещата революция се базираха на марксовата критика на стоковото стопанство и капитализма. Стратегията и пътят до идеала, който следваха, така и не ми станаха ясни. Новите ми познати обвиняваха испанската СНТ за нейния опортюнизъм по време на гражданската война и революцията, но не предлагаха никаква алтернатива и се задоволяваха със злобна и на моменти цинична критика на ролята им през 1936 – 1939 година...

С тях се видяхме отново на първомайската манифестация през 1974 г. Там за пръв път взех участие в “анархистическо шествие”, в което, освен милитантите на Френската Анархистическа Федерация (ФАФ), имаше и всевъзможни остатъци или отблясъци от “Великите майски събития” в Париж през 1968 г. (по-точно - субпродукти от всеобщия разпад на

днешното общество или неговата “човешка пепел”). С манифесантите вървяха и малки 15–17 годишни “Гавроши”, с черни знамена върху пръти на раменете – байраци с размери на половин пешкир. Те се спираха и скандираха: “Долу работата!”. Лозунгът им беше верен с едно малко уточнение, нужно, за да го направят разбираем за придружаващата ги успоредно с колоната публика по тротоарите: “Долу наемния труд!”. Може би и в днешното общество не трябваше да се работи за капитала и държавата, които те бяха обявили за свой враг; но щяха ли да имат куража и интелигентността да оберат някоя банка, без да ги закопаят доживотно в “Санте” или някой от другите затвори на V-ата република? Заедно със шествието, стигнахме до площада на Бастилията. Някога санкюлотите бяха побили тук табела с надпис: “ТУК ЩЕ СЕ ТАНЦУВА!”. И наистина, днес ние танцуваме от сутрин до вечер върху шантиетата, което не се различава особено от танеца ни по дигата в Белене... Пред колоната, превърнала се в неголям митинг на площада, където някога е била крепостта затвор, оратори държаха речи, които не разбирах добре. В този ден, по различни маршрути към различни площади се придвижват всяка година привърженици на компартията и нейния синдикат СЖТ, създаден някога от френските анархисти, социалисти и троцкисти, заедно с отцепилата се от СЖТ “Форс Увриер” (Работническа сила). Отделно дефилираха групи на “екстрем гош” (крайната левица), маоисти, които скоро щяха да изчезнат след смъртта на “най-червеното слънце” и “великия кормчия” Мао, както и най-невероятни други левичарски фракции... След речите и разотиването на манифестантите, влязохме в едно бистро да хапнем по един сандвич с чаша бира. Мишел ми даде номера на своя телефон, за да си насрочим среща и поговорим спокойно и проторно. Каза, че имали възможност и са готови да ни помогнат в отпечатването на всякакви пропагандни материали. Може би “от тази трънка щеше да изскочи заек”? Като се разделихме, почувствах пак да ме обхваща тъга. Тя не беше резултат от “носталгия”, а по-скоро от картините на днешната манифестация, която се охраняваше от... полицаи. Вместо да се бият, “пазители на реда” и “революционери” вървяха един до друг с взаимен респект. Всичко беше доста по-различно от представите ми и ми стана мъчно за годините, прекарани в затвора. Но не в смисъла, който би вложил днешният читател в написаното: когато казвах, че те са най-хубавите от живота ми, това може би се дължеше между другото и на младостта – там бях от 19-те до 29-те си години. Възможно е; но е вярно и другото: аз влязох в преизподнята на болшевиизма, както факлоносец влиза в мрачните подземия. Моите размислиения и дела, целият ми живот до този момент, колкото и кратък да беше (казвам пак, че бях на 19 години!) ме бяха подготвили за моето, в известен смисъл доброволно, слизване в ада. Бях готов да премина през всичките му кръгове, ако още в първите нощи след присъдата палачите не ме отпратеха към “ясните звезди”, които следовникът на Виргилий виждал само в края на всяка една от три глави от 33-те в трите части на своята “Божествена комедия”... А сега? Какво правех сега при малките манифестанти, надхвърлил “на попрището жизнено средата”?

* * *

На деветия месец от стъпването ми на тер д’азилъ (земя за пристан на преследваните) получих политическо убежище от Френската република и почти едновременно с него и писмото от американските емиграционни власти, с което ме канеха да се явя в амбасадата им за оформяне на документите и билета за пътуване до Ню-Йорк. Въобще не им се обадох, което те възприели като обида – да откажеш да станеш гражданин на “страната с неограничените възможности” и най-мощната суперсила в света! Така и не положих клетва, каквато карали да полагат всички влизащи в “обетованата земя” отвъд океана. Затова, след две години, когато поисках (по покана на “Франко”, т.е. моя любимецки земляк Стоян Михайлов) да посетя САЩ като турист, янките ми отказаха виза... В префектурата получих комплекта от емигрантски документи (карта на “резидент” и “карт дьо травай”, които ми даваха право на пребиваване на френска територия и на труд). А в ОФПРА получих синия емигрантски паспорт, с две черно-златни линии в един от горните ъгли, издаван на политическите бежанци в съгласие с Женевската конвенция от 28 юли 1951 г. за уреждането на статута ми. В него, на стр. 1, е цитиран член 120 от Конституцията, приета от революционния Конвент на Френската република на 24 юни 1793 г., който гласи:

“Article 120: Le peuple francais donne azile aux etrangers bannis de leur patrie pour la cause de la liberte .

Il Le refuse aux tirans.”

или в превод:

“Френският народ дава убежище на чужденците, преследвани в тяхното отечество за каузата на свободата. Той го отказва на тираните.”

Чл. 120 в Конституцията от 1793 г.

“Нансеновият паспорт” ми даваше право да пътувам по цял свят, под протекцията ОФПРА, с изключение на страната, от която бях избягал. Една от първите ми грижи, след като бях започнал да си изкарвам хляба с новоусвоения занаят, беше да разчистя сметките си с ИРО. Отидох в седалището им на № 35 на булеварда на капуцините и още преди директорката да си отвори устата, казах, че идвам да направя първата вноска за покриване на заема от по 300 франка, отпускан ми през последните седем месеца и запитах каква е лихвата, която им дължа. Една от чиновничките каза сконфузено, че досега не са имали подобен случай, а вещицата-директор, обидена от жеста ми, отказа да приеме вноската. Хвърлих парите на бюрото ѝ и си излязох. Когато разказах на Хаджията за инцидента, той ме посъветва, вместо да връщам помощи, които ИРО е задължена да дава (това е основанието за нейното съществуване), по-добре е да внасям парите за списанието и за издателството на организацията. Май беше прав. Така и реших да постъпвам от следващия месец. Междувременно, работата ми “на черно” приключи и аз бях регистриран от Мануилов на 2 май 1974 г. със заплата на квалифициран работник СЗ

(“специалист”) от 1600 франка. Така станах редовен “травайор – електрисиен”. Година и половина по-късно, на 17.11.1975 г., щях да напусна SAB - неговото “анонимно сосиете”, снабден със СЕРТИФИКАТ, в който мижитурката беше записал: “свободен от всякакви ангажименти”. Докато се развиваха тези “събития”, приятелката-германка на Асен Йорданов почина от рак и той се готвеше да напусне Барев и Париж, за да слезе на Лазурния бряг и си потърси там работа. Ценко ми предложи да се настани в освободената Асенова квартира под наем. Беше я получил от приятели и по някакъв закон от 1948 г., наемът ѝ не беше “освободен”, а нормиран. Той я задържал за нуждите на работещите в неговото сосиете “Секоба” и сега я оставяше на мое разположение. Щях да му плащам по 200 франка на месец; а наемът, който той плащаше на собственицата, както разбрах по-късно, бил 139 франка – или от “сделката” печелеше по 61 фр. месечно, което говореше за неговия бакалски манталитет. Но, берекет версин, бях му безкрайно благодарен, защото по него време само една таванска стайчка “на свободен наем” щеше да погълне между една трета и половината от смикарската заплата. “Апартаментът”, в който се преместих да живея, се намиреше на втория етаж в толяма стара сграда от 18 век на Авеню де Версай № 153 в богатия XVI арондисман. Нямаше асансьор и жилището се състоеше от две стайчета с малко сервизно помещение, в което имаше котлон с открит реотан за готвене и душ, който не работеше. Тоалетът се намиреше във врата на етаж, за общо ползване от мен и комшията отсреща. За моя вход в сградата на всяка площадка имаше по два апартамента, а долу пазеше цербер – портиерка, която както ми казаха, подобно всички свои колеги по света, осъществяваше полицейския контрол над “поверените” ѝ обитатели и гостите им и докладваше “там, където трябва” в екстрени или екстремни случаи... След като уговорихме устно с Ценко условията за ползване на жилището, в които влизаше и пренощуването на неговите “чомагаши” от целия свят, пребиваващи временно в Париж, аз съобщих на Дими за предстоящата ни раздяла и поисках да се разплатя за петте месеци, които прекарах в таванската “мансарда на бленовете”. Той каза, че и дума не могло да става за някакво плащане и че трябва само да уредя с Ивон сметката за електричеството и топлата вода (макар да не я ползвах след излизането на Катя от СЦЗ, когато хигиенните ми условия се нормализираха). Почистих стайчката, чийто под беше от някаква червена “фама”, която ми напомняше за килиите в софийския затвор, преди Ивон да дойде на оглед и да ми връчи сметката от 160 франка. От благодарност ѝ купих един огромен букет от гладиолуси, който тя прие без особена радост. Може би етикетът изискваше други цветя за случая, но аз не бях се фамилиализирал с тия тънкости и с добрия тон, а и джобът ми не позволяваше нищо повече – имаше разкошни букети, но аз не можех да си позволя да платя половин СМИК за подобен зеленчук, който щеше да повехне само след няколко дни и да бъде изхвърлен в кофите за боклук. Не съм сметкаджия, дори, ако трябва да съм точен, изпитвам известно презрение към парите, но вмъквам в спомените си и такива счетоводни детайли, които са шрихи от портретите на хора, с които пътищата ни са се кръстосвали,

както и данни за цените на артикули извън “кошницата”. Заради балансирания разказ, трябва да кажа, че Дими, схващайки моето неудобство от вечерите със стоящи зад гърба слуги, сгънати в кръста, ме покани по на един сандвич с бира, като по време на разговора си записваше още вицове, защото очевидно други разговори между нас бяха нежелателни, поради полярно отдалечените ни гледни точки почти по всички въпроси. Прочее, така приключи моето съжителство с едрата българофренска буржоазия и заедно с него се отървах от досадните проститутки, които шареха по улица “Шазель” и се предлагаха на всеки закъснял минавач...
* * *

Първата ми работа, след като се настаних в новата квартира на Авеню де Версай № 153, където живях близо четири години, беше да се обадя на Мишел и да го покана. Той дойде сам и при отсъствието на свидетели проведохме дълъг разговор, въпреки моя “френски”. Най-напред започнах да разказвам за себе си, но той ме прекъсна - Скирда вече го бил информирал. Тогава преминах към нашите български работи. Мишел познаваше Хаджията и тесните му връзки с испанските анархисти, емигранти от първата генерация. Дадох му да разбере, че не съм във възторг от избраната от тях стратегия на сътрудничество с политическите партии по време на гражданската война и влизането им в републиканското правителство. Той ме запита каква друга линия считам, че би довела до различен резултат? Отговорих:

- Нашата, на Социалната революция.

- Но това означава най-малко война на два фронта.

- Нощта не би ни стигнала, за да навлезем в дълбочината на проблема, но ако трябва да резюмирам, ще кажа, че реализацията на анархокомунистическата програма, там, където това е било възможно, на първо място в Каталония, според мен би дала най-малко две предимства. Първо, по-голямата част от работниците и селяните, които бяха в У-Хе-Те (UGT) - другия голям синдикат, под влияние на Испанската социалистическа партия - щяха да застанат на наша страна срещу буржоата и дори срещу собствените си лидери, ако те се противопоставят на революцията. Разпускането на правителството и другите държавни институции, заместването им с едно генерализирано самоуправление на въоръжения и организиран в милиции народ и нашите реализации в индустрията, земеделието, транспорта, разпределението и снабдяването щяха да послужат като “Пиемонт” за въстанието в цяла Испания. Тогава гражданската война щеше да приеме съвсем друг характер, да сваля маските на сталинисти, социалисти и републиканци, като ги принуди открито да застанат на страната на Франко или да емигрират, защото в Социалната революция няма място за неутрални. Революционната енергия щеше да придобие силата на верижна реакция и огнището в Иберийския полуостров щеше да открие пред европейската работническа класа перспективата за разпространение на революционния пожар върху континента, издигайки бариера пред Втората световна война или създавайки необходимите условия за превръщането ѝ в Социална революция...

- Ти игнорираш всички мощни сили в Испания и особено във врата на

фашисти, сталинисти, социалдемократи, либерали и консерватори, които, вместо “Комитет за Ненамесата”, щяха да образуват “Свещен съюз” за потушаване на революцията, виждайки в нейно лице своя истински смъртен враг...

- Не мисля, че щеше да бъде леко, но какъвто и да беше изходът от този двубой, ние нямаше да излезем от него обременени с товара на измяната спрямо нашия идеал и опровержението от самите нас на цялата ни теория, пропаганда, агитация, организаторска работа и преки акции в продължение на десетилетия от времето на Първия Интернационал...

- А как реагира Балкански (един от псевдонимите на Хаджията, с който той беше известен на международното анархистическо движение), когато му говориш така? Нали е най-тясно свързан с кликата на Монсени...

- Когато излагам своите виждания, аз никога не си поставям сурдинка. Още по-малко, когато опонентите ми са опортюнисти.

- Тогава, как си сътрудничите?

- Нашето сътрудничество е своего рода борба – днес словесна, утре може би и с оръжие, ако барикадата ни раздели...

Мишел ме гледаше изпитателно и рече:

- Но все пак, той е другар...

- Мишел, предполагам, знаеш прочутата фраза на Нечаев: “За нас е нравствено всичко, което съдейства за тържеството на Социалната революция и безнравствено и престъпно всичко, което му пречи.” По отношение на този нравствен императив, аз нямам противоречия със Сергей Геннадиевич. Победата на революцията стои над всичко!

След тези ми думи, моят събеседник смени темата и ме запита: как виждате задачите пред една наша революционна организация в сегашната обстановка в света? След кратко обмисляне му отговорих:

- В настоящия момент, който може да трае и повече от едно десетилетие, най-важната задача, мисля, е укрепването и разширяването на организацията. Как, с какви средства, методи, думи и дела? - това е въпрос, чийто отговор трябва да намерят революционерите във всяка страна, тъй като те познават най-добре условията в нея. Универсален план за изграждането ѝ няма, но във всички случаи, като интернационалисти с общ идеал, ние можем и сме длъжни да си оказваме помощ, а защо не и да планираме и провеждаме общи акции...

- Как виждаш такава работа в твоята страна? Възможна ли е тя при сталинската диктатура? Ето че и ти си се спасил с бягство от там...

- Мишел, идвайки тук, аз не съм търсил само собственото си спасение. Исках да проверя възможностите за създаване на бази, тук или където и да е в света, за подпомагане на революционната дейност у нас, с помощта на другарите от чужбина. Разбира се, макар да сме врагове на “пазарното стопанство”, аз мисля, че известна относителна “реципрочност” в тази работа е необходима. С две думи, срещу помощта, която бихме получили, ние ще се ангажираме, според силите си, в акциите на другарите, свързани с консолидацията на собствените им организации. В крайна сметка, нашата борба е обща и всеки “национален” успех е принос към победата на интернационалната ни кауза.

- Слушай, мисля, че мога да ти бъда полезен. Имам приятели, наследници на испански емигранти, от смесени бракове. Ще те срещна с някои от тях. Ти следиш събитията и сигурно си чувал за ГАРИ, те са наши съидейници, чийто начин на мислене, а може би и на действие е много близък до твоя. Предлагам ти да направим една първа среща, за да проведеш разговор с един от тях. Бойното му име е Албер. Ще ви запозная и след това ще ви оставя да се разберете. Виждам, че ще можеш да се справиш с френския...

Сбогувахме се, след като се разбрахме да му телефонирам в края на работната седмица.

ГАРИ или на френски Groupes d'action revolutionnaire internationalistes (GARI) беше нашумяла с преките си акции, организация на анархисти, които страняха еднакво от Френската Федерация и другите тукашни наши организации, както и от СНТ и ФАЙ в изгнание, макар повечето да бяха синове и дъщери на испански другари. Техните групи действаха нелегално и координираха акциите си, които бяха насочени главно срещу франкизма, но освен в Испания, те нанасяха своите удари и във Франция, в Белгия, в Андора и дори в Лондон, ако можеше да се върва на медиите. Както пишеха журналистите, средствата си те набавяха чрез ексове и бяха провели множество бомбени атентати, най-вече в Испания. Без да ги познавам лично, ги чувствах като колеги. Те като че ли бяха реализирали моя план и сега щях да имам възможността да се срещна с тях, да обменим мисли и най-вече да потърся съдействието им за задачата, с която се бях нагърбил.

Първата ми среща с член на ГАРИ, за добро или за зло, се оказа и последна. Тя се проведе в края на юни, в печатницата, където работеше Мишел, който ни представи един на друг. Момъкът беше десетина години по-млад от мене, слаб и жилиав, среден на ръст, рус, с изпито аскетично лице. След няколкоминутен опознавателен разговор, в който ми се струваше, че всичко, казано от събеседника ми, който никак не приличаше на испанец, не отговаря на истината, Мишел стана и каза, че има работа и трябва да излезе. Поръча на “Албер”, ако не се върне преди да сме приключили нашия разговор, да заключи вратата и постави ключа в една дупка в стената. Щом излезе, аз казах:

- Албер, аз не се нуждаю от никакви детайли. Зная правилата на конспирацията, така че можем да преминем направо към деловата част на нашия разговор.

- Добре, тогава аз съм готов да те изслушам.

- Без да се впускам в подробности, нашето, на Истока, движение е пообезкръвено от испанското, макар да не сме водили гражданска война. Организацията практически не съществува. Другарите, които почти без изключение минаха през затворите и концлагерите, се придържат към избягване на създаването на каквито и да са организационни структури. Подобно е положението в руската метрополия и във всички други нейни колонии. Тази линия е възприета и от българските анархисти в емиграция. Разбира се, не от всички. И тук, и в България има другари, с които сме на едно мнение: ако не съумеем да излезем от това състояние, дори

и да доживеем до съзряването на кризата на болшевишкия блок, поради липсата на какъвто и да е организационен фактор ние няма да можем да окажем никакво влияние върху събитията, още по-малко да поставим нашия печат върху тях. Това ще ни върне с десетилетия, да не кажа с цял век назад. На това трябва да се противодейства с всички сили...

- Не считаш ли – ме прекъсна “Албер”, – че липсата на стремеж към организираност у вас означава, че народът не чувства нужда от нея?

- Народът не е нещо однородно. Сред него, доколкото го познавам, преобладават страхът, отчаянието и чувството на безсилие. Резултатите са приспособяването, фатализмът и колаборационизмът с диктатурата...

- Тогава?

- Ако се съди от историческия опит в нашите страни, класовата борба срещу държавния капитал ще избухва стихийно и спонтанно и дори ще приема форми близки до нашите идеи за бъдещето. В Унгария по време на Октомврийската революция през 1956 г. се появиха ТЕРИТОРИАЛНИ И ПРОИЗВОДСТВЕНИ СЪВЕТИ, макар че там ние практически отсъствахме. За да не бъдат овладяни и изпразнени от съдържание тези кълнове на анархистическа организираност на обществото, ние считаме, че е необходим един минимум от организация, което означава преодоляване на парализа на анархистите и на апатията и страха, които са овладявали долните слоеве на обществената пирамида.

- И как виждаш това?

- И в библията е казано: “В начале бе слово.” Трябва да внесем в България, а още по-добре във всички Източноевропейски страни, литература с нашите идеи и алтернативата, която предлагаме на пролетариата във вид на програма и на брошури, посветени на анализа и на революционната критика на създаденото от марксленинистите общество, както и на различните страни на социалния въпрос в него и решението му. Защото нашата литература е иззета и забранена. Притежаването ѝ, и още повече разпространението ѝ, се наказват със затвор, интерниране или полицейски терор и опити за вербуване на “провинилите се” и инфилтрирането им обратно в нашите среди, но сега вече като доносници и предатели. Това е реалното положение.

- В състояние ли сте да създадете такава книжнина и да я внесете? И ако успеете, няма ли да се изправите пред същите бариери, които ти изброи и което е още по-сериозно – няма ли да се стигне до арести и процеси срещу другарите, които са успели да съхранят своя нравствен и идеен интегритет?

- Точно затова поисках тази среща. Имаме нужда от вашата помощ. Искаме, апелирайки към другарите от вътрешността да се ангажират в такава дейност, да им създадем известно чувство на сигурност. Искаме, в случай на провал и арести, да можем да поставим пред властта в България ребром въпроса за размяната на нашите пленници там срещу задържаните от нас нейни функционери, живеещи на Запад.

- Мислите ли, че диктатурата ще се съгласи на такъв клиринг?

- Докато не приемат нашите условия, ние ще можем да използваме тукашните медии за пропагандиране на нашата кауза...

- Но с това няма ли да усложните положението на арестуваните другари?

- Публичността и огласяването на случаите са най-добрата защита. Разбира се, не е възможна 100 % гаранция, но досега никой не е открил методи и форми на революционната борба БЕЗ ЖЕРТВИ. Алтернативата е капитулация, последвана от идейна и духовна смърт...

- Разбрах вашия план. Ще докладвам на другарите и когато вземем решение, каквото и да е то, във всички случаи ще получиш нашия отговор. С това разговорът ни с Албер приключи и за пръв път, откакто бях в емиграция, проблесна лъч на надежда.

* * *

Неусетно, ако изключим изморителната и затыпяваща еднообразно повтаряща се работа, с която си вадох хляба, настъпи лятото и дойде времето на едномесечните годишни отпуски, за които Мануилов изискваше от всички свои работници да ги ползват едновременно и наведнаж през август, за да могат, след връщането си, да продължат “с ентузиазъм” работата по новоспазарените му шантиета. Малко преди отпуската Турши се скара с патрона и го напусна. Поводът беше дребен – при някаква забележка на Мануилов, той захвърли инструментите, смъкна от себе си синия работен комбинезон, каза “адиос” и си тръгна, оставяйки работата недовършена. Предстоеше да се изработи и инсталира електрическото табло за апартамента. Чорбаджията се разтревожи не на шега. Обектът трябваше да бъде предаден в уговорения срок, а през месец юли трудно можеше да се намери свободен висококвалифициран електрикаджия, който би се съгласил да работи за по-малко от половината от това, което отиваше в джоба на “работодателя”. Реших да се изпробвам, като изпреваря евентуалното назначение на заместник и така направих първото си табло. Когато проверката на осветлението и отоплението даде положителни резултати, на шантието дойде Турши Перувино, за да си прибере инструментите и работните дрехи. Остана изненадан от работата ми и ми стисна ръката. Почувствах се притеснен, като да бях постъпил като стачкоизменник спрямо колегата си, но той каза, че никога в живота си няма да се върне отново при “нашия” кождер, след като му е заявил, че го напуска завинаги. И добави, че от 1 септември ще започва самостоятелна работа – отваря еднолична фирма за ремонти и елестроинсталации. Щял да я открие на името на приятелката си, защото нямал френско гражданство. Даде ми телефона си и добави, че скоро щял да ме покани на обяд и да ме запознае с нея. Падна ми камък от сърцето, задето не възприе моето престараване като удар в гърба...

* * *

След като бях получил юнската си заплата с годишната премия от 200 франка, отидох в квартирата на Хаджията, на пасаж “Пенел” и му дадох 300 за вестника, а той ми предложи да прекарам отпуската си в неговото “имение” в село Еус, на 4-5 километра от градчето Прад до испанската граница. Разговаряхме за условията там, когато на вратата се потропа и в стаята влезе Иван Дръндов. Докато го разглеждах внимателно, Хаджията ме похвали, че съм дал 200 франка за “Наш път”, което ми направи

лошо впечатление. Не допусках, че го прави, за да сложи 100 франка в джоба си. Бях склонен да мисля, че иска да провокира реакцията ми. Най-благоприятно за него щеше да бъде, ако не е забелязал колко банкноти съм му дал. Не реагирах, но си сложих едно на ум.

Дръндов беше по-скоро висок, слаб, мургав с хубави черти, но с едно око. Другото беше с побеляла зеница от плисната в него сярна киселина. Грубоват шоп, той не блестеше с особен ум, беше сякаш привързан към Хаджията, чиито слова за него бяха повече от “закон божи”. Да водиш идейни разговори с такива дървения е невъзможно, той се придържаше сякаш към един набор от десетина догми и четеше новоизлизали книги и брошури с бедния си френски, но беше съмнително колко разбира прочетеното и доколко е в състояние да асимилира разбраното. По тази причина, анархизмът му се ограничаваше до Хаджиевото творчество – статии и брошури, и най-вече неговите “Основи на безвластието”, чието заглавие като че ли бе заимствал от сталинските “Основи на ленинизма”. За този му буквар за начинаещи, който той ценеше изключително, ще стане дума и по-нататък. Книгата си заслужава една “меса”. След това се разбрахме как да го намеря в Еус от 10 август нататък, а Дръндов каза, че искал да ме покани на обяд някой ден. След като си тръгна, ние продължихме нашия разговор с Хаджията. Запитах го какво може да ми каже за момчетата от ГАРИ, чиито акции през тази година привличаха многократно вниманието на медиите. Той ме изгледа изпитателно и запита без заобикалки:

- Ти да не си се свързал с тях.

- Не, Хаджи, но и аз чета вестници, слушам радио и бих искал да имам колкото може по-голяма и по-разностранина информираност. Още повече, че ги наричат анархисти.

- Това са провокатори или най-малкото са манипулирани от полицията.

- По какво съдиш?

- Ами медиите вдигат шум около всяка тяхна акция, а няма нито арести, нито процеси...

- Значи ти мислиш, че е невъзможно построяване на организация, която да бъде непробиваема от полицията, дори когато членовете ѝ спазват всички правила на конспирацията и нелегалната борба?

- Ако беше възможно, нашите другари в България или в Русия щяха да са я създали досега...

- А не мислиш ли, че и ние имаме вина. Кой от нас – сам или в група – се е опитал досега да систематизира целия български и чужд опит в строежа на една революционна организация, при това не само анархистическия, но и този на стотиците и хиляди бойни организации, които са водили и водят своята нелегална борба от поне 170 години насам, например от времето на италианските “карбонарии”, чийто опит е използвал и Бакунин.

- Много пъти сме спорили с тебе по този въпрос и ти знаеш моето мнение. Нелегалството е нож с две остриета. В повечето случаи резултатите от него са били негативни и свързани с излишни жертви на много от най-ценните ни хора...

- Добре де, нали първата задача на нашата революция е унищожението или ако щеш премахването на държавата. Това по легален път ли ще го сторим?

Хаджията беше започнал да се нервирва и давайки знак, че счита разговора ни за изчерпан, заключи:

- Властта е отношение между властниците и подчинявания им се народ, по-голямата част от който днес счита властта за необходимост. Когато тези разбирания бъдат преодоляни, властта на човек над човека ще изчезне от човешкото общество...

- Хаджи, това което ми казваш, прилича на марксисткото “отмиране на държавата”. Освен “отношение”, властта има своя материален носител – държавния апарат и институциите, както и политическите партии с техния човешки пълнеж, откъдето се рекрутира военнополитическата и административна бюрокрация, а у нас, в България и в целия “лагер на мира” и т.н. – и всички останали – стопански, синдикални, идеологически и прочее бюрократи. За да “изчезнат” или да бъдат разпуснати, уволнени или както искаш го кажи, ще трябва да им се помогне...

- Като ги вкараме в гроба или в концлагерите ли?

- Не, като създадем революционна анархистическа организация, която в “първия ден на революцията” ще съдейства за въоръжаването на народа и “подаването на оставката” на всички тези насилници, началства и паразити и включването им в общественополезен труд. А, ако въпреки предоставените им еднакви права да се трудят и препитават и свободата да участват в решаването на общите проблеми - от квартала и комуната до региона и страната, ако въпреки всичко се опитат да реставрират съборения от революцията техен “ред” и с това поставят отново на дневен ред въпроса “Кой – кого?” – тогава гробовете ще зинат, но затова не ще сме виновни ние.

- Слушай, нашите разговори нямат край и аз съм уморен. Нека ги продължим в Еус. Там ще имаме достатъчно време... Сега бих те посъветвал, не се замесвай в разни истории с момчетата на ГАРИ или която и да е друга група от неидентифицирани субекти...

Съгласих се и си тръгнах, като се сбогувахме, пожелавайки си до скоро виждане в “имението” край испанската граница.

* * *

Париж наистина опустяваше през лятото. Нашите хъшове също се бяха изчесали - едни по вилите си, когато ги имаха, а други тръгваха с организирания туризъм по Европата. Най-бедните заминаваха за Балканите – в Югославия, в Турция или в Гърция. Ценко също замина за вилата си в Корсика над село Пиана, с която се гордееше и годишно отиваше там по няколко пъти, за да се “отмори”...

От “Албер” няхах никакъв знак. Вестниците съобщаваха за зачестилите акции на ГАРИ: на 5 юли е била атакувана и обрана спестовната каса в Тулуза; на 15 юли – атентат в столицата на Андора срещу седалището на епископата и отново удар в спестовна каса, този път испанска; същевременно атентат във влака за Мадрид на парижката гара Аустерлиц, взривени са и много електропроводи на високо напрежение, свързващи

Франция и Испания; на 17 – юли атентат в Сен-Лари-Сулан по време на автомобилната обиколка на Франция; а в Лурд са опожарени 13 автобуса на поклонници; в Мадрид е отвлечен някой си Хуан Астарола, може би по грешка, защото е освободен на следващия ден; на 25 юли – атентат срещу испанската банка в Ним. Така е и през следващите дни до края на месеца. Тия момчета не си губят времето и може би “Албер” също е зает. За всеки случай, преди да изляза в отпуск, позвъних на Мишел, но никой не отговори. Надявах се, че нищо не им се е случило, иначе пресата щеше да гръмне.

Първата седмица от ваканцията ми се изтърколи неусетно. Мина в обикаяне на Париж, четене на том I-ви на Солженициновия “Архипелаг ГУЛАГ” и една визита на Катята в Брюнуа, преди да потегля от Лионската гара през Лион и Ним, Монпелие за Прад, откъдето щях да стигна пеша в Еус, където ме беше поканил още в края на юни Георги Хаджиев. В Брюноа заварих Фосколови. Мъжът, Алфред или Фреди, беше най-големият син от четирите момчета на френскобългарско семейство. Баща му, французин от италиански произход, е бил директор на Алианс Франсез в София отпреди войната, когато се е оженил за майка му, българка и учителка в същото училище. През 1948 г. “народната власт” закрива Алианса и семейството заминава за Франция. Майката възпитава децата си в патриотичен дух и им внушава истинска любов към България, на която Алфред става жертва. Той започва да посещава София и страната всяка година и се влюбва в Райна, дъщеря на художника Никола Арьшев. На желанието му да сключат брак се възпротивява ДС. При едно от поредните си посещения Фреди внася и разпространява позиви с “вражеско съдържание”. Предател и глупостта на един от “съконспираторите” насочват копоите към групата и две години по-късно, след продължително наблюдение и “разработка”, следват арест, процес, 15-годишна присъда и затвор, откъдето нашият герой си излиза три години по-късно. Любовта надделява над всякакви забрани и през 1974 г. младият Фосколо влиза нелегално в България и с риск и за двамата, извежда бъдещата си жена с фалшив паспорт, с влака през турската граница. Историята беше романтична и героична. Разговаряхме до късно за живота и за политиката. Фреди беше участвал в майските събития в Париж през 1968 г., които го бяха белязали задълго. Бях благодарен на Катята, че ме запозна с двама свестни хора. Когато си тръгнах, аз се изкъпах и легнах да си отспя за утрешното дълго пътуване на юг.

Хаджията се беше настанил в Еус, когато селските имоти били съвършено обезценени, както това става по целия свят в “селата със затихващи функции”. По времето, когато си е купувал двуетажната селска къща от камък, тя е струвала едно нищо - 8 000 франка или тогавашната едногодишна СМИК-заплата. Беше се насочил там навярно по съветите на неговата Мадлен, която е знаела, че в Еус се намирили ателиетата на някои художници, а и покойният Албер Камю е имал вила, в която и сега, през лятото идвала приятелката му.

Слизайки от влака в късния следобед на гара Прад, където пристигнах на 10 август, както беше уговорката ни, аз се насочих на североизток

по начертаната ми от Георги скица и след по-малко от час видях най-напред камбанарията на църква, кръстена, както пишеше на плочата, на името на някакъв католически свети Винсент (или Венсан на френски), забележителна с това, че е една от най-старите, запазени във Франция – строена през XI век. Тесните улички на Еус бяха постлани с калдаръми и се извиваха по нанагорнището (село Еус беше разположено на хълм, стъпаловидно). По една от “артериите” стигнах до разклонение вляво, в чийто кьорсокак беше описаната каменна къща, в която се влизаше през голяма, тежка дървена порта. Домакините ме посрещнаха радушно и ме разведоха из “замъка”. Обзавеждането беше повече от скромно, спалните и гостната-“хол” бяха на втория етаж, а долу се намираха кухнята и черните стаи – мазета. Най ми хареса изгледът към най-високия връх в Източните Пиринеи – Канигу, който се откриваше от неостъклен широк балкон горе, където се настанихме. Скоро престанах да се наслаждавам на красотата, защото започнаха нашите безконечни разговори за днешното състояние на света и за методите на борба, сред които аз никога не съм отхвърлял терора срещу най-ненавижданите от народа властници и богаташи. Хаджията се стремеше да ме улови в противоречие между анализите и прогнозите, които той считаше за достатъчно аргументирани и отживелите според него средства, които в миналото довели до изолацията ни от работническата класа и улеснили овладяването на нейните или по-точно на нашите синдикати от болшевиките. Възразявах му, че очевидно сме избирали неподходящи мишени в неточни моменти. Освен това, синдикатите и още повече работниците са искали да видят някаква реализация на идеите и от силно желание са повярвали, че завземането на властта от болшевиките в Русия е пътят, който води към Ханаан. Тази вяра – продължавах аз – се разпилява толкова по-бавно, колкото те са по-отдалечени от “социалистическата” Мека. Георги ми възрази, че САЩ са много по-далече от Франция, но вярата на техните работници е много по-слаба, дори никаква в сравнение с родината на анархизма – Франция. Отговорих, че разстоянието не е единственият фактор. Американските работници са по-охранени, с по-затлъстели мозъци, а пропагандата на техните капиталисти и учените им слуги, колкото и примитивна да ни изглежда, не е никак за подценяване, защото, макар и елементарна, тя е по-близо до интелектуалното ниво на оеснафилия се и трудномислещ пролетарий.

- Тогава на какво да разчитаме?

- На една съобразена с умствения уroveň агитация на нашите идеи, след като са популяризирани от майстори в това изкуство. Понеже тая работа изисква цялото време на авторите на агитационни материали, са необходими финикийски знаци. Засега, ако искаме да се ангажираме с ефикасна пропаганда и агитация, не виждам друг начин за набавянето на пари, освен ексовете и най-вече пропаганда чрез дела, но не дела от рода на строежа на миниатюрни утопии...

Понеже постепенно бяхме вдигнали тона, това привлече Мадлен и ние трябваше да сменим темата, която щяхме да подхващаме многократно,

по различни поводи и от различни зрителни ъгли, до печалния завършек на нашето сътрудничество. В тези спорове всеки един се стремеше да намери повече аргументи в защита на своите тези и да ги издигне, ако е възможно, на едно по-високо интелектуално и теоретично ниво. У мен доминираше желанието да придам на конструкцията си строго логически и научен характер, а Хаджията наричаше това “софистика”...

На 20-ти август се придвижихме от Прад до отстоящия на 45 километра Перпинян, в чиито околности е бил създаден от френските власти първият концентрационен пункт за испанските емигранти след победата на Франко. Неканените и нежелани гости тогава са лягали направо на зимния плаж в палатки, след което са били “настанявани” от джандарите на Блум или Даладие в лагери. Мнозина от тях впоследствие са се заселили в Тулуза и други градове и села, отстоящи недалече от испанската граница. Сега, използвайки летните ваканции, те бяха дошли, за да си спомнят за своето преминаване на границата през 1939-а и да честват победата си над пучистите на 19 юли 1936 година в Барселона и цяла Каталония.. Като научиха, че съм дошъл неотдавна от България, те проявиха много по-жив и задълбочен интерес за това, което става у нас, отколкото нашите “патриоти”, които в голямото си болшинство мислеха, че всичко им е ясно или се чувстваха твърде остарели, макар че испанските анархисти бяха дошли в емиграция десетина години преди тях. С помощта на Хаджията имах по-пълноценни разговори с някои. Отличи се с напористостта си някакъв тупан, със шкембе, който бил “наш министър” в правителството на Каталония. Хаджията беше изпълнен с респект към неговата персона и ми преведе, че след като чул изложението ми за положението на Изток и моята революционна прогноза: “Или войната ще доведе до революцията, или последната ще я изпревари” (само не можех да определя къде ще е Пиемонт?), “другарят м-р” би имал голямо желание да си поговорим надълго след като науча френски...

Този другар, надхвърлил вече 70-те, явно беше усвоил министерските маниери и хич не ми приличаше на революционер, поне на тези, които си представях. Не ми харесваше и самодоволният му тон, и снизходителното потупване на събеседника по рамото; а нашият Хаджия, който превеждаше моето слово и отговорите на въпросите на испанците, беше впечатлен от впечатлението, което съм направил на неговия министър. Нашият анархист се отнасяше с уважение, да не кажа страхопочитание, към такива “високопоставени особи”. Моята тюрмаджийска мярка беше друга и се основаваше на други критерии. Нали бях видял, че, с нищожни изключения, всички тези господа министри, генерали, депутати и т.н. бяха истински лайна, чието мнозинство, в затворите и вън от тях, се склонили да сътрудничи на “народната власт”, поради което предизвикваше най-дълбоко презрение. Много по-естествени и много по-симпатични ми бяха “обикновените” бойци и семействата им, с които седнахме да обядваме на плажа.

Когато вечерта се завърнахме в Еус, Мадлен каза, че е уморена и иска да си легне. Пожелахме си “лека нощ” и след като тя се оттегли и останахме двамата на открития балкон, започна отново нашият дълъг разговор

с Хаджията, за който ме сърбеше езикът и който беше увиснал няколко дни по-рано недовършен. Тонът даде той, но аз го смених в посоката, която му бях дал преди.

- Георге, време е да започнеш редовно сътрудничество в “Наш път”. Ти можеш и това е необходимо за нашите читатели. Аз остарявам, редно е да се погрижа за заместник, за да продължи делото и след мен. Друг засега не виждам.

В момента на разговора нашият редактор караше своята 69-а година.

- Хаджи, нямам вътрешната убеденост, че по този начин изпълняваме дълга си, а още по-малко, че от тая работа можем да очакваме дори минимални резултати.

- Какви други резултати искаш, освен да покажем най-напред на болшевиките в България, че не сме умрели, а след това и на останалите сектори в емиграция, които ни зачитат като равни. Ти знаеш ли, че “Наш път” е най-дълголетното издание в чужбина? Даже по едно време бяхме единствените, които даваха признаци на живот. Всичко друго беше замряло. Какво повече можем да желаем?

С риск да се влошат отношенията ни, се освободих от задръжките и споделих с него организационните намерения, с които бях тръгнал от България:

- Според мен, трябва да направим и невъзможното, но да създадем, съвместно с хората от България и тези в емиграция, една самовъзпроизвеждаща се и функционираща от двете страни на граничните бразди организация...

- Даваш ли си сметка за препятствията пред такава цел? На първо място, с кого ще я направим. Нямаме млади хора, засега ти си най-младият, на 41 години. И знаеш ли какви средства и опит са необходими за решаването на задача, която не е намерила досега своето решение в нито една от нашите страни? Най-зле сме в Русия, чийто народ повече от половин век лежи окървавен и премазан от ботушите на сталинската диктатура.

- Хаджи, нека разискваме проблемите един по един и накрая ще направим баланс.

Никога не съм казвал, че решението е лесно, нито бързо, но отказът от намирането му е равносителен на капитулация, която обезсмисля всички други инициативи, включително и работата, в която ме каниш да сътруднича.

Да започнем с хората. Аз не познавам всички, но се надявам, че останалите не са на възрастта на бай Кольо Чорбаджиев. За това, което имам предвид, могат да бъдат полезни и хора около петдесетте. После, те сигурно имат вече и деца в разцвета на силите си...

- Не ми говори за децата. На нито един от нашите другари синовете и дъщерите не са годни за каквато и да е организационна работа, а повечето от тях са чужди и на разбиранията ни. Като ги наблюдавам и разговарям с тях, си казвам: “Добре че ни умряха децата.” (И той, като мен, не е оставил поколение и сега, макар и с горчивина, иронизира и като че ли е доволен от съдбата си на бездетен старец.)

- Добре, ако е така както казваши, ще потърсим млади хора от другите фе-

дерации, без да се отказваме предварително от привличането на млади хора от вътрешността.

- Ти като беше там, колко успя да спечелиш за каузата?

- Единици, но има и по-млади, с които бяхме в затворите. Трябва с тях да се започне, затова обаче е необходимо да преодолеем резоньорството, резигнацията, капитулантството и желанието на всяка цена да се оцелее. Всяка борба с тиранията, още повече нашата – за най-великия идеал, до който е достигала човешката мисъл – изисква жертви....

- Лесно е да се поставят подобни изисквания от кафенетата на Париж. Като поставяш такива цели, защо не стоя в България и от там да ги реализираш?

- Хаджи, колкото и язвителен да си, няма и не можеш да ме засегнеш, но засега предпочитам да оставя личните въпроси настрана. Преди да изложя организационната идея и да направя предложения за реализацията ѝ, аз съм обмислял всевъзможните възражения и условия за успеха на начинанието ни. Водила ме е мисълта за равнопоставеност, не само с хората от България, които възнамерявам да калесваме да се ангажират и тези от “парижките кафенета”, но съм считал и считам, че даващият идеята трябва да поеме най-големия дял от опасностите, които ще съпътстват тази апостолска дейност, на първо време пропагандистка и организаторска. И ето до какви заключения съм стигнал: за да изискваме от нашите приятели в България да рискуват, като разпространяват устното и писмено слово, което ще създаваме съвместно с тях, трябва да им гарантираме закрилата, защитата и свободата в случай, че попаднат в ръцете на инквизиторите и палачите от ДС...

- И как го виждаш това?

- Със създаването на първо време на десетина тройки, като привлечем в тях освен нашите и чуждестранни другари...

- И каква ще бъде тяхната задача?

- Преди да ти отговоря на този въпрос, искам да уточня някои важни условия за успеха на начинанието. Такава дейност, по понятни причини, може да бъде само НЕЛЕГАЛНА, при най-стриктно спазване на правилата на КОНСПИРАЦИЯТА и при най-безмилостно НАКАЗАНИЕ НА ПРЕДАТЕЛИТЕ. Когато намерим и проверим необходимия минимум от бойци, които са годни за такава организация, след тяхната психологическа и техническа подготовка и проверката им в реална работа, тогава, в случай на провали и арести в България, ще можем да отговорим на властниците според Мойсеевия закон...

- Но на теб ли трябва да обяснявам, че врагът разполага с десетки хиляди пъти повече обучени полицаи и доносници, за да смаже още в зародиш всеки такъв организационен опит. Освен това, не се съмнявай, че за ликвидирането му те ще получат пълното съдействие на тукашните служби, та ако е нужно и на обменни начала. Фантазмагория е да си въобразяваме, че с две или три дузини суперподготвени революционери ще можем да се бием с целия свят...

- Хаджи, аз затова говорих за предварителните условия. Ако в тая работа не проявим необходимата интелигентност, съобразителност, предвид-

ливост и кураж, тогава, в края на житейския ни път, ние очевидно не заслужаваме нищо друго, освен това, което ни е отредила “съдбата” в полицейска премяна. Но, ако позволиш, нека продължа изложението на моя план за апостолска работа в днешна България, при сегашното международно положение, за което ти често пишеш като за бариера пред революционната работа...

- Слушам те, макар да ми се струва, че губиш всяка връзка с реалността...

- Нека оставим преценките и баланса за накрая. Аз мисля, че най-напред трябва да разработим брошури в малък формат и върху тънка хартия, като тази, на която поповете отпечатват своите библии и религиозна литература. Брошури и книги, посветени на най-важните моменти в нашата теория и практика, при това адекватни и съобразени с условията и проблемите в последната четвърт от XX век, в които да развием нашите критични анализи на днешното соц-общество, без да изолираме от полезрението си съвременния частномонополистически капитализъм. След това, трябва да отделим особено внимание на разкриването на тенденциите в развитието, на прогнозите и революционните перспективи, на алтернативата, пред която ще ги изправи това развитие с оглед убеждаването на пролетариите в неизбежния край на държавния капитализъм и на диктатурата, който може и трябва да се превърне в началото на края на цялата съвременна “цивилизация”. От особена важност е да се вдъхне кураж на експлоатираните и потисканите, за да преодолеят своя фатализъм и чувство на обреченост, на безпомощност и на безнадеждност, като им се посочат революционните методи и средства на борба за решението на техните собствени сегашни проблеми и тези на бъдещето на цялото човечество, като се организират първоначално за постигане на днешните си искания, интереси, права и свободи, а след това и за утрешните, по-далечни цели на Социалната революция. Тоест, аз считам, че е необходимо да извършим една реактуализация на нашите анархистически идеи и теория, подкрепена със съвременни данни, факти и примери, и с цялата необходима и достатъчна аргументация, която би ги направила необорими от враговете и убедителни за изплашените, отчаяните или неутралните и безразличните...

- Пак питам - даваш ли си сметка какви колосални средства са необходими само за извършването на тая начална крачка и какви, бих казал свръхчовешки, интелектуални сили са ни нужни, при това на хора, които освен капакитет, трябва да имат и средства за живот. Хайде да кажем, аз съм пенсионер и разполагам с един екзистенц-минимален доход, но другите...

- Казах ти, че съм обмислял всички въпроси с години и без да мисля, че съм откривател, смятам, че нашите предтечи са намерили верните отговори, но ти ме изпреварваш. Добре, ще говорим и за паричния въпрос. Надявам се, не мислиш, че съм го пропуснал. Парите са горивото за подготовката на истинската война на класите или на Социалната война и аз никога не съм разчитал, че ще ги събера от членски внос или ще ги получим наготово от... филантропи.

- А откъде ще ги вземем?

- Хаджи, парите (както и оръжията) са навсякъде около нас. Трябва само да минем и да ги съберем... Знаеш ли колко богати българи има на Запад и колко от тях сътрудничат с диктатурата в България, правейки подаръци на нейните копои и представители за десетки хиляди долари. Ако имахме организацията, за която говорим, можехме да изпратим по една тройка при най-богатите и най-мразените от тях, за да инкасираат двойно по-големи суми от тези, с които те субсидират властниците...

- Ти май пак предлагаш да се върнем към старите и отречени методи, които не са ни донесли нищо повече от обявяването ни за разбойници, които ще настроят дори и обикновените хора срещу нас и ще доведат до погубването на най-ценните ни активисти...

- Няма революционна организация, която да не си е служила с тези методи. Даже тази на нашия Левски. При това аз говоря за намиране на най-оптималната организационна структура, адекватна на задачите, които си поставяме и на делата, с чиято помощ ще ги решим. Защото една организация се изгражда, освен с концепция и план, с участието на членовете ѝ в преки акции. Акции от една постоянно редуваща се верига от планиране, организиране и изпълнение... Ти задавал ли си си въпроса откъде са парите, с които са се въоръжили и пременили Ботевите четници? Икаш ли да си поговорим за това как са действали НОЗОТРОС от ФАЙ или в по-ново време бойците от Фронта за освобождение на Алжир и функциониращите в момента революционни организации, като ИРА или ЕТА? Както казва Шейтанов на Стамболийски, ние отдавна сме обявили властниците за разбойници. Какво друго можем да очакваме от тях? За да не се обезкръвява организацията (макар пускането на кръв да е неизбежно на война), трябва да действваме така, че богатите да си глътнат езиките, да си затворят устите и отворят кесииите... Повечето от тях са станали помощници и секретни сътрудници на властващата мафия в предателството, терора и отвратителните ѝ престъпления, поради егоизъм и страх. Тогава защо същият този страх, вселен в сърцата им, да не може да ги накара да сътрудничат и на революцията?

- Тогава по какво ще се отличаваме от днешните гангстери?

- По това, за какво и как изразходваме събраните суми. Ние ще ги употребим за нашата пропаганда, за преки акции в полза на народа, на нелегалните синдикати или на бедните, при най-строга отчетност пред организацията. Нали знаеш, че в тефтерчето си Левски е отчитал и грошовете за... маслинки. Организационният контрол върху извършителите на ексове трябва да е най-строг и със злоупотребилите с организационни средства трябва да се постъпва както с предателите. Който иска да се посвети изцяло на нашата революционна кауза, трябва да знае отнапред, че спътници ще му бъдат мизерията, рисковете и в повечето случаи леталният край. Докато мафиотите живеят необезпокоявани в разкош и в дворци, защото са приятели с властниците и с "деловите среди", за които изпълняват кални поръчки и с чиято помощ перат окървавените си пари. Мога да ти изброя още десетки разлики и задача на нашата пропаганда, с думи и с дела, е да ги направи всеобщо достояние.

- А как виждаш тези дела?

- Ако се върнем към работата на другарите в България и възможните провали и арести, тук и там, трябва да действваме като на война, като не забравяме, че колкото по-високо в партийната и правителствена йерархия стои всеки военнопленник от противниковия лагер, толкова по-скъпо ще го разменим и което е, може би, още по-важното, докато го държим в ръцете си, той ще ни разкрие множество "държавни тайни", които можем да "продадем" на медиите срещу публикацията на наши програмни и информационни материали, апели, манифести и т.н. По този начин, за 2-3 месеца ще можем да свършим в областта на пропагандата толкова, колкото не бихме могли да постигнем и за 2000 години с досегашните ни средства и методи. Ще ни чуят и прочетат не стотици, в най-добрия случай хиляди, а милиарди. И още, в такава война военнопленниците могат да бъдат разменени. Това е гаранцията, която можем да обещаем на другарите, които ще се посветят доброволно на пропагандната и организационна дейност. И може би най-важното: с помощта на такава пропаганда с дела и с думи, те и ние ще можем да апелираме за създаването на ядра, действащи по същия начин, като се направи всичко необходимо за координирането на тяхната дейност, което всъщност е консолидацията и разширяването на организацията.

Ние и друг път сме говорили с тебе и ти знаеш моето мнение, че един полк от революционери, готови на дело, а не на думи, ДА УМРАТ ИЛИ ДА ПОБЕДЯТ, е достатъчен, за да измете за една нощ прогнилия режим на диктатурата. Няколко едновременно, парализиращи удара срещу партийния дом, правителството и държавния съвет, срещу вътрешното и военно министерства, придружени с овладяването на телевизията и радиото, откъдето ще се апелира към народа да се въоръжава и да завзема гнездата на властта и банките, да окупира предприятията и разпределителната мрежа и да ги пусне в своя полза, ще означават края на тиранията и експлоатацията.

- Ти мислиш ли, че "твоят полк" няма да срещне организираната съпротива и контраатаки на въоръжените до зъби дивизии и армии на диктатурата?

- Хаджи, нашите врагове не са всесилни, нито всезнаещи. Те са научени да получават заповеди, затова трябва да се парализират центровете на властта. Властващите шебеци и техните преториянци са страхливци – Унгарската революция го показва и доказва. Но, дори да не се позовавам на нея, ще ти напомня случая с "Жоро павето" – сигурно си чувал за него - един ненормален и глухоням можа да парализира едномилонната столица и да покаже на всички безпомощността на ДС, на милицията и на техните доносници, а какво остава за няколко дузини бойци, които не са идиоти и работят в синхрон, спазвайки правилата на конспирацията и които знаят къде и как да нанасят ударите си, като държат езика зад зъбите си...

И най-после, ако "полкът" си е свършил, както се следва, началната работа, още същата нощ тези, за които говориш, ще имат призори срещу себе си един въоръжен народ...

- А армиите на Варшавския пакт?

- Трябва да направим всичко възможно организирането и координирането на действията да се интернационализират, при това не само на Изток! Ако не успеем, тогава ще приложим тактиката на “опожарената земя”...
- Стана късно, полунощ мина, хайде да си лягаме и дано се успокои развоятната ти фантазия, а утре ще говорим на бистра глава. Лека нощ!
- Лека нощ, Хаджи, аз не съм пил дори една глътка и главата ми е бистра. Когато искаш, можем да продължим разговора ни.

Той отиде в спалнята при Мадлен, а аз – в отредената ми стая на същия етаж. Не знаех дали Хаджията е могъл да заспи така бързо. Ако съдех по подпухналото му лице и изморените очи на следващия ден и това, че през цялата сутрин той не промълви нито дума – като че ли НЕ. Само от време на време хвърляше по някой поглед към мен, който улавях с крайчеца на око си. Колкото до мен, преди да си легна, аз скицирах нашия разговор във вид на статия, само че не виждах редактор, който ще я публикува, без да я осакати.

* * *

Няколко дни след този разговор в Еус пристигна близкият на Хаджията анархист от село Извор, Радомирско Сашо Алексиев – “Спеца”, бивш политически затворник “от преди 9-ти” и емигрирал в края на четридесетте с миналите през Титова Югославия. Той дойде заедно със швейцарската си съпруга. Хаджията ни представи, а после насаме се изказа неособено ласкаво за него и ми разказа вкратце биографията му, от която впечатление ми направи отказът му да дава лептата си за организацията и пропагандата ни. По време на вечерята Сашо каза, че бил завършил архитектура в Женева, където се запознали с другарката му, която и сега работела там като помощник-аптекаря, а живеели двамата отсам френската граница в село Гайар – на 8 километра от Женева, където тя отивала и се връщала от работа ката ден... Горката беше мършава, с тънки крачка, а нашият - як като бик, но тя го носеше на гърба си, а той разказваше, че не му давали работа, защото бил анархист и не изпитваше никакъв срам от това, че се беше оставил да го хранят слабицата като вейка женица, чието име съм забравил. Помня, че я нарекох “Монтафонката”... След вечеря се опитах да засвиря на финансовата струна и му казах, че щом може да си позволява подобни екскурзии, сигурно би могъл да отдели и малко швейцарски франкове за каузата. “Спецът” обаче възрази, че е дал достатъчно за каузата на анархизма, имайки предвид тригодишния си престой в затворите на Третото българско царство и приближително още толкова в богоугодните заведения на Титовата “Федерация”... Следващите дни се разхождахме заедно из околностите на Еус, ходихме и до Прад (Прадес), където “Монтафонката” направи с апарата си много снимки, после посетихме музикалния фестивал на открито и безплатно. Отложихме посещението на Андора, защото единствено с кола могло да се отиде до малкото княжество, намиращо се под съвместния “протекторат” на Франция и Испания, но си обещахме да го сторим в бъдеще, защото Хаджията ме заинтригува с разказите си за тамошните красоти, сътворени от природата и от човешките ръце, както и за безмитния режим

за всевъзможните местни стоки и сувенири и за “Домът на долината” – най-забележителната стара сграда в едноименната столица на Андора, чиято висока кула се виждала още щом се влезе в долината на Старата река. Била построена през XIV в. за затвор, а сега станала седалище на парламента и правителството (може би за да напомня на обитаващите я власти колко лесно може да се преобърне предназначението на едно здание и да се смени статутът на обитателите му).

Накрая пожелахме да влезем във Франкистка Испания през граничния пункт Кан Дамун (Can Damoun - запомнил съм името, защото ми напомняше това на класната ми наставница Василка Кандамунева от любимецката гимназия “Добри Терпешев”). За Испания заминавахме автобуси с туристи от Прад през час. На границата, обаче, пазвантите на каудилю Франко ни казаха, че за нашите Нансенови паспорти били необходими визи, поради което ние със “Спеца” останахме в едно крайгранично кафене да чакаме завръщането на спътниците ни. Когато Хаджията и двете жени се върнаха, Сашо Алексиев – “Спеца” започна да разиграва героично-трагични роли пред “Монтафонката”, която се разплака...

Както и да е, в края на август се завърнах в Париж, където Асен ме попита с укор не съм ли могъл да поработя извънредно, вместо да се разбявам по курорти. Казах му, че не съм дошъл във Франция на гурбет и освен това патронът е затворил кепенците, всички са били в отпуск; и от утре ги отваря, за да започне нашето “героично трудово ежедневие”. Схванал иронията ми, Асен не продължи да ме увещава, че през летния сезон съм можел лесно да намеря временна работа поради отпускарския период. Само поклати глава и промърмори, че щял да види дали ще приказвам така, когато годинясам. Не знаех какво е видял, но с него се сприятелих и до днес се чуваме по телефона или му гостувам на Ривиерата при редките ми посещения на Париж. За това ще стане дума и по-нататък, а сега продължавам спомените си по записките в тефтерите-“дневници”, където всичко е по-автентично, понеже е писано в дните и през годините, когато са се случвали “събитията” или съм слагал на хартия мислите си, обикновено за да ми послужат за статиите, които предлагах на Хаджията или на Ценко, когато нашият опортюнист ги отхвърляше, за да избегне компрометирането си пред френските власти (макар че “конспиративният” адрес на “Наш път” беше в Австралия, а редакторът му - някакъв фиктивен “Алекс Бонев”). Изглежда нашият “диуретик” и класик имаше някакви обещания пред френските власти, от рода на исканата ми декларация за аполитичност; и ги спазваше стриктно, макар да беше станал френски гражданин отдавна, още през далечната 1956 г., а от 1971 беше и пенсионер и никой нямаше да му стори нищо за волнодумството. Но той явно следваше изработената линия на поведение на “отговорен анархист” и я спазваше, но и за това – по-нататък.

С бележките от разговора ми с Хаджията, когато пристигнах в Париж, написах седмата поредна статия от поредицата ми за “Бъдеще”. Ценко отказа да я публикува под предлог, че един план за нелегална работа не трябва да се прави достояние на службите в България или тукашните. Съгласих се лесно не само защото имаше право, но и затова, че предла-

гайки я за печат, всъщност исках да сондирам мнението му по въпроса за “свободното движение на стоки, хора и идеи”, което се разискваше усилено между дипломатите на двата блока. В отговор, той ми каза да почакам идването на Бако – Йордан Илиев, който щял да пристигне от САЩ към средата на есента, за да обсъдим с него повдигнатите в статията проблеми, тъй като той имал опит с нелегалната работа в България. (“Цензурираната VII статия” беше публикувана чак когато се завърнах в България, в сборника “С ДУМИ ВМЕСТО С КУРШУМИ”, заедно с другите статии от поредицата “Размишленията на един революционер”).

* * *

Скоро получих писмо от г-жа Иванова, която взела адреса ми от старата Соня Бижева - тъща на вуйчо Тошо, с която те бяха съседки на “Раковска” и “Аспарух”. С нея се знаехме от преди повече от 30 години, когато ходехме с баба ни Евдокия всяка година на курорт в нейната вила в Костенец. Тя имаше син Буби – Стефан, една година по-голям от мене, с когото си играехме и се бяхме сприятелили. Видяхме се след излизането ми от затвора само един път, защото установих, че той не проявява никакъв интерес към проблемите, които занимаваха мисълта ми. Още в България бях чул, че не се е върнал от някаква екскурзия с “Балкан-Турист”. Беше се установил в Манхайм в Западна Германия и сега майка му ми съобщаваше, че Буби щял да се жени и ме канеше на сватбата му. Благодарих за милата покана и се извиних, че няма да мога да присъствам на радостното събитие, но пожелавах истинско щастие на моя приятел от детството и след като цитирах една немска поговорка – “Добре обесен е по-добре от зле оженен”, – продължавах: “Аз, мила госпожа Иванова, не случих с женитбата си и сега не ми остава нищо друго, освен да се надявам, че поне ще бъда добре обесен.”

Повече не получих никакъв хабер от новата щастлива клетка на германското общество...

ИНТЕРМЕЦО: В ТОВА ВРЕМЕ, В КУХНЯТА НА КАНИБАЛИТЕ ОТ ДС

На 3.04.1974 г. Петър Стоянов, кош-коджа ми ти генерал, шеф на служба –еквивалент на ГЕСТАПОТО, се е занимавал с невероятни глупости, утвърждавайки награждаването на две доноснички “Ирина” и “Румяна” с по 30 лева /поне да бяха... 30 сребърника/, задето са съдействали на “органите” за разобличаването на “анархистката” Севдалина Панайотова... (N.B.: Вашта мама чекистка и чекиджийска!)

В поредна “Справка” за “анархиста” Петър Пеев от 19.06.1974 г., изпълнена с лъжи срещу жертвата на тяхната отмъстителност, копоите пишат: “След бякството на ГКГ зад граница Пеев посетил дома на Климентина, извършил проверка и унищожил всички матРиали с вражеско сАдържание и й изработил алибийИ, изразяващо се в това, че не живеела добре със съпруга си, поради което не била запозната с неговата дейност”. (N.B.: Това не е “алибий”, а светата истина, която ДС знае отлично от подслуш-

ванията си!) Освен това: “Пред съпругата на ГКГ споделил, че умира от мъка, че тоя успял да избяга, а той останал. Казал още, че много пъти обсъждали планове за бякството, но той бил възпрепятстван от тежкото си семейно положение”. (N.B.: “Обсъждането” е абсолютна неистина! Верно е само това, че когато бяха започнали да го плашат с интерниране, за да го склонят към “сътрудничество”, аз му предложих да уреди прехвърлянето му през границата, но той постави неизпълними условия...) В “строгото секретното” писмо до “йерархията” и до началника на Окръжното управление на МВР – Плевен, същият полк. А. Ценов, който е съгласен с “Предложението” от 4 март 1974 г. за сваляне на ГДОР “Анархисти” в мазата, сега пише: “Необходимо е да набележите и проведете по Пеев агентурно-оперативни мероприятия в насока установяване и документирание на настоящата му вражеска дейност. Преписи от всички постъпили данни за обекта, представляващи оперативен интерес, да ни бъдат изпращани своевременно, тъй като ДЕЛОТО се води на контрол при нас.” (N.B.: Нали го пратихте в архива, бе? Човеку се ще да изтръгне из корен полицейско-бюрократичния ви език!)

Въпреки предупрежденията, Пеев продължава със своите молби. Поредната е от 4.08.1974 г. и е адресирана до “Тато” му Тодор Живков. Убеждава го, че не е знаел нищо за изменническите намерения на “гражданина Георги Константинов, тъй като неговият характер е такъв, че всичко, което е намислил да извърши, го обсъжда само вътрешно, без да го споделя дори и с най-близките си”. (N.B.: Не е въпрос за характер, а за скъпо платен опит още от далечната 1953 година.) Той завършва с “Моля Ви да проявите към мен чувствата за справедливост и хуманност, които са Ви присъщи и да не ме оставяте в това тежко положение. Настоящата година е юбилейна. Навършват се 30 години от Освобождението... Моля Ви в името на тази славна тридесетгодишнина да не ме забравяте... (N.B.: Валери Петров би казал на староиспански “ХАК ТИ Е!”) Оставам с горещо нетърпение и увереност във Вашата справедливост.” (N.B.: Въпреки унизителните ти молби копоите ще ти гарантират достатъчно време, за да изстинеш. Ти бе, *балник, както казваше Бегайчо на такива като теб в СЦЗ, нали си “освободен” още преди 30 години /на 9.9.1944 г./! Какво повече искаш от Тато си, който е самата “справедливост и хуманност”, събрани в едно.)

В отговор на тази молба, старият, познат копой Атанас Атанасов, който е “израснал” до полковник, отговаря, че “според проверени данни, Пеев имал намерение да предприеме бягство през границата”, поради което остава на острова “до поправяне”...

На 8.10.1974 г., в “Справка” за Климентина, поискана навярно от “йерархията”, копоите мотивират фалшиво (за кой ли път) “заселването й на принудително местожителство за 3 години в гр. Дулово Силистренско”. (N.B.: Това щеше да й се размине, ако ме бяха заловили. Освен това, моето бягство, съобразно действащото наказателно законодателство, не можеше да бъде вмениявано във вина на изоставената ми бивша съпруга.) Нищо ново, нито по-верно може да се намери и в следващата “Справка” за лицето Петър Пеев от 14.11.1974 г., освен че в разговор с Беленския

майор Младенов декларираше: “Недей се съмнявай в мен, аз нищо лошо няма да направя, ще върша това, което ми наредите.” (N.B.: Но ДС, освен декларации, иска и доказателства. Затова и началникът на секретариата на МВР полк. Николов предлага в обстоятелствено писмо до министър Димитър Стоянов от 28.11.1974 г.: “Да не се изменя режима и заповедта за изселване на Пеев.”)

Това е последният документ за бившия ми съпроцесник от тази “епоха”. Други (доноси), писани собственоръчно в качеството му на “свободен гражданин” след завръщането му в София през 1976 г. ще намеря двадесетина години по-късно в моето досие – “ръкописите не горят!”

Нарушавайки хронологията и забягвайки напред в новонастъпилата пазарна епоха, прелиствайки “Мемоарите” на бившия шеф на VI управление на ДС Петър Стоянов – “МОЯТА ИСТИНА”, издадени посмъртно от “Даниела Хубенова” – СОФИЯ в два тома през 2009 г., намирам, че на тази “епопея” О.З. шурмбанфюрерът е посветил следните два цитата:

“Климентина Иванова...”

В Ленинград и в България с приятеля си в компании говорили против системата в СССР. Като се завърнала в България тя била изселена в едно добруджанско село. Няколко пъти ни занимаваха, че Иванова е много ценен научен работник в строго специфична област – разчитане на старобългарски ръкописи и изследване на езика. Свързахме се с Института по български език. Изпращахме й ръкописи да продължи да работи, за да не губи науката. Това продължи няколко месеца. За нея лично се застъпи акад. Дмитрий Сергеевич Лихачов на когото е била студентка по време на своето следване. Направихме предложение и тя бе освободена. Завърна се в София и продължи да работи плодотворно...”

Том I, Глава III ЗАЩИТА НА ДЪРЖАВАТА И ОБЩЕСТВОТО,
§ НАУКА И НАУЧНИ ДЕЙЦИ, стр. 558

И без всякаква връзка с горното на стр. 88 в Том II,
Глава IV – ЗАПЛАХИТЕ, § БЯГСТВА И НЕВЪЗВРЪЩЕНСТВА,
пише:

“П.Пеев и Севдалина П. Панайотова направиха опит да създадат кръжок за колективно бягство.(?) Г.К.Георгиев бе преведен от югославски гражданин по време на събор на българо-югославската граница...”

Това е всичко, което страдащият от селективна амнезия генерал-лейтенант от резерва на ДС - Петър Стоянов е казал за 14-томните разработки на своите копои - ДОР “Терористт” и ГДОР “Анархисти” през 1972, 1973 и 1974 г.г...

(N.B.: В препълнената с канибали зала № 10 на НДК, 35 години след описваните тук събития, на премиерата на спомените на истинолюбивия оберкопой, състояла се посмъртно /П. Стоянов умира ненаказан в леглото си през 1993 г./, можеха да се чуят ележни слова за покойника и за

“неговата истина”, потвърдена от колегите му – лешояди и вербуваните от тях доносници “на патриотична основа”. Техните слова заслужават да бъдат “обезсмъртени”:

Гриша Трифонов, представител на издателите от “Съюза на българските писатели” определя двата тома като „истина за хора талантливи“ и „сред най-ценните неща в българската мемоаристика“.

Бившият шпионин от ПГУ и съставител на “мемоарите” Михаил Коларов нарича началника на политическата полиция „рицар на честта” „Опитите за демонизация на народната демокрация – продължава той - се правят или от недостатъчно знаещи, или направо от измамници, които говорят, че в ДС са работили само „човекоядци” или че в лагера в Ловеч всеки ден са били убивани по няколко души. „Само около 150 човека са “починалите” в Ловеч” – информира ни той, позовавайки се на “документи от архива на ДС”, макар че във филма на Илия Троянов „Балада за българските герои“ Вутев - един от малцината оцелели – ни е оставил една доста по-различна картина. Той свидетелства, че “всеки ден освен в неделя тук умираха по пет-десет човека.”... “Всички затворници се строят под скалите – разказва 18-годишният концлагерист за това време /1959 – 1962 г./ - а неколцина се изкачват по тях, поставят динамит и тичат надолу. Фитилите са къси и взривовите започват, преди всички да са избягали на закрито. Всеки път затворниците отдолу гледат как на една страна лети крак, на друга глава, на трета ръка. След това изпращат оживелите „да оберат мършата“...

Стоян Михайлов, бивш секретар на ЦК на БКП, антиживковист и виден дисидент, нарича подобни разкази „грандиозни лъжи за миналото“ и „демагогски антикомунистически тези“. Според него книгите на генерал Петър Стоянов разобличават тези лъжи, „без да прикриват слабостите и трудностите на предишния период“.

За тези „трудности и грехове“ говори и Цвятко Цветков, бивш заместник-шеф на Шесто управление, член на Висшия партийен съвет на “обновената” БСП и автор на предговора към книгите на Петър Стоянов. “Въпреки неуспехите - казва Цветков – аз съм благодарен на съдбата, че бях в Шесто, и нито за миг не се срамувам от работата си. Няма нищо друго извън миналото, с което човек да се гордее, а ние сме създадени от това минало“... “Затова, само работилите в ДС са тези, които могат да кажат истината за нея.”

Една кратка разходка из книжарниците и сергиите на площад “Славейков” ще ни покаже, че този копой говори с познаване на нещата: много бивши чекисти и партийни функционери вече са ни разказали “своята истина” за миналото.

Не случайно Ноам Чомски твърди, че при демокрацията общественото мнение се контролира и манипулира още по-лесно, без да се използват средствата на насилието или цензурата. Достатъчно е да имаш парите и монопола върху издателствата и печатниците, медийната реклама с нейните “рецензенти на повикване”, разпространението на печатните произведения и книжната търговия, библиотеките и читалищата, за да моделираш това “мнение” с генералските истини и да заглушиш всякак-

ви гласове, които могат да ги опровергават със свидетелства, факти, документи или задълбочен критичен анализ на миналото (от какъвто бягат, като дяволи от тамян, полковете и дивизиите от историци, публицисти, журналисти, опозиционни политици и прочее скотове за угояване...).

ДНЕВНИЦИ

Оттук нататък следват извадки от моите “ДНЕВНИЦИ” или датирани бележки в съхранилите се тефтерчета, които носех в себе си. От 1982 година започнах да използвам първите модели на настолните компютри “Макинтош”, но със съжаление трябваше да констатирам, когато се завърнах от емиграция, че допълнителната памет, в която съхранявах записките си, е непоправимо увредена. “Документалното творчество” на канибалите съм поставил в края на тома.

Започвам с първия бележник, наченат след завръщането ми от ваканцията в Еус на 1 септември 1974 г. Между датираните записки съм включил спомени за някои лица, слова и дела от миналото, които не фигурират в тефтерите ми по причини разбираеми за всекиго, който ще има търпението да прочете първите два тома на тази IV част от мемоарите ми за емиграцията. Защото “ръкописите не горят”, но могат да попаднат пред погледа на неподходящи очи (и уши). Към тази практика ме е задължавал не само “законът за личните данни”, особено когато те се отнасят до “трети лица”. Прочее, така съм постъпвал и в предишните части и томовете на моите мемоари. Независимо от давността, която ги покрива, не всичко може да се извади на сергията (поне засега!).

Париж, неделя, 1 септември 1974 г.

Завчера, след завръщането ми от ваканцията в Еус, портиерката ми предаде една бележка. В нея на френски някакъв Жан-Пиер пишеше, че ме е търсил, но след като разбрал, че отсъствам оставил бележката и замолил да ми бъде предадена. По-нататък той съобщаваше, че е бил в България и ме поздравляваше от името на родителите ми, които изпратили някакъв пакет по него. Въпросният Жан Пиер съобщаваше адреса и телефона си, за да му се обадя да уговорим среща и да ми предаде пратката с кратко писмо. Обадох му се вчера сутринта и се разбрахме да се срещнем днес в 14 часа в най-близкото кафене до Триумфалната Арка на авеню дьо Ла Гранд Арме. За да се разпознаем, му казах, че съм с очила и силно прошарена коса и брада.

Точно в два часа следобед влязох в кафенето, огледах се и седнах на една от масите вдясно от бара. Гарсонът пристигна веднага и му поръчах чаша наливна бира “Леф”. Докато да я донесе, пред мен се изправи момък на около 25-26 години, представяйки се. Не го бях виждал кога е дошъл. Може би ме е чакал на някоя от масите в кафенето. Поканих го да седне, разглеждайки го с любопитство. Беше рус, среден на ръст, със сини очи и къдрава коса. Предложих му една бира, което той прие с удоволствие. Горещините все още не бяха отминали. Каза ми, че е оставил бележката на консиержката, но не и пакета, защото бил замолен изрично да ми го предаде лично. Бил прекарал лятната си ваканция в България,

ходил и на “Златни пясъци”, където се запознал с един “солиден господин”, който говорел сносно френски. Видели се на плажа няколко пъти и новият познайник му доверил, че имал племенник в Париж, от който от доста време нямали никакви сведения, което разтревожило всички, особено родителите му. Разбрали се Жан-Пиер да му гостува в София, откъдето щял да си отпътува за Париж. Когато посетил господина, заварил там две дами. По-младата, негова съпруга, говорила превъзходно френски, а по-възрастната, както разбрал, била моята майка. Без да навлизат в подробности, от разговора той научил, че съм емигрант от около година и че в последната картичка, която получили от мен, съм писал, че работя като електротехник в строителството, макар да съм “с класическо образование и последната ми работа е била свързана с преводи от старогръцки и латински”. За да се върна към своята професия, мама го замолила да ми предаде двете книги, върху чийто превод съм работил през последната година преди бягството ми от България. Сега Жан-Пиер ги носеше, заедно с едно кратко писмо, което той извади от портфейла си и ми го предаде заедно с обемистия пакет. В него, с почерка на тате, беше написано:

Мили Сине,

Много ни тревожи мълчанието ти. С майка ти не можем да си представим как се справяш с тази тежка работа. Молим те, не пилей силите си по химери, а помисли и за нас двамата сине, защото сме вече стари и болни.

Използваме случая, за да ти изпратим двете книги от класиката, които приятелят на чичо ти Перикъл, с когото бяха експерти по тютюните, му ги беше оставил за спомен. Ти беше наченал превода им, та си помислихме с майка ти, че ако го завършиш, това може би ще ти позволи да заработиш това за което си учил, а не да хамалуваш. Работата в строителството биха могли да вършат и тези, които нямат твоето образование и подготовка.

Прегръщаме те и ти желаем здраве, бодрост и успехи. Много ни е мъчно, че не можем да се видим, но не губим надежда, че и това ще стане един ден.

Целуваме те мама и баща ти.

Поблагодарих на Жан-Пиер, запитах го дали би изпил още една бира, но той отказа и станахме да си вървим. Разделихме се пред входа на метрото, с което се завърнах в моя “апартамент”. Там разтворих тежкия пакет, в който намерих това, което нарекох “наследството на Бухнер”. Това бяха две старопечатни книги – “Политика” на Аристотел от 1527 г. на старогръцки и първото издание на “Хвалба на глупостта” на Еразъм Ротердамски от 1541 г. на латински. Родителите ми бяха рискували двойно: веднъж Жан-Пиер можеше да не изпълни заръката, което нямаше да е чак толкова голяма загуба; но ако копоите ги заловяха у него, можеха да си навлекат доста по-големи неприятности. “Приятелят” на чичо ми Перикъл, по-големия брат на тате, беше неговият състудент от Виена

Бухнер, който по време на Втората световна война дошъл в България и отворил фирма за търговия с тютюни. В нея братът на тате беше станал съдружник, след като беше напуснал поста си на експерт в “Ориент табак” – фирмата на чичо си Славе и заработил за своя сметка в Кърджали, където главният поминък на населението, предимно турско, беше отглеждането на тютюни. Когато германските войски се изтегляли от България, с тях си тръгнал и Бухнер. Преди това той оставил на съхранение при чичо ми акции от Суецкия канал и скъпоценности за 600 милиона райхсмарки. Сред тях имало няколко старопечатни книги от времето на Гутенберг насам. С Бухнер се уговорили след като се “уталожат нещата”, да се намерят в Измир, където да продължат търговията си... Само че чичо беше предаден от своя “приятел” – градския прокурор, комуто имал наивността или глупостта да се довери. Бил арестуван и осъден на доживот, защото германските имуществата трябвало да бъдат предадени на победителя - СССР. Чичо Перикъл си излезе след седем години и при едно от посещенията ми в Ботевград, където живеяха със стринка след затвора, ми завеща двете книги, на които копоите не обърнали нужното внимание. Така станах собственик на част от “Бухнеровото наследство”, което благодарение на вуйчо ми и на мама ме застигна в Париж...

Понеделник, 2 септември 1974 г.

Първи работен ден след отпуската. Работим по обновяване на електроинсталацията в стар апартамент, в блок на Rue Duplaix в 15 арондисман, не далече от квартирата ми на 153, Av. de Versailles, от другата страна на Сена. Мануилов се прави на гъз и като че ли няма да ми плати нищо за август, макар да ме е регистрирал. От 1 май не съм “незаконен работник на черно” и съобразно трудовото законодателство на V-ата република имам право на платен отпуск. (Наивността ни, изглежда, е родова черта!) За малко, поради грешка в надписите на таблото с бушоните, щях да се електрокаутирам. Турши се беше скарал с патрона и го напусна преди отпуската. Заместник нямаше и аз бях започнал първата си самостоятелна работа като електричар. Засега бях единственият електротехник в “Сосиетето” на моя работодател - пловдивчанин. Апартаментът се състои от всекидневна-гостна, спалня, кухня, с баня, клозет и антре. “Точките” бяха $5 + 5 + 3 + 2 + 2 = 17$ - става дума за контакти, ключове, осветителни тела и табло с бушоните - работа приблизително за две седмици (10 работни дни). Да видим за колко ще се справя. La vie est belle! Тъжно е, когато знаеш, че като се прибереш, никой няма да потропа на вратата ти и да те види, а ти изморен, предпочитай да се изтегнеш на кревата и ако не заспиш, да сричаш вестник “Комба” (“Борба”) или някаква емигрантска книжнина на български или руски – единственият чужд език, който мога да ползвам. Но “Горе сърцата!”, както казваше Зафира. Нали пътя си избрах сам, със свободна воля! Загледан в тавана, обмислям акция “П”, тоест срещу патрона (Мануилов):

1. Ще му искам заплата като на Турши, чиято работа съм поел изцяло + 20 % увеличение, понеже изпълнявам едновременно и работата си на

общ работник - помощник. Скръзната изглежда иска да спести едната заплата за моя сметка. Следователно ще му искам $2500 + 500 = 3000$ франка. Това все пак е по-малко от най-високата заплата, полагаща се на висококвалифицираните електротехници или (НҚ), чиито функции поех изцяло след ваканцията.

2. Проучване при Турши, Дръндов, Киро Радев и Иван Стайнов: колко време след започване на работа имам правата на осигурен работник: със социални осигуровки срещу болест, безработица, трудов стаж за пенсия, платен отпуск, възможност да получа обезщетение срещу сключения 12-месечен трудов договор в случай, че бъде уволнен?

Какви са шансовете ми да се наема при друг чорбаджия? След което:

3. Завеждане на трудово дело с мотиви:

- работа от 1 февруари 1974 г. и 3 месеца не бях регистриран,

- работа по 48 часа на седмица за 1000 франка месечно и от май, когато заплатата ми стана 1 600 франка, Мануилов ме е регистрирал със СМІК (минималната заплата във Франция).

4. Имах трудова злополука, но 10 дни останаха неплатени, по вина на Мануилов, поради това, че бях нерегистриран.

5. Не ми е платил полагащия ми се за половин година отпуск (800 фр.)

СВИДЕТЕЛИ за началото на работата ми в “сосиетето”:

Турши, Казми и други работници, които са го напуснали оттогава; още Стайнов, Паница, Чапрашъков и Барев, макар че “Гарван – гарвану око не вади!”. Също Хаджията, Дръндов, Кирил Радев, Мадлен, Катрин Лвов. *La vie est belle!*

Сряда, 4 септември 1974 г.

Отсреща, съвсем наблизко, е Айфеловата кула. Вижда се някаква жандармерийска казарма. На широкия плац питомците ѝ, с които утре може би ще се стреляме, се готвят физически - играят футбол. Над тях се развява френският трикоълор. Аз дърпам жици, за да бъде светло и топло на мадмоазел Готие. *La vie est belle!*

По-надолу, по улицата, има площад на името на някакъв кардинал, а на площада църква, чиято камбанария с тесни процепи-бойници прилича на устремена в небето ракета. Сполучлива, модернизирана имитация на романски стил. На вратата обява: “Dimanche – ici messes”. Болшевиките не са открили нищо ново за поразяването и смазването на човешкия дух. Кардинали, а? Да *ба вашта мамка! Заради вас, утре ще отиде и красотата – плод на робския труд и на измамата...

След работния ден, “гърбосложен на кревата”, обмислям статия или брошура със “социологическо-историческа” оценка на 9.9.1944 г. Не съм срещал в излязлата досега литература аналогични теми за източно-европейските “страни с народна демокрация”. И една, като че ли сполучлива идея за организиране на курсове по електротехника в лагерите за емигранти през следващата ваканция...

Петък, 6 септември 1974 г.

Пътуваме с Франциско в камионетката. Спираме на площад с много

кина и порнографски плакати. На средата - висок паметник, на върха жена с някаква хартийка в ръцете, а до нея – мъж с перука, във военно облекло и в ръцете – полуизвадена сабя. Пита ме:

- Познаваш ли тоя площад?

- Не, само съм минавал оттук.

- Това е плас Клиши.

- Каква е тая статуя?

- На Свободата.

- Каква свобода?

Франциско се смее и продължаваме с камионетката към шантието, след като сме оставили водопроводчика Клод на неговото, зад площада с паметника. Моят спътник и колега ме пита: “Колко от нас ще стигнат до пенсия?”

Може би, срещу тези, които обичат да говорят за свободите на буржоата, са нужни освен тиради и факти. Масови, средно-статистически факти за труда и живота на работниците и техните “свободи”, изложени спокойно, но неумолимо и илюстрирани с карикатура, на която са изрисувани два гроба:

На кръста на единия е нахлузнен цилиндър и на него са изписани годините 1890 – 1974. Другият е с каска на строителен работник и на нея пише: 1900 – 1939.

Има ли вина работникът, комуто са отнели половината живот? Лошото е, че човек свиква постепенно с всичко! Недоволството тлее, но е тихо и тъпо. В него липсва онази непоносимост, с която посрещнах първия си трудов ден като помощник-бояджия. Мръсотията, в която работим и се храним, не прави впечатление никому; а си струва едно подробно описание на бита ни. Наверно тази черта на човешката природа е имал предвид Достоевски, когато писал:

“С какво ли не свиква човекът подлец!?”

Неделя, 8 септември 1974 г.

До метро Сен Жермен вървим с руската патриотка Катрин Лвов. Върху оградата на църквата е окачена табела с надпис “Тарас Шевченко” и още някакъв френски текст. Питам моята позната какво значи това и тя ми отговаря:

- Може би е живял тук...

Сигурно не е прочела нито ред от него или за него. А може и да не знае, че е велик поет на Украйна? Може и да си мисли, че е виден католишки поп, шом са го окачили на църковната ограда. Тя продължава прекъснатия разговор със съобщение, че в отечеството амнистират емигрантите. Чула го по радиото.

- Следващата амнистия ще я даваме ние... – ѝ казвам.

- Ти приличаш на дядо ми. Той живя дълго върху куфара си, чакайки момента, когато ще се завърне в своята Русия. (Дядото е “незаконен граф” и прапорщик от армията на Негово Императорско Величество Николай II-ри. Баща му е “поправил грешката на младостта” с една от крепост-

ните си селянки, като е признал своя син и му е оставил в наследство графската си титла. След поражението на белите в гражданската война, той е емигрант във Франция от 1921 г. Очевидно титлата не му е послужила много, защото, за да издържа семейството си, е бил принуден да работи в заводите “Рено”).

- За дядо ти не зная, но аз ще се завърна.

Наследствената графиня ме гледа втренчено и сигурно се пита дали съм с всичкия си...

Разделяме се и потъвам в метрото. На “Конкорд” трябва да правя смяна. По дългите коридори просяци пеят “Марсилезата” и подлагат ръка. Една спяпа разтяга меха на акордеона и свири валса “Върховете на Манджурия”. Трети някъде далече размазва с цигулката си унгарска циганска музика. *La vie est belle!* А революционният потоп все не настъпва. Докога ли?

Вкъщи (ако може да се назове така леговището ми) размишлявам върху Кронщад, който е връх и извежда руската революция вън от социаликономическите ѝ граници, определени от руската изостаналост. Може би болшевишкият терор срещу въстаналите матроси и работници, както и сталинските кланници за кохортите на сменящите се палачи, чак до конфликтите и елиминиранията на конкурентите от следсталинските епигони – Хрущов и Брежнев – са един своего рода удължен Термидор, чиито етапи би могло да се обяснят със стоящите зад тях политически и социаликономически тенденции в развитието на държавния капитализъм (или като крачки към неговата консолидация? Да се видят аналогичните с развитието на другите революции! – Като се потърси обяснение на ОЛЕВЯВАНЕТО и прекратяването му в дадена точка по време на Френската и Руска революции).

Понеделник, 9 септември 1974 г.

На днешния ден в “родината” тълпите манифестират, махат с букети и се усмихват като олигофрени на яхашите ги вече трийсетина години “пролетарски” диктатори, баровци и джандари. “Правото” на последните се базира на организираността им. Какво да се прави? Трябва да сме логични: ако ние наистина сме готови да ликвидираме гнездата на икономическата власт (тръстове, холдинги, мулти и транснационални компании на капиталистите) чрез експроприацията им, нямаме никакви основания, в дните на Социалната революция, да проявяваме снизходителност към политическите банди, наречени партии, които чрез армията, полицията, бюрокрацията, съда и другите държавни институции концентрират в ръцете си неизмеримо по-голяма власт над “низшите класи”! На първо място, на ликвидация подлежи партията с главно “П”. Но, ще ни възразят – тогава къде отива вашата свобода, с която ни проглушихте ушите? Нашият отговор е:

- Всички вие ще имате свободата на мисълта, на словото да разпространявате вашите идеи, на събранията, на организирането и най-вече свободата да се прехранвате със собствения си труд. Но свободата да

ни яхнете отново с въоръжените си шпиц-команди от паразити, да ни изгладните и натикате във фабриките, мините и заводите си, свободата да спекулирате и превръщате всичко в стока и пари – тези свободи ще ви отнемем без остатък. Тях ние ще унищожим, без каквато и да е пощада или сантименталност!

Сряда, 11 септември 1974 г.

Приключих за 8 дни електрифицирането на апартамента на мамзел Готие, но съм изморен като говедо. Не виждам как ще издържа и на посещението на курса по френски в Алианса, а трябва... Понеже умората ликвидира оползотворяването на свободните ми часове, ако искам да пиша, ми е необходима максимална организираност и никаква пилеене на време в никаква друга посока. Трябва да бъда като... машина! Друга възможност няма. Затова стискай зъби и върви към целта си! От днес няма да се занимавам с нищо друго, освен с анархистическата интерпретация на текущите събития и критичните ми бележки за марксизма:

СЪЩНОСТ НА МАРКСИЗМА

I. Източници и предпоставки за раждането на марксизма:

а) Гносеологическо-психологически мотиви у Маркс.

б) Преглед на теоретическите предшественици на марксизма, от които класикът е преписвал, оплювайки ги.

в) Икономически и политически стимулатори за появата на марксизма. (Социален състав на марксистките партии. Сравнение с процентното присъствие на работници в националсоциалистическата партия, в перонизма, в европейските социалдемократи и в класическите буржоазни партии на САЩ – демократи и републиканци.)

II. Програмите на Марксизма - “Манифестът” и др. Колебанията на Маркс по време на Парижката Комуна и последвалите окончателни формулировки на Енгелс. (В III том на “Капиталът” Маркс адмираше появата на акционерните д-ва като “кълнове на социализма”).

III. Организация, стратегия и тактика на марксистите.

IV. Идеал – има ли нещо друго, освен обща фразеология?

Бележки за “идейната” борба на марксистическата полиция срещу анархизма у нас от 1945 до 1973 г. и обратно – на анархистите срещу болшеvizма.

V. Мизерия на марксизма – неговите “теоретици” през XX век: от Ленин, Троцки и Сталин до Хрущов, Брежнев, Мао, Фидел Кастро, Хусак, Тодор Живков, Жорж Марше, Менгисту, Цеденбал и прочее “неокласици”. Същност, неосталинизмът на последниците и учениците на незавършилия семинарист Джугашвили-Сталин е гневът на лумпените и на дребните буржоа (те търсят един нов вожд, който да уреди сметките им със света, към който не без основание изпитват ненавист и към който със завист се стремят да принадлежат). Проблемът им е там, че победилия в Русия и империята ѝ държавен капитализъм е влошено издание на частния, като политическа и социаликономическа система.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Марксизмът наука ли е?

Марксизмът революционен ли е?

Марксизмът социализъм ли е?

Аз съм преодоляването на марксизма, едва след мен ще има истинска революционна теория!” (NB-2010: Очевидно самочувствие не ми е липсвало, ако съдя по тая фраза. Май съм се самооблащавал и самозабравил?)

Неделя, 15 септември 1974 г.

Ценко ми каза, че анонимен глас му е телефонира, че моите “Размишления...” са болшевишка провокация. Може и да е така, но може това да е претекст, за да ги спре. Все пак, берекет версин и за излезлите седем части досега!

После отидохме на панихида в сръбската църква, след което неговият приятел Жика ни покани в бара си. Там той ни разказа началото на своя “възход”:

- Как са ме ебавали да знаете французите. Вали сняг и ми кажат да боядисвам един комин, висок като 12-етажна сграда. Душата ми излиза от носа. Като погледна надолу, свят ми се завива. Ама след три година я им станах шеф и започнах да ги ебавам. Казвам им: Фарбай! И они фарбат... Жика се увлича в спомени:

- У Мюнхена намерих една пичка. Носачът ми носи куфарите, а аз гледам пред мене един мазен гъз с къса пола. Извиках я вечерта и за 30 марки я оправих. Оттогава всеки път, като мина от там, отивам да спавам у нея. И леглото, и храната, и... много по-евтино ми излиза. Иначе само хотела е 80 марки.

Изглежда се нуждае от изповед и продължава:

- Да видиш какво че стане, като умре “стариът”. (“Старият” е Тито.) Поне 3 – 4 години нема да си ходим. Иначе могат да пуснат мандалото и свърши. Тука не могат да ме мобилизират, а те там нека се ебават како си знаят. Опитаха се да ме пратят с войските на ООН в Египет (1956 г.), но я им рекох: “Нечу!”

Викаха ме при пуковника, думам му:

- Аз друже пуковниче немам намерение да мра за чифутите или за арапето. Виж, ако тука дойде некой из Югославия, то е друго. Моята клетва е клетва за пределите на Югославия, а не да си фърля кокалите по Синайските планини. (Сега да се ебават, я съм у Французко, клетвата не важи!) Пуковника ми каза, че от затвора нема да излезе, а я му думам:

- Ти знаеш ли, друже пуковниче, че мой отац е пръвборац (I-ва категория) и може да ти истини местото. Защо не изпратиш твой син у пустинята?

След консумацията, той извика жена си Вивиан, за да представи сметката. Кръчмарят Жика е собственик и на 6-7 камиона, и е социалист – за “самоуправлението”...

На “пазара на блхите” в Клинянкур – друга подобна история. Серги-

джия продава знаменцата на всички народи. Младо, хубавичко 15-16 годишно момиченце се залепва за сергията и иска от голобрадия си кавалер с раница на гърба да й купи съветското знаменце за спомен. Може би с дебелия тояга трябва да се започне от прогресивните “полезни идиотчета”? Кой знае!

Понеделник, 16 септември 1974 г.

Бръсна се и слушам радиото. Шпикерът е възмутен от терористическите акции на японо-палестинските революционери. Той интервюира парижките еснафи и ги пита какво мислят за терора и за заложничеството. Изказват се домакини, чиновници, един пенсиониран натурализиран легионер и пр. Затварям радиото и заминавам за шантието.

Гипсацията Русо, с когото работим на нов обект и се храним заедно, тези дни ми каза, че не се интересува от политика. Той е отличен работник, мрази патрона и обича работата си. Наслаждава й се, така както художникът на картината си. За мен такова раздвояване е непостижимо: мразя ли – мразя всичко, и работодателя, и работата за него! Може би за това му помага неграмотността. В края на XX век, в Париж, 38-годишният Пиер Русо не знае да чете. За него светът на книгите не съществува. На тръгване ми дава... визитна картичка с адреса си.

Вторник, 17 септември 1974 г.

Днес се навърши година от пристигането ми в Париж. Колко бързо и... безполезно тече времето. Новият апартамент, който поех на 12 т.м. в четвъртък, има 19 точки. Работа вече 5 дни, а до завършването му ми остават три. Успях да увелича “производителността на труда”, като най-трудоемката и изморителна работа – прокопаването в стените на улеи за тръбите с жиците, вместо с чук и длето, ги правя с бормашината и една дебела колкото тях, два и половина сантиметрова бургия. Задавам се от праха, но печеля време, което се надявам да мога да използвам за четене и писане, ако някой не донесе на Мануилов за “рационализацията” ми. След работа се отбих в “канцеларията” на Ценко, където почти винаги има по някого и се обменят емигрантски новини и мисли. Мнозинството от по-заможните членове на бъдещото БОД (Българско освободително движение), като д-р Стаменов от Стокхолм, са категорични противници на “екстремистките действия” и искат “Бъдеще” да излезе със специална декларация срещу терористите. По този повод избухвам:

- Господа български нотабили, в нашата сравнително не стара история има още двоица за осъждане. Единият, когато обирал един чорбаджия, бил сварен от слугата му, който се престарал във викането на помощ за пиятетата. Нашият хаирсзин го наричал с камата си, после още веднаж, както писал до един от другарите си “да н’ съ мъчи”. Другият пък върлувал из Влашко и за обири за делото, лежал в тамошните тюрми и накрая отвлякъл цял параход барабар с капитанина, за да може да прекоси Дунава и сложи костите си за такива говеда, които май ще го изобличат в декларацията си.

Може би няма да е зле, господа, ако побързате с внасянето на предложе-

ние за един “Закон с обратна сила” против тези двама... чапкъни!

* * *

Както се чува, емиграцията се е обединила. Бог да ги прости всички. Интересно дали съществува обща история на българската емиграция – от времето на турското робство, на дошлите в Царството бежанци след крушението на Илинденско-Преображенското въстание, на емиграцията в СССР и на Запад? И паралели между “вълните” и битието им.

Фрагменти от тази история намирам в разказа на Хаджията за онзи оцелял, който в сибирските концлагери правил мебели за началствата на лагера. У нас, поне през 50-те, дори и криминалните не приемаха подобна милост.

Има и други образи, като Петър Ковачев, който е земеделец и плаща на Ценко абонамента си за половин година (50 фр.), или баджанака, който млъкна като дуле, когато му направих офертата. Може би му е простено, нали джандарите казали на тъщата, че те са “икономически емигранти”, които не искат да “късат мостовите с родината” и с роднините си. От тая порода е и братът на Гюлеметова – Кольо Дишков, който се и подиграва, обръщайки се към “Директора на Бъдеще” в отказа да си плати абонамента с... Мадам.

Сряда, 18 септември 1974 г.

Преди шест месеца тате имаше рожден ден и стана на 73 години. А от Парижката Комуна бяха изминали 103 години. Вече от една година съм във Франция. Май действителността се различава съществено от книжките за многобройните френски революции.

В метрото – бабичка над 60-те, с оплешивяваща глава, с тънки крачка, около които са се усукали и увиди неизопнати найлонови чорапи, чете книга “След смъртта”, но се е начервила и напудрила и се е сложила в “мини жуп”.

Отреща се е разположил дебелак със сталинска физиономия и мустаци. Чете “Малкият парижанин”. Би могъл едновременно да бъде колбасар и член на регионалния комитет на ФКП...

Русо и останалите, с които работим ядат евтина, абсолютно некачествена храна в обстановка, която прилича на кочина и си траят, когато агитпропите на буржоазията говорят за благоденствието, резултат от “30-те славни следвоенни години” на невиджан ръст на производителността и доходите на населението...

Продължаваме разговорите с гипсиджията Русо. Той разказва детски спомени за баща си, който ги биел, когато поставяли хляба наопъки върху масата. Бил е в затвора, защото отказал да отиде в казармата и подписал договор, че тялото му ще принадлежи на френската медицина след смъртта му (показа ми картата си “Смъртта в служба на живота”). Подиграва се с патриотите, казвайки, когато сме изморени като говеда и мръсни като свине, че трябва да благодарим на дус Франс (на сладката Франция) и /подигравателно/ да бъдем готови да умрем за нея. Същевременно изтърсква, че живее само за децата си (единият щял да стане ветеринар, другият чиновник, а третият – полицай, за да не си трошат

главата, като него). Ръцете му треперят, гълта лекарства, пие по бутилка вино, за да забрави и казва, че ще напусне божия свят преди да навърши 50 години... Като че ли авторът на “Капиталът” е изучавал много малко “Пролетариата” и той чака своя изследовател... Преди да се обобщава, в такава работа май трябва да се започне индуктивно с хилядите разнообразни случаи – сред тях, които ни заобикалят и онези, за които историята е съхранила спомена. Но дотук поне едно е неоспоримо – приказките за сътрудничество между двете класи са от лукаваго...

На връщане чета във вестника, че ООН разглежда на есенната си сесия 101 въпроса, сред които са чилийския, кипърския и др. След като освободиха България, Румъния, Унгария, Полша, Чехословакия и обединиха Германия, Виетнам и Корея, сега са се заели със свободата на чилийци, кипърци и др. Блазя им! Спомням си за селянина от Кулско, който пишеше по стените на карцера: “Вярвай в ООН!”

Петък, 20 септември 1974 г.

Когато привечер се прибирах от работа, портиерката ми подаде писмо. По подписа на плика видях, че е от тате и се учудих как са го пропуснали да мине. Защото бяха спрели кореспонденцията ни в двете посоки. Когато го отворих, разбрах защо са вдигнали блокадата. Тате ми пишеше за развода на Климентина.

Съобщаваше ми, че наскоро е минал бракоразводния процес... Бившата вече моя жена не се колебала дълго и още в първите седмици след бягството ми самостоятелно или с помощта на роднинския съвет дошла до решението да заведе бракоразводен процес. Изпращането ѝ в Дулово само ускорило естествения ход на нещата. Тя внесла в съда своята молба, в която мотивирала искането си за развода с изневяра и измяна на... родината (!) от моя страна. Поради това, съдът нямал никакви пречки да се произнесе по делото “в полза на противната страна” по моя вина и в мое отсъствие. На истцата била върната свободата.

Всъщност беше станало това, което аз предлагам още преди да съм взел окончателното решение да напусна временно страната. И ако тогава моето предложение беше прието, можеше да се избегнат многото усложнения, които настъпиха след като копоите ме изтърваха. Въпреки това, трябва да призная, че изпитвах, ако не угризения на съвестта, неприятното чувство, че въпросните компликации в чуждия живот се дължаха на връзката с мене, имах желание да помогна с всички средства и не преставах да мисля кой е най-удачният начин да реша ребуса, който копоите бяха съставили...

Неделя, 22 септември 1974 г.

Днес е първият ден на есента. Излязъл съм с мамзел Лвов и се насочваме към Монмартър. Пред метрото на Плас Пигал половин дузина пенсионери и комсомолци ни предлагат натрапливо “Юманите диманш” и твърдят, че единствено в него ще намерим истинското решение на националната криза, като Марше и още неколцина от апапите му влязат в правителството на Митеран, чиято глава бе сцепена наскоро от пейза-

ните. Казват по погрешка... Отдолу се вижда църквата “Сакре Кьор”, построена от благодарната буржоазия след победата над комунарите. Мястото е красиво, върхът е обрасъл в зеленина и лозя. Сред дворовете – къщи на художници и други туристи. Разпитвам я. Казва ми, че французите я наричали “Сватбената торта”, поради многоетажността си и че е построена в чест на победата над германците през 1870 г. Казвам ѝ, че тогава германците са взели Елзас и Лотарингия, а Бисмарк обединил “с кръв и желязо” Райха. Но тя е “учен” и гледа снизходително на моите исторически корекции, които са плод на ориенталското ми невежество, а аз нямам никакво желание да уча всезнаещите. Още повече, че ми прищрака една идея за помагане на Климентина да се измъкне от лапите на отмъстителните чекисти. Ще опитам да получа съдействието на Солженицин и някои други за нейната кауза, като му отправя едно писмо. За превода му на руски ще замоля моята невежествена спътница. В сравнение с нея моят “Диодор” (вече бившата ми съпруга) е светица и академик. Купувам си от вестникарската будка “Русская мысль” и я разтварям. Има новини за проявите на дисидентите (за мен те са нещо като дизентерно болни) “на родину”. Катя е във възторг от тях, нали е милитант на белогвардейците-християни около Никита Струве. Не зная защо, в тяхно лице виждам съзнателни или несъзнаващи ролята си участници в поставената от властите в Кремъл циркова комедия “демократизация”. Но защо да не опитам с писмото? Само трябва да побързам с написването му!

Петък, 27 септември 1974 г.

Днес Русо предизвика мозъчно сътресение. Разказвах му за бомбата под статуята на Сталин и за моята присъда в България. Той ми каза:

- А, знам, Сталин, това беше един италианец, неспа?

- Не, Русо, той беше руски диктатор.

- Но нали и италианците имаха един такъв – как се казваше?

- Мусолини.

- А, вуала, виждаш ли, имената им си приличат, затова съм ги объркал. (Русо е на 38 години и когато Сталин е берял душа, той е бил около 18-годишен!)

Продължаваме разговора си. Аз излагам някои от вижданията си на моя сакат “френски”, но все пак Русо разбира мисълта ми и заключава: “Ако един ден френската полиция научи какво мислиш и говориш, тя ще те разстреля...”

Сряда, 2 октомври 1974 г.

Радиото-часовник ме събужда за работа на постройката с оглупяващата си музика – смес от сексуалност и блеене на овце. Това не пречи тя да си има своите теоретици, проповедници и най-печалното – изобилие от поклонници, почти колкото са тези на футболните мачове. Такава била динамиката на епохата...

Бодър съм и в главата ми нахлуват рой мисли по въпроса за организацията, които бързам да запиша в бележника си. Този въпрос ме занима-

ва непрекъснато. Обмислям структурата, чиято задача е да организира внасянето в страната и разпространението на идейна литература, с оглед пропагандиране, агитиране и създаване на минимум възпроизвеждаща се и, евентуално, разширяваща се организация, която би била способна в условията на революционна криза да насочва стихията и събитията в посока на Социалната революция.

Следващите точки са само едно първо приближение на решението на проблема.

ПЛАН ЗА НЕЛЕГАЛНАТА РЕВОЛЮЦИОННА РАБОТА

1) Набелязване и брой на хората, готови за нелегална работа в сегашната вътрешна и международна обстановка във и във България – поименно или по-точно с “бойните им имена”.

2) Набелязване на задачите/целите и планиране на дейността във и в България.

3) Снабдяване на доброволно ангажираните се с оръжие и фалшиви паспорти.

4) Готовност на организацията да действа в защита на арестувани другари във и във от България, като планира, организира и даде конкретен ответ на полицейските действия с персонално ангажиране на извършителите на планираните операции.

5) Определяне (доброволно или с жребий) на изпълнител/и на наказанието срещу предателите, срещу тези, които избягват от поетите ангажменти и срещу взетите заложници или други обекти в случай, че врагът не приеме условията на размяната с пленените наши другари.

6) Набиране на средства за дейността на организацията, за поемане на разносните и издръжка на влизащите в акция нейни членове, чрез експроприация на набелязани предварително обекти на българската държава и на сътрудничащите с нея в чужбина (“свои” и иноземни “бизнесмени”).

7) Контакти с революционерите във и във от “социалистическия” блок за интернационализиране на борбата, с договаряне на условия за превръщането на първата освободена страна в база на другите революционни емигрантски и вътрешни организации.

8) Обмисляне и разширяване на дейността по т. 7 в най-подходящите за целта страни извън болшевишкия блок.

9) Изработване на ПРОГРАМА-МИНИМУМ, обща за всички революционери от колониите и метрополията на “светската” империя за коопериране на революционната работа по точки 1-6 с хората от точки 7 и 8 на настоящия план.

* * *

Един от основните елементи на нашия ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗЪМ, който е абсолютен антипод на шовинизма, национализма и патриотизма във всичките им разновидности, форми и прояви и не позволява никаква амалгама с многобройните “Интернационали”, които са се навъдили и се подвизават върху световната политическа сцена от един век насам, е РЕВОЛЮЦИОННОТО ПОРАЖЕНИЕ (НАЙ-ВЕЧЕ, НО НЕ САМО

ПО ВРЕМЕ НА ВОЙНА), тоест борбата във всички условия и при всички обстоятелства срещу “собствената” ни държава до нейното пълно и окончателно унищожение. Заедно с това, придържането към този принцип или отказът от него е най-точният критерий за собствения ни революционен интернационализъм. Неговото нарушение, макар и “условно”, “тактически”, “временно”, докато “отечеството е в опасност” или поради “демократически”, “хуманни” и тем подобни съображения е противоположно на нашата идейна зрялост и революционна устойчивост. Всеки анархист трябва да бъде наясно с проблема, както и с опасностите, на които се излага, приемайки за свой анархистическия идеал. Трудността да останеш на висотата на принципа може да бъде илюстрирана с “Манифеста на 16-те” по време на Първата световна война, когато видни фигури на световния анархизъм, сред които и Пьотр Кропоткин, се търколиха в кървавото благо на патриотарството и шовинизма, независимо от техните мотиви, аргументи, намерения и “тактически цели”. Това, което извършиха беше предателство към идеала на Социалната революция, нареждане под знамената на собственото си правителство и господари. Разсъждавайки върху съдбата на анархизма, аз стигам до заключение, че именно тяхната линия е една от причините, улеснили победата на Ленин и болшевиките, с всички произлезли от това наши и на пролетариата поражения.

Предателството спрямо принципите винаги си отмъщава. Разбира се, в нашата история има стотици хиляди загинали в гражданските войни, заслужаващи преклонение анархисти, пример за революционен интернационализъм, начина с участниците в Парижката комуна по време на Френско-пруската война от 1870-1871 г. Може би никой от нашите предтечи не е изложил по-добре позицията ни от Михаил Бакунин, който, освен формулировката, е дал и блестящия пример с линията си на революционно поведение по време на същата тази война с ИЗПРЕВАРВАЩОТО С ЦЕЛИ ШЕСТ МЕСЕЦА ПРОКЛАМИРАНЕ НА ЛИОНСКАТА КОМУНА, веднага след като френската буржоазия образува своето “правителство на националното спасение”; както и с категоричното си, да не кажа яростно, противопоставяне на патриотарската линия на Карл Маркс в защита на германския империализъм и прусашката държавност. На този проблем той посвещава и основния си труд “СОЦИАЛНА РЕВОЛЮЦИЯ ИЛИ МИЛИТАРИСТИЧНА ДИКТАТУРА”. Ето защо, в това отношение, както и в много други, аз съм БАКУНИСТ.

Ето какво е казал той по въпроса за революционното поражение при друг повод, предшестваш с години гореупоменатите събития:

“Аз гръмко се отричам от руския държавен, императорски патриотизъм и ще се радвам на РАЗРУШЕНИЕТО НА ИМПЕРИЯТА! Аз не ще тръгна след (с) френските, английски, шведски или полски армии, но ако е възможно ДА СЕ ПРОМЪКНА ВЪТРЕ В РУСИЯ и В РАЗГАРА НА ВОЙНАТА да вдигна НАРОДА НА ВЪСТАНИЕ, ще го направя с пълното съзнание, че изпълнявам свещен дълг и че служа на великото руско (и европейско) освободително дело. Признавайки руската армия за ОС-

НОВА НА ИМПЕРАТОРСКАТА ВЛАСТ, аз изразявам ясно, открито и категорично желанието си, щото тя ВЪВ ВСИЧКИ ВОЙНИ, които ще предприеме Империята, да търпи единствено и само ПОРАЖЕНИЯ. Това го изискват интересите на руския народ!”

Към тази стратегия и тактика аз съм се придържал винаги, откакто осъзнах себе си като анархист-революционер. Тоест, още от юношеските си години, когато усилено се говореше и очакваше от всички превръщането на “Студената война” в гореща Трета световна война. Всички действия, които бяхме предприели, включая и бомбите през 1952-53 г., бяха подчинени на тази цел: подготовка на ПРЕВРЪЩАНЕТО НА ИМПЕРИАЛИСТИЧЕСКАТА ВОЙНА МЕЖДУ ДВАТА БЛОКА В ГРАЖДАНСКА ВОЙНА и в крайна сметка В СОЦИАЛНА РЕВОЛЮЦИЯ. Именно тази ни позиция инквизиторите и екзекуторите от следствия отдел на ДС се опитаха безуспешно да превърнат в “създаване на шпионскодиверсионна група, която е искала да се постави в услуга на империализма”. Такава беше тогава, тази остава и днес, когато съм емигрант в Париж, моята позиция с всички произтичащи от нея ангажменти, които сега съзнавам много по-отчетливо, отколкото през времето, когато бях на 19 години и които, когато ги формулирам, срещат необяснимия отпор дори от хора като нашия Хаджия, с които сме божем другари и съмишленици. В този дух са и следващите ми размишления, които трябва да послужат като основа на статия или брошура по въпроса за РЕВОЛЮЦИЯТА И ОРГАНИЗАЦИЯТА. Статия, която никога няма да види бял свят в евнухидния “църковен вестник”, на който сътруднича, но който в никакъв случай не е “моят път” и който винаги ме е карал да мисля за необходимостта от един НЕЛЕГАЛЕН ОРГАНИЗАЦИОНЕН БЮЛЕТИН или в краен случай на брошури, третиращи въпросите, които нямат място (поне в този момент) пред широката публика. (NB: Точно стъпките в тази посока доведоха, десет години по-късно, до непоправимото, но, мисля, необходимо скъсване с опортюнизма в нашите редове! Само че за това, “когато му дойде времето” - в спомените ми след 1984/5 година.). Засега само продължавам да сондирам предпазливо почвата в емиграция, където за съжаление не намирам обнадеждаващи реализирането на идеята съмишленици сред “компатриотите” и се питам, пак ли трябва да поемам сам по пътя към революционната Голгота? Често употребявам тоя библейски образ, защото съм наясно, че БЕЗ ГОЛГОТА, НЯМА ВЪЗКРЕСЕНИЕ! Спира ме не толкова това, че съм сам, а съзнанието, че във войната на класите “сам, воинът не е воин!”. Тази война, повече от всяка друга, се нуждае от ОРГАНИЗАЦИЯ! Организацията е нужна и за да се избегнат апокалиптичните картини на кървавата разправа, които ще съпътстват разрушаването на болшеvizма и диктатурата. Но, преди да направя бележките си за нея, мисля, че е абсолютно необходимо да се дефинира понятието РЕВОЛЮЦИЯ.

Без да съм схоласт или догматик, и тук ще си позволя да цитирам един от параграфите на “Катехизиса на революционера” – ПАРАГРАФ 23:

“Под народна (плебейска) революция ние разбираме не регламентирано движение по класическия образец – движение, което ВИНАГИ СЕ СПИРА С УВАЖЕНИЕ ПРЕД СОБСТВЕНОСТТА И ПРЕД ТРАДИЦИИТЕ НА ОБЩЕСТВЕНИЯ РЕД на така нар. цивилизация с нейната фалшива нравственост, и което движение до ден днешен се е ограничавало навсякъде с низвергването на една политическа форма и заместването ѝ с друга, стремейки се да създаде т. нар. революционна държава. СПАСИТЕЛНА ЗА НАРОДА МОЖЕ ДА БЪДЕ САМО ТАЗИ РЕВОЛЮЦИЯ, КОЯТО ЩЕ УНИЩОЖИ ИЗ КОРЕН ВСЯКА ДЪРЖАВНОСТ И ЩЕ ИЗТРЕБИ ВСИЧКИ ДЪРЖАВНИЧЕСКИ ТРАДИЦИИ, ПОРЯДКИ И КЛАСИ В РУСИЯ.”

И така, всички средства, с които можем да разложим, отслабим, подровим и в крайна сметка разрушим “законноустановената демократична власт” (виж НК!) са нравствени и високо благородни! Струва ми се, че Нечаев го ненавиждат всички, включително и нашите филистери и фарисеи, заради безвъпросната яснота на мисълта и словото му. (Когато напомних на Хаджията предложението на Ботевия другар да се режат езиците на различните измамници и манипулатори на словото, нашият Еуски “поп” възрази: “Защо, утре те ще говорят нашите глупости, къде ще им търсим заместници?”). Те представят Сергей Геннадиевич в карикатурна и отвратителна светлина, защото се страхуват от него. Изглежда, той и Бакунин са откривателите на организацията за деструкция на ДЪРЖАВНАТА МАШИНА! По този повод, бих искал да напиша книга или брошура за “НЕЧАЕВ, МАХНО И ДУРРУТИ” (интелигентът, селянинът и работникът или “ТРИМА ДУШИ, УСТРЕМЕНИ КЪМ ЕДНА ЦЕЛ”), а сега ще продължа по многократно прекъсваната тема за революционната организация.

Винаги съм се отвращавал от дърдорковците, които говорят в кръчмата за бомби, за потресаващи атентати и за революция, но когато се стигне до действия, дават заден ход, търсейки “философско оправдание” на мизерното си поведение! Аз мисля, че тия, които са революционери на дело, трябва да отидат сред бедните слоеве и тяхната младеж! И да започнат да основават бойни групи навсякъде сред тях и най-вече там, където семената на революционното слово покълват.

И най-важното, нека се въоръжават сами, кой както може и с каквото може! (Лозунгът за въоръжаване на масите е фалшив, какъвто е и “Дайте свобода!”). Никой няма да ги въоръжи! Те трябва да го сторят сами! Затова, верният апел е САМОВЪОРЪЖАВАНЕ! Кой с каквото може: кой с револвер, кой с нож, кой с нариснат в бензина парцал ЗА ОПОЖАРЯВАНЕ!).

Не трябва да търсим паравана на каквито и да било формалности и законност! Да плюем на схемите и букварите, като изпратим по дяволите всякакви права, функции, привилегии и “демократически централизми”! Въоръжавайки се, бойните групи трябва да започнат незабавно военно обучение за “военни” преки акции и практически “маневри” в условията на необявена гражданска война! При това още сега! Едни ще организи-

рат убийството на предателя и вербувалия го таен агент или взривяването на полицейския участък, други ще нападнат банката за конфискация на средствата или склада с оръжия, необходими за въстанието.

Нека всяка група, всеки отряд или колона се учат сами в сблъсъците с обикалящите нощем джандари или – при демонстрациите – със “силите на реда”! Ще има жертви, но утре, когато удари часът на бунта на масите, тези днешни жертви ще бъдат отплатени стократно от хилядите опитни бойци, които ще бъдат в състояние да поведат след себе си стотици хиляди плебеи срещу бастияните на властта и капитала!

Нелегалната въстаническа армия трябва да се създава, организира, въоръжава и обучава още днес, в сраженията, маскирани като манифестации и протестни шествия! Така, както постъпва със своите армии и жандарми класовият враг. Още сега! Утре ще е късно, ще бъде престъпление, защото ще струва много невинна кръв и историята няма да ни прости нито слепотата, нито страха да кажем на масите високо истината и да вървим с тях по избрания път с цената на всичко! Това е водоразделът между революционера и фразьора! И както казва Михаил Бакунин: КОЙТО НЕ Е С НАС, Е ПРОТИВ НАС! (Трябва да потърся книгата на швейцарския социалист Фриц Брукбахер: “Бакунин или метежният демон”).

На тези, които са пред гроба или са мъртвородени и уверяват новото поколение, че апокалиптичните картини на революцията са остарели, че нещата ще се развиват бавно и плавно за столетия, които твърдят, че времето на барикадите е минало, както и на онези, които ни уверяват, че времето на войните е отминало завинаги, завчера поради “дебелата Берта”, вчера заради отровните газове, танковете, самолетите и подводниците, а днес защото на въоръжение са бактериологичните, атомни и водородни бомби, трябва да напомним, че не казват нищо ново. Още през 1895 г. в своята “лебедова песен” Енгелс твърдеше същото – с друга аргументация: барикадните боеве ставали невъзможни поради... правите улици и артилерията. Оттогава историята го опроверга десетки пъти...

Петък, 4 октомври 1974 г.

БЕЛЕЖКИ КЪМ ЕДНА ПЕРСПЕКТИВА И ПРОГНОЗА, АРГУМЕНТИРАЩА ПРЕДЛОЖЕНИЯТА НИ И МОТИВИРАЩА ХОРАТА НА РЕВОЛЮЦИОННОТО ДЕЙСТВИЕ:

Не само инфлацията, но и бягството или инвестициите на капитали в слабо развитите страни с евтина работна ръка е резултат от Втората индустриална научнотехническа или роботронна революция.

Тези процеси представляват търсене на компенсация на намаляващите печалби, вследствие свиване на обема на наемния труд в “отечеството”, поради компютъризацията, роботизацията и автоматизацията на производството и услугите. Оттук нататък, тези процеси ще се интернационализират все повече, насочвайки се навсякъде, където %-те на печалбите ще бъдат по-големи (тази, наред с другите, е една от най-важните причини за “мирното съвместно съществуване” на този етап, изразяващо се в политиката на Кенеди, Никсън, Мао и Брежнев: ГЕОСТРАТЕ-

ГИЧЕСКИЯТ избор на “партньорството” с Китай или СССР може да доведе до сериозни нарушения в относителното равновесие с всички, произтичащи от това и далече отиващи, последици).

Освен това, растящата нужда от пазари за свръхразвитите страни може да доведе до неоколониални войни и дестабилизация на цели региони. Въпросът не е до “пророчества”, а до една, колкото може по-вярна, оценка на ситуацията и по-точна прогноза; само в този случай може да се построи една линия и един план за действие.

Неопределеността в оценката и перспективата води до бездействие!

Събота, 5 октомври 1974 г.

Всички ми казват, че съм пристигнал в лош момент. Изглежда същото са казвали и на дошлите 7-8 години преди мен, а разговарях и с тези, които са тук от 25 години. Същата песен. Изобщо, на Запад говорят, че миналото е било много по-хубаво, а у нас - агитпропите, че ни чака светло бъдеще; и няма воля да се измете тая смрад отвсякъде. Наблюдавайки нашите “хъшове”, се питам защо ли се сърдех на бедната ми бивша съпруга, че не е революционер. Май не умеех да преценявам обективно конкретните хора в конкретни условия. Вярно е, че тя е артистична натура, но вината си е моя. Трябваше още в самото начало на нашия “роман” да ѝ кажа “Стоп!”, а не да си играя на семейство...

В края на продължилото няколко дни “заседание” на БНК са вкарали петима социалдемократи в Комитета. Сред тях е и полуграмотният чичо на Стефан Табаков – Ангелов, който сътрудничи в “Бъдеще”. Заместникът на Гемето и племенник на Никола Петков, Дими Краварев, съобщил, че американците са обещали да дадат пари. Благо казва, че това са кьорфишци. БНК е във фалит и отвъдокеанските акули няма да си хвърлят парите на вятъра. Питам го отчитат ли се постъпващите в касата пари от вноски на емигрантите или получавани от американците, както и изразходваните суми за нелегална работа. Той ми отговаря, че не може да има отчетност при нелегалната работа. Възраждам му, че Дяконът вписвал в тефтерчето си даже грошовете за маслинки и че дори конспирацията да не позволява отчет за конкретното им изразходване, нищо не пречи да се отчетат получените от американците долари, без да се говори за предназначението им. На мен ми се струва унижително получаването на помощи от “Желязната пета” на Капитала, без да говорим за цената, която трябва да заплатят получаващите ги. Благо казва, че имало и по-лоши неща. Гемето слагал в джоба си суми от по две-три хиляди марки, събирани при обиколките му из Европа, без дори да ги брои или отчита пред когото и да е. А американците му плащали, за да насочва БНК към “детанта” (мирното съвместно съществуване).

Разбрало се, че след кооптирането на петимата “социални” демократи в БНК, Социнтернът щял да увеличи със 100 марки помощта за Табаков и неговото вестниче “Свободен народ”. Парижките проститутки вземат за един сеанс по-висока такса от това, което се е отпуснало от сърцето на Вили Бранд...

Сега се очаквало петтимата да “отпочнат трескава дейност” и да съживят

Комитета. Старият Ангелов е мостра, показваща за какви “социалисти” става дума. Много ми се иска утре да се представят пред българския народ именно в този си вид.

Има и преуспели емигранти, тоест “намерили нишата” и работните овни и дойни овце, от чийто труд са понатрупали състоянище, което плаче за експроприация! Те говорят за убийствената роля на национализациите върху частната инициатива и като резултат – “неефективността на лошия стопанин - държавата”! Това са “истини”, заимствани от букварите на американски, английски или германски консервативни журналисти, които далеч не винаги се потвърждават от фактите. Още повече, за каква частна инициатива може да става реч, когато собствениците на капитала, особено финансовия, си наемат скъпоплатени генерални директори, мениджъри, счетоводители и надзиратели, за да организират производствата им, “играта” на борсата и реализацията на печалбите? Не е вярно, че одържавените отрасли на промишлеността и транспорта в Англия, Франция или Австрия и други западни страни водят само до загуби и дефицити. Но е вярно, че НИТО В ЕДНА СТРАНА национализацията/етатизацията не е изменила обществените отношения в посока на социализма! На мнозина тези ми приказки не се харесват.

Сред “делегатите” е и някакъв друг склерозирал Ангелов от Брюксел, когото Благо е довел в “канцеларията” на Ценко. Запознаваме се и в разговора той ту ме кръщава Тодоров, ту Петков. Тодор Живков бил замолен от белгийския външен министър и в резултат жена му била пусната от България наскоро. Иначе е пълен с идеи за съпротивата. Могло да се напълнят резервните гуми на колите с газ и при по пътен вятър да се пускат от съседните страни балони с позиви към населението. Той самият обикалял Европа и разговарял с мнозина за тая работа. (От него Ценко ще заимства някои от своите съпротивителни идеи.) Освен това, Ангелов се познавал с мнозина видни чужденци, които били готови да подпомогнат освободителната ни кауза. От Ронкали или папа Йоан XXIII неотдавна бил изкрънкал да изпрати пари на жена му, докато била в България. Чрез белгийския министър-председател щял да поиска среща с Жискара д’Естен.

Между другото, мимоходом споменава, че се е срещал и с легационните ни чиновници. Ставало търговия с информация. От него блика енергия, а в очите му просветва маниакален блясък. Това е тоталната пародия на водачите на нашата политемиграция, които тропат по високите порти, за да се “освободим”. На Ценко му е неприятно да го слуша. Може би защото тоя, растягайки по-големи локуми, го разголва?

Неделя, 6 октомври 1974 г.

Днес в “Полския дом”, останал в наследство на емиграцията от времето на маршал Пилсудски, започнаха заседанията на БНК, който издава в-к “Свободна и независима България”, основан в разгара на “Студената война” от покойния Гемето. Вчера един от Ценковите “чомагаши” (насаме той ги нарича така) разказваше как един хърватски ваксаджия във Вашингтон, при когото президентът Труман си лъскал кундурите, го

посъветвал по време на зенита му да не дава “свободния град” Триест на Тито и президентът-“продавач на жартieri” го послушал. Така Триест си останал свободен. Май в състоянието, в което се намират всички емигранти – наши, земеделци или националисти – ще трябва да се търси ваксаджията на Никсън или на приемника му.

За хода на разискванията ни информира Благо, като заведущ разузнаването при Ценко. Той разказваше, че заседаващите били съгласни с Тюфекчиев (брат на приятеля ни от времето преди затвора Иван Тюфекчиев, от компанията на изключената петорка студенти Зафира, Франц, Петър Ковачев, Неделчо Беров и Павел Каръков, които, без първия, бяха бивши питомци на юридическия факултет). Той бил интелигентен и отличен информиран (поради работата си в ЦРУ) и все съветвал хората да изчакат “сгорещяването” на студената война. Въпреки това, службите изпращали “диверсанти” от емигрантските лагери в съседните страни. Доброволци, мисля си, от тези, които са били нетърпеливи да видят “отечеството ни свободно” и които, може би по преценка на бъдещите освободители, са щели да пречат на консолидирането на “новия ред”. По колко ли и на кого са плащали за главата на всеки изпратен човек?

Неделя, 13 октомври 1974 г.

С метрото отивам към кръчмата на Жеко. Прекачвам се на спирка “Сталинград”. По стените на коридорите, където са табелите, някой е замазал с боя Сталин и е написал Ленин. Друг е зачеркнал и него и е написал Мао. А казват, че бил настъпил краят на идеологиите!

В кръчмата заварвам група земеделци около една от масите. Тотю, който твърди, че е бил 13 години в затворите (нашият Георги Илиев казваше, че лъже) и че ме помнел от времето, когато косата ми била гарваново-черна, разказва разни масали и затворническо-емигрантски спомени. “Бате Боре Бумбара” го заклевал да не емигрира. Оттук разговорът се пренася върху “международното положение”. Там всички са специалисти. Христо Гелов ни прочете своята декларация против “тежкото робство, под което стене българският народ”, която щял да представи за одобрение на събранието на ценковите “чомагаши”, които се готвят да провъзгласят създаването на нова, “освободителна” организация. Изказа се увереност, че един ден свободата ще потропа на вратите ни и трябва да бъдем готови за него. Издумаха се още много приказки, докато се изпразваха бутилките с мелнишко вино от мазата на Жеката. С прискърбие се установи, че когато се разглеждат планове за дълготрайна дейност, хора няма. Досуц, като във вица за мишките, които взели решение да вържат звънец на котката, за да ги предупреждава за приближаването ѝ, но кандидати за връзването не се намерили. Онзи ден, след като Ценко ме насочи към Бако, за да обсъдим плана за действие в България, последният каза, че в емиграция не вижда нито един, който да е готов за такава работа: “25 години ни лъгаха и използваха (без да ги споменава, е ясно кого има предвид). Кой е виновен за всичко това? 50-годишните са вече с дом и семейство...”

Мисля си с болка: май само ти, единствен, Дон Кихоте, вярваше, че чуж-

бина може да стане база и отправен пункт за действие в страната.

Като за да поправи тягостното впечатление, Бако разказва за демонстрациите и пожарите, които подпалвали черните в големите градове на Америка! Май обикновените нашенци виждат доста неща и стават по-умни и по-тъжни. Дали ще забравят наученото един ден, когато се върнем? Едва ли, защото годините натежават и безмилостно ги изваждат от оборота на властта...

Днес мислех да предам на Ценко част от “наследството на Бухнер” за осребряване в САЩ чрез Бако. Може би трябва да изчакам?

Вторник, 15 октомври 1974 г.

Отново съм се упътил на работа с един ФАКОМ (това е оригиналното японско име на произвежданите у нас по японски лиценз ЕИМ ЗИТ-151). Не е компютър, а една червена тенекиена каса за електрически-те ми инструменти, но все пак е ФАКОМ! Пред нас върви жълта кола – собственик на хлебарница Cadet, основана през 1758 г. Може би от нея си е купувал хляб хитроумният Волтер. Тя и нейните собственици са преживели всичките френски революции. Очевидно някои неща са прекалено трайни. Каква ли е сумарната разлика между съдържимото в главите на поколенията хлебари през тези два века?

Днес Огнян навърши 38 години. Да е жив и здрав! А при нас дойде на работа едно 19 годишно момче – испанец. Баща му бил в болница, а те нямали какво да ядат. Може би такива ще сринат републиката на “свободата, братството и равенството”? Пак бачкаме, като глухи петли, в стар апартамент, на който ще се сменя дограмата. Навън е есенна буря и става течение, което може да отнесе и възрастен човек. От време на време залягаме, за да се предпазим.

Петък, 18 октомври 1974 г.

Всеки край на работната седмица предизвиква въодушевление и приповдигнато настроение, поради двата дни на уикенда (събота и неделя), но мнозина работят и през тях. Докато работим, обмислям българските текстове за писма до Солженицин и Роман Якобсон в САЩ с молба да използват връзките си, за да бъде поканена Климентина за лекции в някой от западните университети. Зная, че няма да я пуснат, освен... ако..., но поканата може да облекчи съдбата ѝ, поради проявения интерес към нея от колеги-слависти с реноме. (В случай на успешна операция, бюджетите им няма да бъдат обременени, защото аз ще поема издръжката ѝ.) Обаждам се на Катя и тя обещава да ги преведе на руски и чрез Никита Струве да връчи писмото на Александър Исаевич.

Неделя, 20 октомври 1974 г.

Разполагам с целия ден. Ще го използвам за написване на замислените писма. Най-напред пиша “Дорогой Александр Исаевич”. После го задрасквам – прилича на фамилярничене, затова започвам строго официално:

Моля да бъда извинен за това, че отнемам от скъпото Ви време, но се касае за едно хуманно дело, в което Вашето съдействие би било решаващо.

Позволете да Ви се представя. Аз съм българин. Принадлежа към тази порода, която Вие благоволявате да наречете “купчина сополиви терористи”. Между другите актове, за които бяхме осъдени с моите другари през 1953 г., фигурира и разрушаването с бомба на една огромна статуя на Сталин в столицата на България – София. Това стана на 3 март 1953 г. Два дни по-късно, Йосиф Джугашвили отпътува за другия, по-добър свят. Нас ни предадоха и българската ГБ (ДС) ни арестува. Бяхме млади и неопитни. След това бях 10 години в българските затвори. Струва ми се, че минах през всичките кръгове на ада, с изключение на Първия. Но затова пък видях отвътре десетия. Бях и в лудницата. При това, там не ме изпратиха насила, а аз направих всичко възможно, за да стигна до нея. Искях да избягам. Мои другари трябваше да ми донесат дрехи и оръжие. Но планът се оказа невъзможен. ДС беше поставила солидна охрана на лудницата и ме изолира напълно от всички. От затвора си излязох доста по-късно – във времето, когато болшевиките започнаха да проявяват известни “сантименталности” след своя XXII конгрес.

Извърших вън от затвора две грешки, които един революционер като мен не би трябвало да допуска. Първо, се ожених; и второ, завърших математика. С първата грешка изложих един чужд живот – този на жена ми, на опасност. Такива като нас, след като доброволно и за цял живот са избрали един идеал и един път, нямат право да въличат и други в него, щом като те нямат вътрешната убеденост.

Един компромис влече след себе си и други. След като се дипломирах, четири години бях и началник отдел по програмиране в един изчислителен център в София. В новата обстановка, ние не сме спирали нашата борба срещу тиранията – този път не с бомби, а със слово и книги. Тази дейност, след десетгодишен престой вън от затворите, ме изправя отново пред арест. Предупредиха ме хора на властта няколко дни преди да дойдат агентите на ДС. Тогава, с още двама мои другари, минахме нелегално няколко граници и от месец септември 1973 г. съм в Париж. Имам статута на политически емигрант и работя като електротехник в строителството.

Много от моите близки и приятели, които са в България, станаха жертва на полицейската отмъстителност. Едни са в концентрационни лагери, други са на заточение. Жена ми се разведе с мен, но от това горчивата чаша не я отмина. Макар че с нея сме абсолютна противоположност – тя е сериозен учен – филолог и е искрено вярващ християнин, човек, който е добър дори и спрямо враговете си, ДС счете за целесъобразно да я изпрати на заточение в гр. Дулово – Силистренски окръг. Формалното обвинение срещу нея е, че е съдействала за разпространението на забранена литература (между другото и Ваши книги, с

които аз разполагам). Всъщност, това е фалшиво обвинение, базиращо се на фалшиви свидетелски показания по време на процеса на френската гражданка от руски произход – Катя Льов. С бягството си аз развалих доста планове на ДС и разбирам добре основанията за нейния бяс. Само че неговите последици доведоха до разрушаването на научната кариера, а може би и живота на един добър човек – бившата ми жена Климентина Илиева Иванова, която за съжаление не е подготвена психологически за борба с тайната полиция, а Вас и Вашите книги, които тя обожаваше, не знаей дали ще ѝ стигнат за през целия тежък път, който я чака. Може би, с моите “сополиви” методи, бих могъл да принудя ДС да я освободи, но тя е християнка и понеже счита за грях проливането на човешка кръв, е категорично против прилагането им. Ето защо се обръщам към Вас за съдействие. Зная, че нямат право на това, защото аз съм противник на Вашите възгледи, идеи и тактика на борба и никога не бих го направил за засягащи ме лично въпроси. Но се касае за един невинен Ваш съмишленик и почитател.

Накратко, аз считам, че ако до Климентина Илиева Иванова бъдат отправени покани от катедри по славистика към западните университети, може би българските власти биха я върнали от колхоза в Дулово, където тя работи понастоящем, в София, в Института по български език и литература, където имаше място на научен сътрудник. Като такъв, тя работи също година и половина в Ленинград – Пушкински дом, под научното ръководство на акад. Д.С. Лихачов.

Тя се познава лично с Роман Якобсон, към когото ще се обърне с аналогична молба, но се съмнявам, че това ще бъде достатъчно. Понякога и големите учени са обикновени обиватели, които не биха искали да развалят отношенията си с полицията от Изток, където ходят на... творчески командировки. Но, може би, от Вас биха се засрамили и биха адресирали на нейно име до Института по български език и литература в София покани за цикъл от лекции върху патриарх Евтимий и старобългарската литература от XIV век (това е нейната специалност). Бих Ви бил дълбоко признателен за подобно съдействие.

С уважение:

/Георги Константинов/

П.П.

Ако се случи невероятното и тя бъде пусната на Запад, вследствие покана, аз Ви давам честната си дума, че това няма да създаде никакви неприятности от материално естество на съответния университет, защото ще поема изцяло издръжката на Климентина Илиева Иванова.

Същият

После написах и другите две с аналогично съдържание – до Якобсон и “отец” Маендорф – и след обема взех влака за банлътото, за да отида на гости на Катята, където съм канен на вечеря. Оставих я да ги преведе на руски. Като приключи превода, тя ми даде да ги прочета и след като ги подписах, каза, че ще бъдат предадени на адресатите от Никита Струве. Това сигурно е било сторено, но аз не получих никакъв отговор, нито

знак от големия писател и както изглежда – дребен човек.

Като контра-парти на хубавото готвено, трябваше да изслушам за трети път историята на “железния преводач” на френските президенти – белогвардейския княз Андроников. Той бил помолил Помпиду за нея, когато тя била в българския затвор, но бил много сърдит. Не искал нито да му се благодари, нито да се знае за намесата му. Казал, че това е за последен път и я посъветвал да пътува в Африка, Азия и дори на Луната, само не на Изток.

Ако нещо в него е желязно или “твърдокаменно”, то е сърцето му.

С такива сърца се прави кариера. За нея голям ум не трябва – толкова, колкото е нужен за ориентация в елементарни ситуации и построяване на прости, но хитри комбинации от рода на Ваньо-Чапръшъковите компютърно/електронни хороскопи, сексуални съвети или идеи за манифактурно производство на тарам-хайвер и пласирането му чрез ориенталските бакалници в световния град.

Най-важното е, когато стискаш гладния за шията и му бъркаш в джоба, да му дадеш да разбере, че а гъкне и ще се озове на улицата (такъв е директният случай на моя патрон Мануилов). Случаят с Андроников е твърде “опосредстван” и облагороден от наследствената княжеска титла и покрит от рекламираното “желязно реноме” на мълчаливаца-свидетел на официалната мръсотия в съвременната ни история. В никакъв случай публиката не трябва да надникне в тайните на “големите”, които са безкрайно по-отвратителни от калната практика на дребни мошеници с по 2-3 до 10-15 работници.

Понеделник, 21 октомври 1974 г.

Болен съм и едва се влача, но съм на “трудова си пост”. Иначе ще трябва да питам, както казваше мама, “къде гладните ходят по голяма нужда”. Товарим камионетката с инструменти и електроматериали. Днес ще ходя по ремонти в провинцията. Пред отсрещната църква е спряла катафалка. До нея венци и четирима гробари в униформи с... лампази. В състоянието в което съм, на човек му се ще вече всичко да е свършило, да са го понесли с дриката, да не чувства нищо и да го отнасят за “там де птичките не пеят и де любов не цари”. Болестта, сивото парижко небе и това проклето бездействие на емиграцията, за да не кажа по-лоша дума, раждат и у мен декадентски мисли. Но и това ще мине. Само трябва да се стискат зъби и да се мобилизирам за “великите дела, които ни очакват”. И ако е нужно - “Тръгвай сама, о душа, с торба на гърба, вдън вселенските бездни беззвездни, желязни...”, както го е казал поетът.

Работният ден минава криво-ляво. Прибирам се уморен като куче и заспивам веднага, без да съм вечерял. Спя непробудно и се събуждам много рано. До тръгване за работа има още доста часове. Излежавам се и понеже няма да мога да заспя отново, обмислям статия за еволюцията на руския държавен капитализъм:

- Причините за свалянето на Хрущов от власт.

- Многопланови сравнения между режимите на Хрущов и наследилия го преди 10 години Брежнев. Основни разлики между двата режима.

- Материалистическата им характеристика.

- За брежневият, като че ли най-характерна черта е консерватизмът и стремението да се запази многостранното статукво, както бе писал Ама-трик.

А “поддръжката на революциите в Третия свят” с какво се обясняват? Мислят ли сериозно в Кремъл, че по този начин ще лишат Запада от суровинната му база? Или вътрешната криза е толкова тежка, че трябва да се търси на всяка цена отдушник, колкото и рисковани да са опитите за “износ на революция”, тоест за отклоняване на вниманието в посока на шовинизма и империализма, особено в страни, където няма петрол и други природни богатства. Бившите империи искат да се отърват от този колониален баласт, като го натресат на конкурента.

- Прогнози за бъдещето на Брежневия режим с помощта на метода за описване на възможните варианти и определяне на относителното тегло на всеки от тях, което (по “Метода на Тинчо Тимнев”) може да се променя динамично под влиянието на различни “класически” и новопоявяващи се фактори.

Колкото до кризата – на Запад тя се развихри след войната във Виетнам и “петролният шок”, а на Изток е перманентна...

Вторник, 22 октомври 1974 г.

Работим на бул. Сен Жермен № 4, на 6-ти етаж, в апартамента на директора на френския колеж в Атина. Човекът е крал доста и е получил много “подаръци” от гръцките аристократически родове. От едрите буржоа и търговци на Елада е вземал рушвети на поразия, за да пробута тъпите им синчаги и черки в по-горните класове на повереното му школо...

В коридора и антрето – позлатени канделабри, всеки струващ поне по две средни френски заплати.

Хладилникът в кухнята е американски, 500 литров. Целите стени са в долапи от абанос, алуминий и каучукови уплътнители. Вътре има от пиле мляко. Подът и част от стените са облицовани с чуден, зелен италиански фаянс. Екипирана е с газови и електрически печки, умивалници и т.н., всичко облицовано с телешки бокс.

Банята, с малка мивка и душ, е в мека синкава светлина, а клозетът е с парфюми и парно, за да не изстиват буржоазните задници. Всичко е облицовано в синьо-зелени фаянсови плочки с цвят на море и релефни рибки с мехурчета. Другото антре е в златисти тапети от коприна – по вкуса на декоратора-художник. В хола - старинна мебел, библиотека с книги и огледала, които дявол знае какво струват.

Спалня с две легла – нямат деца. Над главите – старинна икона. Мебели, всеки от които струва по един живот работа. На стената, срещу леглото, позлатен часовник с лъв и гръцки въстаник до него, навярно от времето на тяхната национална революция от 1821 г. срещу турците, която завършва през 1830 г. с “независимостта” на Гърция.

Чудесен кабинет с бюро, скъпоценни камъни, библиотека с книги, Омир от 1572 г. и дебели томове на гръцки и латински от 15 и 16 век. И ръкописи върху истински пергамент от телешка кожа от 10-11 век, каквито

съм виждал вече.

Втора баня, с огромна вана за двама, биде, още един клозет в цвят какао – тук нищо не е имитация.

Всекидневна с още по-стари и скъпи мебели и пак два будилника, представящи гръцките освободителни борби и много арабески и турски миниатюри по стените и картини с мотиви от гръцките въстания. Много позлата, като в дворец или... музей. Скъпи, старинни украшения от сребро и скъпоценни камъни – може би за десетки милиони франка.

Вътре в остъклените шкафове златни и сребърни сервизи от преди векове, китайски порцелан, огромни вази от малахит. Полирани огромни скъпи камъни, върху които са нарисувани чудни изгледи от Егейското море, шедеври от изкуството на елините, та чак до модернизмите. Стил, унисон и вкус.

Всичко това радва окоето на френския даскал и яловата му половинка, учили на ум и разум богаташките изтърсаци на Елада, а като си помисли човек само колко работа биха могли да свършат тези безполезни, замразени вещи за една революция!?!

Вечерта, след работа, се отбивам при Ценко, където компанията се е накарнала да си върви. Заварвам “инженер” Кюков – един от Ценковите освободители – БОД, преди да е прокламирано официално създаването му, е като кошче за боклук. Автор на книга – “Човекът от Челябинск”, който се вози на “Ролс-Ройс” и е женен за младата дъщеря на богат френски хлебар, на която е сколасал да направи бебе. Асен го изобличава за лъжата, че е бил на Белене. Кюков е невероятен локумджия и ако е бил в затвора, то ще да е за измама. Познавах неколцина от тази порода, които се подвизаваха под крилото на началствата в Централния. Разбирам, че е поръчал в печатницата на “Бъдеще” 2000 бланки и визитни картички на свое име с пояснение, че е генерален директор-президент на не знам какво сосиете, но не си ги е прибрал, нито е платил на печатницата (която е замислена като печелившо предприятие от подобни и други печатарски услуги). Предложих на “Директора на списанието” да прибави към тях портрета му със съобщение “Този човек е опасен, търси се” и награда за залавянето му – жив или мъртав. А ме беше накарал да се усъмня в собствената си революционност, след като бях приел офертата му за работа като програмист в... Нигерия. Нали искам да икономисам някаква сума, която да ми гарантира пет години независимост (колкото исках и от мама, след като излязох от затвора преди 12 години). След тоя пореден кюковски трик, съм си седнал на задника, но не виждам как мога да осъществя моя мини-план. А и ученето на френския не ми върви. Бих могъл поне да си подреда в папки материалите, които събирам и да поискам от Дими-Джон Паница един рафт в мазето им, то е на два подземни етажа, всеки от по 500 квадратни метра. Не зная дали ще помогне за намирането на самостоятелна работа в няколко средни или един свръхголям апартамент? По пазарни цени, това би ми оправило положението; но едва ли. По-скоро, би го сторил за такива като Мануилов, към когото ме отпрати за работа в началото на годината.

Сряда, 23 ноември 1974 г.

Днес имах посещение от Мишел. Дойде, за да ми напомни, че спазва обещанието си и ме запита дали имам готова за печат брошура или книга. Бил икономисал хартия, в момента работел сам в печатницата и нямало да има никакъв проблем. Същевременно предложи идеята да приготвим един фалшив брой на официоза “Работническо Дело”. Той и Ани се ангажираха да напишат по една статия и да намерят подходящи снимки за илюстрирането на вестника. Обеща също да опише операциите по построяването с подръчни средства на примитивен “циклостил” за отпечатване на позиви в България, където печатащи устройства не се продават на пазара. Другите материали трябваше да напиша аз и евентуално Хаджията, но на него Мишел ме помоли да не казвам кой е печатарят. Казах му, че до края на седмицата ще бъда готов с брошурата, като мислех да я сглобя от страниците на моите седем статии в “Бъдеще”. После по едно време го запитах как е “Албер”, когото не бях виждал от юли, въпреки обещанието му да даде отговор на поставените от мен въпроси. Сконфузен, Мишел ми обясни, че трябва да считам тези отношения за приключени. Минц, зетят на Тошо Митев, който се познавал с някои от хората на ГАРИ ги предупредил, че може би съм изпратен на Запад агент на КГБ, което ги накарало да прекъснат незабавно всякакви контакти с мен и евентуална обща работа.

Изпсувах и казах на Мишел, че съм имал само една-единствена среща с Минц и две или три със шурей му д-р Митев. Не съм имал конфликти с тях, освен това, че бях започнал да сътруднича с Хаджията в “Наш път”, защото преценявах, че старият опортюнист е далече по-сериозен от другата група на българските анархисти, които бяха напълно дезорганизирани и компрометирани с връзките си с парашутираните в България преди 20 години от американците трима наши анархисти. Питам се какво друго би могло да накара Минц и доктора да отправят такива чудовищни клевети или да имат подобни подозрения. Каквото и да беше, както винаги досега и този път считах, че тези обвинения целяха единствено компрометирането и отстраняването ми от борбата срещу диктатурата. Подобен ход можеше да бъде работа само на ДС. Това и казах на Мишел да предаде на “Албер”, както и моята готовност за очна ставка с Минц или който и да било. И понеже възлагах големи надежди на тази връзка и кроях вече планове за една сериозна организационна работа и за необходимите за успеха ѝ акции, бях вбесен и готов да счупя “кучешката глава” на испанския евреин и стоящите зад него... копои. Мислех си, че ако аналогоите в календара на историята са позволени, ние живеем в онези времена, за които Некрасов е писал, че е имало от тях по-тежки, но по-подли – никога! Въртах се в леглото, обмислях създаването се положение и почти не мигнах през нощта. Призори се надигнах рано, закусих солидно и тръгнах пеша за работа. Имах нужда от свеж въздух, за да проветря натежалата ми от безсъние глава.

Четвъртък, 24 ноември 1974 г.

След работа ме посети Хаджията. Той прави често това и понеже ня-

мам телефон, нерядко идваше “на sluка”. Този път случи – намери ме! Разказа, че ме бил “защитил” срещу приказките на Минц – зетя на д-р Тошо Митев – испански евреин, емигрант второ поколение, след 1939 г. Автор на книги, приятел на Скирда и... анархист. Бил казвал, че съм болшевишки агент, щом през 1963 г. са ми разрешили да се запиша в университета. И обвинителите, и защитниците ми бяха нищожества, на които не бих обърнал никакво внимание, ако да не беше провалът на надеждите ми. Че Минц с тия си клевети беше подплашил момчетата от GARI бях известен от Мишел вчера. Но трябваше да минат години, за да разбере от самия Тошо и зет му, че “източникът” е Хаджията. Навярно бе надушил връзката ми с младите испанци или по приказките ми ме беше свързал интуитивно с тях и страхувайки се от евентуални общи акции, не бе намерил друг начин, за да я разкъса. Не се нуждаех от много време, за да се убедя, че с такива момчета не може да се построят ядрата на една международна революционна армия, с която да посрещнем Апокалипсиса. Като че ли напразно търсех, като Диоген с фенера, умни и смели истински революционери. Само тук-таме се намираха чисти петънца. Трупът на днешния свят щеше да продължи да се разлага върху всички континенти и да души всички ни с вонята си. Опитът на Европа от тези “оловни години”, както ги бяха кръстили в Италия, показва, че “трупът още шава”; и най-вече – момчетата не можеха да се преквалифицират в гробари и кочияши на катафалката, която трябваше да го откара до екарисажа на историята. В известен смисъл, може би трябваше да благодаря на стария опортюнист и... подлец, защото тия аджамии изгниха в затворите заради своите мини-атентати и сигурно щяха да ме въвлекат и мен. Но от друга страна, безскрупулната му постъпка говореше за готовността му да ползва един обърнат наопаки метод на Нечаев, чийто критерий (тържеството на Социалната революция) той бе заменил със спасението на собственото си спокойствие - с всички средства. Беше повече от ясно, че не можеш да живееш като добропорядъчен еснаф, собственик на недвижими мазета, лоялен гражданин и т.н., и т.н. и в същото време да останеш революционер. (Тая работа щеше да ми се изясни окончателно след 12 години, колкото прекарахме заедно в парижката организация, когато много неща станаха очевидни за всички. Това беше пропиляно време в излишни разговори, планове и акции, с които нашият човек задоволяваше самочувствието си, опитвайки се да играе ролята на един съвременен... Кропоткин. След време щях да напиша, че нашата трагедия е в слизането ни по низходящата стълба, която води от Бакунин до... “Балкански” /или Григоров-Хаджиев, който сам си беше прикачил “бойното име” на бай Ганю-Сомов/. Но и за това по-нататък.

Събота, 26 октомври 1974 г. – Димитровден

Както и очаквах, Кюков не се обади. Обядвах у Дръндов, където бях поканен, за да дам урок на дъщеря му по стереометрия - обеми на някои фигури, като конуса и кълбото с метода на границите на вписани в тях многостенни тела от пирамиди, чиито страни се удвояват до безкрайност, с дължина клоняща към нулата, докато целите и пресечени пира-

миди започнат да клонят към тялото, формулата на чийто обем търсим. На края на годината щях да разбера, че напразно съм си губил времето, защото очевидно математическата логика и доказателства са били последното нещо, което е интересувало малката хубавелка, която беше започнала да се замомява и си намери приятел – негър, от което тате и мама бяха като втрещени...

На масата Дръндов ми каза, че в “Наш път” имало всичко необходимо за борбата и нямало нужда изобщо да се разсъждава и да се “търси под вола теле”. Последното навярно бяха думи на неговия пророк...

Вечерта бях поканен от Мануилов, който е именник – Митко. Отидох от любопитство. Там се състоя моята среща с френската част на българската буржоазия, а едва ли щеше да ми се удаде друга възможност да видя екземплярите й закуп. Къщата на именника беше в Шавий – южно от Париж – голяма двуетажна, със скъпо мебелиран обширен салон, със старинни вещи. Явно патронът си играеше, ако не с десетки, поне с милиони франкове, които изстискваше вече петнадесетина години от такива като Бензауи и моя милост. Компанията беше значително по-тъповата в сравнение с домашната, от която избягах миналата година, но самочувствие не й липсваше. Използвайки маята от бащи и деди и – не може да им се откаже – солидарността, като у евреите, мнозина от тях се бяха задържали над повърхността, а други, като Дими – и успели да влязат във “висшето френско общество”. Заварих сред тях и някои познати. Продължаваха да пристигат. Пийнали си, те се забавляваха посвоему – разказваха вицове и пошлости, остроумничеха и се бъркаха с чувство на превъзходство. В политическата част от разговора – такава бе неизбежна сред “изгнаниците” (те всички бяха пристигнали с паспорти, изключение правеше само именникът) – ми казваха, че всеки, който подтиква българския народ към въстание и го подготвя за него, върши престъпление. Добър гражданин е онзи, който апелира към търпение и спасение.

От женската част, само госпожа Йорданович беше млада хубавица, запазила формите си, въпреки трите деца, които й е направил сипаничавият гигант, собственик на архитектурно бюро. Останалите бяха грозни, чиито очи шареха. Дими-Джон Паница каза, че в Америка ги е налегнала паниката – надушвали революционни сътресения в Европа. Противоядът бил фашистката диктатура. Госпожа Чапрашкова, която бе пристигнала от там, се възмущаваше от многото негри и порториканци, които буквално били превзели Ню Йорк. Нашите трудолюбиви българи били всички добре, преуспявали.

След като се поналяха с уйски, запяха. След “Шуми Марица”, “Боже Царя ни пази”, “Край Босфора”, стигнаха до “Пръв учител ни е Димитров, гордо знаме Ботев” и дори “Хорст Весел”, но под сурдинка – “Айри, айра, айрум”, за да не ги чуят френските комшии, които имали лоши спомени от подобни маршове. Накрая завършиха с “Ний ще литнем срещу Англия”. После продължиха с порнографски песни и носталгия.

Иначе, както казах, си бяха надвили на харчовете. Като ги слуша човек, за сетен път се убеждаваше, че умът няма нищо общо с успеха в “биз-

неса”. Те не бяха мръднали със сантиметър в сравнение с отечествените полуинтелигенти, каквито фабрикуваха гимназии и университети, чиито “рождени петна” се бяха съхранили и в новата им родина. Говореха с еднакъв възторг за пясъците по Черноморието и Кот д’Азюр. Нямаха надежда, че ще се върнат в България. Една от дамите каза, че и да има промяна, тя ще бъде от трън та на глог...

Неделя, 27 октомври 1974 г.

След като и съботният ден мина така забавно, в неделя спях до 12 часа, а после четох Бжежински. Долу в кафенето чух сърбин, който, след 13-годишно пребиваване във Франция, е висял пред югославската амбасада и искал паспорт, за да се завърне в родината си. Казва: “Може и в затвора да отида, но ще бъда на своя земя.” (Като Милчо Присадашки.) Съставителите на читанки могат да използват тези примери, толкова повече, че никой не ще се погрижи да каже на още зелените мозъчета истината и трагедията на нашите селски момчета, които никога не научават чуждия език, но в замяна на това забравят матерния и не им остава нищо друго, освен да живеят с избледняващите спомени от детството и юношеството си, в които фантазията на всеки, според възможностите, внася съответните митологични и прочее корекции. Дори такива като Иван Рачев живеят със спомена за добрата си жена и деца, на които изпраща по някоя монета, изтръгната от ноктите на великодушния дявол. Носталгия? Възможно, но трябва да се разчлени понятието и се разбере защо малките деца или интегрираните и преуспелите не изпитват това чувство и нямат никакво желание да се завърнат, освен като туристи за по седмица-две. Вечерта се видяхме с Иван Стайнов у Катя Гюлеметова, където на гости отново беше пристигнал синът ѝ Борислав от България. Донесе някои новини за хората от Изчислителния център на търговското министерство. Останалото бяха плоски остроумия и гаргари Тези му пътувания при маминка говореха много за цялата фамилия Гюлеметови. От това продължение на снощния безсмислен разговор ми се доповръща и се питах: защо правя компромиси и се срещам с тези свине? Дали само за информация или и мен бе започнала да ме гази безнадеждната носталгия на сърбина?

Понеделник, 28 октомври 1974 г.

Отново подновявам електроинсталацията на студио до Лувъра. Русо ме закача, казвайки, че българското посолство, което не е много далече, плаче за динамит. Отговарям му, че сега съм във Франция и би трябвало да започна с нея...

С алжиреца Али се разбираме добре. Наскоро сме се запознали и в началото беше доста въздържан. После сподели, че имал три деца и жена, която не работи, за да ги отгледа. Готвила чуден фасул с овнешко. Слушайки моите тиради срещу капитала, си е мислил дали не съм доносник на патрона-компатриот. Разбрахме се и оттогава ми казва “братко”, както е между събратята му мюсюлмани.

На обед слязохме с Али да си купим нещо за ядене и хляб от магазина

под “батимана”, в който е студиото. Бакалите май навсякъде са същите. Вземам една кутия сирене “бурсен” от 150 грама, багета и бутилка оранжада – натурална. (Да не вярваш!) Продавачката ми подава бележка със сбор на $2,35 + 0,80 + 2,45 = 6,60$ франка. Поглеждам я и я връщам на касиерката, като ѝ казвам тихо:

- 5,60.

Тя дори не я поглежда и с ожесточение повтаря:

- 6,60!

Твърдо и високо, за да чуе опашката казвам:

- 5,60!

Момичето се вглежда в нея, смята с молива и мрънка:

- А да, наистина това прави 5,60...

И толкова. Дори да се извини счита за ненужно. Една дама от опашката се усмихва безгласно. В страната на лицемерите, дошли на смяна на революционерите, където крадат на едро и на дребно (всеки според възможностите си), висшата математика ми служи само в бакалницата...

След работа вземам метрото и слизам при Ценко. Заварвам го с Моллов, Благо, Мато и белгийския Ангелов.

Отиваме до кафенето отсреща при собственика, който е от департамент Оверн и си поръчваме кой кафе, кой бира. Аз вземам за вечеря и един сандвич с пате кампань – тлъст, вкусен свински пастет с резенчета от кисели краставички.

От кучетата и дружеството за защита на животните, разговорът преминава към голямата политика. Мато пита:

- Защо Западният свят трябва да ни дава и подпомага?

- Защото говорят за християнство, за хуманност, за свобода против деспотите – отговарям и допълвам. – Шегувам се, нито те биха ни дали доброволно, нито аз бих приел “даровете” им, но поне да бяха престанали с лицемерните си вопли и приказки. Да замълчат до часа, когато ще ги заставим да кажат цялата истина!

В разговора се вмесва възмутено белгийският Ангелов. Той е научил, че не съм никакъв Петков и е казал на Благо, но нашият “разузнавач” е пропуснал да го запита ведага откъде има информацията. И той, като Стайнов, нарича Ценко Баджев, значи се познават. Кой ли стои зад тях? Идва и Кольо Тенджерката. Той иска да събира изхвърлените от организацията и напусналите я, за да списват още едно анархистическо списание. Казвам му, че силите ни са малко дори и за едното и не си струва да се разпиляват в подобни инициативи, още повече, че $0 + 0 + 0 + \dots = 0$.

Печалното в цялата тази емигрантска история е, че само полуневменяемият старец или мошеник (а може би и двете) Ангелов е обзет от нетърпение и, както признава, и нощем не можел да мигне от мисли за балони с газ и взривяване на ракетни площадки. (Един ден и това ще трябва да се знае от българския народ.) Разбира се, и той не иска да надупчат собствената му кожа и търси някой “бащин-майчин”, някой луд или някой смел и глупав, който не мисли, или някой овладян от омраза и мъст.

Благо отговаря, че такива вече няма – измрели в борбата. Ангелов сам би отишъл, на своите 76 години, но имал синове в България. Благо оставил жена. Изобщо всеки има някакви основания да изчаква и да оправдава своя страх за мръсната дрипа – живот с това, че се “жертва” за близките си в “отечеството”.

От по-нататъшния моабет се разбира, че от 1 ноември има два пъти по три почивни дни – в петък бил “денят на вси светии”. Така е и на 11 ноември – “денят на победата” в Първата световна, или ни се събират шест свободни дни. Ще се опитам да ги използвам по-рационално.

Петък, 1 ноември 1974 г.

След четене, обмисляне и споделяне на идеи за статия за действителното положение в България, към пет часа следобед с Хаджията отиваме при Камачо, с когото се бяхме запознали при испанците. Беше написал не лоша книга за Дуррути, с псевдоним Абел Паз. Той е интересна скица, печатар по професия с огромна библиотека. На стената, над бюрото си е поставил огромен портрет на Дуррути, в чиято колона е бил. С горчивина и жлъч срещу анархистическите министриабли са изпълнени словата му, обвинявайки ги за провала на единствения ни сериозен шанс през XX век. Опитът ми да кажа, че ще имаме и други такива шансове, той посреща само със саркастична усмивка и едно, като нашенското, “Късно е либе за китка”. Обещава ми в 11 часа на 11 ноември, при испанците, да ми даде биографията на Дуррути, заедно с първите два тома от 15-томното издание за действителната история на Испанската гражданска война, което са замислили с другари от различни страни. На излизане Хаджията се опитва да замаже казаното от Камачо, който визираще неговата приятелка Федерика Монсени – една от четиримата министри в правителството на Ларго Кабалеро, за която ще стане дума и на друго място. Поканих го вкъщи и по пътя започна да сипе комплименти, които ме карат да бъда внимателен. По повод приказките на Минц за моето провокаторство бил казал: “Защо човек от такъв калибър ще го изхабяват за нашите емигрантски нищожества и палачовци?” Отговорих му, че първото (за калибъра), колкото и да ме ласкае, не е вярно, но за съжаление второто (за нищожествата и палачовците) с много малки изключения е светата истина.

След нас, в моя, тоест ценковия “двустаен апартамент”, пристигна Катрин Лвов и малко след нея и Благо, който ще остане да спи тук. Компанията, с която се събрах беше почти като онази “Отличнейшая: поп, разстриженный для блудство, офицер разжалованный для пьянство, три бляди, да и я”. Готвил бях любимото си ядене – боб със зеле, което предложих на гостите, с по чаша вино или ракия по избор. Катята се въздържа, тя е шофьор. А Благо се развихри и след втората чаша влезе в стихията си – стигна и до румънския генерал от патриотичния военен съвет около Чаушеску, който им сътрудничесел и други подобни ввели-некипели. Личи си Ценковата школа, но на доста по-ниско ниво. Мамзел Лвов е във възторг, Хаджията се подсмивва, а Благо кани “госпожата” на кафе... Разговорът е на път да се превърне, както казваше Пеев, в

сърбогъзица. Аз хвърлям мъгли в говорилнята, която продължава на празни обороти докъм полунощ, когато Катрин си предлага услугите да отведе Хаджията до квартирата му в Клинянкур, а ние с Благо си лягаме. Пита ме за дамата. Казвам му, че е верующа руска политическа гъска от дисидентството, която си е излязла преди няколко месеца от затвора в България. Давам му и телефона й.

Понеделник, 4 ноември 1974 г.

С голяма тъга в душата, отново съм на работа. Без какъвто и да е ентусиазъм, оправям електричеството в студиото край Лувъра. Собственицата, стара фризьорка, води час по час разни “бостан куркусу” – навярно клиентки и им показва преустройството, което извършваме. Чуваме техните възклицания: “Чудно!”, “Удивително!”, “Невероятно!”, “Шармантно!” и т.н. Те са към 70-те, но това не им пречи да се червосват, фризират и разкрасяват.

След работа трябва да се весна при Ценко. Белгийският Ангелов искал на всяка цена да се видим по много важен въпрос. При смяната на метро “Франклин Рузвелт” минавам в коридор, от чиито стени ме съпровождат голите задници от афишите за филма “Фантомът на свободата”.

В “канцеларията” на ул. “Брюнел” постъпих брутално с Ангелов, който Ценко ми натресе. Казах му, че се съмняваме и го проучваме. Поисках да ми обясни противоречието между откриването на фабрики в България, регистрирани от белгийски и френски фирми с негово участие и желанието му да ги... взривява. Накрая му казах да докара в Париж всички оръжия, взривове, газове и отрови, за които говори многократно и да не се интересува повече кои сме, къде ще ги складираме и употребим. Той поиска обяснение за тона ми. Отговорих му, че това са елементарни изисквания на конспирацията. Нервиран, отиде да пикае и когато се върна, се ръкувахме за довиждане. Очевидно е във връзка с буржоата от Париж, но не е ясно дали зад тях не стои легацията и ДС. Ако такива са задграничните шпиони или както още им казват, разведчици на НРБ, живи да оплачеш вербовчиците им.

* * *

Говори се за стачки, които щели да започнат през идния май на 1975 г., който можел да бъде много по-страшен от тоя през 1968 г. Нищо такова според мен не би могло да се случи, докато “въздуха не замирише на барут” и не се чуе за съдебни процеси срещу опити за създаване и трениране на бойни групи и организации. Така наречената френска крайна левица говори за революцията като за нещо не от мира сего...

Четвъртък, 7 ноември 1974 г.

Днес Франциско каза, че на новите франкове, които щяла да пусне в обръщение VI-та република, девизът щял да бъде: “Метро, Було, Додо” (метро, бачкане, спане) и добавя, че работниците, особено гастарбайтерите, са готови за един франк в повече на час да живеят на колене. Възмущават се в отсъствие на чорбаджията, а пред него треперят, доносничат един за друг и като ги облекат в униформи, са готови да разстрелват

събратята си. И продължава:

- Жена, деца, родители – всичко това е оправдание на собствената ни мерзавщина. Не е вярно, че няма ясно очертани фронтове. Има ги, и от двете им страни един срещу друг са работници. Патроните стоят далече назад и тяхната задача се ограничава в постигане на разединението им. Дошло му е до гуша, а другите “бачкатори” се опитват да превърнат казаното от испанеца в шега. Очевидно не им понася директния език, който, за разлика от сентенцията на поп Малагрида, е употребен, за да разбуди задрямалата в душата на всеки истина.

Разговаряме с патрона, който е пристигал за инспекция на свършеното от нас, за утрешната всеобща стачка. Казва:

- Да видим колко процента ще се хванат на въдицата им!? Ако са по-малко от половината, ще се обезкуражат и ще си седнат на задника; но ако са всички, тогава ще започнат стачки, които ще разстроят окончателно стопанския живот. Ние не сме против стачките, но те искат да предизвикат политическо недоволство, за да могат да вземат властта.

Мелодията ми е позната. Същата песен на Изток пееше номенклатурата, всеки път, когато в някоя от източните страни, работниците започваха стачка. Те казваха, че империалистическите агенти се стремели да използват недоволството на някои слоеве от работническата класа, за да подкопаят основите на социализма и на народната власт. Аргументацията на имащите не се отличава с оригиналност, нито с дълбочина. При това са еднакво нагли и не се стесняват да говорят тия мерзости и пред работниците, пък дори и от тяхно име. От разговора разбирам, че Мануилов е сериозно изплашен от тези стачки и евентуалното идване на власт на комбинацията Митеран-Марше. Казвам му, че това, дори да е възможно, с нищо няма да промени положението във Франция, но той не е убеден...

Следобеда напуснах работа по-рано, за да отида в комисариата и се регистрирам на новия си адрес на авеню Версай. Опасявах се, че могат да ми създадат главоболия, задето съм живял три месеца без регистрация, но си спомних за подигравките на Пенков, който казваше, че е под достойнството на един революционер да търси изрядност в документите си пред полицията и застанах на опашката пред гишетото с лице на сфинкс. Физиономията ми изглежда действа хипнотизиращо, защото чиновникът в участъка дори не погледна откога живея на новия адрес. Записа ме в тефтера и сега отново съм редовен гражданин и прилежен работник, само дето не съм (пазил ме бог!) глава на семейство!

Влязох в метрото и видях, че всеки е погълнат от грижите и мислите по ежедневието. Един слепец свири на цигулка шлагер от младостта на Ас-парух Лешников, а около продавача на детски играчки, който курдисва жабите и мотоциклетчетата си, се е събрала тълпа от зяпачи. Толкова ми се ще това спокойствие да е измамно и кризата да се стовари като удар на чук върху главите и да не завърши както обикновено само със запалването на няколко коли и преобръщането на контейнерите с боклук по улиците. Само, че “о, скрити вопли на печален странник” – улавям се, че приличам на парижанина от вица, който чакал революцията да избухне

не по-късно от сряда вечер, защото в четвъртък сутринта съдия-изпълнителят щял да мине, за да му вземе описаните... мебели.

Петък, 15 ноември 1974 г.

Разговаряме пак с Русо. Стачките в строителството вървят съвсем на дребно. В “Юманите”, СЖТ издига срамежливи искания за няколко сантими. Липсва воля за решителна и продължителна борба, а може би се и страхуват да посегнат на цялата тая свинщина. Буржоата насрочват контраманифестация срещу тия “тоталитарни стачки” на малцинството, а полицията на Понятовски отваря вратите на фабриките за стачкоизменници, чийто брой започва да расте. Гладът и тъпотата са лоши съветници. Енергията се разпилява, градусът спада и отново, както в затвора, “мъдрите ще възтържествуват” и ще подхвърлят:

- Ние ви казвахме, че с бос крак срещу плет не се рита!

Това разгонване или разбягване на пикетите пред полицаите се нарича гарантиране на “свободата на труд”! А мръсниците от буржоазните медии (други няма) реват срещу подстрекателите към политически стачки. С което искат да кажат, че работниците са презадоволени, но “партизаните” им мътят главите, за да дойдат на власт. Сигурно има и такива, но основното е, че оттук нататък работниците обедняват и ще обедняват абсолютно всяка година с по процент-два, за да не намалеят печалбите на капиталистите. Това е, което тика тези нещастни и слепи тълпи към една борба, в която ще изскубнат някой и друг сантим, за да бъде стопен от инфлацията още през следващия месец.

Няма ли най-накрая да проумеят цялата безнадеждност на тая “игра” и да съберат кураж, за да започнат да се организират и въоръжават нелегално, да навлизат в армията, та дори и в полицията, “по делегация”, за да нанесат унищожителния удар отвътре и отвън? В отговор на тая ми тирада, Русо казва, че с готовност би станал маки (партизанин), но заради трите си деца работи непрекъснато от 14-годишна възраст, понякога по... 14 часа на денонощие.

Отвън, при изхода на метрото, няколко сиромашки момченца от “екстрем гош” се надвигват, за да привлечат вниманието на някои от все още стачкуващите към своите вестничета. Те се оплакват, че дебеловратите синковци от компартията ги обвинявали, че са провокатори и им нанасяли побоища. Повеждам разговор с някои от тях и на въпроса им: какво да се прави?, отговарям, че срещу такива има само едно средство – революция! Трябват нелегални бойни групи, които да отправят не само предупреждения срещу побойниците, но и да ги приведат в изпълнение срещу добре подбрани обекти сред вдъхновителите и ръководителите им. При това, за да има “равнопоставеност”, да отговорят на полицейското насилие със същите добре претеглени удари. За такава работа не са нужни много хора, но те трябва да се подготвят военно и да отиват без страх в схватките. Някои ще загинат, но друг път към победата в тоя свят няма. Който не е разбрал това, е по-добре да не повтаря папагалски: “Une seule solution – la REVOLUTION!” Гледат ме плахо, с неразбиращи очи.

Неделя, 17 ноември 1974 г.

Има дни празни, бели, мъчителни или твърде обикновени, дни на скръб и апатия, когато мозъкът ми отказва да работи. “Слава богу”, Катрин дойде да ме вземе от квартирата с колата. Предстои ми да прекарам един “неделен ден на дребен парижки буржоа”. След разходка из околностите на Париж, отидохме да обядваме в превърнат в ресторант стара воденица, през чиято веранда, в езерото се виждат плаващи патици. Посещават го млади и стари идиоти (аз също). От “Мерцедес” 500 слиза двойка над 70-те. Тя отнесена от вихъра, той със шапка на квакер от миналия век, но със самочувствието на хора, чиято кесия е издута от пари. Ако ги имах в малко по-голямо количество (за една хубава кинокамера), може би от подобни късчета живот щеше да излезе не лошо филмче, стига да се озвучи с подходящ коментар. След това направихме храносмилаща разходка по килима от листа в гората, а следобеда с разжалваната графиня отидохме в книжарницата на “Имка прес” на ул. Сен Женвиев дю буа на № 5. Там видях, че братята во Христе са се активирали след идването на своя нов идол Солженицин на Запад. До края на месеца издателството им ще пусне неговите “Гласове под развалините” (Voix sous les décombres). На гласовете на революцията никой няма да даде трибуна. И е нормално, то е все едно да им искаме да си платят за въжето и сапуна. А Солженициновото “Писмо до съветските ръководители”, неговите интервюта пред американската телевизия в защита на франкистите, конференциите му пред европейската преса в Цюрих и т.н., и т.н., с които ни заливат, остават без отговор. “Демократичната” машина е смазана добре и работи безотказно – така големите въпроси за свободата се превръщат във въпроси за религиозните свободи на попове и миряни, когато на всички е известно, че Руската православна църква играе в СССР още по-жалка роля от тази, която Живков е възложил на Максим или на “съюзника” си Георги Трайков... Ако ми се удаде случай, бих запитал тоя добър християнин колко са жертвите, които неговите братя во Христе са дали, за да победят и колко са тези, които са взели, за да се удържат на власт?

Понеделник, 18 ноември 1974 г.

Закъснял, в хладната утрин, ме откарват до провинциалната гара, за да стигна на време до шантието. Пред входа раздават позиви-формуляри за набиране членове на ФКП. Нужна е само гаранцията на близък партиец, а после ще си правят проучванията. При такава система, инфилтрацията с полицейски агенти сигурно не представлява никакъв проблем, но правят ли нещо, което да си заслужава разходите по слухтенето на шпионите? Обикновените им членове са напълно интегрирани в “обществото на консумацията”, а ръководещите ги са агенти на Москва, които, правейки се на патриоти, рекламират: “Купувайте френското!” и за всеки случай, с ревизионизма си, се готвят да избягат от потъващия кораб. Във вагоните на RER-а (експресното регионално метро, намиращо се дълбоко под нормалното) спяща, чиновническа Франция отива на работа. Часът е около 9, тя спи не защото е преуморена, а поради познатия от България стил на живот – пиене на евтин алкохол, бръщолевене до

след полунощ за култура, наука и дори философия. Това е онази част от дребното чиновничество, което протрива седалките зад бюрата си срещу ниски заплати и образува това, което наричат средна класа. Тя безделничи, чувства се овластена, издевателства над тези, които имат нужда от услугите ѝ поради безбройните законови изисквания и е част от опората на властници и капиталисти. Сред тия паразити рядко могат да се срещнат революционери, макар и на думи. Полувластници, получовеци – това е човешката или по-точно чиновническата пепел...

На път към шантието за работа, виждам, че по улиците и кръстопътищата към жандармерийските групички са се присъединили младоци от прославили се в Алжир парашутни части на генерал Масю. Едва ли е нужна такава демонстрация на сила, за да сплашат и без това уплашените стачници, които се завръщат на “работните си пост”. Завчера в кафенето един от тях ми каза, че “разбрал колко е глупаво да се стачкува, когато отечеството е в затруднения, а и положението не било чак толкова лошо”. Заплатата му била 1500 франка, а и за Коледа щели да дават премиални по 600 франка. Позната история от затворническата “лаборатория”, където акциите също пропадаха, макар че няхаме какво да губим, освен... кожата си. Гачев ми разказваше за стачниците в Хамбург след Първата световна, които излизали на манифестация по 80 – 100 хиляди души, облепiali като с тесто танковете, качвали се върху тях, срязвали с кислороден капацитет им и удряли с палета по каските на танкистите. Но и това са “игри от едно благословено, но безвъзвратно отминало време”. Днес ще са необходими противотанкови “юмруци” и ракети и още десетки противосредства и идеи, за да бъдат накарани тежко и свръхмодерно въоръжените наемници на порядъка и капитала да изтръпнат и да се откажат от “тръпката”, която изпитват, когато бият и газят беззащитните си жертви с жълто около човките. Само че, за да започнат да напускат “работните си места” в танковете и хеликоптерите, където са се разположили със самочувствието на господари и дори да не смеят да обличат униформите си, които ги превръщат в мишени, ще трябва да се мисли сериозно и колективно, да се анализират и сумират резултатите и опитът да се предава за по-нататъшно обогатяване. Чак тогава ще узреят условията, както това стана в Унгария през 56-а, за да срещнем събитията психологически, физически и технически готови за онзи исторически момент, след който да няма връщане назад, нито “успокояване на страстите”...

Това важи стократно повече за войната, ако господарите ни вкарат в нея. Трябва да се направи и невъзможното, за да попречим на патриотите и на социал-бакалите да оплетат войниците в своето счетоводство за печалбите и загубите от касапниците, като им вдъхнем духа на революционното поражение. Нужно е планомерно и системно, устно и с позиви, на ухо или гръмко (според момента), но непрекъснато да прокламираме, въпреки извънредните закони и кървавите разправи, отхвърляйки обвиненията в “национално предателство и измяна на родината”, че сме за поражението на всички “отечества”, а ние, българските анархокомунисти, като интернационалисти, сме за тоталното поражение

на първо място на НРБ във войната. При това, не с платонични призиви, а с оръжие – насочено в гърдите или гърбовете на “нашите” пълководци и политици. После експроприацията на капиталите и пускането на производството от работниците в тяхна полза няма да бъде непреодолим проблем.

Пред испанеца Франциско размишлявам на глас:

- Трябва да се говори с хората съвсем сериозно, откровено и разбираемо, без да се разкрсяват нещата и без евтина демагогия. При това, в началото, да се наблюдават реакциите и се проверяват слушателите по делата им. За това е нужен много кураж и прилична доза интелигентност. И чак тогава ще можем да очакваме, че ще започнат да образуват бойни групи, да посегнат към динамита и картечниците.

Сряда, 20 ноември 1974 г.

Миналата година, на днешната дата, испански революционери ликвидираха заместника на Франко – адмирал Луис Кареро Бланко, назначен от каудильо за министър-председател на Испания, която била на път да се “демократизира”. След работа се отбих на ул. Виньоля, където е кошерът на нашите испански анархисти-емигранти, установили се във Франция след победата на франкистката контрареволуция и създали тук семейства и поколение. Вече 35 години те са в емиграция. Разговаряме с Ролдан (това е псевдонимът му), у когото има нещо дълбоко човечно и високоблагородно. Отварям дума за миналогодишния атентат, а той ми казва:

- На шестия етаж (там бомбата вдигна видния фалангист с колата му) трябва да бъде изпратена диктатурата!

- Нищо не пречи ан атандан (в очакване) на порции там да хвъркват най-напористите й служители...

Младите, които слушат разговора ни, се смеят. Когато обаче го задълбочаваме, констатирам, че мнозина от тази втора, че и трета генерация са доста въздържани при обсъждането на организационния въпрос. Казват, че волунтаристичната вяра в силата и всемогъщието на организацията ражда у властниците суверен ужас от нея и те се стремят да унищожат в зародиш дори мисълта за организиране, без да се спират пред всякакви подлости, жестокости и монтажи. Те не оспорват нейната важност, но считат, че появата и ролята й, както и тази на идеите, са детерминирани от социалните обстоятелства, срещу които всякакви полиции са безсилни. Историята – продължават моите млади събеседници – изобилства с примери, които сочат, че и най-гениално замислените конспирации, базирани на фанатична преданност към идеалите и готовност за саможертва, са се оказвали безсилни в епохи на реакционно “спокойствие”. И обратно, бурята ражда, като гъби след дъжд, идеи, хора и организации, които се развиват и растат като снежна лавина.

Не съм съгласен с тях и им казвам, че ролята на организираното малцинство и механиката на революционната промяна трябва да бъдат изследвани на основата на историческия материал. Соча им примерите с болшевишките групички в навечерието на руската революция от 1917

г., които бяха безкрайно по-малочислени от голямата германска компартия преди Хитлер да вземе властта през 1933 г. или от френската, която обслужи и помогна на Дьо Гол и буржоазията след края на Втората световна война в усилията им да консолидират IV-та буржоазна република, а след това и V-тата през 1968 г.

- Но нали нашата цел е различна от тая на ленинистите и сталинистите? Защо ни сочиш тези примери? Или смяташ, че трябваше да установим наша “анархистическа” диктатура?

- Няма да отговарям на иронията ви, но ще се опитам да поясня мисълта си. Алтернативата “анархистическа диктатура” или политическо и в крайна сметка класово сътрудничество, е фалшива и говори за неразбиране на динамиката на революционния процес и същността на нашата революция. Задачата ни в обстановка, подобна на тази в Испания през лятото на 1936 г. е да подтикнем масите да пресекат предела, до който е възможно те да бъдат мамени и контролирани от когото и да било, включително и от самите нас. Затова при всички случаи, и особено в условия на реакция и контрареволуция, ние трябва да намерим начините, методите и средствата за създаване на един критичен минимум от конспиративни структури на бойната организация, способни да интервенират в породените от революционната криза събития и да попречат на всякакви опити да бъде създадена една постоянна, временна, “народна”, “пролетарска”, “революционна”, “нова” власт или диктатура. Трябва да си отговорим на въпроса защо нашите другари, които имаха безспорното числено превъзходство в Каталония, позволиха на Компанис, а после на сталинистите и социалистите да насочат революцията в “девета глуха” и с това да улеснят Франко и съюзниците му да я унищожат...

- Добре де, ти каква друга хипотетична и различна възможност виждаш за разволя на събитията през 1936-1939 г.?

- Няма да заобиколя този може би най-важен за всички ни въпрос, но няма да се връщам и чак във времето на Комуна. Ще започна с руската революция и то с нейният 7-8 месечен период, който последва абдикацията на Николай II и образуването на първото полу-“републиканско” правителство на княз Лвов.

Стигайки до този момент, аз правя един галопиращ преглед на организационното състояние на анархията, като акцентирах върху стратегическата и тактическа незрялост и организационна разпокъсаност на руското анархистическо движение в настъпващата революционна епоха. Без да се занимавам с индивидуализма, толстоизма или “мистичния анархизъм”, посочих различията между завърналия се след 40-годишна емиграция Кропоткин с неговата “защита на цивилизацията срещу германското варварство” и класическата позиция на Бакунин за пораженството и превръщането на империалистическата война в Социална революция, на която изразител, сполучлив или не толкова, стана Махновщината и, за съжаление с голямо закъснение, Кронщадт...

- Ако през месеците между Февруарската революция и Октомврийския преврат на болшевиките бяхме осъзнали необходимостта и създали

критичния минимум от революционна организация, каквато далече над него имаше в Испания в лицето на ФАИ и Се-Не-Те, световната история може би щеше да приеме съвсем друг курс.

- Как го виждаш това?

- Дори и да бяхме закъснели с предварителното ликвидиране на болшевишкия щаб в навечерието на 25 октомври, два месеца по-късно можехме да вкараме в изпреварващо действие бойните ни групи преди Дзержински да нанесе ударите си в Москва. Нямаше да бъде късно и ако бяхме създали временен съюз с левите есери и максималистите, за да ликвидираме на 6 юли 1918 г. настанилите се вече в Кремъл болшевишки вождове. Но за това трябваше да знаем, че с такъв коварен и безскрупулен противник "се преговаря", след като Романовските палати заедно с новите им наематели бъдат подложени на артилерийски обстрел, докато от тях не остане камък върху камък и... кост върху кост. Това би могло да стане много по-лесно и по-ефикасно в Испания, особено със сталиновите агенти на ГПУ, ако опортюнистите в собствените ни редове бяха неутрализирани...

- А какво щяхме да правим след подобна ликвидация на полицейските и политическите щабове?

- С въоръжените работници и селяни, едновременно с навлизането им в казармите, отстраняването на командния състав, побратимяването с войниците и създаването на бойни колони, върху принципите на нашата федералистична организираност, на мястото на разрушената милитаристична машина трябваше незабавно да започнем реализацията на нашата програма във всички сфери на обществения, икономически и културен живот, като помагаме с идеите си на въоръжения народ да въведе социално равенство и продължавайки започнатата гражданска война на живот и смърт със силите на стария ред, да се противопостави с оръжие на всякакви опити за реставрирането му под каквато и да е форма или за спиране на революцията на полупът от политическите партии.

- И това няма ли да е една анархистическа диктатура?

- Диктатурата е форма на държавността, чието унищожение сме прокламирали като първостепенна задача на социалната революция, при това – ликвидиране на апарата и институциите на държавата, към което сме пристъпили с въоръжения народ. Ако с такава революционна стратегия не успеем да привлечем на своя страна колебаещите се трудови хора или най-малкото да ги неутрализираме и ако, поради придобития си кретенизъм, те застанат на страната на явния или таен "Свещен съюз" между старите властници и новите кандидати за креслата им, тогава ние можем да претърпим военно поражение; но ако съхраним идейния си интегритет, ще бъдем готови за следващия бой...

- А не ти ли убягва от вниманието военната интервенция на външни сили, които ще се стремят на всяка цена да потушат революционния пожар?

- Ако се върна отново на руския случай, бихме могли да приложим тактиката на Кутузов по време на Наполеоновите войни, тоест да оставим германските армии да завземат Москва, Петроград и дори големи тери-

тории от Русия, като продължим партизанската война и градската герилска срещу командния състав на окупационните войски, призовавайки техните войници и тези от Западния фронт към побратимяване и обръщане на оръжието срещу собствените им генерали и спекуланти, които богатеят от кръвопролитията и разрушенията.....

- А после?

- Вариантите сигурно са повече от един, но ако преминем към Испанската гражданска война, в която за пръв път се намерихме в сравнително най-благоприятните условия, пред които историята ни е изправяла...

- Вече разбираме мисълта ти, но не знаем доколко добре познаваш нашата история и доколко отчиташ много по-сложната и неблагоприятна обстановка в навечерието на Втората световна война.

- Нямам никакви претенции, но ако правя тези екскурзии в историята на революциите, то е за да се опитаме да извлечем поуки за бъдещето; защото съм убеден, че Социалната война между богатите и бедните ще продължи дотогава, докогато всяка година 90 % умират, ако не от остър, то от хронически глад или непълноценно хранене и от начин на живот, чийто резултат са многобройни и нелекувани болести, а останалите 10 % отиват в скъпите си гробници поради преяждане... Що се отнася до вашата история, мисля, че испанският народ не бе победен от Наполеон, който сигурно е надвишавал с доста глави днешните "стратежи". Проблемът, според мен, е в това как да се мотивира народната съпротива. Ако не се съобразявахме със "съюзниците" най-напред в Каталония, не се спирахме на средата на пътя и не бяхме възприели идиотската идея да влизаме в "народното" правителство, а сложехме ръка на златото, продължавайки реализацията на нашата анархокомунистическа програма до последния възможен предел, като зовем и помагаме на работниците и селяните от останалите области на Испания да последват революционния пример, мисля, че е съществувала възможността да изтласкаме франкистите в морето и да посрещнем Втората световна война с едно истинско революционно огнище в Европа. Тогава, вместо Комитет за "Ненамеса", може би щяхме да имаме срещу си един почти невъзможен "Свещен съюз" на нацисти, болшевики и демократични капиталисти. При подобна конфигурация на силите, ако огнището не се превърнеше в европейски пожар и пролетариатът остана безучастен към собствената си участ, навярно щяхме да загубим сражението; но нека пак да не забравяме, че в историята има поражения, които струват повече от всяка победа...

Петък, 22 ноември 1974 г.

По повод гостуването на Брежнев във Франция и подготвяната демонстрация, на събрание при Георги Илиев обсъждаме лозунгите, с които ще манифестираме:

- *Вън Кремълските палачи на работниците от Берлин и Познан, от Будапеща и Варшава, от Чехословакия и Балтика!*

- *Френски работници, питайте Марше каква е цената, на която той и*

неговият ЦК ще ви продадат на Жискар Дестен в сделките му с Брежнев!

- Долю Диктатурата на държавния капитал! Долю мирното съществуване с концентрационния лагер! Долю преговорите за подялба на кожата на световната работническа класа от международните империалистически разбойници!

- Да живее Световната анархокомунистическа революция!

- Другари, откривайте МОБИЛИЗАЦИОННИ БЮРА за записване на доброволци за идващия бой!

МРА, ОРА, ФАКБ

Аз съм приготвил една карикатура с деформираната му зверска муцуна и отдолу надпис на френски: СОЦИАЛИЗЪМ С ЧОВЕШКО ЛИЦЕ... И друга, без думи, в която от окосмения полов орган на голия Брежнев прозира зурлата с мустаците на Сталин. Това са карикатурите, които ще разпространяваме по време на манифестацията...

Събота, 23 ноември 1974 г.

Утре също не е работен ден и затова отидох у Хаджията, където заварих Дръндов. По повод моите забележки за съдържанието и линията на “Наш път”, която е всичко друго, само не и революционна, той ми отговори:

- Списанието се прави за читателите, а не обратно.

- В такъв случай може би трябва да го направим порнографско.

- И тогава не е сигурно дали ще увеличим тиража му – отвърна Дръндов.

- Да, ако разголите собствените си жени.

Уязвен, Иван си замина, а аз, след като изслушах назиданията на Хаджията срещу моя саркастичен тон спрямо приятели, останах и говорихме до 4 часа след полунощ. За много неща. Все пак, старикът, въпреки всичко, е може би най-доброто от това, което срещнах за година и четири месеца в емиграция. Изготвеният текст на позива срещу Брежнев беше одобрен в общи линии. Оставихме на французите от ОРА (Organisation Revolutionnaire Anarchiste!) да засилят френската и антикапиталистическата страна.

Следобеда отидохме на № 33, rue des Vignolles. От FAI, в чиято печатница би трябвало да стане отпечатването на позива, ни предупредиха за възможно преследване от страна на френските власти, защото оскърбяваме ръководителя на една приятелска страна, с която те искат да си дружат и да търгуват; но са готови да печатат.

Потърсихме някого от ръководството на ОРА. Изпратиха ни при постояния секретар. Намерихме го. Момче на около 20 години в синя престилка, което сигурно иска да прилича на работник, но приликата му с магазинер е по-голяма. В него има нещо свръхженствено. Х. му отправи нашето предложение. Магазинерчето от ОРА отговори без да се замисли:

- Ние смятаме, че пропагандата с афиши не е ефективна. Ние се насочваме към прекия контакт с работниците във фабриките. Колцина ще проче-

тат този афиш? После, тук идват непрекъснато държавни глави и освен това ние считаме, че главният враг е американския капитализъм.

Х. му пояснява, че въпросът не е до Брежнев, а до държавния капитал, чието олицетворение в момента е той, но думите му увисват във въздуха. В този момент, тая човешка молюска в бакалска престилка извиква у мен само едно желание – да го ударя с опакото на ръката си. (Интернационалист до мозъка на костите си, готов да участва във всяка акция на солидарност с пролетариите в която и да е точка на глобуса, отговорът на тоя плазмодий ме удари, за кой ли път вече, като с камшик през лицето.) Имам нужда да изляза на въздух и да си измия ръката от ръкуването. Изригвам в ругатни и в яростта си предлагам на Х. да платим мизерните 250 франка на испанците, само за да ги изгонят от трите стаи, които държат под наем. Х. пак ме призовава да не употребявам голямата бравда. “Трябва да се изчака!” Разказвам му вица за търговеца, който наел Али Баба за пазвантин и за това, което им се случило в гората с 40-те разбойника. Той казва, че следващата събота щял да се срещне с ръководството им, което се събирало в този ден. Синята престилка мина още веднъж край нас, за да се информира кога идва Брежнев и каза, че мнението му не е само негово.

Тръгваме си заедно с Ролдан. В този испански работник и революционер има нещо толкова човечно, чисто и благородно. Само тези качества, когато са в революционера, ме респектират. Пътуваме в едно направление на метрото. Ролдан ме кани на обед през идната събота. Сигурно иска да почувствам малко от домашната атмосфера, за да не страдам. Той не знае, че всичко зад мене вече не съществува. Мостовете са изгорени и тъгата на спомените, която понякога ме връхлита, отхвърлям като ненужна вещ. Благодаря му и слизам на спирка Люмиер. Трябва да получа “Посев”, “Континент” и др. издания на различните крила и “пера” на руската задгранична опозиция. Срещата ми е в църквата на ул. Кример. Влизам и заставам в ъгъла, за да изчакам края на службата. Попът обикаля с кандилницата и окадява с тамян всичките ъгли на храма, сякаш гони с дима дяволите. Всички, край които минава, се обръщат с лице към него и се кланят. За да не правя впечатление и аз се клатя напред-назад непохватно. Към тъмния ъгъл, в който изпълнявам комичния ритуал, кланяйки се на светиня му, притискам към гърдите си анархистически вестник и календар. В погледа ми има ирония към отсрещния шмекер с корона, сърмено наметало и кандилница. Отецът, изглежда, е разбрал, че демонът е именно в моя ъгъл, защото точно към него изпраща многократно тамяновия дим.

Часът е 19,30, но края на службата не се вижда, а графинята е потънала в молитви за грешната си душа. Става ми скучно и излизам навън да видя какво пишат онези от ФАФ. Малко от материалите на “Монд Либертер” са на интересни теми, като авторите им са изрязали ноктите, извадили зъбите и окачили халка на носа (или на езика си...). Един ден трябва да разбере това от страх ли се прави или е искреното им убеждение (или, може би, липсата на убеждения?).

Голяма част от писанията им са музейни, например “Бакунин – еколог”,

нещо като “Сталин и свинеугодяването”. Рече ми се, ама не със сълзи – ще срещна ли най-накрая поне един-единствен революционер?

Най-после мамзел Лвов пристига. Получавам само ноемврийския брой на “Посев”, останалото ще получа, след като приключи стачката на пощенци. Посрай безкрайния словесен баласт, тя ми разказва за Фосколо. Френските власти го викали след излизането му от българския затвор и го порицали затова, че с действията си бил накарнал интересите на Франция в България. И един бисер – когато френската му леля се обърнала с молба към Ке д’Орсе да запита официално българското правителство жив ли е наказаният и откъснат от света племенник, ѝ отговорили, че външното м-во на V-та република не можело да се ангажира в защита на племенника, който участвал в бунт в Старозагорския затвор и бил справедливо наказан!!! Между другото, Фреди си работил по време на бунта тихо и кротко в дърводелната. (Йоцов ми беше разказвал историята на тоя бунт, свързан с несполучливия опит за бягство, с влудяващите ужаси и убийства в единичките на някои от осемте затворници.) “Мокрото изгоряло, покрай сухото!” Ще трябва да го разпитам какво знае по процеса на момчетата от Шумен и бомбата на 1 май под трибуната на баровците. Венчо ми разказваше с възмущение подробности около процеса и смъртните присъди на младите смелчаци (всички синове на “отговорни другари”).

Бързам да се прибера, за да прочета и видя накъде върви НТС. Като че ли най-интересна е статията за Варшавското въстание, когато Сталин заповядал на червената армия да изчака, докато Хитлер ликвидира въстаниците, които утре ще създават грижи на “бащата на народите”. Умората надделява. Утре пак!

Неделя, 24 ноември 1974 г.

Може би ще бъде интересно да се направи изследване върху руската външна политика и картотеката на “характеристиките”, които царските шпиони и дипломати са направили на българското революционно движение преди 1878 г. Оценките им за него, инструкциите и заповедите до Каулбарс и Столетов по време на Руско-турската война и непосредствено след нея, когато в парламента се насаждат такива типове, като Хаджи Пенчович Ефенди и други турски и руски шпиони, а правителството се състои изцяло от руски военни и бюрократи, назначени от “царя освободител”. Защо Каравелов умира изоставен, сестрата на Ангел Кънчев проституира, майката на Левски гладува и се самоубива, на Ботевата вдовица не ѝ отпускат пенсия и т.н. Малко по-късно, Стамболов успява да се освободи от “освободителите”. От това би излязло прилична статия, но за съжаление няма време. Тя е за неродени още, слободни истории...

Ежемесечно, за всеки от броевете на “НАШ ПЪТ” и “БЪДЕЩЕ”, пиша поне по една статия. Набелязването на темите и събирането на материали за тях, както и анализът им става през работно време или в уикендите. Материалите са от пресата, списания и книги. Поради “френския” ми език, използвам повече руски източници, сред които “Русская мысль” и

“Посев” на НТС. Всичко се събира в папки или се записва в бележници, които винаги нося със себе си. За да се прави това, е необходима дисциплина и воля.

В бележниците си имам стотици теми, които остават само като намерения и не са довършени, а някои дори не са започнати, поради липсата на време. На страница от горната дата намирам:

“Да се направи сравнително изследване на статута на колониите, доминионите, подопечните територии и т.н. в бившите Английска и Френска империи с този на сателитите на днешната “Съветска”, на основа на статистическите данни и на историческите събития.”

Следва въпрос: “Как се създава “субективният фактор”? Ако с пропаганда, тогава “Наш път” я прави зле, ако съдим по резултатите. А ако зависи от обстоятелствата, тогава следва да насочим вниманието си към тях!”

В тефтерчетата си записвам хрумвания, размишления, случки, наблюдения, разговори и изобщо всичко, което ми се е сторило заслужаващо да бъде задържано, защото иначе отлита в някакво недостъпно дори и за самия мен пространство. На същия 25 ноември е записано:

“Аз съм един друг Жан-Валжан, от който няма да стане татко Мадлен, така че внимавайте, господа Жаверовци! В нашите бъдещи срещи няма да ги има романтичните глупости на един Виктор Юго, защото, доколкото ви познавам, нито един от вас няма да скочи в Сена!”

И по-надолу:

“Поетът-революционер Вапцаров пише в предсмъртния си час стихотворение, в което иска крокодилът Бойка да му разреши да идва в сънищата ѝ, да присяда до леглото ѝ; и нищо нямал да ѝ прави. (Виждал съм я в Института по литература и български език, където я бяха назначили на синекурна длъжност и ѝ бяха дали титлата “доцент”, макар че нищо не им пречеше да я направят и академик, като Елена Чаушеску. Тя наистина прилича на гущерите от епохата на динозаврите и в погледа си имаше нещо злобно и мъртвешко...). Наивност и слабост ли е тази предсмъртна идилия? Крум Радонов беше писал, че по времето, когато Кольо е съчинявал своето “Прощално”, тя се шлякала с германските солдати от Солунския гарнизон. (Казвам съчинявал, защото нещо издиша, в стихотворението няма и помен от Вапцаровската сила. Може да е било и от страх. Димитър Серафимов, с когото бяхме в една килия в наказателното отделение на Пазарджишкия затвор, казваше, че капитан Радев е отнел почти на ръце осъдения поет до стълба за екзекуция.)

А после? След “разстрела и червея”? После тя осребри екзекуцията, стана богата и прочута вдовица, дипломатка и учена, която се разхожда по банкети и в командировки, “спомня” си какво е изрекъл мъжа ѝ, а двете, придадени към нея, клявки-асистентки ѝ поддакват и записват “спомненото”! Така в природата нищо няма да се изгуби, дори и смъртта е олихвена! Гнусна история! Интересно какво ли би излязло от “Коля”, ако съдбата не бе го ошастливила с такъв край? Особено при такава Партия! Навярно, биха го назначили за председател на съюза на казионните писатели и от него можеше да се получи един хибрид между Караславов и Левчев! А Бойка? Нея можеше да замени с нещо по-младо и далеч

по-апетитно. Нали битието определя съзнанието!? И тогава доцентура, командировки, жигола и държавни почести ли? – Bras d'Honneur!

Вечерта у Иван Стайнов гледахме по телевизията някакъв модерен танец, придружен от кълчене с глава, ръце и крака, като в епилептични телесни гърчове, но сексуалните елементи са заменени с други. Взаимното клатене, което имитира съвкупление е заменено с въртене на очите, като у Муса Кеседжия, в ръцете на всеки има по една чикия и, “гледайки” се по гореописания начи, “танцуващите” правят нервни движения един срещу друг, като че ли ще се намушкат и изкормят...

“Естетите”, “социолозите” и “културолозите” на буржоазията ще кажат, че понеже не е имало война вече 30 години, кръвожадните инстинкти на човека са се пробудили и рикаят. В новия танец, жаждата за кръв и силни усещания търсят заместители на войната и т.н. В България Василев, четейки подобни глупости, казваше, че терорът и насилията, чиято начална вълна плисна след 68-а, са взрив на злото начало у човека, у когото дългият мир е потискал звяра. На тази перверзия на мисълта казват фройдизъм, психоанализа и т.н. С тях обясняват сега и диктатурите, войните и революциите и във всичко, като подправка, добавят малко либидо. Би било забавно, ако не беше толкова мръсно. Всичките тези културни свини плещят на чаша коняк или бренди за наука и социални проблеми, размесвайки всичко с флирт и дим на лула. Би трябвало да поживеят сред мизерията и убийствения труд в мините, кариерите или строителството, за да разберат за цял живот, какво довежда някои до отчаяния протест срещу бездушието, глупостта и аналните анализи на самодоволните “елитни” господа и дами.

Сряда, 27 ноември 1974 г.

Всъщност, бягството и физическата работа ме върнаха към самия себе си! Значи ли това, че бях слаб срещу обстоятелствата, та трябваше да избягам от тях? Трябва да се самоанализирам! Във всеки случай, пророчествата на вуйчо Тошо за моето битие на примерен чиновник и на Гачев, който твърдеше, че виждал еволюцията ми към “блатото”, не се сбъднаха. Но, когато намеря окончателно себе си, как трябва да завърша житейския си път?!?

Събота, 30 ноември 1974 г.

По повод предложението ми – в чест на пристигането в Париж на официална съветска делегация, оглавявана от генералния секретар на КПСС Брежнев, да се разлепи афишът с карикатурата му, на която той е гол, а окосмената част около срамотиите му напомня мустакия Джугашвили – хермафродитът от ОРА каза, че не искали да ги вземат за ДЕСНИ. Това е невероятно! Май професор Тагамлицки ще излезе прав, когато казваше, че ляво и дясно са човешки понятия, тоест ненаучни. Но все пак, това не може да обясни цялата бездна от тъпоумие, която видях у този “организиран революционер и анархист”, с извинение!

Моята тактика е твърде семпла: във всяка организация аз съм с левията и ВСЯКА ЛЕВИЦА УДРЯМ ОТЛЯВО!

Неделя, 1 декември 1974 г.

Разхождам се по улиците на 16-и арондисман в обичания от Ив Монтан град. По тях срещам апоплектици, паралитици и пр. От преяждане и препиване, като че ли всеки пети възрастен тук е чукнат “от всевишния”. Днес съм в лошо настроение и от него ме обвземат отчайващи мисли. В човешката природа има нещо мръсно и невъздържано спрямо свинските удоволствия. Някога може би трябва да се направи един непредвзет, средностатистически анализ на човека, на когото разчитаме в плановите си за общественото преустройство. И на революцията, като генерален ремонт на човешкото общество изобщо, а не само на капиталистическото. Ще можем ли да построим един “тристаен апартамент на мястото на кочината, в която сме затворени”, така както се ремонтира един батиман или преустройва един град, без да изгоним свинете? Ами ако се окажат болшинство? Отговорът като че ли пак трябва да се търси в живата история.

Сряда, 4 декември 1974 г.

Изкачвам се по стълбите на сградата на № 4, Villa Collett с тържествено-траурна стъпка (така, както отивахме на работа по обектите в Белене). Сигурно с по-голям ентузиазъм бих се изкачил по стъпалата, който водят към ешафода. Как е било в Каиена не зная, но безкръвната гилотина е тук – в центъра на Париж – в строителството. Който е изрекъл дитирамби за трудолюбието, е подлец. Защото едва ли има нещо по-смазващо и потискащо човешката личност от този свръхтежък, многочасов, изнурителен и еднообразен труд. Бог и Троцки имат еднакво мнение за труда изобщо – първият го смята за наказание, а вторият счита, че само с принуда и наказания човешките същества могат да се съгласят да вкарат шиите си в хомота. Интересно е да се проникне в движещите мотиви, в душата на строителния работник. Кой са въдиците, които яхналият го Елисейски идиот и милионерите държат пред муцуната му, за да крета той цял живот след тях? Или само безизходицата и голата нужда го заставят да стои каталясал на работната площадка и да се труди, дори когато няма зад гърба си контраметъра и да се свива в безсилие пред работодателя? Местните комуноидни шмекери се кичат с левичарството, но са избягали от всичко тежко и кално, оставяйки го на чужденците (които фашизоидните им съперници обвиняват, че “отнемали работните места”) и ако понякога говорят за справедливост, то е така платонично и навярно продиктувано от страха от бъдещето. Не са малцина онези, които са се озовали в левите партии и синдикати поради същите “трепети на съвестта”, които са откарвали буржоазните дамички в различните дружества за защита на животните. Чрез обществената си и благотворителна дейност през деня, левичари и филантропи си осигуряват съня на праведници през безоблачните парижки нощи. Тях няма да ги срещнете сред робите от “Чистотата”, колегите от строителството, конвейерите или мините. Завършилиите университета се стремят към “либералните професии” или да станат висши кадри, нотариуси, банкови чиновници и т.н. Питам се, дали мързелът не е един от факторите на новата научно-

техническа революция? Може би, за да се спасят от черноработниците с известна интелигентност, капиталистите ще трябва да автоматизират труда им...

Тия разпилени и несвързани разсъждения не ми помагат. Страшно ми е тъжно. Понеже няма истински живот, аз си измислям и разигравам сценарии на бъдещето или се връщам в миналото, както го правих в единичката на плевенския затвор, но картините са много по-бледи и безцветни, а илюзиите – краткотрайни. Може би, защото скоро ще навърша 42 години?

Неделя, 8 декември 1974 г.

Преди 9 години на днешния ден се оженихме с Клементина. Не послуша тя майка си, нито моята. Само че, между нас казано, цялата вина за това неразумно деяние си е моя. Като се знаех, трябваше да не се женя, или да взема някое говедо, чието наказание бих бил с удоволствие, а не с мъка...

Понеделник, 9 декември 1974 г.

Нещо не ми харесват мислите ми. Прибирам се рано сутринта с влака за работа. В тоя час пътуващите, като в сардинена консерва, още не са се досъбудили. Работната седмица започва със същия ентузиазъм, като у нас в “родината”. Срещу ми седи млада жена с големи гърди и изсъхнала като череп глава. Зеленият грим засилва още повече това впечатление. По някаква асоциация гърдите падат, месата също и пред мен остава скелет. Операцията се разлива, като мастилено петно върху останалите пасажери. Така пътувам, правостоящ, сред цял вагон от скелети. Не изпитвам нито мъка, нито озлобление към безропотно отиващите на “стопанския фронт” (както казваше надзирателят Стою Нейчев) покойници. Аз не правя нищо по-различно от тях. Само говоря малко по-смело и “крайно” от тях, но... дума дупка не прави! Неспя?

Днес ще работим с турчина Миран, който всъщност е арменец от Истанбул, в голям конски магазин на улица Laos в XVI-и. Ще оправяме илюминациите за приближаващата Коледа. В трите му етажа има всичко – от цилиндри до обуца за коне: единият чепик е по 150 франка, четирите – за 600. Тоя спорт вече не е по джоба и на снобите. Него могат да си го позволят само най-едриите – тези, които плачат за гилотиниране. Отглеждането на двойка породисти коне (всеки на цена колкото един апартамент) в именията край Париж сигурно струва колкото отглеждането на осмина студенти. Посетителите са младо русо момче с “арийско изражение”, придружено от две негови връстнички. По лицата им е изписано онова чувство, което може да се прочете върху мумифицираната глава на Рамзес II-ри. После влизат зрели и закръглени Monseur et Madame, които сигурно искат да си пооправят линията. След тях отново млади със сенки около очите и хилави тела. Те сигурно искат да приличат на Херкулеси. После пак старец в карирано и вталено с много вата палто, придружен от младо момиче, чието държане с дъртака не прилича на дъщенско. Всички те искат да бъдат здрави, силни и красиви. Последното е от бога, но за първите две има толкова проста и евтина рецепта – по 3,

4,5 часа сериозен физически труд.

* * *

Нараних си ръката, за което ми дадох 10 дни болнични, вследствие трудово злополука. Коледните почивни дни се спяха с новогодишните. И така се получи една прилична ваканция. Предпочетох да си остана сам и отказах всякакви покани на състрадателните френски души. Тая тяхна филантропия спрямо “бедните емигранти” ме дразни, а и защо да си губя времето? Когато съм преуморен от работа, може би имам някакво оправдание, но сега – не! Излязох само на втория ден на Рождество, за да отида до кварталния пазар и си купя нещо прясно за ядене. Там срещнах Жак Ширак, който обикаляше сергиите на потенциалните си избиратели, обграден от съпартийци и маскирани като граждани копои. Пак предстояха някакви избори. Ръкуваше се с търговци и купувачи, разменяйки по някоя дума. Стигна и до мен и се насочи с протегнатата ръка. Демонстративно сложих моите на задника си, гледайки го “строго, но справедливо”. Съзирайки враждебното ми отношение, той не се смути ни най-малко и заобикаляйки ме, продължи с протегнатата си ръка към най-близката електорална единица. Дали заради него или по друг повод, но наоколо имаше необичайно много джандари на декар. Върху черните им мушамы висяха виненочервени екселбанти. Те сигурно създават самочувствие на украсените с тях, както и белите ръкавици, пауновите пера на “юнашките” калпаци, ширитите и кортиците. Това са атрибути, добре разчетени върху онази, идваща от животинския мир, природа на човека, която започва с любовта към мънистата, халките, панделките и всевъзможните дрънкулки. Примитивизмът и магарешката естетика още не са задрямали, нито са рудименти у хомо сапиенс. Какво ли е необходимо на джандаря и на царя, за да разберат истинската стойност на екселбантите и короните?

Следобеда се отбих на улица “Микел Анджело”, чието име са пофранцузили на Мишел Анж, за да честитя имения ден на Катя Гюлеметова. Заварих постоянното присъствие на фалиралата част от българската буржоазия, която еврейният Сантос Шемтов развличаше с остроумието си. Емигрирал в Англия още през 1939 г., той знаеше много езици, беше участвал като доброволец във войната срещу нацистка Германия, но след победата се беше установил във Франция и работеше във фирма с таксито, обслужваща богати и високопоставени гости от цял свят. Сантос им беше полезен с многоезичието си и като чичероне. Кой знае защо, живееше по бекярски и под наем в студио/гарсоньера, недалече от “Мишеланж” в същия 16 арондисман. Запомнил съм го, покрай другото, с изреченото: “Да те пази господ от еврейски фашисти!”. В разговорите си скитникът-евреин можеше да слиза и се качва на различни интелектуални нива, от него бликаха ирония и хумор и забавляваше гостите, които идваха у Катя не само заради него. Тя беше добра готвачка и познатите от младостта ѝ колежани и приятели не спряха да я посещават, докато не... изядоха порядъчното обезщетение, на което беше осъдена фирмата “Волво”. Когато парите свършиха, тя не се върна в България, започна да работи, като гледаше разни богати, посиращи се бабички от парижкия

хайлайф и перифразайки Фидел Кастро с неговото “Куба – да, янки – не!”, казваше: “Лайна – ДА, Родина – НЕ!”

Вечерта не беше неприятна, разговорите с някои от присъстващите действаха разтоварващо, но не останах до късно. Предпочитах да се прибера в моя “двуестаен”, което и сторих, разцелувайки се с домакинята и сбогувайки се с гостите ѝ, за да се заема с досиетата и статиите в двете емигрантски списания, в които все пак можех, макар и пред тесния кръг на нашата политическа емиграция, да кажа частица от това, което мисля и да осъвременя познанията им за родината, която бяха напуснали преди много години. Разбрах, че от тая работа (с която “директори” и “редактори” на емигрантската периодика удовлетворяваха дълга си на “опущественици”, както казваше Виската Народа, ласкаеха самолюбие-то си, пък и някакъв келепирец падаше, особено при земеделците, които и в емиграция бяха най-многобройни) не можеха да се очакват никакви особени резултати и затова мислех непрекъснато и се опитвах да убеждавам Хаджията в необходимостта от търсене на начини и на пътища, по които да вкарваме “Наш Път” в България. От това резултатът също нямаше да бъде съществено по-различен, ако линията и съдържанието на поместените статии запазеха насоката, тона, езика и характера си. Точно тая моя настойчивост за промени в тези две посоки щеше да стане причина за скъсването на отношенията ни с нашия стар опортюнист, но това описвам в главите от 1985 година нататък, когато на сцената вече беше излязъл Горбачов с неговите “перестройки” и гласности, които бяха замислени като един “просветен абсолютизъм”, целящ спасението на изпадналата във всестранна криза империя и които завършиха с крушението ѝ. Но дотогава щяха да изтекат още много води под мостовите на Сена, щяха да се случат много събития, за да доведат до разрива ни; а сега аз пишех своите статии, които се отличаваха от всичко, което до този момент читателят можеше да намери в емигрантските писания, като все пак се самоцензурирах, за да направя приемливо публикуването им. Разбира се, въпреки тия ми усилия, далеч не всичко вървеше гладко, често имаше спорове, отхвърлени статии, префасонирани до неузнаваемост или снабдявани редовно с предпазливи редакционни бележки, “шапки” или послеслови, или помествани презастраховащо се в рубриките “Свободна трибуна” или “Трибуна на един революционер”; но за всичко това ще стане дума на съответните места в тези спомени, с подбор на характерни случаи, за поука на грядущето поколение...

Вторник, 10 декември 1974 г.

Клошарите са оставени на показ от властта, за да бъдат едно от оръжията в психологическата война със санкюлотите – да предизвикват страх у тях и да ни напомнят, че всеки един от нас може да слезе на дъното, ако не слуша, папка и не се “труди честно”...

Черен петък, 13 декември 1974 г.

Брежнев си замина, но не в ковчег. Днес бях на руските гробища. Лежи тук аристокрацията на Русия – князе и княгини – велики, пресветли,

обикновени, генерали и контраадмирални, графове и графини, Родзянко, Бунин, архиереи и всевъзможна сволоч. А по кръстовете им пише, че са загинали за свободата на отечеството. Много ми е интересно как княз Юсупов или Волконски, или граф Лорис-Меликов с балерината Кшешинская биха дефинирали понятието свобода. Едва ли има дума, проституирана от нея. Може би “социализмът” ѝ прави конкуренция. И като гледа човек тежките мраморни гробници и кръстове, разбира, че лежащите тук са грабили, грабили толкова много, че и след много десетилетия са били избавени от нуждата и необходимостта да работят. Само такива, като дядото на Катята, които е трябвало да си вадят хляба с черен труд, са разбрали след половин век някои елементарни истини от рода на: “Николай II – он был большой дурак!”. И на въпроса на внучката, какъв е бил семейният им герб, отговарял: “Имаше орел и цветя, и корона, но в общем, все это было чепуха!”

Дали, ако нашата революция разпилее днешните господари, те ще могат да преживяват от това, което днес “отделят от залька си” в сейфовете на швейцарски банки и други пещери на Али баба? Едва ли; защото се надявам, че след нея няма да има банки и “спестявания”. Следователно, поне върху третата планета от слънчевата система, няма да има къде “да се препитават”, ако не бачкат. В противен случай, апокалипсисът ще им изглежда като бледа фантазия в сравнение с това, което ги чака в разрушения свят, който ще наследим през първите следреволюционни десетилетия.

За да попълня и разнообразя впечатленията си, посетих едно от извън-парижките бар-ресторантчета край близката гора. И обстановката, и посетителите съвсем приличат на тези в ханчетата близо до София. Насядалите около масите са избягали от домашния уют и с проститутките, или с метресите си, са дошли в ресторанта, където двама души могат да се навечерят и пийнат прилично срещу една надница на квалифициран работник.

Всичко е по домашному, докато не нахлува една банда от млади сватбари, вече порядъчно пийнала и забравила добрия тон, който ви предписват в страната на лицемерието. Шумът и врявата са такива, че “влюбените двойки” една по една се изчесват с колите си.

Нахранен като прасе и развеселен от виното, оставям на келнерката 10 франка бакшиш. Французите нямат тия ориенталски маниери. Те цепят косъма на две, дори и тогава, когато имат десетки пъти повече от нас. Сервиз компри – 5-10 % върху сметката и това е всичко. Затова и келнерите, и оберът им или собственикът ме съпровождат с поклони чак до вратата и с пожелания за приятна нощ. Ето ви цената на гордостта на “галския петел” – 10 франка...

Сряда, 18 декември 1974 г.

Наблюдавам и разсъждавам върху “битието и съзнанието” на колегите, с които съм по шантиетата: Русо, Турши, Миран (“турчинът”-арменец), алжирците или испанския социалист Франциско. Той не вярва в една скорошна промяна и пие, за да удави спомена от полицейските плесници

по време на стачката в Андалузия, през юношеските му години. Така родената омраза се разбива в чувството за безсилие, родено от атомизирането на работниците. Въпросът е, как от сподавената ненавист и от жаждата за справедливост да се стигне до действието, когато между тях лежи цяла пропаст? Говоря с тях, а те вдигат рамене и казват, че при сегашното състояние на духовете не може да се направи нищо сериозно. Може би, но утре ще бъде същото, ако не се започне от днес, макар и с не толкова “сериозни” дела. Какви? Трябва да се обмислят, да се формулират и да се предложат идеи за ежедневни, индивидуални и групови акции, с които да се преодолее страхът и апатията. Удари и действия, които пораждат у всеки участник в тях самоувереност, кураж и създават самочувствие на боец. Комбинирано с индивидуалните действия, трябва да се организират и групови атаки, за да се придобие опит и се снабдим с оръжия за колективна отбрана и нападение, за координирането и превръщането им в сражения от една перманентна, тайна или явна, война срещу капитала – на работното място, и против институциите на държавата – в населения пункт.

Слушат ме и по лицата чета мислите им: възможно ли е? Защо по другите шантиета не го правят? Няма ли да ни разкрият? Ще даде ли това резултат или положението ни ще се влоши още повече? Нали винаги ние, работниците, сме плащали за счупените грънци. Надделява недоверието и всеки се захваща за работата си, а аз не прекращвам прага, отвъд който е саможертвата в името на революцията. Чувствам, че тия хора, дошли от четирите краища на света, за да изхранват семействата си, няма да ме разберат. Изискванията ми като че ли са прекалено високи. Трябва да се търсят други подходи. Може би – в опита на тези, които са се борили преди нас или редом с нас. От последната Европейска революция – Испанската ни делат 35 години, а от Унгарската – половината от тях. Чувствам се сам, няма с кого да организираме разисквания. Тези проблеми като че ли са свалени от дневния ред на анархистите. В “първия свят” никой не мисли за революциите като за нещо предстоящо, а мнозина считат, че тяхното време е минало и ги споменават ритуално, така, както пеят и “Бой последен е този...” след всяко събрание. В “Третия свят” ги правят други, ако това там са революции, а не спукване на вонящи мехури... Днес съм настроен мрачно и песимистично и не намирам нищо по-смислено от това, да се захвана с чука и длетото, с които прокопавам в бетона улците, по които ще минат тръбите с жиците за новата електроинсталация.

Петък, 20 декември 1974 г.

Понеже и “патриархът на българския анархизъм” и председателят на БОД се оплакваха, че освободителните дела не вървели поради липсата на финанси, аз, макар че бях на обратно мнение, в смисъл, че финансите и делата за “каузата” не вървят поради липсата на хора, реших да ги финансирам с двете стари книги от “наследството на Бухнер”. “Политиката” на Аристотел от 1527 г., на старогръцки, дадох на Хаджията, а първото издание на “Хвалба на глупостта” на Еразъм Ротердамски от 1541

г., на латински – на Ценко. Условието ми беше да ги осребрят тук или вън от Франция и употребят получените суми за вкарването на идейна и друга забранена от болшевишките цензори литература в нашите страни. Вместо това, известно време по-късно, когато поисках отчет за изразходването на даренията, Мадлен, приятелката на Хаджията, ми каза, че щяло да бъде жалко такава хубава книга да се продаде на богатите отвъдокеански колекционери и, за да не “бъде жалко”, те подредиха Бухнеровия “Аристотел” в библиотеката на ул. “Турлак” № 20, както постъпи и директорът на “Бъдеще” и несменяем шеф на “Освободителното” движение с Еразмовата “Хвалба на глупостта”....

След този “експеримент” аз се убедих окончателно, че нашата емиграция е далеч по-прогнила от “загниващия капитализъм” и че докато тя е под влиянието на такива “вождове” и се попълва с млади гастарбайтери, а нямаше никакви изгледи нещата да се променят скоро, с нея не може да се предприемат дори най-невинни дела срещу диктатурата. Тогава си спомних и предупрежденията на моя земляк Методи Златков...

Понеделник, 23 декември 1974 г.

От тази седмица поставям радиатори в апартамента на мосю Пол Люпи, на ул. “Линде”. Апартаментът е с вещите си. В такива случаи можеш да разбереш много повече за обитателите му и за живота във Франция на различните слоеве и е доста по-забавно, отколкото в празните и мръсни бърлоги, които нашият екип обновяваше. Качвам материалите и инструментите и разглеждам стаите. Първото впечатление е: простация. Хиляди дреболии, събирани и трупани отвсякъде. На стената някакво килимче, като тези, които първата генерация директори на фабрики, заели бюрата на собствениците, слагаха зад гърбовете си. Антрето е облечено в шарен американ, като в пижама. Карти на Париж, Дижон, на Европа и на света. Модернистични афиши, някакво рекламno табло – стълпотворение от джунджурийки и дори един гипсов герб на Наполеон III. Има и книги. Русо ми казва:

- Тука има много съмнителни неща. Je crois que il est juif (“Вярвам, че е еврейн”). Това жуиф /евреин/ е казано съвсем в духа на Третия райх. Изобщо в главите на гражданите, включително и на работниците, в страната на революциите има много паяжини...

Работейки, постепенно се запознавам с подробности, от които г-н Люпи и фамилията му ми се изясняват. Той е или последна година студент по право, политическа икономика и политически “науки”, или току що се е дипломирал. В библиотеката му е хаос от всичко – от Ренан и Фройд през буквари по английски и един хубав сборен том на Шекспир до цитатите на... Председателя Мао. Очевидно г-н Люпи е в тон с времето. Долу върху една етажерка с книги стои портретче на Че Гевара. Стари “Ларуси” и гимназиални учебници по география. Г-н Люпи мечтае за пътешествия, за авантюри и е от “Екстрем гош”, но без определена физиономия. На една полица е портретът на майката. По него и по още много други следи в стаите може да се предположи, че тя е собственица на еписри или шаркютри (бакалница или саламджийница), или нещо подобно в

Дижон. Над двойното легло виси разпятието. Почтените пер и мер са добри християни и бакали; а може старите Люпи да са собственици на бар. Много чаши от различен кръчмарски калибър и стенната украса говорят в полза на това ми предположение. Сред книгите на полицата се открояват добре подвързани томове на Юго и Дюма – гордостта на литературна Франция, – и едно тесте карти за игра. А момчето, живот и здраве, ще влезе във “висшето общество” (кадр сюперийор). Ако му се усмихне Мойра, току виж, след десетина години, станал и нотариус, което вече е нещо солидно в съвременна Франция, останало от епохата на феодализма...

Бюрото на младия г-н Люпи засега е мизерно, като тези на нашите деловодителки, натъпкани по 6-7 в канцеларии от по двадесет квадрата; но върху него има кожена папка, химикалка и декоративна мастилница с гъше перо. То сигурно създава на г-н Люпи самочувствието на писател. Зад стола/кресло над главата е залепен стар афиш с портрет на някакъв мъж във фрак с бяла жилетка и папионка, гледащ строго, но справедливо, с прилика на Кемал Ататюрк. Това навярно е истинският кумир на г-н Люпи, защото портретчето на Че почти не се вижда, тъй като е 100 пъти по-малко.

Университетът, изглежда, не е коригирал наследствения вкус, защото върху бакалската естетика на родителите се е наслоила тази на университетски школувания лупус и, ако съдим по обновявания се апартамент, тя няма да претърпи особено развитие при бъдещия държавен мъж или нотариус. Банята е боядисана в отровно зелено и наполовина е облепена в сребърна пластмасова мукава. Към мъртвите цветя Лупус е добавил множество лампи, всички в големи конячени бутилки и други модернизми.

Такъв е френският студент от средната класа, който сега се учи на левичарство от телевизията и Льо Монд, лудува в аудиториите, може би ще размахва от някоя манифестация юмрук на полицаите и ще протестира срещу Пиночет или хунтата в Занзибар. С тон на капацитет (той е еколог), на чаша коняк, ще говори за френската и световна политика. Основата е от комиксите в албумите на Спиру и от “Пари мач”, а майчето, страдащо от монархистическа носталгия, си купува всеки четвъртък Vue et Images, където всички страници са запълнени със снимки от сватбите, радостите и любовните драми на недорязаните още величества и с трагедиите на изгонените от страните си, разжалвани помазаници божии, заедно с любимите си котки и кучета, конете и лакеите или с описания на бижутата им (и със сърцераздирателни разкази, например за последното влюбване на един божи помазаник в една женена дама от недобитата аристокрация)... Изобщо едно много полезно и възвисяващо духа четиво. Старият дижонски касапин гледа снизходително на гошистките лудории на момчето. Знае си той: “ако на млади години не си социалист и т.н.” Но, то ще се ожени, ще влезе в канцеларията, ще започне да се изкачва по стъпалата на кариерата, ще дойдат децата и като поотраснат, ще им разказва колко революционен и благороден е бил в своята младост и ще заключи снизходително и поучително: “Всички

минаваме по тия пътища.”

Можем ли да предскажем нещо за бъдещето на тези като г-н Люпи, които не са малък процент от “Млада Франция”? И за тях ли ще остане валидно Леонидандреевото “Така е било, така ще бъде!”? Или ги чака ново сбъждане на пророкуваното от мистика Жак Казо, който казал на либералнодърдорещите в аристократичните салони за “Обществения договор” на Русо, че ще доживеят Великата френска революция; но малцина ще я преживеят. Кой знае?

* * *

В Кухнята... – виж на края на II-ри том!

1975

ИМПРЕСИИ, РАЗМИШЛЕНИЯ И БЕЗСИЛЕН ГНЯВ (1)

Петък, 3 януари 1975 г.

Новата година посрещаме пак с испанците, като миналата. Имаше речи и пожелания от рода на “Догодина в Барселона!”, танци, като фламенко, за което казваха, че Франко го бил забранил, спомени и разговори, но тонът на старите емигранти беше някак си вял и не зная защо, макар всеки от тях да беше личност с характер, ми напомняха френските ансиен комбатант, които излизат всяка година на 11 ноември със знамената си, за да запалят “вечния огън в памет на незнайния воин” край Триумфалната арка... Както и да е, към 5 часа взех метрото, което извозваше непрекъснато и безплатно през цялата новогодишна нощ празнуващия плебс и се прибрах, за да си отспя. Спах на 1-ви до 2 часа следобед, след което денят мина лениво, без произшествия. Четох книгата на Игор Шафаревич против социализма. Математиката не е щит срещу невежеството и още по-малко срещу глупостта и безчестието. Тя е аксиоматична наука – зависи какви постулати ще приемем. Но кой е критерият за реалността (верността) на изходните аксиоми? Иначе, установявам, че тези надувани до спукване, многоучени “плондери” са толкова дребни в идеите и безсилни в критиката си на социализма изобщо и на марксизма в частност, която бърка от логически и фактически противоречия, че може би не си струва да се отговаря... Вземам си само бележки и поставям някои въпроси по повод разсъжденията му за семейството:

1) Защо на държавата (или на църквата) е необходима тази институция? Още при нашата конспирация, а и след това в затвора, констатирах, че опортюнизмът и дори предателството се оправдават често със семейството. И във Франция по постройките при безобразията на патроните, когато предлагам на колегите да проведем наказателна акция, всеки се крие зад фамилията и децата. Като че ли тя е истинското убежище на подлещата!

2) Да се подчертае разликата между марксовите възклицания срещу фамилната клетка, които са отзвук от схващанията на старите предтечи на революционния социализъм, разбрали добре що значи “хороший семьянин” и днешната практика на болшевишката юриспруденция по бракоразводни дела (без да забравям грижите на самия Маркс да ожени дъщерите си за материално добре осигурени съпрузи, тъй като “пролетарското поприще не било подходящо за жени” или “авантюратата” му със слугинята, на която сколасал да направи бебе).

3) Да се потърсят данни за разтрогванията на браковете и да се направи сравнително изследване на брачното законодателство в страните от Запада и Изтока (като се акцентира върху развитостта на страната, броя на разводите в нея и темповете, както и да се отчетат някои местни особености,

влияещи върху вземането на решение от двойките да се обърнат към услугите на съда, за да се разкрият по-точно тенденциите, определящи бъдещето на брака и семейството).

* * *

Продължавам да слизам надолу по стълбата на илюзиите. Редица обстоятелства разрушиха много от личните ми и обществени планове, но у мен живее чувството, че едва когато сляза най-долу, където всички илюзии умират, едва тогава ще се надигне цялата огромна сила, която, вярвам, се е съхранила в гърдите ми, въпреки 42-те ми години (годините, на които Каравелов склопил очи), за да се разлее и удави целия този свят на изкаляни души и на дребни сметкаджии, играещи не по мярката им роли на революционери. Едва тогава, без задръжки и без двойно счетоводство, ще кажа цялата истина – за затворите + още за емиграцията – две поприща, които, може би, ще ми позволят да опиша цялата истина за света с неговите две половини – Изток и Запад. Такава възможност не е дадена всекиму и не трябва да я разпилявам нито в пресметливост за лично нареждане и опаричване, нито в емигрантски празнословия или “аристократични болести на духа”. За жалост, пак като че ли душата ми ще трябва да тръгне сама из кръговете на ада, с торба на гърба и без вожд Виргилий, който се хили с беззъбата зев на класически череп, стар хиляда и толкова години... А толкова мечтая за другари, с които да си разделим работата!

Долу в катакомбите на “моето” метро нечия ръка е написала на стената : “Regardez la tristesse dans vos yeux!” (Вижте тъгата във вашите очи.)

Понеделник, 6 януари 1975 г.

Довечера в родината набожните ще посрещат Бъдни вечер. Понеже не спях добре, излязох по тъмно да си купя вестник. Ако перифразирам Гео, мога да кажа: някога имаше Бъдни вечер и Коледа. Бъдни вечер е кален порой, а православната Коледа минава съвсем делнично в католишкия Париж. Интересно е рано сутрин да наблюдаваш отиващите на работа парижани. Нито една усмивка по лицата на черноработническа Франция, която се е набутала в километричните коридори на метрото. В 7 часа на всички им се спи. Сухата ръка на глада ги е изтръгнала от постелите и те отиват на работа. Ще ми говорят за дисциплина и трудолюбие. Изкуфели дърдорковци или заинтересовани мръсници. Полуспяща Франция отива да снася златни яйца за патроната. Месарите са отворили касапниците, а джандарите – джандарниците. И никой не ги пита за ентузиазма, с който са станали в 5 часа, само питат, за да се намерят на приказка: “Le moral est bon?”

Вторник, 7 януари 1975 г.

Днес прочетох “Посланието” на Солженицин до разцепените външни руски църкви. През цялото време на четенето, без да искам, неговата “мисъл” се свързваше натрапчиво с гласа на парижкия поп Георги от ул. “Крими”, наподобяващ вресене на козел...

Самодържавието, поповете и болшевиките си разделиха унищожени-

ето на плеада велики руски писатели. Жалко за Гогол, Достоевски и Солженицин. Но, може би трябва да смиря гнева си, опитвайки се да разбере тази капитулация на духа. Нали имам достатъчно впечатления от религиозността на Изток! Зная, че тук надуват фалшиво фактите, но все пак имаше и такива, като Оля Лихачова, Прохоров и нещастната ми жена. Това не променя общата картина, но не трябва да обобщавам. Солженицин казва, че съкласниците скъсали кръста от врата му. Възможно е, но неговата вяра не му е попречила да стане артилерийски офицер и да избива “ближните си” на фронта. Какво ли си е мислил, че ще намери в емиграция? Удивлявам се от попските му бълнувания пред емигрантските високопреосвященства и се питам силен ли е човекът, който се унижава и търси спасение в бога и в обединението “в името на Отца и Сина, и Светаго Духа” на частите от “византийската воня непорината”?

Четвъртък, 9 януари 1975 г.

Ваканцията свърши и започна “трудовото ми ежедневие”. Още с явяването ми в “седалището” на мануиловата фирма, му връчих писмо с искане за увеличение на заплатата ми. Каза, че ще прегледа внимателно основанията на моето новогодишно “суровакане”. Ще почакам резултата. Мисля, че засега ще взема поне още 200 франка от този ция. В първия работен ден, на новото шантие правим само загревка. Обмислям една статийка за отпуските по болест и за злополуките, както и всички разтакавания и кореспонденции, докато измъкнеш полагащото ти се стопроцентно обезщетение от касата за социално осигуряване. Ще я посветя на всички страни от “свободния свят”, чиито чиновници ще кажат “това не се отнася до нас”... Само преписката ми с чиновниците струва (за похабеното от тях време, изчислено в заплати) 6 пъти повече от това, с което трябваше да ме обезщетят!

Ходенето по бюрократичните мъки продължава. За четвърти път отивам в 10 часа преди обед и отново започва дългото висене. В 11,30 идва някакъв пич с мустачки и къдрава коса, с изражение на лицето като това, което сте виждали във филмите сред дребните гангстери. Той влиза при чиновничката, която преди час ми каза, че трябва да чакам. Тя се обажда на колежката си, казва ѝ, че важни дела я зоват, облича палтото си и излиза с пича. Навярно втората ѝ професия е проституцията, с която закръгля месечните си доходи. Връща се пораздърпана и зачервена към 12 и нещо, навярно от някой близък хотел за “секс услуги” и започва да яде сандвича си невъзмутимо и с чувство на превъзходство. Вашта мама да *ба чиновническа! Добре че съм си взел книга за четене и че чакането е за сметка на Мануилов!

Събота, 11 януари 1975 г.

Като че ли в съботния ден хората възвръщат за малко човешката си физиономия, освободили се макар и временно от робския труд. Май само в този ден виждам смеещи се лица в метрото...

Неделя, 12 януари 1975 г.

Обсъждането на моята прословута серия от 7 статии в “Бъдеще” трябваше да стане в дома на Мато Коритски в 19,30 часа. (Прочетох ги набързо. Мисля, че като ѝ подстрижа фразеологията, изложа тезите си много ясно, налепя повече факти около всеки скелет, поставя съвсем недвусмислено и твърдо, лаконично и мобилизиращо проблемите на революционната програма и организация, като ползвам и зелената италианска тетрадка, ще се получи нещо доста прилично. На нейния фон, цялата досегашна марксистическа “лява критика” на държавния капитализъм, като се започне с Троцки, mine се през Джилас и се завърши със сегашния секретар на IV-и Интернационал – Ернест Мандел, ще изглежда като сборище от пелтеци. Манифестът на анархокомунизма ще го бъде!) Макар и преуморен, се завлякох на ул. “Франсуа Вийон” № 22, но “офиса” на Мато беше затворен. Чаках 15 минути, след което оставих бележка, в която писах, че при тази точност и отговорност нашата победа е неизбежна и абсолютно осигурена. Случилото се само още веднъж ми показва, че всяка обща работа с тия хора е абсурд и че не трябва да си губя времето с тях. Вместо това, ще бъде по-добре да уточня плана си за организационните ми ангажменти и за писмената работа; за изучаването на езика, за обзавеждането с най-необходимото и с най-нужните ми книги, както и за прехраната. По всичко изглежда, че “сделките” с такива като Кюков и Мануилов, от когото исках да ме съкрати “по икономически причини”, са вятър работа, поради което ще пропадне намерението ми да запиша университетски курс по социология, основаващо се на спестяване на пари от работа или получаването им като безработен, придружено с работа “на черно” през ваканциите...

Събота, 18 януари 1975 г.

Опитвам се да дефинирам понятието обществена свобода, макар и в първо приближение. Трябва само да проверя, дали това вече не е направено преди мен по този или аналогичен начин и дали не съм изпаднал в положението на откривателя на дървения велосипед...

Струва ми се, че моята дефиниция е много по-точна от хегелинско/ марксистическата “осъзната необходимост”. Ето моя “проблясък”:

“Свободата е възможност, наравно с всички останали, да влияеш върху собственото си и на обществото настояще и бъдеще, да участваш ДИРЕКТНО в решаването на свързаните с тях проблеми на КОМУНАТА, СТРАНАТА ИЛИ ЧОВЕЧЕСТВОТО.”

Неделя, 19 януари 1975 г.

Инфлацията, която се дължи на свиващия се под влияние на роботронната революция вътрешен и световен пазар, ще засилва борбите между големите хищници. Някои от тях ще бъдат пожертвани, за да “оцелеят” най-големите. Ще се засилва и борбата за пазарите в неразвятия свят под знамената за петролна “справедливост”, “цивилизоване на дивациите” и обучение на евтините туземни работни ръце и т.н., като се използват всички лостове – от житото, през превратите до десантите с танкове

и морски пехотинци. И така ще бъде до края на света, ако не запалим войната на класите във всяка от страните на “трите свята”. За тая война ще са нужни Нечаевци, обичащи презрените, потискани и унижени парии от петте континента до степен да ги водят срещу картечния огън на наемниците. (Пиша тези редове, възмутен от прочетеното снощи в една “научна” книга за Нечаев, изпълнена с гадости ала Достоевски за умъртвения в Петро-Павловската крепост на 36 години, със садистична жестокост, “безименен затворник № 5”, чиито дрехи, обувки и тетрадки с мисли и пиеси са изгорени, за да не остане и споменът дори.) Тежко му, който се оставя да бъде оглупяван от разните “институтки”, научни сътрудници, велики писатели, изплашили се от бесилката, от гибелта на другарите си, капитулирали, за да станат парцали в ръцете на тези, срещу които са дръзнали да се опълчат и са се превърнали в подлещи и изпълнители на духовни “мокри поръчки”, заедно със събратята си - ловки фокусници на словото и мошеници от пресата, радиото и телевизията, хранещи се от лъжата и скъпоплатеното със сребърниците на властта слугуване, чиито езици и пръсти, за съжаление, все още не могат да бъдат отрязани, според предложената рецепта от Ботевия другар Сергей Геннадиевич Нечаев...

Може би, заради тая идея, те му отмъщават вече цял век, след като царските жандарми го умъртвиха в Алексеевския равелин? Сигурно е така, ако се съди по “научността” на книгата за него, писана половин век след убийството му от “члена на Институт” Rene Cannas. Навсякъде в нашия свят имащите власт и пари се нуждаят от проституиращи писци, чието главно занятие е “научното” оцапване на революционерите и оглупяването на публиката. И за съжаление, дълго още ще ги намират безпроблемно. Май това френско “член на институт” има същата стойност, като нашенското “старши научен доносник”.

Четвъртък 23 януари 1975 г.

Днес в душата ми е буря. Мъката и свирепостта са си дали среща в нея. Намирам се в онова отвратително състояние, в което с мъка удържам контрола над стремящия се да полети в безумието дух. На долния етаж арменецът реже и пили с банцига изопнатите ми до скъсване нерви, а алжирецът Миджуп, който се прави на Антонио пред френската си любовница, пее някаква нескончаема и монотонна песен, навярно донесена в Париж от пустинята Сахара. Добре че нямам мощни експлозиви – в подобни състояния съм готов да започна, без да чакам всякакви там обективни предпоставки. Отново прочитам “Чужденецът” на Камю и се питам, дали е успял да улови това, което бушува в душите на чужденците; но съм сигурен, че прочетеното е нещо слабо, с бледи психологически ефекти, каквото е всичко писано от гении и таланти за неща, които не са съпреживели с героите си. Творенията на човешката фантазия винаги се оказват несъвършени в сравнение с реалността.

Понеделник, 28 януари 1975 г.

Чашата преля. Мануилов като че ли наистина иска да ме извади от рав-

новесие и май е на път да го постигне. Лекарят установи и високо кръвно налягане. Само това ми липсваше. Взех си пет дни отпуск по болест и мислех да ги ползвам, за да напиша част от статиите за които поех ангажимент, но изглежда нищо няма да излезе по две причини: главата ми от болки и хипертоничен блокаж отказва да работи и ми цъфнаха неканени гости от Германия – Кольо Петков с някакъв си д-р Моновски. Доведоха ми ги дружбашите около Милка, Вълкан Драпала и Иван Райчев. Изглежда, никой от тях не иска да подслони своите партийни геносети, а те, въпреки доброто печелене (Колчо изпращал редовно по 300 марки в България, а на доктора му плащали съвсем прилично разни стари самотни германски баби, които обслужвал), не искат да останат в хотела, където спането им струвало по 60 франка на вечер. Моят носорог, с когото се бях зарекъл да не говоря, се намъкна като Бай Ганю с дисагите и придружителя си и започнаха да ми досаждат с техните интриги, клюки, мерзости и взаимни обвинения, че са нечии шпиони. Колко ми е отвратително всичко това! И колко безпринципен е човекът. За яденето и лежането срещу два-три часова първазчийска работа и 600 – 800 марки месечно, които получава от Кръстев в “ротата”, Кольо бълва всичко гнусно срещу Ценко. Сега му се отворили очите, Милка била емигрантската “баба Тонка”, а Кръстев - истински благородник. Дал му е да прослуша магнетофонни записи, от които се разбираше, че той само за един нищожно къс момент бил подал ръка на фашистващите отпадъци, а другите (разбирай ценковите дружбаша) раздували това и с декларацията си дали възможност да видят мръсното му бельо дори и онези, на които и насън не би им минало през ум. Освен това, този е бивш полицай, она бил пияница, а Ценко – мошеник и печалбар, продаващ мъртви души на различни разузнавания...

- Много, ама много неща научих. Това е долно! Виж, нашата рота, тя само в крайния момент ще вземе американските танкове и картечници, за да освободи България заедно с доблестните съюзници.

Повръща ми се. Може би има много верни неща, но тук виждаш как мързелът, гладът и страданията деформират човека и го обезобразяват. На Николчо не му трябват факти. Дори се озлобява, когато му поставям въпроси и искам доказателства. Опитва се да ни обвини в кощунство спрямо техния кумир Сандо Стамболийски, заради “Откритото писмо...” на Шейтанов от 1922 г. до него. Не му останах дължен:

- Кольо, спрямо нас Стамболийски е престъпник, който ни обяви за разбойници, макар да ни познаваше достатъчно добре още от затворите и нареди да бъдем избивани като псета. Вярно е, че и двамата с Шейтанов, и много други, загинаха през 1923-1925 г. от окървавените ръце на властващите фашизоидни палачи около двореца. Но, той бе съборен от своя “Олимп” на властта, от чиито “висини” се главозамая, а други, като болшевиките и техните наследници, станаха бъдещи убийци в името на собствената си диктатура, привилегии и охолство. Затова фактът, че са ни убивали заедно, не може да заличи разликите между нас. Смъртта не е извинение, нито индулгенция...

Колчо млъкна, посинял и почернял, и ако да имаше властта, не би ми

отредил друга съдба. После доведоха и някакъв Стойчо, който палил на Ценко вилата в Корсика. Може би наистина Ценко го е ограбил; а може би и не. Стойчо е като че ли луд. Твърди, че когато бил в България не-легално, получил само 50 марки за хляб, а останалите “манги” прибрал Ценко.

Вълкан плюе върху всички приятели на Барев. Последният, поне пред мен, почти не се е занимавал с тия “чомагаши” и бележките му са имали принципен характер, но същото не може да се каже за “декларацията” срещу овладелия БНК съпартийци. Обвиняват го, че е писана на неговата машина и че е използвал другите като оръдия.

След всичката помия, ми се направи предложение да постъпя в ротата. Най-много се интересуват ще продължа ли да пиша в “Бъдеще” и като че ли са готови да откупят мълчанието ми. (Интересуват се, колко ми плаща Ценко? Колко му плащам за наем? Няма ли да ме изгони в случай, че престана да пиша? Очевидно готвят забъркването ми в техните “фракционни” лайнаници. Колко е мизерно всичко. А Стефан Милушев, това лайно, което съм хранил в България, укривал, когато го бяха подгонили чекистите и ме издаде, когато са го задържали, на което платих и пътя от Италия до Франция, сега говорило, че съм подписал капитулантска декларация и че съм искал да разруша единството им (и от чийто донос като че ли Ценко иска да прави капиталец против мен, за в случай на нужда). Мръсотията в емиграция май по нищо не отстъпва на болшевишката. По всяка вероятност, обикновената и случайна извадка от днешната тълпа ще е десетки пъти по-чистоплътна от всички тези “държавни мъже”. Само че ако остане със своята принудена чистоплътност и безмерна глупост, и тя едва ли ще стигне по-далече от “Осанна! И “Разпни го!”

Д-р Моновски е по локумите и писателства. С талант, в стил Евгени Сю, чиито сантиментализъм и романтизъм са присадени върху дивашката жестокост на болшевиките. От един, още недовършен, негов сценарий или роман може и да излезе нещо, което да разплаква бюргерите и филистерите на Федералната република. Самочувствието му не знае граници – нарича Солженицин “Сашо” и дяла с голямата брадва по литературните произведения на великия реакционен писател. Щял да се среща с Максимов, за да пише в “Континент”. В разговорите откривам, че “докторът” е нагъл и безскрупулен, лъже като Кюков с 300 километра в час. Бил приятел с партийния секретар на Ленинград, когато е бил на 18 години, също с “генерал Кузмин”, а самият той станал капитан на 22 години. Бил в Будапеща по време на революцията през 56-а, след това в Чехословакия при окупацията ѝ; и къде ли още не. И се рови в писанията и вещите ми, а аз съм глупак, че ги пуснах въщи и ги оставих на широкото легло “персон и половина”, а аз съм на земята в другата стаичка! Все пак, в схватките ми с “Боксьора” той пази благоразумно мълчание. Тази е цената за “хотела”.

Вечерта сме на гости в Колювата съученичка Вяра. Тя е възмутена от невъзпитаността и хулиганщината на нашия брат, за които се е застъпвала и никога повече нямала да ходатайства за българи, които я излагали

и карали да потъва в земята. Пием водка, тя говори на френски за “пти шиен”, защото българският език бил неразвит, недоद्याн и груб и не й позволявал да изрази онова богатство на чувства, което бликало от нейната душа. Продължаваме с водката и ето, че пристига и г-н Бети – старият 70-75 годишен лизач и акционер в “Рено” – така ни го представя домакинята. Говорим за впечатленията му от България, където е бил 3 седмици: “Хубав пейзаж и тъжен и уплашен народ.” Разменяме баналности за политиката, анекдоти и какво ли не, макар да са ми известни бисмарковите думи (“Аз нямам време за убиване, милостива Госпожо!”). Разговорът е без цел и смисъл. Става дума и за трудовите злополуки в строителството. Моновски бърза да каже, че осемте души, “загинали” ката ден по строителните площадки на V-та република, не са чак толкова много...

Събота, 1 февруари 1975 г.

Когато ме поканиха да ме запишат в ротата, аз отговорих, че не съм избягал от България, за да пера посраните гащи на американските войници. В пряк и в преносен смисъл – защото са се превърнали в жандарми върху петте континента. Засегнат, Кольо реагира, както обикновено с закъснение и навярно “подкован идеологически” от своята “баба Тонка”. Днес той се опита да ме захапне:

- А ти защо прие помощта от IRC? Защо не я отказа?

- Слушай бе говедо, и запомни добре! Приех я, защото няхах избор! Защото твоя “свободен свят” е устроен така, че да унижава човека, да го деморализира и ако е възможно, да го купи (на нищожна цена), като го постави в невъзможност да се защити. Но неговите чиновници са пропуснали една малка подробност – че този път са се натъкнали на революционер, който е изкарал десетгодишна школа в болшевишката тюрма. И ти, който ме питаш, знаеш, че съм дал клетва – всичко да им върна. Както на болшевишките убийци, така и на твоите американски благодетели! Няма да остана никому длъжен, преди да си замина. Но всичко с времето си и всекиму по реда... и според “заслугите”.

Виждайки, че размяната на реплики може да доведе до това да им посоча вратата, Моновски притъпява ъглите, като казва, че е... огладнял. На гладен и на жаден не се отказва, затова седнахме на масата, но там отново се счепкахме. Този път за българските покровители на Колчо. И незавършили още закуската си, тъкмо когато произнасях несдържано високо тирадата си срещу оглавяването от Милка Генадиева крило на земеделската емиграция, тя звънна на вратата, сигурно чула всичко. Беше само пребледняла, но се владееше отлично. Дошла, за да ги отведе при Владимир Максимов, редактора на дебелото тримесечно списание на руски и още няколко езика – “Континент”, което, както разбрах, се издържа от Шпрингер. По американска инициатива различните емигрантски организации щели да се обединяват в проектирания “Интернационал на съпротивата”, за чийто председател и вожд посочили Максимов. Та Милка щяла да ги свърже с това проамериканско подобие на впианчения

“лайпцигски лъв”, генерален секретар на Коминтерна и виден доносник на Йосиф Джугашвили – болшевишкият Г.М.Димитров. Хората на БНК щели да се присъединяват към общата борба на “Свободния свят” срещу тиранията, с неговата безусловна религиозна вяра, демократични принципи и... безпартийност, на която основа да се изгладели противоречията и се обединели всички “антикомунистически сили”. Навярно госпожата беше надушила някакъв келепир, но беше закъсняла. Мястото на българските емигранти в редиците на “интернационалните борци”, както се разбра, беше вече заето...

След два часа и половина моите гости се завърнаха без Милка и ми разказаха следното: “Звъняхме няколко пъти на вратата и по телефона от кафенето. Най-после, към 13 часа (срещата беше за 11), някой, говорейки нечленоразделно, търси дълго дупката на ключалката и отвори. Беше Валодя, ан персон, пиян като гъз, по долни гащи. Ръкува се с Милка, улавяйки я за лакътя, после се наведе да ми целува ръката (разказва д-р Моновски), явно бъркайки ме с нея, а Кольо изобщо не забеляза. Очите му се бяха събрали в основата на носа, езикът се въргаляше неразбираемо, набъбнал в устната кухина, а той едва се държеше на краката си. Мъж на около 60-те, превърнат в парцал от абсолютен алкохолизъм. После се сети, че е по долни гащи, шмугна се в една стая, след няколко минути се чу звън от чаши. Ние чакахме дълго, но той не се весна и тъкмо обсъждахме измъкването си, решавайки, че пианството му не е прекъсвало от новата 1975-а насам, на външната врата се извъня. Милка отвори и влезе жена на около 23 години. Много бързо тя преодоля смущението си и ни каза, че той е тежко болен, че в това си състояние, докато не оздравее, няма да може да ни приеме; и вече отваряйки вратата за навън, до която бе застанала недвусмислено, ни каза, че ще позвъни на Синявски, за да ни определи среща с него и ще ни се обади. По стълбите Милка казваше: - Никога не бих повярвала това за г-н Максимов, ако някой ми го разкажеше. А беше винаги толкова учтив с мене.

- Ех, нищо де, случва се понякога – успокоително завърши Колчо.

Очевидно американските служби и плащащите в брой банкери си бяха намерили вожд на “Интернационала на съпротивата” по мярка. Към него скоро щеше да се пришие и Ценко, но засега изглежда това се е пазело от него в тайна. Навярно конфиденциалните преговори по присъединяването не са били привършили. Но овободителното дело на руския и нашите народи е било вече поверено в сигурни и нетреперещи ръце...

После продължи разказът на двамата за положението в Гермерсхайм (ГФР), където беше разквартирувана българската рота към НАТО – ядро на бъдещата народоосвободителна армия. Разказаха ми, как в помещението, което им служело за столова, в единия от ъглите имало българско знаме и картеница с лента патрони от по-миналата война. Образуваха си и “Якобински клуб” по подобие на съществувалия в началото на 30-те в София клуб на пладненци и други нашенски “санкюлоти”. Искали да възобновят и издаването на вестник “Пладне”, като за целта поканили Моновски да го редактира и издава. Тук докторът прекъсна Кольовия

възторг. По повод офертата на члена на БНК и командир на ротата – капитан Кръстев, чиято временна дейност (на ротата), в очакване на началото на “Кръстоносния поход на свободата”, била да пере посраните гащи на американските войници, “докторът” отговорил, че:

1) Отдавна е престанал да се храни с идеи.

2) Не иска да дава материали на в-к “Стършел”.

3) Не желае да списва стенвестник, което е позволено на 16-годишните! Кольо не се чувстваше уютно от такава интерпретация на дейността на “Якобинския Клуб”, но Моновски завърши битовополитическия си разказ така:

- Ротните якобинци пият често шнапс и пеят “Морен орачът...” , а от челата им се лее руйна пот по космати гърди...

Падна голям смях, докато вечеряхме, но беше станало късно и предложих да си лягаме, че и тях ги чакаше на другия ден трескава дейност в полза роду.

Неделя, 2 февруари 1975 г.

Трябва да спрем с празните приказки за нашата “предимно идеологическа борба с държавността и нейните институции”. Да премислим всичко и да бъдем логични и последователни, спрямо собствената си програма. И да поискаме да ни се обясни: как с “идеологическа борба” ще отстраним тези, чийто занаят е политиката, измамата, насилието, репресиите, полицейщината, съда, армията, бюрократията и законите, посредством които удържат и затвърждават властта си над хората?

Понеделник, 3 февруари 1975 г.

След като вчера установих, че ми липсват статиите с нанесените върху тях бележки и изпратих завърналия се сам д-р Моновски да търси оня якобинец у Милка-“баба Тонка”, направих един бърз обиск на багажа им. В Кольовата раница намерих папката с тези статии, броя на списание “Експрес” с прогнозите за утрешна Франция, един голям сапун за пране и няколко чифта от чорапите ми. Тях, със сапуна и празната папка, оставих в сака с багажа за доказателство, взех си статиите и си легнах. Дълго се въртах в леглото от бяс – това беше човекът, с когото тръгнахме преди година и половина, може би... на смърт. Кога са се върнали - не зная, защото съм заспал. Трябва да е било в малките часове, защото, когато сутринта станах, от съседната стая се разнасяше мощно хъркане. Вдигнах ги и наредих да си съберат багажа, така че нищо да не остане. Искаха да закусят. Отказах им и ги заведох в кафенето на ъгъла, платих им сандвичите и кафетата с мляко. После им обясних, че това, което правя не е прощална закуска, а на чист български език се нарича изгонване. Разказах защо съм го направил и се ръкувах с доктора за довиждане, а на Колчо рекох, че е по-добре да не се изпречва вече на пътя ми. Тази среща беше за него последната възможност да се поправи, но явно разложението му беше тотално, ако не е бил приживе изгнил, както казваше гробарят на датския принц.

След това, вместо на работа, отидох на преглед при лекар по нервни бо-

лести, чиято табела бях видял при излизанията ми из квартала. В разговора, д-р Епщайн – така се казваше специалистът – избърза със своите социал-психологически заключения и с тон, нетърпящ възражение заяви, че едно съм очаквал, а друго съм намерил на Запад. Не всичко се е оказало така розово, както е било в представите ми и че разочарованието от съюзниците ме е довело до тази психическа потиснатост и този порочен кръг от мисли, меланхолия и кръвно налягане. Разбрах, че си имам работа с някой от “полезните идиоти”, ако не член на ФКП, поне “ляв интелектуалец” и реших да не му остана дължен:

- Докторе, аз съм свикнал да разбивам порочните кръгове. Илюзии никога не съм имал и от никакви “съюзници” помощ не съм очаквал. Защото знаей, че “съюзниците” във войната, част от които бяха и болшевиките, “помагат” и плащат само на агентите си. Враговете си те умъртвяват по един или друг начин. Аз съм от смъртните им врагове и все още съм жив. И се надявам вашите тукашни врагове и отгътешни съюзници да умрат преди мен. Искам да забия последния гвоздей в ковчега им! Приятен обед!

Не очаквал подобна реакция, Марксовият сънародник остана с отворена уста и не можа да отреагира, когато затварях вратата на кабинета му. Но навън се сетих, че не съм платил консултацията и се върнах:

- Combien? – му зададох безцеремонно въпроса на Благо към проститутките, които се навъртаха около Триумфалната арка, правейки международния жест с показалеца и палеца.

- Но, моля Ви се, мося Жоржиев, нищо не ми дължите...

- Както желаете.

Изваках минута и си тръгнах. Реших да отида при д-р Бисер Колев в Буфемонт, с когото ме бе запознал Ценко. Изглежда беше добър психиатър и не му липсваше интелигентност. Каза нещо дълбоко вярно за френската левица (и за крайната включително) по повод разговора ми с д-р Епщайн (самият Бисер е бил социалдемократ и член на БНК, но се е оттеглил, очевидно нямайки време за губене).

- Тя (левицата) - продължи той - е на нивото на 19-и век, бори се за сантими, за повече удобства и изобщо не може да разбере, че сме вече в края на XX-и век, когато в дневния ред навлиза генералната промяна на света. После ми даде още пет дни отпуск по болест и се сбогувахме. Така че и тази седмица Мануилов няма да ме види на работа.

Нервите ми се поотпуснаха едва след срещата с Хаджията, един млад румънец и неколцина още българи, испанци и французи на “Виньо”. Възможно е от такива контакти, с упоритост, да излезе нещо!?

След като се разделихме с другите, отидохме с Георги Илиев и Антон Николов да вечеряме в една от арабските кръчми с кускус. Тук отново изложих своето мнение за причините, същността и прогнозите за кризата. Признах, че логиката е желязна и че не могат да направят възражения. Само Антон отбеляза, че това, което казвам, прилича много на апокалиптичен фатализъм.

Очевидно, ще трябва със същата логика и конструктивност да развия въ-

проса за реализацията на нашата програма на Социалната революция от “низшите” класи посредством появата на бойна организация, детерминирана от съзряването на необходимите и достатъчни условия за смяна на курса на историята. Всичко това трябва да бъде придружено от едно актуализиране на анархистическата теория и ревизия на пропагандата и агитацията на възгледите ни, защото моментът на необратимата революционна криза може да бъде внезапен, като появата на кристалите от наситения и силно охладен под нулата разтвор, след спиране на бъркането му. Подобно развитие може да се окаже най-вероятно и ние трябва да се готвим сериозно за тази възможност.

Вторник, 4 февруари 1975 г.

Днес трябва да се отбия при Хаджията. Дано го няма. Случайно, търсейки по-къс път към дома му, се изгубих в северната част на големия град и попаднах в красиво място – Монмартър. Ще трябва да го разгледам. Спрях да търся Х., а Ценко беше още в Корсика и реших да избягам от досадници в Брюнуа при мамзел Лвов. Тя поне умее да мълчи и не ми досажда, когато преглеждам пресата и седмичниците, за които е абонирана майка ѝ и си вземам бележки за книгата или за статиите. Душевното ми състояние продължава да е отвратително. Трябва да намеря изгубеното от последните срещи и посещения равновесие, иначе всичко може да завърши без “Хепи-енд”...

Събуждайки се в чуждото легло, сутринта чувам по радиото, че в мина край град Лил газ гризу е изпратил в другия, по-добър свят 43 миньори. Повечето са емигранти – сред тях шестима поляци. Произнесени са речи от другарите им и от кюретата, а от правителството са изпратили венец и новогодишни подаръци за семействата. Пито - платено.

Жискар е приел боклукчиите и е придружил речта си с каса шампанско и един бут свинска шунка. Изглежда не е наясно с Исляма; или иска да ги засегне? Дали един ден тия боклукчии ще натоварят на колите си неговата пършива V-а република?

* * *

Продължавам да се правя на заспал и си мисля, че ако не искаме да превърнем гениалните догадки на Прудон, Бакунин и други наши предтечи в кръпки, импровизации и баналности, произнасяни с апломб, очевидно ще трябва да си служим с ултрамодерни методи и машини (като компютрите) в моделирането, програмирането и планирането на нашата изследователска, организационна и революционна дейност, както това го правят вече години наред частните и държавни капиталисти, доколкото и докогато днешните социални, политически и икономически структури им позволяват ползването на тези свръхмодерни постижения на научно-техническата революция.

В това отношение “елитите” са ограничавани не само от известен праг на достигнатото технологическо ниво, но и от класовите си интереси и отношения в собственото им общество, които са противоположни на действителната наука. Самата същност на държавата и капитала поставя бариери пред социалните науки. Последните предполагат липса на

користна заинтересованост, свобода и чистота в изследователската и научна дейност, каквито могат да им гарантират само анархокомунистическият идеал и обществена система...

Да не разбираме това в предверието на ХХІ век и да останем със занаятчийските методи от преди 100 и повече години, означава само замръзналост и закърнялост на мозъчните ни клетки.

Петък, 7 февруари 1975 г.

Страхувай се от естествената смърт! Защото тя означава старческо оглупяване, болести, немощ и легло.

Събота, 8 февруари 1975 г.

Защо властта изтри разликите между двамата диктатори Фидел Кастро и Мобуту? За да направя паралел между тях, съм се снабдил с биографиите на кубинския “барбудо”-“коменданте” и на фелдфебела от белгийската колониална армия, протеже на мултинационалните европейски компании, “издигнал се до вожд на народната революционна партия, генералисимус и баща на Конгоанската нация”. След 10 годишно безразделно вращаване във властта, единственото, което отличава Кастро от Мобуту, като че ли е марксистическата фразеология.

Понеделник, 10 февруари 1975 г.

Както се пее, “И ваканцията свърши...” Часът е 6 сутринта. Събуди ме будилникът. Дори не ми се става, да не говорим за изгарящото ме трудолюбие, с което тръгвам да увеличавам богатството на Мануилов и неговото Сосиете SAB в 15-и арондисман. На вратата ме очаква черна котка, а в метрото ми пресича пътя черна калугерка. Човек и суеверен ще стане с това главоболие и с тази мудност на мисълта, предизвикана от медикаментите и онзи ситен и пронизващ до костите парижки дъждец в сутрешния мрак.

Днес на ул. “Сен Мор” ще работя с нов колега електротехник – французин на име Шарли. Може би ще се разберем с него, а е възможно и Мануилов да му е възложил да опита да превърне живота ми на шантието в ад, за да си взема шапката и го освободя от присъствието си. Не е изключено в тази криза, поради липсата на психологическа подготовка, голяма част от френските работници да приемат ролята на онези еврейлагеристи, които ставали огньари и обслужвали крематориумите, за да удължат живота си с някой и друг месец. Ще видя, но може би, вместо да чакам, трябва да взема инициативата?!

Пристъпих съвсем директно към новия електротехник и разговарях, както следва да говори работник с работника. Може би ще се разберем. Както и да се развият нещата, не трябва да забравям, че той има три деца, а аз съм сам и съм преминал през школата, в която порционът беше 26 стотинки на ден!

Четвъртък, 13 февруари 1975 г.

Днес Климентина става на 35 години. Нямам никаква вест откакто са я

заточили в Дулово. Зная само, че работела като счетоводителка в местното ТКЗС. Сигурно ме проклина, но тя беше предупредена за всичко, което може да ѝ се случи. Дали ще се срещнем някога на чаша коняк, за да разкаже всеки за преживяното, както беше преди повече от 10 години? Такива мисли не ми се отразяват здравословно и ме карат за живея с чувството за вина... Интересно, те изпитват ли го заради овчедушието си, което предопредели безизходицата за всички ни? Едва ли са дорасли за подобни силогизми или откровения, да не говорим за нравствения императив!

Сутринта, на път за работа в съседство (в 16-и) срещнах дама, едра, тлъста, величествена, с лице като тези от портретите на художниците от времето на Мария Антоанета. Бидейки възпитан по дребнобуржоазному, ѝ направих път да мине между две коли, а пред нея се шумогна облечен в червена ливрея, дебел и рунтав... пудел – нейният. Дори не ми благодари. Тези буржоазно-аристократични свини мислят, че всички са им задължени. Това ми вечно желание да разстрелвам породисти псета и собствениците им, което избухва толкова често в мен, може да изглежда и патологично, но ще се опитам още веднъж да обясня тези си “чувства”. Само един от тия песове, без ливреята, струва колкото средства са нужни за поне един живот. И като прибавите жилището с евентуален самостоятелен парк, замък или поне вила край морето и в планината (във всеки случай вън от ада на голямия град) + автомобил с шофьор, слуги и гувернантки, приеми и пътешествия, свързани с такова невероятно пилене на пари и като съпоставите тая сума с “доходите” на нашето братя за цял един живот, с които едва се скърпват двата края срещу 10 часа на ден волски труд, който ликвидира всичко човешко у нас (след 10-часов работен ден ти се иска само да си легнеш и да събереш сили за утрешния), като си помислите, че за всяка такава дама работят по 10, 20, 100 или 1000 роби, за да се лиши и тя, макар по други причини, от човешкия си образ, кажете ми тогава не ви ли става понятно защо е нормално да посегнеш към кобура!? Защо изпитваш желание да разстрелваш кучета и господари? И тези, които говорят за “Свободен свят”, след като знаят всичко това, защо трябва да се сърдят на т.нар. леви интелектуалци или полезни идиоти, както ги нарича Улянов?

Почти колкото породистите песове мразя и чиновниците – тази пасмина от дребни паразити, трепереща пред началствата и издевателстваща над попадналите в ръцете им граждани. Ненавиждам тяхната наглост и високомерие пред слабия, правото им на леност срещу послушанието и бюрократичното потискане на публиката... Чаках с дни и часове за няколкостотин франка от т. нар. социална сигурност, които ми се полагаха срещу преживяната трудова злополука. Едва ли има нещо по-отвратително в чиновническия свят от тая паплач, поникнала като тумор върху нещастията на наемните роби. Влезте поне веднъж в огромните им чакални и вижте уморените и безнадеждни лица на чакащите и онова разтакаване (3 пъти), което като че не цели нищо друго, освен да те откаже, да махнеш с ръка, да плюеш на “осигуряването”, за да получат премии за реализираните “икономии” и ще разбереш нашата воля да премахнем

и дребните властници, кацнали като гарвани върху своите бюра. За разликата от 200 франка между 100-процентното обезщетяване и 75-те % заплащане на обикновените болнични, чаках “само” 6 месеца и ми беше изпратена цяла папка със “служебни” писма!

Събота, 15 февруари 1975 г.

Днес няма работа и настроението е почти каквото е в българската песен “Събота вечер”. Само че е късна утрин и аз съм излязал да се поразтъпча. В богатия арондисман млада и грозна дама отива на тенис-кортовете, за да поддържа линията си. В светло син костюм (с панталон), с небрежно праметнат розов шал и сак с ракета. Отсреща друга – дете на моите години – със следи от някогашна хубост. Останала е само с мъка поддържаната елегантност, към която и шивачът е попритурил нещо. И е напляскала толкова много грим и така е изтеглила нагоре веждите си, а отпред – бретон и руси боядисани къдри, които трябва да скрият бръчките по челото, че е смешно, без да е тъжно...

Отбих се при Ценко. Каза ми, че някакъв си Желю Йовчев, с почти легендарна биография, е пристигнал в Триест и надълго е разказвал верни и неверни подробности около нашето бягство. Добре е да се сумират и анализират “показанията” му пред Благо, но и без това ми мирише на нова пешка в компроматната война на копоите. Тия кретени не можаха да разберат за четвърт век, че аз съм ветро- и огнеупорен, импрегниран и брониран, неподлежащ на компрометиране. Прочее, нека си губят патроните и времето в комбини...

Понеделник, 17 февруари 1975 г.

Шарли си замина за Марсилия. Мисля, че като работници се разбрахме. Изглежда, когато пристъпвам към хората искрено и без заобикалки, е нужно много малко време, за да се опознаем. Така останах пак сам в един огромен апартамент, чиито собственици, за да живеят на такова ниво, че да могат да си го позволят, се нуждаят от 15-20 роби като нас. (Свикнах с тая парична единица – наемният роб!).

А един от религиозните съветски патриоти и учени – Прохоров (Гелян) казваше при подобни съждения: “Не заглянвайте в чужой карман!”

Русо ми разказва как на два пъти е спасявал живота на Мануилов – от ножа на един работник-негър и от чука на един млад испански гигант. На въпроса ми – защо? – той казва, че го направил, за да спаси младите хора от затвора. Ако бях там, сигурно бих ги оставил да го довършат. По две причини: за назидание на останалите патрони и заради самия млад човек, който в затвора с по-голяма вероятност би останал все така непримирим към неправдите!

Сряда, 19 февруари 1975 г.

На този ден, призори, обесиха Дякона. Увисна на бесилото, без да намери отговори на четирите си въпросителни!

Четвъртък, 20 февруари 1975 г.

Днес приказвахме четиримата: Русо, Франциско, Бензауи и аз. Изглежда работниците се нуждаят повече от директен език, отколкото от преки акции. Много бързо се разбрахме, че това, което ни липсва са картечници, бомби и динамит. Русо пита:

– А откъде пари за оръжие?

– Трябва да се установи връзка с казармите. Освен това, както съм казвал хиляди пъти – оръжието се разхожда по улиците и в решителния момент няма да ни трябва повече от един каучуков чук. Но дотогава е нужна сериозна всеотдайна подготовка и много кураж.

– А после?

– После няма да има нужда от дълги, неясни и скучни вертикални и хоризонтални схеми. Трябва да се поеме организирано производството, като се изхвърлят патроните, да се сложи ръка върху банките и заедно с това да започне разпределение на приходите поравно, като се включат всички в работата. Само че преди това трябва да се разрушат всички институции на държавата и се проведе тотална демилитаризация на всички нейни служачи. Това няма да мине без стрелба! Но жертвите ще са много по-малко, отколкото ако речем да оцеляваме безкръвно!

На обед ядохме, като свини в кочина. После Бензауи легна в мръсотията, за да събере малко сила за следобедните 5 и половина часа. С Русо пушим и той казва: “C’est la France, c’est la Republique!”

После се надигаме и четиримата, за да продължим един робски труд, чиито условия познавам от Белене, с тази разлика, че тук в края на месеца ще получим от 1500 до 2200 франка.

След това дойде водопроводчикът Клод – 25 годишен дънгалак, с когото трябваше да качим една 180 килограмова чугунена вана по тесните стълби за прислугата на 6-тия етаж, от която операция едва не пукнах. Наблюдавайки ни, безпомощен да помогне, Русо каза, че ако има възможност, би ми купил една камера, за да заснема тихата и безкръвна гилотина на батимана....

А в 17 часа, изморен като добитък, избягах час и половина по-рано, казвайки си, че ако трябва да се умира, има много по-благородни и заслужаващи каузи от... джоба на Мануилов. И още си мислех, че май наистина трябва да притежавам качествата на свръхчовек, за да мога след 12 часа работа, дадена за хляба, да мисля, да чета и да пиша...

Неделя, 23 февруари 1975 г.

Всъщност, мисля, че завладяването на “Радецки” и боят на Вола си е чиста проба авантюра, която е била съвършено чужда на настроенията и стремежите на българския народ от онова, пък и от нашето време. Ако е така, ще трябва да се обясни защо и управляващи, и народ са превърнали авантюриста в икона и свое знаме. И не важи ли същата констатация и същия въпрос за революционната дейност на Левски или за участниците в Априлското въстание? (Виж “Записките” на Захари Стоянов, турските архивни документи за процеса срещу Апостола и “Ботев през погледа

на съвременниците си”!) И как, в тоя ред на размишления, да не си припомня за единствения даскал, който се присъединил към Ботевата чета, за овчаря, който поискал да му се заплатят агнетата, гледайки отчасти на поета и на другарите му като на “туристи”, за караната кола с оръжие, така и останало нераздадено и за днешните историци, на които още не им е ясно – българи ли са го убили или турците?

Стига! Включвам радиото: Великият народен хурал е приел нова конституция, според която Монголия е социалистическа република, а държавата е пролетарска диктатура. (Като сталинската от 1936 г.). Тоест, няма класа на наемния труд – при социализма няма наемни роби, които създават принадлежна стойност, следователно няма и пролетариат, но има “пролетарска диктатура”.

Това са неокласиците на марксенинизма - от Сталин до Цеденбал!

А някъде виждам кабинети, на чиято табела пише “Кучешки тоалет”. За тях се взема “рандеву” с две седмици напред, като се записва името и адреса на кучето и другите му “лични данни”. Една кучешка баня струва само... 50 франка.

В магазина за оброчване на скъпи картини, гравюри, графики, модерна живопис и т.н. също е пълно. Една от чакащите дами в разговор с друга казва, че картините, които взема сега ще окачи в къщата си на село. А някои се учудват защо част от емигрантите, работещи във фабриките или по строежите, ставали членове на синдикатите!?!

Вторник, 25 февруари 1975 г.

В 8,15 часа съм на работното си място. Долу я няма колата на патрона, а горе няма доносници. Отваря ми Бензауи и казва, че всичко е спокойно. Препятствията са преодолени и 15 минути са спечелени. Петнадесет минути за живота. Ако това е... живот. Всъщност, едва вчера по обед почувствах с целия му ужас това, което правим.

Франциско, мръсен, като че ли изваден от задник, влезе самодоволен. В едната ръка е стиснал прозрачен найлонов плик с ядене – фасул със свинско, в другата бутилка с малко по-прилично вино. Струва 5,80 фр. Останалите – Пиеро, който пие вода, разрежена с вино и Русо, който пие химия по 2,60 фр. найлоновата бутилка от литър и половина, го гледат със завист. Някой казва – това е много скъпо! Франциско отговаря:

- Нали затова живеем и работим, за да хапнем добре и да си пийнем като хората.

Всъщност, както после пояснава иронично, то е, за да имаме сили. Нашите сили са необходими на патрона. Но в първоначалния вид – живеем, за да хапнем и пийнем – няма никаква ирония.

Ще се намери ли някой талантлив писател, който да опише “Един ден на Бензауи”? Бензауи, който не чака края на своя “срок”. А онази руска свиня беше казала, че човек звучал... гордо.

Петък, 28 февруари 1975 г.

Сутрин, в студения февруарски ден, в XVI арондисман, безделнически сволочи следват кучетата си, които ги водят от боклук на боклук. Петък

е, последният работен ден от седмицата. Болят всички стави и кости и ободрява само това, че утре и другиден ще си отспим като хората след петдневната 50-часова работна седмица. Понякога на Бензауи му се иска да е едно от тези кучета на дамички в чизми с модни цигански тоалети от 16-и арондисман. А и аз също се улавям, че когато убийствената преумора ме докарва на ръба и безсилието на тези роби, с които работим, ме подлудява, тогава падам много ниско, защото понякога ми се ще да бъда поне на мястото на някой президент. Не е хубаво това. Никога по-рано не съм оценявал толкова ниско моята личност на революционер. Нито в затвора, нито в деня на лудостта това не е било. Тогава завиждах само на онова врабче, което кацна на решетката на прозореца ми. Но то беше врабче, а не президент. (В устата ми тази дума звучи мръсно!).

Събота, 1 март 1975 г.

Продавачката от бижутерияния магазин разказвала на Ценко, че никога досега продажбите на злато и диаманти не са били по-големи. Не може-ли момичетата въздух да си поемат – фактура след фактура бълвали машините. Може би буржоазията се готви за тежки дни и смята, че когато дойде часът на истинската криза, целият свят може да се срути, но ще останат скрити нейните диаманти и нейното злато; и те ще могат да оцелеят в океана от мизерия и смърт. *Pauvre bourgeoisie!* А един ден пак ще се намерят мръсници, които да смесят всичко в един куп – и нас, които се борим, за да довършим тези свинщини и които и утре, ако масите не са се издигнали до висотата на задачите, ще сложим главите си, за да могат те да виждат по-далече напред в мрака. Неомарксически или кой знае какви мръсници ще ни смесват със собствениците на бижута, унищожаващи по 10, 100 или 1000 работнически живота, с техните замъци, злато, диаманти, полицаи, попове и президенти, които сеят омраза, за да пожънат плодовете й... Или такива, които ще ни обвинят защо не сме се борили и за свободата и живота на днешните господари, собственици на въпросните бижута, както и на юзини, сосиетета... и прочее безкръвни палачи...

Понеделник, 3 март 1975 г.

Днес при нас дойде на работа и Мануел. На 21 години, испанецът казва, че не се занимава с политика, но има приятели политически емигранти. Във Франция е от 18 месеца и на 18 март ще замине за Англия. После би искал да отиде и до Япония и Китай. Както се пее в шлагера от времето на тате – “Докле е младост, ах, докле е младост...” Отново констатирам, че нищо не може да обслужи нашата кауза повече от директното ни разговаряне с работниците. Мануел (младият испанец бил от Страната на баските) ме отменя в част от по-тежката работа и ме развеселява със стари вицове: И той повтаря, че на новите френски франкове на бъдещата VI Република трябвало да пише: “Метро, Було, Додо (на жаргон – транспорт, бачкане и сън). Само след няколко часа той започна да ми се доверява. Мнението на другите, с които работим е, че съм смел човек. Аз зная най-добре, че това не е така, но преко всичко се държа добре. Дали

още от първия ден да заговоря за организация и оръжие? Така, само за да проверя реакцията? Трябва с конкретните хора, във от схемите и лозунгите, с които са изпъстрени площадните речи, да пробваме различни прийоми на революционната пропаганда, като експериментираме въздействието ѝ. Тоя проклет език ми пречи да разгъна лабораторията с всичката диференцираност, каквато ми предлага животът в строителството: Турши, Русо, Клод, Бензауи, Миджуп I, Миджуп II, арменецът Миран, Франциско, младият баск и толкова други, които минават през SAB по за няколко дни или седмици. Ето защо е нужно поне да обогатя речника си и тогава да започна масовия експеримент, пък ако ще да говоря като малък негър. И без това, чужденците в тия занаяти са над 90 % и с тях ще се разберем по-добре, отколкото ако говорех френския като Виктор Юго. А, ако Алиансът можеше да ми помогне, тогава бих провел експеримента и в университета...

Между другото, днес се навършват 22 години от взривяването на статуята на Сталин. Още не съм направил равностметката на близо четвърт век от живота си. Успехи не зная дали имаше през тези години, но вървах неотклонно по пътя си пряко бури и тюрми. Донесе ли ми това Щастие? Сигурно не са малко тези, които ще ме съжаляват, както и когато излязох от затвора. Всъщност, колчем ми се случи да разговарям с такива хора за смисъла и начина, по който трябва да се живее, толкова по-голямо става отвращението, което изпитвам към тях. И двата пъти, в които направих скок от блатото на “нормалния” живот към затвора или емигрантското поприще, аз действах съвършено съзнателно и с непреклонна воля, защото “нормалното” ми действа убийствено. Може би такива като мен трябва да си заминават млади и навреме от тоя свят. Докато не са проумели всичко...

От гипса и от другата мръсотия ръцете ми са в рани, кожата се бели до кръв и боли отвратително. Някъде бях чел за рибките пираня в тропическите реки, които следват лодките и когато падне някакъв труп, само след секунди оставал само скелетът, а стоящите върху ладията наблюдавали с разширени от ужас очи работата на рибките. Тук, на постройката, оголването на твоя скелет от патроните и робския труд трае години, а при здравеняците и десетилетия. Това става в центъра на световния град – столица на цивилизована Франция, под носа на всички тези хуманисти, интелектуали, синдикалисти, социалисти, комунисти, революционни гошисти и пр. И никой не само че не се ужасява, но не го забелязва или го счита в реда на нещата. Най-много, което ще направят, с чувство на изпълнен дълг към човечеството, е да поискат СМИК-а (минималната работна заплата) да се увеличи от 1000 на 1200 франка или на 1500, както го обещават страшните революционни троцкисти около Кривин и Арлет, имайки при това съзнание за непостижимостта на това свое “екстремистко” искане, но както се изразяват – то трябвало да изиграе пропагандно, революционизиращо въздействие върху класата – творец на историята! Човек може да полудее от тая политическа логорея, шмекерия, морално лицемерие и волска апатия на публиката! Като че ли най-страшното е в тоя непреодолим страх на масите от безработицата и

репресиите. Страх, който ги примирява с цялата тази свинщина. (За по-малко от две години инфлацията ще надхвърли “идеалите” на “екстрем гош” с цели 300 франка. Едно време нашият Ботев пишеше за Босфорския идиот (султана), яхнал магарето-рая и държаш на въдица пред носа му разните хатихумаюни и хатишерифи, а то, в напъна си да ги достигне, крета по пътя на прогреса. Днес ролята на Босфорския идиот се играе от така наречената левица във всичките ѝ нюанси.)

Вторник, 4 март 1975 г.

Миджуп – големият казва:

“Не обичам бояджийската професия. Винаги си изцапан, висиш по стълбата като паяк цял ден. Повече обичам техниката.” После размисля и допълва: “Не, всички работници са зле! И пломбието (водопроводчикът), и дърводелеца. Работиш винаги като роб, винаги си мръсен и изморен. И всичко това само за единия хляб. Като че ли клошарите имат право. А тези, които са ходили на училище, печелят 3-4-5 пъти повече от нас. Никога не са изморени, само с писалката и са чистички, изгладени. А във фабриките е още по-голям ужас. По цял ден си закован на лентата, тя не спира и за да отидеш да пикаеш, трябва да искаш разрешение. И за тоя ад получаваш 1600 франка. Това е нашият живот...”

Трябва добре да се знае, че тук никакви орлици не пазят сянка и никакви вълци рани не ближат. И е много тежко, сам сред хиени, без оръжие и другари. И певци песни няма да запеват. Какво ни остава? – Да изпълним до край дълга си към работниците и ако имаме кураж – да живеем и да умрем така, че с живота и със смъртта си да им вдъхнем вяра във възможността да се освободят. Само че, за да се извърви тоя път, не трябва да се вярва на Ботевите балади. Защото пътят е дълъг и по-нататък по него може да дойдат страхът, предателството, поумняването, оплюването на предишната вяра.

Затова, всичко трябва да се знае отнапред! И когато останеш сам, пак трябва да си готов да устоиш на всички изкушения или изтезания!

Четвъртък, 6 март 1975 г.

Портиерите са един от барометрите на революцията. Когато реакцията властва тихо, необезпокоявано или тържествуващо, те доносят на полицията. Когато приближи часът на желязната метла – донасят на нас за... господарите си.

Интересно е да се провери в архивите, колко стотин хиляди са били доносител в първите седмици след разгрома на Парижката комуна през 1871 г. Казват, че през четирите години на хитлеристката окупация доносител в 40-милионна Франция достигнали 54 милиона – средно по два на гражданин в активна възраст. Колко ли са в “родината”?

Петък, 7 март 1975 г.

Един гологъз, зелениясал мислител се вижда откъм авенюто. Това е прочутата Роденова скулптура. Видях я случайно, откъм задника. Ще трябва един ден да посетя музея, на чиято врата пише: “Неделя от 2 до 5

часа, 2 франка”. Записвам в бележника: си метро Varenne, посока Porte de Vanves.

Ценко, който иска да играе ролята на един съвременен Раковски, но не му достига вътъка, ми се подиграва, че познавам отлично... подземния Париж. Така е, байо, не всеки може да бъде мъжка проститутка.

Малко по-нагоре е Домът на Инвалидите с гроба на императора (Наполеон). Наоколо е осеяно със статуи. Ето някакъв маршал на Франция. В пиедестала му са вградени неколцина вкретенени войници с каски. На такива разбойници Франция, Париж и паразитите дължат всичките си богатства, лукс и красота. Колко ли кръв и робство струва целият този блясък? Има защо да са им благодарни. Бая динамит ще трябва, за да се разчистят...

Продължавайки разходката си, констатирам, че “соц-реализмът” е най-масовото изкуство в капиталистическия Запад. Всичките тези идиоти, които ви се плезят от милионите реклами и пищни мадами, чиито погледи ви съпровождат, минавайки край тях, са негов продукт. Но и това не е откритие на днешния свят. Ако посетите Двореца във Версай, ще констатираме, че лъжекласицизмът от епохата на Луи XIV още преди 300 години е... изпреварил социалистическия реализъм и капиталистическата реклама.

Събота, 8 март 1975 г.

В “канцеларията” сме само двамата и Ценко откровеничи на тема действие, дружбашки фразьори и анархистически морализатори. Казва доста горчиви истини, но за съжаление това у него е поза – за пред мен. Доста по-широко му е амплотът от това на Раковски. През лятото щял да се разходи до САЩ (по повод 4 юли – националният им празник) за около месец. Ще има гуляи, устроени от поддръжниците му и общи приказки. Ще измъкне някоя и друга хилядарка долари “за делото”. След което нещата ще продължават да се ваят в същата кал, в която са се ваяли вече 25 – 30 години. Кръвното ми от тези локуми не трябва да се влияе и илюзии не трябва да имам. Нито да очаквам нещо от днешните “хъшове”. Дращя по някоя и друга статийка за “Бъдеще”, която редакцията често не може да преглътне. Ако излезе нещо повече от това – добре дошло! Статията ми за троцизма няма да мине в “Бъдеще”, защото “съдържала много отклонения”. Бях писал по повод “построяването на социализма в няколко страни едновременно”: “Троцки вярва, че пренасяйки болшевишката смрад на международна плоскост, вследствие дисперсията ѝ, ще се избегне това, което той нарича дегенерация и протитуиран марксизъм. Това ми напомня тактиката на папуняка, който мисли, че гнездото му мирише.”

Следобеда посетих музея на модерното изкуство. Безмислицата е като Янус – с две лица. Едното се нарича абстракционизъм. Модерните художници са като Андерсеновите шивачи, които ушили новите дрехи на царя...

Неделя, 9 март 1975 г.

Събранието на парижката секция на БНК и тази година премина като първото, което посетих още в 1973 г. Повече няма да ходя там. Клюки, интриги и злоба, съдоносни въпроси от рода за чуждите “поданици”, кой какво рекъл, нищо конструктивно и никакъв план за работа с България. Чакат съюзниците да ги отведат до министерските и прочее кресла в “пъшкащото под комунистическия ярем отечество”. Говорят за избори и се държат така, като да са на власт. Безскрупулност при компрометирането и олайняването на конкуренцията. Щях да пропусна още един принос към освободителната борба: решиха да се събират на “пикник” не само на Великден, но и на Коледа.

Или трябва да си гледам моята работа, или дори посещението в публичен дом ще бъде по-ползотворно и по-чистоплътно. Казах чистоплътно и се сетих за графинята. Отидох ѝ на гости, за да се изкъпя и занесох малък подарък.

Понеделник, 10 март 1975 г.

На сабахлента, след закуска, бях изпратен от младата Лвов до гарата с колата ѝ, където се разминахме с мадам графинята-майка, която имала три почивни дни след дежурствата през уикенда. Все пак това бе до някъде забавно и внасящо разнообразие в монотонността на пролетарския живот, а какво да каже Бензауи? Взех влака, за да започнем с водопроводчика Клод и дърводелеца Миран 10-часовия си трудов ден в мръсотията на бул. “Малзерб”, в съседство с банковата агенция Монсеау на ССФ, в която Мануилов ми изплаща ежемесечните заплати с чекове.

Вторник, 11 март 1975 г.

Разсъждавах върху твърдението, че “революцията изияждала децата си” и ми се струва, че е невярно. Точно недовършената, спряна на полупът революция се превръща в контрареволюция и ражда чудовищните канибали на Гоя.

Мисля, че старите (руски и иноземни) болшевики от “ленинската гвардия” бяха ликвидирани, защото закъсняха с констатацията на разликата между идеала и създадените от властта им факти, поради което не успяха да се приспособят достатъчно бързо и ловко към тях. Забавиха се на завоя, докато Кинто-Коба нямаше никакви проблеми с идеалите, с “принципите” или с другарите – такива той нямаше и това се оказва гибелно за тях. Критерий в общуването му със съпартийците беше ползата, която можеше да извлече от всеки един от тях или заплахата за властта му, която те представляваха – най-често потенциална или мнима. И тогава влизаше в действие единственото правило, което той беше добре усвоил от гангстерите – **НЯМА ЧОВЕК, НЯМА ПРОБЛЕМ!** Още в общуването си с тях бе разбрал природата и механизмите на властта, бе си подбрал достойни помощници сред подземния свят на политиката и организираната престъпност (които в общия случай са идентични, се припокриват) и най-важното – беше се освободил още в семинарията от всякакви нравствени задръжки. Затова, когато с помощта на Ленин

концентрира в ръцете си огромната власт над партийния апарат и заедно с нея – абсолютната в “пролетарската държава”, ликвидирането на поне 10 % от поданиците му беше вече само технически и статистически проблем. Защо жестикулиращият червенобрад демиург на болшевишката партия повери тая власт на “малкия забележителен грузинец”? Навярно, защото си е въобразявал, че ще може да стовари върху него калната и кървава работа на властта и на този фон той ще играе ролята на мъдрия и добър вожд. Само че ученикът му го превъзхождаше далече в иезуитщината и аморалността и само преждевременната смърт на учителя от наследствен сифилис му спести куршума в тила, с който бяха изпратени в отвъдното всичките му ученици и съратници или разцепването на черепа от изпратения наемен убиец. Така малкият хитрец изигра ролята (по собственото му определение) на “полезен идиот” в ръцете на интелектуално и морално необременения бандюга и по съвместителство... “класик на марксизмо-ленинизма”, който от благодарност балсамира и постави вонящия покойник под стъкления похлупак в червената пирамида до червените стени на Кремъл край Червения площад... Слизачи от власт болшевики няма. Има само падащи. Sic transit Gloria mundi.

Сряда, 12 март 1975 г.

Една от главните опорни точки в моите схващания за революцията е искането за **ВЪОРЪЖАВАНЕ НА НАРОДА**. По тоя въпрос съм имал спорове с мнозина, които имат претенциите да бъдат революционери. Започвам със стария троцкист Гачев, който възразяваше:

- Не винаги, защото в определен момент народът може да е с реакционни настроения или подведен от демагози, да обърне оръжието срещу нас. Ти даваш ли си сметка колко ужасно нещо може да бъде заслепената в омразата си въоръжена тълпа?

Аз: - Следователно, според теб това искане не е въпрос на принцип, а на тактика. Когато имаме болшинство, можем да си позволим лукса да въоръжим нашите и да ги прибавим към полицейските сили или да ги превърнем в “доброволни сътрудници на милицията”; но ако останем в малцинство, оръжието ще бъде само в ръцете на джандармите, за да ни пазят, бидейки на власт или в... опозиция. Гачев, считам, че това е срамно, оскърбително и подло. Никога действителните революционери не са търсили защитата на полицията.

Подобен спор имаме на следващата година, в края на португалската “революция на карамфилите”, в която главната движеща сила бяха някакви португалски Кимонгеоргиевци от втория ешелон на салазаровите въоръжени сили, и с Хаджията. Нашият опортюнист твърдеше, че военните превратаджии пазели свободите на народа срещу десницата.

- Хаджи, такъв народ не е дорасъл и няма право на свобода, а такава свобода е преддверие на тиранията. Ние не искаме да правим такъв избор – между диктатурата и подарената от слугите ѝ “свобода”. Постепенният прогрес и реформите си имат своите многобройни адепти и партии и едва ли има нужда да увеличаваме броя им с още една!

(За “документите” от португалския ни диспут с Х. за “революцията” на Карвайо и с-ие, отправям читателите към брой № 3 от 1976 г. на “НАШ ПЪТ”).

По повод на спомените ми за тези спорове, в бележника си съм записал: Трябва добре да си изясня какво всъщност искат и преследват на този етап двама наглед толкова различни хора, като Хаджията и Ценко, с които емигрантската съдба и занемаряването на езика ме принуждават да общувам толкова дълго. И докъде могат да стигнат/отидат? Ако е до там, където са днес, след близо три десетилетия, ще трябва да си извадя заключенията и да определя какво мога да направя сам и как да програмирам и степенувам задачите си.

* * *

Вярно е донякъде, че незрелостта на обществото се отразява между другото и формира незрелостта на революционерите, и че с нея можем да обясним защо оцелелите професионални “апостоли” и “якобинци” стават папи, министри или комисари, но ако ние – “организираните, социални и революционни анархисти” – не можем да сторим нищо срещу това (или поне да се опитаме), тогава за чий... х*й сме?

Петък, 14 март 1975 г.

Отново сме в края на седмицата и всеки работен ден “класата хегемон”, подобно стадо овни, се втурва като сляпа към безкръвната кланница - работната площадка. Била ли е по-различна от това, което е днес и ще стане ли друга? Проблематично. Ето защо казвам нелегална, революционна организация, стремяща се към приближаване по численост до регулярната армия. И тогава, ако не всичко, много може да се реши за часове или дни. Но няма ли това да бъде своего рода “революция на карамфилите”, макар и извършена от революционери, вместо от кимоновци? Ето къде е въпросът, по който си заслужава да се дълбае!

* * *

Ходенето по мъките няма край. Преди работа имам отново среща с бездушната бюрократична машина. Една бяла маймуна от женски пол и една мъжка, чернокожа стоят зад стъклата на гишетата. Това са деловодителката по трудови злополуки и касиерът в болница “Бусико”. Бюрократизмът е еднакъв навсякъде. Същата важна надутост, протакане и удовлетвореност от това, че, макар и за малко, си им паднал в ръцете, че зависиш от тях. Започват едно разтакаване, вече за трети път по повод някакви 16 франка, които трябва да ми върнат, защото в деня на злополуката черната маймуна, която се лигави с бялата, направи грешка и ме накара да платя превръзката. Затова сега седя трети час и чакам. Чакайки, наблюдавам минаващите лекари и пациенти. Чудни хора, по чиито лица усмивката се появява и изчезва, както се отваря и затваря блендата на фотоапарат. Жалко, че не си спомням дали така беше и у нас. Не обръщах внимание на това, а и рядко се ползвах от “услугите” им.

Събота, 15 март 1975 г.

Пиша по-рядко и по-малко в бележника си, защото там, където съм,

всичко започва да става все по-познато и следователно – по-еднообразно. Нещо трябва да стане, за да се промени това свинско състояние, но не виждам скорошни изгледи. Затова, като няма кандидат-четници сред парижките “хъшове”, ще трябва да живея по-пестеливо, за да си осигуря средства за реализиране на Каравеловия “План Б” и главното – време и среда за изучаването на езика и обогатяването на впечатленията ми от другите слоеве и организации на някога революционната френска работническа класа. След това, ако е възможно с моя емигрантски статут, евентуалното ми преместване за две години в Германия за обогатяване на немския ми речник и граматика, за да мога поне да чета това, което ме интересува в оригинал. Жалко, че като дете тате не ме научи на немски, но и той като че ли нямаше време, потнал в работа за отглеждането ни. Голям келепир! Или, преди Федералната република, запознаване с английския за четене и някаква специализация, защото не зная докога ще мога да издържам по “великите строежи на капитализма”. Трябва да проверя възможностите в университета. Във всички случаи, ако до 1 май 1984 г. не бъда в България (а едва ли обстоятелствата ще ме спрат да се завърна), ще пристъпя към “План А”. За последното, трябва да приключа с двете книги (за Изтока и за Запада) от “План Б”, а също и с някои от другите точки от “Каравеловата програма”. Затова – работа и спартански стил на живеене до май 1976 г., тоест още 14 месеца!

Понеделник, 17 март 1975 г.

Заварих гостенин. Пристигнал е Благо, комуто съм дал ключ от квартирата. Когато идва от Триест, той остава на квартира при мен. Зарадва ме – беше донесъл нагана. Като на другар по съдба, макар и да не ми е съидейник, му отстъпвам леглото си, а аз лягам на земята върху дюшека в другата стая. Ценко ми се чуди на акъла. Но той не ме учудва – егоизмът на властниците и на кандидатите, намерили овце, които да ги следват, да се оставят да ги доят и да ги стрижат с надежда за стократна компенсация, “когато вземем властта”, са ми понятни. Някои животни имат нужда от водачи. Орлите и лъвовете – не!

Водихме дълги разговори с гостенина, от които личат намерения, но досега – нищо реално. Може би така се самозалъгват съвременните “хъшове”... Към полунощ го приканих да си лягаме, защото днешният ден беше тежък. Дълго качвахме на гръб торби с гипс, цимент и сандъци с инструменти на седмия етаж по черната стълба, за да не изцапаме асансьора от парадния вход! В тялото и мозъка ми се разлива разтопено олово. Вие ми се свят и като се отлепя от стола – залитам. Болят ме всички стави и дишам тежко, често и... мъчително, както пише в некролозите. Дано преодолеем това си състояние, ако не – другата седмица отново при д-р Бисер Колев.

Всъщност, оказа се, че нямам грип, но мръсното кръвно налягане е 190/100. Това ми е подарък от копоите в Пазарджишкия затвор. Тая мизерия може да попречи на цялостното реализиране на планове ми и тогава може би ще пристъпя към някакъв револверен вариант на “План А”...

Вторник, 18 март 1975 г.

Тате стана на 74 години, връзките ни са почти прекъснати, мръсниците задържат писмата ни и измъчват стария човек, който продължава да има неоправданата си обич към първородния син. Дано ме дочака! Навън вали сняг – първият за две зими. Бързам за работа. Всяка сутрин, когато ставам от леглото, имам чувството, че са ме налели с живак. Вече не зная болен ли съм наистина или това е нормалното състояние на възрастния работник в строителството. Може би наследственият работник не чувства така остро тежестта на работата върху себе си, защото няма с какво да сравнява. Той винаги е бил в това състояние и за него то е “нормалното”. Затова в тази професия не виждам по-възрастни от 50 години, а на мен винаги са ми давали десетина отгоре. Римляните наричали робите “говорещи оръдия”. Днешните работници са безсловесен добитък! Въпреки всичко, трябва да се съвзема и да не харча за излишни неща. Защото отпускането и инерцията приближават такива като мен ускорено до гробищата. Там мога да отида по-смислено! Трябва да поискам от Благо да ми намери куршуми 9-ти калибър.

Четвъртък, 20 март 1975 г.

От разговорите с Благо за сетен път стигам до заключението, че дружбащите нямат собствена физиономия. Те приемат физиономията на този, с когото си сътрудничат в момента – от народняка до “възторжения” комсомолец. Подобно на хамелеона, те сменят цвета си в зависимост от околната среда. Това, може би, е най-опортюнистичната партия в българската политическа история и навярно затова, до днес поне, една от най-устойчивите срещу промените във властта. От близо 60 години насам във всяко правителство се открива неизменното присъствие на различните нюанси на оранжавия цвят – от жълтото до червеното...

* * *

Русо е надул радиото. Говорят за определен тип психо-сексуално заболяване при младите момичета от 15 до 30 години, които загубват апетита си и могат да отслабнат с 20 килограма. Причината била в откъсването им от обществото. Мръсниците не казват нищо за онази болест, при която “болните” имат страхотен апетит и глад, но няма какво да ядат...

Лениновата идея за осъществяване на буржоазната революция от пролетариата, чрез установяване на “демократична диктатура на работниците и селяните” ми напомня на евангелската картина с разходката на Исус по водата на Генисаретското езеро, без да потъне. Защото реализирането на такава идея предвижда развитие на капитализма от “работническо-селското правителство”, но това означава експлоатация на работническата класа, която е на власт и се “самоексплоатира”. До какви висини може да се издигне “научният социализъм”!

Ако имам време, трябва да напиша една сериозна аналитична статия за терора, експроприациите и зложничеството, които могат да бъдат форми на класовата война! Същевременно ще я придружа с едно категорично възражение срещу “присъединяването” ни към официалния вой срещу терористите. След което мога да я предложа на редактора на

“Наш път”, който, за срам на “международния, социален, организиран и революционен анархизъм”, чийто adept твърди че е, непрекъснато заклежда от страниците на “списанието” всяка пряка акция от този род! Интересно, някакви ангажменти ли изпълнява? Ако няма кураж, можеше поне да си мълчи!

Събота, 22 март 1975 г.

Първият ден на пролетта. Въпреки че е събота, ние работим. Трябва да довършим договореното от Мануилов в един еврейски младежки център. Идва шофьорът Ахмед – алжирец. Както всички ни, е мръсен и брадясал. Добрият тон и приличното облекло са противоположни за нашата работа. Дебелият администратор – еврейин изтръпва, когато вижда влизания Ахмед. Изглежда, в момента той не очаква нищо друго, освен тряска на бомбите. Времена! И от всичките тези борби, илюзии и химери, поливани обилно с кръв и петрол, господата от Вашингтон и Кремъл печелят добре. Един ден всичко това ще изглежда още по-диво и безсмислено, но днес?

А ние имаме ли линия? Линия на мобилизацията и на действието, а не на фразите и позите? Изглежда – не! Както и в десетки други пунктове, ние сме във и далече от историята. Поне заради нея би трябвало да формулираме своите тези, неповлияни от християнската псевдофилантропия или от идеологията на филистера, който взема едната или другата страна, в зависимост от натрупаните в главата му от детството предразсъдъци, от текущите си интереси или от преобладаващата в страната, която обитава, проарабска или проеврейска пропаганда. Всъщност вземането на страна в този конфликт е само избор или “самоопределяне” на кой от враждуващите империализми да помагаме. Това, което трябва да направим, е:

1) Да дадем оценка на арабския – и на целия “Трети свят”: в какво състояние се намира сега и какви са посоките на движението му, с всичките им разнообразия. Бидейки обект на империалистическите апетити на свръхсилите и на останалите “велики” хищници, отделните негови сектори ще придобиват оцветяването на доминиращия в тях империализъм. Налице ще са комбинации, представляващи резултанта от външните имперски влияния и местните условия.

2) Да извършим оценка на “революционните движения” в различните страни от Третия свят (към държавен или към частен капитализъм) през призмата на локалните и глобалните интереси на Социалната революция.

3) Да предложим на масите наша позитивна програма за революционни действия и мерки, съобразена с цялата сложност на съвременния свят, около която да се организира международно революционно движение, вървящо към крайната цел.

За участие в решаването на такива задачи, ми е нужен френски език, а още по-добре езици, които биха ми позволили сериозна работа (по моя затворнически маниер) в библиотеките на Париж (досега съм посещавал само документалната в Нантер), в Лондон и Амстердам, утре в Мадрид, а другиден в Москва, с молив и тефтери, с бележки за всички големи

революции на миналия и днешния век, със запознаване със статиите, книгите и изследванията на всички големи социални и революционни мислители и на тяхна основа – разработване, ако не на теорията на Социалната революция, на стратегията, тактиката и организационния въпрос, то поне формулиране на темите и проблемите; и едва тогава – участие в дискусии и колективна работа на високо ниво с привличане на другари, имащи афинитет към тази проблематика, годност за екипна работа и интелектуален капацитет, без да се забравя, че ще бъде нужна приемственост, както е в науката. (Дарвиновите “Произход на видовете” и “Произход на човека”, “Капиталът” на Карл Маркс, “Социална революция или милитаристична диктатура” на Михаил Бакунин, Айнщайновата Теория на относителността и т.н. не са се родили на голо поле, в празно пространство.)

Нужно е да мобилизирам целия си опит, познания, досегашни резултати от работата ми в революционната теория, актуализиране и излагане на големите идеи в лаконични и възпламеняващи формулировки, които се помнят цял живот. Нужно е да се вижда същественото и закономерното в цифрите и фактите. Да се използват модерните методи на обществените науки, за да стане възможно да се направят крачки напред, в сравнение с гениалните догадки на предшествениците ни. Огромна задача, за чието решение един живот не стига. Нужни са няколко института с безкористни, интелигентни, работливи сътрудници и кординация на работата им. Жалко, че не сме в състояние да започнем колективна, лишена от славолюбие и сребролюбие, БЕЗИМЕННА изследователска, аналитична и критична работа. Хаджията не става за нея по много причини, сред които не на последно място е неговото самолюбие, спекулантско отношение, опортюнистическа шмекерия, тесногръда схоластика и догматика.

Едва тогава, или паралелно с подобна работа, ще може да се помисли и за един пропаганден, популяризаторски материал, своего рода “катехизис” или “азбука на анархокомунизма”, под формата на въпроси, без заобикалки, с безстрашни и напълно откровени отговори, дори когато те звучат опасно, неудобно или грозно...

Господстващите идеологии нямат особено значение за разбирането на реалните процеси, причини и смисъла на борбите. Те са по-скоро техни маски, символи и декорации. Християнската идеология стана знаме на средновековния европейски империализъм срещу мюсюлманите в епохата на кръстоносните походи или през XVI век – при завоюването на Южна Америка от испанците...

Изборът на врага и организирането на коалиции срещу него зависят ли от това кой е по-опасен за интересите на доминиращата в момента имперска сила? Аз мисля, че Ватикана и католическите крале и князе на Западна Европа оставиха съвсем предумишлено турците да ликвидират истинския конкурент през XIV–XV векове – “Вторият Рим” или Византия. Както постъпиха “великите демокрации” през Втората световна война, когато се съюзиха със Сталин срещу Хитлер и употребиха атомните бомби срещу изгряващия японски милитаризъм и империализъм...

Понеделник, 24 март 1975 г.

Булевард “Сен Жермен” № 108, VI етаж – вътре, върху 280 квадратни метра, живеят два стари крокодила. Мъжът – адвокат – мирише на пръст. В стаите има джунджурии от всички векове след Ренесанса, които сигурно струват десетки милиони. След като им оправям “вай-виена” (палене и гасене на осветлението от два различни ключа), ни пускат с шофьора Али да минем през входа за прислугата, за да не изцапаме персийските им килими. А овните – в родината и тук – се сърдят, защото богатшите от Запада още не са се напънали да ни освобождават. Някои тропат по високите порти и не зная дали го правят с някакъв минимум от надежда или им е станало като някаква краста, която от време на време трябва да се надръгне.

Трябва да си луд, глупак или мошеник, за да мислиш, че тези ще си нарушат спокойствието заради “поборените народи от Източна Европа”. Та нали ние сме цената на тяхното спокойствие. Докога? Не се знае, но засега е така.

В “Пари мач” Солженицин се е оплаквал, че с малката си заплата в “родината” не е могъл да мобилира единствената си стая. Сега има много – и мобилирани стаи, и къщи. Справедливостта като че най-после е възтържествувала! Стрданията на милионите са осребрени за милиони и след като са подправени с малко мистика и повече попщина, се поглъщат от милиони сноби, чиито президенти подават ръка на тези, изворите на чиято власт са локви кръв. Неотдавна на посещение във Франция беше Брежнев. За жертвите навярно ще бъде отслужен... молебен. Така още веднаж ще плюят върху паметта им. Изглежда Маяковски имаше право да твърди, че влизането в Пантеона е нещо като второ убийство. То е почти като влизането в Мавзолея до Кремъл или като получаването на... Нобелова премия.

По повод великоруското патриотарство на Солженицин си спомням тирадите на Илия Минев за експлозивния ренесанс на национализма, който той илюстрираше с Мао Цзе Дун, Дьо Гол, Насър и пр. Сега може да прибави и големия реакционен писател, който се е заел да проучва предисторията и историята на руската революция, като събира сведения за своите “възли” от белогвардейските вкаменелости, чиито некролози се появяват регулярно в парцала на Зинаида Шаховская (“Русская Мысль”). Писател на мъртвите класи!

Петък, 28 март 1975 г.

Чувствам се адски зле (от преумора и физически болести), но като че ли сега всичко се струпва, за да ме накара да впрегна всичките си сили и да изпълня задачите, които съм си поставил в своя живот и за реализацията на част от които всъщност съм тук.

Утре ще говорим за Португалия. По-скоро, тя ще бъде фон на темата. Жалко, че не мога да систематизиран и изложя мислите си, а трябва. Ще опитам поне да приготвя точките за утрешната дискусия (29 март).

Да се крещи по улиците и дращи по стените “Единственото решение е революцията” тогава, когато дори производителите на презервативи

говорят за революция във фабрикуването на тяхната стока, е идейна мизерия и намазване на собствената ни съвест със шарлан, ако не си даваме съвършено точна и ясна сметка какво всъщност означава революцията! (Петър Пеев, който слушаше моята програма в 1952 г., беше казал: “Това е истинският, страшен анархизъм, останалото е дърдорене.”)

Събота, 29 март 1975 г.

Ние сме врагове на така наречената РЕАЛ-ПОЛИТИКА, която е синоним на свръхегоизъм или на капитуланство и примирение.

Понеделник, 31 март 1975 г.

Собствените ми наблюдения позволяват да формулирам следната аксиома за бюрократизма: *“Обемът на работата е обратнопропорционален на квадратурата на бюрокто.”*

* * *

Най-голямата сила на Сталин може би е била липсата на идеи. Последните обременяват и сковават държавния мъж!

Вторник, 1 април 1975 г.

Не зная дали баба ми беше права, когато казваше: “Ако не можеш да им направиш добро, направи им зло, та да те запомнят!” Но, ако се съди по реакциите, любопитството на снобите, “обективните” разговори на чаша уиски пред камината, класациите на “великите личности” и патологичния интерес и преклонение пред най-големите престъпници в историята, май има нещо мазохистично в облъчваната от медиите и рекламните публика. По витрините на книжарниците са изложили “Непознатата война” на Ото Скорцени. Продават се като топъл хляб книги за Хитлер, Хес, Розенберг. Утре, а може би още днес ще се нареждат на опашки, за да си купят рекламираните биографии на Сталин. Ако у нас издадат книга за “Интимния живот на Тодор Живков” или мемоарите на палачите от Софийския централен затвор, те ще се превърнат веднага в “бестселъра” на всички времена. И започваш да се питаш дали Калигула не е бил прав, когато изразил съжаленията си, че човечеството няма една единствена глава, за да го обезглави наведнъж!?!)

Четвъртък, 3 април 1975 г.

Благо се върна от Германия отново с очи, пълни със завист от това, което е видял. Нашенците са подредили жилищата си с градинки отпред и отзад и са осигурили старините си. Изглежда аз съм от някакво малцинство, което не иска подреждане и не се готви за старини. Едно изчезващо малцинство. Точно тази самотност е убийствената. Може и наистина да съм луд, а Сервантес, който е осмил ситуация подобна на моята, да е правият? Ще трябва още веднъж да прочета внимателно “Дон Кихот”... Той ми разказа и за двамата братя, протестантски попове, които търсили от него адреси на родителите на емигранти, за да им изпратят своите библии. Плащали по 1 (един) долар за шест адреса. Мръсни търгаши, които искат да се впият като кърлежи в бащината и майчина мъка, обе-

щавайки им вечен живот и щастие в небесното царство. Когато се ръкувате или онождате религиозни, после трябва добре да се измиете и дезинфекцирате!

Понеделник, 7 април 1975 г.

При Ценко се запознах с д-р Прекоплански, който живее и работи в ГФР. Не крие симпатиите си към нас анархистите. Разказа ми новини от България – д-р Илиев, ветеринарен лекар и управител на болницата за затворите, е отишъл на работа в правителствената болница.

- Отдавна трябваше да отиде там – мястото му е при високопоставените говеда.

Поиска адреса ми и обеща да изпрати писмени данни за условията, лекарствата, обслужващия персонал и обстановката, както и сравнения в това отношение между правителствената и обикновената болница за народа – за статия в “Наш път”. И си плати абонамента.

Събота, 12 април 1975 г.

Знам, че аналогите не са доказателство, но понякога с тях се илюстрира добре мисълта. Най-добрата аналогия с нашето затворничество е тъжната история на декабриста Кюхелбекер, тоест, ние бяхме поставени в условията от времето на Николай I и Аракчеев, когато Пушкин се отказал от приятелите си, като Петър от Христа и станал шут в двора на деспота. Разликата е в ускореното движение на историята – ако от смъртта на Николай I до Руската революция са минали 61 години, то от тази на Сталин до следващата революция, надявам се, ще са достатъчни много по-малко! (NB-2011: Вече изминаха цели 58 години! Очевидно оптимизмът ми е бил прекален. Де да се беше повторила историята!)

Неделя, 13 април 1975 г.

Взех влака и отидох до Брюнуа. Там заварих нашия еколог Алфред Фосколо, с когото Катята е изучавала български език в Института за източни езици. С госта разговаряхме за възможните акции срещу диктатурата – тук и там. Някои от предложенията му ме учудват. Мусолини казвал, че някои хора трябва да бъдат смазани от истината, за да я разберат. Това, изглежда, не важи за Фреди. След близо четиригодишно пребиваване в българските затвори, той отказва или не е в състояние да разбере някои елементарни истини за организираната борба с врагове от сталинската школа. Съветва да отворим някое печалбарско предприятие и от там да набираме средства. Първо, нямаме капитали, за да го открием и разработим. А няма и хора или човек, който да се заеме с вещина с подобна дейност. Като размислям, май иска да поемем разноските и му осигурим заплатата с осигуровките, както Ценко бе направил за “директора на печатница Балкан” Тончо Карабулков и единствения работник – Иван Събев, пък ако не излезе нищо и фалираме, неговото няма да се изгуби. Само ние ще изгубим поне сто хиляди франка, които няма откъде да вземем, освен от... врага, но за това пък са нужни мъже. И, ако бяхме готови за подобна пряка акция, тогава нямаше да ни тряб-

ват бакалници или занаятчийски работилници. Интересна е идеята му за нелегална радиостанция, предаваща на български; но и това са скъпо струващи фантазии, за които нямаме нито пари, нито подготвени журналисти. Всички бягат от единствената пряка пътека към целта. При това, бягат от липса на кураж да поемат риска и от страх от последиците. А е лежал бая години за нищо – за някакви глупави “левскарски позиви”. Вярно е, че събра куража да измъкне бъдещата си жена с детето ѝ, организира спасителната операция и я проведе блестящо, след една солидна инвестиция; но това беше за лични нужди. Ако хората отделяха за революцията толкова сили, време и средства, колкото за уреждане на личните си и семейни потребности и внасяха в касата на организацията колкото данъците, които плащат редовно на държавата, за да хранят полицаи, бюрократи и паразити, Социалната революция щеше отдавна да е факт и всички можехме да живеем, без да се тревожим за хляба, свободата и правата си. Но и това са “скрити вопли на печален” изгнаник, напразно опитващ се да обяснява на другите прости и разбиращи се от само себе си неща. Толкова ли неубедителни сме? Или неопитни, за да демонстрираме успешни уроци пред учениците-дебютанти и да им покажем, че това което говорим е възможно, изпълнимо и струващо риска си? Казах риск и се сетих за тоя: да се навъдят в “школата” петляркаджии, които ще започнат да работят за своя сметка, а не за каузата на всечовешкото освобождение. Срещу това, като че ли, за съжаление, има само едно средство, което всяка уважаваща себе си революционна организация го практикува – ликвидиране на предателите! Казах за съжаление, защото сме принудени да използваме срещу властта същите средства, с които тя парализира недоволството на масите и ги задължава да ѝ се подчиняват – СТРАХА. Но, действайки така, коя е гаранцията, че няма да се превърнем в държава, тоест в онова, което искаме да унищожим, за да бъдат хората свободни, равнопоставени и чувстващи се като братя? Като че ли само дълбокото възприемане на анархистическите идеи и морал и построената върху тях организация за осъществяването им, могат да бъдат бариера срещу израждането ни. За целта трябва да се търсят или възпитават хора от друг калибър, като първоначално степенуваме задачите, в които ги въвличаме, повишаваме постепенно трудността им, постоянстваме, докато им станат навик и ежедневие и най-важното, докато те сами не започнат за стават инициатори и организатори в тази рискована, търпелива и къртовска, често придружена от страдания и жертви за другите работа, чийто финал може и да не доживеем.

Това е трудно и несъобразено с човешката природа и е утопично, ще ни кажат. Е добре, ние никога не сме твърдели, че попрището на революционера е леко, а човешката “природа” се променя под влияние на средата, на идеите и на другарите с които живеем и се борим. Ако, пряко всички трудности, разочарования, страдания и жертви, които ще ни съпътстват, създадем тази организация, а господарите направят с политиката и алчността си живота на плебса невъзможен, тогава ще удари часът на осъществяване на “утопиите”, променящи радикално създаденото с вековни насилия, егоизъм, безскрупулност и цинизъм общество, чиито

“философи” искат да ни убедят, че техният свят е единствено възможният или най-добрият от възможните; или, че е несъвършен, дори лош и отвратителен, но досега човечеството не е открило друг...

Понеделник, 14 април 1975 г.

Дори да не е убит Сталин (за неговия “стил на живот” инсултът беше най-естественият финал), който е гледал снимките от XIX конгрес на КПСС или го познава от последната му петилетка – след 1948-а – ще разбере, че за никаква негова желязна ръка не може и дума да става. Такава не е съществувала. Имало е едно износено и жалко старче, обзето от параноя и страдащо от *dementia senilis*. Следователно е смешно да се обяснява с неговата смърт започналата разруха на империята, както правеха и продължават да правят мнозина. Нека напомним, че Тито нанесе първия удар, приживе на Сосо Джугашвили, а Мао Цзе Дун излезе на сцената против волята му.

Вторник, 15 април 1975 г.

Казват, че основанията на кризата са психологически. Стара и мръсна теза, с която искат да кажат, че не капиталистическата система е виновна, а душевното състояние на хората. (Като че ли последното не се мотивира от първата?). Ако беше така, не би имало нищо по-лесно от това тя да бъде преодоляна. Достатъчно е фармацевтичните компании да започнат да произвеждат и пуснат в продажба масово производство на транквилизатори и други медикаменти, предизвикващи еуфория, за да потиснат тъгата, отчаянието и ипохондричните настроения на буржоата... Буржоазията купува диаманти, а в Москва щерката на Брежнев и приятелчетата ѝ – злато. Те мислят, че диамантите и златото ще им останат, не разбирайки, че ковчезите са без джобове...

Събота, 19 април 1975 г.

Нечаев казваше, че критерий за нравственост и безнравственост е победата или поражението на Социалната революция. И днес за нас прогресивното се измерва с близостта ни до революцията. В такъв случай, обаче, ще се окаже, че Николай II е най-“прогресивният” от всички руски монарси. Но заедно с това, последните могат при определени обстоятелства да се съпротивляват с всички средства най-яростно срещу гибелта си, поради което се оказват най-реакционни! Трябва да обмисля могат ли и как да се свържат в едно двете изключващи се гледни точки. Но изброените не са ли ЧАСТНИ КРИТЕРИИ? И можем ли да изберем доминиращия? Може би, в крайна сметка, в основата трябва да се постави ОБЕКТИВНОТО ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ или ОСНОВНАТА ЦЕННОСТ – РЕВОЛЮЦИЯТА, като се потърси съотношението и връзката между двете!

Засега, аз определям стъпките по пътя си посредством един рационален анализ на световните факти. (Рационален, защото не взема под внимание нито моя собствен личен интерес, нито “щастиято” на другите.) Но възможно ли е при такава “нечовешка” постановка да се конструира

ЕТИКА (да се построят етични норми)? Въпросът следва да се обмисли и да се провери възможно ли е намиране на връзката между разума и нравствеността.

Неделя, 20 април 1975 г.

Прекарах деня в шезлонга на зелената морава в Брюнуа, където писах статиите си за “Наш път” и “Бъдеще”, които може би няма да видят бял свят поради техния “екстремизъм”. Привечер взех влака за Лионската гара – една от седемте, които има Париж – и се прибрах преди да се е стъмнило.

Понеделник, 21 април 1975 г.

Снощи Благо, който е зачестил посещенията си в Германия, се завърна с още по-изострено класово чувство. Псува на поразия Мато с кучето и любовницата му, Левордашки със самолетните му екскурзии до Мароко и Тунис (инкогнито?) и Димитър Лозев, който се чудел на кой курорт да отиде с жена си това лято. Само вземането на властта би могло да ги обедини, но тъй като вероятността за това е нулева, трябва да се опитам да прогнозирам развитието/разпада на това “противоречиво единство” – БЗНС – през близките няколко години.

* * *

Отново “правя електричество” на ул. “Антуан Руше” (16 арондисман). Времето е хубаво. Вече е истинска пролет, но ние никога не виждаме слънцето. Али казва, че красотата, природата и пролетта са за патроните. Аз се чувствам тъжно и гадно. Това настроение навярно се подсилва от рязката и контрастна смяна на декора и на действието. (Вчера сутринта старият граф, виждайки ме да минавам край отворената врата на кухнята, в която спи, процеди през зъби: “Сукин син!”, а на внучката си каза “Това е безобразие!”).

Чувството на неудовлетвореност се засилва още повече. Като си помисля колко работи човек би могъл да свърши и че 9/10 от тях пропадат, поради въпроса за хляба, ми идва да вия. Все се заричам да пестя и харча само за най-необходимото, но явно не ми стигат силите за живота на хибрид между хамалин и монах!

Сряда, 23 април 1975 г.

Днес на работната площадка проведох “класически разговор” с Мануилов за заплатата ми. В крайна сметка, вече 8 месеца върша работа за двама (на Турши и моята), а той още не ми плаща, колкото плащаше на Турши, въпреки 14 %-ната инфлация за година. И на това ще трябва да сложа край.

Петък, 25 април 1975 г.

Буржоазната преса надава неистови крясъци за ужаса в Стокхолм. Да я оставим да оплаче своите жертви! Тя си затваря очите пред ужаса на ежедневието. Говори цинично за “обществото на консумацията”, когато 80 % от човечеството е принудено да изкарва насъщния си с тежък ка-

торжен труд, водейки полугладно съществуване! Ужасът е навсякъде около нас. По постройките, във фабриките, по полетата! 100 000 000 умират ежегодно от глад или недояждане. От преяждане и прекомерна консумация умират други 10 % или още 10 милиона. 80 % от човечеството е осъдено на физическа деформация и интелектуална деградация или недоразвитост, защото богатите и властниците са узурпирали всичко. Ежеминутният ужас на непосилния робски труд и крещящата мизерия остават незабелязани от лицемерните филантропи на капитала и държавността. Всеки, който посегне на техните привилегии, власт и охолство бива разстрелван или умъртвяван в каменните душегубки на затворите. Сега те насъскват и плачат. Не са ли подходящи Ботеви те думи: “Задръжте сълзите си, господа, за по-велики събития!” За она момент, да се надяваме, когато разгневената тълпа ще мине с железна стъпка по площадите и през “хубавите булеварди” на големите градове в 5-те континента, за да окачи разноцветните мундири и раса, рединготи и фракове по телеграфните и електрически стълбове край аутострадите, за да се развяват седмици наред за назидание на грядущите кандидати за креслата и бюрата им! За онзи велик момент на масовия терор на робите срещу господарите.

Дотогава не трябва да се поддаваме на изкушенията за участие в героичните акции на отчаяние и в индивидуалните схватки с машината на узаконеното насилие и терор, макар че нейните господари са заслужили многократно справедливото възмездие. Единственият критерий, към който може и трябва да се придържа при преценката на нашето участие, е революционната ефикасност. Нашият час ще удари в она съдбоносен миг, когато в една точка се кръстосат тайната или явна, но постоянна работа по изграждането на революционната армия на интернационалния пролетариат и кулминацията на революционната криза, от която днешният свят няма да може да намери изход! Тогава простият и човечен ред на анархията ще се ражда от гражданските войни на световния пролетариат срещу “световните вампири и безчовечните тирани”, а не от кървавите спектакли, които устройват шепа храбреци. Дотогава, на работа за изплитане на стоманената мрежа от бойни ядра, колони и координиращи организации на армията на Световната социална революция!

Неделя, 27 април 1975 г.

Късно вечерта, след като си бях легнал, на вратата се позвъни. Отворих. Беше съмнителният Христо Сергинов от Швеция с неговия приятел от яхтата. Тези свине са намерили отново адреса ми и ме канят на пиене и разходки с кола. Тая история не ми харесва. Оглеждат всичко с полицейски очи и стоят почти до полунощ. Подканям ги да си ходят, защото утре съм на работа. Добре че Благо донесе нагана, който държи под възглавницата си, винаги зареден.

Сряда, 30 април 1975 г.

Формите на преразпределяне на части от света могат да нахлузят маската и на гражданска война, както това става от десетилетия във Виетнам.

Необходима е несантиментална оценка на участниците във Виетнамската война и на интересите на помагачите им в Индокитай.

В сравненията между двата терористически режима на северен и южен Виетнам не трябва да забравяме, че в затворническите килии и концлагерите поддържаното от “свободния свят” правителство на южновьетнамския диктатор Тхю държи 200 000 затворници!

Четвъртък, 1 май 1975 г.

На 1 май манифестирахме с Антон, Георги Илиев и Дръндов. Наредихме се под знамената на ОРА. Както казват французите, поради липсата на нещо по-добро, човек е принуден да спи със собствената си жена. Зад нас бяха някаква си “Анархистическа Координация” и ФАФ (Федерацията на Анархистите от Франция). В тази манифестация на парижките “революционери” участваха привърженици на “Лют Увриер”, както и от “Комба комюнист” и “Революсион” от колониите.

Имаше лозунги: “Долу държавата, патроната и джандарите!”, “Ни Мао, ни Троцки!” и т.н. Единственото полезно нещо от манифестацията беше по-голямото ми сближаване с португалския анархист от “Ла Мот Пике”. Въпреки невъзможния ми френски, видях, че се разбираме с половин дума и оценките ни най-често съвпадаха. Жалко само дето към нас се прилепи она “шершъор” (изследовател) от СеНеРеС, Кирчо Яначков, който ни отне половината ден. Води ни и на обяд. Говори “анархистически” глупости, после ни разказа за другарката си, с която не били ходили в кметството, нито в църквата, за детето, апартамента, въздуха и колата.

Петък, 2 май 1975 г.

Тези дни не мога да се оплача от липса на разнообразие. Снощи бях на събрание на троцкистките папагали в зала “Мютюалите”, посветено на падането на Сайгон и режима на Тхю в Южен Виетнам. Късното издание на “Льо Монд” беше с голямо заглавие “Да се спасява, кой как може!”, а в статията се разказваше за бягството на американските войници заедно с натоварените на корабите им съюзници от съборения диктаторски режим на Юга, където предстоеше установяването на “народodemократична дактатура”, като у нас. Дори у официалните французи, които изгубиха тази си колония през 1954 г., се чувстваше злорадството от поражението на заместилата ги американска армия. Изплува споменът ми от наказателното отделение “зад завесата” на Пазарджишкия затвор, когато един от младите дружбашки викаше през прозореца: “Бай Борисе (Бумбаров), Диен Биен Фу падна!”

На входа на голямата парижка зала (с 5 000 места) двойки младоци държат с две ръце червени знамена и ги тръскат, както изтръсквахме затворническите си одеала. В тях дрънчат франкове, а те крещат: “Влизане само срещу 5 франка!”. Купих си две книжки, после чух двама от тримата оратори. Първият говори за победата на виетнамския народ. С тоя “народ” те бягат от сериозния анализ на участието и интересите на воюващите страни, от реалистичната оценка на постигнатата победа и на развитието на Виетнам в перспектива. Техният IV Интернационал се

надява да си намери местенце в Индокитай при конкуренцията между СССР и “Народен” Китай. Всъщност мястото за техните другари там, колкото и малобройни и безопасни да са те за победителите, във всички случаи е осигурено – било в лагерите и затворите, било в гробищата. По-скоро в гробищата.

После Ален Кривин говори за Португалия. По същия маниер. Не изтърпявам и си отивам. Независимо от това дали злорадстваме или сме натъжени, мисля, че трябва да правим реалистични преценки на събитията и на перспективата пред революцията, която те могат да открият. Надеждата ми е, че такива събития могат да нарушат относителното равновесие на световните сили и да ги вкарат, ако не в Третата световна война, в сериозен регионален конфликт, от който може да се очаква нарушение на интернационалното и социално статукво в определени сектори; но тая ми надежда е съвсем слаба. Съветският блок и в икономическо, и във военно отношение, според информацията, които имам, не може да издържи на съревнование. А от десет години има и Китай в гърба си. Тоест, неговите вождове с политиката си са подготвили война на два фронта и съдбата на... Хитлер. Очевидно в обозримото бъдеще се очертава гробовен световен мир. Остава неопределената перспективата на Социалните революции на Изток.

Събота, 3 май 1975 г.

В историята на капитализма през XX век мястото на Хитлер е междинно. Преди него е частният, а след него – държавният капитализъм. Ако имаше време, навярно с помощта на диктатурата той щеше да сложи ръка върху капитала и от смесен и дирижиран капитализъм щеше да въведе в германската икономика единствения държавен монопол. Затова трябва да се види в общата класификация дясно – ляво къде е мястото на национал-“социализма”, като преди това се анализират пуснатите в обръщение на политическия пазар понятия за “ляво” и “дясно” и се съпоставят от гледна точка на историческия прогрес “двете системи с различен социален строй” и техните междинни форми.

Трябва да се дефинират критерии за класификация и да се проверят върху българския пример, като се разположат върху скалата от ляво-надясно политическите сили преди 9.9.1944 г. и след тази дата, тоест в рамките на частния и държавен капитализъм, включая двете днешни партии БКП и БЗНС (казионен), макар да са с различен ранг – на господар и лакей. Също да се разгледа възприетата от френските и като че ли от останалите европейски политолози, публицисти и журналисти класификация, делища политическите партии на пет групи: крайна десница, десница, център, левица и крайна левица.

Трябва да прегледаме класификациите на съвременниците, на историците и на социолозите за партиите и организациите по време на ФРЕНСКАТА, РУСКАТА И ИСПАНСКАТА РЕВОЛЮЦИИ и как са се подреждали самите участници било в парламентите (конвентите, съветите), било на БАРИКАДИТЕ, където като че ли КЛАСИФИЦИРАНЕТО Е СТАВАЛО НАЙ-“ЕСТЕСТВЕНО”.

Гачев правеше деление на десница, център и левица в рамките на класите или по-скоро на компартиите, като твърдеше, че сталинизмът бил десница в работническото движение (очевидно, запазвайки центъра за Троцки). Тази теза трябва също да се подложи на анализ, преди да построим нашата. И да отговорим на въпроса: възможна ли е обща класификация на партиите в рамките на цялото капиталистическо общество, или неговите разновидности се нуждаят от отделна класация и след това “класация в класацията” за всяка една от тях? Би трябвало да добавя, че с образуването на новия център – Пекин – вече има още два вида компартии – ревизионисти и догматици. Ако имаше пет болшевишки свръхсили в света, които биха запазили демокрацията в някои страни, то там щеше да има поне по 5 компартии, чието класиране щеше да е истинска главоблъсканица.

Да се изследва тезата, която поставя, като основа на класификацията ДЯСНО – ЛЯВО, придобивките на работническата класа или степента на свобода и равенство.

При изработването на критерия трябва да се вземе под внимание отношението демокрация – диктатура (или степените на свободата, на правата и на репресиите) и историческата еволюция, като се провери доколко тя съвпада с нашите понятия за прогрес и регрес. (От отговор се нуждае и въпросът: дали по-малкото или по-слабите репресии, при които се диша и живурка по-свободно, правят либерализма по-прогресивен, тоест по-ляв?)

Неделя, 4 май 1975 г.

Към обед на вратата позвъни Катята и ми предложи да ме изведе в околностите на Париж. Разхождахме се в гората край Фонтенбло, което ми напомни за разказа на Мопасан “Неделния ден на един парижки буржоа”. След това обядвахме в една крепри, където сервираха своего рода палачинки с различен пълнеж и безалкохолен сидр. После бялата гвардия, в желанието си да спаси душата ми, ме отведе на църква, където едноокият поп Георги пак ентусиазираше тълпата с неговото тройно “Христос възкресе”, а аз застанах отново в ъгъла и не се кръстех. Папаят усети присъствието на Сатаната в божия храм и дълго, и демонстративно ме окадяваше с тамяна от кандилницата, навярно за да прогони бесовете, а на мен ми беше смешно...

Като свърши Великденската меса (с трикратна обиколка на руската църква на ул. “Криме”, в която отказах да участвам), ме заведоха на заговявка у руснаци от третото поколение емигранти, където се запознах с един от “бойците” на “Народный Трудовой Союз” (НТС), който минаваше за единствената сериозна емигрантска организация (която се издържаше от американските служби). Там дойде и Никита Струве от РСХД (руско студентско християнско движение), за когото бях слушал много от Катята Лвов, а за дядо му – от Ленин (в четвъртото издание на събраните му съчинения).

Четиридневната ми празнична почивка завърши с шегаджийски разговор със семейство Фосколови у графинята, където внучката ни представи

официално на стария граф, обяснявайки му, че сме българи, а той каза:
- То, то и видна, ани мелят чепухи! (Вижда се по глупостите, които мелят!)

Починах си добре, но общо взето 9/10 от времето ми мина безполезно. Вече не съм сигурен, че може да бъде другояче, след като утре отново ме чакат 10 часа на шантието.

Понеделник, 5 май 1975 г.

Същността на света, в който живеем се вижда най-добре сутрин в метрото. Натъпкани като сардели, дремещи или гледащи изцъклено с очи пълни с безсмислие, отсъстващи или потиснати и уплашени от закъснението, с което ще пристигнат на обекта или пък разговарящи за вчерашната телевизионна програма, те всички са се затичали към еднообразната и изморителна работа, за да могат да нахранят себе си и следващата генерация наемни работници. Дори воловете не правят това. Те и робите са имали морално оправдание за поведението си – господарите им са ги насилвали с остена или бича. Днес всички сме “свободни”. Само страхът от глада ни изстрелва всяка сутрин с Геомилевия топ, но не на вис към звездите, а към мръсотията на работната площадка. И всеки от нас се държи с треперещи ръце за безкръвната гилотина. Всеки ден, в продължение на 10 часа, бавно, мъчително и безсмислено ние умираме, за да могат 10-15 % да се шляят в охолство и леност. И няма кой да кресне: “Стига!”

Вторник, 6 май 1975 г.

Английските дипломати са признали веднага новата “Социалистическа Република Виетнам”. Търговските лешояди бързат, предвкушвайки печалбите от новия 75 милионен пазар. Те са изоставили “моралните принципи” (Кисинджър), които впрочем никога не са означавали нещо за тях.

* * *

У хората има някаква странна склонност да се правят на идиоти. Търсите доказателства? – Достатъчна е само една разходка по “Шанз-Елизе” през наченалия туристически сезон.

Сряда, 7 май 1975 г.

С нас, от десетина дни, работи зидарят Рикардо. Той е член на Испанската компартия (ИКП). Разговаряме за ГДР и научавам, че:

- ГДР със 17 милиона население произвежда два пъти повече от Франция. Всички работници са осигурени с безплатна медицинска помощ и пенсиониране на 60 години.

- СССР трябва да се въоръжава, защото трябва да противостои на целия капиталистически свят.

- ФКП е една партия за посмешище.

Добавя, че като поработи още някоя и друга година, ще се върне в Испания и ще отвори кръчма със спестените от гурбетчишка пари.

Питам го: защо четири милиона гедерейци избягаха от 1945 до 1961 г.?

Защо издигнаха стената на срама? Защо той не отиде да се напечели в ГДР, да се лекува безплатно и да се пенсионира на 60? Защо СССР трябва да противостои и на Китай? И ще му стигнат ли силите в това противостоене на всички?

И най-после – по какво партията, в която той членува, се различава от ФКП и кой е по-смешен, Марше или “страстната” Ибарури? След тия ми въпроси между нас се издига стена по-висока от Берлинската и повече избягва да ме агитира, въпреки обещанието ми, след като отвори кръчмата си, да дам на испанските си приятели банкет в нея срещу прилично заплащане, макар че при комунизма всичко трябва да е безплатно...

Разговорът ни с баска Мануел е в друга посока. Казвам му, че кръчмарската идея на Рикардо е несигурна и остават следните две възможности да се живее по-добре:

- Да се организира работническата класа, за да смаже световния капитализъм – частен и държавен, или

- Да се намерят няколко мутона (овни), като нас, които да се принудят да работят за наша сметка, като волове и да мълчат като риби.

Петък, 9 май 1975 г.

Тук победата над Германия във Втората световна война се празнува на 8 май, когато заместникът на Фюрера адмирал Дьониц капитулирал пред западните съюзници, поради което вчера беше почивен ден.

Преглеждайки историята на френската компартия, констатирах корелационната зависимост на нейните генерални секретари от съветските: Ленин – Кашен, Сталин – Торез, Хрушчов – Валдек Роше, Брежнев – Жорж Марше. Сигурно тази “закономерност” е всеобща. Следователно, валидна и за ИКП – партията на настоящия испански масон, “комунист” и бъдещ... кръчмар.

* * *

След тазвечерното събрание, както обикновено, си тръгваме заедно с Хаджията и понеже аз непрекъснато настоявам за активиране на връзките ни с другарите от България, накрая той отстъпва и се съгласява аз да се занимавам с тая работа, а той да ми оказва съдействие според възможностите. Тази нощ той ме зарадва или по-скоро аз се зарадвах прибързано. Влаго, който е бил доброволец, живее след Гражданската война в Испания, в Перпинян, недалече от границата по Пиринеите. Той е френски гражданин и си ходи почти всяка година в България. Среща се и с партийци, които са били в сталинските бригади, вижда и наши другари. С оглед на тазгодишната му ваканция, Хаджията ми поиска да изработя една програма или поменик от задачи и срещи с хора, които смятам подходящи за замисленото дело. Вземам присърце работата и веднага след като се разделяме, в “къщи” набелязвам това, което мисля, че трябва да бъде направено на първо време.

След като моят План за “ОТВЕТЕН УДАР” с ГАРИ увисна, аз съм станал доста по-скромен. Ето какво записах същата нощ, като точки:

1. Набелязване на хората за двустранни връзки.

а) Определяне на човек в България за шифриране и дешифриране на

кореспонденцията ни; и адресът му (за предпочитане на близък, доверен нему, който е вън от зрителното поле на копоите от ДС).

б) Втори човек, пак по техен избор, но да знае френски, за да го абонираме за в-к "Юманите" – органът на ФКП, с който да изпращаме шифрованите си съобщения. Адресът му.

2. Обмен на хора и идеи, който е възможен в условия на диктатура единствено по нелегален начин. ("Обмен" почти като по "Хелзинки".)

а) Да определят човек със седалище в големите градове на НРБ (по възможност София или Пловдив) за получаване и изпращане чрез него на материали – директно на ръка.

б) Да се проучат възможностите за връзка чрез Вардарска Македония.

в) Същото за други страни от "соц-лагера": ГДР, Полша и т.н. (специално за Западен и Източен Берлин – Димитър Стоилов и анархосиндикалистът Койчо Койчев).

3. Препоръки за хора:

а) Георги Донев – Чуковец, Радомирско;

б) Илия Кехайов – софийският му адрес;

в) Д-р Иван Пандиев – адресът му в село Враня, Пиринска Македония, чрез някого от софийските другари;

г) В София да се види с Васьо и с Гено;

д) Да провери дали Жерминал Чивиков – син може да се използва за връзки;

е) Да се съберат сведения за интернираните другари и за Гецата (Георги Карамихайлов). Как да им се окаже парична помощ? Също от страна на Интернационална амнистия?

ж) Да се сондира мнението на Христо Колев и на Васил Народа – искат ли да напуснат страната, – за да се организира прехвърлянето им през Югославия?

з) Да се свържат с "малкия" Христо Колев, ако не са го направили.

и) Има ли желаещ да работи за движението в чужбина, комуто да помогнем за емигрирането?

4. Да изготвят информация за положението у нас преди конгреса на ИФА през 1978 г. в Карара – Италия.

5. Среща с Владо след завръщането му и доклад за свършената работа.

Събота, 10 май 1975 г.

Голям смях падна, като прочетох следната "мисъл" на сталиновия литературен прислужник Александър Фадеев, който се пропи след смъртта на своя идол и накрая си тегли куршума:

"Членовете на Сталинския ЦК са свързани с мъжествена, принципална, желязна и весела богатырска дружба."

Днес, задавени от кръвта на милионите, малцината оцелели "весели богатири" са жертва на склероза и прогресивен паралич. Идва часът на техния безславен, но безнаказан край.

Понеделник, 12 май 1975 г.

Връщайки се от работа, намерих забодено в процепа на вратата писмо

от Х.:

Париж, 12 май 1975 г.

Драги Георге,

Писах ти тази сутрин, но като отидох в ателието намерих писмо от Marzocchi (секретарят на анархистическия Интернационал). Пише ми, че Френската Федерация поканила на годишния ѝ конгрес CRIFA, за да се разгледа въпроса за нейното присъединяване към Интернационала. Щели да бъдат поканени всички анархисти-чужденци, във Франция. До момента още не сме получили такава покана. Конгресът ще се състои на 17, 18 и 19 май във Vandome. От италианците идват двама. Казват, че ще очакват нас и испанците. Аз съм много зает и освен това е за предпочитане да се явят нови фигури. Мисля да предложа в петък Тренчо и тебе, но съм сигурен, че Тренчо ще откаже. Ти би ли се решил да направиш една разходка до там за 1-2 дни? Vandome е на 2 часа с трен от Париж.

Ще говорим в петък, но мисля, че е по-добре да бъдеш предизвестен от-сега, за да си съставиш "програмата". Можеш да отидеш например в неделя и да се върнеш на другия ден – понеделник.

Много здраве Георги

Четвъртък, 15 май 1975 г.

Навърших 42 лазарника. Посрещам втори рожден ден във Франция. Колко ли още ми остават и къде ще ги посрещам? Не знам защо натрапчиво мисля за Климентина. Може би от чувство на вина. Тя по моему е може би добра, но ние сме антиподи. Обича спокойствието и сигурността. Мене те ме убиват. Трябват ми натоварвания, за да мога за понасям живота, както на дълбоководните, които, като ги извадиш от дъното на океана, където налягането е с тонове на квадратен сантиметър, на повърхността се пукат и умират. Спомням си с каква завист тя говореше за колегата си, млад скандинавец, който излагал в детайли и сигурност от един друг свят своя план, разчетен по години, за дисертацията, за кариерата, за броя на децата, за къщата с градинка и т.н., и т.н., от което на мен ми се повдигаше. Може би само жандармите ненавиждам повече от такива самодоволни млади свине, които въпреки жълтото около муцунките си говорят вече поучително и солидно с тон, нетърпящ възражения. Всичко става съвсем непоносимо, когато тия екземпляри на Хомо Сапиенс са и "левичари". Защото тази категория е една от най-здравите опори на световното робство. Тия некотели "интелектуали" нахлузват маската на поносимостта върху днешния свят и го правят приемлив, въпреки че от морална гледна точка той няма никакво право на съществуване.

Събота, 24 май 1975 г.

Сред всички видове марксисти, които съм срещал, като че ли най-ограничените, живущи със самочувствие в своя едноизмерен свят и най-нахалните са маоистите. Те най-много ми напомнят за Чапеквите саламандри. Раздаващи "Червената книжка" с цитати от "председателя Мао"

и своите вестничета от рода на “Каузата на народа”, плащани от китайските служби, те могат да бъдат видени около входовете на метрото или в съседство с фабриките и училищата. Но и техните “гуми започнаха да спадат” след многобройните опортюнистически салтоморталета на китайската компартия, след като армията развихри кървави вакханалии срещу появилите се по време на “Великата китайска културна революция” хунвейбини и цзаофани. Срещите на Мао с Никсън, Щраус, Жискар д’Естен и други политически представители на едрия капитал и сключените споразумения с тях напомнят прекалено много за предвоенната политика на сталиновия Коминтерн, мобилизираща така наречените компартии в защита на империалистическите интереси на Кремъл. Малките маоистки шебеци разпалено обясняваха на всеки, който би пожелал да ги чуе, колко много се различават от “червените царе” на Москва и от хрущовско-брежневския опортюнизъм. (Скоро след това Китай щеше да приключи с революционната фразеология и сираците на “най-червеното слънце” като че ли потънаха в някакви сиропиталища или “училища за превъзпитание на млади престъпници”...)

Сряда, 28 май 1975 г.

Да живее свободата! Трети ден, откакто “патронът” е болен от дребна шарка и ще бъде карантиниран още за две седмици. Всички използват суматохата и са се разбягали. Мануилов сигурно ще получи дамла, когато направи баланс на свършената през тези седмици работа. Класов мир, а? Вашта мама!

Петък, 30 май 1975 г.

И разрядите не са измислени от болшевиките. Тука даже работниците от всяка отделна професия са категоризирани и си имат своите “разряди”. Така например в моята сегашна професия електричарите са разделени на три големи групи в зависимост от волтажа на мрежата или напрежението, по което работят. В съответствие с него в първата група са 4 разряда – В1, В2, В3 и В4. Други три са резервирани за тези, които работят например по смените на части от главната електроколони, захранваща етажите и апартаментите на големите сгради – В1Т, В2Т и В3Т. В зависимост от квалификацията има други 3 категории с техните разряди: С1, С2, С3; Р1, Р2 и Р3 и най-скъпо платените, висококвалифицирани електротехници – НQ, в чиято категория ще попадна преди да напусна батимана. Те получават двойно и тройно по-високи заплати от “смикаритите”. Така законодателите и патроните бяха обмислили в детайли как да разединят и противопоставят един на друг работниците, посредством разликите в заплащането, “според нивото на квалификация”, което те определят, в повечето случаи без всякаква връзка с реалните познания и опит на своите наемници...

* * *

Обмислям статия “Еретични мисли”, по повод евентуалните изборни успехи на западните компартии, които теоретично биха могли да доведат до нарушаване на относителното равновесие на силите в “континуума”

Изток-Запад и като следствие – до частични (регионални) конфликти или глобални разрушения на социалполитическото статукво. (Макар че ако се стигне дотам – до успехи – биха цъфнали конфликти от съвсем друго естество и с непредвидими последици: аз винаги съм твърдял, че едни “комунистически” САЩ биха били много по-войнстващи и по-опасни за Кремъл, отколкото днешните обитатели на Белия дом и Капитолия, вследствие конкуренцията между двата ком-мастодона и борбите кой да оглави “международното работническо и ком-движение” и кой да господства над планетата...)

Събота, 31 май 1975 г.

Днес отидох с Ценко, Благо, Тончо и други техни съратници на една среща за “обмяна на мисли и опит в борбата срещу диктатурата”. След нея, българската “делегация” беше поканена от Севастиянов и Рутченко (“милитанти” на НТС), които са щатни разпространители на издаваната с американски пари дисидентска книжнина на “Тамиздат” – тоест “отсамиздат”, като “идеологическа диверсия”, предназначена за изпращане в “Лагера на демокрацията, социализма и мира”, за да му “подкопаят основите”. КГБ и “идеолозите на свободния свят” нямаха такива проблеми, защото храненияте с “червонци” местни компартии вършеха свършено легално и необезпокоявано тази дейност в хилядократно по-едри мащаби.

И така, заедно с предвожданияте от Ценко “делегати”, се озовахме в огромния апартамент на улица “Сент Оноре”, където се помещаваше една от базите на НТС. Добре са се наредили кучите му синове, разтягат освободителни локуми, раздават безплатно книжнина, като водят някакво хвърчащо счетоводство, получават срещу това американска зоб и бръщолевят за освобождение и тем подобни безсмислици. “Нашият” Ценко като че ли искаше да пробута едно от своите протежета на заплата в мрежата за внасяне и разпространение на “поддривната литература” (ако е възможно – легално и най-вече – безопасно).

Струва ми се, че и тази дейност е своего рода разновидност на търговската и ако се съди по апартамента, из който можеш да препускаш с кон, по богатия асортимент от сандвичи, уиски и водка, май търговията е доходоносна!?!

Наблюдавам домакините, към които се е присъединила и г-жа Рутченко. Севастиянов е тъжен мистик, а Рутченко – червен офицер, който е останал на Запад след освобождаването му от немски плен в края на Втората световна война. И двамата са впиянчени, с треперещи ръце и нервни тикове, издигнали “знамето на свободата” и готови да вземат участие в нейния кръстоносен поход на Изток, “щом бъде даден сигналът...”

Трябва да опитам да разгадам какво точно стои в основата на тази корелационна зависимост между деградацията и дегенерацията на властта и на нейните противници (у дома и в емиграция!).

(“Технически” край на I-ви том от емигрантските ми спомени)

Георги Константинов
ЕМИГРАНТСКИ СПОМЕНИ
Том 1
Издателство Шрапнел